Holy Bible

Aionian **Edition**®

Ghanongga Kubokota Adapt Bible

Holy Bible Aionian Edition ®
Ghanongga Kubokota Adapt Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 5/1/2025
Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
The Seed Company, 2024

Formatted by Speedata Publisher 5.1.7 (Pro) on 5/31/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
https://AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, https://Nainoia-Inc.signedon.net
All profits are given to https://CoolCup.org

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Ghanongga at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Ghanongga at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matiu 1
Maka 37
Luke 60
Jone 100
Roiti 128
Romu 165
1 Koriniti 183
2 Koriniti 199
Qelesia 209
Episasi 215
Pilipae 221
Kolosi 225
1 Tesalonika 229
2 Tesalonika 232
1 Timote 234
2 Timote 238
Taetusi 241
Pilimone 243
Giburu 244
Jekopi 256
1 Pita 260
2 Pita 265
1 Jone 268
2 Jone 272
3 Jone 273
Jiudasi 274
Dogodogoro 276

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

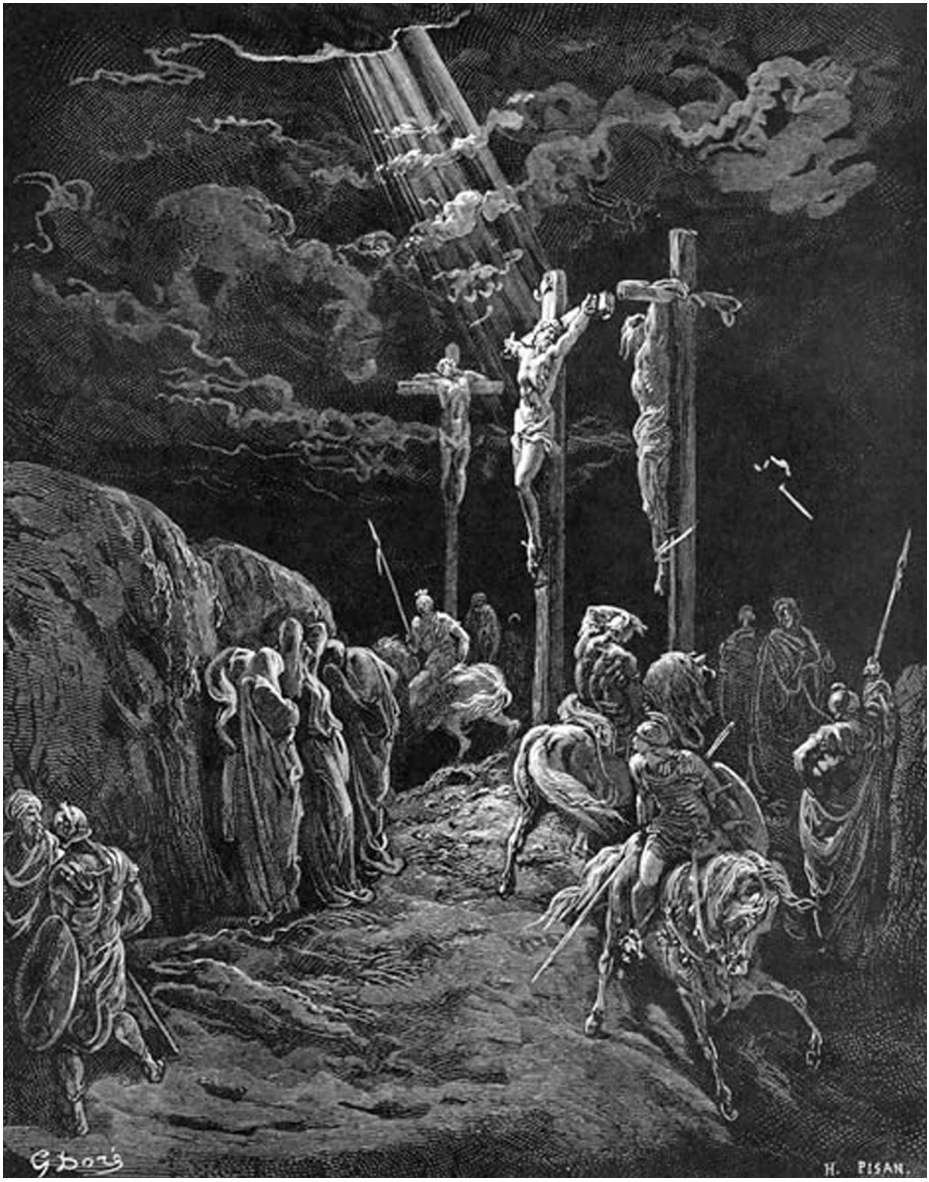

Za paranga i Jisu, “Tamaqu, mu taleozodi, ura qarike gilagilai ria za na manugu qari roitini,”
za gua aza. Beto qari gonani ria na solodia za na patu
mijamijata beto qari tekua ria za na nana poko.
Luke 23:34

Matiu

1 Ani za na kutina na tutina i Jisu Karisito aza
na tutina i Devita aza na tutina i Ebarahami. **2**
I Ebarahami za vaporea i Aisake, ko i Aisake za
vaporea i Jekopi, ko i Jekopi za vaporea i Jiuda beto
ria na taina na tugana marene. **3** I Jiuda za vaporedi ti
Tama ari Parezi i Zara, i Parezi za vaporea i Gezironi,
ko i Gezironi za vaporea i Rami. **4** I Rami za vaporea
i Aminadabi, i Aminadabi za vaporea i Nasoni, ko
i Nasoni za vaporea i Salamoni. **5** I Salamoni za
vaporeni ti Regabi i Boazi, ko i Boazi za vaporeni ti
Ruti i Obedi, ko i Obedi za vaporea i Jese, **6** ko i
Jese za vaporea i Devita na bangara. Ko i Devita
za vaporeni tana maqotana i Uria i Solomone. **7** I
Solomone za vaporea i Roboama, i Roboama za
vaporea i Abija, ko i Abia za vaporea i Asa. **8** I
Asa za vaporea i Josapati, i Josapati za vaporea
i Jorama, ko i Jorama za vaporea i Uzia. **9** I Uzia
za vaporea i Jotama, i Jotama za vaporea i Agazi,
ko i Agazi za vaporea i Gezekae. **10** I Gezekae za
vaporea i Manase, i Manase za vaporea i Amoni, ko
i Amoni za vaporea i Josia. **11** I Josia za vaporea
i Jekonia beto ria na taina marene, totonai qari
taraputu lao pa Babiloni ria na tinoni Izireli. **12** Pa
liguna qari taraputu lao pa Babiloni ria na tinoni Izireli
za i Jekonia za vaporea i Salatieli, ko i Salatieli za
vaporea i Zorobabele. **13** I Zorobabele za vaporea i
Abiuda, i Abiuda za vaporea i Eliakimi, ko i Eliakimi
za vaporea i Azoa. **14** I Azoa za vaporea i Zadoki, i
Zadoki za vaporea i Akimi, ko i Akimi za vaporea i
Eliuda. **15** I Eliuda za vaporea i Elieza, i Elieza za
vaporea i Matani, ko i Matani za vaporea i Jekopi. **16**
I Jekopi za vaporea i Josepa na marenena i Mere,
ko ti Mere za podo vei i Jisu aza za tagigala na
Karisito. **17** Ko na ngutidi ria doru podopodo zazae
tinoni podalai ti Ebarahami ko za lame kamu ti Devita
za ka manogamade podopodo, ria za podalai ti Devita
ko za lame kamu totonai qari taraputu lao pa Babiloni
ria na tinoni Izireli za ka manogamade podopodo,
beto za koko totonai qari taraputu lao pa Babiloni
ko za lame kamu tana Karisito za ka manogamade
podopodo. **18** Ego ari za vei za na vavakatona na
podona i Jisu Karisito. I Mere, aza na tinana i Jisu, za
perangaina tu za tavatiolata vakole vani i Josepa. Ba
totonai qari oqoro makarai suvere varikamu ari kori, i
Mere za tori vaporeni iapana tu na Ongu Tabuna. **19** I
Josepa na marenena ani za maka tinoni tuvizina aza.
Ko zake nyorogua vavotuni vavakato varivakeana
aza i Mere, ko za roquroqua ko bi koroto golomo
paleni aza i Mere za gua. **20** Ba totonai za korapa
roverove vei zara i Josepa, za ani za votu tana pa
putagita za maka mateana tana Bangara, ko ari za
guni vei, “Josepa, tuna i Devita! Muke matagutu tekua
ao i Mere ko mi maqotamu, ura aza za pidoko pa
iapana aza za na Ongu Tabuna tu za veini. **21** Pala
mina vapodoa aza za maka koburu marene, ko muna
vakukuni ao nizongona i Jisu aza, ura aza pala mina
aloria pa dia sela ria na nana tinoni,” za gua za na
mateana. **22** Ego doru zakazava ari za qari taroiti
ko qari vagore votua za na paranga perangaina tu
za pojai na Bangara tana tinoni korokorotai i Aisea,
ari za gua vei, **23** “Vainongoro! Maka reko koregana
mina pore iapana ko mina vapodoa maka koburu
marene, ko na izongona mari vakukuni i Imanuela,”
za gua. Na ginuana na paranga Imanuela za Na
Tamaza za suvere tavitigita. **24** Pa liguna na putagita
za iqolo i Josepa ko za roitini aza vei za garununi na
mateana tana Bangara ko za tekua aza i Mere ko na
maqotana. **25** Ko zake puta tavitia i Josepa i Mere
tinganai za vapodoa tu aza na tuna marene. Ko za
vakukuni i Jisu aza na izongona.

2 Ego totonai za podo i Jisu pa Betilihema pa Jiudia,
aza na totozo za bangara i Herodi, ari kaki tinoni
gigigalai qari taloi koko vei pa kale zagere tapo ko
qari bola pa Jerusalema, **2** ko qari nanaza, ari qari
gua vei, “Ae za na koburu za podo bangara tadiria
na Jiu? Gami nanaza ura gami batia pa kale zagere
tapo gami za na seru tana, ko gami kamu ko mami
vatarazaea aza gami gua,” qari gua ria. **3** Ego totonai
za nongoria i Herodi na bangara za na veveina aza,
za takulanga aza beto ria dorudi pa Jerusalema. **4**
Ko za kuku varikamudi i Herodi ria na kuta iama
beto ria na tinoni varivagigalai tadiria na tinoni, ko za
nanazaria, “Pae mina podo za na Karisito?” za gudi. **5**
Nari za ari qari guni vei, “Pa Betilihema pa Jiudia, ura
ani za korotoni na tinoni korokorotai, **6** ‘Ao Betilihema
pa ia pa Jiudia. Ao nake goboromu tadiria na guguzu
matamata pa Jiudia, ura tamu mina votu lame vei
za maka matamata aza mina pauzuria ria na qua
tinoni Izireli,’ za gua,” qari guni. **7** Nari za kuku kaledi
i Herodi ria na tinoni gigigalai, ko za nyaqo votuni
tadiria za na totozo za bola votu na seru. **8** Beto za
garunu goredi pa Betilihema, ari za gudi vei, “Mu gore
nyaqo votu valeania gamu za na veveina na koburu.
Ko aza tugu muna batia, za muna ule vaniziu, ko ara
ba mana somana gore vatarazaea tugu vei,” za gudi.
9 Pa liguna qari nongoria na bangara nari za qari taloi
keni ria na tinoni gigigalai ari. Ko ani aza na seru, aza
qari batini pa kale zagere tapo perangaina, za tokaria,

ko tinganai za lao vanogoto pa narena totona ketakoi za kole na koburu. **10** Ko totonai qari batia na seru za qari qera vitivitigi. **11** Ko qari luge lao pa ruma nari za qari batia za na koburu beto i Mere na tinana. Ko qari gona nyumu sori tungutungu ko qari vatarazaea za na koburu, beto za qari raua ria na dia baeke varivana ko qari vani na qolo, na parakenisenisi beto na moa za na koburu. **12** Beto za votudi pana putagita za na ule vabalau ko marike mule zae ti Herodi za gua, ko qari tutia na goto zona tu ko qari mule kenidia pa dia guguzu ria na tinoni gigigalai. **13** Ego pa liguna qari taloi kenidia ria na tinoni gigigalai ari, nari ani za votu ti Josepa pa putagita za na mateana tana Bangara, ko ari za guni vei, "Mu turu, mu tokai za na koburu beto na tinana ko mu uku keni pa Ijipi, ko mu suvere ketakoi tinganai mana parangaigo mule ara. Ura i Herodi za mi nyaqoa za na koburu zana ko mi vaukea za gua," za guni. **14** Nari za turu i Josepa, za tokai za na koburu beto na tinana na bongina tugu aza, ko za taloi keninana pa Ijipi. **15** Ko za suvere ketakoi aza ko tinganai za uke tu i Herodi. Ko za gore votu za na paranga za pojai na Bangara tana tinoni korokorotai, ari za gua vei, "Pa Ijipi qa kuku votuni ara za na tuqu marene," za gua. **16** Ego totonai za gilagilai i Herodi za ria na tinoni gigigalai za qari vagonai gu aza, za za tagigiri vikevikereni. Ko za varigarunu ko mari vai vauke paledi ria doru koburu marene pa Betilihema beto pa guguguzu varilivutaina, ria koburu kori aorodi ko mi gore tadiria na melalu za gua. Na ngutina na aorodi ria na koburu za padani aza podalai tugu na totozo za nyaqo votuni aza tadiria na tinoni gigigalai. **17** Ko za gore votu za na paranga za lame vei ti Jeremae na tinoni korokorotai, ari za gua vei, **18** "Maka mamalaingi za tanongoro pa Rama, na lukana uui beto na kebokebo. I Resolo za lukanaria na tuna, ko za dainana tavamanoto ura qari manyao ria," za gua. **19** Ego ko pa liguna za uke i Herodi, za ani na mateana tana Bangara za votu pa putagita ti Josepa pa Ijipi, **20** ari za gua vei, "Mu turu, mu tokai za na koburu beto na tinana ko mu mule pa pezo pa Izireli, ura qari tori uke tu ria qari nyaqoa na toa tana koburu," za gua aza. **21** Nari za turu i Josepa, za tokai za na koburu beto na tinana ko za mule pa pezo Izireli. **22** Ba tonai za nongoroni i Josepa za i Akiliasi za sogai i Herodi na tamana ko za bangara pa Jiudia qari gua, za matagutu mule suvere ketakoi aza. Ko tonai za votu pa putagita za na ule vabalau nari za taloi keni vei pa pikata guguguzu pa Qalili tu. **23** Ko za zae suvere pa guguzu na izongona pa Nazareti. Ko za gore votu za na paranga za gore vei tadiria na tinoni korokorotai, ari qari gua vei, "Mina tagigala na tinoni Nazareti aza," qari gua.

3 Ego ko pana rane ria za votu lame i Jone Paputaiso, ko za podalai tarae pa qega pa Jiudia, **2** ari za gua vei, "Mu gabala gamu! Ura mi toga za gua za na binangara pa noka," za gua aza. **3** I Jone tugu ani za korotoni i Aisea na tinoni korokorotai, tonai ari za gua vei, "Maka mamalaingi za velavela pa qega, ari za gua vei: 'Vatanani na zona tana Bangara! Vaemeseria na zona mina reregeria aza,' za gua," za gua i Aisea. **4** Ego ko i Jone na nana poko za na vurungudi gu na kameli, na nana doko za na kopo vulitini manugu mademade nenedi gu, beto na nana tekutekuna za na kupo beto na muji pirudi gu. **5** Ko qari kamu tana ria pa Jerusalema, ria doru pa Jiudia beto ko ria doru pa varilivutaina pa pie Jodani. **6** Ko qari ule votudi na dia sela beto i Jone za paputaisoria pa pie Jodani. **7** Ba totonai za batiria i Jone za na motadi ria na Parese na Sadusisi za qari lame ko mi paputaisoria aza qari gua, nari ari za gudi vei aza ria, "Boko tuni dole ikikeremiu! I zei za pojadigamu za pala muna boka ukuni gamu na vinakilasa za korapa jojoro lame? **8** Mu roiti votudi ria na vua qari uleni na toa gabalana. **9** Keta mu rove sianani za na tamamami gami i Ebarahami keta mu gua. Ma pojadigamu gu ara za na Tamaza za boka gu pelukudi na tuna i Ebarahami ria na patu ari! **10** Na rio za tori tana kolenana tu pa bageredi na suvege. Ko doru suvege qarike vuani na vua leana za mari taduka vagore ko mari tagona lao pale pa iku. **11** Ara za qa paputaisodigamu na kolo ko na vagilagilana na toa gabalana, ba aza tu za tuti ligu lameziu ara za poreveveina jolaniziu ara, ko ara ba nake padaqu mana pogozo vani na sadolo aza. Aza tu za mina paputaisodigamu na Ongu Tabuna beto na iku. **12** Na sevolo varivaripikatai za tori aruni tu pa limana ko mi pikata paledi za gua ria na kopo ikika pa ia iru varipikapikatadi ria na kiko, ko mi boko varikamudi pa ia vavakoleni kiko ria na kiko leadi beto mi vurungu paledi pa iku ilili ikerena ria na nyanyaodi na kiko za gua," za gua i Jone. **13** Ego za kamu koko pa Qalili i Jisu ko za gore pa pie Jodani ko mi tapaputaiso ti Jone za gua. **14** Ba i Jone za podeke vanogotia aza, ari za guni vei, "Ara tu za na selaqu ko muna paputaisoziu ao, ba ae za vei za ao tu qu lame taqu?" za gua. **15** Ba za oe laoa i Jisu aza, "Loia ko mi vei koviria, ura pa zona vei ani tana vagore votua gita za doru tuvizi," za gua aza. Nari za vazotoa i Jone aza. **16** Ko aza tugu za tapaputaiso ko za iolo loia na pie i Jisu, za ani za tarevanga vani aza za na oka, ko

za batia aza za na Ongonguna na Tamaza za tigoro gore lagere vei maka kuru ko za lagere togai aza. **17** Beto za maka mamalaingi za koko lagere vei pa noka, ari za gua vei, “Ani za na tuqu qa roquroqua aral; aza qa qera vitivitigini ara,” za gua.

4 Ego pa liguna aza za toka zaeni pa qega na Ongu Tabuna i Jisu ko mi toketokea na bangaradi na tomete za gua. **2** Ko za tabutabu ganigani ka madengavuluputa ranena beto madengavuluputa bongina aza, ko za burana. **3** Ko totonai za kamu za na bangara toketoke, ko ari za guni vei aza, “Vei muna na Tuna na Tamaza ao, za mu parangaria na patu ari ko mari peluku bereti,” za gua aza. **4** Ba za oea i Jisu aza, ari za gua vei, “Za paranga za na Kutikuti Tabuna, ‘Nake bereti gu makana za toani za na tinoni, goto doru paranga tu za parangadi na Tamaza!’ za gua,” za gua i Jisu. **5** Ego beto za toka laoni na bangaradi na tomete pa guguzu tabuna pa Jerusalema i Jisu, ko za vaturua pa are babanana na kakabarena na zelepade, beto ari za guni vei, **6** “Vei muna na Tuna na Tamaza ao, za mu soqolo gore! Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, ‘Aza mina garununigo ria na nana mateana ao, ko mari kalonigo na limadi, ko na nenemu minake tupani pa patu,’’ za gua,” za gua na bangaradi na tomete. **7** Nari za oea i Jisu za na bangaradi na tomete, ari za guni vei, “Ari mutu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, ‘Muke podekia na Bangara na mua Tamaza!’ za gua,” za gua i Jisu. **8** Nari za toka zaeni mule na bangaradi na tomete pa maka kubo ululuna i Jisu, ko za vabatini doru binangara pa kasia guguzu beto na dia neqi lavalavatadi. **9** Beto ari za guni vei i Jisu, “Dorudi ari za ao mana vanigo, vei muna lotu gore ko muna vatarazaeziu ara,” za gua. **10** Nari za oea i Jisu aza, “Mu keni vazou, Setani! Ura ari tu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, ‘Na Bangara na mua Tamaza gu mu vatarazaea, beto aza gu makana mu nabuluni!’’ za gua,” za gua i Jisu. **11** Nari za taloi keni za na bangaradi na tomete, ko ani ria na mateana qari kamu ko qari tokani i Jisu. **12** Ego totonai za nongoroni za i Jone za qari tori valugea tu pa ruma varipiu qari gua, nari za taloi keni veinana pa Qalili i Jisu. **13** Ko za iolo loia za pa Nazareti ko za gore suvere vei pa Kepaniami pa keketai ovuku pa Qalili, pa pikata ia pa Zabuloni beto pa Naputalai. **14** Ko za gore votu za na paranga za pojai i Aisea na tinoni korokorotai, ari za gua vei, **15** “Na pezo Zabuloni beto na pezo Naputalai, na zona vei pa ovuku, pa karovona pa pie Jodani, pa Qalili tadiria na tinoni karovodi. **16** Ria na tinoni qari suvere pa rodomo qari batia maka kabere lavatana. Ria qari suveria na ia za angovia na ongongu uke za goreria na kabere,” za gua i Aisea. **17** Podalai na totozo aza za podalai tarae i Jisu, ari za gua vei, “Mu gabala gamu! Ura mi togagita gu za gua za na binangara pa noka!” za gua aza. **18** Tonai za korapa popoananana pa ovuku Qalili i Jisu, nari za batiria ari kori tamatazi ari Saimone aza za tavaizongo i Pita beto i Aduru na taina. Qari korapa vaqaradia pa ovuku, ura na tinoni abu ari kori. **19** Ko ari za gudi vei i Jisu ari kori, “Mae, lame! Tutiziu, ko ma roitidigamu na tinoni abu tinoni,” za gudi. **20** Na totozo tugu aza qari loi paledi ketakoi ari kori za na dia vaqara, ko qari lao tutiadia i Jisu. **21** Ego ko za jola lao nari za batiria gu mule i Jisu ari kori goto tamatazi, ari Jekopi beto i Jone, kori tuna marene i Jebeti. Qari korapa tugu zae tavitia pa koaka za na tamadi i Jebeti, ko qari korapa oke tuvakaria na dia vaqara, nari za kukuria i Jisu ari kori tamatazi ria. **22** Na totozo tugu aza za qari loi paledi ari kori za na dia koaka beto na tamadi, ko qari lao tutiadia i Jisu. **23** Ego ko za lekoria i Jisu za doru ia pa Qalili, ko za kole varivagigalai pa dia ruma varivarikamudi, za taraeni na nongoro leana na binangara tana Tamaza beto za salana paledi aza ria doru mo beto na vagauru qari koleria na tinoni. **24** Ko na nongorona i Jisu za lekoia na doru ia pa Siria. Ko qari toka kamudi tana ria doru za koleria na okokoto mo vagauru, ria qari gozororia na vitigi lavalavata, ria za lugeria na tomete ikikeredi, ria qari kirekirenge, beto ria za uke kale na kobukobu tinidi. Ko za salana betoria i Jisu ria doru. **25** Ko qari tutia i Jisu za ria na minete lavata koko veidi pa Qalili, pa Manogaguguzu, pa Jerusalema, pa Jiudia, beto ria pa maka karovona Jodani.

5 Totonai za batiria i Jisu ria na minete tinoni, nari za keza zae pa kubokubona. Ko totonai za nyumu aza nari za qari lame varivarikamu tana ria na nana sepele. **2** Nari za podalai vagigalairia aza ria, ari za gua vei: **3** “Qari tamana ria qari golaba pa ongongu, ura tadiria za na binangara pa noka. **4** Qari tamana ria qari takulanga, ura mari tavamanoto ria. **5** Qari tamana ria qarike tuara, ura ria mari teku izongia na kasia abana. **6** Qari tamana ria qari burana kidepeni na tuvizi, ura ria mari pote valeana. **7** Qari tamana ria qari variroqu varitokai, ura ria mari taiani na variroqu varitokai. **8** Qari tamana ria za lioso na bulodi, ura ria mari batia na Tamaza. **9** Qari tamana ria na tinoni varivabule, ura ria mari tapoja na tuna na Tamaza. **10** Qari tamana ria qari takomitini na tuvizi, ura tadiria za na binangara pa noka. **11** Gamu tamana za gamu tonai qari poja vikevikeregamu, qari komitigamu beto

qari jutu sekeseke taridigamu doru maka ikerena pana laequ ara. **12** Mu qera ko mu qera vitivitigi tu, ura na miu pinia pa noka za lavata jola. Ura ria na tinoni korokorotai pa moa ba qari komiti veidi tugu zara," za gua i Jisu. **13** "Gamu za na solona na kasia abana. Ba totonai mina maragutu na lingilingina za na solo, nari za ae mule mina vei beto mina boka lingilingi solo ligu aza? Totonai za kepore veveina aza, goto na padana za mina tagona votu pale gu pa peguru, ko mari tete anyanyuni gu na tinoni. **14** Gamu za na kaberena na kasia guguzu. Na guguzu za nyumu pa batuna na kubo za zake boka pae. **15** Kepore za maka tinoni za vatoaia na juke beto za vanyumu pale pa kauru kadikita. Goto za vaturua tu pa nyumunyumuna juke aza za na juke, ko za tolanga vadi ria doru pa leo ruma. **16** Ko gamu ba mi tolanga valeana tu za na miu kabere ko ria na tinoni mari batiria na miu roiti leadi, ko mari vatarazaea za na Tamamiu pa noka," za gua i Jisu. **17** "Keta mu roquroqua gamu za ara qa lame ko ma jegaria za na Vavanau ti Mosese babi na varivagigalai tadiria na tinoni korokorotai qa gua keta mu gua. Ara qake lame ko ma jegajegara goto ma vavaokoto tu qa gua. **18** Ura ma pojadigamu zozoto ara za gamu: tinganai mina maragutu za na oka beto na pezo, za bi mija tu mina murimuri pa Vavanau za maka leta peki babi gaji peki, tinganai mari gore votu beto mae tu doru zakazava. **19** Ko za vei za na tinoni za vakeporea maka ria na kobu garunu peki ari beto za vagigalaidi ria na goto tinoni ko mari veinidi tugu aza, za mina tapoja na tinoni kepore veveina pa binangara pa noka za na tinoni aza. Goto na tinoni za vataberia beto za varivagigalaidi, za mina tapoja na tinoni poreveveina pa binangara pa noka aza. **20** Ma pojadigamu ara za gamu: vei na miu tuvizi minake pugele nyonyoa jolani na tuvizi tadiria qari varivagigalaini na Vavanau beto na Parese, nari za munake izongo boka lugea gamu za na binangara pa noka," za gua i Jisu. **21** "Gamu tori nongoronimiu tugu gamu za aza ari za gua vei perangaina tadiria pa moa, 'Munake varivai, beto ko aza za varivai za pala mina gozoria na varituti,' za gua. **22** Ba ara ma pojadigamu gamu: na tinoni za korakorani na taina za mina gozoria na varituti. Aza ari bi guni vei na taina, 'Ao batu kovekove,' bi guni, za mina lao pa koti tadiria na tinoni Jiu. Aza ari bi gua vei, 'Ao na duviduvili,' bi gua, za mina lao pa iku pa heli. **(Geenna g1067)** **23** Ko za vei za vei bu korapa varivanani pa ia vavavuina ao za na mua varivana nari za ketakoi tu za bu roquroqu kamua ao za maka sela qu roitini ao tana taimu, **24** nari za mu loi vakolea ketakoi pa moena na ia vavavuina za na mua varivana ko mu mule keni bulea mae za na taimu beto za mu lao varivanani za na mua varivana. **25** Mu siqarai bulea na mua kana totonai gamu korapa lalaomiu pa zona, keta na mua kana mi valaogo tana tinoni varituti, ko na tinoni varituti mi valaogo tana na nabulu kopu, ko aza mi gona lugenigo pa ruma varipiu. **26** Ma poja zozotonigo ara ao: pala munake izongo votu taloi ketakoi ao tinganai muna lipu vaokotia na poata betobetona," za gua i Jisu. **27** "Gamu tori nongoronimiu tu gamu za aza ari za gua vei perangaina, 'Munake barabarata,' za gua. **28** Ba ara ma pojadigamu gamu: na tinoni za dogodogoro nyoroguani gu za maka reko tiolata, za tori baratia tugu pa bulona aza. **29** Ko vei na mata kale matuamu ao za bi valotugo, za mu ujolia ko mu gona paleni. Ura vei maka kobu tinimu ao za bi takobu pale za aza za leana jolani na tini dorumu ao bi tagona lao pa heli. **(Geenna g1067)** **30** Beto vei na lima kale matuamu ao za bi valotugo ao, za mu kobua ko mu gona paleni. Ura vei maka kobu tinimu ao za bi takobu pale za aza za leana jolani na tini dorumu ao bi tagona lao pa heli," za gua i Jisu. **(Geenna g1067)** **31** "Ego ari za gua vei perangaina, 'Aza za mi loi pale na maqotana za gua za mi vani na pepa variloi za na maqotana,' za gua. **32** Ba ara ma pojadigamu: na tinoni zake variputa taviti goboro na maqotana ba za loi pale goboro, za vabarabaratia za na reko ani beto na marene za nagoa na reko za taloi pale ani ba za barabarata tugu," za gua i Jisu. **33** "Gamu tori nongoronimiu mutugu gamu za aza ari za gua vei perangaina, 'Munake tetea na mua maulu, goto muna vagore votua za aza qu maulu laoni tana Bangara,' za gua. **34** Ba ara ma pojadigamu: muke izongo maulu totonai mu roitini maka taringutinguti. Muke maulu lao pa noka, ura aza na nana nyumunyumuna bangara na Tamaza. **35** Muke maulu lao pa pezo, ura aza za na nana tetetena na nenena aza. Muke maulu lao pa Jerusalema, ura aza na guguzu tana Bangara lavata. **36** Beto muke maulu lao pa batumu, ura maka galu vurungumu gu ba quke boka vakekai babi vakudekudea. **37** Goto na miu paranga za mi E gu tonai mi E beto mi Dai gu tonai mi Dai. Goto vei kaki paranga mule muna jokadi, nari za ria na koko veidi gu tana kutana nikerena ria," za gua i Jisu. **38** "Gamu tori nongoronimiu tugu gamu za aza ari za gua vei perangaina, 'Aza za vapalekaia na matamu za mu vapalekaia na matana, beto aza za valovea na mua patu za mu valovea na nana patu,' za gua. **39** Ba ara ma pojadigamu: muke raja sogani ikerena za na ikerena. Goto bi poaria maka tinoni na papara kale matuamu, za mu balinga lao vani

mule keta pa kale merimu ao. **40** Vei bi nyorogua toka lao rajanigo pa varituti za maka tinoni ko mi teku vakeninigo na mua soti bi gua, za mu vamalumu vani tugu vei na mua koti ao. **41** Vei maka tinoni bi jujukigo ko mu pogozo vani maka maelo bi gunigo, za mu tuti pogozo vani kori maelo tu ao. **42** Na tinoni za tepago za mu vani, beto na tinoni za nyorogua teku gu maqalai tamu bi gua za muke uku peleni tu," za gua i Jisu. **43** "Gamu tori nongoronimiu tu gamu za ari za gua vei perangaina: 'Muna roquroqua na tavitimu, beto munake tavaragauni na mua kana,' za gua. **44** Ba ara ma pojadigamu gamu: mu roquroquria ria na miu kana beto mu varavara tokadi ria qari komitigamu, **45** ko mu tuna na Tamamiu pa noka za gamu ura aza na nana tapo za vaalangadi ria na tinoni ikeredi beto na tuvizidi beto na okoro za vagoredi ria tinoni na leadi beto ria na seladi. **46** Ura vei ria gu qari roquroqugamu za muna roquroquria gamu, nari na pinia za muna tekua? Ria gu na tinoni tekuteku takisi ba qari bokadia roitini aza. **47** Beto vei muna gozoro qeraqeraniria ria na miu baere gu gamu, nari za gamu oqoro roitini maka za bi goto za gamu. Ria gu na tinoni rodomo ba qari bokadia roitini aza. **48** Ko gamu za mi maladoruru na miu variroqu vei tugu na Tamamiu pa noka ba za maladoruru na nana variroqu," za gua i Jisu.

6 "Mu kopuni na miu roiti tuvizina ko muke roitini pa moedi ria na tinoni ko mu vadogorodi gu ria. Vei muna vei aza gamu, nari za mina kepore maka pinia muna tekua tana Tamamiu pa noka gamu," za gua i Jisu. **2** "Ego tonai muna roitini ao za maka variia tokani na tinoni varivasevina za muke kuvikuvilini pa moemu. Aza qari roroiti vei pa leo ruma varivarikamuna beto pa zona lavata ria na tinoni vavabatadi, ko mari vatarazaeria na tinoni qari gua. Ma poja zozotodigamu ara za gamu: ria za qari tori tekua tu na dia pinia. **3** Goto ao tonai mu roitini za maka variia tokani na tinoni varivasevina nari za muke vagilagilani na lima kale merimu za aza za roitini na lima kale matuamu, **4** ko na mua variia tokani na tinoni varivasevina za mi taroiti pa paena. Ko na Tamamu za batia aza qu roitini pa paena za mina vanigo na pinia," za gua i Jisu. **5** "Ego tonai muna varavara za gamu, za muke vei ria na tinoni vavabatadi! Ura ria za qari nyonyorogua turu varavara pa leo ruma varivarikamuna beto pa varikae zona ko mari batiria na tinoni qari gua. Ma poja zozotodigamu ara za gamu: ria za qari tori tekua tu na dia pinia. **6** Goto ao tonai mu varavara, za mu luge lao pa mua lose, mu patea na mua akatamana beto mu varavara lao tana Tamamu za suvere pa paena. Ko na Tamamu aza za batia na roiti qu roitini pa paena za mina vanigo na pinia. **7** Ko tonai mu varavara gamu za muke varisomanaidi kubo paranga qari vevei ria na tinoni rodomo, ura qari roquroqua ria za za zoku valeana na dia paranga ko pala mina nongororia na Tamaza qari gua. **8** Muke dogoro tutiria ria, ura na Tamamiu za totonai tu qu oqoro tepai za tori gilagilarianana tu aza ria gamu qasadi. **9** Ko gamu za ari mu varavara vei: 'Tamamami, ao pa noka, mi tapangaga na izongomu. **10** Mu valamea na mua binangara. Mu vagore votua na mua nyorogua, aza za vevei pa noka za mu veini pa pezo. **11** Mu vadigami na tekutekuna mami toani pa ngenari. **12** Mu taleozodigami ria na mami sela, vevei gami gami taleozodi ria qari roiti lame sela tadigami. **13** Muke toka laodigami pa toketoke, goto mu vasaregami tana kutana nikerena,' mu gua. **14** Ura vei muna taleozodi gamu ria na sela qari roiti lamedi ria na tinoni tadigamu, nari za na Tamamiu pa noka ba mina taleozodigamu tugu za gamu. **15** Goto vei munake taleozodi gamu ria na tinoni, nari za na Tamamiu ba minake taleozodigamu tugu na miu sela za gamu," za gua i Jisu. **16** "Ego tonai muna tabutabu ganigani za gamu, za muke vadogoro takulanga veidigamu ria na tinoni vavabatadi. Ria za qari vadogoro batikeria na izumatadi ko ria na tinoni mari batiria qari korapa tabutabu ganigani ria mari gudi qari gua. Ara ma poja zozotodigamu gamu: ria za qari tori tekua tu na dia pinia. **17** Goto ao za tonai qu tabutabu ganigani, za mu lumu valeania na batumu beto mu subi valeania na izumatamu. **18** Ko ria na tinoni marike dogoro gilagilai za ao qu korapa tabutabu ganigani, goto na Tamamu gu pa paena za mi gilagilai. Ko na Tamamu aza za batiria na mua roiti qu roitidi pa paena za mina vanigo na pinia," za gua i Jisu. **19** "Muke boko varikamumiu izizongo pa pezo ketakoi za boka gani piararia na tamo beto na obu, beto ketakoi qari boka pipiara luge ikoria ria na tinoni ikikodi. **20** Goto mu boko varivarikamumiu izizongo pa noka tu ketakoi qarike boka gani piararia na tamo beto na obu, beto ketakoi qarike boka pipiara luge ikoria ria na tinoni ikikodi. **21** Ura ketakoi qari kole na mua izizongo za ketakoi tugu za kole za na bulomu," za gua i Jisu. **22** "Na jukena na tini za na mata. Ko vei mina leana za na matamu, nari za na tinimu doruna pala mina tolangani na kabere. **23** Goto vei mina ikere za na matamu, za na tinimu doruna pala mina rodomo. Ko vei na kabere za kole tamu za na rodomo gu, nari za pala mina rodomo kunikuni aza," za gua i Jisu. **24** "Kepore za maka tinoni mina makarai nabuludi kori bangara. Maka za minake tavaraguani

goto maka za mina roquroqua, babi maka pala mina valavatia goto maka za mina dogoro pale. Ko munake boka makarai nabuludi gamu za na Tamaza beto na izizongo. **25** Ko za vei za ma pojadigamu: muke takulangani na miu toa, na za muna gania, na za muna bukua, babi na za muna pokoni na tinimiu. Na toa tu za poreveveina jolani na ganigani, beto na tini tu za poreveveina jolani na poko. **26** Mu dogororia tu gamu ria na manugu pa vavagalo kota: ria za qarike umuma, qarike ababu, beto qarike aqaqono varikamu pa ruma, ba na Tamamiu pa noka za vatekutekuria gu ria. Ba gamu tu za gamu poreveveina joladi na manugu. **27** I zei gamu za tonai za kole takulanga nari za tori boka vakakazia mae tu iapeki za na nana toa? Bi mija tugu! **28** Ko ae za vei gamu takulangani tu gamu za na veveina na poko? Mu dogororia tu gamu ria na gavoro beto ae qari vei qari toa ko. Ria za qarike pavu talea na roiti beto qarike pitipitidia poko. **29** Ba ma pojadigamu ara gamu: doru poko batabata leadi ti Solomone qarike kamua na batabata leana maka gavoro ani. **30** Ko na gavoro gu za toa pa ngenari beto uka za ukenana ko za tagona lao pale pa iku vavavatununa ba na Tamaza za vapokopoko vabatabata leania tu. Ba gamu tu za gamu poreveveina joladi na gavoro. Za beko peki na miu rangerange! **31** Ko muke takulangani za: 'Na za tana gania?' babi 'Na za tana bukua?' babi 'Na za tana pokopokoni?' muke gua. **32** Ura doru zakazava vevei ari za ria gu na tinoni rodomo qari kole nyaqo tokatokaria. Goto gamu za na Tamamiu pa noka za tori gilagilarianana tu za qari poreveveina muna toadi gamu za doru zakaza ari. **33** Goto mu nyaqo momoea za na binangara tana Tamaza beto na nana tuvizi, beto aza mina tamo vadigamu ria doru zakazava vevei ari. **34** Ko muke takulangani za uka, ura uka za mina takulangani makana. Ria doru rane qari okoto pogozoria makadi za na dia tapata," za gua i Jisu.

7 "Gamu muke pitua na goto tinoni, ko gamu ba muke tapitu makamiu. **2** Ura aza tugu na zona gamu pituni na goto tinoni za aza tugu za na zona muna tapituni gamu. Beto aza tugu na pada gamu padadi ria na goto tinoni, za aza tugu za muna tapadani gamu. **3** Ae za vei ko qu tapatiana dogoria tu ao za na opopu pa matana na taimu, ba na lomoto kobukobu pa matamu za quke pavu galani? **4** Ae za vei ko ari tu qu guni vei ao za na taimu, 'Mae ko ma kazi pale na opopu pa matamu,' qu gua? Ba dotu! Na lomoto kobukobu pa matamu! **5** Ao na tinoni sekesekemu na vavabatamu ao! Momoe za mu kazi pale mae tu na lomoto kobukobu pa matamu, beto za pala muna batabata valeana ao ko muna boka kazi pale ao za na opopu pa matana na taimu. **6** Muke gona vadi na zakazava madidi ria na sie, ura pala mari gabala mule garatagamu gu. Beto ko muke gona vadi na miu patu poreveveidi ria na borogo, ura pala mari tete anyanyudi gu pa pezo," za gua i Jisu. **7** "Gamu mu tepa ko mu tekua, mu nyaqo ko mu batia, mu kikia ko mi tarevanga vadigamu. **8** Ura na tinoni za tepa za tekua, na tinoni za nyaqo za batia, beto na tinoni za kikia za tarevanga vani. **9** I zei na tinoni gamu, za totonai za tepagana meme na tuna, nari na patu doa tu za vani? **10** Ba bi tepagana igana aza, nari na dole tu za vani? **11** Ko vei gamu na tinoni ikikeremiu gu ba gamu bokamiu iadi na zakazava leadi ria na tumiu, nari za na Tamamiu pa noka za za leana joladigamu ko aza mina iadi na zakazava leana joladi ria ria qari tepani aza! **12** Ko doruna gamu nyoroguani ko mari roiti lameni tadigamu ria na tinoni, za ria tugu za mu roiti laodi tadiria na tinoni. Ura ani gu za na Vavanau ti Mosese beto na varivagigalai tadiria na tinoni korokorotai," za gua i Jisu. **13** "Mu luge laoa na atakamana ngijupuna gamu, ura na atakamana lugelugena lao vei pa vinakilasa za za revata beto na zona laona za za kabekabere ko ria na zoku tinoni qari lugea. **14** Goto na atakamana lugelugena lao pa toa za ngijupu beto na zona laona za karajutu, ko ari ka vizaviza gu qari batia aza," za gua i Jisu. **15** "Mu balaudi ria na tinoni korokorotai sekesekedi. Qari lame tadigamu pokopoko vei na sipi siranadi, ba na galegale vulupu pirudi ria. **16** Pa vuadi pala muna dogoro gigaladi ria. Ae vei na tinoni qari lokete vungu qurepi pa gazoro livolivo eoro? Babi qari boka lokete vua piqi pa buruburu varivarioka? **17** Za varitoto vei aza za na suvege leana za vuadi na vua leadi, goto na suvege ikerena za vuadi na vua ikeredi. **18** Na suvege leana zake boka vuadi na vua ikeredi, beto na suvege ikerena ba zake boka vuadi na vua leadi. **19** Na suvege zake vuani na vua leana za tario pale ko za tagona lao pale pa iku. **20** Ko za vei za pa vuadi muna gigaladi ria," za gua i Jisu. **21** "Nake ria doru qari kukukuniziu, 'Bangara, Bangara,' za mari lugea na binangara pa noka, goto ria gu qari roitini na nyorogua tana Tamaqu pa noka. **22** Tonai mina kamu za na rane varituti, za pala kubo tinoni za ari mariguniziu vei ara, 'Bangara, Bangara, pa izongomu ao gami ulule votuni gami za na paranga, pa izongomu ao gami ijiju paledi na tomete ikikeredi, beto pa izongomu ao gami roitidi gami zoku roiti varivagabaradi!' mari gua. **23** Ba ari pala mana ule votu veini vadi ara ria, 'Qake izongo gilagilagamu ara za gamu. Mu taloi taqu za gamu na galegale tinoni

ikikeremiu!' mana gudi," za gua i Jisu. **24** "Ego ko aza za nongororia na qua paranga ari ko za tutiria, za vei na tinoni tavagigalana za vaturua na nana ruma pa kuta patu. **25** Ko za gore za na qolapezo, za vae za na pie, beto za iru za na gava, ko za rajai za na ruma aza, ba zake boka tanobata za na ruma, ura za turu vamauru pa kuta patu aza. **26** Goto aza na tinoni za nongororia na qua paranga ari ba zake tutiria, za vei na tinoni duviduvilina za vaturua na nana ruma pa naganagazana. **27** Ko za gore za na qolapezo, za vae za na pie, beto za iru za na gava, nari za tanobata za na ruma aza, ko za dugala tajegajegarani aza," za gua i Jisu. **28** Ego ko totonai za beto varivagigalaidi na paranga ari i Jisu, za qari gabara vitivitigini ria na minete tinoni za na varivagigalai tana, **29** ura aza za kole varivagigalai vei na tinoni za izongia na neqi beto zake vevei ria qari varivagigalaini na Vavanau.

8 Ego totonai za taloi pa kubo ko za gore i Jisu, za ria na minete tinoni lavata za qari tutia aza. **2** Ko ani za maka tinoni poqupoqu za lame nyumu sori tungutungu pa moena aza, ko ari za gua vei, "Bangara, vei bu malumu ao, za muna boka valiosoziu gu ara," za gua. **3** Nari za kaqamani na limana ko za ulia i Jisu za na tinoni aza beto ari za guni vei, "Qa malumu gu ara. Ko mu lioso tu ao!" za guni. Na totozo tugu aza za tataloso valioso gu za na poqupoquna aza. **4** Beto ari za poja veini i Jisu aza, "Kopuni ko munake vavakato vani maka tinoni, goto mu lao vatuvizi tana iama ko mi dogoro vilovilotigo beto za muna roitini ao za na mua vavavui vei za varigarununi i Mosese, ko ria doru mari gilagilai za ao qu tori lioso tu," za gua aza. **5** Totonai za luge lao pa Kepaniami i Jisu, za lame tana za maka tinoni matamata gogoto, ko za tepa tokatokani varitokai, **6** ari za gua vei, "Bangara, na qua nabulu za korapa kole momonana pa ruma, za uke kale na tinina beto za kamua na vitigi lavata," za gua. **7** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Ara mana lao salania aza," za gua. **8** Ba za paranga za na tinoni matamata gogoto aza, ari za gua vei, "Bangara, ara nake tinoni garoqu ko bu lame luge pa ruma taqu ara ao. Goto mu leve tarini gu na paranga, beto pala mina tasalananana gu za na qua nabulu. **9** Ura ara ba maka tinoni qa kole kaurai tugu pa neqi tadiria na qua bangara beto ko koledia ria na tinoni varipera qari kole kaurai pa na neqi taqu. Ko tonai qa parangia ani, 'Mu lao,' qaguni, nari za laonana tugu, beto qa parangia za nari, 'Mu lame,' qaguni, nari za lamenana tugu. Ko na qua nabulu aza, 'Roitini ani,' qa guni, za roitini gu," za guni i Jisu. **10** Totonai za nongoria i Jisu nari za gabara vitivitigi, ko ari za gudi vei ria qari kole tututia aza, "Ma poja zozotodigamu ara gamu: oqoro pore tana maka tinoni pa Izireli ba batini ara za na rangerange lavatana vei ani. **11** Ko ma pojadigamu ara: pala kubo tinoni za mari lame vei keta pa zagere tapo beto pa suvu tapo, ko mari nyumu tavitiria pa vavolo pa binangara pa noka ari Ebarahami, i Aisake beto ko i Jekopi. **12** Goto ria na tuni binangara za mari tagona votu pale pa peguru rorodomona. Ketakoi mari lukana uui beto mari ngingizi tu na livodi," za gua. **13** Beto i Jisu za parangia na tinoni matamata gogoto ani, ari za guni vei, "Mu kenimua. Aza vei qu vazozotoa ao za mi gore votu vanigo," za gua aza. Pa totozo tugu aza za tasalana za na nabulu tana tinoni matamata gogoto aza. **14** Ego tonai za kamu pa ruma ti Pita i Jisu, za batia za na qoele roana i Pita za mangini na tinina ko za korapa kole momonana pa lovu. **15** Ko za arua i Jisu za na limana, nari za taloi tana za na mo mangini ko za tatakole vatana vani na tekutekuna aza i Jisu. **16** Totonai za gore na veluvelu nari za qari toka kamudi ti Jisu ria na mota tinoni za lugeria na tomete ikikeredi. Ko za iju paledi na nana paranga i Jisu ria na ongu ikikeredi, beto za salanaria ria qari mo. **17** Ko za gore votu za na paranga za pojai i Aisea na tinoni korokorotai, ari za gua vei, "Aza za teku paledi na nada mo beto za pogozo paledi nada vagauru," za gua. **18** Ego ko tonai za batia i Jisu za na minete tinoni qari lame varilivutaini, za garunu ria na nana sepele ko mari toka lao pa maka kale karovona na ovuku Qalili za gudi. **19** Maka aza za varivagigalaini na Vavanau za lame ko ari za guni vei i Jisu, "Tinoni varivagigalai, ara mana tutigo ao doru kota muna lao vei ao," za gua. **20** Nari ari za guni vei i Jisu, "Ria na pokese kolenana na dia baongo beto ria na manugu pa vavagalo kota kolenana na dia vorivori, goto na tuna na tinoni za kepore na nana ia mina vaminyeria na batuna," za gua. **21** Maka goto nana sepele ari za guni vei aza, "Bangara, vamalumuziu ko ma mule lao golomia mae na tamaqu," za gua. **22** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Tutiziu ara ao. Loiria ria na ukedi ko mari varigolomo makadi," za guni. **23** Ego za zae pa maka koaka i Jisu beto ria na nana sepele, ko mari toka lao pa maka kale karovona na ovuku Qalili qari gua. **24** Nari za raja vasiboro pa kolo za maka ranebongi, ko za vavapoara tarini na ololobagea za na koaka. Ba i Jisu za kole putagana tugu. **25** Ko qari lao vaiqolia ria na nana sepele aza, ari qari guni vei, "Bangara! mu alogita, Taqe dururu uke gu za gita!" qari guni. **26** Nari za oeria i Jisu ria, "Ae za vei ko gamu matagutu tu za gamu? Za beko peki na miu rangerange!" za gudi. Beto za tatakole aza

ko za tokea za na gava beto na kolo, nari za bule elava za na kota. 27 Nari za qari gabara beto ria doru, ko qari kole variparanga mule makadi, “Koi, ae tu tinoni veveina ani? Ko na gava beto na ololobagea tu ba qari nongoria tu!” qari gua ria. 28 Ego totonai za paro pa maka kalena tata pa guguzu pa Qadara i Jisu, za qari koko lame vei pa bevi varivarigolomona ketakoi za kori tinoni za lugeria na tomete ikikeredi ko qari lame gozoria i Jisu. Qari aru tapata, ko kepore maka tinoni za nyorogua tokai za na zona za lao vei ketakoi. 29 Tonai qari batia ari kori i Jisu za qari velavela votu, ari qari gua vei, “Na za qu nyorogua roitini tadigami ao, na Tuna na Tamaza? Ae vei, qu lame ko mu pipiaragami gami totonai za oqoro kamua na mami totozo qu gua?” qari gua ari kori. 30 Ego nake zouna pa ia aza za maka godo borogo lavata qari korapa nyubenyubelegedi. 31 Ko ria na ongongu ikikeredi qari tepa vitivitigia i Jisu, ari qari gua vei, “Vei muna iju vakenigami, nari za mu garunu valaodigami gu pa godo borogo rari,” qari guni. 32 Nari ari za gudi vei i Jisu, “Mu lao tu!” za gudi. Ko qari taloi keni tadi ari kori tinoni ari ria na tomete ikikeredi, ko qari lao luge tadiria na borogo. Ura ko qari sasuru turu taloi keni gu mule ria na borogo ari, ko qari tulai gore za na taba mamavarana, ko qari tuluzu gore pa leo kolo ko qari kuju uke beto pudaladia tu. 33 Ego ko za vei aza nari za qari uku muledia pa guguzu ria na tinoni qari kopudi na borogo, ko qari vavakato beto vadi ria ria doru zakazava qari taroiti tadi ari kori za lugeria na tomete ikikeredi. 34 Ko qari lao gozoria ria doru tinoni pa guguzu aza i Jisu. Tonai qari batia, nari za qari tepa vitivitigia aza ko mi loia na dia guguzu aza qari guni.

9 Ego za surana pa koaka i Jisu ko za toka karovo lao pa nana guguzu zozoto. 2 Ko qari pogozo kamuni pa nana kolekolena za maka tinoni za uke kale na tinina. Tonai za batia i Jisu za na rangerange tadiria, za ari za guni vei aza za na tinoni za uke kale na tinina, “Tuqu, mu varene! Ria na mua sela za qari tori taleozo tu,” za guni. 3 Ego tonai za kaki ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari kole variparanga golomo makadi, “Na tinoni ani za vamoroania na Tamaza ani!” qari gua. 4 Ba za tori gilagilainana tu i Jisu aza vei qari korapa roquroqua ria, ko ari za gudi vei, “Ae za vei ko gamu roquroquria na zakazava ikikeredi veveidi zara pa bulomiu? 5 Ae za munyala: na poja vei, ‘Qari taleozo ria na mua sela,’ bi gua, babi na poja vei, ‘Mu tatakole ko mu rerege,’ bi gua? 6 Ba koviria ma vabatidigamu ara za na Tuna na Tinoni za kolenana nana neqi pa pezo ko mina taleozodi ria na sela,” za gua aza. Beto ari za guni vei za na tinoni za uke kale na tinina, “Mu turu! Mu pogozia na mua kolekolena ko mu kenimua pa mua ruma,” za guni. 7 Nari za soqolo turu gu za na tinoni ko za keninana pa nana ruma. 8 Totonai qari batia za vei zara ria na minete tinoni nari qari matagutu beto qari vatarazaea za na Tamaza, ura na Tamaza za vani na tinoni za na neqi vevei zara. 9 Ego za taloi pa ia aza i Jisu ko za korapa lalaonana, za batia aza za maka tinoni tekuteku takisi, na izongona i Matiu, za korapa nyumunana pa nana ia roroitina aza. Ari za guni vei i Jisu aza, “Mae tutiziu ara,” za guni nari za turu i Matiu ko za tutianana i Jisu. 10 Ko tonai za korapa nyumu tekuteku pa ruma ti Matiu i Jisu beto ko ria na nana sepele, za na motadi ria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi qari somana nyumu tekuteku tavitia i Jisu beto ria nana sepele. 11 Ko qari batiria ria na Parese za qari vei aza, ko qari nanazaria ria na sepele ti Jisu, “Ae za vei za tekuteku tavitiria tu ria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi za na tinoni varivagigalai tadigamu?” qari gua ria. 12 Nari za nongoro vairia i Jisu, ko ari za gudi vei, “Ria na tinoni toa valeadi za qarike nyaqoa za na tinoni varivarisalana, goto ria gu qari mo. 13 Mu lao ko mu nyaqoa na ginuana za na paranga za pojai na Tamaza pa Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, ‘Na variroqu varitokai za qa nyoroguani ara, nake vavavavuidi na manugu mademade nenedi!,’ za gua. Ura qake lame ara ko ma kukuria na tinoni tuvizidi qa gua, goto ria tu na tinoni seladi,” za gua i Jisu. 14 Ego qari lao ria na sepele ti Jone, ko qari nanazia i Jisu, ari qari guni vei, “Ae za vei ko gami gu beto ko ria na Parese za gami tabutabu ganigani, goto ria na sepele tamu za qarike tabutabu ganigani tu?” qari gua. 15 Nari za ari za gudi vei Jisu ria, “Ae vei, pala mari kole takulanga pa vavolo varielava ria na tinoni tasorudi totonai za korapa nyumu tavitiria za na tinoni varielava? Dai! Ba za korapa lamelamenana za na rane totonai mina tateku varijo tadiria za na tinoni varielava ani, ko na totozo tu aza za mari suvere tabutabu ganigani ria. 16 Kepore za maka tinoni mina tuvakani na poko koregana za na poko leluna. Vei mina vei nari za totonai mina vijongo za na poko koregana ani, nari za pala mina raqama valavatia za na poko leluna. 17 Beto kepore maka tinoni mina totoni na vaini koregana za na tototoni vaini leluna. Ura mina vei aza, nari za pala mina tapokata za na tototoni vaini leluna, ko mina tigitigi kijara keninana za na vaini. Goto na vaini koregana za mina tatoto lao tugu pa tototona koregana ko ari kori doru za mari takopu valeana beto,” za gua i Jisu. 18 Totonai

za korapa paranga vei zara i Jisu, za kamu opo ovoro sori tungutungu pa moena aza za maka tiolata matamata tadiria na Jiu, ko ari za gua vei, “Na tuqu maqota za koni uke gu, ba qa nyoroguanigo ko bu lame vaoponi na limamu ko bi toa mule qa gua,” za gua aza. **19** Nari za turu i Jisu beto ria na nana sepele ko qari tutia za na tinoni aza. **20** Ego maka reko aza za varajani na mo malea ko za kole gu vakeni orungu ka manogori aoro za tuti pa liguna ko za ulia za na uquna na poko ti Jisu. **21** Za kole paraparanga golomo makana, “Vei ba ulia gu nana poko, nari ba ba tasalanaqua gu ara,” za gua. **22** Ko za balinga mule za gua i Jisu nari za batia za na reko, ko ari za guni vei, “Mu varene, tuqu! Na mua rangerange za tori salanigo tu,” za gua aza. Nari za na totozo tugu aza za tasalana gu za na reko aza. **23** Ego totonai za lao kamu pa ruma tana tiolata matamata i Jisu, nari za batiria aza ria na tinoni qari lukana popoelai na romaroma beto qari lukana kebokebo, **24** za ari za gudi vei, “Mu taloi kenimiu gamu! Ura zake uke za na reko peki ani, goto za korapa gu putagana!” za gua. Tonai za paranga vei aza nari za qari auni ria doru tinoni aza. **25** Ko tonai qari votu beto pa peguru ria doru, za luge i Jisu ko za arua na limana na reko nari za tatakole za na reko. **26** Ko na nongorona na roiti ani za tapiara lekoia doruna na kota aza. **27** Ego totonai za taloi ketakoi i Jisu za kori tinoni nake batabatadi za qari tutia aza, ko qari velavela votu, ari qari gua vei, “Tuna i Devita, mu roquroqu tokadigami,” qari gua. **28** Tonai za luge pa ruma i Jisu nari za ari kori tinoni nake batabatadi ba qari lao tugu luge. Nari za nanazaria i Jisu, “Ae vei, gamu vazozotoa tugu gamu kori za ara mana boka salanagamu gamu kori?” za gudi. Nari za ari qari guni vei, “E, Bangara!” qari gua. **29** Nari za uliria i Jisu za na matadi beto ari za gua vei, “Aza vei gamu vazozotoa gamu kori za mi gore votu vadigamu!” za gudi. **30** Nari za qari batabatadia tugu za na matadi ari kori. Beto za paranga vabalauria i Jisu ari kori, ari za gudi vei, “Keta ule vadi ria na tinoni za na roiti ani,” za gudi. **31** Ba qari taloi keni ari kori, ko qari vavavakatoni doru kota ketakoi za na veveina aza. **32** Ego pa ligudi gu qari keni ari kori ari, za qari toka kamuni tana ria kaki tinoni za maka tinoni za lugea na tomete ikikerena ko za poka. **33** Tonai za iju pale i Jisu za na tomete ikerena ani nari za podalai paranga gu za na tinoni aza. Ko qari gabara beto ria na minete tinoni, ko ari qari gua vei, “Za oqoro pore tabata pa Izireli za na zakazava vevei ari,” qari gua ria. **34** Ba qari paranga ria na Parese, “Na bangaradi gu ria na tomete ikikeredi za vani na neqi za boka iju paledi ria na tomete ikikeredi zana,” qari gua ria. **35** Ego za rerege betoria i Jisu ria na guguzu lavalavatadi na guguzu pekipekidi. Ko za varivagigalai aza pa ruma varivarikamuna, za taraeni aza za na nongoro leana na veveina na binangara tana Tamaza, beto za salanaria aza ria na tinoni qari vavarajadi na okokoto mo na vagauru. **36** Totonai za dogoro laoria aza ria na minete tinoni, za roquroqu vitivitigiria, ura qari vevei rerege beto qari nyunyala vei na sipi kepore na dia sepati. **37** Nari ari za gudi vei ria na nana sepele, “Qari matua nyanyalu ria na vuvua, ba ria na tinoni ababu za qari vizaviza gu. **38** Ko mu varavara lao tana Bangaradi na umuma, ko mi garunuria na tinoni roiti ko mari ababu pa nana inuma,” za gua i Jisu.

10 Ego za kuku varikamudi i Jisu ari ka manogori sepele ko za vadi na neqi ko mari ijiju paledi na tomete ikikeredi, mari salana paledi na okokoto mo beto doru vagauru za gudi. **2** Ko ari ria na izongodi ari ka manogori tinoni tagarunudi: momoe, i Saimone (maka izongona i Pita) beto i Aduru (na taina i Pita), i Jekopi beto i Jone na taina (Ari kori tuna i Jebeti), **3** i Pilipi, i Batolomiu, i Tomasi, i Matiu aza na tinoni tekuteku takisi, i Jekopi na tuna i Alepiasi, i Tadiasi, **4** i Saimone aza perangaina za somanadi ria qari raja adu pale na qavuna pa Romu, beto i Jiudasi Isikarioti aza za gabala kanai i Jisu. **5** Ko ari ka manogori ari za vavanauria i Jisu beto za garunuria, ari za gudi vei, “Munake lao tadiria na tinoni karovodi beto munake lugeria na gugugu zu tadiria na tinoni Sameria. **6** Goto mu lao tadiria na tinoni Izireli ria qari vei na sipi mumadi. **7** Mu lao ko mu tarae, ari mu gua vei, ‘Na binangara pa noka za mi togagita gu za gua,’ mu gua. **8** Mu salanaria ria qari mo, vatoa muleria ria qari uke, mu taloso valiosoria ria qari poqupoqu, beto mu iju paledi ria na tomete ikikeredi. Gamu ke vaia aza gamu tekua, ko muke vavaini aza gamu variiani. **9** Muke pogozo qolo, na siliva, babi kaki poata pa miu kurakurani poata. **10** Muke pogozia maka mane, muke pogozo vakori poko, muke pogozo sadolo babi na opata pa miu rerege. Na tinoni roiti za pada tugu ko mina taiani za nana tekutekuna. **11** Totonai muna kamua maka guguzu lavata babi na guguzu peki, za mu lugea na guguzu aza ko mu dogoro nyaqoa za maka tinoni mina qeradigamu ko mina vatogagamu. Muna suvere gu tana tinganai muna loia na ia aza za gamu. **12** Tonai muna luge pa ruma za mu gozoro qeraqeradi ria na tinoni ketakoi. **13** Vei mari vakamu valeanagamu ria pa ruma aza, za mu tepai na Tamaza ko mi manadi. Goto vei marike tavaraguadigamu ria, za mu teku muleni na miu bule. **14** Vei kaki ruma babi

na guguzu za barike nyorogua vakamugamu beto barike nyorogua nongorogamu, nari za mu turu iolo votu pa ia aza beto mu tavuzu paledi pa nenemiu za na kavuruni pezo pa guguzu aza. **15** Ma poja zozotodigamu ara za gamu: mina jolani na varituti qari gozoria ria pa Sodomo beto pa Qomora za na varituti tana Tamaza mina gozoria na guguzu aza na rane varituti," za gua i Jisu. **16** "Vainongoro! Qa garunu lao veidigamu na sipi tadiria na godo vulupu pirudi ara za gamu. Mu suvere vabalabalau vei ria na dole beto mu lioso pa miu uana vei na kuru. **17** Mu suvere vabalabalaudi ria na tinoni. Ura pala mari aru tamanagamu, ko mari toka laodigamu pa varituti, beto mari majamajagamu pa dia ruma varivarikamuna. **18** Pana laequ ara za pala mari toka ragata laodigamu pa moedi ria na qavuna beto na bangabangara, ko muna ule votuni na nongoro leana tadiria beto tadiria na tinoni karovodi. **19** Totonai mari toka laodigamu pa varituti, za munake takulangani gamu za na za muna poja toketokedigamu makamiu. Ura tonai mina kamua tu za na totozo paranga tadigamu za muna taiani gamu aza vei muna pojadi gamu. **20** Ura nake gamu za muna kole paranga, goto na Ongonguna na Tamamiu tu za mina ule vadigamu aza muna pojai. **21** Ria na tamatamatazi marene za pala mari varivalao pa uke, na tamadi mina veidi tugu na nana koburu, ria na koburu mari rajaria ria na tinadi na tamadi ko mari vaukeria. **22** Doru tinoni za pala marike tavaraguadigamu ura koko vei gamu tutiziu ara. Ba aza za vangaju kamua na betobetona za mina taalo. **23** Tonai mari komiti vikevikeregamu ria na tinoni pa maka guguzu za mu uku laomiu pa maka goto guguzu. Ura ma poja zozotodigamu ara gamu: pala muna oqoro vaokoto betoria gamu ria na miu roiti pa doru guguzu pa Izireli, za mina mule lame gu za na Tuna na Tinoni. **24** Na sepele zake lavata jolani za na nana tinoni varivagigalai. Beto na pinauzu zake lavata jolani za na nana bangara. **25** Za pada gu za na sepele mina varitoto vei na nana tinoni varivagigalai, beto za pada gu za na pinauzu mina varitoto vei na nana bangara. Vei ara na miu tinoni matamata mari gigalaniziu i Beelizebulu, nari za gamu na qua tinoni za pala mina nongoro ikere jola mutu za na izongo mari kukudigamu!" za gua i Jisu. **26** "Ko muke matagutudi ria na tinoni ria. Ura doru zakaza paedi za pala mari tabata votu beto doru zakaza golomodi za mari tagilagila. **27** Aza qa ule vadigamu ara pa rorodomona za mu vavakatoni pa kabekaberena, beto aza gamu nongoria pa paena za mu velavelani pa are ruma. **28** Muke matagutudi ria qari boka vaukea na tini ba qarike boka vaukea na ongongu. Goto na Tamaza tu za mu matagutuni gamu. Aza za mina boka piaria na vaukeria na toa tini beto na ongongumiu ko mina boka valaogamu pa heli. **(Geenna g1067)** **29** Maka pene peki gu na vaidi za kori kiri tu, ba zake pae tu pa roquroqu tana Tamaza za totonai za lotu pa pezo maka ari kori kiri ari. **30** Ko gamu ba doru vurungumiu pa batumiu ba za tori nguti betoria tu na Tamaza. **31** Ko muke matamatagutu. Gamu za gamu poreveveina joladi kubo ngavulu avara kiri," za gua i Jisu. **32** "Aza za ule votuni pa moedi ria na tinoni za aza maka tinoni taqu mina gua, za ara ba mana ule votuni tugu aza pa moena na Tamaqu pa noka aza. **33** Goto na tinoni za kilu paleniziu ara pa moedi ria na tinoni, za ara mana kilu paleni tugu pa moena na Tamaqu pa noka aza," za gua i Jisu. **34** "Keta mu roquroqua gamu za na bule za qa pogozo lameni ara pa pezo keta mu gua. Dai, nake bule za qa pogozo lameni ara, goto na benete varipikatai tu. **35** Qa lame ara ko ma varipikataidi ria na tuna marene beto na tamana, na tuna reko beto na tinana, beto na tamatamaivana beto na tamatamaroana qa gua. **36** Ria na kana ikeredi jola tana tinoni za mina ari ka viza gu pa nana tatamana. **37** Aza za roquroquria na tamana babi na tinana jolani za roquroquziu ara za zake pada ko mina sepele taqu. Aza za roquroqua na tuna marene babi na tuna reko jolani za roquroquziu ara za zake pada ko mina sepele taqu. **38** Aza zake pogozia na nana korosi ko mina tutiziu ara, za nake padana tugu ko mina sepele taqu aza. **39** Aza za kole gu tapatianani na nana toa tini, za mina saivia tugu aza za nana toa. Ba aza za gona pale nana toa pa laequ ara za mina izongia tugu za nana toa," za gua i Jisu. **40** "Aza za vakamugamu gamu za vakamuziu tugu ara, aza za vakamuziu ara za vakamua tugu aza za garunuziu ara. **41** Aza za vakamua na tinoni korokorotai ura na tinoni korokorotai aza, za aza mina somana tekua za na pinia tana tinoni korokorotai. Aza za vakamua na tinoni tuvizina ura na tinoni tuvizina aza, aza mina somana tekua za na pinia tana tinoni tuvizina. **42** Aza mina vani maka kapa pie lomozo za maka aza nake poreveveina ari ura aza za na sepele taqu, nari za ara ma poja zozotodigamu gamu: aza mina tekua zozoto za na pinia," za gua i Jisu.

11 Totonai za beto vavanauria ari ka manogori nana sepele i Jisu, nari za taloi ketakoi ko za keni varivagigalai beto za tarae pa gugugu pa ia ketakoi. **2** Ego za korapa suvere pa ruma varipiu i Jone Paputaiso za nongoroni aza ria na roiti za roitidi na Karisito, ko za garunu laodi aza

tana ria kaki nana sepele, **3** ko ari qari guni vei, “Ae vei, ao tugu za aza gami korapa adadonia gami na tinoni pala mina lame gamiguni? Ba ae vei, maka goto tu za mami adononi gami?” qari gua. **4** Nari za oeria i Jisu ria, “Mu mule lao ko mu ule vani i Jone ria vei gamu nongororia beto gamu batiria. **5** Na tinoni qarike batabata qari batabata, ria na qao qari rerege, ria za vairia na poqupoqu qari tataloso valioso, na tinoni qari kiqili qari nongononGoro, na tinoni ukedi qari toa mule, beto na nongoro leana tana Tamaza za tatarae tadiria na tinoni golabadi. **6** Mari tamana ria qarike nongoro nyunyalaniziu ara!” za gua i Jisu. **7** Ego ko pa ligudi qari taloi keni ria na sepele ti Jone ari, za pojai i Jisu tadiria na minete tinoni za na veveina i Jone, ari za gudi vei, “Tonai gamu lao za gamu ti Jone pa qega, za na za za mu lao dogoria gamu gua? Maka tinoni za malei vei na equru buruburu za tajou vakanokanoko lao lameni na gava? **8** Ba na za beka gamu nyorogua lao batia? Maka tinoni izizongo za pokopoko valeleana? Dai, na tinoni qari pokopoko valeana vei zara za pa ruma bangara tu qari suvesuvere! **9** Ko na za zozoto za gamu nyorogua lao dogoria gamu? Maka tinoni korokorotai? E, ba ma pojadigamu ara: aza za poreveveina joladi ria na tinoni korokorotai. **10** Ura i Jone gu za aza za pojai na veveina na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, ‘Vainongoro! Ara qa garunu momoe laoni za na qua tinoni pogozo nongoro, ko mina vatana momoea za na zona tamu,’ za gua. **11** Ara ma poja zozotodigamu za gamu: za kepore maka tinoni podona za poreveveina jolani i Jone. Ba na tinoni za kepore veveina jola pa binangara pa noka za poreveveina jolani i Jone. **12** Za podalai totonai za kole tarae i Jone Paputaiso ko za kamu koviria za na binangara pa noka za qari rapatia ko ria na tinoni tuara ikeredi qari saputu ragata tekua. **13** Ria doru tinoni korokorotai beto na Vavanau ti Mosese za qari ulule votuni tinganai qari lame kamua na totozo ti Jone. **14** Vei muna nyorogua vazozotoa za, i Jone gu ani za i Elaija, aza za korapa lamelamenana qari guni ria. **15** Na tinoni za pore na talingana za mi vainongoro valeana! **16** Na za mana vavavapadadi ara ria na zazae tinoni ari? Ria na tinoni koviria za qari vei gu ria na koburu qari nyumunyumudia pa ia makemaketina ko qari kole varivarikuku karovo, ari qari kuku vei, **17** ‘Gami kerakera vadigamu na kera varielava, ba gamu gamuke peka tu! Gami kera romaroma gami, ba gamu gamuke lukana takulanga tu!’ qari gua. **18** Totonai za lame i Jone za boka madimadi ko zake tekuteku beto zake bukubuku vaini aza. Nari qari paranga ria na tinoni, ‘Za kolea na tomete ikikerena za na bangara zana!’ qari guni. **19** Tonai za lame mule na Tuna na Tinoni ko za tekuteku beto za buku, nari za ari qari guni vei, ‘Dogoro! Za ngoja mota beto na tinoni bukubukuna, na baere tadiria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi zana!’ qari guni. Ba na tavagigala tana Tamaza za tabata votu pa vuana na toa tadiria na tinoni qari vazozotoa,” za gua i Jisu. **20** Ego ko za podalai tokeria i Jisu ria na guguzu ketakoi za roitidi ria na kubo roiti varivagabaradi aza, ura qarike gabala loiria na dia sela. Ari za gudi vei, **21** “Mu takulangagemiu tu za gamu pa Korazini. Mu takulangagemiu tu gamu pa Betiseda! Vei bari taroiti tadiria na tinoni karovodi pa Turosi beto pa Sidoni ria na roiti varivagabaradi qari taroiti tadigamu koviria, za pa moa tu bari gabala loi paledi na dia sela ko bari bilubiludi na kau beto bari vazae poko tarikarikatadi ria! **22** Ba ma poja valeanadigamu ara za gamu: na rane varituti za mina jolani na varituti mari gozoria ria pa Turosi beto pa Sidoni za na varituti tana Tamaza muna gozoria gamu. **23** Goto gamu pa Kepaniami! Ae vei gamu roquroqua gamu za pala muna taovulu zaemiu pa noka? Dai, pala muna tagona vagore gu pa ia suvesuverena tadiria na tinoni ukedi! Ura bari taroiti tadiria pa Sodomo ria na roiti varivagabaradi qari taroiti tadigamu koviria, za bi korapa turu jolanana kamua tu pa rane pa ngenari za na guguzu aza. **(Hadēs g86)** **24** Ma poja valeadigamu gu ara za gamu: na rane varituti za mina jolani na varituti mari gozoria ria pa Sodomo za na varituti tana Tamaza muna gozoria gamu,” za gua i Jisu. **25** Ego pa totozo aza za paranga vei ari i Jisu, “Tamaqu, ao na Bangarana na oka beto na pezo. Qa paranga leana lao tamu ara, ura na zakazava ari za qu vapaeria ao tadi ria na tinoni gigigalaidi beto na bokabokadi beto qu vadogorodi ria qarike gigalai. **26** E, Tamaqu, ura aza tugu za vei za na nyorogua tamu. **27** Na Tamaqu za tori ianiziu tu ara doru zakazava, ko kepore za maka tinoni bi gilagilai na Tuna goto na Tamana gu, beto kepore za maka tinoni bi gilagilai na Tamana goto na Tuna gu beto ria gu za mijataria na Tuna ko za vakabere vadi na veveina na Tamaza. **28** Mae, lame taqu za gamu doru gamu pavu beto gamu pogozo mamata, ko ara ma vaminyeregamu. **29** Mu paku pogozia na qua pajavala beto mu vainongoro lame taqu, ura ara za qake tuara beto qa vapekai pa bulo, ko mu teku vani na minyere na miu toa. **30** Ura na pajavala taqu za munyala na paku pogozona, beto na pogozo taqu za kopele,” za gua i Jisu.

12 Ego na totozo aza za rerege jola vei pa maka inuma vuiti na rane Minyere i Jisu. Ko ria na

nana sepele za vairia na burana ko qari podalai ravuzu teku vuiti ko qari kole ngojagedi. **2** Ko tonai qari batiria qari roiti vei, nari za ria na Parese ari qari guni vei i Jisu, “Dogoro! Ria na sepele tamu za qari roitini za na roiti zake tavamalumu ko mina taroiti na rane Minyere!” qari gua ria. **3** Nari za oe laoria i Jisu ria, “Ae vei gamu oqoro tiroamiu tu gamu aza na roiti za roitini i Devita beto ria na nana tinoni totonai qari burana ria? **4** Na vavakatona aza za lugea i Devita za na ruma tana Tamaza ko za gania za na bereti madina, aza zake vamalumia na Vavanau ko mina gania aza babi ria qari tutia goto ria gu na iama qari tavamalumuni. **5** Beto gamuke tiroamiu tu gamu pa Vavanau za ria na iama qari roitidi na dia roiti pa rane Minyere pa zelepade za qari majai tugu ria za na vavanauna na rane Minyere ba qarike tajutuni qari sela ria? **6** Ba ma pojadigamu ara za gamu: maka za poreveveina jolani na zelepade za korapa pani. **7** Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, ‘Na variroqu varitokai za qa nyoroguani, nake vavavui,’ za gua. Ko vei bu gilagila valeania miu gamu za na ginuana na paranga ani, za buke jutu goborodi na tinoni seladi gamu ria na tinoni qarike sela. **8** Ura na Tuna na Tinoni za na bangarana na rane Minyere,” za gua i Jisu. **9** Ego ko za taloi ketakoi i Jisu, za lao pa maka ruma varivarikamuna tadiria na Jiu, **10** ko ketakoi za korapa za maka tinoni za raiqo maka kale limana. Ko ria qari korapa nyaqo rokaga ko bari jutuni kaki sela i Jisu za ari qari guni vei aza, “Ae vei, na tavamalumuna pa Vavanau za na salana tinoni na rane Minyere?” qari gua. **11** Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gua vei “I zei gamu za izongia maka sipi ko bi lotu loposo pa oqili na rane Minyere za na sipi aza, nari za minake bako votuni na rane tugu aza aza? Pala na rane tugu aza muna bako votuni gamu aza! **12** Ba na tinoni tu za poreveveina jolani na sipi! Ko za vamalumia gu na Vavanau za na roitini na roiti leana na rane Minyere,” za gua i Jisu. **13** Beto nari za paranga laoa aza na tinoni za raiqo maka kale limana, “Mu radonia na limamu,” za guni. Ko za radonia aza za na limana nari za leana soga vei tugu maka kale limana. **14** Nari za qari taloi keni ko qari varingodo roquroqu ria na Parese ko mari vaukea i Jisu qari gua. **15** Totonai za gilagilai i Jisu za na kukiti tadiria ani, za za taloi keninana ketakoi aza. Ko ria na minete tinoni lavata za qari tutia aza, ko za salana betoria i Jisu ria doru. **16** Beto za pojadi ria ko marike vavavakatoni tadiria na tinoni za na veveina aza za gua. **17** Ko ani za na vagore votuna na paranga tana Bangara za pojai i Aisea, na tinoni korokorotai, ari za gua vei, **18** “Ani za na qua nabulu qa mijatia. Aza qa roquroqua beto qa qerani ara. Mana vakoleni na Ongonguqu aza, ko ria na tinoni karovodi mina ule vadi ria na inaalo. **19** Minake varitoke babi kuku velavela aza, na mamalaingina minake tanongoro pa zona. **20** Minake pakata pale maka kae suvege maleina, beto minake piju vaukea maka juke nonona. Ko mina toa vei aza aza tinganai mari batia ria za na inaalo taqu. **21** Ko tana mari vatogazia na dia totoravuzu za ria na tinoni karovodi,” za gua za na Bangara. **22** Ego pa liguna aza za qari toka kamuni mule ti Jisu ria za maka tinoni za lugea na tomete ikikerena ko zake vabatabatai beto za vapokai tugu vei. Ko za salania i Jisu aza ko za paranga beto za batabata soga. **23** Ko qari gabara beto ria na mineminete tinoni, ko qari kole varivarinanaza, ari qari gua vei, “Palu ani tugu beka za na Tuna i Devita?” qari gua. **24** Ba ria na Parese za totonai qari nongoria nari za ari qari gua vei, “I Beelizebulu aza na bangaradi gu na tomete ikikeredi za vani na neqi ani, ko za vei za boka ijiju votu paledi ria na tomete ikikeredi” qari gua. **25** Ba za tori gilagilainana tu i Jisu za na dia roquroqu za vei zara ko ari za gudi vei, “Na binangara za tapikapikata ko qari kole varivaripera mule makadi, za pala minake turu vamauru za na binangara aza. Beto ko doru guguzu babi na tatamana qari varipikapikatai za marike boka turu vamauru. **26** Ko vei maka pikatana ti Setani za bi rajai gu mule za maka nana pikatana gu mule makana, za tori tapikapikata tugu makana i Setani, ko minake boka turu vamauru za nana binangara aza. **27** Ko vei pa neqi gu ti Beelizebulu ba boka iju paledi ria na tomete ikikeredi ara, nari za i zei ropi za vadi na neqi ria na miu sepele ko qari boka iju paledi ria na tomete ikikeredi? Ko zara za vei za na roiti qari roitini ria za uleni za gamu sela gu za gamu! **28** Dai, pa neqi tu tana Ongongu tana Tamaza qa boka iju pale tomete ikikeredi ara, ko na binangara tana Tamaza za tori togagamu tu gamu koviria. **29** Ari mutu mu dogoro veini ko. Kepore za maka tinoni mina boka lugea za na leo ruma tana maka tinoni neqina ko mina teku paledi za doru nana zakazava za izongoria. Ba momoe za mina piu vakolea mae tu za na tinoni neqina ani, beto tu nari za mina boka luge laoa aza za na nana leo ruma, ko mina boka tavuzu betoria ria doru nana zakazava. **30** Aza zake somana vei taqu za za taleziu ara aza, beto aza zake varikamu tokaniziu ara za za varipipiarai aza. **31** Ko za vei aza za ma poja veidigamu ari: doru sela beto na paranga ikeredi qari vaakeni na Tamaza ria na tinoni, za mari boka taleozoni gu. Ba na paranga ikeredi qari vaakeni na Ongonguna na Tamaza za marike taleozoni. **32** Aza za poja vikevikeria na Tuna na Tinoni, za mina

boka taleozoni gu. Ba aza za poja vikevikeria na Ongu Tabuna za minake taleozoni pa toa koviria beto kamua na kamua," za gua i Jisu. **(aiōn g165)** **33** "Vei mina leana za na suvegena na suvege, za na vuana ba mari leadi tugu. Vei mina ikerena za na suvegena na suvege, za na vuana ba mari ikeredi tugu. Ura pa vuana gu muna gilagilani ae veveina za na suvege. **34** Boko tuni dole ikikeremiu! Ko na tinoni ikikeredi vei gamu za pala marike boka paranga votudi ria na zakazava leadi. Ura aza tugu za pugele ojojongo pa bulo za tapoja votu pa nguju. **35** Na tinoni leana za vavoturia ria na uana leadi qari pugele pa bulona, goto na tinoni ikikerena za vavoturia ria na uana ikikeredi qari pugele pa bulona. **36** Ba ma poja valeanadigamu ara za gamu: na rane varituti za ria tinoni za mari okokoto vakaberia tana Tamaza za na ginuana qari pojaria ria doru paranga qari vokele gobororia. **37** Ura doru mua paranga tugu qu pojaria ao za pala mari tuti mulenigo. Ko na mua paranga tugu mina uleni za vei muna talegazani za ba muna gozoria ao za na vinakilasa pa varituti tana Tamaza," za gua i Jisu. **38** Pa liguna za vei zara, za qari lao nanazia ria kaki qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese i Jisu, "Tinoni varivagigalai, gami nyorogua batia gami za maka roiti varivagabarana jola tana Tamaza bu roiti votuni ao," qari guni. **39** Nari za ari za gudi vei i Jisu ria, "Na zazae tinoni ikikerena beto na vakevakeporea na Tamaza za korapa nyoroguani maka roiti varivagabarana jola! E, ba kepore za maka roiti varivagabarana muna tavadogoroni, goto aza tugu makana gu na roiti varivagabarana za taroiti ti Jona na tinoni korokorotai. **40** Maka moqaza podeke vei tugu za suvere kue rane beto kue bongi pa leo iapana na igana i Jona, za mina vei tugu za na Tuna na Tinoni. Mina kue ranena tugu beto kue bongina tugu pa bevi varivarigolomona aza, beto za mina toa mule. **41** Na rane varituti za pala mari turu ko mari tutidigamu ria na tinoni pa Ninive za gamu na zazae tinoni koviria. Ura ria za qari gabala za totonai qari nongoria na taraena i Jona. Goto dogoro tu ko, za korapa gu pani koviria za maka aza za poreveveina jolani i Jona. **42** Na rane varituti za pala mina turu na kalao pa Siba ko mina tutidigamu za gamu na zazae tinoni koviria. Ura na kakazana jola za nana rerege koko lame vei pa nana guguzu totonai za kamu nongoria za na varivagigalai bokabokana ti Solomone. Goto gamu za dogoro tu ko, za korapa gu pani koviria za maka aza za poreveveina jolani i Solomone," za gua i Jisu. **43** "Totonai za taloi tana tinoni za maka tomete ikikerena, za keni lekoia aza za na ia kepore maka zavana ko za nyaqoa za ketakoi mi suvere minyere za gua. Ba zake batia aza za maka ia ketakoi bi boka suvere. **44** Nari za paranga gu, 'Ma mule vatuvizi gu pa qua ruma ketakoi qa suvere perangaina ara,' za gua. Ko za mule za gua nari za batia na kobakobana ko za tori tasaqu valioso na tavatana valeana tu za na ruma. **45** Nari za mule keni aza ko za keni toka kamudi ari ka vitu tomete qari ikere jolani makana, ko qari kamu suveria za na ruma aza. Ko tonai za na toa tana tinoni aza za ikere jolani na totozo momoe. Mina vei putaputa tugu aza za na zazae tinoni ikikeredi koviria," za gua i Jisu. **46** Tonai za korapa paraparangaria i Jisu ria na tinoni, za kamu turu pa sebesebe ruma za na tinana beto ria na taina marene, ko mari parangia aza qari gua. **47** Ko maka ria qari korapa varikamu ketakoi za paranga laoa aza, ari za gua vei "Qokolo, na tinamu beto ko ria na taimu marene za qari korapa turu adonigo pa peguru. Qari nyorogua parangaigo qari gua," za guni. **48** Ba za oe laoa i Jisu aza, "I zei za na tinaqu beto ari zei za na taiqu marene?" za gua. **49** Beto za uduku laoria ria nana sepele beto za paranga, "Ari ria na tinaqu na taiqu marene! **50** Ura aza na tinoni za roitini aza vei za nyoroguani na Tamaqu pa noka za aza tugu za na taiqu marene, na luluqu reko beto na tinaqu," za gua aza.

13 Ego na rane tugu aza za taloi pa ruma aza i Jisu, ko za lao pa keketaina na ovuku ko za nyumu ketakoi. **2** Na minete tinoni lavata za qari varikamuni aza, ko za lao tu zae ko za nyumu pa maka koaka aza. Goto na puku minete tinoni za qari turu gu pa paroparona. **3** Ko kubo zakazava za vagigalaidi aza pa vavakato vavapada. Ko za vavakato vei ari aza. "Kolenana za maka tinoni umuma za keni iparadi na kiko pa nana inuma. **4** Totonai za kole iparadi aza ria na kiko, za kaki za qari lotu lao pa lodaka zona pa rereregena tana tinoni, ko qari tatava kamu na manugu ko qari tobiki gani betoria na gedi. **5** Goto kaki mule za qari lotu lao pa buturuna ketakoi zake kubo pezona. Ko qarike oriavo tugu pidokodia za na kiko ria, ura zake kubo na pezo. **6** Ba tonai za zagere gu na tapo nari za alanga vamaleiria, ura za kepore na bageredi. **7** Goto kaki kiko mule za qari lotu lao pa gazoro varivarioka, ko za pilu vaukeria na gazoro varivarioka. **8** Goto kaki kiko za qari lotu lao pa pezo masuruna ko qari vua valeana. Ko kaki za qari vua gogoto, kaki za qari vua vonomongavulu, goto kaki za qari vua uengavulu. **9** Aza za kolenana talingana za mi vainongoro valeana!" za gua i Jisu. **10** Ego aza tugu za beto za qari rijo lao tata ko qari nanazia ria na nana sepele i Jisu, "Ae za vei ko qu varoitiria tu

na vavakato vavapada ao tonai qu parangaria ria na tinoni?" qari guni. **11** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Ura gamu gamu tori taiani tu za na gigalai golomona na binangara pa noka ko gamu gilagilaimiu, ba tadiria na tinoni za korapa pae. **12** Aza na tinoni za tori porenana tu za mina taia mutugu ko mina pugele nyonyoa na nana. Aza na tinoni za keporenana za aza tugu iapeki za izongia ba mina tateku pale tugu. **13** Na ginuana qa varivagigalaidi na vavakato vavapada za ura qari dogodogoro tugu ria ba qarike batabata, qari vainongoro tugu ba qarike nongononogoro beto qarike vakaberiadia maka za. **14** Ko za gore votu tugu tadiria za na korokorotai ti Aisea, aza ari za gua vei, 'Muna nongoro ko muna nongoro za gamu, ba munake vakaberia. Muna dogoro ko muna dogoro za gamu, ba munake batia. **15** Ura na bulodi na tinoni ari za dupa na talingadi za kiqili patu beto na matadi qarike batabata. Keta mari batabatani na matadi, mari nongononogoro na talingadi, beto mi tavagigala na bulodi ko mari gabala mule lame ko ara ma salanaria,' za gua na Tamaza. **16** Ba gamu gamu tamana za gamu, ura gamu boka dogodogoro vatavagigala beto na nonongoro vakoititi. **17** Ura ma poja zozotodigamu ara za gamu: na zoku ria na tinoni korokorotai beto ria na tinoni tuvizidi pa moa za qari nyoroguani ko bari batiria ba bari nongoria ria qe gua na zakazava gamu batiria beto gamu nongororia gamu ari, ba qarike boka," za gua i Jisu. **18** "Ego mu vainongoroni za na ginuana na vavakato vavapadana na tinoni umuma. **19** Na tinoni za nongoria na nongorona na binangara tana Tamaza ba zake vakaberia za lame na kutana nikerena ko za teku pale za na nongoro za tavavuvuzu pa bulona. Na tinoni aza za vei na kiko za tavavuvuzu pa lodaka zona. **20** Goto na kiko za tavavuvuzu pa pezo buturuna, za vei tugu na tinoni tonai za nongoria na nongoro nari zake oriavo tugu teku qeraqerani. **21** Ba zake bagere valeana pa nana toa makana ko zake kole zovai pa nana toa. Ko tonai za raja za na tapata beto qari komitia na tinoni pa ginuana vei za vazozotoa na nongoro aza, nari zake oriavo tugu lotunana. **22** Goto na kiko za tavavuvuzu pa gazoro varivarioka, za vei na tinoni za nongoria na nongoro ba na tapatiana qari kole pa toa beto na roqu totodi na izizongo pa pezo za pilua za na nongoro aza ko zake vua valeana. **(aiōn g165)** **23** Goto na kiko za tavavuvuzu pa pezo masuruna za vei na tinoni za nongoria na nongoro beto za vakaberia. Aza za vua valeana ko za vua gogoto, na vonomongavulu beto na uengavulu," za gua i Jisu. **24** Ego za vavakatoni mule i Jisu tadiria za maka vavakato vavapada, ari za gudi vei, "Na binangara pa noka za maka moqaza podeke vei tonai za keni vavuvuzia na kiko leana pa nana inuma za maka tinoni. **25** Ba maka bongi totonai qari korapa puta beto ria doru tinoni za kamu za maka nana kana, ko za vavuvuzu vavarisomanai laodi na kiko ikikeredi za ketakoi za tori tavavuvuzu tu za na kiko leadi, beto ko za turu ko za keninana. **26** Tonai qari pidoko za na umuma ko qari podalai vua, nari za qari tabata pikata ria na buruburu ikikeredi qari toa varisomanai. **27** Nari qari lao tana tinoni porenana inuma ria na pinauzu, ko ari qari gua vei, 'Bangara, beko na kiko leadi gu za qu vavuvuzuria ao pa mua inuma, uve? Ko pae na koko lame veidi ria na buruburu ikikeredi qari toa pa inuma?' qari gua ria. **28** Nari za oe lao aza, 'Na kana za roiti vei ani,' za gua aza. Nari qari paranga ria na pinauzu, 'Ko ae vei qu nyoroguadigami ko mami keni sobusobulu paledi ria na buruburu ikikeredi?' qari gua. **29** Ba za paranga za na tinoni porenana inuma, 'Dai, ura vei muna sobulu paledi gamu koviria, za pala muna sobulu kale tavitidi kaki umuma leadi. **30** Goto loiria ko mari makarai toa varikamudia tinganai mina kamua na totozo ababu. Totonai tu mina kamua na totozo ababu, za pala mana garunuria ara ria na tinoni ababu, ko mari sobulu momoe paledi ria na buruburu ikikeredi, beto mari piu varivarikamudi ko mari vato paledi pa iku. Beto za mari tubo varikamudi ria na vua matua leadi ko mari vakoleria pa qua ruma vavakole ganiganina,' za gua," za gua i Jisu. **31** Beto za vavakatoni mule i Jisu tadiria za maka vavakato vavapada, ari za gua vei, "Na binangara pa noka za maka moqaza podeke vei maka kiko masitadi za tekua maka tinoni ko za vavuvuzia pa nana inuma. **32** Za peki joladi doru kiko aza, ba totonai za toa za lavata joladi doru umuma pa inuma. Ko za juki suvege lavata ketakoi aza, ko qari tatava kamu na manugu ko qari okoto roitidia vorivori na alale pa doru kaena," za gua i Jisu. **33** Beto za vavakatoni mule i Jisu tadiria za maka vavakato vavapada, ari za gua vei, "Na binangara pa noka za vei na vavakovuruni palava za tekua maka reko ko za qaliri varisomanaini pa kue bakete palava, ko za kovuru iolo beto tu za na palava doruna," za gua i Jisu. **34** Za kole varivagigalai laonana gu pa vavakato vavapada i Jisu totonai za kole varivagigalai tadiria na minete tinoni. Ko kepore za maka nana vavakato lao tadiria bike vavapodeke pa vavakato vavapada. **35** Za roiti vei ari aza ko za vagore votua za aza vei za pojai na tinoni korokorotai, ari za gua vei, "Mana paranga pa vavakato vavapada ara. Mana uledi ria na zakazava qari pae podalai tu na kasia guguzu," za gua. **36** Ego beto za taloi tadiria na minete tinoni i Jisu ko za luge pa leo ruma,

nari za qari lao nanazia ria na nana sepele aza, ari qari guni vei, “Mu ule vadigami na za ginuana za na vavakatona na buruburu ikikeredi pa inuma,” qari gua ria. **37** Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gua vei, “Aza za vavuvuzia na kiko leana za na Tuna na Tinoni. **38** Na inuma za na kasia guguzu, ria na kiko leadi ria na tinoni pa binangara tana Tamaza, goto ria na buruburu ikikeredi za ria na tinoni tana kutana nikerena. **39** Na kana aza za umadi ria na buruburu ikikeredi za na bangaradi na tomete. Na totozo ababu za na vinabetona na totozo, goto ria na tinoni ababu ria na mateana. **(aiōn g165)** **40** Maka moqaza podeke vei qari tatubo varikamu ria na buruburu ikeredi ari ko qari tavato pale pa iku, za mina vei putaputa tugu aza za mina taroiti pa vinabetona na totozo. **(aiōn g165)** **41** Na Tuna na Tinoni mina garunuria ria na nana mateana ko mari mijata paledi pa nana binangara ria doru zakazava varivatatupe beto ria qari roiti vasela. **42** Ko mari tagona valao pa leo iku memea ria ko ketakoi mari suvere lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi. **43** Goto ria na tinoni tuvizidi za mari tolanga vei na kaberena na tapo pa binangara tana Tamadi. Aza za kolenana talingana za mi vainongoro valeana!” za gua i Jisu. **44** “Na binangara pa noka za vei maka izizongo poreveveina kole golomona pa maka kobu pezo. Totonai za batia maka tinoni za na izizongo ani nari za amu vakole golomo sogai, beto ko za taloi qeraqera ko za keni vavai betodi ria doru zakazava za izongoria ko za vai tekua na nana za na kobu pezo aza,” za gua i Jisu. **45** “Na binangara pa noka za vei mutugu maka tinoni za nyaqo ukukeria na patu leleadi na poreveveidi. **46** Ko tonai za batia maka aza za batabata lea jola, nari za lao ko za vavai betodi ria doru nana zakazava ko za vaitekua na nana za na patu batabata lea jola ani,” za gua i Jisu. **47** “Na binangara pa noka za vei mutugu na vaqara za taipa lao pa kolo ko kubo okokoto iganadi za qari kura pa leona. **48** Totonai za pugelia na igana za na vaqara, za qari bako vaparoa pa parona ria na tinoni abu ko qari kole mijataria ria na igana. Ria na leadi za qari kuradi pa kurakurana, goto ria nake leadi za qari gona paledi. **49** Ko pala zara tugu mina vei za pa vinabetona na totozo. Ria na mateana za mari votu lao ko mari mijata paledi ria na tinoni ikikeredi qari varisomanai tadiria na tinoni tuvizidi. **(aiōn g165)** **50** Ko mari tagona valao pa leo iku memea ria ko ketakoi mari lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi,” za gua i Jisu. **51** Ego beto za nanazaria i Jisu ria na nana sepele, ari za gua vei, “Ae vei, gamu gilagilaimiu tugu gamu ria na varivagigalai ari?” za gua. Nari za, “E,” qari gua ria. **52** Nari ari za gudi vei, “Ego ko za vei za, ria doru tinoni varivagigalai pa Vavanau ti Mosese qari tavagigalaini na veveina na binangara pa noka za qari vei na tinoni za vavoturia pa nana lose kopukopuni zakazavana ria na varivagigalai koregadi beto na leludi,” za gua i Jisu. **53** Ego ko pa liguna za beto varivagigalaidi i Jisu ria doru vavakato vavapada ari, za taloi pa ia aza aza, **54** ko za lao pa nana guguzu ketakoi za lavata zae ko za varivagigalai aza pa ruma varivarikamuna ketakoi. Ko qari gabara beto ria doru totonai qari nongoria na nana varivagigalai. Ko qari paranga ria, “Pae za tekuni na bangara ani ria na gigigalai beto na roiti varivagabaradi veveidi zara? **55** Taqe gilagilainada gu gita za na tinoni ani! Na tuna gu na kamada ani! Na izongona na tinana i Mere gu ke! Ko ria na taina marene ari Jekopi i Josepa i Saimone beto i Jiudasi gu ke! **56** Ko ria na luluna reko ba qari korapa gu suvere tavitigita ari! Ko na tinoni ani pae za butidi aza ria na varivagigalai beto na roiti veveidi zara?” qari gua. **57** Ko qari kilu pale ria aza. Ba ari za gudi vei Jisu ria, “Na tinoni korokorotai pa nana guguzu ketakoi za lavata zae gu beto pa nana tatamana gu za zake tatavaragua, goto pa goto guguzu tu za tatavaragua,” za gua aza. **58** Ko zake roitidi zoku roiti varivagabaradi pa ia aza i Jisu, ura koko vei ria na tinoni qarike vazozotoa aza.

14 Pana totozo ria za nongoroni i Herodi, na bangara pa ia pa Qalili, za na vavakatona i Jisu. **2** Ko za pojadi ria na nana tiolata lavalavata, ari za gudi vei, “I Jone Paputaiso zozoto gu ani! Za toa mule pa uke! Ko za vei za izongia aza za na neqi ko za boka roitidi aza ria na roiti varivagabaradi,” za gua. **3** Ari za roquroqu vei aza ura perangaina tu za tori garunuria tu i Herodi ria nana tinoni ko qari piua i Jone Paputaiso ko qari valugea pa ruma varipiu. Za tapiu aza pa ginuguana gu i Herodiasi na maqotana i Pilipi na taina. **4** Ura kaki totozo qari lao rari za vapoja zozotoni i Jone Paputaiso i Herodi, ari za guni vei, “Zake tavamalumu pa Vavanau za qu vei ao qu elavia i Herodiasi, ura na maqotana tu na taimu aza,” za guni. **5** Ko pa ginuana aza za i Herodi za nyorogua vaukea i Jone, ba za matagutudi ria na tinoni Jiu ura ria na tinoni Jiu qari vazozotoa za maka tinoni korokorotai tugu i Jone qari gua. **6** Ego ba totonai za kamu za na rane podo ti Herodi, za na tuna reko i Herodiasi za lao kole pekapeka pa moedi ria na tinoni qari tasoru valame pa varikamu. Ko za qera vitivitigini i Herodi za na pekapekana aza, **7** ko za ule votu tarini na maulu aza za doru zakazava mina tepai aza za mina vani gu za guni za na reko ani. **8** Ko pa roquroqu tana tinana za lao ti Herodi

za na reko ko za tepa vei ari, “Mu petalani pa maka peleta ko mu vaniziu koviria tugu za na batuna i Jone Paputaiso,” za gua. **9** Za takulanga vitivitigi i Herodi tonai za nongoria na tepa tana reko, ba za tori maulu vakole tu pa moedi ria na tinoni za soruria, ko za pojadi gu ria na nana tinoni ko mari vani gu aza vei za tepai na reko za gua. **10** Ko za garunuria aza ria kaki nana tinoni varipera, ko qari lao kujukia pa ruma varipiu i Jone Paputaiso. **11** Beto za qari petalani pa maka peleta za na batuna ko qari pogozo kamu vani za na reko, beto za aza za lao vani za na tinana. **12** Pa liguna aza za qari lao pogozia ria nana sepele za na kobukobu tinina i Jone, ko qari keni golomia. Beto za qari keni pojani i Jisu. **13** Ego totonai za nongoroni i Jisu za na veveina i Jone Paputaiso, za taloinana ketakoi pa maka koaka aza ko za keni vakaloinana pa maka ia kaloina. Ba tonai qari nongoro ria na minete tinoni za aza, za qari turu loidi ria na dia guguzu ko qari are tutia i Jisu. **14** Totonai za tete paro i Jisu, za batia za na puku minete tinoni lavata, ko za roquroqu vitivitigiria aza ria ko za salanaria tugu aza ria qari mo. **15** Totonai za gore za na veluvelu za qari lao ria na nana sepele ko ari qari guni vei, “Koi, na ia kaloina kepore tinonina za pani beto ko za tori papaka vitivitigi tu za na rane. Ae vei bu garunu vakeniria tu tinganai vei gugugu zu ria na tinoni ari ko bari keni vaigedi ganigani makadi,” qari gua ria. **16** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, “Nake padadi mari keni ria ari, goto gamu makamiu za mu iadi kaki tekutekuna,” za gua. **17** Nari za qari paranga ria na nana sepele, “Aza tugu ka lima batu bereti peki gu beto kori igana gu za ari,” qari gua. **18** “Ego mu pogozo lamedi pani,” za gua i Jisu. **19** Beto za pojadi aza ria doru na tinoni ko qari nyumu beto pa buruburu, beto za tekuria za ka lima bereti beto kori igana, ko za enga zae pa noka beto za paranga leanadi. Beto za kipakiparia za na bereti ko za vadi ria na nana sepele, ko ria na sepele qari iaria ria na tinoni. **20** Ko qari tekuteku ko qari pote beto ria doru tinoni. Beto za qari tekuria ria na sepele za ka manogori topa ko qari vapugele nyonyoadi na kipakipa ganigani kole joladi. **21** Na ngutidi ria na marene qari tekuteku ari ka lima vuro, goto ria na reko beto ria na koburu za qarike tanguti. **22** Ego pa liguna tugu aza, za pojadi i Jisu ria na nana sepele ko mari zae pa koaka ko mari karovo lao momoe pa maka kale karovona na ovuku, goto aza mi suvere ko mina garunu vamuleria mae na tinoni pa okotodia gugugu zu za gudi. **23** Pa liguna za vakeni betoria na tinoni, za zagere zae pa maka kubo makana aza ko za varavara. Ko totonai za gore na veluvelu, za kole tugu suverenana makana ketakoi aza. **24** Ko tonai za tori zou lao tu pa korapa kolo za na koaka, ko za vaqevulu lao lameni na boguzu za na koaka, ura na gava turu koimoa za viva. **25** Ego ko pa varikorapaina kue koloko volavolaza ko za lao kamu pa vonomo koloko volavolaza lea za rerege tuti lao pa vuliti kolo i Jisu. **26** Totonai ria na sepele qari batia aza za korapa rerege lame pa vuliti kolo, za qari takulanga vitivitigi ria, “Koi, maka tomete za lamegana ani!” qari gua, ko qari velavela gagateana. **27** Nari zake oriavo tugu parangaria i Jisu, ari za gua vei, “Mu varene! Ara gu ani, muke matagutu!” za gua aza. **28** Nari za paranga lao i Pita, ari za guni vei, “Bangara, mina vei ao zozoto tugu zana, za mu kukuziu ko ma rerege lao tamu pa vuliti kolo,” za gua aza. **29** “Leana, mu rerege lame gu,” za gua i Jisu. Nari za taloi tugu pa koaka i Pita ko za podalai rerege lao ti Jisu pa vuliti kolo. **30** Ba totonai za vagilagilai i Pita za na giburuna na gava nari za matagutu ko za podalai dururu, nari za uui, “Bangara, mu aloziu!” za gua. **31** Aza tugu za paranga vei zara i Pita nari za kaqama lao aru tamania i Jisu za na limana aza beto ari za guni vei, “Za peki jola za na mua rangerange! Ae za vei ko qu orirabeke ao?” za guni. **32** Ko totonai qari zae beto pa koaka ari kori doru, za nogoto betonana za na gava. **33** Ko ria na sepele pa koaka za qari vatarazaea i Jisu, ari qari gua vei, “Zozoto jola za ao tugu za na Tuna na Tamaza,” qari guni. **34** Ego qari karovia ria za na ovuku Qalili ko qari lao paro pa guguzu pa Qenesareti. **35** Ko qari dogoro gigalia ria na tinoni pa ia aza i Jisu, ko qari vareregia pa varilivutaina na guguzu lavata aza za na nongorona aza, ko qari okoto toka kamudi ti Jisu ria doru tinoni qari mo. **36** Ko qari tepa jujukia i Jisu ko mari boka ulia gu za na uquna nana poko qari gua. Ko ria doru tinoni momodi qari ulia na uqu poko tana, za qari tasalana beto tugu.

15 Ego pa liguna aza za na koko veidi pa Jerusalema qari kamu ria kaki Parese beto ria qari varivagigalaini na Vavanau ko qari lao nanazia i Jisu, ari qari gua vei, **2** “Ae za vei za ria na sepele tamu za qari majai na uana tututi tadiria na nada tite? Ura qarike loqa lima momoe mae beto qari tekuteku,” qari gua. **3** Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, “Goto gamu za ae za vei ko gamu majai za na garunu tana Tamaza ko gamu tutia gu gamu na miu uana tututi makamiu? **4** Ura za paranga za na Tamaza, ‘Mu valavatia na tamamu beto na tinamu,’ za gua, beto ko, ‘Aza za poja vikevikeria na tamana beto na tinana za mina tavauke,’ za gua. **5** Ba gamu za gamu paranga tu za vei maka tinoni bi parangia na tinana

babi na tamana, ari biguni, ‘Na zakazava ani za pada ba boka tokanigo ao, ba qa tori valao vani tu na Tamaza ara,’ bi gua, **6** nari za ‘Minake kilu valavatia aza za na tinana na tamana ba leana gu,’ gamu gua za gamu. Ko pa zona vei ani za gamu vakeporea gamu za na paranga tana Tamaza, ko gamu tutia gu gamu na miu uana tututi makamiu. **7** Na tinoni jola vavabatamiu na sekesekemiu za gamu! Za zotonana gu za i Aisea tonai za ululeni na veveimiu gamu: **8** ‘Ria na tinoni ari za qari valavataziu ara pa beruberu ngujudi gu, goto na bulodi za zou vitivitigi taqu. **9** Na goborona gu za na dia vinatarazaequ ara, qari varivagigalaidi na varivagigalaidi na vinaturu tadiria na tinoni gu,’ za gua,” za gua i Jisu. **10** Ego beto za kuku valameria i Jisu ria na minete tinoni, ko ari za gudi vei, “Mu vainongoro ko mu vakoititia za aza vei mana pojai ara! **11** Nake aza za teku ponyolia pa ngujuna na tinoni za vapajia za na nana toa, goto ria tu na zakazava qari votu lame vei pa ngujuna za qari vapajia aza,” za gua i Jisu. **12** Beto za qari lame ti Jisu ria na nana sepele ko ari qari guni vei, “Qu gilagilaimua tugu beka ao za qarike qerani ria na Parese ria vei qu pojaria ao?” qari gua. **13** Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, “Doru umuma zake umadi na Tamaqu pa noka za mari tasobulu gonagona pale beto. **14** Ko muke pavu takulangadi ria. Ria na tinoni varitoka nake batabatadi ria. Ba vei na tinoni varitoka nake batabatana za mina titai za maka tinoni nake batabatana mutugu, za pala ari kori doru za mari makarai lotu beto pa maka oqili,” za gua aza. **15** Nari za oe lao i Pita, ari za guni vei, “Mu vakabere valeania tadigami za na varivagigalai qu pojadi,” za gua. **16** Nari ari za gua vei i Jisu, “Ko gamu ba gamu korapa tugu rururamiu za? **17** Gamuke vakoinonoa tu gamu za na zakazava za gania pa ngujuna na tinoni za gore gu kole pa borina na tinoni beto za votu keninana gu? **18** Goto ria tu qari votu vei pa nguju za na koko veidi pa bulo, ko ria tu za qari vapajia na toa tana tinoni. **19** Ura na koko lame veidi pa bulo ria na roquroqu ikikeredi, na varivai, na barabarata, na toa lulasana, na ikiko, na jutu sekesekeria na goto tinoni, beto na poja vikevikereria na goto tinoni. **20** Ari tu ria qari vapajia na toa tana tinoni. Goto nake loqa lima mae beto na tekuteku za zake vapajia na toa tana tinoni aza,” za gua i Jisu. **21** Ego za iolo ketakoi i Jisu ko za taloi keninana pa pikata ia pa Turosi beto pa Sidoni. **22** Ko za taloi lame za maka reko Kenani na suvesuverena pa guguzu aza, ko za kuku lukalukana lao ti Jisu, “Kei, Bangara! Ao na Tuna i Devita! Mae ko mu roquroqu tokaniziu! Na tuqu reko za lugea na tomete ikikerena, ko za mo vitivitigi,” za gua aza. **23** Ba zake pavu vagalani i Jisu aza. Beto qari lame ria na sepele ko qari kole tepa tokatokai ari qari guni vei aza, “Mu iju vamule kenia! Za korapa lukana tututigita gita zana!” qari gua. **24** Nari ari za gua vei i Jisu, “Ara za qa tagarunu ko mana lao tadiria na tinoni Izireli gu qari muma vei na sipi,” za gua aza. **25** Totonai za rerege lao tu za na reko ani ko za lao nyumu sori tungutungu pa moena i Jisu ko ari za gua vei, “Tokaniziu, Bangara!” za gua. **26** Nari za oe i Jisu, ari za guni vei, “Nake leana za bi tateku za na ganigani tadiria na koburu ko bi tavalao vadi na sie tapauzudi pa ruma,” za gua aza. **27** Nari ari za gua vei za na reko ani, “Zotomua tugu Bangara, ba ria na sie pauzudi ba qari kole gu adono ganigani vuvuzudi pa tevolo tadiria qari pauzuria,” za gua za na reko. **28** Nari za oe i Jisu, ari za guni vei, “Koi tinaqu, na lavatana jola za na mua vazozoto! Mi taroiti vanigo tu ropi za aza vei qu nyoroguani ao,” za gua. Ko na totozo tugu aza za za tasalana za na tuna reko aza. **29** Ego za taloi ketakoi i Jisu ko za poana vei pa ovuku Qalili, beto za zagere zaea aza za maka kubo ko za nyumu ketakoi. **30** Ego ko qari varikamu lame tana ria zoku pukupuku minete tinoni. Qari okoto toka lamedi tana ria qari qao, ria za uke kale kaki kobu tinidi, ria nake batabatadi, ria na poka beto kubo tinoni mo mule. Ko qari lao loiria pa kekerena i Jisu, ko za salana betoria i Jisu. **31** Ko qari gabara beto ria na tinoni tonai qari batia na poka za paranga, ria za uke kale na tinidi qari leana soga, na qao za rerege beto nake batabatadi ba qari batabata. Ko qari vatarazaea ria za na Tamaza tadiria na tinoni Izireli. **32** Ego za kuku tekuria i Jisu ria na nana sepele ko ari za gudi vei, “Qa roquroqu vitivitigiria ara ria na tinoni ari, ura tori kue ranedi tu za qari kole tututi taqu ko koviria za kepore maka zava mari tekua. Qake nyoguani ara za ba garunu vakeni buraburanaria, ura pala mari rake ko mari tabulobulo pa zona,” za gua aza. **33** Nari qari paranga ria na nana sepele, “E, ba na minete tinoni lavata ani ko pae tana boka teku ganigani ko tana vatekuteku vapoteria za pa ia kaloina vei ari?” qari gua ria. **34** “Ka viza bereti za gamu izongia?” za gua i Jisu. “Ka vitu gu, beto ko ka viza igana pekipekidi gu,” qari gua ria. **35** Nari za pojadi i Jisu ria na minete tinoni ko qari nyumu beto pa pezo. **36** Beto za tekuria aza za ka vitu bereti beto vei tugu na igana, ko za paranga leanadi, beto za kipakiparia, ko za vadi ria na sepele ko ria na sepele qari ia lao vadi na minete tinoni. **37** Ko qari tekuteku beto ria doru tinoni, ko qari pote valeana beto. Beto za qari tekuria ria na sepele za ka vitu topa, ko qari vapugele nyonyoadi na ganigani kole joladi. **38** Ko na ngutidi ria na tinoni

qari tekuteku ari ka made vuro na marene, goto ria na reko beto ko ria na koburu za qarike tanguti. **39** Ego ko pa liguna za garunu vamule keniria i Jisu ria na minete tinoni, nari za lao zae pa koaka aza, ko za toka lao vei tu pa guguzu Magadani.

16 Ego qari lame dogoria i Jisu ria kaki Parese beto ko na Sadusisi ko mari vagonai aza qari gua, ko qari garunia aza ko mi roiti vavotu vadi maka roiti varivagabarana jola tana Tamaza, ko vei za mari vazozotoa na koko lamena tugu tana Tamaza aza qari gua. **2** Ba za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "(Totonai za gore na veluvelu, za ari gamu gua vei za gamu, 'Koi, pala mina bule za na kota, ura za maqarea na oka!' gamu gua. **3** Goto na volavolaza za ari gamu gua vei, 'Koi, pala mina okoro za pa ngenari, ura za varodomo beto za dudurumana za na oka,' gamu gua. Gamu boka dogoro gilagilai gamu za ae mina vevei na vavagalo kota tonai gamu dogoria na oka, goto gamuke boka dogoro gilagilai gamu ria na vinagilagila pa totozo koviria.) **4** Ao na zazae tinoni ikikeremu beto na vakevakeporea na Tamaza za gamu korapa nyoroguani maka roiti varivagabarana jola? E, ba kepore za maka roiti varivagabarana muna tavadogoroni, goto aza tugu na roiti varivagabarana muna tavadogoroni gamu za makana gu na roiti varivagabarana za taroiti ti Jona na tinoni korokorotai," za gudi. Beto za loiria ria ko za keninana. **5** Totonai qari toka karovo lao pa maka kale karovona na ovuku za qari roqu muma ria na sepele, ko qarike pogozo bereti besa. **6** Nari ari za gudi vei i Jisu, "Muna balauni na vavakovuruni palava tadiria na Parese beto na Sadusisi," za gua aza. **7** Totonai qari nongoria za gua vei zara aza, za qari kole variparanga mule makadi ria, ari qari gua vei, "Taqeke pogozo bereti gita za korapa paranga vei zara," qari gua. **8** Ba za tori gilagilainana tu i Jisu aza na manugu qari kole pojai ria, ko ari za gudi vei, "Ae za vei ko gamu korapa varivariparangani gamu za aza na veveina kepore gemiu bereti? Za peki jola na miu rangerange za gamu! **9** Ae vei, gamu oqoro tugu vakoinonoa gamu? Gamuke roqu vakoititia tu gamu za totonai qa kipakiparia ka lima bereti ara, ko qa iadi ari ka lima vuro tinoni? Ka viza topa za gamu vapugeledi na ganigani kole joladi gamu totonai? **10** Ko ae za vei za ka vitu bereti tonai qa iadi ari ka made vuro tinoni? Ka viza topa za gamu vapugeledi na ganigani kole joladi gamu totonai? **11** Ae za vei ko gamuke boka vakoinonoa tu gamu za nake bereti za qa korapa guni ara? Mu kopu muledigamu pa vavakovuruni palava tadiria na Parese beto na Sadusisi," za gua aza. **12** Tonai za qari gilagila kamua ria na sepele za nake veveina na vavakovuruni palava bereti za korapa vabalau muledi aza, goto na varivagigalai tu tadiria na Parese beto na Sadusisi za guni aza. **13** Ego za taloi keni i Jisu ko za lao pa maka ia tata pa guguzu lavata pa Sizaria Pilipae. Ko ketakoi za nanazaria i Jisu ria na nana sepele, "I zei qari guni ria na tinoni za na Tuna na Tinoni?" za gua aza. **14** Nari ari qari gua vei ria na sepele, "Kaki qari paranga i Jone Paputaiso qari gua, kaki i Elaija qari gua, kaki i Jeremae ba palu maka ria kaki goto tinoni korokorotai qari gua," qari gua. **15** Nari ari za gudi vei, "Goto gamu za i zei gamuguniziu ara?" za gua. **16** Nari za oe i Saimone Pita, ari za gua vei, "Ao za na Karisito, na Tuna na Tamaza toana," za gua aza. **17** Nari za oea i Jisu, ari za guni vei, "Na tamanamu ao Saimone na tuna i Jona! Na zozoto aza za nake ria na tinoni qari ule vanigo ao, goto za ianigo zozoto na Tamaqu tu ara pa noka. **18** Ma pojanigo ara ao: i Pita ao, na ginuana nizongomu za na Patu, ko pa patu kokovana tugu ani za mana vaturua ara za na qua ekelesia, ko na neqi tana uke minake boka vakilasia za na ekelesia. **(Hadēs g86)** **19** Mana vanigo ara ria na vidulu revangana na binangara pa noka, ko aza vei qu pukua ao pa pezo za mina tori tapuku tugu pa noka, beto ko aza vei qu ruvatia ao pa pezo za pa noka ba mina tori taruvata tugu," za gua aza. **20** Beto za naquria i Jisu ria na nana sepele ko marike vatavatarangeni za na veveina aza tugu za na Karisito za gudi. **21** Ego ko podalai tugu pana totozo aza za podalai vavakato vakabere valeleanani i Jisu tadiria na nana sepele za na veveina nana vitigi. Ko ari za gudi vei, "Pala mana gore pa Jerusalema ara, ko mana gozoria na vitigi tadiria na tiolata matamata, na kuta iama, ria qari varivagigalaini na Vavanau, beto ko mana tavauke. Ba pa vinaue rane mana turu mule pa uke," za gua aza. **22** Nari za toka kaleni i Pita i Jisu ko za tokea, ari za guni vei, "Zake vamalumia na Tamaza za vei aza, Bangara! Minake izongo taroiti tamu za vei zara!" za gua i Pita. **23** Nari za bata kekeria ko ari za guni vei i Pita, "Rijo keni taqu, Setani! Ao za na kobukobu varivatatupe pa moequ ara, ura ria na roquroqu ari za nake lame veidi tana Tamaza, goto tana tinoni gu," za gua i Jisu. **24** Beto ari za gudi vei i Jisu ria na nana sepele, "Na tinoni za nyorogua tutiziu ara, za mi roqu muma paleni makana, mi pogozia na nana korosi ko mi tutiziu ara. **25** Ura aza za nyorogua kopu valeanani na nana toa makana za pala mina saivia tugu za nana toa. Goto aza za gona pale na nana toa pa ginuana za tutiziu ara za mina batia tugu na toa. **26** Na za mina vagavoria na tinoni vei bi gona pale na

nana toa ko bi izongia za na kasia gugusu doruna? Bi julingai tu! Ko na za mina roitini aza ko mina boka teku sogai za na nana toa? Bi mija tu! **27** Ura nake zovaina mina lame za na Tuna na Tinoni beto ria na nana mateana. Pala mina lame pa neqi tana Tamana ko mina okoto vadi na pinia padana na dia roiti ria doru tinoni. **28** Ma poja zozotodigamu ara gamu: kaki gamu gamu korapa turu tavitiziu ara ari za mari oqoro uke, za mari batia za na lamena na Tuna na Tinoni mina lame vei na Bangara," za gua i Jisu.

17 Ego za jola gu ka vonomo rane, za tokai i Jisu i Pita beto ari Jekopi i Jone kori tamatazi, ko qari zagere zae pa maka kubo ululuna ko qari kole suvere makadi ketakoi. **2** Ko tonai qari dogoro laoa i Jisu za dogoro goto za na tinina. Na izumatana za tolanga vei na tapo, goto na nana poko za keka valavalaka. **3** Beto ani! Qari bola votu kamuria ari Mosese i Elaija ko qari kole paraparangia i Jisu. **4** Nari za paranga i Pita, ari za guni vei i Jisu, "Bangara, za vavagua jola za taqe suvere gita pani! Vei muna valeania ao, za ara ma roitini kue aqaqo; ko maka tamu, maka ti Mosese, beto maka ti Elaija," za gua aza. **5** Ko za korapa tugu paraparanga vei zara i Pita, za lame maka lei keala ko za amu vapaeria ria doru. Beto qari nongoria za maka mamalaingi pa leona na lei ari za gua vei, "Ani za na Tuqu qa roquroqua beto qa qera vitivitigini ara. Mu nongoria aza!" za gua. **6** Totonai qari nongoria ari kue sepele za na mamalaingi nari za qari matagutu vitivitigi, ko qari gona nyumu pa pezo ko qari todongo. **7** Nari za lao i Jisu ko za uliria ari kue, beto ari za gudi vei, "Turu, muke matagutu!" za gua aza. **8** Ko tonai mari enga qari gua za kepore mule za maka tinoni bari batia goto i Jisu gu makana. **9** Tonai qari korapa mule gore na kokodi pa kubo, za naquria i Jisu ari kue, ari za gudi vei, "Munake vavakatoni tana maka tinoni za na dogodogoro vei gamu batia gamu, koi vei tu mina tavaturu mule pa uke za na Tuna na Tinoni," za gudi. **10** Qari nanazia ria na sepele i Jisu, ari qari gua vei, "Ae za vei ko qari paranga ria qari varivagigalaini na Vavanau pala i Elaija tu za mina mule lame momoe mae tonai mina oqoro kamu na Mesaea?" qari guni. **11** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gua vei, "E, i Elaija za mina lame momoe tugu ko mina vatana vatuvizi momoeria za doru zakazava. **12** Ba ma pojadigamu gamu: za tori mule lame momoe tu i Elaija, ba qarike dogoro gilagilai ria na tinoni aza, ko qari ngangangulu veini aza qari nyorogua veini. Ko na Tuna na Tinoni ba pala mari ngangangulu veini mutugu ria na tinoni," za gua i Jisu. **13** Ego ko ketakoi za qari gilagila vakabere valeania ria na sepele za i Jone Paputaiso gu za guni aza. **14** Ego totonai qari gabala mule kamu tadiria na minete tinoni ria, za lao gona nyumu sori tungutungu pa moena i Jisu za maka tinoni, **15** ko za paranga, "Bangara, mu roquroqu tokani na tuqu marene! Za vavaini na mo kirenge ko za vavaaru vikereni ko kaki totozo za valotu laoa tugu pa iku beto pa kolo. **16** Qa tori toka laoni tugu tadiria na mua sepele ba qarike boka salania," za gua aza. **17** Nari za oea i Jisu, ari za guni vei, "Koi, gamu na zazae tinoni gamuke vazozoto beto gamuke gilagilai na tuvizi! Ae tu mina koi vei zovai vei za mana kole suvere tavitigamu na tapatianadigamu ara za gamu? Mu toka lameni taqu za na marene zana!" za gua i Jisu. **18** Beto za iju pale i Jisu za na tomete ikikerena za kole tana marene, ko za votu keni tana, ko za tasalana tugu na totozo aza aza. **19** Beto za tonai qari suvere makadi tu za qari lame ti Jisu ria na sepele ko qari nanaza, "Ae za vei ko gamike boka iju votuni gami za na tomete zana?" qari gua. **20** Nari ari za gudi vei i Jisu, "Ura koko vei za peki jola na miu rangerange! Ura ma poja zozotodigamu ara gamu: vei bu izongia iapeki rangerange bi podeke pekina vei maka kiko masitadi, za vei bu paranga veini gu ari za na kubo ani, 'Mu rijo lao pa nari!' bu gua, za pala mina lao tugu. Kepore za maka zava mina tapatagamu. **21** (Na tomete ikikerena veveina zana, za zake tasalana goboro, goto pa varavara beto pa tabutabu tekuteku gu za pala mina boka taiju pale,)" za gua aza. **22** Totonai qari varikamu pa Qalili ria doru sepele, za ari za gudi vei i Jisu, "Na Tuna na Tinoni za pala mina tavalao pa limadi ria na tinoni. **23** Ko mina tavauke aza, ba pa vinaue rane za mina toa mule pa uke aza," za gudi. Ko qari mamata vitivitigi ria na sepele. **24** Totonai za kamu i Jisu beto ko ria na sepele pa Kepaniami, za qari lao ti Pita ria na tinoni tekuteku takisi ruma zelepade ko qari nanazia, "Ae za vei za tabaria tugu na miu tinoni varivagigalai za na takisi ruma zelepade?" qari gua. **25** "E," za gua i Pita. Aza tugu za luge pa leo ruma i Pita za paranga i Jisu, "Saimone, na za qu roquroqua ao? I zei za tabatabaria za na takisi tadiria na bangabangara pa kasia abana ani? Ria na tudi zozoto na bangara, ba ria tu na tinoni gotodi?" za gua i Jisu. **26** Nari ari za gua vei i Pita, "Ria tu na tinoni gotodi," za guni. "Koi, e, leana," za gua i Jisu. "Ko na ginuana aza za ria na tudi zozoto na bangara ko marike tabaria za na takisi. **27** Ba zake leana tana vatagigiria na tinoni, ko ao mu keni tu pa kolo ko mu ipani na tali. Muna kao vapodakia ao aza na igana muna vagani momoea ko tonai muna sangana vamangamangai, pala muna batia za maka poata siliva na padana na takisi ruma

zelepade tadigita kori. Muna tekua, ko muna lao vadi na takisi tadigita kori," za gua aza.

18 Ego pana totozo tugu aza za qari lao ria na sepele ti Jisu ko ari qari nanaza veini aza, "I zei za na poreveveina jola pa binangara pa noka?" qari guni. **2** Nari za kuku tekua i Jisu za maka koburu peki, ko za vaturua pa moedi ria, **3** beto ari za gudi vei, "Ma poja zozotodigamu ara za gamu: vei munake sogai gamu za na miu toa ko munake toa vei ria na koburu, za munake izongo lugea tugu gamu za na binangara pa noka. **4** Aza na tinoni gu za vapeki mule veini na koburu peki ani, za aza za poreveveina jola pa binangara pa noka. **5** Aza za vatoga valeania pa izongoqu ara za maka koburu peki vevei ani za vakamuziu tugu ara," za gua i Jisu. **6** "Ba na tinoni za vatatupea za maka ria na koburu vevei ani za vazozotoziu ara, za leana jola za bi pikoni patu doa lavata na ruana, beto bi keni valupi pale pa kolo lilisina aza. **7** Mi takulangagana tu na kasia guguzu ura za kolea na zakazava varivatatupe! Marike koroto na lamedi ria na zakazava varivatatupe, ba mi takulangagana tu aza za valameria na zakazava varivatatupe. **8** Ko vei maka kale limamu babi maka kale nenemu za bi vatatupenigo, za mu lomoto vaqopu pale ko mu gona pale! Ura leana jola za nake zavana za bu toa qopuqopumu gu ao beto bu luge pa toa jola. Aza bu vei za leana jolani bu tagona lao doruru kori limamu beto kori nenemu pa iku kole jolana. **(aiōnios g166)** **9** Beto vei na matamu za bi vatatupenigo, za mu lobiti pale ko mu gona pale! Ura leana jola za bu matamata kale gu luge pa toa jola. Aza bu vei za leana jolani bu izongoria kori matamu beto bu tagona lao maladorurumu pa iku pa heli," za gua i Jisu. **(Geenna g1067)** **10** "Mu kopuni ko muke dogoro vakepore veveinaia za maka ria na koburu pekipekidi vevei ani. Ura ma pojadigamu: na dia mateana na suveredi doru totozo pa moena na Tamaqu pa noka za kopudi. **11** (Ura na Tuna na Tinoni za lame ko mi aloa na tinoni mumana za gua.) **12** Ae beka gamu roquroqu veini gamu za na tinoni za izongia maka gogoto nana sipi, ko vei maka ria nana sipi za bi muma? Pala mina loiria mae ari ka siangavulu sia ko mari kole ngojagedi buruburu pa kubo, goto aza mina keni ko mina nyaqoa za aza na sipi za muma. **13** Ko tonai mina bati sogai za na nana sipi za muma za ma poja zozotodigamu ara gamu: na nana qerana na sipi za muma ani za jolani na nana qeradi ari ka siangavulu sia qarike muma. **14** Ko maka moqaza podeke vei tugu aza za na Tamamiu pa noka zake nyoroguani aza za maka ria na koburu peki vei ari ko bi muma," za gua i Jisu. **15** "Ego vei bi roitini maka sela tamu za na taimu, za mu lao ko pa varikorapaimiu gu gamu kori makamiu za mu udukia za na nana sela. Ko vei mina nongorigo, nari za qu alo muleni ao za na taimu. **16** Goto vei mina dainana nongorigo, nari za mu toka lao tavitidigo mule za maka babi kori tinoni, ko aza vei za pojai na Kutikuti Tabuna za pa moedi ari kori babi kue tinoni nongononggoro tu mari tavanyumu za doru paranga. **17** Ba vei minake nongororia tugu ria qu tokaria, nari za mu ule vani na ekelesia totonai. Ko vei mina dainana tugu nongoria aza za na ekelesia, nari za totonai za mu dogoro veini gu maka tinoni rodomo beto maka tinoni tekuteku takisi aza. **18** Ma poja zozotodigamu ara za gamu: aza gamu pukua gamu pa pezo za mina tori tapuku tugu pa noka, beto aza gamu ruvatia gamu pa pezo za pa noka ba mina tori taruvata tugu. **19** Ma maka poja zozotodigamu mule ara gamu: vei ari kori tinoni pa pezo gamu za bari varivaegoni za maka zakazava ko bari varavarani, za pala mina roiti vadigamu gu na Tamaqu pa noka aza. **20** Ura ketakoi mari suvere varikamu kori babi kue tinoni pa izongoqu ara, nari za ketakoi tugu qa somana suvere ara," za gua i Jisu. **21** Beto za lao nanazia i Pita i Jisu, "Bangara, ka viza totozo za maka turaqu mina kole gu roiti lameni na sela taqu beto ara mana kole gu taleozoni aza? Ka vitu totozo?" za gua aza. **22** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Dai, nake ka vitu totozo, goto ka vitungavuluvitu totozo vitu. **23** Ura na binangara pa noka za ari tu za vei. Kolenana za maka bangara za nyorogua vatuviziria na lipulipu tadiria na nana tinoni roiti. **24** Aza tugu za podalai dogororia aza ria na lipulipu nari za qari toka valugea gu ria za maka tinoni kolenana lipulipu, ko na zoku gogoto vuro poata nana lipulipu tana bangara aza. **25** Ba na nabulu ani za zake ngaolo na nana poata ko zake boka lipu betoria ria na nana lipulipu. Ko ari za paranga veini na bangara aza, 'Muna tavavai vei na pinauzu ao, na maqotamu, ria na tumu beto ko dorudi na mua zakazava qu izongoria, ko mina talipu za na mua lipulipu,' za gua za na bangara. **26** Nari za gona nyumu sori tungutungu pa moena na bangara za na nabulu ani ko ari za tepa vei, 'Koi, bangara muke veiniziu! Mu vaniziu na totozo beto pala mana lipu vaokoto betoria ria na qua lipulipu tamu,' za gua aza. **27** Nari na bangara za roqua gu mule za na nabulu aza, ko za taleozoni gu za doruna nana lipulipu beto za vamalumu kenia. **28** Ba beto totonai za taloi ko za votu keni za na nabulu ani, za lao gu gozoria za maka nabulu tavitina aza ka viza poata gu nana lipulipu tana. Za lao ragata tekua ko za rae orangia

na ruana, beto ari za guni vei, ‘Siqarai lipuria na mua lipulipu taqu!’ za guni. **29** Nari za gona nyumu sori tungutungu mutugu za na nabulu tavitina ani beto za paranga, ‘Koi, muke veiniziu, mu vaniziu na totozo beto pala mana vanigo gu ria na qua lipulipu,’ za gua aza. **30** Ba za dainana za na nabulu ani goto za lao gona valuge pale pa ruma varipiu tinganai mina lipu betoria tu nana lipulipu za gua. **31** Ego ko qari dogoro vaia ria kaki nabulu tavitina za aza za roiti vei aza nari za qari takulanga jola, ko qari lao ule vani na bangara aza vei za roitini na nabulu aza. **32** Nari za kuku muleni na bangara za na nabulu aza, ko ari za guni vei, ‘Na nabulu ikeremu jola ao! Ara dorudi na mua lipulipu taqu za qa taleozodigu, ura ao qu tepa taqu. **33** Ba ao ae za vei za quke roquroqu tokani za na nabulu tavitimu zana, vei qa roquroqu toka veinigo ara?’ za guni. **34** Ko za tagigiri vitivitigi za na bangara, ko za valao pale pa ruma varipiu za na nabulu aza, ko mi tavakilasa tinganai mina lipu betoria tu aza ria dorudi nana lipulipu za gua. **35** Ko aza zara pala mina okoto veidigamu na Tamaqu ara pa noka za gamu doru vei munake okoto taleozo zozotodi pa bulomiu gamu ria na turamiu,” za gua i Jisu.

19 Ego totonai za beto varivagigalaidi i Jisu ria na zakazava ari, za taloi pa Qalili aza ko za zae pa ia pikata guguzu Jiudia pa maka karovona na pie Jodani. **2** Ko na varikamu tinoni lavata za qari tutia aza, beto ketakoi tugu za salana betoria aza. **3** Ego ria kaki Parese za qari lame tana ko qari nyorogua podekia aza. Ko qari gonani na nanaza ria aza, ari qari gua vei, “Ae vei, na tavamalumuna pa Vavanau za mina boka loi pale maka tinoni za na maqotana pa ae ginugua vei gu za nyoroguani aza?” qari gua. **4** Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, “Beko gamu tori tiroamiu tu ba gamu oqoro tu vakaberia gamu za na Kutikuti Tabuna? Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, ‘Pa podapodalaina za tori vapodaka vamarenia beto varekoa tu na Tamaza za na tinoni,’’ za gua. **5** Beto ari mutu za gua vei, ‘Ko pa ginuana aza za mina boka taloi tana tinana beto na tamana za na marene ko mina kole maka tana maqotana, ko mari maka gu ari kori,’ za gua. **6** Ko marike pikataori ari kori, ba maka gu. Ko aza vei za tori varipuku taridi tu na Tamaza za kepore maka tinoni mi varivizudi,” za gua i Jisu. **7** Nari qari nanaza soga ria na Parese, “Ba ae za vei ko za varigarununi tu i Mosese za mina boka kutia na marene za maka pepa variloi, beto za mina iju vakeni pale za na maqotana?” qari gua ria. **8** Nari za oeria i Jisu ria, “Na ginuana za vamalumudigamu i Mosese aza za ura koko vei za tapata na tavavanaumiu za gamu. Goto pa podalaina za zake vei zara za. **9** Ko ara za ari ma poja veidigamu: bike varivariputa taviti goboro za na maqotana maka marene, ba bi lao na marene ko bi loi pale za na maqotana aza ko bi elava sogai mule maka goto reko, za loi pale tugu za na marene aza, za barabarata tugu na marena aza,” za gua i Jisu. **10** Nari qari parangia ria na nana sepele, “Vei mina aza za na ginuana vei na marene mina boka loia na maqotana, nari za leana jola za mike pavu varielava za na tinoni,” qari gua ria. **11** Nari za oeria i Jisu ria, “Nake ria doru tinoni mari boka tekua za na varivagigalai ani, ba ria gu za tori vadi tu na Tamaza. **12** Ura koledia za kubo okokoto ginugua vei beto qarike boka varielava ria na tinoni: kaki na podo veidi tu, kaki na tinoni gu qari moge vaegoro veini paledi, goto kaki qarike varielava ura qari nyorogua nabulu vani na binangara pa noka. Na tinoni mina boka tekua na vavanau ani za mi tekua tugu,” za gua i Jisu. **13** Ego ria kaki za qari toka laodi ti Jisu ria na koburu ko mi vaopodi na limana beto mi manadi aza qari gua, ba qari tokeria ria na sepele ria na tinoni qari varitoka lame. **14** Ba ari za gua vei i Jisu, “Mu vamalumuria ria na koburu ko mari lame taqu, muke suquturia. Ura tadiria tugu vevei ari za na binangara pa noka,” za gua aza. **15** Beto za vaopodi na limana aza ria na koburu pekipekidi ko za manadi, beto za taloi keni. **16** Ego kolenana za maka tinoni za kamu ti Jisu ko ari za gua vei, “Tinoni varivagigalai, ae roiti leana za mana roitini ara beto mana tekua ara za na toa jola?” za gua aza. **(aiōnios g166)** **17** Nari za oea i Jisu, ari za gua vei, “Ae za vei ko qu nanazani ao taqu za na veveina na leana? Maka gu makana za aza za leana. Vei muna nyorogua tekua na toa ao, za mu kopudi na garunu,” za gua aza. **18** “Na garunu ae veveidi?” za gua za na tinoni ani. Nari za paranga i Jisu, “Na garunu za ari: munake varivuke, munake barabarata, munake ikiko, munake jutu sekeseke, **19** mu valavataria na tinamu na tamamu, muna roquroqua na tavitimu maka moqaza podeke vei qu roquroqu mule veinigo makamu,” za gua aza. **20** Nari za paranga za na tinoni ani, “Doru garunu ari za qa tori tuti betoria tu ara ria, goto na za mule za mana roitidi ara?” za gua aza. **21** Nari ari za guni vei Jisu aza, “Vei muna nyorogua nabu pa mua tuti ao, za mu lao ko mu vavaidi na mua zakazava qu izongoria, ko na poatadi mu vadi ria na tinoni varivasevidi. Beto za muna tekuria ao ria na izizongo pa noka, beto za mu lame tutiziu,” za gua aza. **22** Totonai za nongoria na tinoni koregana ani za na paranga aza za takulanga ko za keninana, ura za zoku nana izizongo aza. **23** Beto ari za gudi vei

i Jisu ria nana sepele, “Ma poja zozotodigamu ara za gamu: za tapata vitivitigi tana tinoni izizongo za mina luge pa binangara pa noka aza. **24** Ma maka poja valeadigamu mule ara za gamu: za tapata jola tana tinoni izizongo za mina luge pa binangara tana Tamaza aza, za tapata jolani na kameli bi sulingi lugea za na talupuru nila,” za gua aza. **25** Totonai qari nongoria ria na sepele ani za qari gabara vitivitigi ko ari qari gua vei, “Ko i zei gu za mina boka taalo za vei?” qari gua ria. **26** Nari za dogoro tariria i Jisu ria beto ari za gudi vei, “Tana tinoni za tapata vitivitigi ani, goto tana Tamaza za doru zakazava qarike tapata,” za gua aza. **27** Nari za oe i Pita, ari za guni vei, “Dogoro! Gami gami tori loi paledi tu ria doru zakazava ko gami tori tutigomami tu ao. Ko na za mami izongia gami?” za gua aza. **28** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, “Ma poja zozotodigamu ara za gamu: totonai mina nyumu pa nana nyumunyumuna bangara za na Tuna na Tinoni pa totozo tana nana binangara, za muna somana nyumu pa manogori nyumunyumuna bangara za gamu ka manogori sepele, ko muna bangaradi ari ka manogori butubutu Izireli. **29** Beto ko ria doru qari loiria na dia ruma na taidi marene na luludi reko babi na tamadi na tinadi beto ria na tudi na pezo na vei pa dia tutiqu ara, za mina ia sogadi na Tamaza maka gogoto totozo mota joladi vei ria qari loiria ria beto mari teku izongia vei na toa jola. **(aiōnios g166)** **30** Ba ria zoku qari momoe za mari liguligu, beto ria zoku qari liguligu za mari momoe,” za gua i Jisu.

20 “Na binangara pa noka za maka moqaza podeke vei maka tinoni za taloi votu keni volavolaza lea ko za lao nyaqo tinoni ko mari roiti pa nana inuma qurepi za gua. **2** Ego ko pa liguna aza beto ria na tinoni roiti qari makarai varivaegoni za aza mina tabaradi na padana maka poata siliva pa maka rane qari gua, nari za garunu vakeni roitiria pa nana inuma qurepi aza ria. **3** Ego ko za votu keni soga mule pa ia makemaketina padapada sia koloko za gua aza, za batiria mule ria kaki tinoni qari korapa turu goborodia kepore maka zava bari roitini. **4** Nari za pojadi mule ria, ‘Gamu ba mu lao tugu roiti pa inuma qurepi taqu. Pala mana tabaradigamu tugu aza mana dogoro vatuvizini ara,’ za gudi vei aza ria. **5** Ko qari taloi keni tugu roiti ria. Ego pa manogori koloko, beto pa kue koloko ba za roiti vei tugu, ko za tekuria tugu kaki tinoni ko za garunu vakeni roitiria. **6** Totonai za tori tata lima koloko tu za mule soga lao pa ia makemaketina aza, za batiria mule za kaki tinoni qari korapa turu goborodia. Nari za parangaria, ‘Na za gamu turuni pani na rane doruna kepore maka zava bu roitini gamu?’ za gudi. **7** Nari za ari qari guni vei, ‘Ura kepore tinoni bi vadigami na roiti,’ qari guni. ‘Ego, leana, gamu ba mu lao tugu roiti pa inuma qurepi taqu,’ za gudi. **8** Ego totonai za gore na veluvelu, na tinoni kolenana inuma za pojani za na tinoni za matamatani na roiti, ‘Mu kuku varikamudi ria na tinoni roiti ko mu vadi na dia tabara. Mu podalai tadiria qari podalai liguligu tinganai muna kamuria ria qari podalai momoe,’ za guni. **9** Ego ko ria na tinoni qari podalai roiti lima koloko za vadi maka poata siliva pa maka tinoni. **10** Ko totonai mari lao teku tabara qari gua ria qari roiti momoe, za qari kole roquroqu pala mami teku vakubo qari gua. Ba totonai qari okoto teku, za qari varitoto vei tugu ria qari podalai roiti liguligu ria. **11** Ko tonai qari tekuria na poata za qari kole qumiqumini ria za na tinoni za varoitiria pa nana inuma. **12** Qari paranga ria, ‘Ria na tinoni qari podalai liguligu za maka aoa gu qari roiti, goto gami za gami pogozia na mamatana na rane beto qe varivasevi na mangini, ba ria ba qu varitoto veidigami tugu gami,’ qari gua ria. **13** Nari za oea na tinoni kolenana inuma za maka ria, ari za guni vei, ‘Baere, qake nganganguligo ara ao. Beko taqe makarai varivaegoni tu gita kori za ao muna roiti na rane doruna beto ko ara mana tabaranigo maka poata siliva taqe gua tu. **14** Mu pogozia gu na mua tabara ko mu mule kenimua gu. Aza na nyorogua taqu za aza vei qa vani na tinoni za roiti liguligu, vei tugu aza qa vanigo ao. **15** Quke gilagilai ao za na qua tuvizina makaqu ara ko mana varoiti veini aza qa nyorogua veini za na qua poata makaqu? Ba palu qu kono beka ao ura ara na tinoni leleaqu?’ za guni. **16** Ko zara za vei za ria qari liguligu za mari momoe, goto ria qari momoe za mari liguligu,” za gua i Jisu. **17** Tonai za korapa rerege zae pa Jerusalema i Jisu, za za teku kaledi ria na nana sepele ko za pojadi, ari za gua vei, **18** “Mu vainongoro lame! Taqe korapa zae pa Jerusalema za gita, ko ketakoi za pala mina tavalao pa limadi ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za na Tuna na Tinoni. Ko pala mari jutua ko mari vaukea **19** beto za mari valaoa ria tadiria na tinoni karovodi ko mari vavaledeni, mari piqolia beto mari vaukea pa korosi aza. Ba pa vinaue rane za mina turu mule pa uke aza,” za gua i Jisu. **20** Pa liguna aza za lao ti Jisu za na maqotana i Jebeti beto kori tuna marene, ko za todongo pa moena aza ko mi tepai maka za tana za gua. **21** Nari za nanazia i Jisu za na reko aza, “Na za qu nyoroguani ao?” za guni. Nari za oe lao aza, “Bangara, mu vakolea na taringutinguti ko ari kori tuqu marene ari mari nyumu tavitigo ao pa mua binangara, maka pa kale matuamu

maka pa kale merimu," za gua. **22** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Gamuke gilagilai gamu kori aza gamu korapa tepaia. Ae vei muna boka tugu gozoria gamu za na vitigi mana gozoria ara?" za gua aza. Nari qari oe lao ari kori, "E, mami boka gu," qari gua. **23** Nari za ari za gudi vei i Jisu ari kori, "E, pala muna somana gozoria tugu gamu kori za na vitigi mana gozoria ara. Ba na neqi vei beto mina tamijata i zei pa kale matua i zei pa kale meri za nake taqu. Ria na ia veveidi ari za na Tamaqu tu za tori vatana vadi ria tu za tori mijataria tu," za gua i Jisu. **24** Tonai qari nongoria ari ka manogaputa sepele za vei zara, za qari tagigiridi ari kori tamatazi. **25** Nari za kuku varikamudi i Jisu ria doru sepele ko ari za gudi vei, "Gamu gilagilaimiu gamu ria na bangara tadiria na tinoni karovodi za qari lalaeni za na toa tadiria na dia tinoni, beto ria na tinoni lavalavata qari vatadogoroni na dia neqi tadiria na dia tinoni. **26** Ba tadigamu za minake vei zara. Aza za nyorogua tavalavata gamu, za mina nabuludigamu tu gamu doru. **27** Beto aza za nyorogua momoedigamu gamu za mina pinauzu tu tadigamu doru. **28** Maka moqaza podeke vei na Tuna na Tinoni za zake lame ko ria na tinoni mari vabangaria, goto za lame nabuluni na tinoni beto za vani na nana toa ko za pajuku aloria ria kubo tinoni," za gudi i Jisu. **29** Ego tonai za taloi pa Jeriko i Jisu beto ria nana sepele, nari za maka minete puku tinoni lavata za tutiria. **30** Ego ko qari nongoroni ari kori tinoni nake batabatadi qari korapa nyumu pa zona za i Jisu za korapa rerege jola lame qari gua, za qari kuku votu, "Mu roquroqu tokadigami ao na Tuna i Devita!" qari gua. **31** Nari qari tokeria ria na minete tinoni ari kori ko mari nogoto qari gudi. Ba tonai za qari kuku vaiolo viviva tu, "Mu tokadigami ao na Tuna i Devita!" qari gua. **32** Nari za turu nogoto i Jisu ko za kukuria beto ari za gudi, "Na za za gamu nyoroguani gamu kori ko ba roiti vadigamu ara?" za gudi. **33** "Bangara, gami nyoroguanigo gami kori ko bu vabatabatagami!" qari gua. **34** Nari za roquroqu vitivitigiria i Jisu ari kori ko za lao uliria na matadi, nari za qarike ruavo tugu na batabatadia ari kori ko qari tutiadia aza.

21 Totonai mari toga pa Jerusalema qari gua ko qari kamu pa Betipezi aza pa Kubo pa Olive i Jisu beto ko ria na nana sepele, za za garunu lao momoedi i Jisu ari kori nana sepele, **2** ari za gudi vei, "Mu lao pa guguzu pa moemiu maka karovona lao nari. Ko aza tugu muna lao kamu za pala muna batia gamu kori za maka dongiki na tapiko vaturu kolena tavitia maka tuna. Mu ruvatia za na dongiki beto mu toka lamedi taqu. **3** Vei mari parangagamu kaki tinoni, za ari muna gua vei, 'Na Bangara za nyoroguani,' munagu, za pala mari vamalumu vadigamu," za gua aza. **4** Ko za taroiti vei ari ani ko za gore votu za na paranga tana Bangara za lame vei tana tinoni korokorotai, aza ari za gua vei, **5** "Mu pojadi ria na guguzu tinoni pa Zaione, ari mugudi vei, 'Dotu za korapa lamelamenana za na miu Bangara! Zake tuara beto ko za zae pa dongiki, za zae pa pokotona na tuni dongiki!' mugudi," za gua. **6** Ko qari taloi lao ari kori sepele, ko qari roitini tugu aza vei za garunudi i Jisu. **7** Qari toka kamuni ari kori za na dongiki beto ko na tuna, beto ko qari lovaza vaakedi ria pa pokotodi za na dia koti beto za zae i Jisu. **8** Ria na minete tinoni lavata qari lovazadi na dia koti za na zona, goto kaki qari kaele teku suvege ko qari lovaza vakoledi pa zona. **9** Na puku minete tinoni za qari rerege pa moena beto pa liguna i Jisu beto qari kukuku, "Aroia na Tuna i Devita! Za tamana aza za lame pa izongona na Bangara. Aroia pa nulu vavagalo," qari gua ria. **10** Totonai za luge lao pa Jerusalema i Jisu, za kirikanoko za na guguzu doruna, "I zei za?" qari gua. **11** Nari za qari oe lao ria na puku minete qari tutia aza, "Aza na tinoni korokorotai ani, i Jisu pa guguzu Nazareti pa Qalili," qari gua. **12** Ego ko za luge lao pa kakabarena na zelepade i Jisu ko za adu votuvotudi ria doru qari korapa vavai beto qari vavaidi na zakazava pa kakaberena zelepade, beto za peluku vaopo paledi ria na tevolo tadiria na tinoni sogasoga poata karovodi beto ria na nyumunyumudi tadiria qari vavaidi na kuru vavavuidi. **13** Beto ari za gudi vei ria, "Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, 'Na qua ruma za mina takukuni na ruma varavarana,' za gua, ba gamu za gamu roiti veini na bevi ovovona tadiria na tinoni raja ikikodi," za gudi. **14** Ego ko qari lao tana pa kakabarena na zelepade ria nake babatadi beto na qao, ko za salanaria aza. **15** Ba ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari tagigiri totonai qari batiria na roiti varivagabaradi za roitidi i Jisu beto ko qari nongoria na kukuku irirangadi na koburu pa kakabarena na zelepade ari qari gua vei, "Aroia na Tuna i Devita!" qari gua. **16** Ko ari qari guni vei i Jisu, "Qu nongororiamua tu ao aza qari korapa pojai ria zara?" qari guni. Nari, "E, qa nongororiaqua. Gamu oqoro tu tiro vakaberia gamu za na Kutikuti Tabuna aza ari za gua vei? 'Qu vatanai ao pa ngujudi ria na koburu beto na melalu za na vatarazae zozotona,' za gua," za gua i Jisu. **17** Ego tonai za taloi tadiria pa kakabarena na zelepade aza nari za lao pa Betani ko na bongina aza za puta ketakoi. **18** Tonai za rerege mule soga lao pa

Jerusalema na volavolaza leana i Jisu, nari za vaia na burana. **19** Ko za batia za maka suvege piqi pa keketai zona, ko za lao kamua ba kepore maka vuana bi batia goto galegale equruna gu. Nari ari za guni vei za na suvege piqi, “Na iamu za munake vua soga mule ao!” za guni. Aza tugu za paranga vei zara aza, nari za zake oriavo tugu malei ukenana za na suvege aza. **(aiōn g165)** **20** Tonai qari batia ria na sepele za vei zara za qari gabara vitivitigi, ko qari paranga ria, “Ae za vei ko zake oriavo tugu malei ukenana za na suvege piqi zana?” qari gua. **21** Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, “Ma poja zozotodigamu ara za gamu: vei muna vazozoto beto munake orirabeke pa miu rangerange za gamu, za pala muna bokai gu gamu aza vei qa roiti veini ara na suvege piqi ani. Ba nake makana gu ani, goto vei muna paranga laoa na kubo, ‘Mu iolo ao na kubo zana ko mu lao lotu pa ivere,’ bu gua, za pala mina gore votu gu. **22** Beto vei muna vazozoto za gamu, za pala muna tekua gu gamu aza vei gamu tepai pa varavara,” za gua i Jisu. **23** Ego za mule lao pa kakabarena na zelepade i Jisu ko za korapa varivagigalai, za qari kamu nananazia ria na kuta iama beto ria na tiolata matamata tadiria na tinoni aza, “Na neqi za qu izongia ao? I zei za vanigo na neqi ko qu roitidi ao ria na zakazava ari?” qari guni. **24** Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, “Ara ba ma nanazadigamu mae maka nanaza. Ko vei muna oe valeania gamu za pala mana ule vadigamu ara za ae neqi veveina qa izongia ko qa boka roitidi ara za na zakazava veveidi ari. **25** I zei za vani na neqi i Jone beto za paputaiso tinoni? Na Tamaza ba na tinoni?” za gua aza. Totonai qari nongoria za paranga vei zara aza, za qari kole varigua makadi, “Na za tana gua za tana oe laoni? Ura vei tana paranga, ‘Na Tamaza za vani,’ tana gua, za pala mina paranga aza, ‘Ba ae za vei ko gamuke vazozotoa tu gamu i Jone?’ pala mina gudigita. **26** Goto vei tana paranga, ‘Na tinoni qari vani,’ tana gua, za varivamatagutu mutu za na za mari gudigita ria na tinoni. Ura ria doru tinoni za qari tori vazozotoa tu i Jone za maka tinoni korokorotai,” qari gua. **27** Ko qari oea gu i Jisu, ari qari guni vei, “Dai, gamike gilagilai i zei za vani na neqi i Jone beto za paputaisoria na tinoni,” qari gua ria. Nari za ari za gudi vei i Jisu, “Ego, ko ara ba manake ule vadigamu tugu ropi za ae neqi veveina qa izongia beto qa roitidi na zakazava veveidi ari,” za gua aza. **28** “Ego, ae gamu roqu veini gamu za na vavakato ani? Za kolenana za maka tinoni kori na tuna marene. Za lao momoe aza tana tuna moa, ko ari za garunu veini, ‘Tuqu, ao za pa ngenari za mu lao roiti pa inuma,’ za guni. **29** ‘Koi, ara daiqua,’ za gua za na tuna moa, ba za zovai nari ari za soga roquroqu ko za keni tugu. **30** Beto za lao mutugu tana tuna pa ligu za na tamadi ko za garunu veini mutugu aza za poja veini na tuna moa, nari ari za oe veini, ‘E, leana, tamaqu,’ za guni, beto za zake pavu keni roiti aza. **31** I zei ari kori ari za roitini aza za nyoroguani na tamadi?” za gua i Jisu. Nari za qari paranga ria, “Aza pa moa,” qari gua ria. Nari za paranga i Jisu, “Ma poja zozotodigamu ara gamu: ria na tinoni ikikeredi vevei na tinoni tekuteku takisi beto na tugele za mari luge jola lao momoedigamu gamu pa binangara tana Tamaza. **32** Ura za tori kamu tu tadigamu doru i Jone ko za vadogorodigamu za na zona tuvizina ko muna tutia, ba gamuke vazozotoa tu gamu. Goto ria tu na tinoni tekuteku takisi beto na tugele za qari vazozoto. Ko gamu batiriamiu tugu gamu za na gabaladi ria na tinoni ari, ba gamu za gamuke soga podekia tugu na roqumiu ko bu vazozotoa i Jone,” za gua i Jisu. **33** “Ego, mu vainongoro lameni mule maka vavakato vavapada ani. Kolenana za maka tinoni za izongo pezo, ko za roitini na inuma qurepi, beto za bara varilivutaini. Za ruri valolua aza za maka patu ketakoi mina monyo vakoleni na vaini za gua. Beto za roitini maka ruma gelegelena. Ego beto za keni tu soru tinoni ko qari kamu roiti ko qari kopu vani za na inuma, beto za keni lekoleko pa guguzu zouna aza. **34** Totonai mi kamua za gua za na totozo lokelokete, za garunu laodi na tinoni kolenana inuma za kaki nana pinauzu, ko mari lao tadiria na tinoni roiti ko mari teku vani na iana pa nana vuvua pa nana inuma za gudi. **35** Ba qari lao tu ria na tinoni roiti ko qari aru tamanaria ria na pinauzu, ko maka za qari majamajai, maka qari vai vaukea, goto maka mutu za qari buti tarini patu. **36** Pa liguna aza za garunuria mutugu ria kaki nana pinauzu, ria za qari mota joladi ria za garunu momoeria. Ba qari roiti veidi mutugu ria za garunu laodi momoe. **37** Pa liguligu betobeto za garunu laoni tadiria za na tuna zozoto. ‘Na tuqu ani ko pala mari pangagani ria,’ za gua za na roverove tana. **38** Ba totonai qari batia ria na tinoni roiti za na tuna, za qari kole variparanga, ‘Ani za na tuna mina teku vakarovoria na izizongo tana tamana! Mae, lame ko tavai vauke pale beto ta tekua nada za na izizongo tana!’ qari gua. **39** Ko qari lao ko qari ragata tekua, beto qari gona votuni keta peguruna na inuma, ko qari vauke pale aza,” za gua i Jisu. **40** Beto za nanaza laoria i Jisu ria, “Ego, vei totonai mina mule lame kamu za na tinoni kolenana inuma, za na za beka pala mina roitini tadiria na tinoni roiti ari?” za gua aza. **41** Nari za qari oea ria aza, “Pala mina vauke paledi gu aza ria na tinoni ikikeredi zara. Beto pala

mina vakarovo lao vadi tu kaki goto tinoni za na nana inuma, ria na tinoni mari boka vani na iana totonai mari lokelokete," qari gua. **42** Nari za parangaria i Jisu ria, "Gamu oqoro tu tiro vakaberiamiu gamu za na Kutikuti Tabuna aza ari za gua vei? 'Na patu aza qari kilu pale ria na tinoni vavaturu ruma, za aza tugu za na kuta patu vizovizo. Na Bangara za roiti veini ani, ko za varivagabara jola pa nada dogodogoro!' za gua," za gua i Jisu. **43** "Ko na binangara tana Tamaza za mina tateku varijo pale tadigamu, ko mina tavalao mule tadiria na tinoni karovodi mari boka roiti vavoturia na vua leadi. **44** (Aza na tinoni za lotu pa patu mina talomolomoto. Goto na tinoni za takoa na patu aza za mina avuru bilu,)" za gua i Jisu. **45** Totonai qari nongoria ria na kuta iama beto na Parese za na vavakato vavapada ti Jisu, za qari gilagilai za aza za korapa gu pojai na veveidi ria qari gua. **46** Ko qari kole podepodeke ko bari aru tamania qari gua, ba qari matagutudi na minete tinoni, ura ria doru tinoni za qari vazozotoa maka tinoni korokorotai i Jisu qari gua.

22 Ego i Jisu za vavakato vadi mule kaki vavakato vavapada ria. Ari za gudi vei, **2** "Na binangara pa noka za vei ari. Kolenana za maka bangara za vatanani na vavolo varielava tana tuna marene. **3** Beto za garunu ria na nana nabulu ko mari lao kuku varikamudi ria na tinoni qari tasoru ko mari somanani na vavolo za gua, ba qari daidia kamu ria na tinoni tasorudi. **4** Nari za maka garunuria mule ria kaki goto nana nabulu ko ari muna paranga veidi ria qari tasoru za gudi, 'Vainongoro ko! Za tori naqiti beto tu za na vavolo taqu koviria, qari tori takubolo tu za na bulumakau lavalavatadi beto na tuni bulumakau nyobonyobokodi ko qari tori mogemoge vatana tu, beto doru maka za qari tori tavatana tu. Mae, lame somanani na tekuteku varielava, muna gudi,' za gudi. **5** Ba qarike pavu vagalani ria qari tasoru za na paranga ani. Rari vei qarike gudi tugu ria na nabulu goto qari kole gu tapatianani na dia roitina. Kaki qari kenidia tu pa dia inuma, kaki qari keni tu nyaqodia poata, **6** goto ria kaki qari tasoru za qari lao tu ko qari aru tamanaria ria na nabulu tagarunudi ari ko qari komiti vikevikereria beto qari vaukeria. **7** Nari za tagigiri vikevikeredi na bangara ria, ko za garunuria ria na nana tinoni varipera ko qari lao vai vauke betoria ria qari vaukeria na nana nabulu, beto qari vurungu paleni za na dia guguzu. **8** Beto za kukuria ria kaki nana nabulu mule ko ari za gudi vei, 'Na qua vavolo varielava za tori tana tu, ba ria na tinoni qa soruria za nake garodi tugu ko mari lame. **9** Ko mu lao pa zona lavalavata, ko mu soruria ria doru tinoni muna batiria pa zona, ko mari kamu somanani na vavolo,' za gudi. **10** Ko qari keni ria na nabulu ko qari kuku vakamu betoria ria na tinoni ria vei qari batiria, na tinoni leadi beto ria nake tinoni leadi. Ko qari pugelia ria na tinoni za na ruma ketakoi za taroiti na vavolo varielava. **11** Ego ko tonai za luge lao za na bangara, ko mi dogororia ria na tinoni tasorudi za gua, nari za batia za maka tinoni zake vazaeria na poko varielava. **12** Ko za nanazia na bangara aza, 'Baere, ae za vei beto qu boka luge lame pani ao, ura ao za quke vazaeria na poko varielava?' za guni. Ba zake vagala za na tinoni aza. **13** Nari za parangaria na bangara ria na nabulu, 'Mu lao ko mu piuria na limana na nenena, ko mu gona votu lao pale pa peguru rorodomo kunikunina za na tinoni ani. Ketakoi mari lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi ria na tinoni,' za gua. **14** Ura kubo ria qari tasoru, ba ari ka viza gu za qari tamijata," za gua i Jisu. **15** Ego qari varikamu ria na Parese ko qari varivavavakato ko mari vagonai pa kaki dia nanaza i Jisu qari gua. **16** Qari garunu laoni ria tana za kaki dia sepele beto ko kaki ria na tinoni qari somana jukai i Herodi. Ko ari qari guni vei, "Tinoni varivagigalai, gami gilagilaimami gami za qu zotomua gu ao. Qu varivagigalaini ao pa zozoto za na zona tana Tamaza, beto ko zake vatakulanga podekigo ao za na za mari gua ria na tinoni, ura quke dogoro laoa ao za ae qari poreveveidi vei ria na tinoni. **17** Ko mu pojadigami moko na mua roquroqu. Ae vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau za tana tabara laoni na nada takisi tana bangara i Siza, ba dai?" qari gua ria. **18** Ba za tori batia tu i Jisu za na dia roquroqu ikikerena qari vatanani ria. Ko ari za gudi vei ria, "Na tinoni jola vavabatamiu na sekesekemiu za gamu! Ae za vei ko gamu korapa nyorogua podeke vagonaziu ara? **19** Mu vabatiniziu moko za na poata siliva aza gamu tabarani takisi!" za gudi. Ko tonai qari pogozo laoni tana za maka poata siliva, **20** Nari za nanazaria, "I zei na izumatana beto na izongona za kole pa poata siliva zana?" za gudi. **21** Nari za qari paranga ria, "I bangara Siza," qari gua. Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Ego mu valao vani i Siza za ria ti Siza, beto mu valao vani na Tamaza za ria tana Tamaza," za gua aza. **22** Totonai qari nongoria za na oe tana za qari gabara ria ko qari loi pale ko kenidia. **23** Ego pana rane tugu aza za qari kamu ti Jisu ria na Sadusisi, ria qarike vazozotoa na veveina na tinoni mina boka turu mule pa uke, ko ari qari guni vei aza, **24** "Tinoni varivagigalai, na Vavanau ti Mosese za ari za gua vei, 'Bi maka tiolata marene za bi kepore tuna beto ko bi

uke, za pala na taina marene mina teku vakarovia za na naboko, ko ria na koburu mari vaporeria ari kori za mina tagigaladi na tuna tugu na marenena momoe za uke,' za gua. **25** Ego ko koledia za ari ka vitu tamatazi marene. Aza pa moa zozoto ria za varielava ko za oqoro pore na tuna beto za uke aza, ko za loia za na naboko ko za elavia mule na taina marene aza za tuti tana tugana moa. **26** Ba aza na marene vinaori ani ba za vei tugu na tugana, za oqoro pore na tuna beto za uke. Na marene vinaue ba maka moqaza podeke tugu, ko qari beto pudala tugu ari ka vitu tamatazi. **27** Beto za liguligu tu beto za uke za na reko. **28** Ego, ko na rane mari turu mule pa uke ria na tinoni, za i zei ari ka vitu tamatazi ari na maqotana za na reko aza? Ura ari ka vitu doru za qari elavia aza!" qari gua. **29** Ba za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Dai, gamu sela za gamu! Ura gamuke vakaberia gamu za na ginuadi na Kutikuti Tabuna babi na neqi tana Tamaza. **30** Ura tonai mari turu mule pa uke ria na tinoni, za pala mari suvere vei gu ria na mateana pa noka ria ko marike varielava. **31** Goto na veveina na turu mule pa uke za ae vei gamu oqoro tu tiro vakaberia za aza za pojadigamu na Tamaza? Ari za gua vei aza, **32** 'Ara za na Tamaza ti Ebarahami, na Tamaza ti Aisake, beto na Tamaza ti Jekopi,' za gua aza. Ko aza za nake Tamaza tadiria na tinoni ukedi, goto tadiria tu na tinoni toadi," za gua i Jisu. **33** Totonai qari nongoria ria na minete tinoni za ani, za qari gabara betoni ria za nana varivagigalai. **34** Ego totonai qari nongoria za vapapakaria i Jisu ria na Sadusisi, nari za qari varikamu ria na Parese. **35** Ko maka ria na Parese aza za varivagigalaini na Vavanau za nyorogua vagonai i Jisu. **36** Ko za paranga, "Tinoni varivagigalai, ave za na garunu poreveveina jola pa Vavanau?" za gua. **37** Nari za oea i Jisu, ari za guni vei, "Mu roquroqua na Bangara na mua Tamaza pa doruna bulomu, pa doruna ongongumu, beto pa doruna na roqumu. **38** Aza za na garunu za poreveveina jola beto za momoe. **39** Na vinaori garunu ani gu: Mu roquroqua na tavitimu maka moqaza podeke vei qu roquroqu mule veinigo makamu. **40** Tadi ari kori garunu ari qari titi za na doruna na Vavanau beto na varivagigalai tadiria na tinoni korokorotai," za gua i Jisu. **41** Ego tonai qari korapa tugu varikamu ketakoi ria na Parese, za nanazaria i Jisu ria, **42** "Na za gamu roquroquni gamu za na Karisito? Na tuti lamena ti zei aza?" za gua. Nari qari oe lao ria, "Na tutina i Devita," qari gua. **43** Nari za parangaria i Jisu ria, "Ba ae za vei ko za pojani tu na Ongongu Tabuna i Devita ko za gigalani tu na Bangara i Devita aza? Ura i Devita za ari tu za paranga vei, **44** 'Ari za gua vei za na Bangara Tamaza tana qua Bangara na Karisito: Mu nyumu pa kale matuaqu, tingnai tu mana vakilasaria ria na mua kana,' za gua. **45** Ego, ko vei bi gigalani nana Bangara bi guni i Devita aza, za ae za vei beto mina na tuti lamena tu ti Devita za na Karisito?" za gua i Jisu. **46** Kepore maka ria bi boka oea i Jisu. Ko podalai pa rane aza za qarike tumanani nanaza sogai ria aza.

23 Ego beto za paranga laoria i Jisu ria na minete tinoni beto ria na nana sepele, ari za gudi vei, **2** "Ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese za qari nyumua na nyumunyumuna ti Mosese. **3** Ko muna kopuni beto mu tutia gu gamu aza vei qari varivagigalaini ria tadigamu, ba muke tutiria ria na roiti qari roroitidi ria. Ura ria za qarike tutiria ria na zakazava qari varivagigalaidi. **4** Pana dia ruvata vokele paranga za qari vakedi na pogozo mamata ria na tinoni, ba maka karukarusudi gu bi uli pa pogozo mamata ko bi iapeki vakopele vadi na tinoni ba qarike nyorogua vei tugu. **5** Doru dia roiti za qari roitidi ria ko vei ko mari dogororia gu ria na tinoni qari gua. Qari vatogazaria pa readi beto pa limadi za na bokese za pugelia na paranga pa Kutikuti Tabuna, beto qari piti vakakazaria ria na uqudi na dia poko. **6** Qari nyonyorogua tavanyumu pa ia poreveveidi pa vavolo beto pa nyumunyumu poreveveidi pa leo ruma varivarikamuna. **7** Qari nyoroguani ko ria na tinoni mari gozoro qeraqeradi pa ia makemaketina beto mari gigaladi na 'Rabi' mari gudi na tinoni qari gua. **8** Ba gamu na qua tinoni za munake tagigala na 'Rabi' ura na tamatazi gu za gamu, beto ko maka moqazana gu za na miu Tinoni varivagigalai. **9** Muke gigalani na 'tamamiu' za maka tinoni pa pezo, ura maka moqazana gu za na Tamamiu, aza na suverena pa noka. **10** Muke gigalani na tinoni matamata za maka tinoni, ura na Karisito gu za na miu tinoni matamata. **11** Aza na tinoni za poreveveina jola gamu za mi nabuludigamu za gamu. **12** Aza za valavata muleni makana za pala mina tavapeki, beto aza za vapeki muleni makana za pala mina tavalavata. **13** Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura gamu pate suqutia gamu pa moedi na tinoni za na atakamanana na binangara pa noka. Ko makamiu gamuke boka luge laoa tugu beto ko gamu suquturia tugu ria qari korapa podepodeke ko mari luge qegua. **14** (Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Gamu iko toaria na ruma beto na zakazava tadiria na nabonaboko,

beto gamu jola varavara vakakazamiu pa moedi na tinoni! Zara gamu vei ko mina lavata jola za na vinakilasa muna gozoria.) **15** Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Gamu karovoria na kolo ka kolo beto gamu reregeria na ia ka ia, ko gamu vagabalia maka tinoni ko za tutia na Vavanau, beto totonai za gabala nari za ikere joladigamu mule gamu ko za padana na gana gu pa heli za na tinoni aza. **(Geenna g1067)** **16** Mu takulangagemiu tugu za gamu na tinoni varitoka nake batabatamiu! Ura ari gamu vavanau vei za gamu, 'Bi maulu galegale pa nizongona na zelepade madina za maka tinoni, za vei minake roiti votuni za nana maulu ba zake vei makia. Ba vei tu mina maulu lao aza pa qolo qari tavakole pa leo zelepade madina, nari za minake sogai goto mina roiti votuni tugu aza za na maulu za mauluni,' gamu gua za gamu. **17** Gamu duviduvili nake batabata za gamu! Ae ari kori za na poreveveina jola, na qolo ba na zelepade madina? Na zelepade madina gu za poreveveina, ura ketakoi gu qari boka tavamadi ria na qolo qari tavaroiti pa vatarazaena na Tamaza. **18** Beto za ari mule gamu vavanau vei, 'Bi maulu pa izongona na idi vavavuina za maka tinoni, za vei minake roiti votuni nana maulu ba zake vei makia. Ba vei tu mina maulu lao aza pa varivana za ake pa idi vavavuina, nari za minake sogai goto mina roiti votuni tugu aza na maulu za mauluni aza,' gamu gua za gamu. **19** Za iapekigana tugu za nake batabata za vaigamu gamu! Aza tu na idi patu vavavuina za vamadia na varivana za za poreveveina jolani za na varivana za tavaake pa narena aza. **20** Za vei zara za, na tinoni za maulu lao pa ia vavavuina za maulu lao tugu za tadiria doru varivana qari tavakole pa narena. **21** Beto ko na tinoni za maulu lao pa zelepade madina za maulu tavitini tugu za na Tamaza za suvere pa leo zelepade madina. **22** Beto ko na tinoni za maulu zae pa noka, za maulu lao tugu za pa nyumunyumuna bangara, beto ko za maulu tavitini tugu za na Tamaza za nyumu pa nyumunyumuna aza. **23** Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura gamu valao vani na Tamaza za maka pa manoga pa miu umuma qari vavalingilingia na tekutekuna vevei na miniti, na dilli beto na kiumini. Ba gamu dogoro paledi gamu ria na uana poreveveidi pa Vavanau, na roiti vatuvizi lao tana na tinoni, na variroqu varitokai, beto na tuti valeania na Tamaza. Ari ria na uana za pada ko muna kopudi na roiti tutidi, beto ko vei tugu ria kaki tuti zara. **24** Na tinoni varitoka nake batabatamiu za gamu! Gamu podeke vitivitigi ko gamu teku pale za na lango peki za lao pa gemiu kapa pie bukuna, ba beto gamu ponyolo toaia za na kameli tu naregogoto! **25** Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura gamu valiosoria na pegurudi na miu kapa beto na peleita, goto pa leodi za pugeleria na zakazava ikikeredi gamu tekuria gamu pa miu zona ngangangulu beto na muino. **26** Na Parese nake batabatamu ao! Mu valioso momoea mae tu na leona na mua kapa, beto za pala mina lioso mutugu za na peguruna. **27** Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Gamu kale na bevi varivarigolomoni kobukobu tinoni ukedi, za tapedi vakeka ko za batabata lea na peguruna, ba pa leona za za pugelia na pudapuda beto na nyabo tomete. **28** Ko zara gamu vei putaputa za gamu. Pa pegurumiu za gamu dogoro vei na tinoni tuvizimiu pa dogodogoro tana tinoni, goto pa bulomiu za pugelia na nyonyorava beto doru roiti ikikeredi. **29** Mu takulangagemiu tugu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Gamu roiti valeadi beto gamu vasari vabatabata learia tugu vei ria na poudi ria na tinoni korokorotai beto na merumerudi ria na tinoni tuvizidi pa moa. **30** Gamu paranga za gamu, 'Vei babi korapa suveremami na totozo qari suvere ria na tamamami pa moa gami, za mamike somana vaukeria gami ria na tinoni korokorotai,' gamu gua. **31** Ko zara za vei za gamu ule votuni gu pa miu uana za gamu za na tinoni veveimiu gu ria qari vaukeria na tinoni korokorotai pa moa! **32** Ko mu laomiu gu ko mu roiti vaokotoni tu aza qari tori podalaini tu ria na tamamiu pa moa. **33** Boko dole! Boko tuni dole ikikeremiu! Ae vei, muna boka ukuni gamu za na vinakilasa pa heli? **(Geenna g1067)** **34** Ko za vei za mu vainongoro! Ara qa korapa garunu lamedi ara tadigamu ria na tinoni korokorotai, na tinoni gigigalai, beto ria na tinoni varivagigalai. Kaki ria za pala muna vaukeria tugu gamu, kaki mule za pala muna vaukeria pa korosi, beto kaki za pala muna majamajaria pa ruma varivarikamuna beto ko muna adu vatagatagararia pa gugugu zu. **35** Gamu vaukeria ria na tinoni tuvizidi ko na tinajutu za muna gozoria gamu. Ko ria muna gozoroni tinajutu gamu za podalai ti Ebolo na tinoni tuvizina ko za lame kamu ti Zakarae na tuna marene i Barakia aza gamu vai vaukea gamu pa varikorapaina na zelepade madina beto na ia vavavuina. **36** Ma poja zozotodigamu ara za gamu: na vinakilasa tadiria dodoru qari vai tinoni ari, za mari gozoria tugu ria na zazae tinoni koviria,"

za gua i Jisu. **37** "Kei, Jerusalema, Jerusalema! Ao za qu vai vaukeria na tinoni korokorotai, beto ko qu buti taridi na patu ria na tinoni pogozo nongoro za garunu laodi na Tamaza tamu! Kubo totozo za qa nyorogua teku varikamudi ria na mua tinoni, ba veidigamu na kokorako za vaonguria na boko tuna pa kauru babanana ko ba kopudigamu qa gua, ba gamuke vamalumu podekeziu tugu! **38** Vainongoro! Na miu ruma za taloi pale, za kobakoba, beto mina ivulu gogoepe za na guguzu. **39** Ura ma poja valeadigamu ara za gamu: podalai tugu koviria za munake bati liguziu ara za gamu, tinganai tu mina kamua za na totozo totonai pala ari muna paranga vei za gamu, 'Na tamanana aza za lame pa izongona na Bangara,' muna gua," za gua i Jisu.

24 Ego tonai za taloi pa kakabarena na zelepade i Jisu, za qari lao tana ria na nana sepele, ko qari vadogoroni aza za na roitina na ruma zelepade doruna. **2** Nari za parangaria i Jisu ria, "Qari vagabaragamu gamu za ari? Ba ma poja zozotodigamu ara gamu: ria doru patu gamu batiria ari za marike kole varivaritopare lalaodia, ba pala mari taqovara beto," za gudi. **3** Ego totonai za korapa nyumunana pa batu kubo pa Olive i Jisu, za qari peki lao makadi tana ria na nana sepele, ko ari qari gua, "Mu ule vadigami. Ae totozo mari podo ria doru zakazava qu gudi ao zara? Beto na za mina tabata vei na vinagilagilana na mua bola lame beto na vinabetona na totozo?" qari guni. **(aiōn g165)** **4** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Mu kopu valeana gu ko marike toka vapirugamu. **5** Ura kubo ria na tinoni pala mari lame pa izongoqu ara, ko ari mari gua vei, 'Ara za na Karisito!' mari gua, ko mari toka vapirudi ria na zoku tinoni. **6** Pala muna nongorodi ria na varipera beto na vavakatodi na varipera, ba munake matagutu. Pala mari pidoko tugu za na zakazava zara, ba nake aza za na vinabetobetona. **7** Maka puku tinoni mina turu talea maka goto puku tinoni, beto maka binangara mina turu talea maka goto binangara. Beto na songe beto na nunu mari raja doru kota. **8** Doru zakazava ari za vei na podapodalaina na vitivitigi teku koburu. **9** Na totozo aza za pala muna taaru tamana za gamu ko mari toka laodigamu tadiria na tinoni ko muna tavakilasa beto mari vaukegamu. Pana ginuana gamu tutiziu ara za pala marike tavaraguadigamu ria na tinoni karovodi za gamu. **10** Kubo tinoni za na dia rangerange mina lotu ko mari taloi rijodia taqu, beto ko mari varigabala vikere beto marike varitavaragua ria. **11** Beto kubo tinoni korokorotai sekesekedi za mari votu lame ko pala mari toka vapiruria ria zoku tinoni. **12** Pala zara mina koi vei gigiri vei za na reregena na toa ikikerena ko na toa variroqu tadiria na tinoni za mina lomozo betonana. **13** Ba aza gu za vangaju kamua na betobetona za mina taalo. **14** Ko na nongoro leana ani, aza na veveina na binangara tana Tamaza, za mina tatarae pa kasia guguzu doruna ko ria doru tinoni karovodi mari nongoria. Pa liguna tu aza za mina lame za na vinabetobetona na totozo," za gua i Jisu. **15** "Pala muna batia za na Zakazava Ikikerena Jola aza vei za tori pojai tu i Daniela na tinoni korokorotai. Ko na Zakazava Ikikerena Jola aza za mina turu pa ia madina pa ruma zelepade (Gamu gamu tiroa na paranga ani za mu vakoinonoa na ginuana). **16** Totonai mina vei aza za ria qari suvere pa Jiudia za mari uku zagereria tu ria na kubo ketakoi. **17** Aza za korapa suvere pa narena na nana ruma za mike mule gore qaqiriria na nana zakazava pa leo ruma. **18** Aza na tinoni za korapa pa nana inuma za mike mule tekua na nana poko. **19** Na totozo takulangadi tadiria na reko qari bogata beto ko tadiria qari izongo melalu ria na rane ria! **20** Mu varavara tepai na Tamaza, ko nake pa totozo lomozo babi na rane Minyere za mu uku gamu. **21** Ura na tapata pa totozo aza za mina lavata joladi ria na tapata qari jola totonai vei za podalai na kasia guguzu ko za lame kamu koviria. Ko pa liguna za kepore za maka tapata mina ikikerena jola vei ani. **22** Ba za tori vapapakia tu na Tamaza za na ngutidi na rane totonai. Goto bike vei za kepore maka tinoni bi boka toa. Ba koko vei gu za roquroquria na nana tinoni tamijatadi za na Tamaza za vei za mina vapapakia za na ngutidi na rane pa totozo tapata aza. **23** Vei ari bi paranga veinigo maka tinoni totonai, 'Dotu, nari za na Karisito!' babi, 'Zana aza!' bi gua, ba keta vazotoa. **24** Ura pala mari votu lame ria na karisito sekesekedi beto na tinoni korokorotai sekesekedi ko mari roitidi ria na roiti varivagabara poreveveidi beto mari vavoturia na dia vinagilagila, ko vei mari boka za mari toka vapiruria tugu vei ria na tinoni tamijatadi tana Tamaza. **25** Mu vainongoro! Za oqoro kamua na totozo aza za qa korapa pojadigamu ara ani. **26** Ko vei ari bari ule veini vadigamu ria na tinoni, 'Nari! Korapa suverenana gu pa qega aza!' bari gua, za keta votu lao. Babi, 'Zana! Korapa gu suverenana pa leo ruma aza!' bari gua, za keta vazotoria. **27** Ura na bola lame tana Tuna na Tinoni za pala mina vei gu na kapi za malara podalai pa kale zagere tapo ko za kamu pa kale suvu tapo. **28** Ketakoi za kole na kobukobu tinoni ukena za pala mari varikamu ketakoi za na nyae," za gua i Jisu. **29** "Mina jola za na tapata pa rane ria, za pala mina rodomo za na tapo, na popu minake kabere, na seru

pa noka mari lotu, beto doru zakazava pa noka mari tajou vakanoko beto. **30** Beto mina tabata votu lame pa vavagalo kota za na vinagilagilana na Tuna na Tinoni. Beto za mari lukana tadungana beto ria doru tinoni pa kasia guguzu totonai mari batia na lamena na Tuna na Tinoni pa lei pa noka, mina lame tavitia na neqi lavatana beto na kabere lavatana. **31** Mina taivu vaqovaqoro viva za na kuvili, beto mina garunu laodi aza ria na nana mateana pa doru kota pa kasia ababana, ko mari toka varikamudi na nana tinoni tamijatadi pa doru uququdi na kasia guguzu pa maka uququna na noka kamua maka uquna. **32** Mu dogoria na suvege piqi ko mu tekua maka vinakabere. Totonai mina ijoko ko mina podalai equru ko mina bu valeana, nari za qu gilagilai za tori takelai tu za na suvege aza ko za tata gu za nana totozo vua. **33** Pala zara tugu muna vei za gamu na totozo aza. Tonai muna batiria gamu ria doru zakazava ari, za pala muna gilagilaimiu gu za tata za na totozo, ko za tata vitivitigi gu za na Tuna na Tinoni. **34** Ara ma poja zozotodigamu ara gamu: doru zakazava ari za pala mari gore votu totonai mari oqoro uke beto na zazae tinoni koviria. **35** Na oka beto na pezo za mari maragutu, ba ria na qua paranga za marike izongo maragutu," za gua i Jisu. **36** "Goto na veveina na rane beto na totozo aza za kepore maka tinoni bi gilagilai. Ria na mateana pa noka babi na Tuna ba zake gilagilai, goto makana gu na Tamana za gilagilai. **37** Na bola lame tana Tuna na Tinoni za pala mina maka moqaza podeke vei tugu pa totozo ti Noa. **38** Ria na rane totonai za oqoro dururu na abana, za ria na tinoni za qari kole ganiganigedi, qari kole bukubukugedi, beto ria na marene na reko za qari varivarielavadia, tinganai ko za kamu za na ranena za luge pa leo aka i Noa. **39** Ba qarike izongo vagilagila podekia tugu ria za na za korapa taroiti, tinganai ko za gore na vae ko za pogozo vakeni beto paledi. Pala zara tugu mina lame vasiboro vei za na lamena tana Tuna na Tinoni. **40** Na totozo aza za kori tinoni mari korapa roiti pa inuma, za maka za mina tateku vakeni goto maka za mina taloi pale. **41** Kori reko za mari korapa kija vaavururia na dia kiko vuiti, za maka za mina tateku vakeni goto maka za mina taloi pale. **42** Ko za vei za mu suvere gelegele, ura gamuke gilagilai gamu za na rane mina lame na miu Bangara. **43** Gamu gilagila valeaniamiu gamu za vei bi tori gilagila momoenana tu na tinoni kolenana ruma za ae totozo mina kamu na tinoni ikiko, za pala mina suvere gelegele ko minake boka pururu lugea na tinoni ikikona za nana ruma. **44** Ko za vei za gamu mu kole suvere vanaqiti doru totozo, ura na Tuna na Tinoni za mina lame na totozo gamuke rove veini mina lame," za gua i Jisu. **45** "Ego koviria ma vavakato vadigamu na veveina na nabulu tarangena. Na nabulu tarangena za aza tugu maka za vatiolatai na bangara ko za kopu valeadi ko za iadi na ganigani ria pa tatamana tana bangara pa totozo za nguti vakoledi na bangara. **46** Mina tamana za na nabulu aza totonai mina mule na nana bangara za mina batia za korapa tugu roitini aza za na roiti za taiani ko mina roitini. **47** Ma poja zozotodigamu ara gamu: pala mina vatiolata lavatia zozoto na nana bangara aza, ko mina kopu vani doru nana izizongo. **48** Ba vei bike nabulu leana aza ko bi roquroqua aza za pala minake oqanai mule lame za nana bangara bi gua, **49** ko bi podalai majamajaria ria na nabulu tavitina, beto bi somana tekuteku beto bukubuku tavitiria ria na tinoni bukubukudi. **50** Ego beto mina mule kamu za na bangara tana nabulu ani na rane beto na totozo mina korapa suvere muma ko minake gilagilai aza. **51** Na bangara mina lomoto kobukobu pale aza, beto mina vakole tavitidi ria na tinoni sekesekedi. Ketakoi za mari lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi ria na tinoni," za gua i Jisu.

25 "Pana totozo aza za na binangara pa noka za pala ari mina vei. Koledia ari ka manogaputa reko koregadi qari okoto pogozoria na dia juke ko mari lao gozoria za na tinoni mina varielava tonai mina lame ko mina tekua na maqotana qari gua. **2** Ari ka lima za na duviduvilidi goto ari ka lima za na tavagigaladi. **3** Ari ka lima duviduvilidi qarike pogozo vatanadi na oela za na dia juke. **4** Goto ria na tavagigaladi za qari pogozoria na dia juke beto qari okoto toto pogozo vatanadi pa dia tototodi za na oela. **5** Ego za vavabongi na kamuna za na tinoni varielava, ko qari doki ko qari puta beto ria doru. **6** Ko za tori varikorapai bongi tu na kota, za tanongoro za na kuku, 'Vainongoro! Ani za na tinoni varielava! Mu votu lame gozoria!' qari gua. **7** Nari qari okoto sasuru iqolo beto ari ka manogaputa reko koregadi ko qari okoto piju vatoria za na dia juke. **8** Beto za ari ka lima reko duviduvilidi qari paranga laoria ari ka lima tavagigaladi, ari qari gua vei, 'Muna vadigami tu kaki miu oela, ura iapeki gu mina pidili gapugapu na mami juke gami,' qari gua. **9** Ba qari oe lao ria na tavagigaladi, 'Dai, ura nake padada gita doru ria na mami oela ari. Goto mu mule lao vai sogamiu tadiria qari vavai oela,' qari gua ria. **10** Ego ko pa ligudi tu qari korapa keni nyaqo oela ari ka lima reko duviduvilidi ari, za kamu gu za na tinoni varielava. Ko ari ka lima reko tavagigaladi qari tori vatana vakoledia tu za qari luge lao tavitia aza pa vavolo varielava.

Ko qari luge beto ria za tapate gu za na atakamana. **11** Ko liguligu tu beto za qari kamu ari ka lima reko koregadi duviduvilidi. Ko qari kamu kole kukuku, ari qari gua, ‘Bangara! Bangara! Mu revanga vadigami!’ qari gua. **12** Ba za oe laoria na tinoni varielava ria, ‘Ma poja zozotodigamu ara za gamu: qake izongo gilagilagamu ara za gamu,’ za gudi na tinoni varielava. **13** Ko za vei za mu suvere gelegele, ura gamuke gilagilai gamu za na ranena beto na totozo tonai mina lame na Tuna na Tinoni,” za gua i Jisu. **14** “Ura pana totozo aza za na binangara pa noka za ari mina vei. Kolenana za maka tinoni za taloi keni pa maka nana rereregе. Tonai za oqoro keni za kukuria ria na nana nabulu ko za okoto ia vadi na nana zakazava ko mari kopu vani za gudi. **15** Ko tana maka za vani ka lima baeke poata, tana maka za vani kori baeke poata, beto tana maka mule za vani maka baeke poata. Ria doru za okoto vadi na padana na dia boka beto za taloi keni pa nana rereregе. **16** Ego na nabulu aza za tekua ka lima baeke poata za aza tugu za tekua za keni gu varoitia za na poata, ko na vuana za tekua za ka lima baeke poata mutugu. **17** Aza na tinoni za tekua kori baeke poata ba za vei tugu, ko na vuana za tekua za kori baeke poata mutugu. **18** Goto aza na tinoni za tekua maka baeke poata, za za keni gelia na pezo ko za golomo vapaea za na poata tana nana bangara. **19** Ego za zovai tu beto za gabala mule kamu za na bangara tadi ari kue nabulu ari ko mi dogoria ae qari varoiti veini ria ari ria na nana poata za gua. **20** Na nabulu za tekua ka lima baeke poata za luge lao, ko za kaqama laoni aza ka lima baeke poata beto ka lima baeke poata mule na vuana. Beto za paranga aza, ‘Bangara, ka lima baeke poata za qu vaniziu ao. Dogoro! Qa vavuai ko ka lima baeke poata mule za qa tamo laoni ara tonai,’ za gua. **21** Nari za parangia na bangara aza, ‘Leana jola. Na nabulu leleamu beto na tarangemu ao. Qu tarange pa kopuna ka viza poata ari ao, ko koviria mana vakopunigo kubo zakazava ara ao. Mae lame ko mu somanani na qeraqera tana mua bangara,’ za guni. **22** Beto za luge lao gu mule aza na tinoni za tekuria kori baeke poata, ko ari za guni vei, ‘Bangara, kori baike poata za qu vaniziu ao. Dogoro! Qa vavuai ko kori baeke poata mule za qa tamo laoni ara,’ za gua aza. **23** Nari za parangia na bangara aza, ‘Leana jola. Na nabulu leleamu beto na tarangemu ao. Qu tarange pa kopuna ka viza poata ao, ko koviria mana vakopunigo kubo zakazava ara ao. Mae lame ko mu somanani na qeraqera tana mua bangara,’ za guni. **24** Beto za luge liguligu lao za na nabulu za tekua maka baeke poata, ko za paranga, ‘Bangara, qa gilagilaiqua ara za maka tinoni tapatamu ao. Ura ao qu boka ababu ketakoi quke umuma, beto qu aqaqono varikamu ketakoi quke vavuvuzia maka kiko. **25** Ko qa matagutuqua ara, ko qa keni geli golomo vapaea pa pezo za na mua poata. Ko, dogoro, ani aza na mua,’ za guni. **26** Nari za oea na nana bangara, ari za guni vei, ‘Na nabulu ikikeremu beto na ududapelumu ao! Beko qu tori gilagilaimua tugu ao za ara qa ababu ketakoi qake umuma beto qa aqaqono varikamu ketakoi qake vavuvuzia maka kiko. **27** Ko za vei za vei buke nyorogua varoitia ao aza, za bu valugea gu pa banga za na qua poata. Ko bu vei ao za totonai ba mule kamu za ba kamu tekua za na qua poata taviti vuana. **28** Ego ko, ka viza nabulu, mu tekua za na poata tana tinoni ani, ko mu valao vani aza na tinoni za izongia manogaputa baeke poata. **29** Ura na tinoni za kolenana za mina taia mutugu ko mina pugele nyonyoa na nana. Goto na tinoni za kepore nana za mina tateku pale za aza vei iapeki za izongia aza. **30** Mu tekua za na nabulu kepore maka za bi vapodoa ani, ko mu gona votu laoni pa peguru rorodomona. Ketakoi mari lukana uui beto mina ngingizi tu na livodi ria na tinoni,’ za gudi,” za gua i Jisu. **31** “Tonai mina lame pana neqi tana bangara za na Tuna na Tinoni za pala mari tutia ria doru mateana, ko mina nyumu pa nana nyumunyumuna bangara aza. **32** Ko ria doru puku tinoni za mari varikamu lao pa moena aza. Ko aza mina varipikataidi pa kori pikatana maka moqaza podeke vei na sepati za mijata pikata tekuria na sipi tadiria na qoti. **33** Ko mina vakoledi pa kale matuana ria na sipi, goto ria na qoti za mina vakoleria pa kale merina. **34** Beto za mina parangaria na bangara ria na tinoni pa kale matuana, ‘Mae, lame gamu za manadigamu na Tamaqu! Mu teku izongia na binangara, aza za vatana vakole vadigamu na Tamaza pa podapodalaina tu tonai za taroiti na kasia guguzu. **35** Ura tonai qa burana ara za gamu iaziu, qa kidepe ara za gamu vabukuziu, na tinoni gotoqu ara ba gamu vatoga valeaziu gamu pa miu ruma. **36** Na gadogadoqu, ba gamu vapokopokoziu; qa mo, ba gamu kopuniziu gamu; tonai qa tapiu, ba gamu ovikiziu tugu gamu,’ mina gua. **37** Nari mari oea ria na tinoni tuvizidi, ari mari gua, ‘Bangara, pa viza za qu burana ao ko gami iago gami? Toto za qu kidepe ao za gami lao vanigo na pie gami? **38** Pa viza za na tinoni gotomu gamigunigo, ko gami vatogago pa mami ruma gami? Beto pa viza gami batigo na gadogadomu ko gami vapokopokogo gami? **39** Toto za gami batigo qu korapa momomu ao beto ko pa viza za na suveremu pa ruma varipiuna ko gami lalao ovikigo gami?’ mari gua. **40** Nari mina oeria na

Bangara ria, ari mina gudi vei, ‘Ma poja zozotodigamu ara gamu: tonai gamu roiti laoni gamu maka roiti leana tana maka ria na taiqu nake poreveveidi ari, za gamu korapa tugu roiti valame vaniziu ara aza,’ mina gua. **41** Beto za mina paranga laoria aza ria pa kale merina, ari mina gua vei, ‘Mu taloi taqu za gamu, gamu za tori levelevedigamu tu na Tamaza. Mu lao pa iku kole jolana aza za tavatana vakole vani na bangaradi na tomete beto ko ria doru nana mateana! **(aiōnios g166)** **42** Ura tonai qa burana ara, ba gamuke izongo ia podekeziu tugu ara za gamu; tonai qa kidepe, ba gamuke vabukuziu; **43** tonai na tinoni gotoqu tugu ara, ba gamuke vatogaziu pa miu ruma ara za gamu; na gadogadoqu tugu, ba gamuke vapokopokoziu ara za gamu; tonai na momoqu tugu beto na tapiuqu tugu pa ruma varipiuna, ba gamuke galaniziu ara,’ za gua aza. **44** Nari za mari oea ria za na Bangara, ari mari gua vei, ‘Bangara, toto za gami batigo gami qu kole burana, na kidepe, na tinoni gotomu, na gadogadomu, qu mo, babi qu tapiu ao, beto gamike pavu galanigo na tokanigo gami?’ mari gua ria. **45** Nari mina oeria na Bangara ria, ari mina gua vei, ‘Ma poja zozotodigamu ara za gamu: tonai gamu daimiu tokani za maka ria nake poreveveidi ari, za gamu daimiu tokaniziu tugu ara,’ mina gudi. **46** Ko ria na tinoni ikeredi ari za mari tavalao pa vinakilasa kole jolana, goto ria na tinoni tuvizidi za mari lao pa toa jola,” za gua i Jisu. **(aiōnios g166)**

26 Ego totonai za beto varivagigalaidi i Jisu ria doru zakazava ari, za ari za gudi vei ria nana sepele, **2** “Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za kori rane gu za kole beto mina kamua za na rane vavolo Alokata, ko totonai za pala mina tavalao pa limadi ria na tinoni za na Tuna na Tinoni ko mina tavauke pa korosi,” za gua. **3** Ko na totozo tugu aza za ria na kuta iama beto ria na tiolata matamata tadiria na tinoni za qari varikamu pa ruma ti Kaiapasi aza na kuta iama lavata. **4** Ko qari roitidi kaki roquroqu vei beto mari aru tamana golomia ko mari vaukea i Jisu qari gua. **5** Ba ari qari kole variparanga vei ria, “Dai, taneke roitini na roiti aza pa totozo vavolo Alokata, ura keta takole variperadi ria na tinoni,” qari gua. **6** Ego za lao suverenana pa Betani i Jisu, pa ruma ti Saimone aza za rajai na poqupoqu perangaina. **7** Ko tonai za korapa tekuteku i Jisu za luge lao za maka reko za pogozia maka tototona za taroiti pa maka patu batabata leana. Za pugelia na lumu omanga lea beto za zae viva na vaina za na tototona aza. Ko za lobitia, beto za vuvani pa batuna i Jisu. **8** Nari totonai qari batia ria na sepele ani, za qari tagigiri ria ko qari paranga, “Ae za vei ko za korapa aru vikevikeria na lumu zana! **9** Aza bi boka tatekuni poata lavatana zana, ko bi iadi ria na tinoni varivasevidi!,” qari gua. **10** Ba za tori gilagilainana tu i Jisu za na paranga qari pojai ria, ko ari za gudi vei, “Ae za vei ko gamu korapa tu poja vikevikeria gamu za na reko ani? Maka roiti leana za roiti lameni aza taqu. **11** Ura gamu suvere tavitiriamiu gu gamu doru totozo ria na tinoni varivasevidi, goto ara za manake suvere tavitigamu lalaoqua. **12** Tonai za vuvani na lumu na reko ani za na tiniqu ara, za vatanani aza ko mina tagolomo za na tiniqu ara. **13** Ma poja zozotodigamu ara gamu: doru kota pa kasia guguzu mina tatarae na nongoro leana ani, za mina tavavavakato tugu za na roiti za roitini na reko ani taqu, ko minake tamuma za na reko aza,” za gua i Jisu. **14** Pa liguna aza za maka ari ka manogori sepele, na izongona i Jiudasi Isikarioti, za lao tadiria na kuta iama, **15** ko ari za gudi vei, “Na za muna vaniziu ara gamu, ko mana boka tokadigamu ko muna boka aru tamania gamu i Jisu?” za gudi. Nari qari nguti tekuria za ka uengavuluputa poata siliva, ko qari vani. **16** Ko za podalai tugu na totozo aza za podalai nyaqonyaqoa i Jiudasi za maka lolomo leana vei beto mina tokadi ko mari boka aru tamania ria i Jisu za gua. **17** Tonai za kamua za na rane momoe tonai mina taroiti za na vavolona na Bereti Nake Kovuruna, za qari lao ria na nana sepele ko qari nanazia i Jisu, “Pae za qu nyoroguani ao ketakoi mami vatana vanigo gami za na vavolo Alokata?” qari guni. **18** Nari ari za gudi vei, “Mu lao tana tinoni ani pa Jerusalema, ko ari muna guni vei, ‘Ari za gua vei za na tinoni varivagigalai, za tata kamua za na qua totozo. Ko koviria za ara beto ria na qua sepele za mami tekua na vavolo Alokata pa ruma tamu za gua,’ muna guni,” za gua i Jisu. **19** Ko qari lao tugu ria na sepele ko qari vatanani za na tekutekuna Alokata aza vei za pojadi i Jisu. **20** Ego ko totonai za gore na veluvelu za nyumu tekuteku tavitiria i Jisu ari ka manogori nana sepele. **21** Ko tonai qari korapa tekuteku ria za paranga i Jisu, “Ma poja zozotodigamu ara za gamu: maka gamu ari za mina gabala kanaziu ara,” za gua. **22** Nari za qari takulanga beto ria na sepele, ko qari okoto nananaza makamakai aza, “Bangara, nake ara za qu guniziu ao, uve?” qari okoto gua. **23** Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, “Aza za somana togotogolo tavitiziu pa baolo ara na gana bereti za aza tugu za mina gabala kanaziu ara. **24** Na Tuna na Tinoni za mina tavauke vei tugu aza za pojai na Kutikuti Tabuna, ba mina gana na takulanga aza na tinoni za gabala kanai aza! Za leana jola za bike pavu tavapodo za na tinoni aza!”

za gua i Jisu. **25** Nari za paranga i Jiudasi, aza na tinoni za malumu ko mina gabala kanai i Jisu, “Rabi, nake ara za qu guniziu ao, uve?” za gua. Nari za oea i Jisu aza, “Aza makamu qu pojai aza,” za guni. **26** Ego totonai qari korapa tekuteku ria, za tekua i Jisu za na bereti, ko za manani, beto za kipakipai ko za iadi ria na nana sepele, beto za paranga, “Pia ko mu tekua, ani za na tiniqu,” za gua. **27** Beto aza za ovulia za na kapa, ko za paranga leana laoni tana Tamaza, ko za vadi ria na nana sepele beto za paranga, “Mu bukua gamu doru ani; **28** na orunguqu ani, aza na vamauruna na taringutinguti tana Tamaza tadiria nana tinoni. Na orunguqu ani za nyoro ko na vulazadi na sela tadiria na tinoni. **29** Ma poja valeadigamu: pala manake buku sogai ara za na vaini ani, tinganai tu mina kamua na rane mana buku tavitidigamu ara na vaini korega pa binangara tana Tamaqu,” za gua i Jisu. **30** Beto za jola gu za vei zara, za qari kerani maka kera, beto qari votu ko qari taloi lao pa kubo pa Olive. **31** Ego ketakoi za parangaria i Jisu ria na nana sepele, “Pana veveiqu ara za ngena bongi za gamu doru pala muna uku loi pale betoniziu ara, ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, ‘Ara mana vaukea za na sepati, ko na varikamu godo sipi za mari okoto nyanyalia na kota,’ za gua. **32** Ba pa liguna mana turu mule pa uke ara, za mana lao momoe pa Qalili ara,” za gua. **33** Nari ari za gua vei i Pita, “Goto ara za vei mari uku loi palenigo tu ria doru, ba manake uku loi palenigo ara!” za gua. **34** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Ma poja zozotonigo ara ao: pa na bongi tugu ani tonai mina oqoro kiu na kokorako za pala muna kilu paleniziu kue totozo ara ao,” za guni. **35** Nari za paranga i Pita, “Vei mana uke tavitigo tugu ao, ba manake izongo kilu palenigo tugu ara,” za gua. Ko ria doru sepele za qari paranga vei beto tugu zara. **36** Ego beto za tokaria i Jisu ria na nana sepele, ko qari lao pa maka ia na izongona pa Qetisemani. Beto za poja veidi ari, “Mu nyumu pani za gamu, goto ara ma jola lao varavara pata lao pa nari,” za gudi. **37** Ko i Pita gu beto kori tuna marene gu i Jebeti za tokaria. Za takulanga beto za roquroqu mamata vitivitigi aza, **38** ko za parangaria ari kue, “Za lavata jola pa buloqu za na takulanga ani, ko pala mina boka vagojoziu tu. Mu suvere pani ko mu suvere gelegele tavitiziu,” za gudi. **39** Beto za rerege rijo lao iapeki aza, ko za gona kole opo kokou pa pezo, ko za varavara, “Tamaqu, bi vei bu boka ao, za mu varijoia taqu za na kapa vitigi ani. Ba nake aza vei qa nyoroguani ara za mina taroiti, goto aza tu vei qu nyoroguani ao,” za gua. **40** Beto za rerege mule lao tadi ari ka kue sepele, ko za batiria qari korapa putagedi nari za parangia i Pita, “Ai vei, quke boka suvere gelegele tavitiziu ara maka totozo papakana za gamu? **41** Mu suvere gelegele beto mu varavara ko muke gozoria na toketoke. Na ongongu za malumu, ba na tini za munyala,” za gua aza. **42** Beto za gabala mule soga lao varavara i Jisu, ari za gua vei, “Tamaqu, vei minake boka tavarijo za na kapa vitigi ani goto mana bukua tugu ara, ba leana gu. Aza gu qu nyoroguani ao za mi taroiti,” za gua aza. **43** Za beto aza za gabala mule soga lame mutugu tadi ari ka kue sepele za batiria qari korapa puta betogedi, ura za ngaolo vitivitigiria na nyoro puta. **44** Ego za loiria mutugu i Jisu ari ka kue ko za mule keni soga varavara na vinaue totozo, ko za maka pojaria mutugu aza ria za tori varavaradi tu. **45** Beto za gabala mule tadi ari ka kue sepele, ko ari za gudi vei, “Gamu korapa tugu putagemiu beto minyeremiu za gamu? Dogoro! Mi kamua gu za gua za na totozo na Tuna na Tinoni mina tavakarovo lao pa limadi ria na tinoni seladi. **46** Turu ko talao. Dogoro! Za kamu gu ani na tinoni za gabala kanaziu ara,” za gua i Jisu. **47** Ko za korapa tugu paranga vei zara i Jisu za bola gu i Jiudasi, aza maka ari ka manogori sepele. Qari garunu vatutini ria na kuta iama beto na tiolata matamata tadiria na tinoni za maka puku minete tinoni lavata. Qari okoto pogozo benete variperana beto na kubau. **48** Ko za tori poja vakoledi tu ria i Jiudasi perangaina za maka vinagilagila mina roitini ti Jisu, ari za gudi vei, “Aza na tinoni mana lao aoa ara, za aza tugu za na tinoni gamu nyoroguani gamu, ko muna lao gu aru tamania aza,” za gudi. **49** Ko za rerege toto lao gu i Jiudasi i Jisu, ko za gozoro qeraqerani, “Leana, Rabi!” za gua, beto za aoa i Jisu. **50** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Baere, na za za qu lameni ao?” za gua aza. Beto za qari aru tamania ria i Jisu. **51** Na totozo tugu aza za maka ria na sepele za tutia i Jisu za saputu tekua za na nana benete variperana ko za taqaza teusu pale za maka kale talingana na pinauzu tana kuta iama lavata. **52** Nari za lao i Jisu ko za tokea za na tinoni aza, “Mu soba muleni pa nana sobasobana za na mua benete zana! Ria doru qari aru benete varipera za mari uke tugu pa benete varipera. **53** Ae za vei quke gilagilai tu ao za nake tapatana taqu za ara ba boka tepai gu na Tamaqu ko bi garunu lageredi ria na zoku vuro mateana ko bari tokaniziu? **54** Ba vei mana roiti vei zara ara, za minake boka gore votu za aza vei za pojai pa Kutikuti Tabuna na veveina aza qa korapa gozoria ara,” za guni i Jisu aza. **55** Na totozo aza za ari za gudi vei i Jisu ria na minete tinoni, “Maka tinoni raja ikikoqu ara ko gamu pogozo bola tariniziu tu na benete beto na kubau ko muna

tekuziu? Doru rane za pa kakabarena na zelepade gu qa kole suvere varivagigalai ara, ba gamuke aru tamanaziu. **56** Ba doru zakazava ari za qari taroiti ko vei tugu ko mi gore votu beto ria na korokorotai tadiria na tinoni korokorotai," za gua aza. Beto za ria doru sepele za qari okoto uku loi pale aza. **57** Ego ko ria tugu qari aru tamana tekua i Jisu za qari toka laoni aza pa ruma ti Kaiapasi, aza na kuta iama lavata. Ko ketakoi qari kole suvere varivarikamudia ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ko ria na tiolata matamata. **58** Ba i Pita za kole tututi vazozounana tu pa liguligu, tinganai za lame kamu pa bolebole sebesebe na ruma tana kuta iama lavata. Beto za luge lao pa leo kakabarena na ruma ko za lao nyumu varirurainana tadiria na nabulu kopu ko mi dogoria aza za na roiti mari roitini ria ti Jisu za gua. **59** Qari podekia ria na kuta iama beto ko ria doru tiolata pa kauniseli ko mari nyaqo votudi za kaki vinazozoto sekesekedi, ko mari boka vaukea i Jisu qari gua. **60** Ko kubo ria za qari turu vavotuvoturia na paranga sekesekedi, ba kepore za maka ginugua leana bari batia vei bari boka vaukea aza. Pana vinabetobetona za qari turu za kori tinoni, **61** ko ari qari gua vei, "Za paranga za na tinoni ani, 'Mana boka jegara pale ara za na zelepade madina tana Tamaza, beto pa rane vinaue za mana vaturu sogai ara,' za gua," qari gua ari kori. **62** Nari za turu za na kuta iama lavata ko za nanazia i Jisu, "Ae vei, quke boka oeia ao aza qari jutunigo ari kori zara?" za guni. **63** Ba zake vagala i Jisu. Nari za paranga za na kuta iama lavata, "Pa korapa izongona na Tamaza toana za qa pojanigo ara ao: mu ule valeana vadigami, ao tugu za na Karisito na Tuna na Tamaza?" za gua. **64** Nari za paranga i Jisu, "Aza tugu qu pojai ao. Ba ma poja valeanadigamu ara ani: podalai koviria ko mi lao pala muna batia gamu za na Tuna na Tinoni mina nyumu pa kale matuana na Tamaza vivana jola, beto mina mule lame vei pa lei pa noka!" za gua i Jisu. **65** Aza tugu za nongoria za paranga vei zara i Jisu za bako rikata pale na kuta iama lavata za nana poko beto ari za gua vei, "Za vamoroania na Tamaza za na tinoni ani! Na vinazozoto za mule za tana nyaqoa gita? Dogoro, gamu tori nongoriamiu tugu gamu za poja vikevikeria na Tamaza ani! **66** Ko na za na roquroqu gamu vanyumua za gamu ka viza bangara?" za gudi. Nari qari oe ria na tinoni lavalavata, "Za pada vitivitigi gu ko mina tavauke aza," qari gua. **67** Beto nari za qari tue taria na izumatana beto qari iriruni na variiriruna. Ria kaki tinoni qari kole popoaria **68** za ari qari paranga veini aza, "Ego tu, ao na Karisito! Mu ule vadigami tu moko i zei za korapa majago?" qari guni. **69** Ego totonai za korapa nyumunana pa kakabarena na ruma tana kuta iama lavata i Pita, za lame za maka nabulu reko ko za parangia, "Ao tugu za maka qu tututia i Jisu na tinoni Qalili!" za guni. **70** Ba za kilu paleni aza pa moedi ria doru, ari za gua vei, "Qake gilagilai ara za na manugu qu korapa pojai ao zana," za gua. **71** Tonai za votu lao pa atakamanana na kakabarena na ruma za batia mule maka nabulu reko aza, ko ari za gudi vei ria na tinoni qari suvere ketakoi, "Na tinoni ani za kole tugu tututi ti Jisu na tinoni Nazareti!" za gua. **72** Ba za kilu pale mutugu taviti maulu i Pita, ari za gua vei, "Qake izongo gilagila podekia tugu ara za na tinoni zana!" za gua. **73** Za oqoro zovai gu za vei zara, beto za qari lao gu ria na tinoni qari kole turu ketakoi ko ari qari guni vei i Pita, "Ao zozoto gu za maka ria qari tututia i Jisu, ura na vakerana na mua vokele paranga za ulenigo zozoto ao," qari guni. **74** Nari za paranga i Pita, "Qa maulu ara ko qa korapa pojai na zozoto! Vei mana sekeseke za mina vakilasaziu na Tamaza! Qake gilagilai ara za na tinoni gamuguni gamu zana!" za gua. Ego aza tugu za paranga vei zara i Pita, nari za kiu gu za na kokorako. **75** Beto za gilagilai kamua i Pita za aza vei za pojai perangaina i Jisu tonai ari za guni vei, "Mina oqoro kiu na kokorako, za ao muna kilu paleniziu kue totozo," za guni. Ko za votu pa peguru i Pita ko za lukana vapazani.

27 Na volavolaza leana za qari varikamu ria na kuta iama beto ria na tiolata matamata, ko qari kole varingodoni kaki roquroqu vei beto mari vaukea i Jisu qari gua. **2** Beto za qari piua i Jisu ko qari toka laoni ti Paelati na qavuna. **3** Ego tonai za gilagilai i Jiudasi, aza za gabala kanai i Jisu, za tapitu ko mina tavauke i Jisu, nari za roqu mule aza ko za pogozo mule laodi tadiria na kuta iama beto na tiolata matamata za ka uengavuluputa poata siliva, **4** ari za gua vei, "Qa sela ara, ura na tinoni tuvizina za qa gabala kanai ara ko mina tavauke," za gua. Nari ari qari guni vei ria aza, "Ko ae mami veini gami? Aza na mua ginugua tu makamu ao aza," qari guni. **5** Nari za lao gona paleni pa zelepade madina i Jiudasi za na poata, beto za taloi keni boru ukenana. **6** Ko qari tekua ria na kuta iama za na poata, beto ari qari gua vei, "Na poata laona na orungu za ari, ko nake tavamalumuna pana Vavanau za mina tavalao pa poata ruma zelepade," qari gua. **7** Ko qari varingodoni ria za na roquroquna na poata aza ko qari vaini maka iapeki kobu pezo tana tinoni za roiti raro patu, ko ketakoi za na varivarigolomona tadiria na tinoni gotodi. **8** Zara za vei ko na ia aza za qari vaizongoni

na Kobu Pezo Orungu, ko za korapa kole tinganai za kamua tu pa rane pa ngenari ani aza. **9** Ko za gore votu tugu za na korokorotai aza za lame vei ti Jeremae na tinoni korokorotai, ari za gua vei, “Ko qari tekuria za ka uengavuluputa poata siliva, na vaina aza qari malumu vaini ria na tinoni Izireli, **10** ko qari vaini iapeki kobu pezo tana tinoni roiti raro patu, aza za garununiziu na Bangara ara ko mana roitini,” za gua. **11** Ego ko za lao turu pa moena i Paelati na qavuna i Jisu, ko za nanazia na qavuna aza, “Na bangara tugu tadiria na Jiu ao?” za guni. Nari ari za gua vei i Jisu, “Aza tugu qu pojai ao zana,” za guni. **12** Tonai qari jutuni doru paranga ria na kuta iama beto na tiolata matamata, za zake pavu oeria i Jisu ria. **13** Nari za parangia i Paelati aza, “Ae vei, quke nongororia ao za doru zakazava qari jutunigo zara?” za guni. **14** Ba kepore tugu za maka pakata paranga peki bi oe laoni i Jisu, ko ketakoi za gabara jola za na qavuna. **15** Ego pa doru totozo vavolo Alokata za na nana tutina tugu na qavuna za boka ruvata vadi ria na tinoni Jiu za maka tinoni tapiuna mari tepai. **16** Ko pa totozo aza za kolenana za maka tinoni tapiuna na tagilagila valeanana za maka tinoni ikikerena jola aza, na izongona i Jisu Barabasi. **17** Ko totonai qari lao varikamu beto ria doru tinoni za nanazaria i Paelati ria, “I zei ari kori za gamu nyoroguani gamu ba ruvata vadigamu ara? I Jisu Barabasi ba i Jisu aza za tapoja na Karisito?” za gua. **18** Ura za gilagila valeanarianana i Paelati ari ka viza tiolata matamata za qari konoa gu i Jisu ko vei za qari loi laoni tana. **19** Totonai za korapa nyumunana pa nana nyumunyumuna pa ia varivaritutina i Paelati, za garunu laoni na maqotana tana za maka nongoro, ari za gua vei, “Muke kotia ao na tinoni tuvizina zana, ura kubo zakazava varivatakulangadi za qa putagitaria ara pa bongi na veveina na tinoni zana,” za gua. **20** Ego pa totozo aza za ria na kuta iama beto na tiolata matamata za qari paranga sorisoriria ria na minete tinoni, ko mari parangia tugu i Paelati ko mi ruvatia i Barabasi goto i Jisu za mina tavauke tugu qari gua. **21** Ba i Paelati za nanazaria mule ria na minete tinoni, “I zei ari kori ari za gamu nyoroguani gamu ko ba ruvata vadigamu ara?” za gudi. Nari za, “I Barabasi!” qari gua. **22** Nari za parangaria i Paelati ria, “Ko ae mana veini ara i Jisu aza za tapoja na Karisito?” za gua. Nari za qari oe lao ria doru, “Aza za mi tavauke gu pa korosi!” qari gua. **23** Ba za nanaza liguria mutugu i Paelati ria, “Na sela za za roitini aza?” za gudi. Ba totonai za qari velavela vaiolo viviva ria, ari qari gua vei, “Vaukea pa korosi!” qari gua. **24** Totonai za dogoro gilagilai i Paelati za kepore mule maka za mina boka roitini aza goto na varipera gu za pala mina podo za gua, nari za lao nobu pie ko za loqa lima pa moedi ria na minete tinoni, beto ari za paranga vei, “Ara za qa talegazani za na uke tana tinoni ani! Koviria za na miu ginugua tu makamiu gamu ani,” za gua aza. **25** Qari paranga ria na minete tinoni doruna, “Leana, gami beto ria na tumami mami gozoroni vinakilasa za na uke tana tinoni zana!” qari gua. **26** Ko za garunuria i Paelati ria na solodia ko qari ruvatia i Barabasi, beto za pa liguna qari iruni variiriruna i Jisu za loi lao vadi ko mari vaukea za gua. **27** Beto za qari toka laoni ria na solodia ti Paelati pa kakabaarena na ruma tana qavuna i Jisu, ko qari lao turu varilivutai betoni ria na minete solodia doruna aza. **28** Qari jokolo vagore pale za nana poko, beto qari vazae sogani maka poko gojo jemejemerena. **29** Beto qari tekua na kae suvege variokana ko qari polo vadididolai varipilupiluaini beto za qari vasolapani pa batuna, beto qari tekua maka kolu ko qari vaaruni pa lima kale matuana. Beto za qari kole totodongo pa moena ko qari kole vavagoreni qera, ari qari gua vei, “Mi toa vakakaza tu na bangara tadiria na Jiu!” qari gua. **30** Beto za qari tue taria, beto qari majai na batuna. **31** Pa liguna qari beto vavagoreni qera veini zara, za qari vagore pale za na poko jemere qari vazaeni, ko qari vazae sogani nana poko, beto za qari toka votu laoni ko mari vaukea pa korosi qari gua. **32** Ego totonai qari taloi keni za qari lao gozoria za maka tinoni pa Saerini, na izongona i Saimone. Qari juju tarini ko qari vapogozoni aza ria na solodia za na korosi ti Jisu. **33** Qari lao kamua ria za maka ia na izongona pa Qoloqota, na ginuana za na Kota Batu Tomete. **34** Pa ia ketakoi za qari vani na vaini aza qari varisomanaini na zakazava pazana za vamalibua na vitigi. Ba tonai za gilagilai na lingilingina za paza nari za dainana bukua. **35** Qari vaukea pa korosi ria aza, beto za qari gonani na patu mijamijata ko qari mijatia i zei mina tekuria ria nana poko. **36** Beto nari za qari kole nyumu dogoro kopuni. **37** Qari kuti vakolea pa korosi pa toto batuna pa narena aza ria na paranga za tajutuni aza, ari za gua vei: ANI I JISU NA BANGARA TADIRIA NA JIU. **38** Ko qari makarai vauke tavitini aza za kori tinoni raja ikikodi, maka keta pa kale matuana, maka keta pa kale merina. **39** Ria na tinoni qari rerege jola za qari begobegolo beto bekubekuturia na batudi beto qari au beto poja vikevikere pale i Jisu, **40** ari qari gua vei, “Ao na tinoni muna jegaria na zelepade madina beto pa rane vinaue muna roiti sogani qu gua! Ego tu mu alo mulenigo makamu vei muna Tuna na Tamaza ao. Mu tavizu goremua pa korosi!” qari

guni. **41** Ko ria na kuta iama, ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ko ria na tiolata matamata ba qari kole ngangangulu veini tugu zara i Jisu, ari qari gua vei, **42** “Na goto tinoni tu za aloria, goto makana zake boka alo muleni makana! Na Bangara pa Izireli aza za gua ke! Ko koviria mi tavizu gore lagere tu pa korosi ko tavazozotoa. **43** Za rangea ko na Tamaza beto makana ba, ‘Ara za na Tuna na Tamaza,’ za gua. Ko aria ko tadogodogoro kopuni moko! Mina nyorogua tugu beka aloa na Tamaza aza!” qari gua. **44** Ari kori tinoni raja ikikodi qari titi tavitia aza pa kori kalena ba qari somana paranga ngangangulu veini tugu aza. **45** Ego podalai na korapa rane za udea na rodomo kunikuni za na doru kota, ko za kole rodomo pada kue aoa. **46** Ko za kamua padapada vei kue koloko za kukuku lukana i Jisu, “Elai, Elai, Lama Sabakatani?” za gua. (Na ginuana za ari za gua vei, “Qua Tamaza, qua Tamaza! Ae za vei ko qu loi paleniziu tu ao?” za gua.) **47** Kaki ria qari korapa turu ketakoi za qari nongoriadia za paranga vei zara aza, ko qari paranga ria, “Na tinoni zana za korapa kukua i Elaija,” qari gua. **48** Ko maka ria za siqarai abutu lao tekua maka poko, ko za vatubuluni maka buku pazana, ko za vakolea pa uquna na kolu, beto za alaka zaeni ko mi vabukua za gua. **49** Ba qari paranga ria kaki, “Loia ko! Tadogodogoria mae, palu pala mina kamu aloa i Elaija zana!” qari gua. **50** Beto za maka lukana vaiolo viviva i Jisu, beto za loia na singo. **51** Ko pana totozo tugu aza za na toba poko babana za piko pa ia madina pa zelepade za tarikataori, za podalai tu pa nulu ko za gore tu kamu pa uquna pa pezo. Ko za jojou za na pezo ko qari tapaqapaqala za na patu, **52** ria na bevi varivarigolomona za qari tajejegara ko qari tarevanga, ko na motadi ria na tinoni tana Tamaza qari tori uke tu pa moa za qari tavatoa mule. **53** Ko qari turu taloi pa dia bevi, ko pa liguna za turu mule i Jisu za qari luge lao pa guguzu tabuna pa Jerusalema, ko qari batiria ria na mota tinoni suveredi ketakoi. **54** Na tinoni matamata gogoto beto ko ria na tinoni varipera qari suvere tavitia aza ko qari kole kopuni i Jisu za qari matagutu vitivitigi totonai qari vagilagilai na nunu beto doru zakazava qari taroiti, ko qari paranga ria, “Zozoto na Tuna tugu na Tamaza za na tinoni ani!” qari gua. **55** Ego na motadi ria na reko qari rererege tavitia i Jisu na koko lame veidi pa Qalili ko qari tokatokani aza za qari kole tugu suveredia ketakoi. Qari turu pa zouna ko qari kole dogodogoro lao. **56** Ko ari Mere pa guguzu Magadalene, i Mere na tinadi ari Jekopi i Josepa, beto na maqotana i Jebeti za qari kole tugu suvere varisomanaidia tadiria na reko ketakoi. **57** Ego totonai za gore za na veluvelu za kamu i Josepa maka tinoni izizongo pa Arimatia. Maka sepele tugu ti Jisu aza. **58** Za lao ti Paelati aza ko za tepai za na kobukobu tinina i Jisu. Nari za vamalumia i Paelati ko mari loi lao vani i Josepa za na kobukobu tinina i Jisu za gua. **59** Ko za lao teku vagorea i Josepa za na kobukobu tinina i Jisu, ko za udeni maka poko liosona. **60** Beto za lao vakolea pa nana bevi koregana, aza za koni ruri vaoqilia pa patu. Ko za bokili laoni maka patu lavata za pa atakamanana na bevi, beto za keninana. **61** Ko i Mere pa guguzu Magadalene, beto maka goto Mere mule za qari kole tugu nyumu bata lao veidia tugu pa bevi aza. **62** Ego za rane soga na kota, na rane Minyere, za qari makarai lao kamua i Paelati ria na kuta iama beto na Parese. **63** Ko qari paranga ria, “Bangara, gamike roqu mumani gami za na paranga tana tinoni sekesekena zana totonai za korapa toana aza za pojai, ari za gua vei, ‘Pa rane vinaue mana toa mule pa uke ara,’ za gua. **64** Ko muna garunu laodi tu kaki tinoni kopu za pa bevi ko mari kopu valeanani tinganai mina jola tu kue rane. Keta ria na nana sepele gu mari kamu iko tekua za na kobukobu tinina beto mari lao sekeseke tadiria na tinoni, ‘Za tori toa mule tu pa uke aza,’ keta mari gua. Ko aza na sekeseke aza za keta mi ikerena jolani na momoena,” qari gua. **65** Nari za ari za gudi vei i Paelati, “Mu lao tekuria kaki solodia ko mu kopu valeana veini aza muna bokai gamu za na bevi,” za gudi. **66** Nari qari taloi keni ria ko qari lao varamata valeania maka vinagilagila pa patu patena na bevi, beto za qari vasuvereria na tinoni kopu ko mari kopu valeanani qari gua.

28 Ego pa liguna na rane Minyere ko na volavolaza leana na rane momoe pa vuiki, za i Mere na reko pa guguzu Magadalene beto maka goto Mere mule za qari lao ko mari dogoria na bevi qari gua. **2** Nari za raja za maka nunu lavata, ura maka mateana tana Bangara pa noka za gore lagere beto ko za bokili varijo pale za na patu za tapateni na bevi, beto za keza kole nyumunana pa narena. **3** Ko na dogorona na tinoni aza za vei na malarana na kapi, beto nana poko ba qari keka keala lelei. **4** Ria na tinoni kopu ba qari matagutu vitivitigini aza, ko qari gona kole neqeneqere vei na tinoni mari uke qegua. **5** Beto ari za gudi vei na mateana ari kori reko, “Muke matagutu! Qa gilagilaiqua ara za gamu korapa nyaqoa gamu i Jisu aza za tavauke pa korosi. **6** Kepore pani aza, ura za tori toa mule tu aza aza mina vei za gua za tori poja vakolea tu perangaina. Mae, lame ko mu dogoria za ketakoi za kole aza perangaina. **7** Beto

za muna siqarai lao pojadi ari ka viza nana sepele, ‘Za tori toa mule tu pa uke aza, ko koviria za tori lao momoe tu pa Qalili aza. Ketakoi tu za muna batini gamu!’ muna gudi. Mu roquroqua aza qa koni pojadigamu ani,” za gua za na mateana. **8** Ko qari taloi siqasiqarai pa bevi ari kori. Qari matagutudia tugu, ba qari qera vitivitigi tugu, ko qari abutu keni ko qari lao pojadi ria na nana sepele qari gua, **9** za lame tugu gozoro qeraqeradi i Jisu, “Leana!” za gua. Nari qari lao tana ari kori, ko qari todongo aru tamana pa kori nenena, ko qari vatarazaea aza. **10** Beto za parangaria i Jisu ari kori, “Muke matagutu! Mu lao pojadi ria na taiqu ko mari lao pa Qalili. Ko ketakoi tu za pala mari batiziu ria ara,” za gua aza. **11** Ego ko totonai qari korapa rerege mule kenidia ria na reko, za kaki ria na solodia qari kopu pa bevi za qari lao pa Jerusalema, ko qari lao vavakatodi tadiria na kuta iama ria doru ginugua qari podo ari. **12** Nari qari varikamu ria na kuta iama na tiolata matamata ko qari vaturua za maka roquroqu ko qari vani vazokudi na poata ria na solodia qari kopu pa bevi, **13** beto ari qari naqu veidi, “Ari muna gua za gamu, ‘Gami kole puta gami na bongi za qari kamu iko tekua ria na nana sepele za na tinina,’ muna gua. **14** Vei mina nongoria na qavuna za na ginugua ani, za gami pala mami paranga valomolomozia aza ko gamu munake gozoro tapata,” qari gua. **15** Ko qari aru vakarovia ria na solodia qari kopu pa bevi za na poata, beto qari tutia tugu aza vei muna roiti vei qari gudi ria na kuta iama. Ko na vavakato aza za tavareregе tadiria na tinoni Jiu tinganai za kamua pa rane pa ngenari. **16** Ego ko qari taloi lao pa Qalili ria na nana sepele pa kubo ketakoi za poja vakoledi i Jisu mari adono za gudi. **17** Ko totonai qari batia ria i Jisu za qari vatarazaea ria aza, ba kaki qari orirabeke tugu vei. **18** Beto za rerege tata laoria i Jisu ria, ko za parangaria, “Qa tori taiani tu ara za doru neqi pa noka beto pa pezo. **19** Ko za vei za mu lao ko mu vasepele vaniziu ria doru puku tinoni, muna paputaisoria pa izongona na Tamana, na Tuna, beto na Ongu Tabuna. **20** Beto ko muna varivagigalaidi ko mari vataberia ria doru sakasava qa garunudigamu ara. Beto ko ara za mana vavaburogamu doru totozo, tinganai mina kamua na vinabetona na totozo,” za gua i Jisu. **(aiōn g165)**

Maka

1 Ani za na podapodalaina na nongoro leana na veveina i Jisu Karisito, na Tuna na Tamaza. **2** Na paranga tana Tamaza za takuti pa kutikuti ti Aisea na tinoni korokorotai za ari za gua vei, “Mu vainongoro! Ara mana garunu laoni pa moemu ao za na qua tinoni pogozo nongoro. Aza za mina vatana vanigo na zona ao, **3** Maka mamalaingi za korapa kukuku pa qega, ari za gua vei, ‘Gamu za mu vatanani na zona tana Bangara. Mu vaemese vani na zona aza,’ za gua,” za gua i Aisea. **4** Ego ko i Jone za na tinoni pogozo nongoro za koko lame vei pa qega ko za kole taraeni aza za na veveidi ria na tinoni mari gabala beto mari paputaiso ko na Tamaza mi taleozodi na dia sela za gudi. **5** Nari ria doru pa varilivutaina pa Jiudia beto ria doru pa Jerusalema za qari votu lao tana, ko qari ule votudi na dia sela ko aza za paputaisoria pa leo pie Jodani. **6** Ego ko i Jone za vazaea na poko vurungu kameli, na beleti za doko livutuni na sikisikirina, beto na kupo na muji pirudi na gana tekutekuna. **7** Ko na nongoro za kole taraeni aza ari za gua vei, “Pa liguqu ara mina tuti lame maka tinoni aza za poreveveina jolaniziu ara. Ara qa peki jola ko nake padaqu mana opo gore ruvata vani na pikona na nana sadolo aza. **8** Ara qa paputaisodi gamu na kolo za gamu, ba aza tu makana za mina paputaisodi gamu na Ongu Tabuna,” za gua i Jone. **9** Pa totozo tugu aza i Jisu za kamu koko vei pa guguzu pa Nazareti pa Qalili ko za lame tapaputaiso ti Jone pa Jodani. **10** Ko aza tugu za podaka votu aza pa kolo za batia aza za na noka za revanga beto na Ongu Tabuna za tigoro lagere vei maka kuru kau tana. **11** Beto maka mamalaingi za votu lagere vei pa noka, ari za gua vei, “Ao za na Tuqu qa roquroqu vitivitigigo ara. Ao za qa qera jolanigo ara,” za gua. **12** Ko pa liguna tugu aza, za toka votu laoni pa qega na Ongu Tabuna i Jisu. **13** Ko ka madengavuluputa rane za kole toketokea i Setani pa qega aza. Aza za kole suvere tavitiria ria na manugu piru mademade nenedi, ba ria na mateana qari kopu valeanani aza. **14** Ego pa liguna za tapiu i Jone, za lugea i Jisu za na ia pa Qalili ko za kole taraeni aza za na nongoro leana na veveina na Tamaza, **15** ari za gua vei, “Za okoto gu za na totozo beto mi toga gu za gua za na binangara tana Tamaza. Mu gabala gamu ko mu vazozotoa gamu za na nongoro leana,” za gudi. **16** Ego totonai za korapa popoana pa keketaina na ovuku pa Qalili i Jisu, za batiria ari Saimone beto i Aduru na taina marene. Qari korapa vaqaradia pa ovuku ari kori, ura na tinoni abu za ari kori. **17** Nari za kukuria i Jisu ari kori, ari za gudi vei, “Mae, lame! Tutiziu, ko ma roitidigamu na tinoni abu tinoni,” za gudi. **18** Nari totonai tugu qari turu loi pale gu ari kori za na dia vaqara, ko qari lao tutiadia gu i Jisu. **19** Ko totonai za rerege rijo lao gu mule iapeki, za batiria gu mule ari Jekopi beto i Jone, kori tamatazi tuna marene i Jebeti, qari korapa tuvaka dia vaqara pa leo dia koaka. **20** Totonai tugu aza za kukuria i Jisu ari kori tamatazi. Nari qari turu loi paleni ari kori pa koaka za na tamadi i Jebeti beto ria na dia tinoni roiti ko qari tutiadia gu i Jisu. **21** Ego za lao pa guguzu pa Kepaniami i Jisu beto ko ria nana sepele. Ko totonai za kamua za na rane Minyere nari i Jisu za lao luge pa ruma varivarikamuna ko za podalai varivagigalai. **22** Ko qari gabara betoni ria na tinoni za na varivagigalai tana aza, ura aza zake varivagigalai vei ria qari varivagigalaini na Vavanau, goto za varivagigalai vei na tinoni za kolea na neqi. **23** Pa totozo tugu aza za korapa suverenana pa leo ruma varivarikamuna aza za maka tinoni za kolea na ongu ikerena ko za lukana uui, ari za gua vei, **24** “Na za na mua ginugua tadigami za ao Jisu pa Nazareti? Qu lame ko mu piaragami gami qu gua? Ara qa gilagilagoqua za ao! Ao za na Liosona tana Tamaza!” za gua. **25** Nari za tokea i Jisu za na ongu ikerena ani, ari za guni vei, “Mu nogoto ko mu votu keni tana tinoni zana,” za guni. **26** Nari za lao tu na ongu ikerena ko za tuaria ko za aru vitivitigi paleni za na tinoni aza, beto za uui viva beto za votu keni pana tana. **27** Nari qari gabara vitivitigi za doru tinoni ko qari vari gua makadi, ari qari gua vei, “Na zava za pu vei ari? Na varivagigalai koregana za tavitia na neqi za ani! Ko ria na ongu ikeredi za iju paledi ba qari nongoria tu ko qari vatabea tu!” qari gua ria. **28** Ko na nongorona na roiti ti Jisu za zake oriavo tu tapiara rerege doru kota pa varilivutaina pa Qalili. **29** Aza tugu qari votu keni pa ruma varivarikamuna, nari za i Jisu beto ari Jekopi beto i Jone qari rerege vatuvizi lao pa ruma tadi ari Saimone i Aduru. **30** Na qoele roana i Saimone za mangini na tinina, ko za korapa kole pa lovu. Aza tugu za kamu i Jisu za qari ule vani gu aza za na veveina na moona na qoele ani. **31** Nari za lame arua za na limana, ko za bako vatatakolea. Nari za taloi tana qoele za na mo mangini, ko aza tugu za vatana vadi za na tekutekuna ria. **32** Ego ko totonai za gore na veluvelu tonai za koni suvu za na tapo, nari za qari toka kamudi tana ria za doru tinoni momodi beto ko ria za lugeria na tomete ikikeredi. **33** Ko na minete tinoni lavata pa guguzu aza za qari varikamu pa atakamanana na ruma aza. **34** Ko za salanaria i Jisu za na tinoni za rajaria na okokoto mo,

beto za iju votu paledi aza za doru tomete ikikeredi. Zake vamalumuria aza za na tomete ikikeredi ari ko bari pojai kaki paranga, ura qari gilagilaidia ria na tomete aza. **35** Na volavolaza rorodomo totonai za oqoro kabere na kota za iqolo ko za votu keni lao pa maka ia kaloina i Jisu ko ketakoi za kole varavara nana. **36** Totonai za i Saimone beto ria kaki nana baere za qari nyaqo tututia aza. **37** Ko totonai qari batia aza nari za ari za qari guni vei, "Ria doru qari korapa dogoro nyaqonyaqogo za ao," qari guni. **38** Ba ari za gudi vei i Jisu ria, "Aria ko ta jola lao pa kaki guguzu pata lao nari ko ara ma tarae mule ketakoi, ura aza za qa lameni ara," za gudi. **39** Ko za leko ria aza za doru kota pa Qalili, ko za tarae pa dia ruma varivarikamuna beto za iju votu paledi aza za doru tomete ikikeredi qari kole tadiria na tinoni. **40** Maka tinoni za poqupoqu za lame ti Jisu, ko za nyumu sori tungutunguna pa moena aza ko za tepa tokatokai i Jisu, ari za gua vei, "Vei bu malumu ao, za muna boka valiosoziu gu ara," za gua. **41** Za roquroqu vitivitigia i Jisu za na tinoni ani, ko za kaqamani na limana ko za ulia aza, beto ari za guni vei, "Ara qa malumu gu, ko mu lioso tu ao," za gua i Jisu. **42** Na totozo tugu aza za tataloso valioso za na poqupoqu ko za lioso aza. **43** Pa liguna aza za i Jisu za vani na vavanau neqineqina beto za garunu vakenia aza. **44** Ari za vavanau veini i Jisu aza, "Munake izongo vavakatoni ao tana maka goto tinoni za na veveina ani. Goto mu lao makamu ko mi dogoro vilotigo na iama beto mu valaoa na mua vavavui vulavulaza za varigarununi i Mosese, ko ria doru tinoni mari vazozotoa za ao qu tori tavalioso tu," za guni. **45** Ba aza tugu za taloi keni za na tinoni ani, za podalai velavelani gu beto za valekoia gu aza za na nongoro ani. Za jola zozoto za na vavakato tana tinoni ani ko i Jisu zake boka rerege vakabekabere lao pa guguzu, goto za suvere vakaloinana tu pa peguruna na guguzu. Ko ria na tinoni pa doru varilivutaina ketakoi za qari lame tana.

2 Ego za jola gu ka viza rane tonai za mule lao soga pa Kepaniami i Jisu, nari za qarike oriavo tugu nongoroni ria na tinoni za aza za tori korapa tu pa ruma qari gua. **2** Qari kubo jola ria na tinoni qari varikamu ko kepore tugu za maka rora bi kole ko za jutu lao tu pa moena na atakamana, ko ketakoi za kole vavakatoni i Jisu za na paranga. **3** Totonai tugu za qari pogozo kamuni ari ka made tinoni za maka tinoni za uke maka kale kobu tinina ko zake boka rerege. **4** Ba qarike boka pogozo laoni tana ria za na tinoni ani ura za pugelia na tinoni za na leo ruma. Ko qari keza ko qari kakelia tu za na arena na ruma pa totona zozoto i Jisu. Ko za korapa tugu kolenana pa nana lovu za qari vasikulu gorea za na tinoni aza. **5** Tonai za batia i Jisu za ae na koi vei lavatana na rangerange tadiria nari za paranga laoa aza za na tinoni za uke kale maka kobu tinina, ari za guni vei, "Tuqu, qari tori taleozo tu ria na mua sela," za guni. **6** Ba ria kaki qari varivagigalaini na Vavanau za qari korapa nyumu tata ketakoi ko qari kole variperani pa bulodi za ari qari gua vei, **7** "Ae za vei ko za paranga vei tu zara za na tinoni ani? Za vamoroania na Tamaza za na tinoni zana! Ura makana gu na Tamaza za boka taleozoni za na sela!" qari gua ria. **8** Ba za tori gilagilainana tu i Jisu pa totozo aza za na za vei qari kole variperani ria pa bulodi, ko za paranga laoria aza ria, ari za gudi vei, "Ae za vei ko gamu variperani tu pa bulomiu gamu za ari? **9** Ae ari kori paranga ari za munyalana ko bi paranga laoni tana tinoni za uke maka kale tinina zana? 'Qari tori taleozo tu ria na mua sela,' bi guni, ba, 'Mu turu, mu teku pogozia na mua lovu ko mu rerege!' bi guni tu? **10** Ba vei ko mu gilagilai gamu za na Tuna na Tinoni za kolea na neqi ko mina taleozodi ria na sela pa pezo za ari ropi ma roiti vei ara," za gua. Ko za paranga laoa za na tinoni za uke maka kale tinina, **11** ari za guni vei, "Ma pojanigo ara ao: turu, mu teku pogozia na mua lovu ko mu mule laomua pa mua ruma," za guni. **12** Pa totozo tugu aza za turu, za teku pogozia na nana lovu ko za votu keninana pa moedi ria doru za na tinoni aza. Ko qari gabara beto ria doru beto qari vatarazaea ria za na Tamaza, ari qari gua vei, "Za oqoro tabata tadigita za maka zakazava vevei ari!" qari gua. **13** Ego i Jisu za gore soga lao pa poanana pa ovuku Qalili ko ria na minete tinoni qari lame varikamuni, ko aza za kole vagigalairia. **14** Tonai za korapa rerege jola i Jisu, za batia i Livai na tuna i Alepiasi, za korapa nyumunana pa ruma tekutekuni takisina. Nari za paranga laoia i Jisu aza, ari za guni vei, "Mae tutiziu," za guni. Nari za turu ko za tutianana tugu i Jisu aza. **15** Ko tonai za korapa nyumu tekutekunana pa ruma ti Livai i Jisu, za zoku ria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi za qari kole nyumu tavitia i Jisu beto ria na nana sepele. Ura na motadi ria qari tututia dia i Jisu. **16** Ria na Parese qari varivagigalaini na Vavanau za qari korapa tugu ketakoi. Ko tonai qari batia i Jisu za korapa tekuteku tavitiria ria na tinoni seladi beto ria na tinoni tekuteku takisi, nari za qari nanazaria ria nana sepele, ari qari gua vei, "Ae za vei ko za tekuteku tavitiria tu ria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi za na tinoni ani?" qari gua. **17** Tonai za nongoro vairia i Jisu ria nari ari za gudi vei, "Ria na tinoni toa valeadi

za qarike nyaqoa za na tinoni varisalana, goto ria tu na tinoni moodi. Ara qake lame ko ma kukuria ria na tinoni tuvizidi qa gua, goto ria tu na tinoni seladi," za gudi. **18** Ego ria na sepele ti Jone paputaiso beto ria na Parese za qari tabutabu ganigani. Ko ria na tinoni za qari lame ko qari nanazia i Jisu, ari qari guni vei, "Ae za vei ko ria na sepele ti Jone beto ria na sepele tadiria na Parese za qari tabutabu ganigani, goto ria na sepele tamu za qarike tabutabu ganigani tu?" qari guni. **19** Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Ae za vei, ria na tinoni tasorudi mari somanani na vavolo varielava za pala mari boka tabutabu ganigani tonai mina korapa suvere tavitirianana za na marene za varielava? Dai! Tonai qari korapa suvere tavitia ria za na tinoni za koni varielava ani za marike boka tabutabu ganigani ria. **20** Ba za korapa lame za na rane tonai mina tateku vakenidi za na marene za varielava ani. Ko pa liguna tu aza za mari tabutabu ganigani ria. **21** Kepore za maka tinoni za tekua za maka rikata poko koregana ko za tuvakani na poko leluna. Ura vei mina roiti vei aza, nari za na rikata poko koregana mina pijoko ko mina bako rikatia za na poko leluna, ko na taraqama ikerena jola mutu za mina taroiti. **22** Beto kepore za maka tinoni za toto laoni vaini koregana za na tototona leluna. Ura vei mina roiti vei aza, nari za na vaini koregana za pala mina pujaka pokatia za na tototona leluna, ko mari ikere varitakoi za na vaini beto na tototona. Goto na vaini koregana za tatoto laoni pa tototona koregana tugu," za gua i Jisu. **23** Pana maka rane Minyere totonai za rerege lao vei pa korapa inuma vuiti i Jisu, nari za qari podalai ravuzu tekugedi kiko vuiti ria nana sepele. **24** Nari qari paranga ria na Parese, ari qari guni vei, "Dogoro, ae za vei ko qari roitini tu pa rane Minyere ria na sepele tamu za na roiti zake tavamalumu pana Vavanau?" qari guni. **25** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Ae vei, gamu oqoro tu tiro vakaberia gamu za aza vei za roitini i Devita beto ria nana tinoni tonai za keporedi na ganigani ko qari burana varivasevi? **26** Pana totozo za korapa kuta iama lavata i Abiata, azae za lugea i Devita za na ruma tana Tamaza ko za tekua aza za na bereti madina ko za gania. Na vavanauna na bereti madina aza za makadi gu ria na iama za qari tavamalumuni ko mari boka tekua aza. Ba i Devita za tekua tu beto za iadi mutugu vei ria na nana tinoni," za gudi. **27** Beto ari za gudi vei mule, "Na rane Minyere za taroiti vani na tinoni, nake tinoni za taroiti vani za na rane Minyere. **28** Ko na Tuna na Tinoni za bangarani tugu vei za na rane Minyere," za gua i Jisu.

3 Ego tonai za lao mule pa ruma varivarikamuna i Jisu, za korapa ketakoi za maka tinoni za raiqo maka kale limana. **2** Ko ria kaki tinoni qari kole dogoro kopuni i Jisu ko vei mina salania pana rane Minyere za na tinoni ani nari za mari jutuni za sela aza mariguni qari gua. **3** Za paranga laoa i Jisu za na tinoni za raiqo na limana, ari za guni vei, "Mae, mu turu zale pa momoe," za gua aza. **4** Beto za nanaza laoria i Jisu ria na tinoni, ari za gudi vei, "Na za za tavamalumu pana Vavanau ko mina boka taroiti pa rane Minyere? Na roiti valeana, ba na roiti vikevikere? Na alona na toa tana tinoni, ba na vaukena?" za gudi. Ba qarike vagala. **5** Ego ko za dogoro varilivutadi tagigiridi i Jisu ria beto za takulanga tugu vei ura za patu na bulodi. Beto za paranga laoa za na tinoni ani, ari za guni vei, "Mu radonia na limamu," za guni. Ko za varadonia nari za leana soga za na limana. **6** Aza tugu qari taloi pa ruma varivarikamuna ria na Parese, za qari siqasiqarai lao kamuria ria qari jukajukai i Herodi ko qari makarai varingodoni na roquroqu ko mari vaukea i Jisu qari gua. **7** Ego ko i Jisu beto ria nana sepele za qari taloi keni veidia pa ovuku pa Qalili, ko maka minete tinoni lavata za qari tuti koko pa Qalili, pa Jiudia, **8** pa Jerusalema, pa Idumea, pa maka karovona pa Jodani, beto pa varilivutaidi pa Turosi beto pa Sidoni. Ria doru ari za qari nongorodi ria doru roiti za roitidi aza, ko qari varikamu lame tana. **9** Ko totonai za pojadi i Jisu ria na nana sepele ko mari vatana vakole vani za maka koaka za gua ura qari zoku jola ria na tinoni ko keta mari jupe variamuni ria za gua. **10** Ura zoku jola ria na tinoni za salanaria aza ko ria na tinoni vagaurudi za qari jujuku laoa aza ko vei ko mari ulia aza qari gua. **11** Ria na tinoni za koleria na ongongu ikeredi ba tonai qari batia i Jisu nari za qari lotu kole pa moena aza beto qari velavela votu, ari qari gua vei, "Ao za na Tuna na Tamaza!" qari gua. **12** Ba za paranga suquturia i Jisu ria na ongongu ikikeredi ko marike pojai ria za na veveina aza za gua. **13** Ego za zagere zae pa maka kubo i Jisu beto za kuku varikamudi ria za nyorogudi ko mari tutia, ko qari varikamu lao tana aza ria. **14** Ko za mijataria i Jisu ari ka manogori beto za gigaladi na tinoni tagarunudi ria, ko mari suvere tavitia aza beto ko mina garunu votudi ko mari tarae za gua. **15** Beto za vadi na neqi ko mari boka ijiju pale na tomete ikikeredi za gua. **16** Ko ari za na izongodi ari ka manogori za mijataria i Jisu: i Saimone (aza za vaizongoni i Pita), **17** i Jekopi beto i Jone kori tuna i Jebeti (ria za gigaladi Boneage, na ginuana za na tuna na paka oka), **18** i Aduru, i Pilipi, i Batolomiu, i Matiu, i Tomasi, i Jekopi na

tuna i Alepiasi, i Tadaeasi, i Saimone aza perangaina za somana talea na qavuna Romu, **19** beto ko i Jiudasi Isikarioti aza na tinoni za gabala kanai i Jisu. **20** Ego tonai za kamu pa ruma i Jisu za qari kamu varitakoi tugu ria na minete tinoni ko i Jisu beto ria nana sepele za qarike boka teku totozo ko bari boka tekutekudia. **21** Totonai za qari lame ria na turana ko mari ragata toka vakenia i Jisu qari gua, ura qari nongoroni za tori tuturu tu za na tinoni zana qari gua ria kaki. **22** Beto ria qari varivagigalaini na Vavanau na lagere veidi pa Jerusalema za qari kole pojapojai, ari qari gua vei, "Za kolea i Beelizebulu beto pa neqi tana na bangaradi ria na tomete za boka ijiju paledi na tomete za na tinoni ani," qari gua. **23** Nari za kuku tekuria i Jisu ria qari varivagigalaini na Vavanau ko za vavakato vadi na vavakato vavapada, ari za gudi vei, "Ae vei i Setani mina boka iju vakenia tu i Setani makana? **24** Na binangara za varipikapikatai muleni makana za pala minake boka turu vaneqi. **25** Beto na tatamana za varipikapikatai muleni makana za pala mina tajegajegara. **26** Ko vei i Setani mina kana muleni makana beto mina varipikapikatai muleni makana, za minake turu vamauru aza goto pala mina manyao gu aza. **27** Beto ko kepore za maka tinoni mina boka soqolo luge lao pa leo ruma tana tinoni neqina ko mina iko tekuria za na zakazava tana aza vei bi oqoro piu vakole momoea mae tu za na tinoni neqina aza. Momoe za mina piu vakolea mae tu aza za na tinoni neqina ani, beto za mina boka iko vaputiputia aza za na zakazava pa ruma tana. **28** Ma poja vazozotodigamu ara gamu: pala mari boka taleozodi gu za doru sela bari roitidi ria na tinoni beto doru vamoroanana na Tamaza qari poja votudi. **29** Ba na tinoni za vamoroania na Ongu Tabuna za minake taleozoni kamua na kamua, ura aza za tori roitini tu za na sela kole jolana," za gua i Jisu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **30** Zara za varivagigalai vei i Jisu ura kaki tinoni za ari za qari kole paraparanga vei, "Za kolea na ongongu ikikerena za na tinoni ani," qari gua. **31** Ego na tinana beto ria na taina marene i Jisu za qari kamu. Ko qari turu pa sebesebe ruma aza beto qari garunu valugea za na nongoro ko mi votu lame i Jisu qari gua. **32** Na varikamu tinoni za qari korapa nyumu pa varilivutaina i Jisu ko ria kaki za qari paranga laoa aza, ari qari guni vei, "Qokolo, na tinamu beto ko ria na taimu marene za pa peguru ko qari korapa nyaqogo ao," qari guni i Jisu. **33** Nari za oe laoria i Jisu za ria, ari za gudi vei, "I zei za na tinaqu beto ko ari zei ria na taiqu marene ara?" za gudi. **34** Beto za dogoro varilivutaidi ria qari nyumu pa varilivutaina aza beto ari za gudi vei, "Dogoro! Ari tugu ria na tinaqu beto na taiqu marene ara. **35** Na tinoni za roitini aza vei za nyoroguani na Tamaza za aza tugu za na taiqu marene, na luluqu reko, beto na tinaqu ara," za gua aza.

4 Ego za podalai varivagigalai mule pa poanana pa ovuku Qalili i Jisu. Ko na minete tinoni lavata za qari varikamu lame tana, ko za lao tu zae ko za nyumu pa maka koaka titina pa kolo, goto ria na minete tinoni za qari turu pa poanana. **2** Ko za kole varivagigalaidi aza za zoku vavakato vavapadapada. Ko pa nana varivagigalai aza ari za vavakato vei. **3** "Mu vainongoro ko! Kolenana za maka tinoni umuma za votu keni ko za vavuvuzuria na kiko. **4** Ko tonai za kole vavuvuzuria aza na kiko, za kaki kiko za qari lotu lao pa lodaka zona, ko qari tatava kamu tu na manugu ko qari tobiki gani betoria na gedi. **5** Kaki kiko za qari lotu lao pa butubuturuna ketakoi zake mota na pezo, ko qarike oriavo tu na pidokodi ura zake zoku na pezo. **6** Ba totonai za zagere na tapo ko za alangaria nari za qari malei ukedia, ura zake gore vakori na bageredi. **7** Kaki kiko za qari lotu lao pa kota za kolea na gazoro varivarioka, ko tonai qari pidoko za na kiko ari, za na gazoro varivarioka za amu tariria ko qarike boka vua. **8** Goto kaki kiko za qari lotu lao pa pezo leleana, ko tonai qari pidoko beto qari toa zae qari vua vunguvungu. Ko kaki qari vua uengavulu, kaki vonomongavulu, beto kaki za maka gogoto tu," za gua i Jisu. **9** Beto ari za gudi vei i Jisu, "Na tinoni za pore na talinga nongonongorona za mi vainongoro!" za gua i Jisu. **10** Ego totonai za korapa suverenana makana i Jisu, za qari lame ria kaki tinoni qari tututia aza beto ko ari ka manogori sepele ko qari nanazani za na ginuana na vavakato vavapada ani. **11** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Gamu za gamu tori taiani tu gamu za na gigalai golomona na veveina na binangara tana Tamaza, goto ria qari zou tana aza za doru gigalai za qari tekuria pa vavakato vavapada gu. **12** Ko za gore votu za na ginuana na Kutikuti Tabuna: 'Mari dogoro ko mari dogodogoro ba marike batia, mari nongoro ko mari nongonongoro ba marike vakaberia. Ura keta mari gabala mule lame ko mari taleozodi,' za gua," za gudi i Jisu ria. **13** Beto ari za gudi vei mule i Jisu ria, "Ae za vei, gamuke vakaberia tu gamu za na vavakato vavapadapada ani? Ego ko zara za vei za pala munake boka tugu vakabereria gamu za doru vavakato vavapadapada. **14** Na tinoni umuma za vavuvuzia za na paranga. **15** Ria kaki tinoni qari vei na kiko qari lotu lao pa lodaka zona, ketakoi za tavavuvuzu na paranga. Ko tonai qari nongoria za

na paranga nari zake oriavo tugu lame teku paleni i Setani za na paranga za tavavuvuzu pa bulodi. **16** Ria na kiko qari lotu lao pa pezo butubuturudi za ria na tinoni aza tugu qari nongoria na paranga nari qarike oriavo tu teku ngalingali qeraqerani, **17** beto za kepore na bageredi makadi ba qari toa vakakaza tu iapeki totozo. Ba tonai qari gozoro taleni tapata beto na varikomiti za na paranga, nari za qarike oriavo tugu lotudi. **18** Ria kaki mule za ria qari tavavuvuzu pa varikorapaidi na gazoro varivarioka. Ari za ria qari nongoria na paranga, **19** ba na takulangana na suvesuvere pa kasia guguzu, na nyoroguadi na izizongo pa pezo, beto na nyonyoroguadi mule kaki zakazava mule za qari lugeria na bulodi. Ko za amu ria na zakazava ari za na paranga ko zake boka vua. **(aiōn g165)** **20** Goto ria qari tavavuvuzu pa pezo leana za ria na tinoni qari nongoro vakoititiria na paranga beto qari teku vakatapia ria za na paranga. Ko ria za qari vua vunguvungu: kaki uengavulu, kaki vonomongavulu, beto kaki za maka gogoto tu," za gua i Jisu. **21** Beto ari mule za gudi vei i Jisu ria, "Ae za vei, na juke za tapogozo luge pa ruma ko mina tavakole pa kauru kadikita babi pa kauru sape putaputana? Dai! Pa nana nyumunyumuna tu za na nana laona mina nyumu aza. **22** Doru zakazava qari kole vapae za marina bola votu, beto doru zakazava qari kole golomo za mari votu lame pa kabekaberena. **23** Na tinoni za pore talinga nongonongorona za mi vainongoro!" za gua i Jisu. **24** Beto ari mule za gudi vei, "Mu viloto valeania aza gamu nongoria. Aza tugu za na pada gamu variiani za aza tugu za na pada muna taiani gamu, beto mina jolani mutugu aza za muna tekua gamu. **25** Ura aza za kolenana na nana za na motana mina taia vatamoni. Goto na tinoni za keporenana za aza tugu iapeki za izongia aza ba mina taragata vakenini tugu aza," za gua i Jisu. **26** Beto za paranga mule i Jisu, "Na binangara tana Tamaza za vei vaputaputa maka tinoni za ipaporodi pa pezo za na kiko, **27** beto ko za puta mumagana na bongi beto za kamua na rane nari za iqolo. Qari pidoko votu beto ko qari toa zae na kiko, ba aza makana ba zake gilagilai za ae qari vei beto qari toa ria na kiko ari. **28** Na pezo gu makana za vatoaia za na umuma ko qari vua: momoe za votu lame na equruna, beto qari lavata zae na talingadi, beto qari matumatua za na talingadi na vuiti. **29** Ko tonai qari matua za na vuvua nari za garunuria aza ria na tinoni ababu ko qari lao ababu, ura za kamua gu za na totozo ababu," za gua i Jisu. **30** Beto za paranga mutu i Jisu, "Na za tana vavapadani gita za na binangara tana Tamaza? Babi ae vavakato vavapada veveina za tana boka vavakato vakabereni gita aza? **31** Za vei vaputaputa gu maka kikona na masitadi aza. Za peki joladi doru kiko pa kasia guguzu za na kiko aza, **32** ba tonai za tauma pa pezo nari za toa zae ko za lavata joladi mutu za ria doru umuma. Ko za kakae lavalavata ko ria na manugu qari tatava kamu ko qari roiti dia alale na vorivori pa kaedi za ongongu," za gua i Jisu. **33** Zoku vavakato vavapada vevei ari za vavakatodi i Jisu tonai za kole ule vadi na paranga. Ko za vavakatodi za aza ria vei qari boka nongoro vakaberia ria. **34** Doru nana varivagigalai za vakoleria pa vavakato vavapada aza tonai za vavakato tadiria doru. Totonai tu za suvere tavitiria makana ria na nana sepele za ule vakabekabere vadi za doru maka za. **35** Ego totonai za gore na veluveluna na rane aza, i Jisu za parangaria ria nana sepele, ari za gudi vei, "Aria ko ta karovo lao pa maka kalena na ovuku," za gua. **36** Ko qari loia za na minete tinoni ko qari zae pa maka koaka ria na sepele ko qari tokai i Jisu za tori zaenana tu pa koaka. Kaki koaka ba qari korapa tugu titidia ketakoi. **37** Totonai qari toka karovo lao za maka gava lavata za rajaria beto za talokuloku tataria na ololobagea za na koaka ko za pugelia tu na kolo. **38** Ba i Jisu za tarubatuni maka tarubatu ko za korapa putagana pa tavatavana na koaka. Ko qari lao jou vaiqolia aza beto ari qari guni vei, "Tinoni varivagigalai! Ta uke taqe gua gita! Ae za vei zake vatakulangigo ao za vei zara?" qari guni. **39** Nari za tatakole tu i Jisu ko za tokea za na gava beto ari za guni vei na kolo, "Bule! Mu nogoto!" za gua. Tonai za nogoto za na gava beto za bule elava za na kolo. **40** Beto ari za gudi vei ria nana sepele, "Ae za vei ko gamu matagutu tu? Oqoro pore tugu na miu rangerange za gamu?" za gudi. **41** Qari matagutu vikevikeredi ria ko qari kole varivarinanaza makadi, ari qari gua vei, "Ko i zei tu za na tinoni ani ko ria tu na gava beto na kolo ba qari nongoria tugu nana paranga?" qari gua ria.

5 Ego ko qari lao paro za pa maka kalena na ovuku pa Qerasini. **2** Ko aza tugu za taloi pa koaka ko za paro i Jisu, za maka tinoni za kolea na ongu ikikerena za votu koko lame vei pa bevi varivarigolomona ko za lame gozoria i Jisu. **3** Na suvesuverena pa bevi varivarigolomodi za na tinoni ani, ko qari podeke piuni seni tu ba kepore tugu maka tinoni bi boka piu vakolea. **4** Zoku totozo qari tori pikoni seni tu na nenena beto na limana ba za rabutu palepaledi ria na seni ari beto za piara paledi ria na aeana pa nenena. Kepore maka tinoni bi neqi jolani ko bi boka tale vamomozia. **5** Na rane na bongi za kole gu vidulai lao

lame pa bevi varivarigolomodi beto pa kubokubo za kole gu lukana uui beto za kole vapalepaleka muleni pa patupatu. **6** Ko za batia pa zouna tu aza i Jisu, nari za abutu toto lao opo nyumu sori tungutungu pa moena aza. **7** Ko za velavela votu, ari za gua vei, “Na za na mua ginugua taqu ara ao Jisu na Tuna na Tamaza Ululuna Jola? Pipaqu tana Tamaza, ao munake vakilasaziu ara!” za gua. **8** Ura perangaina tu za tori poja veini tu ari i Jisu aza, “Ongu ikeremu, mu votu keni tana tinoni ani ao!” za tori guni tu. **9** Ko za nanazia i Jisu aza, “I zei na izongomu ao?” za guni. Nari za paranga na tinoni aza, ari za gua vei, “I Zokuvuro za na izongoqu ara, ura na zoku jola gami,” za gua aza. **10** Ko za tepa tokatoka vitivitigia aza i Jisu ko mike iju votudi pa guguzu aza ria na ongu ikikeredi za gua. **11** Ego qari korapa nyubenyubele ganiganigedi pa maka kalena na kubo ketakoi za na godo borogo. **12** Ko qari tepa tokatoka vitivitigia ria na ongu ikikeredi i Jisu, ari qari guni vei, “Mu garunu laodigami tadiria na borogo rari, ko mami lao lugeria,” qari guni. **13** Nari za vamalumuria aza, ko qari votu taloi tana tinoni ani za na ongu ikikeredi ko qari lao lugeria za na borogo. Ko na godo borogo doruna, na ngutidi ria za kori vuro, za qari tuara gorea za na taba mamavarana ko qari gore kuju uke betodia pa leo kolo. **14** Ko ria na tinoni qari kopudi na borogo ari za qari uku kenidia ko qari lao vavakatoni pa guguzu beto pa varilivutaina ketakoi. Ko qari lame ria na tinoni ko mari dogoria za na zakazava za taroiti ketakoi qari gua. **15** Tonai qari lame kamu ti Jisu ria na tinoni ari, za qari batia ria za na tinoni perangaina qari lugea mae na zoku vuro ongu ikeredi. Ba koviria za tori pokopoko valeananana tu beto za tori tavagigalana tu ko za korapa nyumunana za na tinoni aza. Ko qari matagutu ria na tinoni. **16** Ria na tinoni qari somana batia ae qari vei na godo borogo beto na tinoni za lugea na ongu ikeredi ani za qari vavakato vadi ria na goto tinoni. **17** Ko ria na tinoni qari tepa tokatokai ria i Jisu ko mi iolo votu keni pa dia guguzu qari gua. **18** Ego ko totonai mi zae pa koaka za gua i Jisu, nari za lame ko za tepa vitivitigia i Jisu za na tinoni qari koni loia na ongu ikeredi ani ko mi tutianana i Jisu za gua. **19** Ba i Jisu zake vamalumia, goto ari tu za guni vei, “Dai, mu mule lao pa mua guguzu tadiria na turamu ko mu ule vadi za na roiti poreveveina za roiti vanigo na Bangara beto na veveina na variroqu varitokai za vadogoronigo,” za guni. **20** Ko za taloi keni aza ko za podalai vavakatodi gu pa doru guguzu pa ia pa Manogaguguzu aza za na roiti za roitidi i Jisu tana ko qari gabara beto ria doru tinoni. **21** Ego tonai za karovo soga lao pa maka kalena na ovuku i Jisu, nari za maka minete tinoni lavata za qari lame variamuni aza pa poanana pa ovuku. **22** Pa totozo tugu aza za lame za maka tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, na izongona i Jaerasi. Tonai za batia aza i Jisu, za lao gona nyumuni pa nenena aza, **23** ko za tepa tokatoka vitivitigia aza i Jisu, ari za guni vei, “Na tuqu reko za mo vitivitigi ko za korapa laolao vei pa uke. Mu lame vaoponi na limamu, ko mu alo muleni nana toa!” za guni. **24** Nari za tutia aza i Jisu. Ego maka minete tinoni lavata za qari tutia aza ko qari jupe varikaleni aza. **25** Za korapa tugu pa varikamu tinoni ketakoi za maka reko za kole vakeni orungu laonana gu pa korapana ka manogori aoro. **26** Na reko ani za tori dori kole gozororia tu zoku tapata pa kopu tadiria na tinoni varisalana beto doru nana izizongo za gona paledi pa kole nyaqo salana nagu, ba zake izongo leana podeke tu goto tonai za viva tu lalaonana za na tapata tana aza. **27** Tonai za nongoroni na reko ani za na vavakatona na veveina i Jisu, azae za tuti ligu pa leo varikamu tinoni aza ko za lao ulia za na poko ti Jisu. **28** Ura ari za kole roquroqu golomo vei pa bulona aza, “Vei mana ulia gu ara za na poko tana, za pala mana tasalanaqua gu ara,” za gua. **29** Ko aza tugu za ulia aza za na poko ti Jisu, za totonai tugu za nogoto keni za na orungu, beto za vagilagilai pa tinina za tori tasalana tu aza pa nana mo za gua. **30** Pa totozo tugu aza za vagilagilai makana i Jisu za na neqi za votu keni pa tinina. Ko za balinga muleria za na varikamu tinoni ko za nanazaria, ari za gudi vei, “I zei za ulia na poko taqu?” za gua. **31** Nari qari paranga tu ria nana sepele, ari qari guni vei, “Qu batiamua ao za na rave tinoni qari jupe variamunigo, ba ae za vei ko qu nanaza tu ao, ‘I zei za uliziu?’ qu gua tu,” qari guni. **32** Ba za kole tugu dogoro varilivutai i Jisu ko mi batia za na reko za ulia aza za gua. **33** Za vagilagilai na reko ani za na tasalana za gore votu pa tinina ko za matagutu neqeneqereni, ko za lao gona nyumuni pa moena i Jisu ko za uleni gu aza za na vavakato doruna. **34** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Tuqu, na mua rangerange za tori salanigo tu. Mu lao pa bule beto mu tasalanamua tu pa mua tapata,” za guni. **35** Totonai za korapa paranga i Jisu, za qari bolabola kamu gu ria kaki tinoni na koko lame veidi pa ruma ti Jaerasi na tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, ko ari qari guni vei i Jaerasi, “Na tumu reko za koviria ari za tori uke tu. Keta vapavu lame goboria na tinoni varivagigalai,” qari guni. **36** Ba i Jisu zake pavu tugu vatalingadi za na paranga qari pojai ria, goto tonai za ari tu za guni vei za na tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, “Muke matagutu, mu vazozoto gu,”

za guni. **37** Ego ko kepore tu za maka tinoni za vamalumia ko bi tutia aza, goto makadi gu ari Pita, i Jekopi beto ko i Jone na taina marene gu i Jekopi. **38** Tonai qari lame kamu pa ruma ti Jaerasi, azae za batia i Jisu za na rura takulangadi ria na tinoni qari romaroma beto qari lukana kebokebo. **39** Ko za luge aza ko ari za gudi vei, "Ae za vei ko gamu rura takulanga beto gamu korapa kebokebo romaroma tu za gamu? Na koburu zana za zake uke, goto za korapa putagana gu," za gudi. **40** Tonai za paranga vei aza nari za qari auni ria na tinoni aza. Nari za iju vavoturia i Jisu ria doru, goto na tinana gu beto na tamana na koburu beto ari ka kue nana sepele gu za toka lugedi ketakoi za kole na koburu. **41** Beto za arua i Jisu za na limana na koburu beto ari za guni vei, "Talita kumi," za gua (Na ginuana za, "Ngore, qa parangaigo ara ao, mu tatakole tu!" za gua). **42** Pa totozo tugu aza za tatakole tu za na reko peki ani ko za reregenana, ura za tori manogori aorona tu za na reko aza. Ko qari gabara vitivitigidi ria na tinoni. **43** Ba za naqu vaneqineqiria i Jisu ria ko marike vavakatoni tana maka tinoni za aza vei za taroiti ani za gudi. Beto za garunuria ko mari vani kaki zava za na koburu reko ko mi tekutekunana za gudi.

6 Ego i Jisu za taloi pa guguzu aza ko za mule lao pa guguzu ketakoi za lavata zae ko ria nana sepele qari tuti laoa aza. **2** Totonai za kamua na rane Minyere, nari za podalai varivagigalai pa ruma varivarikamuna aza. Ko ria doru qari nongoria aza za qari gabara vitivitigi, ko ari qari gua vei, "Pae koko veidi za na roquroqu ari? Na gigalai za za izongia za na tinoni ani? Ko na roiti varivagabaradi tu ba za roiti votudi! **3** Na kamada gu ani! Ko na tuna gu i Mere beto ko na tugadi gu ari Jekopi, Josesi, Jiudasi beto i Saimone ani! Na luluna reko ba qari korapa gu zara!" qari gua ria. Ko qarike tavaraguani ria i Jisu. **4** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Na tinoni korokorotai za doru kota za tapangaga gu, goto pa nana guguzu lavata zaena gu ko tadiria na turana beto pa nana tatamana gu makana za zake tapangaga," za gudi. **5** Ko zake boka roitidi ketakoi aza ria na roiti varivagabaradi, goto ria kaki tinoni qari mo gu za vaopodi na limana ko za salanaria. **6** Ko za gabara vitivitigini i Jisu za na veveina keporedia vinazozoto tana. Ego za leko beto ria i Jisu ria na guguzu pa varilivutaina ketakoi ko za kole varivagigalai. **7** Beto za kuku varikamudi aza ari ka manogori nana sepele ko zava okoto pikata vakorikori tinoniria pa maka reregena, za vadi na neqi ijudi ria na ongu ikeredi, beto za garunu vakeniria. **8** Ko za pojadi tugu ko marike pogozia maka za pa dia reregе lao, goto na dia opata gu. Marike pogozo besa, na mane, beto na poata ininamane za gudi. **9** Mari vazaeria gu na dia sadolo, goto marike vazae tamo poko za gudi. **10** Beto ari mutugu za gudi vei, "Tonai muna tavakamu pa maka ruma, za muna suvere gu ketakoi tinganai muna taloi keni pa ia aza za gamu. **11** Ria kaki guguzu bari daidia vakamugamu beto bari daidia nongorogamu, za mu turu loi paleni za na guguzu aza beto mu tavuzu paledi ria na kavuru pezo pa nenemiu. Ko aza za na vinagilagilana pala mari tavakilasa ria," za gudi. **12** Ko qari taloi keni ria ko qari taraeni za na veveina ria na tinoni mari gabala loiria na dia sela qari gudi, **13** qari iju votuvotu paledi zoku tomete ikikeredi, beto qari oradi na oela tugu vei ria na zoku tinoni qari mo ko qari salana beto ria. **14** Ego za nongorodi i Herodi na bangara ria doru zakazava vei za roitidi i Jisu, ura na izongona aza za tagilagila pa doru guguzu. Beto ko ria kaki tinoni ba ari qari paranga vei, "I Jone Paputaiso za tori turu mule tu qari gua. Ko zara za vei za qari roiti tana ria na roiti varivagabaradi," qari gua. **15** Ba ria kaki mule za ari tu qari paranga vei, "I Elaija ani!" qari gua. Beto kaki mule za ari tu qari paranga vei, "Maka tinoni korokorotai ani, maka veveina ria na tinoni korokorotai pa moa zana!" qari gua. **16** Ko tonai za nongoria zara qari paranga vei ria, azae za paranga i Herodi, ari za gua vei, "Aza tugu i Jone Paputaiso qa tori kujukia tu ara za turu mule zana!" za gudi. **17** Ura i Jone za perangaina tu i Herodi tugu makana za garununi tinoni ko qari piu valugea pa ruma varipiuna. Na ginuana za tapiuni i Jone za na veveina gu i Herodiasi. I Herodiasi za na maqotana tu i Pilipi aza na taina gu makana i Herodi, ba za elavia tu nana i Herodi i Herodiasi. **18** Ko i Jone tugu za kole manogai pojani i Herodi, ari za guni vei, "Nake tavamalumuna pana Vavanau za vei ao qu suvere tavitia na maqotana na taimu," za guni. **19** Ko i Herodiasi za puku vakoleni pa bulona za ani ko za nyorogua vaukea i Jone, ba zake boka. **20** Ura i Herodi ba za matagutuni i Jone ura za gilagilainana aza i Jone za maka tinoni tuvizina beto na liosona aza ko za vei za kopu vasareni aza. Ko tonai za nongoria za na paranga ti Jone za takulanga tugu, ba za kole nongoro qeraqerani tugu aza. **21** Ego tonai za kamua za na rane podo ti Herodi zana za tekua na totozo leana i Herodiasi. Za roitini i Herodi za maka vavolo rane podo beto za soruria ria na tiolata lavalavata pa qavuna, ria na kutadi ria na tinoni varipera, beto tadiria na butubutu tinoni pa Qalili ko qari lao somana tekuteku. **22** Ko pa varikamu aza za luge lao pekapeka za na tuna reko i Herodiasi, ko za

vaqerai i Herodi beto ria na tinoni za soruria. Ko za paranga lao tana koburu reko zana na bangara, ari za guni vei, “Mu tepaniziu aza vei qu nyoroguani. Ara pala mana vanigo za na mua nyorogua,” za guni. **23** Beto za maulu lao tana reko, ari za guni vei, “Ae tu zakazava veveina za muna tepaniziu ago, ba pala mana vanigo gu ara. Bi na kobuna na qua binangara bu gua tu ao, ba leana gu!” za gua aza. **24** Nari za votu lao nanazia na tinana za na reko ani, ari za guni vei, “Na zava za mana tepai ara,” za guni. Nari za oe lao za na tinana, ari mu gua vei, “Na batuna i Jone Paputaiso, muguni,” za gua. **25** Nari za siqasiqarai mule lao tana bangara aza ko ari za gua vei, “Qa nyoroguani ko mu petalani pa peleta za na batuna i Jone Paputaiso beto mu pogozo lame vaniziu koviria tugu,” za guni. **26** Za takulanga vitivitigi tugu na bulona za na bangara, ba za tori maulu tu pa moedi ria na tiolata lavata aza ko zake boka dainanani za na tepa tana reko. **27** Ko pa totozo tugu aza za garunia i Herodi za maka tinoni kopu tadiria na solodia ko mi pogozo lameni za na batuna i Jone za guni. Ko za lao za na tinoni aza ko za kujukia pa ruma varipiuna i Jone, **28** beto za petalani pa peleta ko za pogozo lame vani za na reko. Ko na reko ani za tekua ko za pogozo laoni tana tinana. **29** Totonai qari nongoro ria na sepele ti Jone za qari kamu pogozia za na kobukobu tinina i Jone Paputaiso ko qari lao golomia pa maka bevi varivarigolomona. **30** Ego qari mule varikamu ti Jisu ari ka manogori tinoni tagarunudi, ko qari vavakato vani aza ria doru zakazava vei qari roitidi beto qari varivagigalaidi. **31** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, “Mae, aria ko ta lao pa maka ia kaloina makada, ko gamu ba mu minyere mae,” za gudi. Ura qari zoku jola ria na tinoni qari kamu varisoga, ko i Jisu beto ria nana sepele ba qarike boka teku totozo ko bari tekutekudia. **32** Ko qari zae pa maka koaka ko qari lao pa maka ia kaloina makadi. **33** Ba ria na kubo tinoni za qari dogoro gigalariadia ria tonai qari toka. Ko qari abutu poana momoe lao ria na tinoni na lame veidi pa doru okoto gugugu ko qari lao valiguliguria ko qari adono momoedia pa ia ketakoi mari korapa lao paro qari gua ari Jisu beto ria nana sepele. **34** Tonai za jorotongana paro pa poanana i Jisu, za batia za na minete tinoni lavata ko za roquroqu vitivitigiria, ura qari vei vaputaputa na sipi kepore na dia sepati. Ko za podalai varivagigalaidi zoku zakazava i Jisu tadiria. **35** Ego ko tonai za gore na veluvelu za qari lame pana tana za ria nana sepele ko ari qari paranga vei, “Na ia kaloina za pani, beto ko za tori gore tu za na veluvelu. **36** Ko mu pojadi ria na tinoni ari ko mari lao pa guguzu varilivutaidi zara ko mari vaigedi ganigani makadi,” qari guni. **37** Ba za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, “Dai. Gamu tu mu vadi na tekutekuna ria zara,” za gudi. Nari qari paranga ria nana sepele, “Ae vei qu nyoroguani ko mami lao vaini ganigani kori gogoto poata siliva beto mami iaria ko mari tekuteku qu gua?” qari guni. **38** Nari za nanaza laoria tu i Jisu ria, ari za gudi vei, “Ka viza batu bereti gamu pogozoria? Mu lao moko dogororia,” za gudi. Ko tonai qari batiria za ari qari gua vei, “Ka lima batu bereti, beto kori igana,” qari guni aza. **39** Nari za pojadi i Jisu ria doru ko qari pikapikata pa okoto pukuna beto za qari nyumu pa buruburu. **40** Ko qari nyumu variitivi pana okoto dia puku tinoni, kaki pukupuku tinoni za maka gogoto, kaki limangavulu. **41** Beto nari za tekua i Jisu za ka lima batu bereti beto kori igana ko za enga zae pa noka, za manadi, beto za kipakiparia za na bereti beto za vadi ria nana sepele ko qari iaria ria na tinoni. Beto za kipakiparia mule za kori igana beto za qari iaria mutugu ria doru. **42** Ko ria doru za qari tekuteku beto qari pote beto. **43** Beto za qari aru varivarikamudi ria na kipakipa bereti beto na igana qari kole joladi, ko qari vapugeleria za ka manogori topa. **44** Ko na nguti varikamudi ria doru tinoni qari tekuteku za ka lima vuro marene. **45** Ego za pojadi i Jisu ria nana sepele ko mari zae pa koaka ko mari toka lao momoe pa Betiseda pa maka kalena na ovuku za gudi, goto aza za suvere jola ko za dogoro vakeniria mae tu ria na minete tinoni. **46** Ko pa liguna za loloi vakeniria nari za zagere zae pa maka kubokubo aza ko za varavara. **47** Ko totonai za gore na veluvelu za na koaka qari zaea ria na sepele za tori lao tu pa korakorapa kolo, goto aza makana za korapa pa pezo tu. **48** Ko za gelegele laodi za qari korapa variukegedi na qelu ria nana sepele, ura za raja lame vei pa koimoa za na gava. Ko padapada vei varikorapaina kue ko vonomo koloko volavolaza lea za rerege tuti lao pa vuliti kolo ko za lao kamuria aza. Ko mi valaqao joladi za gua. **49** Ba totonai qari batia aza za korapa rerege pa vuliti kolo, za palu na tomete qari gua ria ko qari lukana uui tu. **50** Ria doru sepele za qari bati betoadia ko qari matagutu neqeneqeredi beto. Ba pa totozo tugu aza za paranga laoria aza, ari za gudi vei, “Mu varene! Ara gu ani, muke matagutu!” za gudi. **51** Beto za tonai za lao zae pa koaka aza, za bule betonana za na gava. Ko qari gabara vitivitigi ria nana sepele. **52** Ura qarike dogoro vakaberia za na ginuana ka lima batu bereti za varivatekutekuni i Jisu ura za oqoro revanga na dia roquroqu. **53** Ego tonai qari karovia ria za na kolo za qari lame paro pa ia pa Qenesareti, ko qari vatitia ketakoi za na dia koaka. **54** Aza tugu qari tete paro ria, za qarike oriavo

tugu dogoro gigalia ria na tinoni ketakoi i Jisu. **55** Ko qari abuturia ria na doru kota ketakoi beto ko qari okoto pogozo kamu tavitidi tugu na dia lovu ria na tinoni qari mo. Ketakoi qari nongoroni pa zanu za korapa i Jisu qari gua nari za qari varipogozo lao beto vei tugu ketakoi. **56** Ko pa dorudi na ia ketakoi za rijo lao vei i Jisu, bi pa guguzu pekipekidi babi pa guguzu lavalavatadi, za qari pogozo kamudi tugu pa ia makemaketina ketakoi ria na tinoni momodi beto qari tepa tokatokaia ria i Jisu ko mari ulia gu na uquna nana poko ba leana gu qari gua. Ko ria doru tinoni momodi qari ulia na uquna nana poko za qari tasalanadia tugu.

7 Ego ria na Parese beto ria kaki qari varivagigalaini na Vavanau na koko lame veidi pa Jerusalema za qari varikamu lame ti Jisu. **2** Qari batiria za kaki sepele tana qari tekutekuni na limadi nake liosodi ura qarike loqa lima vei qari varivagigalaini ria na Parese qari gua. **3** Ura ria na Parese beto ria doru tinoni Jiu za qari kopudi ria na uana tututi tadiria na dia tite pa moa ko qarike tekuteku ria tonai qari oqoro loqa lima. **4** Beto tonai mari mule pa maketi za mari iu valioso mae tu beto za mari tekuteku. Beto kubo mule ria na tuti pa dia uana vavalioso vevei pa nyanyapa valioso kapa, na raro, na titinudi, za qari kopudi tugu vei. **5** Ko ria na Parese beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari nanazia i Jisu, ari qari guni vei, “Ae za vei ko qarike tutia tu ria na sepele tamu ria na uana tututi tadiria na nada tite, goto qari tekutekuni gu ria za na limadi nake liosodi?” qari guni. **6** Nari za oe laoria i Jisu za ria, ari za gua vei, “Za zotonana gu i Aisea tonai za ululeni za na veveimiu gamu na tinoni vavabata sekesekemiu. Ari za na paranga za kutiria aza, ‘Ria na tinoni ari za qari vatarazaeniziu na beruberudi gu, ba na bulodi za zou vitivitigi pana taqu. **7** Na goborodi gu ria na dia vinatarazaequ ara, qari varivagigalaidi na varivagigalaidi na vinaturu tadiria na tinoni gu,’ za gua. **8** Gamu loi paledi gamu za ria na garunu tana Tamaza, ko gamu kopu valeleana ria gamu na uana tututi tadiria na tinoni gu,” za gua i Jisu. **9** Beto ari za gudi vei mule, “Gamu gigalai jola za gamu! Ko gamu vakeporea ginuana gamu za na garunu tana Tamaza ko gamu vaturu neqiria za ria na miu uana tututi makamiu! **10** Ari za gua vei i Mosese, ‘Mu pangagadi ria na tinamiu beto na tamamiu, beto, na tinoni mina paranga vapiruni na tinana babi na tamana, za mina tavauke tugu aza,’ za gua. **11** Ba gamu za ari tu gamu gamu pojai tu za vei maka tinoni ari bi gudi vei ria na tinana na tamana, ‘Na zakazava ba boka tokadigamu gamu kori za za kobani,’ bi gua (na ginuana na paranga ani za nana varivana madina na Tamaza), **12** nari za gamuke vamalumia aza ko bi tokadi ari kori tinana beto na tamana qari varivasevi. **13** Ko pa zona vei zara za gamuke dogoro vapore veveinaia gamu za na paranga tana Tamaza tonai gamu tutia gamu za na miu uana tututi qu teku izongoria. Ko kubo uana tututi vevei ari za gamu roitidi gamu,” za gua i Jisu. **14** Ego za kuku varikamu sogadi mule i Jisu ria na minete tinoni ko ari za gudi vei, “Mu vainongoro lame za gamu doru, ko mu vakaberia ani. **15** Kepore za maka zava za teku lugeni pa tinina na tinoni mina boka vapajia aza. Goto aza tu za koko votu lame vei pa bulona na tinoni za vapajia za na tinoni aza. **16** Na tinoni za pore talinga nongonongorona za mi vainongoro,” za gua i Jisu. **17** Ego ko tonai za loiria ria na minete tinoni ko za lao luge pa ruma aza, nari za qari nanazani ria nana sepele za na veveina na vavakato vavapada ani. **18** Nari za paranga laoria aza ria, ari za gudi vei, “Ko gamu ba gamuke gilagilai tugu za? Gamuke vakoinonoa tu gamu za? Kepore maka zava za teku ponyolia na tinoni za vapajia nana toa. **19** Ura zake luge pa bulona na tinoni aza goto pa borina gu, beto za vavotu keni pale gu,” za gua i Jisu. (Ko tonai za paranga vei zara i Jisu za vakaberia aza za doru ganigani za qari liosodi beto.) **20** Beto ari za gua vei mule i Jisu, “Aza tu za koko votu lame vei pana tana tinoni za aza tu za vapajia aza. **21** Ura pa leo bulona tu na tinoni qari koko votu lame vei za na roquroqu ikikeredi, na roiti valulasa, na ikiko, na varivai, **22** na barabarata, na mumuino, na roiti ikikeredi, na nyonyorava, na uana pajidi, na konokono, na vamoroana tinoni, na vavatarazae mule, beto na uana duviduvilidi. **23** Doru zakazava ikikeredi ari za qari votu lame vei pa leo bulona na tinoni ko qari vapajia za na tinoni aza,” za gua i Jisu. **24** Ego za taloi pa guguzu aza i Jisu ko za lao pa guguzu pa varilivutaina pa Turosi. Ko tonai za kamu ketakoi aza, azae za lao luge pa maka ruma ura zake nyoroguani ko bari gilagilai ria na tinoni za na suverena aza ketakoi za gua. Ba zake lea ovo aza. **25** Kolenana pa guguzu ketakoi za maka tiolata reko za kolea na ongu ikerena za na tuna reko. Ko aza tugu za nongoroni i Jisu nari za lame ko za nyumu sori tungutunguna pa nenena aza, **26** beto za tepai i Jisu ko mi iju pale na tomete ikikerena za kole tana tuna reko za gua. Ego na tiolata reko ani za na tinoni karovona tu, ko na podona keta pa kale Poinikia tu pa guguzu pa Siria. **27** Nari za oe laoa i Jisu za na reko ani, ari za guni vei, “Momoe za ria na koburu mae tu za mari tekuteku, ura zake gozoro za

vei bari tateku za ria na ganigani tadiria na koburu ko bari tagona lao vadi na sie," za gua aza. **28** Ba za oe lao tu za na reko, ari za gua vei, "Bangara, ria na sie pa kauru tevolo ba qari memeagedi gu za pa vuvuzudi na ganigani qari vavaloturia ria na koburu," za gua aza. **29** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Ego vei muna oe vei zara ao, za leana mu mule laomua pa mua ruma ropi. Na tomete ikikerena za tori taloi tu tana tumu reko," za gua aza. **30** Ko tonai tugu za mule lao pa nana ruma aza, azae za batia na tuna reko za tori loia tu na tomete ikikerena ko za korapa kolenana pa nana lovu aza. **31** Ego za taloi pana guguzu pa Turosi i Jisu ko za rerege vei pa guguzu pa Sidoni, beto za gore vei pa Manogaguguzu ko za lao pa ovuku pa Qalili. **32** Ko tonai za qari toka kamuni ria kaki tinoni za maka tinoni kikiqilina beto na pokapokana zake boka paranga valeana, ko qari tepa tokatokai i Jisu ko mi vaoponi na limana ko mi tasalana aza qari gua. **33** Nari za teku varijoa pa varikamu tinoni ko za toka kaleni makana i Jisu za na tinoni ani, beto za totuni pa leona kori talingana na tinoni ani za na karukarusuna, beto za odolo taria na karukarusuna beto za totuni pa meana na tinoni ani. **34** Beto za enga zae pa noka, za vagorea maka vazaenga lavata, beto za paranga lao pana tana tinoni, ari za guni vei aza, "Epata!" (na ginuana na paranga ani za "Mu revanga tu!" za gua). **35** Pana totozo tugu aza za tavonga za na talingana na tinoni aza, beto na meana za puku tari za za taruvata, ko za paranga valeanana. **36** Beto za naquria i Jisu ria na tinoni ko marike vavavakatoni za na roiti ani za gudi. Ba tonai za naquria i Jisu nari za tonai za qari gigiri tugu vaqavaqatani ria na tinoni za na veveina aza. **37** Ko qari gabara vitivitigi beto ria doru, ko ari qari gua vei, "Doru zakazava za roiti valeana betoria za na tinoni ani. Ko ria tu na kiqili ba za vanongononggororia beto ria na poka ba za vaparangaria," qari gua.

8 Ego maka totozo mule totonai za varikamu lame za maka minete tinoni, ko kepore vagila za na dia tekutekuna vei bari tekua. Ko za kuku tekuria i Jisu ria nana sepele ko ari za gudi vei, **2** "Qa roquroqu vitivitigiria ara ria na minete tinoni ari, ura tori kue ranedi tu qari suvere tavitiziu ko koviria kepore maka za mari tekua. **3** Vei mana garunu vakeni buraburanaria ara pa dia gugugguzu, za pala mari tabulobulo pa zona za ari. Ko ria kaki ari na dia guguzu ba za zou jola," za gua aza. **4** Nari qari oe laoa ria nana sepele aza, ari qari gua vei, "Ura pa qega vei ari za pae mule tana boka teku ganigani za gita beto tana boka vatekutekuria ria na tinoni ari?" qari guni. **5** Nari za nanaza ria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Ka viza batu bereti gamu pogozoria gamu?" za gua. Nari qari paranga ria, "Ka vitu gu!" qari gua. **6** Nari za pojadi ria na minete tinoni ko qari nyumu pa pezo. Beto za tekuria za ka vitu batu bereti, ko za paranga leanani, za kipakiparia, beto za vadi ria nana sepele ko mari iadi na tinoni za gua. Nari qari roiti vei tugu ria na sepele. **7** Ka viza igana mutugu za qari pogozoria, ko aza za manadi, beto za pojadi mutugu ko qari iadi ria na tinoni. **8** Qari tekuteku ko qari pote beto ria doru tinoni. Beto za qari aru varivarikamudi za doru kipakipa kole joladi ko ka vitu topa tu za qari kurakura vapugeledi. **9** Ko na ngutidi ria za padapada vei ka made vuro marene. Pa liguna aza za vamule keniria i Jisu ria na tinoni. **10** Beto pa totozo tugu aza za taloi aza ko za lao zae tavitiria ria nana sepele pa koaka ko qari toka lao vei pa kota pa Dalamanuta. **11** Ego qari lame ti Jisu za ria na Parese ko qari podalai varigua lao tana. Qari tepai ko mi roitini aza za maka roiti vinagilagila varivagabarana koko lagere veina pa noka qari gua. Ko qari vei ko mari podekia qari gua. **12** Nari za vagorea maka vazaenga lavata i Jisu beto ari za gudi vei, "Ae za vei ko gamu tepai tu na roiti vinagilagila varivagabaradi za gamu na zazae tinoni koviria? Ma poja zozotodigamu ara gamu: kepore za maka vinagilagila vinazozoto mina taroiti vadi ria na zazae tinoni ari!" za gua aza. **13** Beto za turu loi paledi aza ria ko za zae soga pa koaka ko za karovo laonana pa maka kale ovuku. **14** Ego qari roqu mumani ko qarike pogozo vazoku bereti ria na sepele, goto maka moqamoqazana gu za qari surania pa koaka. **15** Ko za pojadi i Jisu ria, ari za gudi vei, "Mu suvere kopu! Mu balaudi za na vavakovuruni palava tadiria na Parese beto ti Herodi," za gudi. **16** Qari kole varivarivavakato makadi ria na sepele, ari qari gua vei, "Za kepore gada bereti za poja veidigita zara aza," qari gua. **17** Ba za tori gilagilainana tu i Jisu za aza qari kole pojai ria, ko ari za gudi vei, "Ae za vei ko gamu korapa tu varivavakatoni za kepore gemiu bereti gamu gua? Gamuke vakoinonoa beto gamuke gilagilai tu gamu za? Za oqoro tu revanga za na bulomiu? **18** Na beko kolenana na matamiu, ba gamuke boka batabata tu za? Beko pore talingamiu tu, ba gamu oqoro tu tavonga? Gamuke roqu vakoititia tu gamu za na veveina **19** totonai qa kipakiparia ara ka lima bereti ko qa iadi ari ka lima vuro tinoni? Ka viza za na topa gamu vapugeledi na kipakipa bereti kole joladi?" za gudi. Nari za qari paranga ria, "Ka manogori," qari gua. **20** Nari za paranga i Jisu, "Goto tonai qa kipakiparia ka vitu bereti ko qa iadi ka made vuro tinoni ara, za ka viza topa za gamu vapugeledi

na kipakipa bereti kole joladi?" za gudi. Nari za qari oe lao tu ria, "Ka vitu," qari guni. **21** "Ba ae za vei? Gamu korapa oqoro tu gilagilai gamu za?" za gua i Jisu. **22** Ego qari lame kamu pa Betiseda ari Jisu beto ria nana sepele. Ko ketakoi za qari toka lameni ria na tinoni pana tana za maka tinoni nake batabatana, beto qari tepa vitivitigia ko mi vaoponi na limana qari gua. **23** Nari za aru tekua i Jisu za na limana na tinoni zake batabata ani ko za toka votuni pa peguruna na guguzu. Ketakoi tu za lao odolo taria aza za na matana beto za vaoponi na limana beto za nanazia, ari za guni vei, "Ae za vei, qu boka batia tu kaki zakazava?" za guni. **24** Nari za enga za na tinoni ani, beto za paranga, "Qa batiria tugu ria na tinoni, ba qari vei gu na suvege qari korapa rereregedia," za gua aza. **25** Beto za vaopo sogani mule na limana i Jisu za kori matana na tinoni ani. Nari za dogoro dodola beto za leana ligunana za na nana dogoro, ko za dogoro vakabekabere betoria za doru zakazava. **26** Beto za garunu vakenia pa nana guguzu i Jisu aza, ari za guni vei, "Muneke lao oqa votu pa guguzu pa Betiseda," za guni. **27** Ego za taloi keni i Jisu beto ria nana sepele ko qari lao vei pa gugugguzu pa Sizaria Pilipae. Tonai qari korapa rerege lao pa zona azae za nanazaria i Jisu ria nana sepele, ari za gudi vei, "I zei qari guniziu ara ria na tinoni?" za gudi. **28** Nari za ari qari gua vei ria, "I Jone Paputaiso ao qari gua ria kaki. Goto kaki za i Elaija ao qari gua. Goto ria kaki mutu za maka ria na tinoni korokorotai pa moa ao qari gunigo," qari gua ria na sepele. **29** Beto za nanazaria mule aza ria, "Goto gamu i zei gamuguniziu ara?" za gudi. Nari za oe lao tana i Pita, ari za guni vei, "Ao tugu za na Karisito," za guni. **30** Beto za naquria i Jisu ria ko marike vavakatoni tana maka goto tinoni za na veveina aza za gudi. **31** Ego ko za podalai varivagigalaini tadiria i Jisu za na veveina na Tuna na Tinoni mina gozororia zoku vitigi beto mari kilu paleni ria na tiolata matamata, na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau ko mina tavauke aza, ba pa liguna kue rane za mina turu mule soga pa uke aza za gua. **32** Ko za poja lodalodakia i Jisu tadiria za vei aza. Nari za teku kaleni i Pita i Jisu ko za podalai tokea. **33** Nari za balinga i Jisu ko za dogoro lao ria kaki nana sepele beto za tokea i Pita, ari za guni vei, "Mu lao pa liguqu Setani! Ao quke korapa roquroqua na nyorogua tana Tamaza ao, goto tana tinoni gu," za guni. **34** Beto za kuku varikamudi i Jisu ria na minete tinoni beto ria nana sepele ko ari za gudi vei, "Na tinoni za nyorogua tutiziu ara za mi roqu muma paleni nana toa makana, beto mi pogozia za nana korosi ko mi tutiziu ara. **35** Ura na tinoni za nyorogua kopu vasareni nana toa makana za pala mina saivia tugu za nana toa. Goto na tinoni zake rabekeni nana toa pa tutiqu ara beto pa vaqavaqatani na nongoro leana taqu za mina aloa za nana toa. **36** Na za mina boka vagavoria na tinoni vei bi gona pale aza za nana toa ko bi izongia na kasia guguzu doruna? Bi mijatu! **37** Ko na za mina roitini aza ko mina boka alo muleni za nana toa? Bi mijatu! **38** Na tinoni za keaniziu ara beto na qua paranga pa zazae tinoni ikikerena beto na selana ani, nari za na Tuna na Tinoni ba mina keani tugu aza tonai mina lame tavitiria ria na mateana tabuna pa neqi lavata tana Tamaza na Tamana aza," za gua i Jisu.

9 Beto ari za gudi vei mule i Jisu ria, "Ma poja zozotodigamu ara gamu: kaki gamu qari korapa turu ari za marike tori uke tu tinganai mari batia na binangara tana Tamaza mina lame tavitia na neqi," za gua aza. **2** Ego za jola ka vonomo rane, azae za tekuria i Jisu ari Pita i Jekopi beto i Jone ko za toka zaedi pa maka kubo ululuna ko qari suvere makadi ketakoi. Ko pa moedi ria ketakoi za soga za na tinina i Jisu. **3** Na nana poko za keka kilakilanga joladi doru zakazava qari vakeka veidi ria na tinoni pa pezo. **4** Beto qari bola votu kamuria za ari Elaija i Mosese ko qari kole paraparangia i Jisu. **5** Ko totonai za paranga lao ti Jisu i Pita, ari za guni vei, "Rabi, za leana jola za gami korapa pani gami! Ko mami roitini tu ropi kue aqaqo, maka tamu, maka ti Mosese, beto maka ti Elaija, uve?" za gua aza. **6** Ura qari matagutu vitivitigi ari kue ko zake gilagilai na za za pojai i Pita. **7** Beto za bola amuria maka lei beto totonai qari nongoria za maka mamalaingi koko veina pa korapa lei, ari za gua vei, "Ani za na tuqu, aza qa roquroqu vitivitigia ara. Mu nongoria aza!" za gua. **8** Nari qari siboro ria ko qari dogoro varilivutai ba kepore mule za maka tinoni bari batia, goto makana gu i Jisu za korapa suvere tavitiria. **9** Ko tonai qari loia na kubo ko qari korapa oqa votu goregoredia, azae za naquria i Jisu ari kue sepele ko marike vavakatoni aza vei qari batia, tinganai mina turu mule mae tu pa uke za na Tuna na Tinoni za gudi. **10** Ko qari kole kopuni gu makadi ria za ani, ba qari kole varigua makadi za na za beka na ginuana za na turu mule pa uke za guni aza qari gua. **11** Beto qari nanazia aza, ari qari guni vei, "Ae za vei ko qari pojai ria qari varivagigalaini na Vavanau za i Elaija mae tu za mina lame momoe?" qari gua. **12** Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Zozoto tugu i Elaija za mina lame momoe tu ko mina vatana vatuvizi liguria ria doru zakazava. Ba ae za vei ko za pojai tu na Kutikuti Tabuna za mina gozororia

zoku vitigi beto mina tadogoro vakepore za na Tuna na Tinoni? **13** Ba ara ma pojadigamu, za tori lame tu i Elaija ba qari tutini dia roquroqu vei qari nyoroguani ria aza, vei tugu za tori pojai tu na Kutikuti Tabuna," za gua aza. **14** Ego tonai qari mule gore kamu pana tadiria nana sepele ari Jisu beto ari kue sepele za tokaria, za qari batia za maka minete tinoni lavata korapa suvere ketakoi beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari korapa varigua lao tadiria na sepele. **15** Aza tugu qari batia i Jisu ria doru tinoni, za qari gabara beto qari abutu lao gozogozo qeraqerani aza. **16** Beto za nanazaria i Jisu ria nana sepele, ari za gua vei, "Na za gamu kole variguani gamu pana tadiria?" za gua aza. **17** Nari za paranga za maka tinoni pa varikamu tinoni aza, ari za gua vei, "Tinoni varivagigalai, na tuqu marene ara za qa toka lameni tamu, ura za kolea na ongu ikikerena ko zake boka paranga. **18** Pae tu mina korapa aza ba tonai mina vakamuni nari za iruni tu pa pezo ko za dadao tu na ngujuna, za garata beto za getozo beto nana tu na tinina. Ko qa teparia ara ria na mua sepele ko mari iju votu paleni za na ongu ikikerena qa gudi, ba qarike bokai tu," za gua aza. **19** Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Gamu na zazae tinoni koviria za kepore zozoto na miu rangerange! Ae tu koi vei zovaina vei za mana kole suvere tavitigamu ara za gamu! Ae tu koi vei zovaina vei za mana kole tapatianadi gamu ara za gamu? Mu toka lameni taqu za na koburu aza," za gua. **20** Ko qari toka laoni tana za na koburu marene aza. Ko aza tugu za dogoro lao za na ongu ikikerena ani ko za batia i Jisu, nari za sasuria za na koburu marene, ko za valotua ko za titolo tabokibokili tu pa pezo, beto za dadao tu na ngujuna. **21** Beto za nanazia i Jisu za na tamana na koburu, ari za guni vei, "Ae totozo za podalai veini aza zara?" za gua. Nari za oe lao za na tamana, "Za podalaini na melaluna tu. **22** Ko kubo totozo za gona laoni tu pa iku beto pa kolo ko mi vaukea za gua. Ko vei bu boka ao nari za mu roquroqugami ko mu tokadigami," za gua aza. **23** Nari za oe lao i Jisu, ari za guni vei, "Vei bu boka qu gua tu ao! Doru zakazava za bokai gu na tinoni za vazozoto," za gua aza. **24** Aza tugu za gua vei zara i Jisu nari za velavela votu za na tamana na koburu ani, ari za gua vei, "Qa vazozoto gu ara, mu tokaniziu ketakoi zake neqi na qua vinazozoto!" za gua aza. **25** Ego ko tonai za batiria i Jisu qari abutu varikamu lame ria na minete tinoni, azae za tokea aza za na ongu ikikerena, ari za guni vei, "Ao na ongu kikiqilimu na pokapokamu qa parangaigo ara ao ko mu votu keni tana koburu marene ani beto ko munake kamu kole soga pana tana," za gua aza. **26** Nari za kuku uui za na ongu ikikerena ko za raja vaneqeneqeria za na koburu marene ani beto za votu taloi pana tana. Ko za dogoro vei na tinoni ukena za na koburu marene ani. Ko ria zoku tinoni za qari paranga vei ari, "Koi, za tori uke tu zana," qari gua. **27** Ba za arua i Jisu za na limana na koburu ko za bako vatatakolea nari za turunana za na koburu. **28** Ego ko totonai za luge pa leo ruma i Jisu, za qari peki nanaza golomia ria nana sepele aza, ari qari guni vei, "Ae za vei ko gamike boka tu iju paleni gami za na ongu ikikerena?" qari gua ria. **29** Nari za oe lao i Jisu, ari za gua vei, "Na zakazava vevei zara za zake taroiti goboro goto pa varavara gu beto za boka taiju votu," za gua i Jisu. **30** Ego ko za taloi ketakoi i Jisu beto ria nana sepele ko qari jola vei tu pa Qalili, ura zake nyoroguani i Jisu za bari gilagilai ria na tinoni za ketakoi za suvere aza za gua. **31** Ko za kole vagigalairia aza ria nana sepele, ari za gudi vei, "Na Tuna na Tinoni za pala mina tavalao pana limadi ria na tinoni ko mari vaukea, ba pana liguna gu kue rane mina tavauke za pala mina turu mule aza," za gudi. **32** Qari rurani ria za na ginuana na paranga ani, ba qari pangagadia ko qarike tumani nanazia ria aza. **33** Ego tonai qari kamu pa Kepaniami ko qari luge pa ruma nari za nanazaria i Jisu ria nana sepele, ari za gudi vei, "Na za gamu kole variperani paranga gamu pa zona lamena?" za gua aza. **34** Ba qari okoto ke vagala beto ria, ura pa zona lamena za qari kole variperani paranga ria za na veveina: "I zei za na poreveveina jola?" qari gua. **35** Nari za nyumu ko za kuku varikamudi i Jisu ari ka manogori nana sepele beto ari za gudi vei, "Na tinoni za nyorogua tavaululu za mi kole vapekai tadiria doru ko mi nabuludi ria doru," za gua. **36** Beto za aru vakatapia aza za maka koburu pekina ko za vaturua pa moedi ria doru, beto za ovulu vakatapia beto ari za gudi vei, **37** "Na tinoni za vakamu valeania pana izongoqu ara za maka koburu peki vevei ani, za vakamu valeanaziu tugu ara. Ko aza na tinoni za vakamu valeanaziu ara, za nake ara gu makaqu za vakamuziu na tinoni aza, goto aza tugu vei za garunuziu ara," za gua i Jisu. **38** Ego za paranga lao tana i Jone, ari za gua vei, "Tinoni varivagigalai, gami batia gami za maka tinoni za ijiju pale tomete ikikeredi pa izongomu ao ko gami vanogotia, ura nake somanana tadigita aza," za gua i Jone. **39** Ba za paranga i Jisu, "Muke vanogotia! Ura kepore mule za maka tinoni za roitini maka roiti varivagabarana pa izongoqu ara mina boka poja vikevikereziu ara pa liguna. **40** Ura na tinoni zake kanagita za kole vei tadigita aza. **41** Ma poja zozotodigamu ara gamu: na

tinoni za vadigamu maka kapa pie pa izongoqu ara ura za gilagilai aza za gamu na tinoni tana Karisito, nari na tinoni aza za mina tekua tugu za nana pinia," za gua i Jisu. **42** "Na tinoni za vagabala pirua maka koburu peki za rangeziu ara za leana jola za bi piluni maka patu doa lavata na ruana ko bi lupi pale pa kolo. **43** Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela za maka kale limamu, za mu lomoto vaqopu pale! Ura za leleana jola za na qopuqopumu gu ao ba bu tekua za na toa jola. Aza za leana jolani vei bu izongo betoria kori limamu ko bari tagona lao beto pa heli na iku zake tailili vaukena. **(Geenna g1067)** **45** Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela za maka kale nenemu za mu lomoto vaqopu pale gu! Ura za leana jola za na qopuqopumu gu ao ba bu tekua za na toa jola. Aza za leana jolani vei bu izongo betoria kori kale nenemu ko bari tagona lao beto pa heli. **(Geenna g1067)** **47** Beto vei bi vatatupego ko bi varoitinigo na sela za maka kale matamu, za mu lobiti pale gu! Ura za leleana jola za bi maka matamu gu bu luge pa binangara tana Tamaza. Aza za leleana jolani vei bu izongo betoria za kori matamu ko bari tagona lao beto pa heli, **(Geenna g1067)** **48** ketakoi qari kole na ulozo qarike boka uke beto ko na iku vuruvurunguna zake boka tailili vauke. **49** Ura doru tinoni za mari tavalioso pa iku, maka moqaza podeke vei na vavavui za tavalioso pa solo. **50** Na leleana za na solo. Ba vei mina maragutu za na lingilingina, za ae mule muna roiti vei beto muna boka valingilingi sogai? Mu izongia na solo pa miu toa ko mu makarai suvere varibaere valeana," za gua i Jisu.

10 Ego za taloi ketakoi i Jisu ko za gore vei pa guguguzu pa Jiudia beto pa maka kalena pa pie Jodani. Ko na minete tinoni mule za qari varikamu lame pana tana ko aza za varivagigalai vei tugu za tori manogai roroitidi tu doru totozo. **2** Ego ko ria kaki Parese za qari nyorogua vagonai i Jisu ko qari lame nanazia, ari qari guni vei, "Ae vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau za na tiolata marene za mina boka loi pale za na maqotana?" qari gua. **3** Nari za oe laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Na za za garunudigamu i Mosese gamu?" za gudi. **4** Nari za ari qari gua vei, "I Mosese za vamalumia za na tiolata marene mina boka kutia maka pepa variloi beto mina boka vakeni paleni za na maqotana za gua," qari guni. **5** Ba za parangaria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Ura koko vei tu za duviduvili na roqumiu gamu vei gu zara azae za kuti vadigamu i Mosese za na garunu aza. **6** Goto pa podapodalaina na vinapodaka za na Tamaza za roiti vamarenia beto za varekoa za na tinoni. **7** Ko za vei aza za na marene za mina loiria na tamana beto na tinana, ko mina kole maka tana maqotana. **8** Ko ari kori za mari maka tinoni gu. Ko qarike pikataori goto qari maka gu ari kori. **9** Ko aza za tori varipuku taridi tu na Tamaza, za na tinoni mike varipikataidi," za gua i Jisu. **10** Ko tonai qari mule pa ruma za qari nanazani mule ria na sepele za na ginugua ani. **11** Nari za parangaria i Jisu ria, "Na marene za loi pale na maqotana ko za elava sogai maka reko gotona mule za barabarata tugu aza. **12** Ko na reko ba vei bi loi pale na marenena ko bi elava sogai maka goto marene mule za barabarata mutugu za na reko aza," za gua aza. **13** Ego qari toka kamudi ria kaki tinoni ti Jisu ria na koburu ko mi vaopodi na limana aza qari gua, ba qari vatokedi ria na sepele. **14** Totonai za batiria i Jisu qari roiti vei zara za tagigiri ko ari za gudi vei, "Mu vamalumuria ria na koburu ko mari lame pana taqu. Muke suquturia, ura tadiria tugu veveidi ari za na binangara tana Tamaza. **15** Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni zake vei maka koburu peki pa tekuna na binangara tana Tamaza, za minake luge lao tugu aza," za gua aza. **16** Beto za aru vakataparia aza ria na koburu ko za vaopodi na limana ko za manadi. **17** Ego tonai za taloi keni ko za korapa lalaonana pa zona i Jisu, azae za abutu lame nyumu sori tungutunguna pa moena i Jisu za maka tinoni, ko za nanazia, ari za gua vei, "Tinoni varivagigalai leleamu, na za za mana roitini ara beto mana teku izongia ara na toa jola?" za gua aza. **(aiōnios g166)** **18** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Ae za vei ko qu gigalaniziu tu na leleaqu ara ao? Kepore za maka bi leleana, goto makana gu na Tamaza. **19** Qu gilagilariamua ao ria na vavanau: 'Muke varivai, muke barabarata, muke ikiko, muke jutu sekeseke, muke teku izizongo pa sekeseke, mu pangagadi na tinamu na tamamu,'' qari gua," za gua aza. **20** Nari ari za gua vei za na tinoni ani, "Tinoni varivagigalai, doru garunu vevei ria za toto vei na pekiqu tu qa podalai tutiria ara za ria," za gua. **21** Tonai za dogoro taria beto za roquroqua i Jisu aza, ko ari za guni vei, "Maka zakazava gu za oqoro okotonigo ao. Mu lao ko mu vavaidi ria doru zakazava qu izongoria, ko mu iadi ria na tinoni golabadi ko mi kole na mua izizongo pa noka. Beto za mu lame tutiziu ara," za gua aza. **22** Tonai za paranga vei zara i Jisu nari za titigore aza, beto za tabekele ko za pogozo kenini aza za na bulo takulangana, ura na tinoni izizongo vitivitigi aza. **23** Beto za dogoro varilivutai i Jisu beto ari za gudi vei ria nana sepele, "Za tapata vitivitigi ko mari lugea ria na tinoni izizongo za na binangara tana Tamaza," za gua aza. **24** Nari qari gabarani ria nana sepele za

na paranga tana. Ba za paranga soga laoria mule i Jisu ria, “Boko tuqu, za tapata jola na lugena za na binangara tana Tamaza! **25** Na manugu tapatana jola za na kameli mina sulingi lugea na lobogona na nila, ba za tapata jolani mutu aza za na tinoni izizongo mina lugea za na binangara tana Tamaza,” za gua i Jisu. **26** Ko tonai za qari gabara vitivitigi ria na sepele ko qari okoto varivarinanaza lao lame, ari qari gua vei, “Ko mina vei za i zei gu za mina taalo?” qari gua. **27** Nari za dogoro laoria i Jisu ria beto ari za gua vei, “Tana tinoni za tapata jola ani, ba tana Tamaza zake tapata. Ura kepore maka zakazava za tapatia na Tamaza,” za gua aza. **28** Beto za paranga i Pita, ari za gua vei, “Dogoro! Gami za gami tori loi vakole paledi tu za doru zakazava ko gami korapa tutigomami ao,” za guni. **29** Nari za paranga i Jisu, ari za gua vei, “Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni za loiria nana ruma, na luluna marene na luluna reko, na tamana na tinana, na tuna babi na kobu pezo, pa ginuaqu ara beto na nongoro leana, **30** za aza za mina tamo vazoku vani na Tamaza koviria. Ko pala mina izongoria zoku gogoto jola ruma, beto mina zoku gogoto luluna marene na luluna reko, na tinana, na tuna, na pezo, beto mina tanganganguluu tugu vei aza. Beto pa totozo za korapa lame za mina izongia na toa jola za na tinoni aza. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Ko ria na zoku qari momoe za mari na liguligu, beto ria na zoku qari liguligu za mari momoe,” za gua aza. **32** Ego za tutia i Jisu beto ko ria nana sepele za na zona zaena pa Jerusalema ko i Jisu za momoedi. Ria na sepele qari gabara vitivitigini aza beto ko ria na tinoni qari tuti liguria ba qari matagutudia tugu. Ko za toka kaledi mule i Jisu ari ka manogori sepele ko za podalai pojadi ria na zakazava mina gozororia aza ketakoi, **33** ari za gudi vei, “Mu vainongoro. Taqe korapa rerege zae pa Jerusalema za gita. Ketakoi za na Tuna na Tinoni za pala mina tavalao pa limadi ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau. Pala mina tajutu ko mina tavauke beto pala mari valaoa tadiria na tinoni karovodi aza **34** ko mari vavaledeni, mari tue taria beto mari piqolia ko mari vaukea aza, beto mina jola gu kue rane za mina turu mule aza,” za gua i Jisu. **35** Ego qari lame ti Jisu ari Jekopi beto ko i Jone kori tuna marene i Jebeti, ko ari qari guni vei, “Tinoni varivagigalai, gami nyoroguani ko na manugu babi tepanigo gami kori za bu roiti vadigami ao,” qari guni. **36** Nari ari za gua vei i Jisu, “Na za gamu nyoroguani gamu kori ko ba roiti vadigamu ara qamuguni?” za gudi. **37** Nari qari oe lao ari kori, ari qari gua vei, “Dai, mu vamalumugami gu ko tonai muna nyumua ao za na mua nyumunyumuna bangara pa mua binangara lavata, za maka gami kori mi nyumu keta pa kale matuamu goto maka keta pa kale merimu,” qari guni. **38** Nari ari za gudi vei Jisu ari kori, “Gamuke gilagilai gamu kori za na manugu gamu korapa tepai. Ae vei, muna boka lugeria tu gamu kori za na vitigi mana gozororia ara? Muna boka tapaputaisoni gamu kori za na paputaiso vitigi veveina mana gozororia ara?” za gua aza. **39** Nari ari qari gua vei ari kori, “E, mami boka gu,” qari gua. Nari ari za gudi vei i Jisu ari kori, “E, na vitigi mana lugeria ara za muna gozororia tugu gamu kori, beto ko muna tapaputaisoni gu gamu kori za aza mana tapaputaisoni ara. **40** Ba nake ara mana mijatia za i zei za mina nyumu pa kale matuaqu beto pa kale meriqu. Goto na Tamaza tu mina vadi ria za tori vatana vadi tu za kori nyumunyumudi ari,” za gua i Jisu. **41** Ego tonai qari nongoria ari ka manogaputa sepele za vei zara, za qari tagigiri vikevikeredi ari Jekopi i Jone. **42** Nari za kuku varikamudi i Jisu ria nana sepele, ko ari za gudi vei, “Gamu gilagilaimiu gamu za ria qari tadogoro vei na bangaradi ria na tinoni karovodi za qari lalae betodi gu za na toa tadiria na dia tinoni, beto ria na tinoni za koleria na neqi za qari kole kuta uanadi za ria na tinoni pa kauraidi. **43** Ba gamu za munake roiti vei zara. Goto na tinoni za nyoroguani ko mina tinoni poreveveina za mina kole nabulu betodigamu tu za gamu doru. **44** Beto gamu za na tinoni za nyorogua momoedigamu za aza za mi pinauzu tadigamu doru tu aza. **45** Ura na Tuna na Tinoni za zake lame ko mi porenana nabulu za gua, goto za nabulu tugu beto za vani tu nana toa ko za pajuku aloria ria na kubo tinoni,” za gua aza. **46** Ego qari gore kamu pa Jeriko ria. Ko tonai mi taloi pa Jeriko za gua i Jisu beto ria nana sepele beto ko na minete lavata, za maka tinoni zake batabata na izongona i Batimiasi, na tuna marene i Timiasi, za korapa nyumu tepatepa poata pa keketai zona. **47** Ko totonai za nongoroni aza i Jisu pa Nazareti za korapa rerege jola qari gua azae za podalai kuku votu, ari za gua vei, “Jisu na Tuna i Devita! Mu roquroqu tokaniziu!” za gua. **48** Nari ria zoku tinoni qari tokea ko mi nogoto qari guni. Ba totonai za vaiolo zaea mutu za nana kukuku, ari za gua vei, “Jisu na Tuna i Devita! Mu roquroqu tokaniziu!” za gua. **49** Nari za turu vanogoto i Jisu ko ari za gua vei, “Mu kuku valamea,” za gua. Ko qari kukua za na tinoni zake batabata ani, ari qari guni vei, “Mu varene! Mu turu! Aza za korapa kukugo,” qari guni. **50** Nari za teku vagore paleni za na poko za udeni, za soqolo turu ko za lame ti Jisu. **51** Nari za paranga laoa i Jisu aza, ari za guni vei, “Na za qu nyoroguani ao ko mana

tokanigo ara?" za guni. Nari ari za gua vei za na tinoni zake batabata ani, "Rabi, ara qa nyoroguani ko ba batabata soga qa gua," za guni. **52** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Mu lao, na mua rangerange za tori salanigo tu ao," za guni. Pa totozo tugu aza za boka dogodogoro soga aza ko za somana tutianana i Jisu pa zona.

11 Totonai qari tata pa Jerusalema ria ko qari kamu pa Betipezi beto pa Betani pa Kubo pa Olive, za garunu lao momoedi i Jisu ari kori nana sepele, **2** ari za gudi vei, "Mu lao pa guguzu maka karovona pa moemiu nari. Ko aza tugu muna bola lao za pala muna batia za maka dongiki koregana na tapiko vaturu kolena aza oqoro zaea tugu maka tinoni aza. Mu ruvatia aza ko muna toka lameni. **3** Vei mari nanazagamu kaki tinoni, 'Ae za vei gamu korapa tu roiti vei zara?' mari gudigamu, za ari muna oe veidi, 'Na Bangara za nyoroguani mae beto nake zovaina mina vamule lamea za gua,' muna gudi," za gua i Jisu. **4** Ego ko qari taloi lao ari kori ko qari batia za na dongiki koregana na tapiko vaturu kolena pa peguruna na atakamana pa keketai zona, ko qari lao ruvatia. **5** Nari za qari paranga ria kaki tinoni qari suvere tata ketakoi, ari qari gua vei, "Na za gamu korapa roitini? Ae za vei ko gamu korapa tu ruvatia na dongiki zana?" qari gua. **6** Nari za qari pojai ari kori za aza vei za poja veidi i Jisu. Nari za qari vamalumu vadi. **7** Ko qari toka vakamuni ti Jisu, ko qari lovaza vakeni na poko za na pokotona na dongiki, beto za zae i Jisu. **8** Zoku jola ria na tinoni qari lovazaria pa zona za na dia poko, goto ria kaki qari kaele teku equru suvege ko qari lovazadi pa zona. **9** Beto za ria na tinoni qari rerege momoe lao beto qari tuti pa liguligu za qari kukuku, "Aroia! Za tamana aza za lame pa izongona na Bangara! **10** Za tamana za na binangara tana tamada i Devita. Aroia pa nulu vavagalo," qari gua. **11** Ego ko za kamu pa Jerusalema aza ko za lao luge pa kakabarena na zelepade. Ko za kole dogoro varilivutaidi aza za doru zakazava ketakoi, ba za tori gore tu za na veluvelu ko za votu laonana pa Betani aza beto ari ka manogori nana sepele. **12** Ego ko za rane na kota qari taloi koko lame vei pa Betani, za vaia na burana i Jisu. **13** Tonai tu za korapa lamelamenana pa zona azae za batia za maka suvege piqi za mota jola na equruna, ko za lao dogoria palu kolenana na vuana za gua. Ba tonai za lao kamua za kepore za maka vuana bi batia goto na galegale equruna gu ura za oqoro kamua nana totozo vua. **14** Nari ari za guni i Jisu za na suvege piqi aza, "Kepore tugu maka tinoni mi gania na vuamu ao!" za guni aza. Ko qari nongoriadia tugu ria nana sepele za na parangana i Jisu. **(aiōn g165)** **15** Ego tonai qari kamu pa Jerusalema nari za luge lao pa kakabarena na zelepade i Jisu ko za podalai adu votuvotudi ria qari korapa vavai beto ria qari vavaidi na zakazava pa kakabarena na zelepade, beto za peluku vaopo paledi aza ria na tevolo tadiria qari sogasoga poata karovodi beto ria na nyumunyumudi tadiria na tinoni qari kole vavaidi na kuru vavavuidi **16** beto za suquturia ko kepore maka tinoni bi pogozo varikarovaini maka za pa kori uquna na kakabarena na zelepade. **17** Beto za kole varivagigalai, ari za gudi vei, "Gamuke gilagilai tu gamu za aza vei za pojai na Tamaza za takuti pa Kutikuti Tabuna? 'Na ruma taqu za mina tavaizongo na ruma varavarana tadiria doru puku tinoni,' za gua! Ba gamu gamu roiti veini tu na bevi ovovona tadiria na tinoni raja ikikodi," za gudi. **18** Ko tonai qari nongoroni ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za vei zara i Jisu, za qari podalai nyaqonyaqo zona golomona ko mari vaukea aza qari gua. Ba qari matagutuni aza, ura doruna na tinoni za qari gabarani za nana varivagigalai. **19** Ego totonai za gore na veluvelu nari za qari votu lao pa peguruna na guguzu i Jisu beto ko ria nana sepele. **20** Ego totonai qari rerege jola na volavolaza za qari batia ria za na suvege piqi za tori malei uke tu, za podalai tu pa batuna ko za gore tu kamu pa bagerena. **21** Nari za roquroqu kamua i Pita za na veveina na suvege piqi ani ko ari za guni vei i Jisu, "Rabi, dogoro! Na suvege piqi qu leveni ao za tori ukenana tu!" za gua aza. **22** Nari za paranga laoria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Mu rangea na Tamaza. **23** Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni za paranga laoa za na kubo ani, 'Mu tajopu ko mu gona laonigo makamu pa ivere,' za gua, beto zake orirabeke pa bulona goto za vazozotoa gu za aza vei za pojai za mina gore votu tugu za gua aza, nari za pala mina gore votu vei tugu za pojai aza. **24** Ko za vei aza za ma pojadigamu: doru zakazava gamu varavara ko gamu tepai, za mu vazozoto za gamu tori tekua tu, beto za pala muna izongia tugu ao aza. **25** Ko totonai muna turu varavara za mu taleozoni za na sela gamu puku tutini na goto tinoni, ko na Tamamiu pa noka ba mi taleozodigamu na miu sela za gamu," za gua i Jisu. **27** Ego za kamu soga mule pa Jerusalema i Jisu beto ria nana sepele. Ko totonai za korapa rerege pa kakabarena na zelepade i Jisu, za qari varikamu lao tana ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na tiolata matamata. **28** Ko qari nananazia aza, ari qari gua vei, "Ae neqi veveina za qu izongia ao ko qu

roitidi na roiti veveidi zara? I zei za vanigo na neqi ko qu roitidi za ari?" qari guni. **29** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Ego ara ba ma nanazadigamu mae maka nanaza ropi za gamu. Ko vei muna oeziu gamu za pala mana ule vadigamu ara za pana neqi ti zei qa roitidi ara ria na roiti ari. **30** Pae za koko lame vei za na neqi za izongia i Jone ko za paputaiso? Za lame vei tana Tamaza pa noka, ba na koko lame veina tadiria na tinoni gu? Mu oeziu moko," za gua aza. **31** Nari qari kole varigua makadi, ari qari gua vei, "Vei tana Tamaza pa noka tana gua gita nari za pala ari mina gua vei, 'Ba ae za vei ko gamuke vazozotoa tu gamu i Jone,' pala mina gudigita. **32** Goto lao vei tana paranga za gita 'Na lame veina tadiria na tinoni gu,' tana gua, za varivamatagutu za," qari gua. (Qari matagutudi ria na tinoni, ura doru tinoni za qari rovea i Jone zozoto za maka tinoni korokorotai qari gua). **33** Ko ari gu qari oe veini i Jisu, "Dai, gamike gilagilai gami za!" qari gua. Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Ego, ko vei za ara ba manake ule vadigamu tugu za pae qa teku neqi beto qa roitidi ara ria na zakazava ari," za gudi.

12 Ego za podalai vavakato pa vavakato vavapada tadiria i Jisu, ari za gua vei, "Kolenana za maka tinoni za roitini maka inuma qurepi beto za bara varilivutaini. Za ruri kori vaoqili valolua aza za maka patu ketakoi mina tamuja teku za na kolona na qurepi, beto za vaturua aza za maka ruma gelegelena ketakoi mina takopu za na inuma qurepi. Beto za loi valao vadi ria kaki tinoni roiti ko qari roiti za pa inuma aza ko qari kopuni, beto za taloi keni pa maka guguzu zouna aza. **2** Ego totonai za kamua za na totozo lokelokete nari za garunu vamulea na tinoni porenana inuma ani za maka nana pinauzu ko mi lao tadiria na tinoni kopu ko mi teku vani za na iana tonai mari lokelokete za gua. **3** Ba qari lao tu ria na tinoni kopu ketakoi ko qari aru tamania za na pinauzu aza ko qari maja vitivitigi pale beto qari iju vamule galegale paleni. **4** Nari za garunu laoni mule na tinoni porenana inuma ani za maka goto pinauzu. Ba qari lao mutugu ria na tinoni kopu ko qari maja vapalepaleka pale za na batuna beto qari vakea vikevikere pale. **5** Ba za maka garunu laoni mutugu za maka goto pinauzu mule, ba tonai za qari vauke zozotoa aza. Ko na motadi ria za garunu laodi, ba zara tugu qari veidi, kaki qari piqoloria goto kaki qari vaukeria. **6** Ego maka moqamoqazana gu za kole jola, aza tugu na tuna za roquroqu vitivitigia. Ko liguligu betobeto, za garunu laoni aza tadiria qari kopu inuma za na tuna ani ura ari za roquroqu vei aza, 'Na tuqu zozoto gu ara ani, ko pala aza mari pangagani,' za gua aza. **7** Ba totonai za ria na tinoni kopu inuma za ari qari variparanga vei, 'Aza pala mina izongo vakarovoria na izizongo tana tamana ani! Mae, lame! Aria ko ta vai vauke pale aza, ko na izizongo tana tamana za tana teku vakarovoria nada gita!' qari gua. **8** Ko qari aru tamania ko qari vauke paleni, beto qari gona votu paleni pa peguruna na inuma za na kobukobu tinina aza. **9** Ko zara za vei nari za na za mina roitini za na bangara porenana inuma ani? Pala ari gu mina roiti vei aza: mina kamu aza, ko mina vai vauke beto paledi ria na tinoni kopu inuma beto za mina vakarovo lao vadi mule ria kaki goto tinoni kopu za nana inuma qurepi ani. **10** Ae vei gamu oqoro tugu tiro vakabekaberia gamu za aza za tapoja pa Kutikuti Tabuna? Ari za gua vei aza, 'Aza tugu na patu qari kilu pale ria na tinoni vavaturu ruma, aza tugu za na kuta patu vizovizo. **11** Na roiti tana Bangara ani ko za varivagabara jola pa nada dogodogoro!' za gua," za gua i Jisu. **12** Ko qari gilagilai ria na kuta iama, na tinoni varivagigalai vavanau beto boko tiolata lavalavata za na vavakato vavapada ani za juturia gu ria qari gua, ko qari nyaqoni zona ko mari aru tamania qari gua. Ba qari matagutuni ria za na minete tinoni ko qari loia i Jisu ko qari kenidia gu. **13** Ego ria kaki Parese beto ria qari jukajukai i Herodi za qari tagarunu lao ti Jisu ko mari vagonai pa kaki paranga aza qari gua. **14** Ko qari lame tana ria ko ari qari guni vei aza, "Tinoni varivagigalai, gami gilagilaimami gami za qu zotomua gu ao, beto kepore za maka tinoni qu matagutuni ao. Beto za kepore veveina tamu za na tuturuna tana tinoni, goto qu varivagigalaini gu ao za na zona zozotona tana Tamaza. Ae vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau za mina tatabara lao tana bangara Siza za na takisi, ba dai? Ko mami tabaria tugu gami za na mami takisi, ba mamike pavu tabaria?" qari guni. **15** Ba za tori bati poai tu i Jisu za na dia sekeseke, ko ari za gudi vei, "Ae za vei ko gamu korapa nyorogua vagonaziu ara za gamu? Valamea maka poata siliva ko ma dogoria ko," za gudi. **16** Ko tonai qari pogozo laoni za maka nari ari za gudi vei, "I zei na izumatana beto na izongona za pa poata ani?" za gudi. Nari za ari qari guni vei aza, "Na bangara Siza," qari guni. **17** Nari za paranga i Jisu, "Ego mu vani i Siza aza ti Siza, beto mu vani na Tamaza aza tana Tamaza," za gudi. Ko qari gabara ria na tinoni. **18** Ego qari lame ti Jisu ria na Sadusisi, ria na tinoni qarike vazozotoa na turumule pa uke, ko qari nanazia, ari qari guni vei, **19** "Tinoni varivagigalai, za kuti vakole vadigita i Mosese gita za vei mina uke loi paleni maka tinoni za na maqotana ba bi kepore na tuna, za mina elava sogai na taina marene za na

naboko ani ko mina vapore vani na tuna vuana za na tugana za tori uke tu. **20** Ko koledia ari ka vitu tamatazi marene. Na tugadi pa moa za elavia za maka reko ba kepore na tuna vuana za na marene aza beto za ukenana. **21** Ego ko za teku elavia na tuti vinaori za na naboko aza, ba kepore mutugu na tuna vuana beto za uke mutugu aza. Ko na taidi marene vinaue ba za vei mutugu. **22** Ko ari ka vitu tamatazi doru za qari elavia za na reko nabonaboko aza, ba kepore beto tugu na tudi vuadi. Pa liguna qari uke beto ari ka vitu doru ari, beto za uke za na reko nabonaboko aza. **23** Ego ko pa rane turumule tonai mari turu mule ria na tinoni za pala i zei na maqotana za na reko ani? Ura ari ka vitu doru qari elavia aza," qari gua. **24** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Gamu sela za gamu! Ura gamuke gilagilai gamu za na Kutikuti Tabuna beto na neqi tana Tamaza! **25** Ura tonai mari turu mule pa uke ria qari tori uke tu, za pala marike varielava lao lame ria na marene na reko, goto pala mari suvere vei gu ria na mateana pa noka za ria. **26** Na veveidi ria qari turu mule pa uke za gamu oqoro tu tiro vakaberia gamu pa buka za kutia i Mosese? Pana ia ketakoi za pojai na veveina na tokutoku toana za vuruvurungu, ketakoi za paranga ti Mosese za na Tamaza, ari za guni vei, 'Ara za na Tamaza ti Ebarahami, na Tamaza ti Aisake, beto na Tamaza ti Jekopi,' za gua. **27** Ko aza za nake Tamaza tadiria na tinoni ukedi, goto tadiria tu na tinoni toadi. Ko gamu sela za gamu!" za gua i Jisu. **28** Ego maka tinoni za varivagigalaini na Vavanau za lame ko za nongororia tugu aza ria na zakazava qari variguani ria. Ko tonai za dogoria aza za oe valeanaria i Jisu ria na Sadusisi, nari za nanazia aza, ari za gua vei, "Ae garunu za za momoe joladi ria doru?" za guni. **29** Nari za oe lao i Jisu, ari za guni vei, "Na garunu za momoe za ani, 'Vainongoro, gamu na tinoni Izireli! Na Bangara na nada Tamaza, na Bangara za maka moqamoqazana gu. **30** Ko mu roquroqua na Bangara na mua Tamaza pa doruna bulomu, pa doruna mua toa, pa doruna roqumu, beto pa doruna mua neqi,' za gua. **31** Na vinaori garunu za ani, 'Mu roquroqua na goto tavitimu aza vei qu roquroqu veinigo makamu,' za gua. Kepore za maka garunu za poreveveina joladi kori garunu ari," za gua i Jisu. **32** Tonai za paranga lao ti Jisu za na tinoni za varivagigalaini na Vavanau, ari za gua vei, "Vavagua, tinoni varivagigalai! Qu zotomua gu za aza vei qu pojai maka moqamoqazana gu za na Tamaza, ko kepore za maka za vinaoria aza. **33** Beto ko na tinoni za mina roquroqua na Tamaza pa doruna bulona, pa doruna nana gigalai, beto pa doruna nana neqi, beto mina roqua na goto tavitina vei za roquroqu veini makana. Mina tutiria na tinoni za kori garunu ari, za leana jolani mina valaoa na nana varivana beto nana vavavui tana Tamaza," za gua za na tinoni ani. **34** Ko tonai za nongoria i Jisu na tuvizina za na oe tana tinoni ani nari za ari za guni vei, "Ao za quke zou pa binangara tana Tamaza," za guni. Ko pa liguna za paranga vei zara i Jisu qari pangaga nanazia mule ria aza. **35** Ego totonai za kole varivagigalai pa leo kakabarena na zelepade i Jisu za ari za paranga vei, "Ae za vei ko qari varivagigalaini tu ria qari varivagigalaini na Vavanau za na Karisito za na tuna i Devita qari gua? **36** I Devita makana za titai na Ongongu Tabuna za ari tu za paranga vei, 'Za paranga za na Tamaza tana qua Bangara: Mu nyumu pani pa kale matuaqu, ko koi vei tu mana tete vakilasaria ara ria na mua kana, za gua,' za gua i Devita. **37** Makana i Devita za gigalani na 'Bangara' tu aza, ko ae za vei mina boka tuna tu i Devita za na Karisito za vei?" za gua i Jisu. Ko qari qerani ria na tinoni i Jisu tonai qari kole vainongoro. **38** Ko pa nana varivagigalai za ari za paranga vei i Jisu, "Mu balaudi ria qari varivagigalaini na Vavanau, qari nyorogua pokopoko vakakaza beto qari lekoleko ko mari gozoro qeraqeradi ria na tinoni pa ia makemaketina qari gua. **39** Beto ko qari mijataria na nyumunyumuna poreveveidi pa leona na ruma varivarikamuna beto na nyumunyumuna tadiria na tinoni lavalavata pa ivata vavolo. **40** Qari ragaragata vakenidi na dia zakazava ria na nabonaboko, beto qari varavara vakakaza ko mari tabata tadiria na tinoni qari gua. Ba na vinakilasa mari tekua ria za mina lavatana jola," za gua i Jisu. **41** Ego tonai za korapa nyumu nana pa moena na vavakoleni poatana pa kakabarena na zelepade i Jisu, za dogoro lao za batiria aza ria na minete tinoni qari okoto lao loiria na dia poata varivana. Ko ria kubo tinoni izizongo za qari okoto kole lao loloiria na dia baeke poata. **42** Beto za tuti lao za maka reko nabonaboko golagolabana ko za lao loia za kori poata kopa peki moqamoqazana, na padadi za maka pene gu. **43** Pana totozo aza za kuku varikamudi i Jisu ria nana sepele ko ari za gudi vei, "Ma poja zozotodigamu ara gamu: aza za loia na nabonaboko golagolabana ani za zoku jolani aza qari loia pa loloi poatana ria doru tinoni izizongo. **44** Ura ria doru za qari teku gu pa dia zoku izizongo za qari valao, goto na nabonaboko ani za aza tugu doruna za izongia pa nana toa golaba ko bi toani za valao betoa gu," za gua i Jisu.

13 Tonai za korapa taloi votu pa kakabarena na zelepade i Jisu, za maka ria nana sepele za

paranga, “Tinoni varivagigalai, dogoro! Na beko patu lavalavata beto na rumaruma batabata lea!” za gua. **2** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Qu batiria doru ruma lavalavata ari? Kepore zozoto maka patu qari kole varivariake topare pani za mina kole jola, goto doruna za pala ria na tinoni mari qovara betoria,” za gua i Jisu. **3** Ego ko tonai za korapa nyumu nana pa kubo pa Olive ko za bata lao vei pa ia tana zelepade i Jisu, za qari peki nanaza golomia ari Pita, i Jekopi, i Jone, beto i Aduru aza, ari qari guni vei, **4** “Mu ule vadigami! Pa viza za mari gore votu ari, beto na za na vinagilagila beto mari raja ria doru zakazava qu koni pojaria ao zara?” qari gua. **5** Nari za paranga laoria i Jisu ria, “Mu suvere vabalau, ko marike toka vapirugamu ria na tinoni. **6** Kubo ria na tinoni pala mari lame pana izongoqu ara ko mari paranga vei ari, ‘Ara za aza,’ mari gua, ko mari toka vapiru paledi ria na zoku tinoni. **7** Tonai muna nongorodi gamu ria na varipera beto na vavakatodi na varipera, za muke matagutudi ria. Ura pala mari pidoko lame tugu ria na zakazava ari ba za oqoro kamua za na vinabetona. **8** Pala maka puku tinoni mina turu talea maka goto puku tinoni, beto maka binangara mina turu talea maka goto binangara. Mina nunu zoku kota beto pala mina raja na songe. Na zakazava ari za vei na podapodalaina na vitivitigi teku koburu. **9** Ko gamu mu dogoro kopudigamu makamiu. Ura pala mari teku valaogamu pa varikamu tadiria qari varivarituti beto ko mari piqopiqologamu pana ruma varivarikamuna. Beto pala muna turu pa moedi ria na qavuna beto ko ria na bangabangara pana veveina na izongoqu ara, ko muna vavakato vadi za na veveina na nongoro leana. **10** Ko momoe na nongoro leana za mina tatarae mae tu pana tadiria doru puku tinoni. **11** Ko tonai mari toka laodigamu pa ia varivaritutina za gamu, za munake takulangani na za muna pojai keta mu gua. Aza tugu na paranga muna taiani na totozo aza za muna poja votuni. Ura nake gamu za muna paranga, goto na Ongu Tabuna tu. **12** Na totozo aza ari kori tamatazi marene ba mari varitoka valao tugu pa uke, ria na tamadi ba mari veidi tugu ria na tudi, beto ria na koburu za mari raja vaukeria ria na tamadi na tinadi. **13** Beto gamu za pana veveiqu ara za pala marike tavaraguadigamu doru tinoni. Ba na tinoni mina aru tamana vamauru ko mina kamua na vinabetona za mina taalo,” za gua i Jisu. **14** “Ba tonai muna batia gamu za na beku tana tamaza sekeseke mina turu pa ia madina pa zelepade ketakoi za tabunana mina lao (gamu gamu tiroa ani za mu vakoinonoa na ginuana ani!), nari za ria na tinoni qari suvere pa Jiudia za tonai mari uku zagereria ria na okokoto kubo ketakoi. **15** Aza na tinoni za korapa suvere pa arena nana ruma za mike mule gore qaqiriria nana zakazava pa leona nana ruma. **16** Na tinoni za korapa pa inuma za mike mule tekuria nana poko pa nana ruma. **17** Na totozo takulangadi jola tadiria na reko qari bogata beto ria qari izongo melalu ria na rane ria! **18** Mu varavara tepatepa lao tana Tamaza, ko na zakazava ari za marike raja lame pa totozo za lomozo vitivitigi na kota. **19** Ura na tapata mari gozororia ria na tinoni pana rane ria za mina lavata joladi doru tapata qari jola, podalai tu totonai za vapodakia na kasia abana na Tamaza ko za kamua koviria ko pa liguna aza za kepore mule za maka zakazava veveina mina raja ligu. **20** Vei bike kobu vapapakaria na Bangara ria na rane ria, nari za kepore za maka tinoni bi toa. Goto koko vei za roquria aza ria na tinoni tamijatadi za tori mijataria tu aza, azae za vapapakaria na Bangara za ria na rane ria. **21** Ko vei bi paranga gamu maka tinoni, ‘Dogoro! Ani za na Karisito!’ babi ‘Dogoro! Zana aza!’ bi gua, za banabana vazozotoa aza. **22** Ura pala mari bolabola kamu ria na karisito sekesekedi beto na tinoni korokorotai sekesekedi. Pala mari roiti votudi ria na dia vinagilagila beto na roiti varivagabaradi, ko vei mari boka za pala mari toka vapiruria tugu ria na tinoni tamijatadi tana Tamaza. **23** Ko gamu za mu suvere vabalau! Qa tori poja vakoledigamu tu ara ria doru zakazava ari tonai qari oqoro tu gore votu,” za gua i Jisu. **24** “Ba pana rane ria totonai mina kamua na totozo tapata, mina rodomo za na tapo beto na popu ba minake kabere; **25** mari lotu lagere za ria na seru pa noka beto ria na neqi pa noka za mari tajou vakanoko. **26** Beto mari batia ria za na Tuna na Tinoni mina lame vei pa lei tavitia na neqi beto na kabere lavata. **27** Ego beto za pala mina garunu laodi aza pa made uquna na kasia guguzu ria na mateana ko mari varikamudi ria nana tinoni tamijatadi, podalai pa maka uquna na kasia guguzu ko mari lao vaokotia pa vinabetona,” za gua i Jisu. **28** “Mu teku vinakabere pa suvege piqi. Tonai mina takelai za na equruna beto mari podalai ijoko ligu za na boko kaena, nari za gamu gilagilai gamu za tata lame za na totozo mangini. **29** Ko gamu ba vei tugu aza. Tonai muna batiria mari gore votu ria na zakazava qa pojadigamu ara, za mu gilagilai za tata vitivitigi gu pa atakamana aza. **30** Ma poja zozotodigamu ara gamu: tonai mari oqoro uke beto ria na zazae tinoni koviria za pala mari gore votu za na zakazava ari. **31** Na noka beto na pezo za mari na maragutu, ba na paranga taqu za marike izongo maragutu podeke,” za gua i Jisu. **32** “Goto na veveina na rane babi na totozo aza za

kepore maka tinoni za gilagilai. Ria na mateana pa noka ba qarike gilagilai, na Tuna ba zake gilagilai tugu. Makana gu na Tamana za gilagilai. **33** Mu suvere vabalau beto mu suvere kopu, ura gamuke gilagilai gamu za na totozo. **34** Maka moqaza podeke vei gu maka tinoni za keni lekolekonana pa maka guguzu zouna. Tonai za oqoro taloi keni nari za okoto iadi na roiti ria nana nabulu ko mari okokoto roiti za gua. Beto za poja vakoleni tugu za na tinoni za kopu pa atakamana ko mina suvere gelegeleni za na mule lamena za guni. **35** Ko za vei za gamu ba mu suvere gelegele, ura gamuke gilagilai gamu za na totozo mina mule lame na bangarana na ruma. Zake tagilagila za bi lame pana veluvelu za, pana korapa bongi za, babi pana kiu kokorako za, babi na volavolaza lea. **36** Keta mi lame kamu vasiboro, nari mi bati gamu mu korapa puta mumagemiu za gamu. **37** Ko aza tugu qa korapa poja veidigamu gamu ari, za qa poja veidi tugu ria doru: mu suvere gelegele," za gua i Jisu.

14 Ego kori rane za kole beto mina kamua za na vavolo Alokata beto na vavolo Bereti Nake Kovuruna. Ko ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari kole nyaqonyaqoni zona ko mari aru tamania ko mari vaukea i Jisu qari gua. **2** Ari qari kole paraparanga vei zana, "Nake totozo vavolo Alokata, tana arua, keta ta kole variperadi ria na tinoni," qari gua. **3** Ego za korapa pa Betani i Jisu ko za korapa suvere pa ruma ti Saimone, aza na tinoni za rajai mae na poqupoqu perangaina. Ko tonai za korapa tekuteku i Jisu za pogozo kamuni maka reko za maka jagi patu alabasita za pugelia na oela liosona, na oela aza za taroiti pa suvege nadi ko za zae jola na vaina. Za lobitia aza za na jagi ani beto za vuvani pana batuna i Jisu. **4** Ba kaki ria qari suvere ketakoi za qari kole variparaparanga tagigiri makadi, ari qari gua vei, "Koi, ae za vei ko za korapa tavuva vikevikere goboro vei zara za na oela vavaguana jola zana? **5** Bi boka vavaini ko bi tekuni jolani kue gogoto poata siliva za na oela ani beto ko bi vadi ria na tinoni golabadi za na poata!" qari gua. Ko qari tagigiri vikevikereni za na reko aza. **6** Ba za paranga i Jisu, "Tari tu, loia! Ae za vei ko gamu korapa vatapatia? Maka roiti leana tugu za korapa roitini aza taqu. **7** Ura ria na tinoni golaba varivasevidi za pala mari suvere tavitigamu doru totozo, ko tonai muna nyorogua tokadi za muna boka tokadi gu. Goto ara za manake suvere tavitigamu doru totozo. **8** Na reko ani za korapa roitini za aza vei za bokai. Za vuvani oela omomanga lea za na tiniqu ara, ko za varoquroqu momoeni na golomoqu ara. **9** Ko ma poja zozotodigamu ara gamu: doru kota pa kasia guguzu mina tavavakato za na nongoro leleana ani za mina tavavakato tugu ko na varoquroquna na reko aza za na roiti za korapa roiti lameni aza pana taqu," za gua i Jisu. **10** Ego i Jiudasi Isikarioti, maka ari ka manogori sepele, za taloi lao tadiria na kuta iama ko mina toka valao vadi aza i Jisu za gua. **11** Ko totonai qari nongoria ria na parangana i Jiudasi za qari qera ko qari poja vakoleni ko pala mari vani na poata aza qari gua. Ko za podapodalai nyaqonyaqoa i Jiudasi za maka totozo leana tonai mina boka toka valao vadi i Jisu za gua. **12** Ego pa rane momoena na vavolo Bereti Nake Kovuruna, totonai qari kubokuboloria ria na lami vavolo Alokata, za qari nanazia ria nana sepele i Jisu, ari qari gua vei, "Pae za na ia qu nyoroguani ao, ko mami vatana vanigo za na tekutekuna vavolo Alokata?" qari guni. **13** Nari za garunuria i Jisu ari kori nana sepele, ari za poja veidi, "Mu lao pa guguzu lavata pa Jerusalema. Maka tinoni za korapa pogopogozianana maka bogu pie za pala mina gozorogamu. Muna tutia aza **14** ko ketakoi mina lao luge aza za muna parangia za na tinoni porenana ruma aza, ari muna guni vei, 'Na mami Bangara za ari za gua vei, Pae za na lose ketakoi mana tekua na tekutekuna vavolo Alokata za ara beto ria na qua sepele? za gua,' muna guni. **15** Ko aza pala mina ule vadigamu za maka lose lavata pa nulu za tori tavanaqiti vakole tu. Ketakoi za muna vatanani gamu za na tekutekuna tadigita," za gua i Jisu. **16** Ko tonai qari taloi keni ko qari lao kamu pa guguzu lavata ari kori nana sepele, za qari bati beto ria tugu vei za pojadi i Jisu, ko qari vatanai za na tekutekuna vavolo Alokata. **17** Ko totonai za gore za na veluvelu, i Jisu za lame tavitiria ari ka manogori nana sepele ko qari lao varikamu ketakoi. **18** Tonai qari varikamu ko qari korapa tekuteku, za paranga i Jisu, "Ma poja zozotodigamu ara gamu: maka gamu gamu korapa tekuteku tavitiziu ara za pala mina gabala kanaziu ara," za gua i Jisu. **19** Tonai za qari mamata ria na sepele ko qari okoto nanaza makamakai i Jisu, ari qari gua vei, "Ae vei, nake ara za qu guniziu ao?" qari gua. **20** Nari za oe laoria i Jisu ria, "Pala maka gu gamu ka manogori ari, aza za somana vavanoti bereti pa baolo tavitiziu ara. **21** Na Tuna na Tinoni za mina tavauke vei za tori pojai tu na Kutikuti Tabuna, ba mina gania na takulanga za na tinoni za gabala kanai na Tuna na Tinoni! Za leleana jola za bike pavu gu podo za na tinoni aza!" za gua i Jisu. **22** Ego totonai qari korapa tekuteku ria, azae za tekua i Jisu za na bereti ko za

manani beto za kipakipai ko za iadi ria na sepele, beto ari za gua vei, “Pia tekua, ani za na tiniqu,” za gua. **23** Beto za tekua mule za na kapa vaini ko za paranga leana laoni tana Tamaza beto za vadi ko qari varibukuni ria doru. **24** Beto za paranga vei ari, “Ani za na orunguqu ara za nyoa ko na vulazadi ria na zoku tinoni ko na vamauruna na taringutinguti. **25** Ma poja zozotodigamu ara gamu: manake buku sogai ara za na vaini ani tinganai mina kamua na rane totonai mana bukua ara za na vaini korega pa binangara tana Tamaza,” za gua i Jisu. **26** Beto qari kerani ria za maka kera, beto za qari taloi votu lao pa kubo pa Olive. **27** Ego beto za parangaria i Jisu ria, “Gamu doru za pala muna uku loi paleniziu ara, ura za paranga za na Kutikuti Tabuna, ‘Ara mana vaukea na sepati, ko mari okoto nyanyalia na kota ria na sipi,’ za gua. **28** Ba pa liguna mana turu mule pa uke ara, za mana lao momoe adonogamu pa Qalili,” za gua aza. **29** Nari za paranga lao pana tana i Pita, “Goto ara za mari uku loi palenigo tu ria doru, ba ara za manake izongo loigo ao!” za gua. **30** Nari za paranga lao pana tana i Jisu, “Pita, ma poja zozotonigo ara ao: ao za pala pa bongi tugu ani totonai mina oqoro kiu vinaori na kokorako za muna kilu paleniziu kue totozo ara ao,” za gua. **31** Ba za paranga vivivagana tugu i Pita, ari za gua vei, “Ara vei mana uke tavitigo tugu ao ba manake izongo ozonigo tugu ao,” za gua. Ko ria doru sepele ba qari paranga vei tugu zara. **32** Ego totonai qari kamu ria pa maka ia na izongona pa Qetisemani, za ari za gudi vei i Jisu ria nana sepele, “Mu suvere adono pani, goto ara ma lao varavara,” za gua. **33** Beto za tokaria gu ari Pita, i Jekopi, beto i Jone. Za tori podalai mamata na takulanga vitivitigi tu aza, **34** ko ari za gudi vei ari kue, “Na takulanga pa buloqu za lavata jola ko mi vaukeziu za gua. Mu suvere pani ko mu suvere gelegele gamu,” za gudi. **35** Beto za rerege lao vazou iapeki i Jisu beto za opo gore pa pezo ko za varavara ko vei bi boka za bi tavarijo tu pana tana za na totozo vitigi ani za gua. **36** Beto ari za gua vei, “Aba, Tamaqu. Kepore za maka zava za tapatigo ao. Mu varijo pale taqu za na totozo vitigi ani, ba nake aza vei qa nyoroguani ara za mi taroiti goto aza tu vei qu nyoroguani ao,” za gua. **37** Totonai za beto varavara ko za mule lame nari za batiria qari korapa puta mumagedi tu, ko ari za guni vei i Pita, “Saimone, qu korapa putagemu ao? Ae vei, quke boka zozoto tugu suvere gelegele maka aoa? **38** Mu suvere gelegele beto mu varavara ko muke lotu pa toketoke. Na ongongu za malumu ba na tini za munyala,” za gua. **39** Beto za maka gabala lao soga ko za varavara vei mutugu tonai za varavara momoe i Jisu. **40** Tonai za mule lame soga nari za batiria qari korapa mutugu puta mumagedi, ura za ngaolo vitivitigiria na nyoro puta. Ko qarike gilagilai na za mari boka paranga laoni pana tana aza. **41** Tonai za mule lame na vinaue totozo, nari ari za gudi vei, “Gamu korapa tugu puta minyere valeanamiu za gamu? Koviria za pada gu! Dogoro, za kamu gu za na totozo mina tavalao pa limadi ria na tinoni seladi za na Tuna na Tinoni. **42** Aria, turu ko ta lao gozororia. Dogoro! Za kamu gu ani za na tinoni za gabala kanaziu ara,” za gua i Jisu. **43** Ego ko totonai tugu za korapa paraparanga vei zara i Jisu za bola gu i Jiudasi, aza maka ari ka manogori sepele. Za toka bolani aza za na puku minete tinoni qari pogozo benete varivarisobena beto na maja kubau. Ria na tinoni ari za na tagarunudi tadiria na kuta iama, ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ko ria na tiolata matamata. **44** Maka vinagilagila za tori poja vakoledi tu i Jiudasi na tinoni za gabala kanai za ria na minete za tokaria, za ari za gudi vei, “Aza na tinoni mana lao aoia na paparana ara za aza za na tinoni muna lame aru tamania ko muna toka kenini,” za gudi. **45** Ko aza tugu za bola kamu i Jiudasi nari za rerege tuvizi lao gu za ti Jisu, ko za paranga, “Rabi!” za gua, beto za aoa na paparana. **46** Totonai tugu za qari lao ragata tekua ko qari aru tamania i Jisu. **47** Ba maka ria qari korapa turu ketakoi za saputu votuni za nana benete varivarisobena ko za maja teusu paleni za maka kale talingana na pinauzu tana kuta iama lavata. **48** Nari za paranga i Jisu, ari za gudi vei, “Na tinoni raja ikikoqu ara ko gamu pogozo tariniziu na benete varivarisobena beto na maja kubau ko muna teku aru tamanaziu? **49** Beko doru rane za qa kole gu suvere tavitigamu pa kakabarena na zelepade ko qa kole varivagigalai ba gamuke izongo aru tamanaziu gamu. Ba leana ko mi gore votu tugu za na Kutikuti Tabuna,” za gua aza. **50** Ego tonai za qari uku loi paleni ria doru sepele aza. **51** Ego maka koburu marene korekoregana za pokopokoni maka tivitivi gu za somana tututia tugu i Jisu. Ko aza ba mari aru tamania tugu qari gua, **52** nari za uele vadi gu nana poko beto na gadogadona gu za oqai na taba. **53** Ego ko qari toka laoni pana tana kuta iama lavata i Jisu, ko ria doru kuta iama, na tiolata matamata beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari varikamu beto ketakoi. **54** Ego i Pita za kole pekipeki tuti liguligu pa zouna tu ko za lao luge laonana pa sebesebe ruma tana kuta iama lavata. Ko ketakoi za lao nyumu varisomanai nana tadiria na nabulu kopu ko za davanganana pana keketai iku. **55** Ko qari kole podepodeke nyaqo votuni ria na

kuta iama beto ria doru tiolata pa kauniseli za vei bi kolenana maka vavakato vei mina boka uleni maka roiti ikikerena za roitini i Jisu ko mari boka vaukea i Jisu qari gua. Ba qarike boka batia kaki vavakato. **56** Ura na mota joladi ria qari jutu tarini sekeseke i Jisu, ba na dia vavakato za qarike varivaritoto. **57** Beto qari soqolo turu ria kaki ko qari jutu tarini sekeseke i Jisu, ari qari gua vei, **58** "Gami nongoriamami za ari za paranga vei zana, 'Ara mana jegara paleni za na ruma zelepade madina qari roitini ria na tinoni, beto pa liguna kue rane gu za mana vaturu sogai ara za maka aza nake ria na tinoni qari roitini,' za gua," qari gua. **59** Ba ria ba zake varivaritoto tugu za na dia vavakato. **60** Ego beto za turu pa moedi ria doru za na kuta iama lavata ko za nanazia i Jisu, ari za guni vei, "Ae za vei munake oe ao? Na za ria na vavakato qari korapa jutu tarinigo ria ari?" za gua aza. **61** Ba zake vagala beto zake pojai tugu maka pakata paranga i Jisu. Nari za maka nanaza mule za na kuta iama lavata, ari za gua vei, "Ao tugu za na Karisito, na Tuna na Tamaza tamanana?" za guni. **62** Totonai za oe i Jisu, "Ara tugu. Beto pala muna batia gamu za na Tuna na Tinoni mina nyumu nana pa kale matuana na Tamaza vivana jola beto pala muna batia mina lagere vei pana lei pa noka," za gua. **63** Tonai za paranga vei zara i Jisu nari za bako rikata paleni na kuta iama lavata za nana poko, beto ari za gua vei, "Na vavakato vinazozoto za mule za taqe korapa adonia gita? **64** Gamu tori nongoriamiu tugu gamu za za vamoroania na Tamaza za na tinoni ani. Ko na za za gua na miu roquroqu za gamu?" za gua aza. Ko qari vaegoa gu ria doru za sela gu i Jisu ko za pada tugu ko mina tavauke qari gua. **65** Pana totozo tugu aza za ria kaki za qari podalai tue taria i Jisu, beto qari ude pikoni poko na izumatana beto qari piqolia beto za ari qari guni vei, "Ego mu uleni moko za i zei za majago!" qari guni. Beto za qari saputu tekua ria na nabulu kopu aza ko qari kole popoaria. **66** Totonai za korapa suverenana pa kakabarena pa kauruna na ruma i Pita, azae za rerege tata lao za maka nabulu reko tana kuta iama lavata. **67** Ko tonai za batia aza i Pita za korapa davanganana, za dogoro taria beto za parangia, "Ao tugu za maka qu somasomana tutia na tinoni Nazareti zana?" za guni. **68** Ba za kilu pale aza, ari za gua vei, "Ara qake izongo vagilagilai beto qake vakaberia aza qu korapa pojai ao zana," za gua aza. Beto za peki rijo votu laonana pana atakamanana na kakabarena na ruma. **69** Ego za bati sogai mutugu na nabulu reko ketakoi aza, ko za ule vadi ria qari kole turu tavitia aza ketakoi, ari za gudi vei, "Aza tugu za maka ria qari tututi tana!" za gua. **70** Ba za kilu pale mutugu aza. Ba za oqoro izongo zovai za ria mule na tinoni qari kole turu tavitia ketakoi za qari parangia mule aza, ari qari gua vei, "Ao zozoto tugu za maka ria! Ura na tinoni Qalili ao!" qari guni. **71** Ba tonai za maulu tarini makana na leveleve i Pita, ari za gua vei, "Qake izongo gilagila podekia tugu ara za na tinoni gamu korapa pojai gamu zana!" za gua. **72** Totonai tugu aza za kiu vinaori gu za na kokorako. Nari za roquroqu kamua i Pita za aza za paranga veini i Jisu tonai ari za guni vei, "Mina oqoro kiu vinaori na kokorako za pala muna kilu paleniziu ara kue totozo ao," za guni. Ko tonai tugu za takakoto gu ko za vodangia na lukana i Pita.

15 Ego na volavolaza rorodomo za qari siqasiqarai varikamu ria na kuta iama, na tiolata matamata, ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria doru tiolata pa kauniseli, ko qari makarai variroveni za na vaukena i Jisu. Beto qari piu varikamudi za na limana i Jisu ko qari toka laoni ti Paelati aza. **2** Nari za nanazia i Paelati aza, "Ao tugu za na bangara tadiria na Jiu?" za guni. Nari za oe lao i Jisu, "E, aza tugu qu pojai ao zana!" za gua. **3** Qari kole jutu tarini zoku zakazava ikikeredi ria na kuta iama i Jisu. **4** Beto za maka nanazia mule i Paelati aza, "Ae za vei ko quke oe tu ao? Dogoro! Tori kubo zakazava ikikeredi tu za qu tajutuni ao!" za gua. **5** Ba zake pojai tugu maka za i Jisu, ko za gabara vitivitigi i Paelati. **6** Ego tori nana tutina tu i Paelati za doru totozo pa vavolo Alokata za ruvatia za maka tinoni tapiuna aza qari nyoroguani ria na tinoni. **7** Ko pana totozo aza za maka tinoni na izongona i Barabasi za somana tapiu tavitiria ria qari varipera lao tana qavuna beto qari vaitinoni. **8** Ko qari zae varikamu ti Paelati ria na minete tinoni ko qari tepai aza ko mi vamalumu vadi aza vei za roroitidi aza pa doru vavolo Alokata qari gua. **9** Nari za oe lao i Paelati, ari za gua vei, "Ae vei, gamu nyoroguaniziu ko ma ruvata vadigamu za na bangara tadiria na Jiu?" za gua. **10** Ura za tori gilagila valeanianana tu i Paelati za qari konokonoa gu ria na kuta iama i Jisu, ko za vei za qari loi lameni tana. **11** Ba qari soriria ria na kuta iama ria na minete tinoni, ko i Barabasi tu za mi ruvata vadi qari gua. **12** Ba za maka nanaza soga lao mule tadiria i Paelati, ari za gua vei, "Ko ae tu mana aru veini ara i Jisu, aza gamu gigalani na bangara tadiria na Jiu gamu?" za gua. **13** Nari qari maka velavela mule ria, "Vaukea pa korosi aza!" qari gua. **14** Ba za nanaza soga mule i Paelati, ari za gua vei, "Ba na sela za za roitini aza?" za gua. Ba tonai za qari kuku velavela viviva tugu ria na minete tinoni, "Vaukea pa korosi aza!" qari gua. **15** Ko za nyorogua

vaqeraria i Paelati ria na tinoni ko za ruvata valao vadi gu i Barabasi. Goto i Jisu za loi lao vadi ria na solodia ko mari iriruni na varivariiriruna beto za mari keni vaukea pa korosi za gua. **16** Ego ko qari toka lugeni pa leo kakabarena na ruma tana qavuna ria na solodia i Jisu, beto za qari kuku varikamudi ria na minete solodia doruna. **17** Ko qari vazaeni na poko kala davala beto qari viria maka vasuvasu varivarioka za vei na vasuvasu bangara beto qari sobani pa batuna. **18** Beto za qari kole vavabangara sekeseke leleonidia ria aza, beto ko ari qari guni vei, “Mu toa vakakazamua tu ao na bangara tadiria na Jiu!” qari guni. **19** Beto za qari okoto kole vavagore tarini kolu za na batuna, qari tutue taria, beto qari nyumunyumu sori tungutungu vavatarazae leleonidia ria aza. **20** Pa liguna qari beto ngangangulu veini zara aza, za qari vagore paleni ria za na poko kala davala qari vazae momoeni ko qari vazae liguni na nana poko makana, beto za qari toka votuni ko mari lao vaukea pa korosi qari gua. **21** Ego tonai qari korapa lalaodia pa zona za qari gozoria za maka tinoni pa Saerini, na izongona i Saimone, na tamadi ari Alekezada i Ruposi. Na koko lame veina pa nana guguzu ko na koni kamuna tugu pa Jerusalema aza. Qari garunu tokatokai ria na solodia aza ko za pogozia za na korosi ti Jisu. **22** Beto za qari titai i Jisu ko qari lao pana maka ia na izongona pa Qoloqota, na ginuana za na Kota Batu Tomete. **23** Ketakoi za qari vani na vaini pazana aza qari qaliri varisomanaini na moa, ba za dainana bukua. **24** Beto za qari patani pa korosi aza, beto za qari kole gonani na patu mijamijata ko mi tagilagila za i zei mina tekua za na okokoto rikarikatana na poko tana qari gua. **25** Ego ko na sia koloko volavolaza tu za qari patani pa korosi i Jisu. **26** Ko na paranga za tajutuni aza za ari za gua vei: NA BANGARA TADIRIA NA JIU. **27** Beto qari vauke tavitini i Jisu ari kori tinoni raja ikikodi, maka pa kale matuana beto maka pa kale merina. **29** Ko ria na tinoni qari rerege jola za qari poja vikevikeria beto qari begobegolodi na batudi, “Aha! Ao za muna jegaria na zelepade madina beto kue rane gu muna vaturu sogai qu gua! **30** Ego mu alo mulenigo tu makamu, mu tavizu lageremua tu pa korosi!” qari guni. **31** Ko ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau ba qari kole tugu vavagoreni qera, ari qari gua vei, “Ria na goto tinoni za aloria, goto makana zake boka alo muleni! **32** Koviria za mi gore lagere tu pa korosi za na Karisito, na bangara tadiria na tinoni Izireli, ko gita ba ta batia ko ta vazozotoa,” qari gua. Ari kori qari tavauke tavitini aza ba qari paranga ngangangulia tugu aza. **33** Ego totonai za kamua na korapa rane za rodomo beto za doruna na guguzu, tinganai ko za kamua tu kue koloko goregore tapo. **34** Tonai za kamu kue koloko nari za lukana uui i Jisu, ari za gua vei, “Eloi, Eloi, lama sabakatani?” za gua (Na ginuana za ari za gua vei, “Qua Tamaza, qua Tamaza, ae za vei ko qu loi paleniziu tu?” za gua.). **35** Ria kaki qari turu tata ketakoi za qari nongoria, ko ari qari gua vei, “Dogoro! Za korapa kukua i Elaija zana!” qari gua. **36** Tonai za maka ria za pogozo abutu laoni za maka puqapuqana ko za vatubuluni na vaini, ko za sunini pa uquna maka kolu, beto za alaka zaeni ti Jisu ko mi vabukuni za gua. Beto za paranga, “Loia ko! Ta dogodogoronada. Keta pu kamu vizu vagorea i Elaija,” za gua. **37** Beto za vagorea maka uui lavata i Jisu, beto za loia na singo. **38** Tonai za tarikataori za na poko tobana na zelepade madina, za podalai tarikata pa nulu ko za gore kamu pa pezo. **39** Na tinoni matamata gogoto za korapa tugu turunana pa moena na korosi ko za batianana za vei beto za loia na singo i Jisu, ko za paranga, “Zozoto! Na tinoni ani za na Tuna na Tamaza,” za gua. **40** Ego qari korapa tugu turudia pa zouna ketakoi ria kaki reko, ko qari kole dogodogoro laodia. Qari kole turu varisomanaidia tugu ketakoi ari Mere Magadalene, i Salome, beto i Mere na tinadi ari Jekopi na tinoni peki beto i Josesi. **41** Tonai za suvesuvere pa Qalili i Jisu za ria na reko ari za qari tututia aza beto qari tokatokani tugu vei. Ria kaki gotogoto reko mutugu qari makarai tutia zae i Jisu pa Jerusalema za qari korapa tugu turudia ketakoi. **42** Ego za tori gore tu za na veluvelu, ko na rane Vatana aza beto za mina kamua za na rane Minyere, **43** ko i Josepa pa Arimatia za turu varene ko za lao vatuvizi ti Paelati ko za tepai za na kobukobu tinina i Jisu (I Josepa za maka tinoni tapangagana pa kauniseli tadiria na Jiu, beto makana ba za korapa tugu adonia za na lamena na binangara tana Tamaza). **44** Nari za gabara i Paelati totonai za nongoroni i Jisu za tori uke tu qari gua. Ko za kuku tekua za na tinoni matamata gogoto, ko za nanazia, “Ae za vei, za tori uke zozoto tugu i Jisu?” za gua. **45** Ko totonai za nongoro valeania mae tu tana tinoni matamata gogoto za aza za tori uke tu za gua, beto za vamalumu vani i Josepa ko mina boka tekua za na kobukobu tinina i Jisu za gua. **46** Ego za vai tekua i Josepa za maka poko koregana, beto za vizu vagorea za na kobukobu tinina i Jisu ko za udeni, beto za lao vakoleni pa maka bevi takori vakolena pa patu mamavarana. Beto za bokili vatitolo lao pateni maka patu lavata za na atakamanana na bevi. **47** Ko ari Mere Magadalene beto i Mere na

tinana i Josesi za qari batiadia za na ia ketakoi za tavakole na kobukobu tinina i Jisu.

16 Ego totonai za jola na rane Minyere, za qari vai vakole oela omomanga lea ari Mere Magadalene, i Salome, beto i Mere na tinana i Jekopi, ko mari lao lumuni na kobukobu tinina i Jisu qari gua. **2** Ko pana volavolaza lea pana rane momoe pana vuiki aza tugu za bola zagere na tapo za qari lao pa bevi ria. **3** Totonai qari korapa rerege lalaodia za qari kole varivarinanaza makadi, ari qari gua vei, "I zei mina bokili varijo vadigita za na patu lavata pa ngujuna na bevi?" qari gua. **4** Ura nake patu qeraqerana aza. Ba beto mari dogoro valeana lao qari gua, azae za tori tabokili varijo tu za na patu. **5** Ko tonai qari luge lao pa leo bevi, za qari batia za maka tinoni korekoregana za vazaea na poko keala gojo doruru, beto za korapa nyumu nana pa kale matuadi. Ko qari gabara na matagutu ria. **6** Ba za paranga za na tinoni aza, "Muke matagutu na gabara! I Jisu pa Nazareti aza za tavauke pa korosi za gamu korapa nyaqoa gamu! Za tori turu mule tu! Kepore pani aza! Dogoro! Pani tugu za na ia ketakoi qari vakoleni aza. **7** Goto gamu mu lao ko mu vavakato vadi ria nana sepele beto i Pita, ari mugudi vei, 'Za tori lao momoe tu pa Qalili aza. Ko ketakoi tu za pala muna batini aza, vei za tori pojadigamu tu perangaina,' mugudi," za gudi. **8** Ko qari abutu votu ko qari uku loi pale za na bevi, ura qari matagutu beto qari gabara vikevikeredi. Ko qarike izongo vavakato vani tugu maka tinoni, ura qari matagutu. **9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.)** (Ego pa liguna za turu mule na volavolaza lea pa rane momoe pa vuiki i Jisu, za bola votu momoe ti Mere Magadalene aza. Pana tana tugu na reko ani za iju votudi ka vitu tomete ikikeredi i Jisu perangaina. **10** Ko za lao ko za pojadi aza ari ka viza qari tututia i Jisu, tonai qari korapa lukana takulanga. **11** Totonai qari nongoroni za i Jisu za tori toa mule tu beto ko i Mere ba za batianana tu za gudi, ba qarike vazozoto tu ria. **12** Pana liguna aza za i Jisu za bola vagoto tadi ari kori sepele tonai qari korapa rerege lao pa maka guguzu. **13** Ko ari kori qari gabala mule vavakato vadi ria doru nana sepele, ba qarike vazozotoria tugu. **14** Pa liguligu tu za bola votu tadiria ka manogamaka sepele totonai qari korapa tekuteku. Ko za tokeria, ura kepore na dia vinazozoto beto za patu na bulodi ko qarike vazozotoria za ria qari batia pa liguna za turu mule aza. **15** Beto ari za gudi vei, "Mu votu lao pa doru kota pa kasia guguzu, ko mu taraeni na nongoro leana tadiria doru tinoni. **16** Na tinoni mina vazozoto ko mina tapaputaiso za mina taalo. Goto aza minake vazozoto za mina tavakilasani tugu za nana sela. **17** Beto na vinagilagila ari za mari tuti katakataparia ria mari vazozoto: pa izongoqu ara za pala mari ijiju pale tomete ikikeredi, beto mari parangani na goto parangadi. **18** Bari aru dole ba bari buku zakazava varivukedi tugu ria, ba kepore tugu maka za mina apuluria. Pala mari vaopodi na limadi ria na tinoni qari mo, nari za pala mari leanadia gu," za gua i Jisu. **19** Ego ko totonai za beto parangaria i Jisu na Bangara ria nana sepele za tateku zae pa noka, ko za nyumu pa kale matuana na Tamaza. **20** Beto qari keni tarae doru kota ria na sepele, ko na Bangara za roiti tavitiria ko qari tavaneqi za na dia paranga tonai qari tabata ria na vinagilagila varivagabaradi. Agua.)

Luke

1 Ego tori motadi tu ria na tinoni qari podepodeke
ko qari kuti varitutidi ria na vavakatodi na roiti qari
gore votu tadigami. 2 Ko na roiti ari za na veveidi
tugu qari tori ule vakarovo vadigami tu gami ria qari
batini matadi zozoto podalai tu pa podapodalaina
beto ko ria qari nabulu kopuni na nongoro leana aza.
3 Bangara Tiopilasi, ko zara za vei za pa liguna tu qa
tuti vikitivokotoria na totozo kakazana za doru roiti ria,
nari qa rove vaporeveveinaia za ara ma kuti varituti
valeana vanigo ao qa gua. 4 Qa korapa roiti vei ari
ara ko vei ko mu gilagila valeanaria ao za na zozotodi
tugu ria na zakazava qari tori ule vanigo tu ao ria
na tinoni qa gua. 5 Ego na totozo za korapa suvere
bangara i Herodi pa ia pikata guguzu pa Jiudia, za
suverenana tugu ketakoi za maka iama, na izongona i
Zakarae, ko na puku iama tuti lame veina ti Abija aza.
Ko i Elizabeti na maqotana ba maka butubutu iama
lame veina tugu ti Eroni. 6 Ko na tinoni tuvizidi pa
dogodogoro tana Tamaza ari kori, qari tuti valeanaria
ari kori ria doru garunu beto na uana tuvizidi tana
Bangara ko za kepore na dia pake pa toa. 7 Ba za
kepore na tudi ari kori ura i Elizabeti za na egoro beto
ko ari kori doru za qari tori baragozo na qoele beto
tu. 8 Ego maka rane totonai za kamua za na totozo
tadiria na puku iama za somanani i Zakarae, nari za
kole roitini na roiti tana iama pa moena na Tamaza i
Zakarae. 9 Ko pa tutina vei beto qari tamijata tonai
qari gonani na patu mijamijata ria na iama qari roiti,
za tauduku i Zakarae ko aza za mina lao roitini za
na vavavui omanga lea pa zelepade madina. 10 Ko
totonai za korapa vavavui aza, za ria na minete tinoni
za qari korapa varavara pa peguruna. 11 Ko pa totozo
tugu aza za votu za na mateana tana Bangara, ko
za kole turunana pa kale matuana na ia vavavuina
na zakazava omanga lea. 12 Ko totonai za batia
za za vakamuni na matagutu i Zakarae. 13 Ba za
paranga lao tana za na mateana, ari za gua vei,
“Zakarae, muke matagutu! Ura za tori nongoria tu na
Tamaza za na mua varavara. Ko pala mina vaporea
na maqotamu i Elizabeti za maka tumu marene, beto
ko muna vakukuni i Jone aza. 14 Ko pala muna
qeraqera jola ao beto ko ria na kubo tinoni za pala
mari qera tugu tonai mina podo aza. 15 Ura pala mina
maka tinoni poreveveina pa moena na Bangara aza.
Minake izongo buku vaini babi na buku neqina aza,
beto na Ongu Tabuna za mina kole tana podalai tu
tonai mina korapa pa iapana na tinana aza. 16 Pala
aza mina vagabala mule laoria tana Bangara na dia
Tamaza ria na motadi na tinoni Izireli. 17 Aza za mina
lao momoeni na Bangara. Pala mina lao pa neqi tana
Ongonguna na Tamaza maka moqaza podeke vei i
Elaija, ko mina vagabalaria na bulodi ria na tamadi
ko mari roquroquria na tudi. Beto mina vagabalaria
ria na tinoni ikikeredi ko mari izongia na tavagigala
tadiria na tinoni tuvizidi. Pala mina roiti vei zara aza
ko mina vatana vakole vani na Bangara ria na tinoni,”
za gua za na mateana. 18 Nari za paranga lao tana
mateana i Zakarae, ari za gua vei, “Ae vei beto mana
boka gilagilai ara na zozotona za vei aza? Ura ara
za qa tori baragozo tu beto ko na maqotaqu ba za
tori qoele tu,” za gua. 19 Nari za oe lao tana za na
mateana, “Ara Qebereli ani! Ara za qa turu pa moena
na Tamaza. Ko ara tugu za garunuziu aza ko mana
parangaigo beto mana ule vanigo za na nongoro
leana ari. 20 Ko dogoro! Na nongoro qa ule vanigo
ara za pala mina gore votu tugu pa totozo tamijatana
tana Tamaza. Ba quke vazozoto ao, ko koviria muna
poka ko munake boka paranga ao tinganai mina
kamua na rane mari gore votu ria na zakazava ari,”
za gua za na mateana. 21 Ego ria na tinoni za
qari kole adonia i Zakarae za qari kole rurani za na
veveina za tori zovaini tu pa zelepade madina aza ba
zake oqanai votu lame. 22 Totonai za votu lame ko
zake boka parangaria, nari za qari gilagilai za batia
maka dogodogoro pa leona na lose madina aza qari
gua. Ko zake boka paranga ko za kole podepodeke
pokapokaria gu ria na tinoni. 23 Totonai za beto ko za
okoto ria na rane nabulu za mule laonana pa nana
ruma i Zakarae. 24 Pa liguna za vei aza beto za
bogata gu i Elizabeti na maqotana, ko za kole gu
suvere ovonana zake kanoko pa ruma ka lima popu.
Ari za paranga vei aza, 25 “Koviria na Bangara za
tokaniziu ara ko qa vei ari. Za dogoro kopuniziu ko na
qua kea pa moedi ria na tinoni za varijo paleni aza,”
za gua aza. 26 Ego totonai za vonomo i Elizabeti,
za garunia na Tamaza za na mateana i Qebereli ko
za lao pa maka guguzu pa Qalili, na izongona pa
Nazareti. 27 Ko za lao za tana maka reko koregana,
aza za tori tavatiolata vakolena tu ko mina elavia
maka marene na izongona i Josepa, maka tinoni za
podo lame vei pa tutina i Devita na bangara. Ko na
izongona na reko koregana aza i Mere. 28 Ko za lao
za na mateana ko za parangia, “Na mana mi kole
tamu! Qu tamana ao! Na Bangara mi somana tamu!”
za guni. 29 Ba tonai za nongoria za na paranga ani
za matagutu vitivitigi i Mere, ko za kole roquroqu
nyaqonyaqoa aza za ae beka paranga varigozoro
veveina ani za gua. 30 Ba za paranga lao tana za na
mateana, “Mere, muke matagutu! Ura za qeranigo

na Tamaza ao. **31** Ko dogoro! Pala muna bogata ao ko muna vaporea za maka tumu marene ko muna vakukuni i Jisu ao aza. **32** Pala mina poreveveina aza beto mina tagigala na Tuna na Tamaza ululuna jola, beto na Tamaza aza na Bangara za mina vani na binangara ti Devita aza na nana tite pa moa. **33** Ko mina bangaradi aza ria na bubutuna i Jekopi kamua na kamua beto ko na nana binangara za mina kepore na vinabetona," za gua za na mateana. **(aiōn g165)** **34** Nari za oe lao tana mateana i Mere, "Ae za vei mina boka gore votu za vei qu pojai ao, ura qa oqoro laoa maka marene ara?" za gua. **35** Nari za oe laoa na mateana aza, ari za guni vei, "Na Ongu Tabuna mina lagere tamu ko mina ongugo ao. Ko za vei aza za na koburu mina podo za mina tagigala na liosona beto na Tuna na Tamaza. **36** Dogoro! I Elizabeti na tavitimu za tori qoele tu aza ba koviria za tori korapa tu bogatani aza za maka koburu marene. Za egoro qari guni na tinoni aza ba koviria za tori vonomo popu tu aza. **37** Ura kepore za maka zakazava za tapatia na Tamaza," za gua za na mateana. **38** Nari ari za gua vei i Mere, "Ani ara na nabulu tana Bangara. Mi gore votu tu taqu aza na paranga qu pojai ao," za gua. Ego beto za taloi tana za na mateana. **39** Ego ko pa totozo aza za qaqiri gu i Mere ko za siqarai taloi zae pa kubo pa ia pa Jiudia. **40** Ko totonai za kamu za lao luge pa ruma ti Zakarae, ko za lao gozoro qeraqerani i Elizabeti. **41** Tonai za nongoro tekua i Elizabeti za na varigozoro qeraqera ti Mere, za kanoko za na koburu pa iapana, beto za tavapugeleni na Ongu Tabuna i Elizabeti, **42** ko ari za paranga viva vei, "Na tamanamu joladi ria doru reko ao, ko mina tamana mutugu za na koburu za korapa pa iapamu. **43** I zei ara ko na tinana na qua Bangara za lame tu ovikiziu? **44** Ura ani! Aza tugu qa nongoria na varigozoro qeraqeramu ao, nari za kanoko gu za na koburu pa iapaqu ura za qeraqera. **45** Muna tamana jola ao Mere, ura qu vazozotoa ao aza vei za pojanigo na Bangara za pala mina gore votu!" za gua aza. **46** Beto ari za gua vei i Mere "Na buloqu za valavatia na Bangara, **47** beto na ongonguqu za qerani na Tamaza aza na qua inaalo. **48** Ura zake dogoro paleniziu ara maka nana nabulu kepore veveiqu. Dogoro! Koviria ko mi lao mari gigalaniziu na reko tamanana ria doru zazae tinoni ara, **49** ura na Tamaza neqina jola za roitidi taqu na roiti varivagabaradi. Aza za na liosona na izongona. **50** Za vabatidi na nana variroqu varitokai ria na okokoto zazae tinoni, ria qari pangagani aza. **51** Na limana za roitidi na roiti neqidi jola, za vanyanyaladi neqa ria qari roquroqu valavata muledi makadi. **52** Za vagore paledi aza pa dia tuturuna bangara ria na matamata neqidi, beto za valavataria aza ria na tinoni kepore veveidi. **53** Za vapugele vadi na zakazava leadi ria qari burana, goto ria qari izizongo za iju vakeni galegale paledi. **54** Za tori tokani tu aza za nana nabulu i Izireli, zake mumani aza za nana variroqu varitokai. **55** Aza tugu mina vei za gua za taringutingutini aza tadiria na tamada pa moa, ti Ebarahami beto tana tutina i Ebarahami kamua na kamua," za gua i Mere. **(aiōn g165)** **56** Ego ko za suvere mae tu ti Elizabeti kue popu i Mere, beto za mule pa nana guguzu. **57** Ego za kamua na nana popu okotona i Elizabeti, ko za vapodoa aza za maka koburu marene. **58** Ko totonai qari nongoroni ria qari suvere pa varilivutaina beto ria na turana za vei za roquroqu toka veini na Bangara aza, za qari somana qeraqera tavitia aza ria. **59** Ego beto za totonai za vesu ranena za na koburu, za qari lame somanani na pobena na koburu beto ko mari vizongo tutini i Zakarae na izongona na tamana qari gua. **60** Ba za paranga tu za na tinana, "Dai! I Jone tu za na izongona," za gudi. **61** Nari ari qari gua vei ria na tinoni tana, "Ba kepore maka turamu ao za bi tori tavaizongoni mae tu za na izongo aza," qari gua. **62** Beto za qari podeke pokapoka laoa ria za na tamana na koburu, ko qari nanazia i zei beka bi vaizongoni aza za na koburu qari guni. **63** Nari za tepai i Zakarae za maka patu ketakoi mina kutia na izongo, beto za ari za gua vei za kutia, "Na izongona za i Jone," za gua. Nari za qari gabara beto ria doru. **64** Ego pa totozo tugu aza za revanga za na ngujuna beto za munyala za na meana, ko za paranga vatarazaea aza za na Tamaza. **65** Ko ria doru qari suvere ketakoi za qari matagutu beto. Za tapiara rerege pa doru gugugu pa kubo Jiudia za na nongoro ari. **66** Ko ria doru tinoni vei qari nongoria za qari kole roquroquria pa bulodi za ari, ko qari paranga ria, "Ae beka pala mina koburu veveina za na koburu ani?" qari gua. Ura za tabata vakabere gu tana za na neqi tana Bangara. **67** Ego za tavapugeleni na Ongu Tabuna i Zakarae ko za ulule votuni, ari za gua vei, **68** "Za pada mina tavatarazae za na Bangara na Tamaza tadiria na tinoni Izireli, ura aza za lame tokadi beto za ruvataria ria na nana tinoni. **69** Beto ko za tori vadigita tu aza za maka inaalo varenena pa tutina i Devita na nana nabulu. **70** Aza vei za tori taringutingutini tu aza tadiria na nana tinoni korokorotai madidi pa moa, **(aiōn g165)** **71** za aza mina vasaregita tadiria na nada kana beto pa neqi tadiria doru qarike tavaraguadigita qari gua. **72** Ko na Tamaza za vabatidi na variroqu varitokai ria na nada tite, beto zake mumani aza za nana taringutinguti madina. **73** Aza za na taringutinguti za

mauluni ti Ebarahami ko mina vadigita za gua: 74 za taringutinguti vakoleni aza za aza mina vasaregita tadiria na nada kana, ko taneke matagutu nabuluni gita aza za gua. 75 Ko gita tana nabuluni aza pa uana liosona beto na tuvizina pa moena aza doru rane pa nada toa za gua. 76 Ko ao, na tuqu, za muna tagigala na tinoni korokorotai tana Tamaza ululuna jola. Ura muna lao momoeni na Bangara ao, ko muna vatana vakole vani na zona, 77 ko muna vagigalaidi ria na nana tinoni na veveina mari taalo ria tonai mina taleozae na dia sela. 78 Aza mina roquroqu tokadi ura na nada Tamaza za izongia na bulo variroqu. Pala mina valamea aza tadigita za na kabere volavolaza lea za koko vei pa nulu vavagalo. 79 Ko mina vagonadi na kabere ria qari suvere pa rorodomona beto ria qari matagutuni na uke, ko mina gaitia na nada vakasa lao pa zona bule," za gua i Zakarae. 80 Ko za lavata zae ko za neqi pa nana toa ongongu za na koburu. Za suvere pa qega aza tinganai tu za kamua na totozo tonai za votu vakabere tadiria na tinoni Izireli.

2 Pana totozo aza za vaturua i Siza Oqasitasi na bangara pa Romu za maka vavanau ko mari tanguti ko mari takuti beto ria doru tinoni pa nana binangara za gua. 2 Ani za na totozo momoe qari tanguti ria na tinoni ko na nguti tinoni aza za taroiti tonai i Kurinisi za na qavuna pa pikata gugugu pa Siria. 3 Ko ria doru tinoni za qari okoto mulemule keni pa dia guguzu togazadi ko mari takuti qari gua. 4 Ko i Josepa ba za keni tugu pa Nazareti maka guguzu pa Qalili, ko za zae pa Jiudia pa guguzu Betilihema, na guzu ti Devita, ura na podo lame veina pa butubutu ti Devita aza. 5 Ko za toka zaeni aza i Mere ko mari makarai takuti za gua. I Mere za tori tavatiolata vakole tu ko mina elavia aza, beto ko za tori bogata tu za totonai. 6 Ko tonai qari korapa suvere pa Betilihema ari kori, za kamu gu za nana totozo okotona i Mere. 7 Ko za vapodoa i Mere za na tuna marene podo moena, ko za udeni maka galu poko beto za vakolea ketakoi qari vavavakole vadi na ganigani ria na manugu mademade nenedi, ura za pugele za na ruma suvesuverena tadiria na tinoni kamudi ko kepore za maka lose bari suveria. 8 Ego qari korapa suveredia tugu pa ia ketakoi ria kaki tinoni kopu sipi, qari korapa kopudi na dia godo sipi na bongi. 9 Ko totonai za bola vasiboro tadiria za maka mateana tana Bangara beto ko za ude varilivutaidi za na kabere lavata tana Bangara, ko qari matagutu vitivitigi ria. 10 Beto ari za gudi vei za na mateana, "Muke matagutu! Dogoro! Ura ara za qa pogozo lame vadigamu maka nongoro varivaqerana jola ko aza mina vaqera betoria doru tinoni. 11 Za tori podo tu pa ngenari pa guguzu ti Devita za na miu inaalo, na Karisito Bangara! 12 Ko ani za na vinagilagila muna batia gamu. Tonai muna lao za muna batia maka koburu, za taudeni maka galu poko ko za korapa kolenana ketakoi qari vavavakoledi na ganigani tadiria na manugu mademade nenedi," za gua za na mateana. 13 Beto za pa totozo tugu aza za lagere somana tavitia na mateana aza za maka minete mateana lavata pa noka, ko qari kera vatarazaea ria za na Tamaza, ari qari gua vei, 14 "Mi tavatarazae za na Tamaza ululuna jola, beto na bule za mi kole pa pezo tadiria za qeradi aza," qari gua. 15 Ego ko ligudi qari taloi mule zae pa noka ria na mateana, za qari kole varivariparanga ria na tinoni kopu sipi, ari qari gua vei, "Aria moko ko talao pa Betilihema, ko talao dogoria za na manugu za pidoko, aza vei za ule vadigita na Bangara," qari gua. 16 Ko qari siqarai taloi keni ria, ko qari lao tugu batiria ari Mere, i Josepa beto ko na koburu melalu. Ko na koburu za korapa tugu kolenana ketakoi qari vavangojadi na manugu mademade nenedi. 17 Ko totonai qari batia ria na tinoni kopu sipi za na koburu, nari za qari vavakatoni aza za pojadi na mateana na veveina na koburu. 18 Nari ria doru qari nongoria na vavakato tadiria na tinoni kopu sipi za qari gabara beto. 19 Goto i Mere za kopudi ko za kole roquroquria pa bulona doru zakazava ari. 20 Ego beto za qari taloi mule kenidia ria na tinoni kopu sipi, ko qari vatarazaea ria za na Tamaza, ura doru zakazava qari nongororia ko qari batiria za zake goto, goto aza tugu vei za pojai na mateana. 21 Ego ko tonai za vesu ranena ko za tapobe za na koburu, nari za tavakukuni i Jisu na izongona aza, aza vei za tori poja veidi tu na mateana totonai za oqoro tu pidoko pa iapana i Mere. 22 Ego tonai za kamua za na totozo ko mari roitini ari Josepa i Mere za na vavavui vulavulaza aza vei za pojai na Vavanau ti Mosese, nari za qari pogozo zaeni tugu pa Jerusalema ari kori za na melalu ko mari vamadia tana Bangara qari gua. 23 Qari tutia ari kori za aza vei za takuti kolena pa Vavanau tana Bangara, ari za gua vei, "Doru koburu marene qari poraka moenia na kolekolena koburu za mari tamijata kale vani na Bangara," za gua. 24 Ko qari lao vavavuini aza vei za pojai na Vavanau tana Bangara: kori kuru lavata babi kori tuni kuru, za gua. 25 Ego ko ani za korapa suverenana pa Jerusalema pa totozo aza za maka tinoni, na izongona i Simione, maka tinoni tuvizina beto za izongia na pangagana na Tamaza. Ko za korapa tugu adono valeani aza

za na totozo tonai na Tamaza mina vamanotoria ria na tinoni Izireli, ko za gorea na Ongu Tabuna aza. **26** Za tori ule vamoeni tu na Ongu Tabuna aza za minake oqanai uke aza tinganai mina batia mae tu aza za na Karisito tana Bangara za guni. **27** Ko za tokai na Ongu Tabuna i Simione ko za lao luge pa zelepade. Ko tonai qari pogozo laoni ari kori tinana na tamana pa kakabarena zelepade za na koburu i Jisu ko mari vamadia ko mina taroiti vei aza za tapoja pa vavanau tana Bangara qari gua, **28** nari za teku pogozia i Simione za na koburu ko za vatarazaea za na Tamaza, ari za gua vei, **29** "Bangara, qu tori vagore votua tu ao za na mua taringutinguti. Ko koviria mu ruvataziu ara na mua nabulu, ko ma taloi keniqua pa bule. **30** Qa tori batini mataqu tu ara za na inaalo za koko lame vei tamu, **31** aza qu vatana vakoleni ao pa moedi ria doru tinoni. **32** Aza za na kabere za vadi na kabere ria na tinoni karovodi, beto na neqi ria na tinoni Izireli," za gua. **33** Ego ko qari gabarani ari kori tinana na tamana na koburu ria na paranga veveina na koburu za pojaria i Simione. **34** Beto za manadi i Simione ria beto ari za guni vei i Mere, na tinana na koburu, "Dogoro! Na koburu ani za na tamijatana tana Tamaza ko mina valoturia beto mina vatururia ria na kubo tinoni Izireli, beto ko aza za maka vinagilagila tana Tamaza mari kanai ria kubo tinoni. **35** Ko ria na roquroqu qari kole golomo pa bulodi na tinoni za mina vavotu betoria aza pa kaberena. Goto ao makamu za na takulanga aza za gani vei na likoto za mina sobea na bulomu," za guni. **36** Ego za suverenana tugu vei ketakoi i Hana maka reko korokorotai, na tuna i Panuela, na butubutuna i Asa. Totonai za tori qoele tu aza. Na varielavana perangaina aza, ko ka vitu aoro mae tu qari varisuvere taviti ari kori marenena beto za uke za na marenena. **37** Ko za suvere nabonaboko tinganai za kamua na totozo aza tonai za vesungavulu made aorona aza. Na rane na bongi zake selani aza za na lalao vatarazaea na Tamaza pa kakabarena na zelepade. Za toani aza za na toa madimadi ko nake tekuteku beto na toa varavara. **38** Ko pa totozo tugu aza za kamu i Hana ketakoi, ko za paranga leana lao tana Tamaza, beto za vaqatani aza tadiria za na veveina na koburu, tadiria qari korapa adonia na totozo na Tamaza mina ruvatia na guguzu Jerusalema. **39** Ego ko totonai qari vaokoto betoria ari Josepa i Mere doru ginugua qari tapoja pa vavanau tana Bangara, nari za ari kue tatamana qari muledia pa Qalili, pa dia guguzu zozoto pa Nazareti. **40** Ko za lavata zae ko za neqi za na koburu beto za izongo valeania aza za na gigalai tavagigala, beto ko na mana tana Tamaza za kole somana tana. **41** Ego doru aoro za ari kori tinana na tamana i Jisu za qari zazae somanani na varikamu vavolo Alokata pa Jerusalema. **42** Ko tonai za manogori aorona i Jisu za qari zae mutugu somana pa varikamu, qari vevei tugu doru totozo vavolo. **43** Ego ko tonai za jola za na varikamu, nari za qari gabala mule kenidia ari Mere i Josepa, goto na tudi marene i Jisu za suvere jola tu pa Jerusalema. Ba ari kori tinana na tamana za qarike gilagilai za vei aza. **44** Qari roquroqua ari kori za palu za tori tuti tu pa minete tinoni zara qari gua. Ko za jola tu maka doru rane nari beto za qari kole dogoro nyaqonyaqoa tadiria na tavitidi beto na dia baere. **45** Ba qarike batia ari kori aza, ko qari gabala mule soga tu pa Jerusalema ko qari mule nyaqoa. **46** Ko na rane vinaue tu za qari batia ari kori pa kakabarena na zelepade aza. Za korapa nyumu varisomanai tavitiria ria na tinoni qari varivagigalaini na Vavanau aza, ko za korapa nongononogoro beto za nananazaria. **47** Ko ria doru qari nongoria za qari gabara jolani za na gigalai beto na nanaza tana. **48** Ko totonai qari batia aza ari kori tinana na tamana, nari za qari gabara, beto ari za guni vei na tinana, "Tuqu, ae za vei ko qu roiti vei tu zara? Dogoro! Na tamamu beto ko ara! Gami takulanga jola na kole varivasevi nyaqogo ao gami kori," za gua. **49** Nari za oeria aza ari kori, "Ae za vei ko gamu nyaqoziu tu? Gamuke gilagilai tu gamu za na padaqu tugu mana suvere pa ruma tana Tamaqu ara?" za gudi. **50** Ba qarike gilagilai ari kori na ginuana aza vei za pojadi aza. **51** Ego pa liguna za vei aza za beto za tuti muleria aza ari kori na tinana na tamana ko qari gore pa Nazareti. Ko za suvere vataberia aza ketakoi ari kori. Ko na tinana za kopudi ko za kole roquroquria pa bulona doru zakazava ari. **52** Ego ko za ijoko zae pa tinina beto pa gigigalai tavagigala i Jisu, ko za qerani na Tamaza beto ria na tinoni aza.

3 Ego pa vinamanogalima aorona na binangara ti Tiberiosi, aza na kuta bangara pa Romu, za i Ponitiasi Paelati za na qavuna pa Jiudia, i Herodi na bangara pa Qalili, goto i Pilipi na taina za na bangara pa Ituria beto pa Tarakonitisi, goto i Lusaniasi za na bangara pa Abilini, **2** beto ari Hanazi i Kaiapasi za na kuta iama lavata. Na totozo aza za lame pa qega ti Jone, na tuna i Zakarae, za na paranga tana Tamaza. **3** Ko za reregeia i Jone za doruna na ia pa kori kale varikarovona na pie Jodani ko za taraeni aza za na veveina ria na tinoni za mari gabala loi paledi na dia sela beto mari tapaputaiso ko na Tamaza mi taleozodi za gua. **4** Ko za gore votu za aza vei za takuti pa buka ti Aisea na tinoni korokorotai, aza ari za gua

vei, “Maka mamalaingi za korapa kukuku pa qega, ari za gua vei, ‘Mu vatanani na zona tana Bangara, vaemesia ketakoi mina rerege lao vei aza. **5** Doru lolomo za mari tavapugele, doru kubo na goregore za mari tavaarare varitoto. Ria na zona kekeqodi za mari tavatuvizi, ria na zona ikikeredi za mari tavaemese. **6** Ko doru tinoni za mari batia na inaalo tana Tamaza!’ za gua.” **7** Ego na motadi ria na puku tinoni qari votuvotu lao ti Jone ko mari tapaputaiso qari gua. Nari za ari za gudi vei aza ria, “Boko tuni dole ikikeremiu! I zei za pojadigamu za muna boka ukuni gamu za na vinakilasa za korapa jojoro lame? **8** Goto mu gabala ko mari tabata ria na vua leadi pa miu uana. Muke sianani za na tutina i Ebarahami gami ko pala mami taalomami gu keta mu gua. Ura ma poja valeadigamu gu ara za gamu: na Tamaza za mina boka roiti vani na koburu gu i Ebarahami pana varikamu patu ari! **9** Ko koviria na varituti za tori tavanaqiti vakole tu, za vei na rio za tavakole pa kutana na suvege ko mi paduru paledi na bageredi na suvege za gua. Ko ria na suvege qarike vuani na vua leana za pala mari tario pale ko mari tagona lao pale pa iku!” za gua i Jone. **10** Nari qari nanaza ria na minete tinoni, “Ego ko na za mami roitini gami?” qari gua. **11** Nari za oeria aza ria, “Aza na tinoni za kori na nana soti, za mi vani maka aza kepore nana. Beto aza za poregana ganigani, za mi iaria tugu ria za keporedi,” za gudi. **12** Ego ko ria na tinoni tekuteku takisi ba qari lame ko mari tapaputaiso tana qari gua, ko qari nanazia ria aza, “Tinoni varivagigalai, gami ari za na za mami roitini?” qari guni. **13** Nari za oeria aza ria, “Na padana gu vei za varigarununi na qavuna za mu tekua, goto muke teku vajolai na takisi,” za gudi. **14** Ria na solodia ba qari lame mutugu tana ko qari nanazia, “Goto gami ari za ae mami vei? Na za za mami roitini?” qari gua. Nari za oe laoria aza ria, “Muke teku ragataria babu jutu goboro sekesekeria ko bu teku vakenidi na dia poata ria na tinoni! Mu qerani gu za na miu tabara!” za gudi. **15** Ego totonai za ria na tinoni za qari kole adonia pala kaki zakazava mari pidoko qari gua. Ko qari kole variperani ria doru pa dia roquroqu za palu i Jone tugu za na Karisito qari gua. **16** Nari za poja betodi i Jone ria doru, “Ara za qa paputaisodigamu na kolo, goto aza tu za poreveveina jolaniziu ara za korapa tuti lame. Ko ara ba nake padaqu ko mana ruvatia na pikona nana sadolo aza. Aza tu za mina paputaisodigamu na Ongu Tabuna beto na iku. **17** Ura na sevolo varivaripikatai za tori aruni tu pa limana aza ko mi pikata paledi za gua ria na kopo ikika pa ia iru varipikapikatadi ria na kiko, beto ko mi boko varikamudi pa nana ruma vavakoleni ganigani za ria na kiko vuiti za gua. Goto ria na ikikadi za mari tagona lao pale pa na iku zake boka tailili vaukena,” za gua aza. **18** Ko zoku mule ria na vavanau za kole tarae vabalauria i Jone totonai za taraeni aza na nongoro leana tadiria na tinoni. **19** I Jone za kole tugu udukia vei i Herodi na bangara, ura za elava tekua i Herodiasi, na maqotana i Pilipi na taina gu beto ko koledia mule kaki roiti zake vagozoro vei za roitidi i Herodi. **20** Ego beto za vatamo laoni mule i Herodi za maka roiti ikikerena jola, za vakoleni aza pa ruma varipiu i Jone. **21** Ego pa liguna qari beto tapaputaiso ria na tinoni za lao i Jisu ko za somana tapaputaiso tugu. Ko totonai za korapa varavara aza za tarevanga za na oka, **22** ko za gore lagere vei na tinonina na kuru tana za na Ongu Tabuna, ko za gore nyumu ake tana. Beto maka mamalaingi za gore lagere vei pa noka, ari za gua vei, “Ao za na Tuqu qa roquroqugo ara! Qa qera jolanigo ara ao!” za gua. **23** Ego ko totonai za podalaini na nana roiti i Jisu za pada vei uengavuluputa aorona aza. Pana dogodogoro tadiria na tinoni za i Jisu za na tuna gu i Josepa qari gua, na tuna i Eli. **24** Ko i Eli na tuna i Matati aza na tuna i Livai, aza na tuna i Meleki, ko aza na tuna i Janai ti Josepa. **25** Ko i Josepa ani na tuna i Matatiasi ti Emosi, na tuna i Nahumi, aza na tuna i Nahumi, na tuna i Esili ti Nagai. **26** Ko aza i Nagai ani za na tuna i Maati, na tuna i Matatiasi, na tuna i Semeini ti Joseki, na tuna i Joda. **27** Ko i Joda za na tuna i Joanani, aza na tuna i Resa, aza na tuna i Zorobabele, aza na tuna i Salatieli ti Neri, **28** aza na tuna i Meleki ti Adi, aza na tuna i Kosamu, aza na tuna i Elamadamu ti Ea. **29** Ko i Ea za na tuna i Josua ti Elieza, aza na tuna i Jorimi, aza na tuna i Matati ti Livai. **30** I Livai za na tuna i Simione, aza na tuna i Jiuda, aza na tuna i Josepa, aza na tuna i Jonamu ti Eliakimi. **31** Ko i Eliakimi za tuna i Melea ti Mena, aza na tuna i Matata ti Netani, aza na tuna i Devita. **32** Ego ko i Devita za na tuna i Jese, aza na tuna i Obedi, aza na tuna i Boazi ti Salamoni, aza na tuna i Nasoni. **33** Ko i Nasoni za na tuna i Aminadabi ti Adamini, aza na tuna i Ani ti Hezironi, i Hezironi za na tuna i Perezi ti Jiuda. **34** Ko i Jiuda ani za na tuna i Jekopi, aza na tuna i Aisake, aza na tuna i Ebarahami, aza na tuna i Tera, aza na tuna i Nahoa. **35** Ko i Nahoa za na tuna i Seruqi ti Raqau, aza na tuna i Peleqi, aza na tuna i Ebea ti Sala. **36** Ko i Sala ani za na tuna i Keinani, aza na tuna i Apakazadi ti Semu, aza na tuna i Noa, aza na tuna i Lameki. **37** Ko i Lameki za na tuna i Metusela, aza na tuna i Inoke, aza na tuna i Jareti, aza na tuna i Maleleili, aza na tuna i Keinami. **38** Ego

ko i Keinami ani za na tuna i Enosi ti Seti, ko i Seti za na tuna i Adama, aza na tuna na Tamaza.

4 Ego za pugelia na Ongu Tabuna i Jisu, ko za taloi pa pie Jodani ko mi mulenana za gua. Ko tonai za mule za titai lao pa qega na Ongu Tabuna aza, **2** ko za kole qoraqorai na bangaradi na tomete ka madengavuluputa rane aza. Ko pa doruna na totozo aza za kepore maka za bi tekua aza, ko tonai za jola ka madengavulu rane za burana. **3** Beto ari za guni vei na bangaradi na tomete aza, "Vei muna Tuna zozoto na Tamaza ao, za mu parangia na patu ani ko mi peluku bereti," za gua. **4** Nari za oea i Jisu aza, "Ari tu za gua vei za kole pa Kutikuti Tabuna, 'Na tinoni za zake toani na bereti galegale makana,' za gua," za gua i Jisu. **5** Ego beto na bangaradi na tomete za toka zaeni mule pa maka ia ululuna i Jisu ko za vabatini pa maka iapeki totozo za doruna na binangara pa kasia guguzu. **6** Beto za ari za guni vei na bangaradi na tomete aza, "Ao mana vani betogo ria dorudi na neqi ari beto na dia izizongo, ura ara gu qa tori taiadi tu za ari ko na tinoni mana nyorogua vani ara za mana boka vani gu. **7** Ko ao za vei muna vatarazaeziu ara, nari za muna izongo betoria ao mana vanigo ria dorudi ari," za guni. **8** Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, "Ba ari tu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, 'Na Bangara na mua Tamaza mu vatarazaea, beto ko aza gu makana mu nabuluni,' za gua," za gua i Jisu. **9** Ego beto za toka laoni na bangaradi na tomete pa Jerusalema i Jisu, ko za toka keza vaturua pa batu babanana na kakabarena zelepade, beto ari za guni vei, "Vei muna Tuna na Tamaza ao, za mu koko pani mu soqolo gore. **10** Ura za paranga na Kutikuti Tabuna, 'Na Bangara mina garunuria ria na nana mateana ko mari kopu vasarego. **11** Beto ko mari kalogo ria pa limadi ko marike izongo paleka podeke pa patu ria na nenemu,' za gua," za gua za na bangaradi na tomete. **12** Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, "Ari tu za gua vei za na paranga pa Kutikuti Tabuna, 'Muke podeke vagonai na Bangara na mua Tamaza,' za gua," za gua i Jisu. **13** Ego ko pa liguna za vaokotoria na bangaradi na tomete ria doru nana toketoke, za taloi keni gu mae tinganai za kamua mule maka totozo leana. **14** Ego totonai za beto doru ginugua ari za mule laonana pa Qalili i Jisu, ko na neqi tana Ongu Tabuna za kole tana. Ko na nongorona aza za tapiara rerege pa doruna na ia ketakoi. **15** Ko za varivagigalai aza pa okokoto ruma varivarikamuna ketakoi, ko qari vatarazae betoa doru tinoni aza. **16** Beto za mule lao pa Nazareti i Jisu, aza na guguzu ketakoi za lavata zae. Ko pa rane Minyere za lao somana pa ruma varivarikamuna za vevei tugu doru totozo. Ko totonai za turu aza ko za tiroa na Kutikuti Tabuna. **17** Na buka za kolea na paranga ti Aisea na tinoni korokorotai za qari valao vani ria, ko za viloto revatia aza za ketakoi qari takuti vakole ria na paranga qari poja vei ari ko za tiroa, **18** "Na Ongonguna na Bangara za kole taqu, ura za mijataziu aza ara ko mana taraeni na nongoro leana tadiria qari golaba. Za garunuziu aza ara ko mana ule votuni na toa taruvatana tadiria qari tapiu, beto na revangana na matadiria qarike batabata, ko mana ruvataria ria qari nganganguluria ria na tinoni, **19** beto ko mana taraeni ara na totozo mina aloria na tinoni na Bangara," za gua. **20** Beto za polo vijongo sogai aza za na Kutikuti Tabuna ko za vamule lao vani na nabulu kopu, beto za nyumu ko mi podalai varivagigalai tadiria na tinoni za gua. Ko qari dogoro vatogatogazia ria doru tinoni pa leo ruma varivarikamuna, **21** za paranga aza, "Pa rane pa ngenari tugu ani za gore votu za na Kutikuti Tabuna gamu koni nongoria zana!" za gua. **22** Ko qari paranga vazae betoa ria doru aza beto qari gabarani ria ria doru nana paranga vavaguadi za paranga votudi aza. Ko qari kole paranga vei ari ria, "Bi goto zake tagua ko na tuna gu i Josepa zana, akae!" qari gua. **23** Nari ari za gudi vei ria, "Qa gilagila valeaniaqua ara za pala muna gona lameni gamu taqu za na paranga vei ari, 'Ao na tinoni varisalana mu salana mulenigo moko! Ria na zakazava gami nongorodi qu roitidi pa Kepaniami za mu roitidi pani pa mua guguzu ketakoi qu lavata zae!' muna guniziu," za gua. **24** Beto ari za gua vei mule, "Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni korokorotai za zake tavalavata pa nana guguzu ketakoi za lavata zae. **25** Na zozotona za ma pojadigamu gamu. Pa totozo ti Elaija za na motadi tugu ria na nabonaboko qari suvere pa Izireli pa kue aoro kobuna tonai kepore na okoro, beto ko tonai za raja na songe lavata pa doruna na ia ketakoi. **26** Ba na Tamaza zake garunu laoni tana maka ria ari pa Izireli i Elaija, goto za tagarunu laoni tu tana maka nabonaboko pa guguzu pa Sarepata, maka guguzu pa pikata guguzu pa Sidoni aza. **27** Beto ko pa totozo ti Elaisa na tinoni korokorotai za qari motadi ria na tinoni poqupoqudi qari korapa suveredia tugu pa Izireli, ba kepore za maka ria bi tataloso valioso, goto i Neamani tinoni pa Siria gu," za gua. **28** Ko totonai qari nongoria doru tinoni pa leo ruma varivarikamuna aza vei zara za qari tagigiri vikevikeredi. **29** Ko qari soqolo turu ko qari lao ragata votuni pa peguruna na guguzu aza, beto ko qari toka zagere zaeni pa narena na kubo ketakoi za taroiti na dia guguzu, ko

mari juju vatitolo paleni pa taba qari gua. **30** Ba za rerege sulopo votu kenana pa varikorapai varikamu tinoni lavata aza ko za kenana. **31** Ego i Jisu za gore pa Kepaniami maka guguzu pa Qalili, ko za lao varivagigalai tadiria na tinoni pa rane Minyere. **32** Qari gabara betoni ria doru za nana varivagigalai, ura za somania na neqi za na nana paranga za parangadi aza. **33** Ego pa leona na ruma varivarikamuna aza za za korapa za maka tinoni za kolea na ongonguna na tomete ikikerena. Ko za uui votu aza, ari za gua vei, **34** "Kei! Na za qu nyorogua roitini tadigami ao Jisu pa Nazareti? Qu lame ko mu piaragami gami qu gua? Qa gilagilagoqua ara ao! Ao za na Liosona tana Tamaza!" za gua. **35** Nari za tokea i Jisu za na tomete ikikerena aza, "Ao mu nogoto ko mu votu keni tana tinoni zana!" za guni. Nari za valotua na tomete ikikerena za na tinoni ani pa moedi ria na tinoni, beto za keninana aza, ba kepore tugu makaza bi veini za na tinoni ani. **36** Ko qari gabara beto ria doru tinoni, ko qari variparanga vei ari, "Na paranga za pu vei ari! Za kolea na neqi za na tinoni ani, ko tonai za iju paledi aza ria na tomete ikikeredi tana tinoni nari za qari votu kenidia tugu," qari gua. **37** Ko na nongorona i Jisu za tapiara rerege pa doruna na ia pa varilivutaina ketakoi. **38** Ego totonai za taloi pa ruma varivarikamuna i Jisu nari za lao pa ruma ti Saimone. Ko na qoqoele roana i Saimone za za vakamuni na mo mangini lavata, ko qari lao pojani i Jisu. **39** Nari za lao turu pa kekerena na reko za mo i Jisu, ko za tokea za na mo mangini nari za taloi tana za na mo. Ko pa totozo tugu aza za tatakole za na reko aza ko za vatanaria ria. **40** Ego totonai za suvu na tapo za qari toka kamudi ria ketakoi ti Jisu ria na tinoni za vairia na okokoto vagauru. Ko za vaopodi na limana aza, ko za salana betoria. **41** Ria na tomete ikikeredi ba qari okoto votu taloidia tadiria na tinoni ko qari uui, ari qari gua vei, "Ao tugu za na Tuna na Tamaza!" qari gua. Ba za tokeria i Jisu ria na tomete ikikeredi, beto ko zake vamalumuria ko bari paranga, ura qari tori gilagilaidia tugu ria za aza za na Karisito. **42** Ego totonai za volavolaza rane na kota za taloi pa gugusu aza i Jisu, ko za lao pa maka ia kaloina. Ba qari lao tugu nyaqo tututia ria na tinoni aza, ko qari lao tugu batia, beto qari aru vasuveria ko mike loiria aza qari gua. **43** Ba ari za gudi vei ria, "Tadiria kaki goto guguzu za ara ba mana taraeni tugu za na nongoro leana veveina na binangara tana Tamaza, ura aza tugu za garunu lameniziu ara na Tamaza ko mana roitini," za gua. **44** Ko za kole tarae pa rumaruma varivarikamuna tadiria na tinoni pa Jiudia i Jisu.

5 Ego maka rane totonai za korapa turunana pa poanana pa nole pa ovuku Qenesareti i Jisu, za qari varijujuku upupele lao tana ria na minete tinoni, ko mari nongononongorodia pa paranga tana Tamaza qari gua. **2** Ko za dogoro vairia aza tonai za kori koaka qari korapa titidia pa keketai ovuku. Goto ria na tinoni abu poredia koaka za qari korapa valiosoria na dia vaqara. **3** Ko za lao zaea aza za maka, aza na koaka ti Saimone, beto za garunia i Saimone ko mi vaiolo zae iapeki pa kolona za guni. Ko za nyumu ketakoi i Jisu beto za kole varivagigalai paro tadiria na minete tinoni. **4** Ego tonai za beto parangaria na minete tinoni za ari za guni vei i Saimone, "Mu vaiolo jola zaea pa lilisina za na koaka, beto za mu gonani ketakoi za na miu vaqara," za guni. **5** Nari za paranga i Saimone, ari za gua vei, "Qokolo! Gami tori pavu talea tu na bongi doruna gami, ba kepore zozoto tugu maka za babi tekuamami! Ba qu paranga ao, ko leana ara ma lao tu ropi vagorea za na vaqara," za gua. **6** Ko totonai qari ipa goreni na vaqara za varivagabara za na igana qari gona, ko na vaqara ba iapeki bi taraqama tu. **7** Ko qari sipu laoria ria na tavitidi pa maka goto koaka ko mari lame tokadi qari gua. Ko qari makarai vapugeledi na igana ria za kori koaka ria, ko iapeki bari dururu tu. **8** Ego totonai za batia i Saimone Pita za na roiti za podo vei ari, za lao nyumu sori tungutungu aza pa moena i Jisu, beto ari za gua vei, "Mu taloi taqu Bangara, ura na tinoni sela ara!" za gua. **9** Ura za gabara vitivitigini i Pita beto ria doru qari tutia aza za na ae koi vei motadi na igana qari tekuria. **10** Ko ria na tinoni abu tavitina i Pita, ari Jekopi i Jone (kori tuna marene i Jebeti) ba qari gabara tugu. Nari ari za guni vei i Jisu i Saimone, "Muke matagutu! Podalai koviria za muna abu tinoni ao," za guni. **11** Ko pa liguna qari juju vaparoria za na dia koaka, za qari loi vakole beto paledi ria doru dia zakazava ko qari tutiadia ria i Jisu. **12** Ego maka totozo tonai za korapa suvere pa maka guguzu i Jisu, za ani maka tinoni za vaia na poqupoqu. Ko totonai za batia aza i Jisu, za gona opo goreni pa pezo na izumatana, beto za tepa vitivitigi, ari za gua vei, "Bangara, vei muna malumu ao, za muna boka tataloso valiosoziu gu ara!" za guni. **13** Nari za kaqama laoni na limana ko za ulia i Jisu aza, beto ari za gua vei, "Qa malumu gu ara, ko mu lioso tu ao," za guni. Ko pa totozo tugu aza za tataloso valioso tana za na poqupoqu. **14** Beto za paranga vabalaua i Jisu aza, "Munake lao vavavakatoni tadiria tinoni ani, goto mu rerege tuvizi lao gu tana iama ko mi dogoro vilovilotigo. Pa liguna aza za muna lao roitini na vavavui vulavulaza aza vei za varigarununi i

Mosese, ko mari vazozotoa ria na tinoni za qu tori tavalioso tu ao mari gua," za guni aza. **15** Ba tonai zake mako gore na reregena za na nongorona i Jisu, ko ria na minete tinoni za qari varikamu lao tana ko mari nongonongorodia beto mari tasalanadia pa okoto dia vagauru qari gua. **16** Ba za tuturu rijo keninana pa qega i Jisu ko za kole varavaranana. **17** Ego maka rane totonai za korapa varivagigalai i Jisu, za na suveredi tugu ketakoi kaki Parese beto ria qari varivagigalaini na Vavanau, na lame veidi pa okoto guguzu pa Qalili, pa Jiudia, beto pa Jerusalema. Ko na neqi tana Bangara za tori kolenana tu ti Jisu ko mina boka varisalana. **18** Ego ko ani qari pala kamuni ria kaki tinoni pa nana lovu za maka tinoni za uke kale na tinina, ko qari podepodeke ko mari pogozo valugea pa leo ruma, ko mari vakolea pa moena i Jisu qari gua. **19** Ba qarike boka batia ria za na zona vei beto mari pala valugea, ura qari pugele ria na tinoni. Ko qari pogozo keza zaeni pa nare ruma ko qari kakelia za na arena na ruma, beto qari vasikulu gorea pa varikamu tinoni pa moena i Jisu za na tinoni aza tonai za korapa kolenana tugu pa lovu. **20** Ko totonai za batia i Jisu za na dia rangerange, za parangia aza za na tinoni za mo, "Qua tinoni, qari tori taleozo tu ria na mua sela," za guni. **21** Nari qari podalai varipera paranga makadi ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese, "Ae tinoni veveina ani! Za korapa vamoroania na Tamaza za na tinoni ani! Kepore za maka tinoni mina boka taleozoni na sela, goto makana gu na Tamaza!" qari gua. **22** Ba za tori livutia tu i Jisu aza vei qari kole variperani paranga ria, ko ari za gudi vei ria, "Na za gamu kole variperani pa bulomiu gamu? **23** Ae za munyala na pojana? 'Qari tori taleozo tu ria na mua sela!' bi gua, ba 'Mu tatakole ko mu rerege!' bi gua? **24** Ba ma vadogorodigamu ara za na Tuna na Tinoni za kolenana nana neqi pa pezo ko mina taleozodi na sela," za gua. Beto za ari za guni vei za na tinoni za uke maka kale tinina, "Qa parangaigo ara ao, mu turu, mu pogozia na mua lovu, ko mu mule laomua pa mua ruma!" za guni. **25** Nari pa totozo tugu aza za soqolo turu pa moedi ria doru tinoni za na tinoni ani, za pogozia nana lovu aza za koleni, ko za mule keninana pa nana ruma, beto za vatarazaea aza za na Tamaza. **26** Ko qari gabara beto ria doru tinoni totonai qari batia za vei zara. Qari vatarazaea ria za na Tamaza, beto qari matagutu tugu vei ko qari varivariparanga, "Koi, na zakazava varivagabaradi za taqe batiria gita pa ngenari!" qari gua. **27** Ego liguna aza za taloi ketakoi i Jisu, ko za lao dogoria za maka tinoni tekuteku takisi na izongona i Livai, za korapa nyumunana pa ruma tekuteku takisi. Ko za parangia i Jisu aza, "Lame tutiziu," za guni. **28** Nari za turu loi paledi tugu i Livai za doru nana zakazava, ko za lao tutia i Jisu. **29** Beto za roitini i Livai pa nana ruma za maka vavolo lavata ko za tekuteku tavitia i Jisu. Ko na motadi ria na tinoni tekuteku takisi tavitina beto ria kaki tinoni mule qari tasoru ko qari somana tekuteku. **30** Ba ria na Parese beto ria na dia tinoni qari varivagigalaini na Vavanau za qari qumiqumidi ria na sepele ti Jisu, ko ari qari gua vei ria, "Ae za vei ko gamu tekuteku tavitiria tu ria na tinoni tekuteku takisi beto na tinoni seladi za gamu?" qari gua. **31** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Ria na tinoni toa valeanadi za qarike nyaqoa za na tinoni za varisalana, goto ria gu qari mo. **32** Qake lame ara ko ma kukuria na tinoni tuvizidi qa gua, goto ria tu na tinoni seladi ko mari gabala qa gua!" za gua i Jisu. **33** Beto za qari nanazia ria na Parese beto ria na dia tinoni qari varivagigalaini na Vavanau i Jisu, ari qari guni vei, "Ae za vei ko ria na sepele ti Jone beto ko ria na sepele tadiria na Parese za qari tabutabu ganigani beto qari varavara zoku totozo, goto ria na sepele tamu za qari kole gu tekuteku beto buku laodia gu?" qari guni. **34** Nari ari za gudi vei i Jisu, "Ae vei, muna boka vatabutabu ganiganiria tu ria na tinoni tasorudi mari somanani na vavolo varielava totonai za korapa suvere tavitirianana na tinoni varielava? Dai! **35** Ba qari korapa lame ria na rane tonai mina tateku varijo tadiria za na tinoni za varielava. Ko pa totozo tu aza za mari tabutabu ganigani ria," za gua aza. **36** Beto za pojadi mutugu i Jisu za na vinakabere ani, "Kepore za maka tinoni mina boka rikata tekua maka rikata poko koregana, ko mina piti valaoni pa maka poko leluna. Mina roiti vei za pala mina tarikata za na poko koregana, beto ko na poko leluna za minake lao totoa za na poko tuvatuvaka koregana. **37** Beto kepore mutugu za maka tinoni mina toto laoni na vaini koregana za na tototona vaini leluna. Ura mina taroiti vei za pala mina tapokatanana za na tototoni vaini leluna ko mina tavuva vikerenana za na vaini, beto ko na tototoni vaini ba mina taaru vikere tugu. **38** Goto na vaini koregana za mina tatoto valao tugu pa tototona koregana. **39** Ko kepore za maka tinoni za bukubuku vaini leluna bi nyorogua bukua za na vaini koregana. Ura za paranga za na tinoni aza, 'Na vaini leluna tu za giropo!' za gua," za gua i Jisu.

6 Ego pa maka rane Minyere tonai za rerege jola lao vei pa leo inuma vuiti i Jisu beto ria na nana sepele, za qari kole ravuravuzu teku kiko vuiti ria na nana sepele, ko qari ngaja ganiganigedi. **2** Ba qari

bati poaria ria na Parese ria, ko qari nanazaria, “Ae za vei za gamu roitini tu na roiti zake tavamalumu pa rane Minyere?” qari gua. **3** Nari za oeria i Jisu ria, “Beko gamu tori tiroamiu tu gamu za na roiti za roitini i Devita pa moa, ba gamu oqoro tu vakaberia za? Totonai za burana i Devita beto ko ria na tinoni qari tutia, **4** za luge lao aza pa leona na ruma tana Tamaza, ko za tekua aza za na bereti madina ko za gania beto za vadi tugu vei ria na nana tinoni. Ba kepore maka tinoni za tavamalumuni ko mina boka tekua za na bereti aza, goto ria na iama gu,” za gua. **5** Beto za parangaria i Jisu ria, “Na Tuna na Tinoni za na bangarana na rane Minyere,” za gua. **6** Ego pa maka rane Minyere mule tonai za luge pa maka ruma varivarikamuna i Jisu za korapa suverenana ketakoi za maka tinoni za raiqo na lima kale matuana. **7** Ko ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese za qari nyaqoa kaki zona ko mari jutuni za sela i Jisu qari gua, ko qari kole dogoro kopu totoni za vei mina salana tinoni tu beka pa rane Minyere aza qari gua. **8** Ba za tori gilagilaria tu i Jisu ria na dia roquroqu, ko ari za guni vei za na tinoni za raiqo maka kale limana, “Mu turu, ko mu rerege lame pa korapa,” za guni. Nari za soqolo turu za na tinoni aza ko za lao turu ketakoi. **9** Beto ari za gudi vei i Jisu ria na tinoni, “Ego ma nanazagamu ara gamu. Ae za za vamalumia na Vavanau ko mina boka taroiti pa rane Minyere? Na roitini na leana, ba na roitini na ikerena? Na aloa na toa, ba na piara pale?” za gudi. **10** Beto za kole dogoro varilivutaidi aza ria doru beto ari za guni vei aza za na tinoni. “Mu radonia na limamu!” za guni. Nari za radonia tugu, ko za leana soga za na limana aza. **11** Totonai za qari tagigiri vitivitigi ria, ko qari kole varivavakatoni makadi ria za na za mari boka roiti laoni ti Jisu qari gua. **12** Ego ko pa maka totozo za zagere zae pa maka kubo i Jisu ko za varavara. Ko za suvere na bongi doruna pa batu kubo aza ko za kole varavara lao tana Tamaza. **13** Ko totonai za volavolaza rane na kota za kuku tekuria ria doru nana sepele ko za mijata tekuria aza ari ka manogori ko ria za kukudi na tinoni tagarunudi. **14** Ko ari ria za mijataria aza: i Saimone aza za vaizongoni i Pita beto i Aduru na taina, ari Jekopi i Jone, i Pilipi i Batolomiu, **15** ari Matiu, i Tomasi, i Jekopi na tuna i Alepiasi, beto i Saimone aza perangaina na somanana mae tadiria qari nyorogua adu paleni na qavuna pa Romu, **16** i Jiudasi na tuna i Jekopi, beto i Jiudasi Isikarioti aza na tinoni za gabala kanai i Jisu. **17** Ego totonai za mule gore pa kubo tavitiria ria na nana tinoni tagarunudi i Jisu nari za turu tavitiria aza pa maka ia ararena ria zoku nana sepele. Ko na minete tinoni lavata za tori korapa tu ketakoi, ria na lame veidi pa doru ia pa Jiudia, pa Jerusalema, beto ko vei tugu pa guguzu babatana pa Turosi beto pa Sidoni. **18** Ria na tinoni za qari lame ko mari nongoria aza beto mari tasalanadia pa okoto dia vagauru qari gua. Ko ria za koleria na ongongu ikeredi ba qari tasalana tugu. **19** Ko ria doru za qari kole podepodeke vitivitigi ko mari ulia aza ko mari tasalanadia qari gua, ura na neqi za votu tana ko zoku tinoni qari tori tasalana tu. **20** Ego za dogoro laoria na nana sepele i Jisu ko za paranga, “Gamu tamana za gamu gamu golaba, ura tadigamu za na binangara tana Tamaza. **21** Gamu tamana za gamu gamu burana koviria, ura gamu za pala muna tavapote valeana. Gamu tamana za gamu gamu lukana takulanga koviria, ura pala muna au qeraqera za gamu. **22** Gamu tamana za gamu tonai marike tavaraguadigamu ria na tinoni beto tonai mari ijugamu, mari poja vikevikeregamu, beto mari jutudigamu na tinoni ikikeremiu pa ginuana gamu tutia na Tuna na Tinoni. **23** Mu qera ko mu soqolo qeraqera tu za pa totozo aza, ura nu vainongoro! Na lavatana jola za na miu pinia pa noka. Na roiti ngangangulu vei tugu zara za qari roitidi ria na boko tamadi lao tadiria na tinoni korokorotai pa moa. **24** Goto gamu na tinoni izizongo za mu takulangagemiu tu, ura gamu tori tekua tu gamu za na toa leana. **25** Mu takulangagemiu tu za gamu gamu pote valeanagemiu koviria, ura kolenana za na totozo muna burana za gamu. Mu takulangagemiu tu za gamu gamu au kidokidolo koviria, ura kolenana za na totozo tonai muna lukana takulanga za gamu. **26** Mu takulangagemiu tu za gamu tonai mari paraparanga vatarazaegamu ria doru tinoni, ura ria na tamadi ba qari roiti veidi tugu ria na tinoni korokorotai sekesekedi pa moa,” za gua i Jisu. **27** “Ba ma pojadigamu za gamu gamu nongoroziu ara: mu roquroquria ria qari kanagamu, mu roiti valeana lao tadiria qarike tavaraguadigamu, **28** mu tepa vadi na mana ria qari levelevedigamu, beto mu varavara tokadi ria qari ngangangulugamu. **29** Bi tapalia maka kale paparamu za maka tinoni, za mu balinga lao vani mule maka kalemu. Bi tekua na mua koti za maka tinoni, za muke suqutia ko mi tekua mutugu za na mua soti. **30** Na tinoni za tepanigo na zakazava za mu iai, na tinoni za teku vakeninigo maka mua zakazava za muke tepa muleni. **31** Ko aza tugu vei qu nyoroguani ko ria na tinoni mari roiti lameni tadigamu za aza tugu za mu roiti laoni tadiria na goto tinoni. **32** Vei muna roquroqu kalekaleria gu gamu ria qari roquroqugamu, za keta mu kole roquroqua pala muna tekuni na mana za na roiti vei aza! Ura ria na tinoni seladi gu ba qari roquroquriadia ria qari roquria. **33**

Vei muna roiti kalekale valeana lao tadiria gu qari roiti valeana lame vadigamu, za keta mu kole roquroqua muna tekuni na mana gamu za vei aza! Ura ria na tinoni seladi gu ba qari roiti valeana lao tugu za tadiria na tinoni qari roiti valeana lao vadi. **34** Ko vei tadiria gu qu gilagilai pala muna boka teku muledi na miu zakazava za qu vamalumuria ko mari tekua maqalai na miu zakazava, za keta mu kole roquroqu muna tekuni na mana gamu za vei zara! Ura ria na tinoni seladi gu ba qari bokadia vamalumu ria na dia zakazava ria na tinoni seladi vei ko mari teku muledi ria na padana tugu aza vei qari valaoa qari gua. **35** Ba gamu za muke roiti vei zara! Mu roquroquria tu ria qari kanagamu, beto mu roiti valeana lao tadiria. Mu vadi gu aza na manugu mari tekua gu mae qari gudigamu beto muke kole roqu totoni za na miu zakazava aza. Muna vei za pala mina lavatana jola za na miu pinia pa noka beto ko tonai za qu roiti vei na boko koburu tana Tamaza ululu jolana za gamu. Ura na Tamaza za roquroqu betoria gu ria qarike boka paranga leana lao tana beto ria na tinoni ikikeredi. **36** Na Tamaza za roquroquria beto za roiti valeana lao tadiria doru tinoni, ko gamu ba mu roquroquria beto mu roiti valeana lao tugu tadiria doru tinoni," za gua i Jisu. **37** "Muke tutidi na sela tadiria na goto tinoni, ko mike pitugamu na Tamaza. Muke jutu taridi na varituti tana Tamaza ria na goto tinoni, ko gamu ba muke tajutu taridigamu tugu za na varituti tana Tamaza. Mu taleozodi na goto tinoni, ko na Tamaza ba mi taleozodigamu tugu. **38** Mu ia valeanaria na tinoni, ko mi ia valeanagamu na Tamaza. Aza mina iadigamu aza za na ia nabuna, mina vei na boko kiko bou za tasaqiti ko za tanyoqonyoqoro valeana ko za pugele nyonyoa beto gamu tinu boruboruria na miu. Ura aza tugu na pada gamu ia valeana veidi ria na goto tinoni, nari za aza tugu mina ia valeana veidigamu na Tamaza," za gua i Jisu. **39** Beto aza za pojadi mule i Jisu za na vavakato vavapada ani, ari za gua vei, "Na tinoni zake batabata za minake boka titai za maka goto tinoni nake batabatana. Vei mina titai za pala mari makarai lotu loposo pa maka pou ari kori. **40** Na sepele za zake poreveveina jolani na nana tinoni varivagigalai. Goto totonai mina vakoititi valeanaria mae tu na sepele ria na varivagigalai tana nana tinoni varivagigalai za beto za mina kamua za na bokaboka tana nana tinoni varivagigalai. **41** Ae za vei ko qu tapatianani dogoria tu ao za na opopu pa matana na taimu, ba na lomoto kobukobu pa matamu makamu za quke pavu galani? **42** Ae za vei ko qu boka paranga veini tu ari na taimu, 'Taiqu, mae! Ma kazi pale na opopu pa matamu,' qu gua tu? Ba na lomoto kobukobu pa matamu quke batia! Na tinoni vavabatamu na sekesekemu ao! Momoe mu kazi pale mae za na lomoto kobukobu pa matamu, beto za muna batabata valeana ko muna boka kazi pale za na opopu pa matana na taimu," za gua i Jisu. **43** "Na suvege leana za zake vuani na vua ikerena, beto na suvege ikerena za zake vuani na vua leana. **44** Doru suvege za qari tagilagila na leadi babi na ikeredi tonai tana dogoria na vuadi. Munake boka lokete teku vua suvege piqi ao pa suvege varivariokana, beto ko munake boka teku vunguvungu qurepi ao pa gazoro varivariokana. **45** Na tinoni leana za vavoturia ria na uana leadi qari kole pa bulona ko za roitini na roiti leana, goto na tinoni ikikerena za vavoturia na uana ikikeredi qari kole pa bulona ko za roitini na roiti ikikerena. Ura aza tugu za pugele nyonyoa pa bulona na tinoni za taparanga votuni pa ngujuna," za gua i Jisu. **46** "Ae za vei ko gamu kukuniziu, 'Bangara! Bangara!' ara za gamu, beto gamuke tutiria aza vei qa pojadigamu ara? **47** Aza za lame taqu ko za vainongorodi na qua paranga beto za vataberia, za ma ule vadigamu ara ae tinoni veveina aza. **48** Na tinoni aza za maka moqaza podeke vei na tinoni za roitini na nana ruma, za kori valolu gore ko tinganai za kamua na patu beto za vaturua aza za nana kokovana ruma, beto za vaturua za nana ruma. Ko totonai za gore na qolapezo, za vae na pie ko za raja pa ruma aza ba zake boka jou kanoko za na ruma aza, ura za tapatu biti vamauru pa patu aza. **49** Ba aza na tinoni za nongorianana tugu za na qua paranga ba zake vataberia, za maka moqaza podeke vei na tinoni za roitini na nana ruma pa pezo munyalana kepore patu bitina aza. Ko totonai za gore na qolapezo, za vae na pie ko za raja pa ruma aza, za zake oriavo tugu lotuna za na ruma aza, ko za tajegara pipiara betonana!" za gua i Jisu.

7 Totonai za beto pojaria i Jisu ria doru zakazava ari tadiria na tinoni, za taloi lao pa Kepaniami aza. **2** Ego na suverena tugu ketakoi za maka tinoni matamata gogoto. Ko kolenana za maka nana nabulu aza za roquroqu vitivitigia aza za mo ko za tata uke. **3** Totonai za nongoroni na tinoni matamata gogoto ani za na veveina i Jisu, za garunuria aza ria kaki tiolata tadiria na tinoni Jiu ko mari lao tepai i Jisu ko mi lame salania na nana nabulu za gua. **4** Ko tonai qari kamu ria ti Jisu za qari tepa tokatokai aza, ari qari gua vei, "Na bangara ani za garo tugu muna lao tokani ao. **5** Ura aza za roquroqugita za gita na tinoni Jiu beto aza tugu makana za roiti vadigita za na nada ruma varivarikamuna," qari guni. **6** Ego

leana za gua i Jisu ko za tuti laoria ria. Ba totonai za tata kamua gu aza za na ruma, nari za garunuria na tinoni matamata gogoto ani ria kaki nana baere ko qari lao poja veini ari i Jisu, “Bangara, keta mu kole pavu goboro. Ara nake padaqu ko ao muna lame luge pa qua ruma. **7** Ko za vei tugu aza za ara ba qake dogoro vapadaniziu ko mana lame tamu! Goto mu leve lameni gu tana za na salana ko mi toanana za na qua nabulu. **8** Ura ara ba ria tugu na tinoni za koleria na neqi qari kopuniziu beto koledia mutugu ria na tinoni varipera qari takopu pa neqi taqu, ko ara qa gilagilaiqua za ae za vevei tonai za izongo neqi na tinoni. Ko vei, ‘Lao ao!’ baguni ara za maka, nari za lao gu aza. Beto vei, ‘Lame!’ baguni mule ara za maka, za lame tugu aza. Vei nari mu vei baguni na qua nabulu, nari za roitini tugu aza. Goto ao na mua neqi za na lavatana jola ko muna paranga gu pani, nari pala mina tasalana tugu koviria aza,” za gua. **9** Totonai za nongoria i Jisu na paranga tana bangaradi na tinoni varipera za vei zara za gabara, ko za gabala ko za paranga laoria aza ria na minete tinoni qari tutia, “Ma poja valeadigamu ara za gamu: qa oqoro izongo batia ara pa Izireli za maka tinoni za izongia na rangerange lavatana jola vevei tana tinoni ani,” za gua aza. **10** Beto za qari gabala mule lao pa ruma tana bangaradi na tinoni varipera ari ka viza qari pogozo nongoro, ko qari lao kamu za qari batia za na nabulu za tori tasalana tu. **11** Ego za oqoro zovai gu za jola za vei zara za taloi lao pa maka guguzu na izongona pa Neini i Jisu. Ko ria na nana sepele beto ko maka minete tinoni lavata za qari tutia aza. **12** Ko aza tugu za tata kamua na atakamanana na guguzu lavata aza, nari za qari pogozo bola lameni gu ria za maka tinoni za uke ko mari keni golomia qari gua. Na tinoni za uke aza za aza tugu maka tuna makamakai maka nabonaboko. Ko maka minete tinoni lavata pa guguzu lavata aza za qari tutia votu na nabonaboko. **13** Ego totonai za dogoria na Bangara za na naboko ani za roquroqu vitivitigia, ko ari za guni vei, “Muke lukana!” za guni. **14** Beto za rerege lao ko za arua za na kobukobu tomete taudena, ko ria qari pogozia na kobukobu tomete za qari turu nogoto. Beto za paranga laoa aza za na tinoni ukena, “Koburu marene korega, ara qa parangaigo ao ko mu tatakole!” za guni. **15** Nari za toa mule ko za tatakole nyumu za na tinoni za uke ko za podalai paranga. Beto za toka laoni i Jisu tana na tinana za na tinoni ani. **16** Qari matagutu beto ria doru, ko qari vatarazaea ria za na Tamaza, ari qari gua vei, “Maka tinoni korokorotai lavata za kamugita beto na Tamaza za lame ovikiria ko mi aloria na nana tinoni za gua,” qari gua. **17** Ko aza na nongorona na roiti za roitini i Jisu ani za tapiara rerege pa doru kota pa Jiudia beto ko tadiria doru guguzu pa varilivutaina na ia aza. **18** Ego totonai qari vavakato vani ria na nana sepele i Jone za na veveidi doru roiti za roitidi i Jisu, za kuku tekuria aza ari kori nana sepele **19** ko za garunu laodi ti Jisu ko ari mari nanaza veini za gudi, “‘Ao tugu za aza qari roverove veini na tinoni za korapa lamelamenana qari guni? Ba maka goto tu za mami adonia gami?’ muna guni,” za gudi. **20** Ko tonai qari lao kamu ari kori ti Jisu za qari nanazia aza, “Za garunugami i Jone Paputaiso gami kori ko ari muna nanaza veini za gudigami, ‘Ao tugu za aza qari roverove veini na tinoni za korapa lamelamenana qari guni? Ba maka goto tu za mami adonia gami?’ za gua,” qari gua. **21** Ego totonai tugu qari korapa suveredia ari kori za i Jisu za salanaria ria na kubo tinoni qari mo beto qari gozororia na vagauru, beto ko ria za rajaria na tomete ikikeredi. Beto kubo ria qarike batabata za vabatabataria aza. **22** Ko za oeria aza ari kori tinoni pogozo nongoro ti Jone, ari za gudi vei, “Mu mule lao ko mu vavakato vani i Jone ria vei gamu batiria beto gamu nongororia gamu. Ria qarike batabata za qari batabata, ria na qao qari rerege, ria na poqupoqu za qari tataloso valioso, ria na kiqili za qari tavonga, ria qari uke za qari tavatoa mule, beto ria na golabadi qari tekua na nongoro leana. **23** Qari tamana ria qarike tatupe taleniziu ara, muguni,” za gua i Jisu. **24** Pa ligudi qari mule keni ria na sepele ti Jone, za podalai vavakatoni i Jisu tadiria na minete tinoni za na veveina i Jone. Za paranga aza, “Totonai gamu lao pa qega ko gamu dogoria i Jone gamu gua za gamu, za na za gamu lao dogoria gamu gua? Maka tinoni za malemalei vei na equru buruburu za jou vakanokanokia na gava? Dai ke! **25** Ko na za tu za gamu nyorogua lao dogoria gamu? Maka tinoni za pokopokodi na poko batabata leadi? Dai, ria na tinoni qari pokopoko valeana vei zara za qarike suvesuvere pa qega, goto qari kole gu suvesuvere valeanadia pa ruma tadiria na bangara! **26** Ego ko na za zozoto za vei gamu nyorogua lao dogoria gamu? Maka tinoni korokorotai? E, zozoto na tinoni korokorotai tugu aza, ko za poreveveina joladi ria na tinoni korokorotai aza. **27** Ani za pojai na Kutikuti Tabuna na veveina aza, ari za gua vei, ‘Dogoro! Ara qa garunu laoni pa moemu ao za na qua tinoni pogozo nongoro. Aza za mina vatana momoea za na zona tamu,’ za gua. **28** Ma poja valeadigamu ara za gamu: kepore za maka tinoni za podo lame pa kasia guguzu ani bi poreveveina jolani i Jone, ba aza tu za kepore veveina jola pa binangara tana Tamaza za poreveveina jolani

i Jone," za gua i Jisu. **29** Ko tonai qari nongoria i Jone nari za ria doru tinoni beto ko ria na tinoni tekuteku takisi qari vazozotoa za na Tamaza za tuvizi qari gua, ko qari tapaputaisodia tana. **30** Goto ria na Parese beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qarike tavaraguani za aza vei za nyoroguani na Tamaza ko bari roitini, ko qari daidia tapaputaiso ti Jone. **31** Ko za paranga i Jisu, "Ego, ko na za mana vavapodekedi ara ria na zazae tinoni pa rane pa ngenari? Ae tinoni veveidi ria? **32** Ria na zazae tinoni pa rane pa ngenari za qari varitoto vei tugu ria na koburu qari kole nyumu leleodia pa ia makemaketina. Ko qari kole varivarikuku karovo, ari qari gua vei, 'Gami mikedi gami ria na kera varielava, ba gamu gamuke peka tu. Gami keradi gami ria na kera uke, ba gamuke lukana romaroma tu za gamu!' qari gua. **33** Totonai za lame i Jone Paputaiso za madi ko zake tekuteku beto ko zake buku vaini aza, nari ari gamu gua vei za gamu, 'Za kolea na tomete ikikerena zana!' gamuguni. **34** Ego totonai za lame mule za na Tuna na Tinoni ko za tekuteku beto za buku aza, nari za ari mule gamuguni vei, 'Dogoro! Na ngoja mota beto na tinoni bukubukuna zana, beto na baere tadiria na tinoni tekuteku takisi beto ria na tinoni seladi zana!' gamu gua mutugu. **35** Ba na tavagigala tana Tamaza za ulule gu pa roiti uana tadiria na tinoni qari tutia," za gua i Jisu. **36** Ego za beto gu za vei zara beto za sorua maka Parese i Jisu ko mi lao tekuteku tavitia pa nana ruma za gua. Ko za lao tugu pa ruma tana i Jisu, ko za kole tekuteku tavitia aza. **37** Ego ko na suverena tugu pa guguzu aza za maka reko za toani na toa selana. Tonai za nongoroni aza i Jisu za korapa tekuteku pa ruma tana Parese za pogozia aza za maka jaqi alabasita za pugelia na lumu omanga lea. **38** Za pogozo lao turu lukalukana pa liguna i Jisu tata pa nenena, beto za vaoni taridi na kolo matana aza za kori nenena i Jisu, beto za puqa vapidilidi na vurunguna. Beto za aoria za na nenena i Jisu, beto za vuva taridi na nenena i Jisu za na lumu omanga lea. **39** Totonai za batia na Parese za vei aza zara, za ari za gua golomo makana, "Bi vei maka tinoni korokorotai zozoto za na bangara ani, za bi tori gilagilainana tu ae reko veveina za za korapa ulia aza zana ura na reko selana zana!" za gua. **40** Nari za paranga lao i Jisu tana, "Saimone! Ara qa nyorogua pojanigo maka zava," za guni. "Ego tu ao Tinoni varivagigalai, mu pojai tu," za gua i Saimone. **41** Nari za parangia i Jisu aza, ari za guni vei, "Koledia za kori tinoni poredia lipulipu tana maka tinoni kolenana poata. Maka ari kori za ka lima gogoto poata siliva, goto maka za ka limangavuluputa. **42** Ba ari kori doru za qarike boka vaukea na dia lipulipu ko za taleozodi gu na tinoni kolenana poata ari kori beto za anyu paledi gu za na dia lipulipu. Ego ko ae ari kori ari za qu roquroqua ao za pala mina roquroqu vitivitigia za na tinoni kolenana poata?" za gua i Jisu. **43** Nari za oe lao i Saimone, ari za gua vei, "Pana roverove taqu za aza za lavata jola na nana lipulipu ba za taleozoni na tinoni kolenana poata," za gua. "Qu zotomua tugu ao," za gua i Jisu. **44** Beto za balinga mule za tana reko, ko za paranga laoa i Saimone, "Qu batiamua za na reko ani? Qu soruziu ara ao, ba totonai qa luge lame pa mua ruma ara, za quke vaniziu na pie ao ko ba loqaria na nenequ. Goto na reko ani za za vatubuluni na kolo matana za kori nenequ beto za puqa vapidilidi na vurunguna. **45** Ao za quke ao vakamuziu ara, goto na reko ani za totonai vei qa kamu ara pani za oqoro beto aoria na nenequ. **46** Ao za quke lumuni na oela olive na batuqu tonai qu vakamuziu, goto aza za vuva tataridi na lumu omanga lea pore vaina za na nenequ. **47** Ko ara ari ma poja veinigo ao Saimone: ria na sela tana qari kubo jola za qari tori taleozo beto tu, ko na nana roquroqu za roiti votuni aza taqu za uleni za za tori taleozo tu aza. Ba aza zake kubo nana sela za taleozo za nake lavatana tugu za nana roquroqu za roiti votuni," za gua i Jisu. **48** Beto ari za guni vei i Jisu za na reko, "Qari tori taleozo tu ria na mua sela," za guni. **49** Totonai qari nongoria ria na tinoni qari somana tekuteku pa tevolo za paranga vei zara aza za qari kole qumiqumi gologolomo, ari qari gua vei, "Ae na tinoni veveina ani ko na sela ba za taleozodi?" qari gua. **50** Beto ari za guni vei i Jisu za na reko, "Na mua rangerange za tori alogo tu. Mu lao pa bule," za guni.

8 Ego za jola gu za vei zara za rerege taraeni i Jisu pa guguzu lavalavata beto na pekipekidi za na nongoro leana na veveina na binangara tana Tamaza. Ko ari ka manogori nana sepele ba qari tutia tugu aza, **2** beto ko vei tugu ria kaki reko za iju paledi na tomete ikikeredi pa dia toa aza beto za salanaria tugu kaki dia vagauru. I Mere na koko veina pa guguzu Magadalene za maka, aza perangaina qari kolea mae ka vitu tomete ikikeredi ba za iju paledi tugu i Jisu. **3** Goto i Joana za maka, na maqotana i Kuza na nabulu ti Herodi; maka i Susana, beto ko kubo mule ria na reko. Ko ria ari za qari varoitiria na dia izizongo ko qari tokatokani i Jisu beto ria na nana sepele. **4** Ego ria na tinoni pa okokoto guguzu za qarike koroto kamukamu ti Jisu. Ko totonai za varikamu lame tana za maka minete tinoni lavata, za pojai aza za na

vavakato vavapada ani: **5** “Kolenana za maka tinoni umuma za keni vavuvuzuria na kiko pa nana inuma. Ko totonai za kole iparadi na kiko aza nari za kaki za qari lotu lao pa lodaka zona ko qari teteria na tinoni, beto ko qari tatava kamu tobiki betoriagedi na manugu. **6** Kaki za qari lotu lao pa pezo patupatuna, ko tonai qari pidoko zae za qari malei ukedia ura za pidili kepore piena za na pezo pa ia aza. **7** Kaki kiko mule za qari lotu lao pa gazogazoro varivarioka, ko qari toa tavitiria tugu na gazoro varivarioka, beto ko za pilu vaukeria aza. **8** Goto kaki kiko za qari lotu lao pa pezo leana, ko qari toa valeana beto qari vua valeana ko za vunguvungu gogoto na vuana,” za gua i Jisu. Pa liguna aza za ari za paranga viva veidi, “Na tinoni za pore talinga nongonongorona za mi vainongoro valeana,” za gua i Jisu. **9** Ego qari lao nanazia ria na nana sepele na za ginuana za na vavakato vavapada ani, **10** nari ari za gudi vei, “Gamu gamu tori taiani tu za na gigalai golomona na veveina na binangara tana Tamaza, goto ria na goto tinoni za qari tavagigalai pa vavakato vavapada ria, ko mari dogodogorodia, ba marike batia; mari nongonongorodia, ba marike vakaberia,” za gua i Jisu. **11** “Ego na ginuana na vavakato vavapada ani za ari za vei: na kiko za na paranga tana Tamaza. **12** Ria na kiko qari lotu lao pa lodaka zona za ria na tinoni qari nongoriadia tugu na paranga tana Tamaza, ba za lame na bangaradi na tomete ko za teku paleni za na paranga aza za kole pa bulodi, keta mari vazozoto ko mari taalo za gua. **13** Ria na kiko qari lotu lao pa pezo patupatuna za ria aza tugu qari nongoria na paranga tana Tamaza nari qari teku vakatapia pa qeraqera. Ba zake kori gore vamauru vei na bagere, ko qari vazozoto mae iapeki totozo ba totonai za lame na toketoke ko za podekeria za qari lotu kenidia. **14** Ria na kiko qari lotu lao pa ia za kolea na gazoro variokana za ria qari nongoriadia tugu na paranga tana Tamaza, ba tonai qari korapa lalaodia nari na takulangadi na roquroqudi na izizongo beto na qeraqera goborodi pa toa kasia guguzu za piluria ko qarike boka vua vamatua. **15** Goto ria na kiko qari lotu pa pezo leana za ria na tinoni qari nongoria na paranga tana Tamaza ko qari kopu valeanani pa bulodi beto qari turu vangaju ko qari vua valeana,” za gua i Jisu. **16** “Kepore za maka tinoni za vatoai na juke beto za vaopo tarini na besini babi vaturua pa kauru sape putaputana za na juke, goto pa nana nyumunyumuna tu za vanyumuni, ko ria na tinoni mari luge lame za mari batia na kabere. **17** Doru zakazava qari kole vapae za pala mari tabata votu, beto doru zakazava qari kole golomo za mari votu lame pa kabekaberena. **18** Ko zara za vei za mu dogoro valeania na zona gamu vainongoroni na paranga tana Tamaza. Ura aza na tinoni za izongo vazoku za pala na motana mule za pala mina taiani. Goto aza zake izongia maka zava za aza tu za rove veini za izongia ba mina tateku vakenini tugu,” za gua i Jisu. **19** Ego za lame ti Jisu za na tinana beto ko ria na boko taina marene, ba qarike boka kamua aza ura za mota jola na minete tinoni. **20** Ko maka ria na tinoni za lao pojani i Jisu, “Na tinamu beto ria na taimu marene za rari, qari korapa turu adonigo pa sebesebe. Qari nyorogua dogorigo qari gua,” za guni. **21** Ba za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, “Ria qari nongoria na paranga tana Tamaza ko qari vatabea za ria za na tinaqu beto ko na taiqu marene ara,” za gudi. **22** Maka rane tonai za zae pa koaka i Jisu beto ria nana sepele nari ari za gudi vei ria na nana sepele, “Aria ko ta karovo lao pa maka kale karovona na ovuku Qalili,” za gudi. Nari za qari toka lao. **23** Totonai qari korapa epepe lalaodia ria nari za kole ko za putagana i Jisu. Beto za gore raja pa kolo aza za na gava lavata, ko za pugelia na kolo za na koaka ko tata bari dururu. **24** Nari qari lao vaiqolia ria na sepele i Jisu, ari qari gua vei, “Qokolo, Qokolo, taqe tata uke za gita!” qari guni. Nari za tatakole i Jisu ko za tokea za na gava beto na ololobagea, nari qari nogoto ko za bule emese za na kota. **25** Beto ari za gudi vei i Jisu ria na nana sepele, “Kepore na miu rangerange za gamu?” za gua. Nari qari gabara beto qari matagutu ria, ko qari kole varivariparanga makadi, “I zei tu za na tinoni ani? Ko tonai za parangaria na gava beto na kolo nari qari nongoria tu!” qari gua. **26** Ego pa liguna za vei zara za qari epe gore paro pa guguzu pa Qerasini pa maka kalena pa ovuku Qalili. **27** Aza tugu za tete paro i Jisu pa paroparona pa guguzu aza za gore tugu za maka tinoni aza za kolea na tomete ikikeredi ko mi lao gozoria aza za gua. Na zovai jolana na gadogadona za na tinoni ani, ko zake suvesuvere pa ruma goto pa bevi varivarigolomodi tu. **28** Aza tugu za dogoro laoa aza i Jisu za uui, za lao nyumu sori tungutungu pa moena i Jisu, ko za kuku velavela vei ari, “Na za qu nyorogua roitini taqu ao Jisu na Tuna na Tamaza ululuna jola? Qa tepago ara ao, muke vakilasaniziu na vitigi!” za guni. **29** Zara za paranga vei aza, ura perangaina tu za ijua i Jisu za na tomete ikikerena ko mi votu keni tana tinoni aza za guni. Ura kubo totozo za vavavituluni na tinoni ani za na tomete ikikerena. Ko ae tu qari piu veini na seni na limana nenena beto qari kole kopu veini maka tinoni tavalugena pa ruma varipiu, ba za korokoroto paledi tugu za na seni beto za toka keni pale na tomete ikikerena pa qega aza. **30** Za nanaza laoa i Jisu za

na tinoni ani, “I zei na izongomu ao?” za guni. Nari ari za gua vei, “I Zokuvuro,” za gua, ura qari zoku ria na tomete ikikeredi qari lugea na tinoni ani. **31** Ko qari kole tepa tokatoka i Jisu ria na tomete ikikeredi, ko keta mi garunu laodi pa ia ketakoi mari tavakilasa ria na ongongu ikikeredi qari gua. **(Abyssos g12)** **32** Ego zake zou pa ia aza za maka godo borogo lavata, qari korapa nyubenyubele ganiganigedi pa maka kalena na kubo. Ko qari tepa tokatokai ria na tomete ikikeredi i Jisu ko mi vamalumuria ko mari lao lugedia tadiria na borogo qari gua. Nari za vamalumuria tugu. **33** Ko qari votu keni tana tinoni ani ria na tomete ikikeredi, ko qari lao lugedia tadiria na borogo. Nari za qari tulai gore na taba za na godo borogo ari ko qari gore tuluzu pa kolo ko qari kuju uke betodia. **34** Ego ria na tinoni qari kopudi na borogo za totonai qari batia za vei zara nari za qari uku. Qari lao vavakato vadi ria pa guguzu beto ria na tinoni pa varilivutaina na guguzu aza. **35** Nari qari votu lao ria na tinoni ko mari dogoria aza na manugu za podo qari gua. Tonai qari kamu ti Jisu za qari batia za na tinoni aza za kolea na tomete ikikerena za tori tasalana tu. Ko za korapa nyumu valeana nana pa kekere nenena i Jisu aza, za tori vazae poko tu, beto za tori tavagigala tu. Ko qari matagutu beto ria na tinoni. **36** Ko ria na tinoni qari batini matadi na manugu za podo beto aza vei beto za tasalana za na tinoni aza, za qari vavakato vadi ria na tinoni qari koni kamu. **37** Nari qari tepai ria na tinoni pa Qerasini i Jisu ko mi iolo rijo pa ia ketakoi qari guni, ura qari matagutu vitivitigini. Nari za qaqiri lao pa koaka i Jisu ko za mule keninana. **38** Ba tonai za oqoro toka i Jisu za lao kole tepa tuti ti Jisu aza na tinoni za koni tasalana ani, ba za garunu mulea i Jisu aza, ari za guni vei, **39** “Mu mule lao pa mua guguzu, ko mu vavavakatoni aza vei za roiti vanigo na Tamaza,” za guni. Nari za mule lao za na tinoni ani, ko za velavelani aza tadiria doru pa nana guguzu aza vei za roitini i Jisu tana. **40** Totonai za gabala mule lao kamu pa maka karovona na kolo i Jisu, za qari adono vakamua ria na tinoni aza. Ura qari kole tugu adonia ria doru tinoni aza. **41** Pana totozo tugu aza za bola kamu gu za na kuta tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, na izongona i Jaerasi. Za lao nyumu sori tungutungu pa nenena i Jisu aza, ko za tepa tokatokai ko mi lao pa nana ruma za gua, **42** ura makamakaina tuna reko peki tata manogori aorona za mi uke gu za gua. Ego totonai za korapa rerege lalaonana i Jisu za qari jupejupe varikaleni ria na minete tinoni aza. **43** Na somanana tugu pa varikamu minete tinoni aza za maka reko za keni gojo na orungu pa tinina ka manogori aoro. Ria doru vei za izongoria za tori gona pale betodi tu pa nyaqodi ria na tinoni varivarisalana, ba kepore maka ria bi boka salania. **44** Ko za somana rerege tuti pa liguna i Jisu aza. Ko aza tugu za lao ulia za na uquna na poko ti Jisu, nari za totonai tugu za nogoto keni za na orungu. **45** Tonai za nanaza i Jisu, “I zei za uliziu ara?” za gua aza. Ba qari oso ria doru, “Ura! Nake gami!” qari gua. Nari ari za gua vei i Pita, “Qokolo, qu batiamua ao ko na varikamu tinoni za qari jupe varilivutainigo zara!” za guni. **46** Ba ari za gua vei i Jisu, “Dai, maka tinoni za uliziu ara, ura qa vagilagilai ara pa tiniqu za za votu taloi taqu za na neqi,” za gua. **47** Totonai za gilagilai na reko za tori tavotu tu za na roiti za roitini aza za gua, nari za matagutu neqeneqere vitivitigi aza, ko za lao nyumu sori tungutungu pa nenena i Jisu, ko za ule votuni aza ti Jisu pa moedi ria doru tinoni za aza vei beto ko za ulia na poko ti Jisu beto veveina zake oriavo tugu tasalanana aza. **48** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Tuqu, na mua rangerange za tori salanigo tu. Mu lao pa bule,” za gua aza. **49** Totonai tugu za korapa paranga vei zara i Jisu nari za bola kamu gu za maka tinoni pogozo nongoro, na koko lame veina pa ruma ti Jaerasi na tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, ko ari za gua vei, “Za tori uke tu za na tumu reko. Keta vapavu lame goboria na tinoni varivagigalai,” za guni i Jaerasi. **50** Ba tonai za nongoria i Jisu za na vavakato tana tinoni pogozo nongoro, nari ari za guni vei i Jaerasi, “Muke matagutu. Mu vazozoto gu beto pala mina leana gu za na tumu,” za guni. **51** Totonai za lao kamu aza pa ruma ti Jaerasi, za zake vamalumuria aza ko mari luge tavitia ria na tinoni, goto ari Pita, i Jone, i Jekopi, beto ko ari kori tinana na tamana gu na reko. **52** Ria doru tinoni za qari korapa romaroma qari lukana takulangania na koburu za uke. Nari ari za gudi vei i Jisu ria, “Muke lukana! Zake uke za na koburu zana, za korapa putagana gu,” za gua aza. **53** Tonai za paranga vei zara aza nari za qari aauni ria doru aza, ura qari gilagila valeaniadia za tori uke tu za na koburu reko. **54** Ba za arua i Jisu za na limana na koburu beto za paranga, “Ngore, mu tatakole!” za guni. **55** Nari za toa mule ko zake oriavo tugu tatakolena za na koburu ko za garunuria i Jisu ria ko mari vani na ganigani ko mi tekuteku za gua. **56** Ko qari gabara vitivitigi ari kori na tamana beto na tinana, ba za paranga vabalauria i Jisu ria ko marike vavavakatoni pa tinoni aza vei na roiti za taroiti.

9 Ego za kuku varikamudi i Jisu ari ka manogori sepele, ko za vadi na neqi ko mari ijiju pale tomete ikikeredi beto mari salanaria ria za vairia na mo za

gua. 2 Beto za garunuria tugu vei ria ko mari taraeni na binangara tana Tamaza, beto mari salanaria ria qari mo za gudi. 3 Beto ari za gudi vei, “Munake pogozia maka za pa miu rerege lao, munake pogozo kolu opopatana, na mane, na besa, na poata beto ko munake pogozo vakori soti. 4 Ketakoi mari tavaragua vatogagamu ko mari vasuveregamu za muna suvere gu pa ruma aza, tinganai muna taloi keni pa guguzu aza. 5 Ketakoi marike tavaragua vatogagamu ria na tinoni za muna turu loi pale za na guguzu aza. Tonai muna taloi keni za muna tavuzu paledi za na kavuruna na pezo pa guguzu aza qari ramata pa nenemiu. Ko aza za na vinagilagilana pala mina vakilasaria na Tamaza ria,” za gua aza. 6 Ego ko qari taloi keni ria na sepele, ko qari rerege lao pa doru gugugu zu, qari taraeni na nongoro leana beto qari salanaria ria qari mo pa doru kota qari lao vei. 7 Ego totonai za nongoroni i Herodi, na bangara pa Qalili, ria doru zakazava za roitidi i Jisu, za rura betonana aza. Ura qari pojani ria kaki tinoni za i Jone Paputaiso za tori toa mule tu qari gua. 8 Ria kaki mule za qari paranga za i Elaija za tori bola tu qari gua, goto kaki ria za qari paranga za maka ria na tinoni korokorotai pa moa za tori toa mule tu qari gua. 9 Ari za gua vei i Herodi, “I Jone za qa tori kujuku pale tu na batuna ara. Goto i zei za na tinoni aza za roitidi doru ginugua qa nongorodi ari?” za gua aza. Ko za nyoroguani aza ko bi batia i Jisu za gua. 10 Ego tonai qari mule kamu ria na tinoni tagarunudi za qari vavakato vani i Jisu doru zakazava qari roitidi. Nari za tokaria aza ria ko qari lao pa maka ia kaloina pa maka guguzu na izongona pa Betiseda. 11 Ba totonai qari gilagilai ria na minete tinoni za ketakoi za lao vei, za qari tuti laoia ria i Jisu. Nari za vakamu valeanaria tugu aza ria, za taraeni tugu aza tadiria za na veveina na binangara tana Tamaza, beto ko za salanaria tugu ria qari mo ko qari nyorogua tasalana. 12 Ego totonai za podalai gore za na veluvelu, za qari lao tana ari ka manogori sepele ko ari qari guni vei, “Mu garunu vakeniria pa guguzu lavalavata beto pekipekidi pa vailivutaina ria na tinoni, ko mari boka nyaqogedi ganigani beto mari nyaqoa ketakoi mari puta. Ura na ia taqe korapa suveria ani za na qega ko za kepore maka zavana,” qari gua. 13 Nari ari za gudi vei i Jisu ria, “Gamu gu za mu iadi na tekutekuna!” za gua. Nari ari qari gua vei, “Kepore mutugu za maka za babi vagaroa goto aza tugu ka lima bereti beto kori igana moqamoqazadi gu za qari kole ari! Ko ae vei? Qu nyoroguadigami ao ko mami lao vai vadi na ganigani gami ria na minete tinoni lavata ari?” qari gua. 14 (Ura za pada vei ka lima vuro za na ngutidi ria na marene gu.) Nari ari za gudi vei i Jisu ria na nana sepele, “Mu vanyumu okoto bokobokoria ria na tinoni padapada vei ka limangavulu pa maka pukuna,” za gua. 15 Ego ko tonai qari beto vanyumu betoria ria na sepele ria na tinoni, 16 za tekuria i Jisu za ka lima bereti beto kori igana, ko za enga zae pa noka ko za manadi, beto za kipakiparia, beto za vadi ria na nana sepele, ko ria qari iaria ria na minete tinoni. 17 Ko qari tekuteku ko qari pote beto ria doru, beto za qari buti kura vapugeledi na kipakipa ganigani kole joladi ria na sepele za ka manogori topa lavatadi. 18 Ego maka rane totonai za korapa varavara makana i Jisu, za qari lame varikamuni ria na nana sepele. Nari za nanazaria i Jisu ria, “I zei qari guniziu ria na minete tinoni ara?” za gudi. 19 Nari qari oea ari qari guni vei, “I Jone Paputaiso ao qari gua, goto kaki za i Elaija ao qari gua, goto kaki mutu za maka ria na tinoni korokorotai pa moa ao qari gua,” qari gua ria na sepele. 20 Nari za nanazaria mule aza ria, “Goto gamu za i zei gamuguniziu ara?” za gudi. Nari za oea i Pita aza, ari za guni vei, “Ao tugu za na Karisito tamijatana tana Tamaza!” za guni. 21 Beto za naquria beto za paranga vaneqineqidi i Jisu ria na nana sepele ko marike tori vavakatoni tu tadiria na tinoni za na veveina aza za na Karisito za gudi. 22 Ko za pojadi mutugu ria, “Na Tuna na Tinoni za pala mina gozororia zoku vitigi, beto mari kilu pale ria na tinoni matamata, na kuta iama beto ko ria qari varivagigalaini na Vavanau. Pala mina tavauke aza ba pa rane vinaue za mina tavatoa mule,” za gua. 23 Beto za paranga laoria ria doru aza, “Na tinoni za nyorogua tutiziu ara za mi kilu pale tu za nana toa makana, ko mi pogozia na nana korosi doru rane ko mi tutiziu ara. 24 Ura na tinoni za nyorogua kopu vasareni nana toa makana za pala mina saivia tugu za nana toa. Goto na tinoni zake rabekeni nana toa pa nana tutiqu ara za aza za mina aloa nana toa. 25 Ura na za mina boka vagavoria na tinoni bi gona pale na nana toa ko bi izongia na kasia guguzu doruna? Bi julingai tu! 26 Na tinoni za keaniziu ara beto na qua paranga za na Tuna na Tinoni ba mina keani tugu aza totonai mina lame aza pa nana neqi lavata, pa neqi tana Tamaza beto tadiria na mateana tabuna. 27 Ma poja zozotodigamu ara za gamu: kaki gamu gamu korapa suvere ari za mari oqoro uke tinganai mari batia na binangara tana Tamaza,” za gua i Jisu. 28 Ego pa liguna za pojaria aza za na zakazava ari ko pa vinavesu rane, za tokaria aza ari Pita, i Jone, beto i Jekopi ko qari zae pa kubo ko za kole varavara. 29 Ko totonai za korapa varavara aza, nari za dogoro goto za na izumatana beto na nana poko za keka

valavalaka. **30** Beto ani! Kori tinoni ari Mosese i Elaija **31** qari bola votu pa leo kabere noka ko qari kole paraparangia i Jisu ko qari kole vavavakatoni ari kori ti Jisu za na zona vei beto mina taloi aza za tata pala mina gore votu pa Jerusalema. **32** I Pita beto ari kori sepele tavitina za tori ngaoloria tu na nyoroputa, ba qari iqolo ria ko qari batia za na tinina i Jisu za kabere beto ko vei tugu ari kori tinoni qari turu tavitia aza. **33** Ego ko totonai qari korapa iolo taloi ti Jisu qari gua ari kori, za paranga lao ti Jisu i Pita, "Qokolo, za leana jola za gami suvere pani gami! Ko mami roitini kue aqaqo ropi, ko maka tamu, maka ti Mosese beto maka ti Elaija, uve?" za gua. Ba zake gilagila valeania i Pita za na manugu za korapa pojai aza. **34** Totonai za korapa tugu paranga vei zara i Pita za lame gu za maka lei ko za amu vapaeria ria doru, ko qari matagutu ria na sepele totonai qari luge zae pa lei ari Mosese i Elaija. **35** Beto maka mamalaingi za votu lame vei pa lei, ari za gua vei, "Ani za na Tuqu aza qa mijatia ara. Mu nongoria aza!" za gua. **36** Totonai za nogoto na mamalaingi, za i Jisu gu makana za suvere jola. Qarike izongo vavavakatoni tugu ari ka viza sepele ari tadiria tinoni veveidi ria doru ginugua qari batiria ari. **37** Ego ko za rane na kota za taloi mule gore koko pa kubo i Jisu beto ari kue sepele, za maka minete tinoni lavata za gore gozoria i Jisu. **38** Ko maka tinoni pa varikamu tinoni aza za kuku velavela, ari za gua vei, "Tinoni varivagigalai! Qa tepa vitivitigigo ara ao ko mu lame mae dogoria na tuqu marene, ura aza tugu maka tuqu makamakaina aza. **39** Za lugea na tomete ikikerena, ko lao vei za kamua za kukuku vasiboro, beto za gonagona pedalani pa pezo ko za dadao tu na ngujuna. Ko za aru vavitivitigi paleni mae tu beto za taloi tana za na tomete ikikerena. **40** Qa tori pojadi tugu ria na mua sepele ko mari iju paleni za na tomete ikikerena qa gudi, ba qarike bokai," za gua. **41** Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, "Koi, na zazae tinoni kepore miu rangerange beto na ikikeremiu za gamu! Ae tu mina koi vei zovaina za mana suvere tavitigamu beto mana tapatianadigamu ara? Ao mu toka lameni taqu za na tumu zana!" za gua. **42** Ego ko totonai za korapa rerege lao za na koburu, za vakamu vaikikeria mule, ko za gona pedalani na tomete ikikerena pa pezo ko za neqeneqere beto za garata tu. Ba za lao i Jisu ko za iju paleni za na tomete ikikerena, ko za salania za na koburu marene, beto za vamule lao vani na tamana. **43** Ko qari gabara betoni ria doru tinoni za na neqi lavata tana Tamaza. Totonai qari korapa gabarani ria na tinoni za na veveidi doru zakazava za roitidi i Jisu, nari za ari za gudi vei ria na nana sepele, **44** "Gamu mu nongoro vakoititiria ria na paranga mana ule vadigamu ari. Na Tuna na Tinoni za pala mina tavakarovo lao pa limadi ria na tinoni," za gua. **45** Ba qarike vakaberia ria na sepele za na ginuana na paranga za pojai aza. Za tavapae tadiria za na ginuana, ko qarike gilagilai, beto ko makadi ba qari pangaga nanazani za na ginuana na paranga za pojai aza. **46** Ego maka varitoke na veveina i zei za na poreveveina jola qari gua za poraka votu pa varikorapaidi ria na sepele. **47** Ba za tori gilagilainana tu i Jisu za aza qari roquroqu vei pa bulodi ria, ko za aru tekua aza za maka koburu peki ko za vaturua pa kekerena, **48** beto ari za gudi vei ria, "Na tinoni za vakamu valeania pa izongoqu ara za maka ria na koburu vevei ani, za vakamu valeanaziu tugu aza ara. Beto na tinoni za vakamu valeanaziu ara za vakamu valeania tugu aza aza za garunuziu ara. Ura aza za kepore veveina joladigamu gamu doru za aza tugu za poreveveina jola," za gua i Jisu. **49** Beto za oe i Jone, ari za gua vei, "Qokolo, maka tinoni za gami batia gami za ijiju pale tomete ikikeredi pa izongomu ao, ko gami pojani gami aza ko mi nogoto gamiguni, ura zake somana tavitigami gami pa tutimu ao aza," za guni. **50** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Muke vanogotia! Ura na tinoni zake kanagamu za kole vei pa miu kalena," za gua. **51** Ego totonai za adanga lame na totozo beto mina mule zae pa noka i Jisu, nari za vanyumu valeania za nana roquroqu ko mi zae pa Jerusalema za gua. **52** Za garunu momoe laodi aza ria kaki nana tinoni pogozo nongoro ko qari lao pa maka guguzu pa Sameria ko mari vatana momoe vani za ketakoi mari vajola bongi tonai mari kamu ketakoi za gua. **53** Ba qari daidia vakamua ria pa guguzu aza aza, ura qari gilagilaidia ria za pa Jerusalema tu za korapa gore vei aza qari gua. **54** Totonai qari nongoria ari kori nana sepele, na izongodi ari Jekopi i Jone, za vei zara za ari qari gua vei ari kori, "Bangara, vei leana muna gua ao, za mu kuku vagore lageria na iku pa noka ko mi vurungu beto paledi ria na tinoni ketakoi!" qari guni. **55** Ba za balinga i Jisu ko za tokeria ari kori. **56** Beto za rerege jola laonana pa maka goto guguzu i Jisu beto ko ria na nana sepele. **57** Totonai qari korapa rerege lalaodia pa zona za lame za maka tinoni ko za parangia i Jisu, ari za gua vei, "Ara mana tutigo doru kota muna lao vei ao," za guni. **58** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Ria na pokese za kolenana na dia baongo, beto ria na manugu tatava za kolenana na dia vorivori, goto na Tuna na Tinoni za kepore na nana ia mina kole minyere," za guni. **59** Beto ari za guni vei aza za maka goto tinoni, "Ao mu lame tutiziu

ara," za guni. Ba ari za gua vei za na tinoni aza, "Bangara, mu vamalumuziu ko ma mule golomia mae na tamaqu," za gua. **60** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Mu loiria ria na ukedi ko mari varigolomo makadii. Goto ao za mu lao ko mu taraeni na binangara tana Tamaza," za guni i Jisu aza. **61** Beto za ari mutugu za gua vei za maka goto tinoni, "Bangara, ara za mana tutigo ao. Ba mu vamalumuziu mae ko ma mule lao loloiria ria pa qua tatamana," za guni. **62** Ba ari za guni vei i Jisu za na tinoni aza, "Na tinoni za tori aru tamana tu pa geligelini pezo taragatana beto za balibalilanga za zake pada pa binangara tana Tamaza aza," za gua i Jisu.

10 Ego pa liguna za vei ari za mijataria mule i Jisu ari ka vitungavulu kori tinoni, ko za garunu vakeniria, korikori tinoni pa maka reregena, ko mari lao momoe pa guguzu beto pa ia ketakoi mina laoria aza za gudi. **2** Ko za pojadi i Jisu ria, "Za matua nyanyalu za na vuvua, ba ria na tinoni ababu za qari vizaviza gu. Ko mu varavara lao tana aza za bangarani na vuvua, ko mi garunu laodi na tinoni roiti ko mari ababu pa nana inuma. **3** Mu lao za gamu! Dogoro! Qa garunu lao veidigamu na tudi na sipi pa varikorapaidi ria na vulupu pirudi ara za gamu. **4** Muke pogozo vakori kurakurani poatana, babi na mane, na sadolo, beto muke vavakato vajola goboro totozo tadiria na tinoni muna gozoro qeraqeradi pa zona. **5** Tonai muna luge za gamu pa maka ruma, za momoe ari muna paranga vei, 'Na bule beto na mana tana Tamaza mi somana tadigamu pa ruma ani!' muna gua. **6** Vei mina korapa suverenana pa ruma aza za maka tinoni bulebule nari za mi kole tana za na mana gamu tepa vani. Goto vei minake pore za maka tinoni bulebule za pala mina mule gu tadigamu za na mana aza. **7** Ko aza tugu pa ruma qari vatogagamu za muna suvere, ko muna tekuria beto muna bukuria ria vei mari kaqamadigamu ria, ura na tinoni roiti za pada tugu mina tekua na tabarana. Munake leko varikarovai ruma tinganai muna taloi keni pa guguzu aza. **8** Totonai muna lao kamu za gamu pa maka guguzu ko mari vakamu valeanagamu, za muna tekuria tugu ria na ganigani qari vatana vadigamu, **9** muna salanaria ria qari mo pa guguzu aza, beto ari muna poja veidi, 'Na binangara tana Tamaza za mi togagamu za gua,' muna gudi. **10** Goto totonai muna lao kamu za gamu pa maka guguzu ba barike vakamugamu, nari za muna rerege votu lao pa zona, ko ari muna gua vei, **11** 'Za kamu tu pa kavuruna na pezona na miu guguzu qari ramata pa nenemami ba gami tavuzu paledi tugu. Ba muna roquroqua gamu za na binangara tana Tamaza za mi toga gu za gua!' muna gudi. **12** Ma poja valeadigamu ara za gamu: na vinakilasa mina gozoria na guguzu aza pa rane varituti za mina lavata jolani aza vei qari gozoria ria pa guguzu Sodomo," za gua i Jisu. **13** "Mu takulangagemiu tu za gamu pa Korazini! Mu takulangagemiu tu za gamu pa Betiseda! Ura vei bi taroiti tadiria na tinoni karovodi pa Turosi beto pa Sidoni ria na roiti varivagabaradi qari taroiti tadigamu koviria, za pa moa tu bari gabala ko bari nyumu ora bilubiludi na kau beto bari pokodi na poko tarikarikatadi ria! **14** Ba gamuke gabala za gamu ko na vinakilasa muna gozoria gamu pa rane varituti za mina lavata jolani aza vei mari gozoria ria pa Turosi beto pa Sidoni. **15** Goto gamu ka viza pa Kepaniami! Gamu rovea za gamu na poreveveimiu ko pala muna taovulu zae pa noka vavagalo gamu gua? Ba dai! Pala muna tagona gore pa kauruna na kasia guguzu!" za gua i Jisu. **(Hadēs g86)** **16** "Na tinoni za nongorogamu gamu za nongoroziu tugu ara, beto na tinoni za kilu paledigamu gamu za kilu paleniziu tugu ara. Ko na tinoni za kilu paleniziu ara za kilu paleni tugu za na Tamaza aza za garunuziu ara," za gua i Jisu. **17** Ego ko qari mule kamu ari ka vitungavulu kori qari tagarunu vakeni, ko qari qeraqera jola, ko ari qari gua vei, "Bangara, ria na tomete ikikeredi tu ba qari nongorogami tugu totonai gami iju paledi gami pa izongomu ao!" qari guni. **18** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Qa tori batia tu ara i Setani, za vei na kapi za lotu lagere koko pa noka. **19** Dogoro! Qa tori vadigamu tu ara za na neqi, ko muna boka teteria gu gamu ria na dole beto na mede, beto muna vakilasa paledi tugu gamu ria doru neqi tana kana i Setani, ko kepore za maka zava mina apulugamu. **20** Ba muke qerani gu gamu za na veveina ria na tomete ikikeredi qari nongorogamu, goto aza tu muna qerani gamu za na veveina na izongomiu qari tori takuti tu pa noka," za gua i Jisu. **21** Ego ko pa totozo aza za vapugeleni qeraqera na Ongu Tabuna i Jisu, ko ari za gua vei, "Tamaqu, ao na bangarana na oka beto na pezo! Qa paranga leana lao tamu ara, ura qu tori vabatidi tu ao ria na tinoni qarike boka ria vei qu golomodi ria na tinoni gigigalaidi beto na tinoni koridi. E, Tamaqu, pa mua roquroqu tugu ao za taroiti vei aza. **22** Doru neqi beto na gigalai za tori vaniziu tu ara. Ko kepore za maka tinoni za gilagilai na Tuna goto na Tamana gu; beto kepore za maka tinoni za gilagilai na Tamana goto na Tuna gu beto ko ria gu za mijataria na Tuna ko mi vabatidi za gua," za gua i Jisu. **23** Ego tonai qari suvere makadi nari za balinga lao tadiria na nana sepele i Jisu, ko ari

za gudi vei ria, “Gamu tamana za gamu ko gamu batiria ria na zakazava gamu dogororia koviria! **24** Ura ma pojadigamu ara za gamu: kubo ria na tinoni korokorotai beto na bangara pa moa qari nyorogua vitivitigi dogororia na nongororia ria vei gamu batiria na nongororia gamu ari, ba qarike boka,” za gua i Jisu. **25** Ego maka tinoni gigigalai pa Vavanau za turu lao nyorogua podekia i Jisu, ko za paranga aza, “Tinoni varivagigalai, na za za mana roitini ara beto mana teku izongia za na toa jola?” za gua. **(aiōnios g166)** **26** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Na za za takuti pa Vavanau? Na za za qu tiroa ao ketakoi?” za guni. **27** Nari za oea na tinoni ani aza, ari za guni vei, “Mu roquroqua na Bangara na mua Tamaza pa doruna bulomu, pa doruna mua toa, pa doruna mua neqi beto pa doruna mua roquroqu; beto mu roquroqua na tavitimu makamu aza vei qu roquroqu mule veinigo makamu za gua,” za gua za na tinoni nari. **28** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Na tuvizina za na oe tamu. Ko mu roiti vei gu aza beto za pala muna toa,” za guni. **29** Ba za nyorogua tadogoro vei na nana nanaza za na tuvizina za gua za na tinoni ani, ko za maka nanaza laoa mule i Jisu, “I zei za na tavitiqu ara?” za gua. **30** Nari za vataqolia i Jisu za na nanaza tana, ari za gua vei, “Kolenana za maka tinoni za taloi pa Jerusalema ko za rerege gore pa Jeriko. Pana korapana na nana rerege gore aza za qari raja vasiboria na tinoni raja ikikodi pa zona aza, qari ragata vagorea na nana poko beto qari ikoa nana poata, beto za qari maja vapalepalekia, beto qari loi vakole pale na tata ukena, beto za qari kenidia. **31** Pana totozo tugu aza za gore vei ketakoi za maka iama, ko totonai za batia na tinoni za tavapalepaleka za rerege paja keninana pa maka kale zona aza. **32** Beto na zona mutugu aza za tokai gore za maka tinoni na butubutu Livai. Tonai za gore kamua za na ia ketakoi za korapa kole za na tinoni za tavapalepaleka ko za batia, nari za rerege paja keninana pa maka kale zona mutugu. **33** Beto maka tinoni Sameria za rerege gore vei tugu ketakoi, za lao kamua za ketakoi za kole na tinoni palepalekana. Totonai za batia za roquroqu vitivitigia ko za nyorogua tokani. **34** Ko za lao aza ko za vuva valaoni oela beto na vaini ko za piuria za na palekana. Beto za ovulu surana vaakea pa pokotona na nana dongiki, ko za tokai ko za lao vakolea pa maka ruma ketakoi qari suvesuvere minyere ria na tinoni rerege, ko za kopuni ketakoi. **35** Ego ko za rane na kota, za tekua aza za kori poata siliva ko za vani za na tinoni za kopuni na ruma, beto ari za poja veini, ‘Muna kopuni za na tinoni ani, uve? Beto vei kolenana mule za kaki za muna gona paledi ao pa kopuna aza, za pala mana soga vanigo ria tonai mana mule lame vei pani,’ za guni. **36** Ego, ko pa roverove tamu za i zei ari kue tinoni ari za vei na tavitina za na tinoni qari ngangangulia ria na tinoni raja ikikodi?” za gua i Jisu. **37** Nari ari za gua vei za na tinoni aza, “Aza gu na tinoni za roquroqu tokani,” za gua. Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Ego, ko ao ba mu lao, ko mu roiti vei tugu aza,” za gua i Jisu. **38** Ego totonai za jokai na nana rerege i Jisu beto ko ria na nana sepele za qari kamua ria za maka guguzu, ko maka reko ketakoi na izongona i Mata za vatogaria pa nana ruma. **39** Na taina reko, na izongona i Mere, za kole nyumu tata pa kekerena i Jisu, ko za kole vainongorodi na varivagigalai ti Jisu. **40** Goto i Mata za kole tadunganadi beto za tapatianadi na zoku vinatana, ko za lao ti Jisu ko ari za guni vei, “Bangara, ae vei za leana tugu tamu za loi tari vamakainiziu na roiti ninabulu ara na taiqu? Mu pojani ko mi lame tokoniziu,” za guni. **41** Nari za oea i Jisu aza, “Mata, Mata! Qu takulangadi beto qu tadunganadi zoku ngavulu zakazava ao! **42** Ba maka gu za pada muna izongia, ko i Mere za mijatia aza na zakazava leleana jola. Ko minake tateku vakenini aza za na zakazava aza,” za gua i Jisu.

11 Maka rane za lao varavara pa maka ia i Jisu. Ko totonai za beto varavara, za lao za maka ria na nana sepele ko ari za gua vei, “Bangara, mu vagigalaidigami na varavara maka moqaza podeke vei i Jone ba za vagigalaidi tugu na varavara ria na nana sepele,” za gua. **2** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, “Tonai muna varavara za ari mu gua vei: ‘Tamamami, Mi tapangaga za na izongomu liosona. Mu valamea na mua binangara. **3** Doru rane mu vadigami na tekutekuna mami toani na rane aza. **4** Mu taleozodi ria na mami sela, ura gami ba gami taleozodi tugu ria qari roiti lame sela tadigami. Beto muke valaogami pa toketoke!’ mu gua,” za gua i Jisu. **5** Beto ari za gudi vei ria na nana sepele, “Vei maka gamu za bi lao na korapa bongi pa ruma tana nana baere, ko ari bi guni vei, ‘Qokolo, mu vaniziu mae kue batu bereti, **6** ura maka qua baere za korapa lekoni maka nana rerege za za koni kamu vasiboroziu, ko kepore na gequ ganigani mana vani!’ bi gua. **7** Nari ari bi gua vei za na nana baere pa leo ruma, ‘Muke vaduviliziu, za tori pate tu za na atakamana, ko ara beto ria na qua koburu ba gami tori puta tu. Maneke boka tatakole lao vanigo aza vei qu nyoroguani ao,’ bi gua aza. **8** Ba ma pojadigamu ara za gamu: vei minake tatakole vani tu na bereti aza ura nana baere leana gu ke bi gua tu aza, ba pa ginuana keta mi kea taleni za pala mari pojai ria na tinoni mina gua, nari za pala mina

tatakole gu za na tinoni za tori kole tu ani ko mina vani gu ria za nyoroguani na tinoni za tepa zana. **9** Ko za vei za ara ma pojadigamu gamu: mu tepa ko mi taiadigamu, mu nyaqo ko mu batia, mu kikia ko mi tarevanga vadigamu. **10** Ura na tinoni za tepa za za tekua tugu, na tinoni za nyaqo za za batia tugu, beto na tinoni za kikia za za tarevanga vani tugu. **11** Gamu na tamadi na koburu za vei bi tepagana igana za maka tumiu, za ae vei pala muna vani na dole? **12** Babi tepagana toruru aza, za ae vei pala muna vani na mede? **13** Gamu na tinoni ikikeremiu tu ba gamu balaumiu vadi tugu na zakazava leadi ria na tumiu. Ko ae mina koi vei leana jola za na variia tana Tamamiu pa noka, ura aza za leana joladi ria na tinoni. Pala na Ongu Tabuna tu ba mina vadi ria qari tepa lao tana!" za gua i Jisu. **14** Ego maka totozo za iju paleni i Jisu za maka tomete pokapokana tana maka tinoni ko totonai za votu keni na tomete za podalai paranga za na tinoni aza. Ko tonai qari batia za vei aza za qari gabara beto ria doru tinoni. **15** Ba kaki ria za ari qari gua vei, "I Beelizebulu gu, na bangaradi na tomete, za vani na neqi za boka ijiju paledi na tomete ikikeredi zana!" qari gua. **16** Goto kaki ria za qari nyorogua podekia i Jisu ko qari tepai aza ko mi roitini maka roiti varivagabarana, ko mari boka vazozotoa za na lame veina tugu tana Tamaza aza qari gua. **17** Ba za tori gilagilarianana tu i Jisu za na dia roquroqu, ko ari za gudi vei, "Na binangara za tapikapikata pa okokoto pukuna ko qari varivaripera mule makadi za pala mina tajegara. Beto na tatamana za pikata muleni ko mari varikana makadi ba mina tajegara tugu. **18** Ko zara za vei ko vei na binangara ti Setani za bi okoto tapikapikata ko bari varivaripera makadi, za ae mina vei beto mina boka turu vamauru? Pala minake boka! Gamu paranga za gamu, 'I Beelizebulu gu za vaniziu na neqi ara za qa boka iju paledi ara ria na tomete ikikeredi,' gamu gua. **19** Ego, vei bi zozoto tugu za pa neqi ti Beelizebulu tugu za ba iju paledi na tomete ikikeredi ara, za pa neqi ti zei za qari ijiju pale tomete ria na miu sepele makamiu za gamu? Mina vei zara za ria na miu sepele makamiu gu ba qari pitugamu za gamu sela tugu za gamu! **20** Ba ara za pa neqi tu tana Tamaza za qa iju paledi ria na tomete ikikeredi, ko zara za vei za kaberena gu za na binangara tana Tamaza za tori togagamu tu gamu. **21** Tonai za vatana valeanani mae tu na tinoni neqi ria na nana zakazava varipera beto za kole kopu valeanani za na nana ruma, za marike boka tangangulu ria na nana zakazava. **22** Ba totonai mina kamu mule za maka goto aza za neqina jolani za na tinoni neqi ani ko mina raja vakilasia, nari za mina boka teku vakeni betoni ria doru nana zakazava varipera za kole rangerangeria na tinoni neqi aza ko mina ia varipikataidi ria doru zakazava tana. **23** Aza zake somana vei taqu za za taleziu ara aza, beto aza zake varikamu tokaniziu ara za za varipipiarai aza," za gua i Jisu. **24** "Tonai za taiju pale za na tomete ikikerena tana maka tinoni, nari za reregia aza za doruna na qega kepore na piena, ko za kole nyaqoa na ia ketakoi mina boka minyere. Totonai zake boka batia aza za maka ia vei mina boka suveria, za paranga aza, 'Ma mule soga gu pa qua ruma ketakoi qa suvere momoe ara,' za gua. **25** Ko totonai za mule kamu za batia za tori tasaqu valioso tu beto za tori tavatana valeana tu za na ruma. **26** Nari za mule keni aza ko za toka kamudi mutugu ari ka vitu tomete qari ikere jolani makana ko qari kamu kole tana tinoni aza. Ko pa liguna qari kamu kole ria za na toa tana tinoni aza za ikere jolani na totozo momoe," za gua i Jisu. **27** Ego totonai za korapa paranga vei zara i Jisu, za kuku votu pa varikamu tinoni za maka reko, ari za gua vei, "Za tamana za na reko za vapidokigo beto za vasusugo ao," za gua. **28** Nari ari za gua vei i Jisu, "E, ba ria tu qari tamana jola za ria qari nongoria beto qari tutia na paranga tana Tamaza," za gua i Jisu. **29** Ego tonai qari varikamuni ria na minete tinoni, za podalai paranga aza, "Na zazae tinoni koviria za zake tuvizi! Qari nyoroguani bi taroiti mae tu maka roiti varivagabarana beto bari vazozoto qari gua, ba kepore za maka vinagilagila mana vadigamu ara goto aza tugu na vinagilagila veveina i Jona. **30** Maka moqaza podeke vei i Jona za na vinagilagila tadiria na tinoni pa Ninive, nari za na Tuna na Tinoni ba pala na vinagilagila tugu tadiria na zazae tinoni koviria. **31** Pa rane varituti za pala mina turu na kalao pa Siba ko mina tokegamu za gamu na zazae tinoni koviria. Ura na zouna jola za nana guguzu ba za lame ukukeni tugu nongoria aza za na bokaboka beto na varivagigalai ti Solomone. Ba ma pojadigamu ara za gamu: Korapa gu koviria pani aza maka za lavata jolani i Solomone. **32** Pa rane varituti za pala mari turu ko mari tokegamu ria na tinoni pa Ninive za gamu na zazae tinoni koviria. Ura ria za qari gabala loiria na dia sela totonai qari nongoria na tarae ti Jona. Ba dogoro! Korapa gu koviria pani aza maka za lavata jolani i Jona," za gua i Jisu. **33** "Kepore za maka tinoni mina vatoai beto mina vaturua pa ia paena babi vaopo tarini kadikita za na juke, goto mina vanyumua tugu pa nana nyumunyumuna ko mina vakabereria ria doru tinoni mari luge pa leo ruma. **34** Na jukena na tini za na matamu. Vei na matamu za mina leana, za na tinimu doruna pala mina tolangani

na kabere. Goto vei mina ikere za na matamu, za pala na tinimu mina rodomo. **35** Ko za vei za mu dogoro valeania ko! Keta na kabere za korapa kole pa mua toa za na rodomo gu. **36** Ko vei bi kabere beto za doru tinimu ko bi kepore zozoto maka rodomo bi kolea, nari za pala mina kabere beto pudala za doruna na mua toa. Ko mina varipodekai puta na juke za toa ko za vanigo na kabere," za gua i Jisu. **37** Ego pa liguna za beto paranga vei zara i Jisu, za sorua maka Parese aza ko mi lao tekuteku tavitia aza za gua. Ko za lao tugu pa ruma tana i Jisu, ko za tekuteku tavitia. **38** Ba za gabara za na Parese ani totonai za batia zake loqa lima mae beto za tekuteku i Jisu. **39** Ko ari za guni vei na Bangara aza, "Gamu na Parese za na pegurudi gu na miu kapa beto na peleta gamu valiosoria, ba na leomiu za pugelia na nganganguluu beto na ikerena. **40** Gamu duviduvili za gamu! Beko gamu tori gilagilaimiu tu za aza tugu na Tamaza za roitini na peguruna na tinina na tinoni za roitini na leo tinina na tinoni! **41** Mu iadi ria qari varivasevi ria vei gamu kuradi pa miu kapa beto pa miu peleta, beto za pala mari tavalioso vadigamu za doru zakazava. **42** Mu takulangagemiu tugu za gamu na Parese! Ura gamu kole gu varivanani gamu tana Tamaza za makamaka pa manogaputa na miu vuvua pa inuma vevei na miniti, na ru, beto kaki umuma pekipeki, ba gamuke pavuni gamu za na roiti vatuvizi lao tadiria na tinoni beto na roquroquna na Tamaza. Ari tu ria na kuta varivagigalai qari garo ko bu kopudi gamu, beto liguligu tu bu kopudi mule gamu ria kaki vavanau vevei na maka pa manoga zana. **43** Mu takulangagemiu tugu za gamu na Parese! Ura gamu nyonyorogua nyumuria gamu ria na nyumunyumudi poreveveidi pa ruma varivarikamudi, beto gamu nyonyoroguni ko mari gozoro qeraqeradigamu ria na tinoni pa ia makemaketidi. **44** Mu takulangagemiu tugu za gamu! Ura gamu maka moqaza podeke vei ria na pou tomete qarike tavakoledi na vinagilagila ko ria na tinoni qarike batiria za na pou ria ko qari kezaria totonai qari rerege jola," za gua i Jisu. **45** Nari za paranga laoa maka ria qari varivagigalaini na Vavanau aza, "Tinoni varivagigalai, tonai zara qu paranga vei ao za qu komiti vikevikeregami tugu vei gami!" za gua. **46** Nari ari za gua vei i Jisu, "Gamu na tinoni varivagigalai gamu varivarivagigalaini na Vavanau ba mu takulangagemiu tugu vei! Ura pa miu ruvaruvatana na Vavanau za gamu vapogozodi na pogozo mamata gamu ria na tinoni. Ko qarike boka tuti betoria. Beto makamiu gamu ba kepore maka karusumiu bi aru lao ko bu podeke vakopele vadi na pogozo ria na tinoni. **47** Mu takulangagemiu tugu za gamu! Ura gamu roiti vasari valeleanaria gamu ria na poudi ria tugu na tinoni korokorotai qari bosolauria na miu tite pa moa. **48** Ko za tabata vakabere gu pa miu roiti za gamu ba gamu vaegoa tugu za na roiti ikikerena qari roitidi ria na miu tite pa moa. Ura ria tu ke qari varivuke, goto gamu gu ko gamu roitidi na poudi ria na tinoni korokorotai. **49** Pana ginugua tugu ani za paranga za na Tamaza pa nana gigalai tavagigala, ari za gua vei, 'Mana garunu laodi ara ria na tinoni korokorotai beto ria na tinoni pogozo nongoro, ko kaki ria za pala mari vaukeria, goto kaki pala mari ngangangguluria,' za gua. **50** Ko zara za vei za pala mina tagoreni tugu na zazae tinoni koviria za na vinakilasa lavata pa ginuana qari tavauke ria na tinoni korokorotai tonai vei za roitini na kasia guguzu na Tamaza. **51** Ko za podalai tugu pa vaukena i Ebolo ko za kamu ti Zakarae aza za tavauke pa leo ruma zelepade, pa varikorapaidi na lose tabuna beto na ia vavavavuina. E! Ma poja valeadigamu ara za gamu: Ria na zazae tinoni koviria za mari gozoroni vinakilasa! **52** Mu takulangagemiu za gamu gamu varivagigalaini na Vavanau! Ura gamu teku paleni gamu za na viduluna na atakamana za luge lao pa gigigalaina na Tamaza. Ko makamiu ba gamuke lugea tugu, beto gamu suquturia tugu gamu ria qari korapa podepodeke lao luge ketakoi" za gua i Jisu. **53** Totonai za taloi pa ia aza i Jisu za qari podalai kanai ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese aza, ko qari nanaza jujukuni aza ria na veveidi zoku zakazava vei ko mi paraparanga aza qari gua. **54** Ria qari kole gu dogoro kopuni aza ko mari dogoro poai ketakoi mina paranga vaseladi aza kaki paranga qari gua.

12 Ego totonai za qari varikamu lao tana zoku vuro tinoni. Ko qari korapa varivaritete kalekale tu makadi, za paranga momoeria i Jisu ria na nana sepele, "Muna balauni gamu za na toa vavabata sekeseke tadiria na Parese za vei na vavakovuruni palava. **2** Ura na zakazava za tatuki tari za mina tatakele votu, beto na roquroqu tagolomona za pala mina tagilagila tadiria na tinoni. **3** Aza gamu variparaparangani gamu pa rorodomona za mu velavelani pa kabekaberena ko mi tanongoro, beto ko aza gamu varimanamanazani pa leo lose za mina tavelavela pa are ruma," za gua i Jisu. **4** "Ego ma pojadigamu, ka viza qua baere, muke matagutudi ria qari boka vaukea na tini gu ba pa liguna aza za qarike boka roitini mule maka zakazava ikerena pa miu toa. **5** Ba ma ule vadigamu ara za aza vei mu matagutuni gamu. Mu matagutuni za na Tamaza, aza

tu za kolenana na nana neqi ko pa liguna za vaukea aza na tini za pala mina boka valaogamu tugu vei pa iku pa heli. Na zozotona ani ko aza za mu matagutuni gamu! **(Geenna g1067)** **6** Na tagilagilana za na laedi ka lima pitikole za kori moqaza pene gu! Ba kepore maka ria za roqu mumani na Tamaza. **7** Goto gamu za na vurungumiu gu pa batumiu ba za tori gilagila betorianana tu na ngutidi na Tamaza. Ko za vei za muke matagutu. Ura gamu za gamu poreveveina joladi zoku ngavulu pitikole!" za gua i Jisu. **8** "Ma poja valeadigamu ara za gamu: na tinoni za ule votuniziu ara pa moedi ria na tinoni ko aza za maka taqu za gua, za pala mina ule votuni tugu na Tuna na Tinoni pa moedi ria na mateana tana Tamaza aza. **9** Goto na tinoni za kilu paleniziu ara pa moedi ria na tinoni, za pala mina kilu paleni tugu pa moedi ria na mateana tana Tamaza na Tuna na Tinoni aza. **10** Na tinoni za paranga vasela laoia na Tuna na Tinoni za mina boka taleozoni gu. Goto na tinoni za vamoroania na Ongu Tabuna za minake izongo taleozoni zozoto aza. **11** Tonai mari toka ragata laodigamu pa varituti pa ruma varivarikamuna, pa moedi ria na bangara babi na qavuna, za munake roquroqu mamatani ae mami paranga vei babi na za mami pojai za mami talegaza muna gua. **12** Ura pala na Ongu Tabuna tu mina ule vadigamu pa totozo aza ria na paranga tuvizidi muna pojaria gamu," za gua i Jisu. **13** Ego maka tinoni pa varikamu minete tinoni za ari za guni vei i Jisu, "Tinoni varivagigalai, mu pojani na tugaqu marene ko mi pikata vaniziu na izizongo za loi vakole vadigami na tamamami," za guni. **14** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Qokolo, nake qua roiti ara za mana pitugamu beto mana pikata vadigamu na miu zakazava gamu izongoria gamu kori!" za guni. **15** Beto ari za gudi vei i Jisu ria doru, "Mu kopu muledigamu! Muke vapugeleni na nyoroguana na izizongo za na miu toa. Ura na toa tana tinoni za zake kole pa pugele zokuna na nana izizongo," za gua. **16** Beto za pojadi za na vavakato vavapada ani: "Kolenana za maka tinoni izizongo ko na nana pezo za masuru valeana. **17** Za kole varipera na roquna makana aza, ari za gua vei, 'Kepore mule za ketakoi vei mana vakoledi na qua vuvua mana tekuria pa qua inuma ara. Ko na za beka za mana roitini ara?' za gua. **18** Beto ari za gua vei mule, 'Leana, ari gu mana roiti vei ara. Mana jegara paledi ria na qua ruma vavakoleni ganiganina ko mana roiti valavataria. Ko ketakoi za mana vakoledi na gequ ganigani mana tekudi pa qua inuma beto kaki qua zakazava mule.' **19** Beto za ari mana paranga veiniziu makaqu, 'Marene! koviria tu za vavagua za na mua toa! Qari kubo jola na mua zakazava leadi na padana na kubo aoro. Mu pekipekini gu, mu tekuteku beto mu bukubuku vapotepotegemu, beto mu suvere qeraqeramua!' managuniziu," za gua za na tinoni izizongo. **20** Ba ari za guni vei na Tamaza aza, "Na duviduvili ao! Pa bongi tugu ani mina tateku pale za na toa tamu. Ko i zei mina izongoria ria na mua zakazava qu buti varikamudi zara?" za guni. **21** "Ko zara pala mina vei za na tinoni za boko varikamu nana zakazava makana pa pezo ba zake izizongo pa dogodogoro tana Tamaza," za gua i Jisu. **22** Beto ari za gudi vei i Jisu ria na nana sepele, "Ko za vei zara za ara ma pojadigamu: muke kole mamatani na miu toa beto na za muna gania, babi na tinimiu beto na za muna pokoni. **23** Na miu toa za poreveveina jolani na ganigani, beto na tinimiu za poreveveina jolani na poko. **24** Mu dogoro laoria ria na manugu qari tatava ko! Ria za qarike umuma beto qarike ababu, beto za kepore tugu vei na dia ruma vavavakoleni ganiganina, ba na Tamaza za vatekutekuria gu ria! Ba gamu tu za gamu poreveveina joladi ria na manugu tatatavadi! **25** I zei gamu tonai za kole suvere takulanga nari za tori boka vakakazia mae tu iapeki za na nana toa? Bi mija tugu! **26** Ko vei muna oqoro boka roitini gamu za maka zakazava peki vei zara, nari za ae za vei gamu korapa takulangadi mule kaki goto zakazava? **27** Mu dogoro laoria ria na gavoro pirudi ko! Qarike pavu taleni na roiti beto qarike pitipitidia poko ria. Ba ma poja valeadigamu ara za gamu: pa doruna na izizongo ti Solomone na bangara, za kepore maka poko tana za bi batabata leana vei maka ria na gavoro ari. **28** Ria gu na gavoro qarike toa vazovai beto qari tagona lao pale pa iku ba za vapokopokoria tugu na Tamaza ria. Ba gamu za gamu poreveveina joladi ria na gavoro, ko za zozoto jola za pala mina vapokopokogamu aza. Za peki jola na miu rangerange za gamu! **29** Ko zara za vei za, muke nyaqo gojogojoria doru totozo gamu za na zakaza muna gania na bukua beto mike rabeke na miu roquroqu. **30** Ura ria doru zakazava ari za ria na tinoni rodomo pa kasia guguzu za qari nyaqo vitivitigiria, goto gamu na tamamiu pa noka ba za tori gilagila betorianana tu za muna toadi gamu ria na zakazava veveidi ari. **31** Goto gamu za mu nyaqo momoea mae tu na binangara tana Tamaza, beto mina vadigamu aza ria doru zakazava veveidi ari," za gua i Jisu. **32** "Muke matagutu, qua minete, ura na Tamamiu pa noka za na nana binangara tu ba za tori valeanaia tu ko mina iadigamu. **33** Mu vavaidi ria na miu izizongo beto na poatadi za mu iadi ria qari golaba. Mu tekua na pausu aza zake boka taunyara mumutu, aza za na izizongo pa noka ketakoi minake boka murimuri, kepore na tinoni mari

boka ikoa, beto na tamo minake boka ganiria. **34** Ura ketakoi qari kole na miu izizongo za ketakoi tugu qari kole za na bulomiu," za gua i Jisu. **35** "Mu suvere vanaqiti doru totozo. Mu vei ria qari saqiti vamaururia na dia poko roiti ko qari vanaqiti roiti, beto muke vakipuria na miu juke. **36** Mu suvere gelegele vei ria na nabulu qari korapa adonia na mule lamena na dia bangara za lao somana pa vavolo varielava. Ko totonai mina mule lame ko mina kikia pa atakamana, za mari siqarai revanga vani na atakamana. **37** Mari qera ria na nabulu ria totonai za lame kamu na dia bangara za qari korapa suvere gelegeleni aza! Ma poja zozotodigamu ara gamu: mina vazaea aza za nana poko ninabulu, mina valao adonoria pa tevolo ari ka viza nabulu ari ko mina vatana vadi na tekutekuna ko mari tekuteku. **38** Ko vei bi na korapa bongi tu za babi na jola korapa bongi tu za bi mule lame batiria bari korapa gelegeleni, nari za mari qera tugu ria. **39** Mu nongoro vakoititia ani! Vei bi tori gilagila momoea tu na tinoni kolenana ruma za na totozo lame tana tinoni ikikona za pala minake boka pururu luge laoia na tinoni ikikona za nana ruma. **40** Ko zara za vei za gamu ba mu kole suvere vanaqiti. Ura na Tuna na Tinoni za pala mina mule lame pa totozo gamuke rove veini mina lame," za gua i Jisu. **41** Nari ari za gua vei i Pita, "Bangara, tadigami na sepele gu qu guni ao za na vavakato vavapada ani, ba tadigami doru tinoni tugu?" za gua. **42** Nari ari za gua vei za na Bangara, "I zei za na nabulu tarangena beto na tavagigalana? Aza tugu za na nabulu mina vatiolatai na bangara ko aza za mina kopuni nana ruma beto mina iadi mule na ganigani ria kaki nana nabulu pa totozo tamijatana. **43** Mina qera za na nabulu aza vei mina korapa roiti valeana vei zara aza totonai mina mule lame batia na nana bangara. **44** Ara ma poja valeadigamu zozoto: mina vatiolata lavatia na nana bangara za na tinoni aza, beto mina vakopudi dorudi nana izizongo. **45** Ba vei bi roquroqu za na tinoni aza, 'Koi, pala minake oqanai mule za na qua bangara,' bi gua, ko bi podalai majamaja laolamedi ria na nabulu marene beto na nabulu reko, beto bi kole gu ngojangoja vapotepotegana beto bi kole bukubuku vadigedigereni gu, **46** nari za totonai mina korapa gu roiti vei aza zara pa rane na totozo zake rove veini mina mule na nana bangara. Pala mina vakilasa valeania na bangara aza, beto mina gona laoni tadiria qarike vakepore zozotoa na Tamaza. **47** Ko na nabulu za gilagilainana aza vei za nyoroguani na nana bangara ba zake vanaqiti beto zake roitini aza vei za nyoroguani nana bangara, za mina tapiqopiqolo valeana aza. **48** Goto na nabulu zake gilagilai na manugu za nyoroguani na nana bangara, ko za roitini aza bi boka tapiqoloni, za pala minake loka neqina za na piqolo mina tekua aza. Ba aza za ia vakubokubo vani na Tamaza ko mina kopudi, za na kubokubona tugu za nyoroguani ko mina variiani na tinoni aza. Ko aza za taiani na zokuna za pala na zokuna tugu za mari tepani ria na tinoni aza," za gua i Jisu. **49** "Na iku tu za qa pogozo lagereni ara pa pezo, ko na qua nyorogua za bi oqanai toa vuruvurungu tu aza qa gua! **50** Ba maka paputaiso vitigi za pala mana lugea mae ara, ko aza za qa korapa takulangani ara tinganai mina jola tu aza. **51** Keta mu roquroqua gamu za na bule za qa pogozo lameni ara pa pezo keta mu gua. Dai! Ma pojadigamu: Nake bule za qa pogozo lameni ara, goto na varipikatai tu. **52** Podalai koviria za vei ari ka lima za pa maka puku tatamana za pala mari varipikatai ko ari kue pala mari taleria ari kori, ari kori mari taleria ari kue. **53** Pala mari varipikatai ko na tamadi mina kanai na tudi marene, na tudi marene mina kanai na tamadi. Na tinadi mina kanai na tudi reko, na tudi reko mina kanai na tinadi. Na tinadi za mina kanai na nana roroto reko roadi, na roroto reko roadi za mina kanai na roadi reko," za gua i Jisu. **54** Beto za paranga laoria i Jisu ria na minete tinoni, "Aza tugu gamu batia gamu za na pauku za lame vei pa kale suvu tapo, nari za gamuke oriavo tugu paranga vei ari za gamu, 'Koi, pala mina lame za na qolapezo,' gamu gua, nari za okoro tugu za na kota. **55** Beto aza tugu gamu turu bata lao vei pa suvu tapo ko gamu vagilagilai na gava za raja keta pa kale merimiu, za gamu paranga za gamu, 'Koi, pala mina dadanga za na kota,' gamu gua, nari za dadanga tugu za na kota. **56** Na tinoni vavabata sekesekemiu za gamu! Gamu boka dogoro gilagilai gamu za na rijodi beto na kanokodi na pezo beto na vavagalo kota, ba ae za vei ko gamuke boka tu dogoro gilagilai gamu za na roiti za roitidi na Tamaza pa totozo ani?" za gua i Jisu. **57** "Beto ae za vei ko gamuke boka tu dogoro pikatia makamiu gamu za na roiti tuvizina? **58** Tonai qu korapa lalaomiu tana tinoni varituti za gamu kori na mua kana, za mu podeke vitivitigia ko mu vatuvizi momoea ko mu popoa mae tu za na mua tapata tonai qu oqoro lao ao pa varituti. Ura vei manake vei, za pala muna tatoka lao tana tinoni za roitini na varivarituti, ko na tinoni za varivarituti aza mina valaogo tana tinoni kopu ruma varipiu, beto ko na tinoni kopu mina valugego pa ruma varipiu ao. **59** Ko ma poja veinigo ari ara ao: pala munake votu pa ruma varipiu ao, tinganai muna lipu vaokotia ao za na padana qu tavakilasani," za gua i Jisu.

13 Ego pa totozo aza za qari lao vavakatoni ria kaki tinoni ti Jisu za na veveidi kaki tinoni Qalili i Paelati za vaukeria ko za qaliri varisomanaidi na dia vavavui za na orungudi. **2** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, “Ae vei? Gamu roquroqua gamu za ria za na tinoni seladi joladi ria doru tinoni Qalili ko za vei za qari tavauke pa zona ikerena vei zara? **3** Dai zozoto! Ma poja zozotodigamu: Vei munake gabala loiria na miu sela, za gamu ba muna uke vei tugu ria! **4** Ae vei mule ari ka manogavesu tinoni ria za lotu tako vaukeria na ruma ululuna pa Siloami? Ae vei? Gamu roquroqua gamu za ria za na tinoni ikikeredi joladi ria qari suvere pa Jerusalema ko za vei za qari uke vei zara? **5** Dai zozoto! Ma pojadigamu: vei munake gabala loiria na miu sela, za gamu ba muna uke vei tugu ria zara za gamu!” za gua aza. **6** Beto za pojadi i Jisu za na vavakato vavapada ani: “Kolenana za maka tinoni za izongia maka suvege piqi pa nana inuma. Ko za lao ko za nyaqogana vuana ba zake batianana maka. **7** Ko za pojani za nana tinoni roiti pa inuma, ‘Dogoro! Kue aoro qari jola ari qa lamelame ovikia ara za na suvege piqi ani, ba kepore maka vuana ba batia. Mu lao rio paleni! Kepore laona mina turu jola zana, ura za korapa gani vauke goboria na pezo!’ za gua. **8** Ba za oea ko za paranga za nana tinoni roiti pa inuma, ‘Koi, bangara! Muke vei! Vakolea mae pa aoro ani. Pala mana geli amu tari varilivutaini na pezo na kutana beto mana vakole vani na teni bulumakau. **9** Ko vei mina vua pa aoro za lame ani, nari za muna loia ko mina turunana. Goto vei minake vua tu aza, za tonai za muna rio pale zozoto!’ za gua za na tinoni aza” za gua i Jisu. **10** Maka rane Minyere za kole varivagigalai pa maka ruma varivarikamuna i Jisu. **11** Korapa ketakoi za maka reko za varajani na tomete ikikerena ko za mo manogavesu aoro, ko za poguru ko zake boka turu vatuvizi valeana. **12** Totonai za batia i Jisu aza, za kuku tekua ko ari za guni vei, “Tinaqu, koviria qu tasalana pa mua mo ao!” za gua aza, **13** beto za vaoponi na limana aza za na reko. Aza tugu za vei aza za zake oriavo tugu turu vatuvizi soganana gu aza, ko za vatarazaea aza za na Tamaza. **14** Ba na kuta tinoni matamata pa ruma varivarikamuna za tagigirini za na veveina za salana tinoni pa rane Minyere i Jisu, ko ari za gudi vei ria na tinoni, “Ka vonomo rane za za vamalumia na Vavanau ko tana boka roiti gita na tinoni! Ko mu kamu tasalana pa rane ria, goto nake pa rane Minyere!” za gua. **15** Nari za oea na Bangara aza, ari za guni vei, “Na tinoni vavabata sekesekemiu za gamu! Gamu ba gamu ruvaruvata tekuria tugu pa dia tuturuna pa rane Minyere za na miu bulumakau beto na dongiki ko gamu toka keni vabukuria tugu pa rane aza. **16** Na tuvizina gu za taruvata pa nana mo pa rane Minyere aza. Ura na reko ani za maka tuna tugu i Ebarahami aza ba za tapiu ti Setani ka manogavesu aoro,” za gua aza. **17** Totonai za paranga soga veidi i Jisu zara za qari kea ria qari kanai aza, goto ria doru tinoni za qari qera joladi ria na zakazava varivagabaradi za roitidi aza. **18** Ego ko za nanazaria i Jisu ria, “Ae za vevei za na binangara tana Tamaza? Na za mana vavapadani ara aza? **19** Na binangara tana Tamaza za vei na kiko masitadi. Maka tinoni za tekua maka kiko masitadi peki ko za umani pa nana inuma. Ko za pidoko zae aza, ko za vei maka suvege lavata, tinganai qari tatava kamu na manugu ko qari roiti dia vorivori na alale pa okokoto kaena,” za gua aza. **20** Beto za ari mule za gua vei i Jisu, “Na za mule mana vavapadani ara za na binangara tana Tamaza? **21** Za vevei gu na vavakovuruni palava aza. Maka reko za tekuria kaki vavakovuruni palava ko za qaliri laoni pa maka bakete palava, tinganai ko za kovuru zae beto za na palava,” za gua aza. **22** Ego za rerege lao vei pa guguzu lavatadi beto na pekipekidi i Jisu ko za kole varivagigalai tadiria na tinoni, totonai za korapa jola gore vei pa Jerusalema. **23** Totonai za maka ria za nanazia aza, “Bangara, pala ari ka viza tinoni gu za mari taalo?” za guni. Nari ari za gudi vei i Jisu ria na tinoni, **24** “Mu varipera viviva ko mu luge laoa na atakamana ngijupuna. Ura ma pojadigamu ara za ria na zoku za mari nyorogua luge ba marike boka. **25** Aza tugu mina turu lame za na bangarana na ruma ko mina pate paleni za na atakamana, za muna turumiu tugu pa peguru ko muna kole kikia, beto ari muna gua vei za gamu, ‘Bangara, mu revanga vadigami na atakamana!’ muna gua. Ba tonai mina oe votu aza, ‘Qake gilagilagamu ara ketakoi na lame veimiu za gamu!’ mina gua. **26** Tonai za pala ari muna gua vei za gamu, ‘Koi, gami ko gami tekuteku tavitigo beto gami buku tavitigo ao, beto ko ao gu ko qu kamu varivagigalai pa zona lavata pa mami guguzu!’ muna gua. **27** Ba mina paranga aza, ari mina gudigamu vei, ‘Mu keni! Mu taloi taqu gamu doru tinoni ikikeremiu! Ara qake gilagilagamu ketakoi na lame veimiu za gamu!’ mina gudigamu aza. **28** Ko ketakoi muna lukana uui beto mina ngingizi tu na livomiu za gamu, totonai muna batiria ari Ebarahami, i Aisake, i Jekopi, beto ria doru tinoni korokorotai pa leona na binangara tana Tamaza, goto gamu makamiu za muna tavakole pale pa peguru. **29** Beto ko ria na tinoni mari lame vei pa doru kota pa made uquna na kasia guguzu za mari luge, ko mari somana tekuteku pa vavolo pa binangara tana Tamaza. **30** Ko

ria qari liguligu za mari momoe, goto ria qari momoe za mari liguligu," za gua i Jisu. **31** Ego pa totozo tugu aza za qari lao parangia ria kaki Parese i Jisu, ari qari gua vei, "Mu siqarai rijo lao pa maka goto kota ao, ura i Herodi za korapa kuonigo ko mi vaukego za gua," qari guni. **32** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Mu lao pojani za na pokese ngangangguluna nari, 'Ara za koviria qa korapa iju paledi na tomete ikikeredi beto qa varisalana pa ngenari ko uka, ko pa rane vinaue tu za mana vaokotia ara za na qua roiti za gua,' muguni. **33** Ba leana, mana jokai na qua rerege lao pa Jerusalema ara pa ngenari, uka ko riza, ura nake pa goto kota goto pa Jerusalema gu za na ukukena tana tinoni korokorotai. **34** Kei, Jerusalema, Jerusalema! Gamu na tinoni pa Jerusalema gamu vai vaukeria na tinoni korokorotai beto gamu buti taridi na patu ria za garunu laodi na Tamaza tadigamu! Kubo totozo za qa nyorogua teku varikamudigamu, ba veidigamu na kokorako za vaonguria na boko tuna pa babanana ko za kopudi qa gua, ba quke vamalumuziu tugu ko ba veidigamu. **35** Ko zara za vei za, mina taloi pale ko mina ivulu gogoepe za na miu ruma zelepade. Ma poja zozotodigamu ara za gamu: munake izongo batiziu ara za gamu, tinganai mina kamu na totozo muna paranga vei ari, 'Za tamana aza za lame pa korapa izongona na Bangara,' muna gua," za gua i Jisu.

14 Ego pa maka rane Minyere tonai za lao tekuteku pa ruma tana maka tiolata tadiria na Parese i Jisu, za qari kole dogoro kopukopuni ria na tinoni aza. **2** Ko za korapa ketakoi pa moena i Jisu za maka tinoni za varajani na mo ko za pugepugele na nenena na limana. **3** Nari za nanaza laoria i Jisu ria na tinoni qari varivagigalaini na Vavanau beto ko ria na Parese, "Ae vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau za na varisalana pa rane Minyere, ba dai?" za gudi. **4** Ba qarike vagala ria. Nari za aru tekua i Jisu za na limana na tinoni za mo ko za salania, beto za vamule kenia. **5** Beto ari za gudi vei, "Bi vei maka gamu za bi lotu kura pa maka baongo lavata pa rane Minyere za na nana dongiki babi maka nana bulumakau, za ae muna vei za gamu? Munake boka siqarai lao bako votuni aza pa rane Minyere tugu aza?" za gua i Jisu. **6** Ba qarike boka oea ria za na nanaza tana. **7** Ego za tori dogoro poaria tu i Jisu ria kaki tinoni qari tasoru za qari mijamijataria na nyumunyumudi poreveveidi pa totozo tekuteku, ko za parangaria, **8** "Tonai bu tasoru lao pa maka vavolo varielava ao, za muke jujuku lao pa nyumunyumuna poreveveidi, ura keta mi kolenana mule za maka tinoni za poreveveina jolanigo ao za oqoro kamu. Ko vei mina kamu liguligu aza **9** za pala mina lao tamu za na tinoni kolenana vavolo, aza za sorugamu gamu kori doru, ko ari mina gunigo vei, 'Qokolo, mu vakabere vani na tinoni ani za na nyumunyumuna aza,' mina gunigo. Ko tonai za pala muna kea ao beto muna gore nyumua ao za na nyumunyumuna tadiria kepore veveidi. **10** Goto tonai bu tasoru ao za mu lao nyumu pa nyumunyumuna betobetona kepore veveina. Ko totonai mina lame za na tinoni za sorugo za pala ari mina paranga veinigo, 'Qua baere, mu nyumu keza zae pa narena pani,' pala mina gunigo. Pa totozo tu aza za muna tavaporeveveina pa moedi ria doru qari tasoru ao. **11** Ura na tinoni za vavalavata muleni makana za pala mina vakeai tugu na Tamaza, goto aza za vapeki muleni makana za pala mina valavatia tugu na Tamaza," za gua i Jisu. **12** Beto za parangia i Jisu za na tinoni za sorua aza, "Totonai muna vatanani ao za maka tekutekuna babi na vavolo za muke soruria gu ria na mua baere, na taimu marene, na tavitimu babi ria na tinoni izizongo qari suvere tatago. Ura ria za pala mari boka soru sogago mutugu maka totozo ao, ko tonai mari vei ria nari za mina tasoga gu za na roiti leanana qu roiti laoni ao tadiria. **13** Goto tonai muna roitini maka vavolo ao za mu soruria ria tu na varivasevidi, na qao, ria qari gavere, beto ria nake batabatadi tu. **14** Mina vei tu aza za muna tamana ao, ura pala marike boka soga vanigo ria aza. Goto ao za na Tamaza tu mina soga vanigo pa rane turumule tadiria na tinoni tuvizidi," za gua i Jisu. **15** Ego ko totonai za nongoria maka ria qari somana tekuteku pa tevolo za na paranga ari, za paranga laoia aza i Jisu, "Mina tamana valeana za na tinoni mina somana tekuteku pa vavolo pa binangara tana Tamaza," za gua. **16** Nari za oea i Jisu aza, "Maka totozo za roitini maka tinoni za maka vavolo lavata beto za soruria aza ria na kubo tinoni. **17** Totonai za kamua za na totozo vavolo za garunia za nana nabulu ko za lao pojadi ria na tinoni tasorudi, 'Mae, lame koviria! Tori tana beto tu doru maka za,' za gua. **18** Ba qari okoto podalai gonagona vapele ria doru. Ari za gua vei za na tinoni momoe, 'Ara za maka iapeki kobu pezo za qa koni vaia gu, ko ba lao tu ovikia aza qa gua. Ko mu vamalumuziu gu ko manake lao somana,' za gua. **19** Beto maka goto mule ari za gua vei, 'Ara za ka manogaputa bulumakau mari ragaragatia na geligelina pa qua inuma za qa koni vai tekuria gu, ko qa korapa nyorogua lao podekeria. Ko mu vamalumuziu ko manake lao somana,' za gua. **20** Beto maka mule ari za gua, 'Ara za qa koni varielava

gu, ko pa ginuana gu aza za manake boka lao ara,' za gua. **21** Nari za mulenana gu za na nabulu ko za lao vavakato vani nana bangara za na veveidi doru paranga qari pojaria ria. Ko za tagigiri vikevikereni za na bangara za roitini na vavolo, ko ari za guni vei za nana nabulu, 'Mu siqasiqarai tokatokaria na zona lavalavata na zona pekipekidi pa leo guguzu, ko mu toka lamedi ria na varivasevidi, na qao, nake batabatadi, beto ria qari gavere!' za gua. **22** Pa liguna za roitini aza vei za garununi nana bangara nari za mule kamu za na nabulu, ko ari za gua vei, 'Bangara, qa tori toka kamudi tu ara ria qu garununiziu ao, ba za oqoro tu pugele za na ruma,' za gua za na nabulu. **23** Nari ari za guni vei na bangara za na nana nabulu, 'Mu votu lao mule keta pa peguruna na guguzu lavata pa zona na kota pa zouna ketakoi qari suvere na tinoni, ko mu tepa vitivitigiria ria na tinoni ko mari lame vapugelia na qua ruma. **24** Ma pojadigamu ara: kepore maka ria qa soru momoeria za mina meai iapeki ganigani pa qua vavolo!' za gua za na tinoni aza," za gua i Jisu. **25** Ego totonai za korapa lalaonana i Jisu za maka minete tinoni lavata za tuti laoa, nari za balinga mule aza, ko ari za gua vei, **26** "Na tinoni za lame taqu ba zake roqu loiria ria na tamana, na tinana, na maqotana, beto na tuna, ria na taina marene na luluna reko, beto ko nana toa tugu vei za zake pada ko mina sepele taqu za na tinoni vevei aza. **27** Na tinoni zake pogozia nana korosi makana ko zake tutiziu ara za zake pada ko mina sepele taqu aza. **28** Vei maka gamu za bi nyorogua roitini maka ruma lavata, za pala mina nyumu mae aza ko mina nguti votuni mae za na vaina na ruma, ko mina gilagilai mae za bi pada tugu za nana poata na vaokotona na ruma ba dai. **29** Ura vei minake vei zara aza, za pa liguna mina vaturua na kokovana beto minake boka vaokotia aza za na ruma, za pala mari au vavaledeni ria doru tinoni qari batia nana roiti aza. **30** Pala mari paranga ria, 'Koi, na bangara ani za podalaini nana ruma, ba zake boka vaokotia!' pala marigunigo ria. **31** Ko mu nongoria mule ani ko! Na bangara za izongia ka manogaputa vuro tinoni varipera gu ba za nyorogua rajai za maka goto bangara za izongia ka rabeteputa vuro tinoni varipera, za mina nyumu mae ko mina roquroqu valeana mae tu aza. Mina roquroqu valeana ko vei mina bokanana talea aza za na bangara nari ba dai. **32** Ko vei mina gilagilai minake boka aza za mina garunu valaoria ria kaki nana tinoni pogozo nongoro ko mari lao gozoria za na bangara neqina tonai za korapa pa zouna tu aza, ko mina tepai aza za na bule. **33** Ko gamu za maka moqaza podeke vei tugu. Zara za vei ko mu dogoro valeania za na pore laona na tutiqu ara beto mu tutiziu. Ura kepore maka tinoni gamu za mina boka na qua sepele vei minake boka loi betoria aza za doru nana zakazava za izongoria," za gua i Jisu. **34** "Na solo za na leleana, ba tonai mina maragutu na lingilingina nari za pala minake boka tavalingilingi soga mule aza. **35** Na solo kepore lingilingina za zake pada mina tavaroiti pa pezo babi pa nyanyao nyabodi ko na valaona pa umuma. Goto na padana za mina tagona paleni gu. Na tinoni pore talinga nongononongorona za mi vainongoro!" za gua i Jisu.

15 Ego ko qari kanoko lao ti Jisu ria na zoku tinoni tekuteku takisi beto ko ria na tinoni seladi, ko mari nongononongorodia tana qari gua. **2** Nari qari podalai qumiqumini ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese aza, ari qari gua vei, "Na tinoni ani za vatataria tu ria na tinoni seladi beto ko za tekuteku tavitiria tugu vei!" qari gua. **3** Nari za pojadi i Jisu za na vavakato vavapada ani, ari za gua vei, **4** "Vei maka gamu za bi izongia maka gogoto nana sipi ko tonai maka ria na sipi ari za bi muma, nari na za mina roitini aza? Na tinoni aza za loi vasuvereria pa qega ari ka siangavulu ka sia sipi, beto za lao nyaqoa aza za muma tinganai ko za batia tu. **5** Totonai za batia za qera vitivitigi, ko za sugaria pa varana. **6** Beto za sugara muleni pa nana ruma, za kuku varivarikamudi ria na nana baere beto na tavitina, ko ari za gudi vei, 'Mae gamu ko mu somana qeraqera tavitiziu! Ura koviria qa tori batia tu ara aza na qua sipi mumana,' za gua. **7** Ma pojadigamu ara za maka moqaza podeke putaputa vei zara za na qeraqera pa noka za votuni na gabala mulena maka tinoni selana za mina jolani na qeraqera za votuni ari ka siangavulu sia tinoni tuvizidi nake padadi ko mari gabala mule," za gua i Jisu. **8** "Bi kolenana za maka reko za izongia ka manogaputa nana poata siliva ko maka za vamumai, nari na za mina roitini aza? Na reko aza za vurungia na juke, beto za burungia na ruma beto za nyaqo beto paleni aza za na leo ruma ko tinganai za batia tu. **9** Totonai za batia aza za na poata za vamumai, za kuku varikamudi ria na nana baere na tavitina, ko ari za gudi vei, 'Mae gamu ko mu somana qeraqera tavitiziu! Ura koviria qa tori batia tu ara za na qua poata aza qa vamumai,' za gua aza. **10** Ma poja valeadigamu ara, maka moqaza podeke vei tugu aza za ria na mateana tana Tamaza za qari qeraqera tonai za gabala mule maka tinoni selana," za gua i Jisu. **11** "Kolenana za maka tinoni kori na tuna marene. **12** Ko na tuna marene pa ligu ari za

guni vei na tamadi, ‘Tamaqu, mu vaniziu gu koviria za aza na iaqu pa mua izizongo,’ za gua. Nari za okoto pikata vadi na tamadi tadi ari kori tuna marene ria na nana izizongo. **13** Ego za jola gu ka viza rane, nari za na tuna pa ligu za vanamaria doru nana zakazava za izongoria beto za taloi keni pa guguzu zouna aza. Ketakoi za lao vanyanyala paledi aza pa toa ikikeredi ria doru nana poata. **14** Totonai za vabetoria aza ria doru vei za izongoria, za kamu pa guguzu aza za maka songe lavata, ko za kepore maka za bi boka toani aza. **15** Ko za lao tepa roiti tana maka tinoni pa guguzu aza, nari za garunia na tinoni aza ko za lao kopu vani na nana borogo. **16** Za varivasevi ko za kole dogodogoro nyonyoroguadi tugu aza ria na ganigani tadiria na borogo, ba kepore maka tinoni bi iani ganigani. **17** Ko totonai za roqu kamua aza za na roquroqu tavagigala, nari ari za gua vei, ‘Kei, ria doru nabulu tana tamaqu ba za pugele nyonyoa na gedi ganigani goto na za qa uke talea ko qa suvere varivasevi burana pani ara! **18** Leana, ma siqarai gu mule lao tana tamaqu ara, ko ari mana vavaja vei: Tamaqu, qa sela ara pa moena na Tamaza pa noka beto pa moemu ao. **19** Koviria nake padaqu ko muna kukuniziu na tumu ara, goto mu veiniziu gu ria na mua tinoni roiti mana gua,’ za gua. **20** Ko za soqolo turu ko za taloi mule lao tana tamana aza. Ba totonai za oqoro tata kamua na ruma aza za dogoro vaia na tamana, ko za roquroqu vitivitigia aza, ko za abutu lao borua beto za aoa za na tuna. **21** Nari ari za gua vei za na tuna, ‘Tamaqu, qa sela ara pa moena na Tamaza pa noka beto pa moemu ao. Koviria nake padaqu ko muna kukuniziu na tumu ara,’ za gua. **22** Ba za kuku tekuria na tamana ria na nana nabulu, ‘Mu siqasiqarai! Tekua na poko batabata leanana ko mu vazaeni, beto mu vasolapani na ringi na karukarusuna, beto mu vazaeni tugu na sadolo na nenena, **23** beto za mu lao kubolia na tuni bulumakau nyobonyobokona, ko tavavolo qeraqerani! **24** Ura na tuqu ani za tori uke tu, ba koviria za toa mule; za tori muma tu aza, ba koviria za tabata ligu!’ za gua. Ko qari podalai roitini ria za na vavolo qeraqera. **25** Ego totonai za korapa tu pa inuma za na tuna marene pa moa. Ko totonai za mule ko za tata kamu pa ruma, za nongoria za na mikemike beto na pekapeka. **26** Nari za kuku tekua aza za maka nabulu ko za nanazia, ‘Na za za korapa taroiti pani, qokolo!’ za guni. **27** Nari ari za gua vei za na nabulu, ‘Na taimu marene za koni mule kamu ko na tamamu za kubolia na tuni bulumakau nyobonyobokona ko qari vavolo qeraqera, ura za mule kamu valeana aza,’ za guni. **28** Ba za tagigiri za na tuna pa moa, ko za dainana luge pa ruma. Nari za votu za na tamana ko za mamana tokatokai ko mi luge za guni. **29** Ba za oea za na tamana, ‘Dogoro! Na kubo jola aoro ari za qa kole pinauzu vanigo ara ao beto qake izongo maja podekia tugu ara za maka mua garunu. Ba na za mae qu tori vaniziu tu ara? Bi maka qoti peki gu bu vaniziu ko ba tekuteku tavitiria ria na qua baere, ba kepore zozoto tugu! **30** Goto na tumu zana za keni vamanyao betoria tadiria na tugele ria na mua zakazava, ba tonai za mule kamu za qu kubolo vani tu na tuni bulumakau nyobonyobokona ao!’ za gua aza. **31** Nari ari za guni vei na tamana aza, ‘Tuqu, ao za na suveremu gu taqu doru totozo, ko dorudi vei qa izongoria ara za na mua gu ao. **32** Ba za leana tugu za taqe roiti ganigani ko taqe qeraqera gita, ura na taimu ani za tori uke tu, ba koviria za toa mule; za tori muma tu aza, ba koviria za tabata soga!’ za gua.”

16 Ego za paranga laoria i Jisu ria na nana sepele: “Kolenana za maka tinoni izizongo za pore maka nana nabulu ko aza za kopudi doru nana zakazava. Ko ria kaki qari vavakato vani na tinoni izizongo ani za na veveina za aru vikevikereria na nabulu za kopudi za na nana poata. **2** Nari za kuku valugea na tinoni izizongo za nana nabulu ani, ko ari za guni vei, ‘Na za aza qa nongoroni ara na veveimu ao ani? Mu valamea na vavakatona na kopu vareregena na qua izizongo, ura koviria munake kopu vareregia na qua izizongo ara ao!’ za guni. **3** Nari za kole roquroqu makana za na nabulu kopu, ‘Pala mina vabetoziu na qua bangara pa qua roiti ara. Ko na za beka za mana roitini ara tonai? Qake boka roiti pa inuma ara, beto na tepatepa tadiria na tinoni ba qa keani tugu. **4** Ego, leana, ari gu za mana roiti vei ara, ko totonai mana tavabeto pa qua roiti kopu ara ba mari koledia ria na kubo qua baere mari vatataziu pa dia ruma,’ za gua. **5** Ko za kuku makamaka vakamuria aza ria na tinoni qari oqoro tabaria na dia lipulipu tana nana bangara. Za nanazia aza za na tinoni momoe, ‘Ao ka viza za na mua lipulipu tana bangara taqu?’ za guni. **6** Nari ari za gua vei za na tinoni aza, ‘Maka gogoto daramu tototon oela olive pugeledi,’ za gua. Nari za paranga za na tiolata za kopu, ‘Ego, ani za na mua pepa lipulipu. Mu siqarai nyumu ko mu kutia ka limangavuluputa tototon oela pugeledi mu gua,’ za gua aza. **7** Beto za nanazia mule za maka, ‘Goto ao za ae za vei? Ka viza za na mua lipulipu tana bangara taqu?’ za guni. Nari za paranga za na tinoni aza, ‘Maka gogoto baeke vuiti,’ za gua. Nari za paranga za na nabulu kopu, ‘Leana, ani za na mua pepa lipulipu. Mu kutia gu ka vesungavuluputa

gu,' za guni. 8 Ko za dogoro valavatia na bangara za na nabulu sekesekena ani. Ura za dogoro momoe laoa na totozo uka riza aza, ko za vatanani na nana toa makana. Ria na tinoni pa kasia guguzu ani za qari tavagigala joladi ria na tinoni tana kabere pa roverove vevei zara. **(aiōn g165)** 9 Zara za vei ko ma pojadigamu ara za gamu: mu variiadi ria na miu izizongo pa pezo ko mi pore miu baere, ko tonai mina beto pudala nari za mari vatogagamu pa guguzu kole jolana. **(aiōnios g166)** 10 Aza za tarange pa kopudi na zakazava pekipeki za mina tarange tugu pa kopudi na zakazava lavalavata; goto aza zake tarange pa kopudi na zakazava pekipeki za minake tarange tugu pa kopudi na zakazava lavalavata. 11 Vei munake tarange za gamu pa kopudi na izizongo pa pezo, za i zei mina rangegamu ko mina vakopudigamu na izizongo zozoto? 12 Ko vei munake tarange za gamu pa kopuna na izizongo tana goto tinoni, za i zei mina rangegamu ko mina vakopudigamu ria na miu izizongo makamiu? 13 Kepore maka nabulu mina boka makarai nabuludi za kori bangara. Pala maka minake tavaraguani goto maka za mina roquroqua; pala mina valavatia maka goto maka mina vakepore veveinai. Ko munake boka makarai nabuludi gamu za na Tamaza beto na izizongo," za gua i Jisu. 14 Ego tonai qari nongoria ria na Parese za vei zara za qari kole vavaledeni ria i Jisu, ura na galegale bulo poata ria. 15 Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Gamu ka viza gu ari za gamu vavadogoro veidigamu na tinoni tuvizimiu makamiu pa moedi na tinoni, ba na Tamaza za gilagilainana na bulomiu. Ura ria na zakazava qari tadogoro vaporeveveidi ta tinoni za qari lulasa ikeredi jola pa dogodogoro tana Tamaza. 16 Na Vavanau beto na kutikuti tadiria na tinoni korokorotai za qari tokaria na tinoni tinganai za kamu pa totozo ti Jone Paputaiso. Podalai pa totozo aza ko za kamu koviria za tatarae za na nongoro leana na veveina na binangara tana Tamaza, ko na kubo tinoni za qari podeke vitivitigia ko mari luge laoa qari gua. 17 Ba vei mina murimuri tu za na oka beto na pezo, ba maka gaji ikete pa Vavanau ba minake izongo lotu kenana. 18 Na tinoni za loi pale na maqotana ko za lao elava sogai mule maka goto reko za barabarata tugu aza. Beto aza na tinoni za elavia na reko qari loi pale za barabarata tugu aza," za gua i Jisu. 19 "Ego kolenana za maka tinoni izizongo za pokodi na poko batabata leadi na poreveveidi beto za suvere ko za tekuteku valeanagana doru rane. 20 Ko za kolenana mutugu za maka tinoni varivarivasevina na izongona i Lazarasi, za tubutubu beto doru tinina, ko qari lalao loia ria pa atakamana tana tinoni izizongo aza. 21 Ko za kole nyonyoro ganiria na vuvuvuzu ganigani qari lolotu pa tevolo tana tinoni izizongo aza ba zake boka, goto ria na sie tu za qari lao kole memeai na tubuna. 22 Ego tonai za uke za na tinoni varivarivasevina, za qari kamu titai ria na mateana aza, ko za lao nyumu kekeria i Ebarahami aza ko za somana tekuteku pa vavolo pa noka. Na tinoni izizongo ba za uke tugu, ko za tagolomo aza. 23 Totonai za kole suvere vitigi pa heli nari za enga zae nari za batia i Ebarahami pa zouna tu beto i Lazarasi za korapa pa keketaina. **(Hadēs g86)** 24 Nari za kuku viviva aza, ari za gua vei, 'Kei, Ebarahami, tamaqu! Mu roquroqu tokaniziu. Mu garunia i Lazarasi ko mi totuni pa pie za na karukarusuna gu, ko mi lame valomozia na meaqu, ura qa varivasevi na vitigi ara pa iku ani!' za gua. 25 Nari ari za gua vei i Ebarahami, 'Tuqu, mu roquroqua mae aza totonai na toamu ao. Qu izongo betoria ao ria na zakazava leleadi, goto i Lazarasi za suvere varivasevi za totonai. Ba koviria za suvere qeraqera aza, goto ao za qu suvere vitigi. 26 Ko nake zakazava ria gu makadi za! Goto maka oqili loluna na revatana jola tugu vei za kole pa varikorapaida gita, ko ria mari nyorogua karovo ko mari lao ketakoi tadigamu mari gua za marike boka, beto ko ria mari nyorogua karovo lame pana tadigami pani mari gua za marike boka,' za gua. 27 Nari ari za gua vei za na tinoni izizongo, 'Ego mina vei za, kei Ebarahami tamaqu, qa tepa vitivitigigo ara ao ko mu garunu laoni gu pa ruma tana tamaqu i Lazarasi zana! 28 Ka lima ria na taiqu marene qari korapa ketakoi. Mu pojani i Lazarasi ko mi lao poja vaneqineqidi, keta mari lame pa ia za kolea na vitigi pani,' za gua. 29 Nari za paranga i Ebarahami, 'Na kutikuti ti Mosese beto ko tadiria na tinoni korokorotai za qari korapa koledia, ko mari vainongoro lao gu tadiria ria,' za gua aza. 30 Nari ari za gua vei za na tinoni izizongo, 'Dai, Ebarahami, tamaqu! Vei mina toa mule tu pa uke za maka tinoni ko mina mule lao vavakato vadi za pala mari nongoria, ko mari gabala loiria ria na dia sela,' za gua aza. 31 Nari ari za gua vei i Ebarahami, 'Vei marike nyorogua nongoria ria za na kutikuti ti Mosese beto tadiria na tinoni korokorotai, nari za vei mina toa mule tugu pa uke za maka tinoni ko mina mule lao, ba pala mari daidia tugu vazozoto!' za gua," za gua i Jisu.

17 Ego za paranga laoria na nana sepele i Jisu, "Ria na zakazava varivatatupe za marike koroto lame, ba mi takulangagana tu aza za valameria. 2 Za leleana jola za na tinoni za roiti vei zara za bi lova momoeni maka patu doa lavata pa ruana,

beto bi lao lupi paleni pa kolo lilisina. Aza za leana jolani bi valotua aza na rangerange tana maka tinoni za munyala nana rangerange taqu. **3** Ko mu kopu muledigamu pa miu toa ko muke lotu! Bi sela na tavitimu za mu tokea ko mu vabatini nana sela, ko bi gabala aza za mu taleozoni. **4** Bi roiti laoni na sela tamu ka vitu totozo pa maka rane aza, ko bi mulemule lao vavaja tamu aza ka vitu totozo tugu, bi paranga vei ari, 'Qa sela ara, ko mu taleozoniziu,' bi gua, za muna taleozoni tugu," za gua i Jisu. **5** Nari ari qari guni vei na Bangara ria na tinoni tagarunudi, "Bangara, mu vaneqiria na mami rangerange!" qari gua ria. **6** Nari za oeria na Bangara, "Bi peki vei gu na kikona maka suvege masitadi za na miu rangerange, ba muna boka gu paranga veini ari gamu za na suvege lavata za bagere vakori ani, 'Mu tajopu tu ao, ko mu tauma mule pa ivere,' buguni, za pala mina nongorogamu gu. **7** Bi maka gamu za bi kolenana maka nana nabulu za kole varoitiria ria na manugu qari ragatia na piki pa inuma babi kole kopudi na sipi, ko bi beto roiti aza ko bi mule pa ruma, za ae za vei? Pala mina pojani aza aza ko mi tekuteku mae mina guni? **8** Dai, pala minake vei ke! Pala ari tu mina poja veini mule aza za nana nabulu aza, 'Mu vatana vaniziu na qua tekutekuna, mu vazaeria na poko nabulu ko muna kole turu kopuniziu totonai mana kole tekutekuqua na bukugequ ara. Liguligu tu beto muna boka tekutekumua ao,' pala mina guni. **9** Ae za vei za boka paranga leana laoa tu aza za na nabulu ura za vatabea za na garunu ta nana bangara? Dai! **10** Maka moqaza podeke vei gu aza za gamu. Totonai tu muna vaokotoria gamu ria doru roiti gamu tagarunudi, za ari gu muna paranga vei, 'Gami za na nabulu kepore veveimami. Na mami roiti gu za gami roitini!' muna gua gu," za gua i Jisu. **11** Ego totonai za korapa rererege zae pa Jerusalema i Jisu, za rerege tutia aza za na varivolozo pikata guguguzu pa Sameria beto pa Qalili. **12** Totonai za korapa lao luge aza pa maka guguzu, za qari lao gozoria ari ka manogaputa tinoni poqupoqudi aza. Qari turu pa zouna ria, **13** ko qari kukuku uui vei ari, "Jisu! Bangara! Mu roquroqu tokadigami!" qari gua. **14** Nari za batiria i Jisu, ko ari za gudi vei, "Lao, ko mari dogoro vilotogamu ria na iama," za gua aza. Totonai qari korapa lalaodia ria, nari za qari tataloso valioso gu ria. **15** Totonai za gilagila kamua maka ari ka manoga za tori tasalana tu aza, za mule lao ti Jisu aza, za velavela vatarazaea aza za na Tamaza. **16** Ko za lao nyumu sori tungutungu pa nenena i Jisu aza, ko za paranga leana lao tana. (Na tinoni Sameria za na tinoni aza.) **17** Nari za paranga i Jisu, ari za gua vei, "Ari ka manogaputa tu ria na tinoni qa taloso valiosoria ara! Ko pae tu ari ka sia? **18** Ae za vei kepore mule za maka za mule lame paranga leana tana Tamaza goto na tinoni karovona gu ani?" za gua aza. **19** Beto ari za guni vei i Jisu za na tinoni aza, "Turu, ko mu kenimua. Na mua rangerange za tori salanigo tu," za gua aza. **20** Ego kaki ria na Parese za qari nanazani i Jisu za na totozo mina lame na binangara tana Tamaza. Nari ari za gudi vei i Jisu, "Na binangara tana Tamaza za minake lame vei pa kaki vinagilagila mari boka tabata. **21** Kepore za maka tinoni mina boka paranga vei ari, 'Dotu! Pa nari gu aza!' babi 'Pani gu aza!' bi gua. Ura na binangara tana Tamaza za korapa gu pa varikorapaimiu gamu," za gua i Jisu. **22** Beto ari za gudi vei ria na nana sepele, "Qari korapa lame ria na rane totonai pala muna nyorogua batia gamu za maka makamakaina rane gu tana Tuna na Tinoni, ba munake boka batia. **23** Pala ari mari poja veidigamu ria na tinoni, 'Dotu! Pa nari aza!' babi 'Pani aza!' mari gua. Ba keta mu mulongo votu lao tutiria. **24** Za maka moqaza podeke vei na kapi za malara pa noka podalai pa maka kalena ko za lao pa maka kalena, pala zara mina vei za na rane tana Tuna na Tinoni. **25** Ba momoe za mina kole gozororia zoku vitigi mae tu aza, beto mina takilu pale mae tadiria na zazae tinoni koviria. **26** Mina vei na rane pa totozo ti Noa za na rane tana Tuna na Tinoni. **27** Qari kole tekutekudia na bukugedi ria doru tinoni, beto ria na marene na reko za qari varivarielava ko tinganai za kamu na rane za luge pa aka i Noa, ko za gore na vae ko za vauke betoria ria doru. **28** Ko pala mina vei mutugu za taroiti pa totozo ti Loti, qari kole tekutekudia na bukudia, qari kole vavaidia beto qari vavaidi ria na dia zakazava, qari kole umumadia beto qari kole roroitidia ruma. **29** Aza tugu na rane za taloi pa Sodomo i Loti za gore za na iku beto na patu kilakilavadi za qari okoro lagere vei pa noka, ko za vauke betoria ria doru. **30** Ko mina maka moqaza podeke vei zara za na rane bola votu lame tana Tuna na Tinoni. **31** Pana rane aza za na tinoni za korapa pa are ruma za minake gore tekuria na nana zakazava pa leo ruma. Maka moqaza podeke vei tugu aza mina korapa pa inuma za minake pavu gabala mule pa nana ruma. **32** Mu roqu vakoititia na maqotana i Loti ko! **33** Na tinoni za rabekeni na nana toa za pala mina saivia tugu, goto na tinoni zake rabekeni na nana toa za mina taalo. **34** Ma pojadigamu, pa bongina tugu aza za kori tinoni za mari korapa kole varikamudia pa maka lovu; maka za mina tateku vakeni, maka mina taloi pale. **35** Kori reko za mari korapa makarai kijagedi vuiti; maka ari

kori za mina tateku vakeni, maka mina taloi pale. **36** Kori tinoni za mari roiti varikamu pa inuma pa rane aza; maka ari kori za mina tateku vakeni, goto maka mina taloi pale," za gua i Jisu. **37** Nari qari nanazia ari ka viza nana sepele aza, "Bangara, pala pae mari taroiti ria na zakazava zara?" qari gua. Nari za oeria i Jisu, "Ketakoi za kole maka kobukobu manugu ukena za pala mari varikamu ketakoi ria na nyae," za gua i Jisu.

18 Ego beto za pojai mule i Jisu tadiria na nana sepele za maka vavakato vavapada ko mi vagigalairia ko marike munyala pa varavara goto mari varavara laodia gu za gua. Ko ari za gudi vei, **2** "Pana maka guguzu za kolenana za maka tinoni varituti zake pangagani na Tamaza beto zake dogoro vaporeveveina ria na tinoni. **3** Ko na suverena tugu pa guguzu aza za maka reko nabonaboko, za lao tepa milimulea na tuvizi tana tinoni varituti ani, ari za gua vei, 'Mu mijata vaniziu na tuvizi qa taleni na qua kana,' za gua. **4** Na zovaina jola za dainana za na tinoni varituti ani. Ba liguligu tu beto za roquroqu makana za na tinoni varituti ani, ari za gua vei, 'Zozoto tugu za qake pangagani ara za na Tamaza, beto ko qake dogoro vaporeveveidi tugu ara ria na tinoni, **5** ba za kamu vaduvili gojoziu ara za na naboko ani. Ko leana ma roiti vani tu ropi na varituti aza za nyoroguani aza. Ura vei manake roiti vei ara za pala mina manogai milimuleziu tugu, ko mina vapavuziu!' za gua za na tinoni varituti," za gua i Jisu. **6** Beto ari za gua vei za na Bangara, "Mu nongoria tu aza vei za pojai na tinoni varituti ikikerena ani ko! **7** Ba ae za vei? Gamu roquroqua gamu za minake varituti vadi na Tamaza ria na nana tinoni qari kiu alili laoa aza na rane na bongi? Ae vei, pala minake oqanai tokadi tugu na Tamaza ria? **8** Dai! Ma pojadigamu minake oriavo tugu varituti vadi aza ria. Goto ae za vei, tonai mina mule lame na Tuna na Tinoni za pala mina batirianana tu ria kaki tinoni rangerange pa pezo?" za gua i Jisu. **9** Beto za pojadi mule i Jisu ria kaki qari range muledi na dia toa tuvizidi beto qari dogoro vagoreria ria na goto tinoni za na vavakato vavapada ani, **10** ari za gua vei, "Koledia za kori tinoni qari zae varavara pa kakabarena zelepade, maka za na Parese goto maka na tinoni tekuteku takisi. **11** Na Parese za turu kalekale makana beto ari za varavara lao vei tana makana, 'Tamaza, qa paranga leana ara tamu, ura qake vei ria doru goto tinoni ara. Qake ikiko, nake tinoni ikikerequ, beto qake barabarata, beto qake vevei na tinoni tekuteku takisi pa maka kalequ nari ara. **12** Ara za kori totozo pa maka vuiki qa gilagila tabutabu ganigani, beto qa valao vanigo maka pa manoga pa dorudi na qua zakazava qa tekuria,' za gua aza. **13** Goto na tinoni tekuteku takisi za turu pa zouna tu ko za pangaga enga zae pa noka, goto za kole popoaria pa nana takulanga za na raqoraqona, beto ari za varavara vei, 'Tamaza, mu roquroquziu beto mu taleozoniziu, ura ara za na tinoni sela!' za gua aza. **14** Ma pojadigamu ara: na tinoni tekuteku takisi tu ani, nake Parese, za taleozo ko za tuvizi pa dogodogoro tana Tamaza beto za mule laonana pa nana ruma aza. Ura na tinoni za vavalavata muleni makana za mina tavagore, ba na tinoni za vapekai muleni makana za mina tavalavata," za gua i Jisu. **15** Ego qari toka laodi ti Jisu na tudi pekipekidi ria kaki tinoni, ko mi vaopodi na limana aza ko mi manadi qari gua. Tonai qari batiria ria na sepele qari roiti vei zara za qari tokeria ria. **16** Ba za kuku tekuria i Jisu ria na koburu pekipekidi ko za parangaria, "Mu vamalumu lameria taqu ria na koburu pekipekidi, muke suquturia. Ura na binangara tana Tamaza za tadiria tugu qari vevei ria na koburu ari. **17** Ma poja zozotodigamu ara gamu: na tinoni zake toa vei na koburu peki pa tekuna na binangara tana Tamaza, za minake boka zozoto lugea aza za na binangara tana Tamaza," za gua i Jisu. **18** Ego za lame ti Jisu za maka tinoni matamata tadiria na Jiu, ko za nanaza vei ari, "Tinoni varivagigalai leleamu, na za za mana roitini ara beto mana teku izongia za na toa jola?" za gua. **(aiōnios g166)** **19** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Ae za vei ko na leleamu qu guniziu tu ara ao? Kepore za maka za leleana, goto na Tamaza gu makana. **20** Qu gilagilariamua ao ria na garunu: 'Muke barabarata, muke varivai, muke iko, muke vaijutu sekeseke, beto ko mu valavataria na tamamu na tinamu,' qari gua," za gua i Jisu. **21** Nari ari za gua vei za na tinoni ani, "Qa tori tuti betoria tu ara podalai na pekiqu tu ria na garunu ria," za gua. **22** Tonai za nongoria i Jisu zara za paranga vei aza za parangia za na tinoni aza, "Maka zakazava gu za qu oqoro roitini ao. Mu lao vavaidi ria doruna mua zakazava ko na poatadi za mu iadi ria qari varivasevi, beto za muna izongoria ao ria na izizongo pa noka. Pa liguna aza za muna lame ko muna tutiziu ara," za gua aza. **23** Totonai za nongoro veini aza zara za takulanga aza, ura na tinoni izizongo aza ko za rabekeni nana izizongo. **24** Totonai za dogoria i Jisu za takulanga za na tinoni aza za paranga aza, "Za tapata vitivitigia na tinoni izizongo za mina lugea na binangara tana Tamaza. **25** E, zozoto tugu, za tapata jola za na kameli mina sulingi lugea za na lobogona na nila; ba mina tapata jolani mutugu aza za na

lugena na tinoni izizongo pa binangara tana Tamaza,"
za gua aza. **26** Ria na tinoni qari nongoria za vei zara
za qari nanazia aza, "Qokolo, ko vei za, i zei gu za
mina boka taalo?" qari gua. **27** Nari ari za gudi vei i
Jisu, "Aza za tapata jola tana tinoni za zake tapata
tana Tamaza," za gua. **28** Beto ari za gua vei i Pita,
"Dogoria ko! Gami za gami tori loi betoria tu ria doru
mami zakazava ko gami tutigomami ao," za gua aza.
29 Nari ari za gudi vei i Jisu, "Ma poja zozotodigamu
ara gamu: na tinoni za loi paleni na nana ruma, na
maqotana, ria na taina marene, na tinana na tamana,
babi ria na tuna na vei, ko bi nabuluni na binangara
tana Tamaza, **30** za mina tavani vamota koviria, beto
pa totozo za korapa lame za mina tekua na toa jola
aza," za gua i Jisu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Ego
za toka kaledi i Jisu ria na nana sepele beto ari za
gudi vei, "Mu vainongoro lame! Taqe korapa zae pa
Jerusalema za gita, ko pala ketakoi tu za mari gore
votu beto za doru zakazava qari korokorotodi ria na
tinoni korokorotai pa Kutikuti Tabuna, aza na veveina
na Tuna na Tinoni. **32** Pala mina tavalao pa limadi
ria na tinoni karovodi aza, ko mari vavaledeni, mari
komiti vikevikeria, beto mari tue taria. **33** Mari majani
na varipiqopiqolona, ko mari vaukea ria aza. Ba pa
rane vinaue za mina toa mule pa uke aza," za gua i
Jisu. **34** Ba qarike boka vakaberia ria na sepele ria
doru ginugua ari. Ura za tavapae tadiria za na ginuadi
ria na nana paranga ari, ko qarike gilagilai aza vei za
pojai i Jisu. **35** Ego totonai za tata lao kamu pa Jeriko
i Jisu, za korapa nyumu tepatepanana pa keketai
zona za maka tinoni nake batabatana. **36** Ko totonai
za nongororia na rerege joladi ria na minete tinoni
nari za nanazaria na zavagana beka za podo ani
za gua. **37** Nari qari ule vani, "I Jisu pa Nazareti za
korapa rerege jola pa zona," qari guni. **38** Ura ko za
kuku velavela aza, "Jisu, Tuna i Devita! Mu roquroqu
tokaniziu!" za gua. **39** Ba qari paranga suqusuqutia
na vanogotia ria na tinoni qari momoe aza. Ba tonai
za vavivai mutu iapeki za na kuku, "Tuna i Devita! Mu
roquroqu tokaniziu!" za gua. **40** Nari za turu nogoto i
Jisu, za pojadi ko mari toka lameni tana za na tinoni
nake batabatana za gua. Ko totonai za tata lao tana
za nanazia i Jisu aza, **41** "Na za qu nyoroguani ao ko
mana roiti vanigo ara?" za guni. Nari ari za gua vei
za na tinoni nake batabatana, "Bangara, ara za qa
nyoroguani ko bi batabata na mataqu qa gua," za
gua. **42** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Leana, mu
batabata tu ao koviria! Na mua rangerange za tori
salanigo tu!" za gua i Jisu. **43** Nari zake oriavo tugu
batabatana za na tinoni aza, ko za rerege tututinana
ti Jisu beto za kole paranga leana na vatarazaea na
Tamaza aza. Ko ria na minete tinoni qari batia za vei
zara za qari vatarazaea ria doru za na Tamaza.

19 Ego za kamu pa Jeriko i Jisu, ko za rerege jola
lao vei ketakoi. **2** Za korapa suverenana tugu
ketakoi za maka tinoni na izongona i Zakia. Na tinoni
lavata tadiria na tinoni tekuteku takisi, ko na tinoni
izizongo aza. **3** Za kole nyonyorogua dogoria aza ae
veveina i Jisu, ba na tinoni papapakana gu aza beto
ko qari mota jola ria na tinoni, ko zake boka batia i
Jisu. **4** Ko za abutu momoe lao pa moena na puku
tinoni ko za soqolo kaiti kezai aza za maka suvege
sikamoa ko mi boka batia i Jisu za gua, ura pala
ketakoi za mina jola vei aza. **5** Totonai za kamua i
Jisu za na ia aza za enga zae ko ari za guni vei i
Zakia, "Zakia, mu siqasiqarai gore! Ura pa ngenari za
mana lao suvere pa ruma tamu ara," za gua aza.
6 Aza tugu za paranga vei zara i Jisu nari za zake
oriavo tugu na gorena i Zakia, ko za vakamu valeania
pa nana ruma i Jisu beto za qera aza. **7** Totonai qari
batia ria na tinoni za vei zara, za qari qumiqumini
ria i Jisu, ari qari gua vei, "Qokolo, na tinoni ani
za lao tu suvere pa ruma tana tinoni selana!" qari
gua. **8** Ba za turu i Zakia, ko ari za guni vei za na
Bangara, "Bangara, pala mana vadi ara ria na tinoni
varivasevidi za na kobuna na qua izizongo. Beto vei
ba tekuria ara pa zona sekeseke ria na zakazava
tana goto tinoni, za koviria mana vani sogai ara na
padana ka made totozo kubo joladi ria qa tekuria
ara tana aza," za gua aza. **9** Nari ari za guni vei i
Jisu aza, "Pa rane tugu pa ngenari za taalo za na
tatamana ani. Ura i Zakia ba na butubutuna tugu i
Ebarahami. **10** Na Tuna na Tinoni za lame ko za
nyaqoa ko za aloa na tinoni za muma," za gua i Jisu.
11 Totonai qari korapa vainongoroni ria na tinoni za na
paranga ani, za ule vadi mule aza za maka vavakato
vavapada ani. Ura za tata kamu gu pa Jerusalema i
Jisu, ko qari roquroqua ria za palu za tata zozoto gu
za na totozo mina votu tadiria za na binangara tana
Tamaza qari gua. **12** Ko ari za gua vei aza, "Kolenana
za maka tinoni, na butubutu bangara, za taloi keni
pa maka guguzu pa zouna, ko mi lao tavanyumu
bangara beto za mina mule bangara pa nana guguzu
za gua. **13** Ba totonai za oqoro taloi keni aza za
kukuria ari ka manogaputa nana nabulu, ko za ia
okoto makadi maka puku poata, beto ari za gudi vei,
'Mu varoiti ria tinganai mana mule kamu,' za gudi. **14**
Ego, ko za taloi keni aza, ba ria na tinoni pa nana
guguzu za qarike tavaraguani aza, ko qari garunu
vatuti laoni na paranga za na bangara pa guguzu
aza, ari qari gua vei, 'Gamike nyoroguani gami za

na tinoni zana ko mina bangaradigami,' qari gua. **15** Ba za tavabangara tugu za na tinoni aza ko totonai za mule kamu za kukuria ria na nana nabulu, ko mi dogororia ria na vuadi na poata za iadi za gua. **16** Ego ko za luge za na nabulu momoe, ko za paranga, 'Bangara, aza na puku poata qu vaniziu ao za koviria za vuani ka manogaputa puku poata mule,' za gua. **17** 'Leana jola na mua roiti! Na nabulu leleamu ao! Qu tarange pa kopuna maka zakazava peki ao ko koviria mana vakopunigo ka manogaputa guguzu,' za gua za nana bangara. **18** Beto za luge lao mule za na nabulu vinaori, ko ari za gua vei, 'Bangara, na puku poata qu vaniziu za koviria za vuani ka lima puku poata mule,' za gua. **19** Nari za paranga za na bangara, 'Ao za mana vakopunigo ka lima guguzu,' za gua aza. **20** Beto aza za luge mule za maka nabulu, ko za paranga, 'Bangara, ani za na mua puku poata. Qa ude vakole paleni gu ara pa maka poko peki. **21** Qa matagutunigo ara ao, ura maka tinoni tapatamu ao. Qu tekua na mua aza quke vakolea makamu, beto ko qu abua aza quke umani,' za gua aza. **22** Nari ari za gua vei za na bangara, 'Na nabulu ikikeremu ao! Na mua paranga makamu mari vakilasigo ao! Beko qu tori gilagilaziumua tu za maka tinoni tapataqu ara. Qa tekua aza qake vakolea, beto qa abua aza qake umani. **23** Ba ae za vei za quke lao valugea gu ao pa banga za na qua poata, ko totonai ba mule lame za ba teku votu mule tavitini na vuana?' za gua za nana bangara. **24** Beto ari za gudi vei na bangara ria qari kole turu ketakoi, 'Lame ko mu teku vakenini za na puku poata za izongia na tinoni ani, ko mu valao vani na nabulu za izongia ka manogaputa puku poata,' za gua aza. **25** Ba ari qari guni vei ria aza, 'Koi, bangara, ba za tori izongorianana tu aza za ka manogaputa puku poata!' qari gua ria. **26** Nari ari za gudi vei na bangara, 'Na tinoni za tori kolenana tu za mina tavani tamo vakubo mutugu, goto na tinoni kepore nana za mina tateku pale aza iapeki za izongia aza. **27** Ego, goto koviria za mu lao tekuria ria qarike tavaraguaniziu beto qarike nyoroguaniziu ko ba bangaradi ara. Toka lamedi ko mu vauke betoria pa moequ ara!' za gua za na tinoni aza," za gua i Jisu. **28** Totonai za poja betoa i Jisu za na vavakato vavapada ani, za qari taloi zae ria, ko za rerege pa moedi ria na sepele aza ko za zae pa Jerusalema. **29** Tonai za tata kamu pa Betipezi beto pa Betani, pa kubo pa Olive, za garunu momoe laodi aza ari kori sepele, **30** ari za gudi vei, "Mu lao pa guguzu pa maka karovona pa moemiu nari ko tonai muna kamu za pala muna batia za maka dongiki talova vaturu kolena aza oqoro pore maka tinoni bi tori zaea mae tu aza. Mu ruvatia ko mu toka lameni. **31** Vei mina nanaza veidigamu ari maka tinoni, 'Ei, ae za vei ko gamu korapa tu ruvatia zana?' mina gudigamu, za ari muna guni vei, 'Na Bangara za nyoroguani,' muna guni," za gua i Jisu. **32** Ko qari taloi lao ari kori sepele, ko qari lao tugu batiria ria vei putaputa tugu za pojadi i Jisu ari kori. **33** Ko totonai qari korapa ruvata tekua ari kori za na tuni dongiki, za qari lame nanazaria ria na tinoni poredia ari kori, "Ei, ae za vei ko gamu korapa ruvatia zana?" qari gua. **34** Nari ari qari gua vei ari kori, "Na Bangara za nyoroguani," qari gua. **35** Qari toka laoni ti Jisu za na tuna na dongiki beto qari lovaza vakeni pa pokotona za na dia poko, beto qari vasurania i Jisu. **36** Totonai za korapa surana lao pa dongiki i Jisu, za qari lovazadi pa zona ria na tinoni ria na dia poko. **37** Totonai za tata lao kamu pa Jerusalema i Jisu, pa zona gorena na Kubo pa Olive, za na minete sepele tana za qari podalai velavela vatarazaea za na Tamaza ura qari qeradi na roiti poreveveidi qari batiria. **38** Ari qari gua vei, "Za tamana za na Bangara, aza za lame pa izongona na Tamaza! Na bule za kole pa noka beto mi tavalavata za na Tamaza pa nulu," qari gua. **39** Kaki ria na Parese pa varikamu tinoni ari qari guni vei i Jisu, "Tinoni varivagigalai, mu tokeria ria na mua sepele ko mari nogoto!" qari gua. **40** Nari za oeria i Jisu, ari za gudi vei, "Ma poja valeadigamu ara za gamu: vei marike vagala ria, za ria na patu makadi za pala mari velavela votu," za gua aza. **41** Totonai za tata kamu pa Jerusalema i Jisu ko za dogoro lao ko za batia nari za lukania. **42** Ari za gua vei aza, "Vei bu gilagilai gu ao pa ngenari za na zakazava qari vagore votua na bule za bi leana! Ba za pae pa matamu ao! **43** Jerusalema! Za korapa lame za na totozo mari lame na mua kana, ko mari sepo varikamuni pezo za na varilivutaimu ko mina zae tu kamua na tobana na guguzu, beto mari suvere varilivutainigo ko munake boka votu luge. **44** Mari jegara piaria ria za na guguzu Jerusalema, beto ko mari vaukegamu za gamu gamu suvere pa leona na tobana na guguzu, beto ko kepore za maka patu pa miu ia mina varitopare kole jola, ura gamuke izongo gilagilai gamu za na totozo tonai za lame na Tamaza ko mi alogamu za gua!" za gua i Jisu. **45** Beto za luge lao aza pa leona na kakabarena zelepade, ko za adu votuvotudi ria qari korapa vavaidi na zakazava, **46** beto za parangaria aza ria, "Ari tu za poja vei pa Kutikuti Tabuna za na Tamaza, 'Na qua ruma za na ruma varavarana, ba gamu roiti veini na bevi tadiria na tinoni raja ikikodi gamu!' za gua," za gua aza. **47** Ego ko na varituti rane za kole varivagigalai pa

kakabarena zelepade i Jisu. Qari kole nyaqoa ria na kuta iama, ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ko ria na tinoni matamata tadiria na tinoni Jiu za na zona vei beto mari vaukea aza qari gua. **48** Ba qarike boka batia za maka zona ko bari boka roitini, ura ria doru tinoni za qari nyorogua vitivitigi ko mari nongononongorodia pa paranga ti Jisu qari gua.

20 Maka rane totonai za korapa varivagigalai beto za taraeni na nongoro leana tadiria na tinoni pa kakabarena zelepade i Jisu, za qari lao tana ria na kuta iama, ria qari varivagigalaini na Vavanau, beto ria kaki tinoni matamata, **2** ko ari qari gua vei, "Mu ule vadigami moko. Pa neqi za, beto i zei za vanigo na neqi za qu roitidi ao ria na zakazava ari?" qari guni. **3** Nari za oeria, ari za gudi vei, "Ara ba ma nanazadigamu mae tugu vei maka nanaza ropi. Mu pojaniziu moko: **4** i zei za vani na neqi i Jone beto za papaputaiso tinoni? Na Tamaza pa noka ba ria gu na tinoni?" za gua aza. **5** Nari qari kole varigonani makadi za na roverove, "Na za tana gua za? Vei tana paranga, 'Pana tana Tamaza pa noka,' tana gua, za pala ari mina gudigita, 'Ba ae za vei ko gamuke vazozotoa?' mina gudigita vei. **6** Ba vei tana paranga, 'Pana tadiria na tinoni gu,' tana gua, za pala mari buti tavurudigita na patu ria na minete tinoni ari. Ura ria doru za qari vazozotoa za maka tinoni korokorotai tugu tana Tamaza i Jone," qari gua. **7** Ko qari lao oe veini gu ari, "Gamike gilagilai," qari gua. **8** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Ego, ko ara ba manake ule vadigamu tugu za na veveina na neqi za qa izongia beto qa roitidi ara na zakazava ari," za gua i Jisu. **9** Beto za pojadi mule i Jisu ria na tinoni za na vavakato vavapada ani: "Kolenana za maka tinoni za umani na nana inuma qurepi, beto za vakopudi kaki tinoni umuma ko mari varoitia za gua, beto za taloi keni ko za suvere vazovai tu pa maka guguzu karovona pa zouna aza. **10** Totonai za kamua na totozo padupaduku, za garunu laoni tadiria za maka nana nabulu ko mi teku vani na iana na vuadi pa inuma qurepi za gua. Ba qari majamajai ria na tinoni umuma za na nabulu ani, beto qari iju vamule galegale paleni gu. **11** Nari za garunu laoni mule aza za maka nana nabulu, ba aza ba qari majamaja vakekea paleni mutugu ria na tinoni umuma, beto qari iju vamule galegale paleni. **12** Ba za garunu laoni mule aza za na nabulu vinaue. Ego aza za qari raja vapalekia mutugu ria na tinoni umuma, beto qari gona votu paleni pa peguruna na inuma qurepi. **13** Pa liguna za vei zara za kole roverove za na tinoni porenana inuma ko ari za gua vei, 'Na za beka za mana roitini ara? Ego leana, ma garunu laoni gu ara za na tuqu marene aza qa roquroqua. Palu aza za pala mari pangagani,' za gua aza, ko za valaoa. **14** Ba totonai qari batia ria na tinoni umuma za na tuna marene aza, nari za ari qari kole varingodo vei makadi, 'Ani za na tinoni pala mina teku vakarovoria na izizongo tana tamana ani! Ariagada ko ta vai pale, ko na izizongo tana tamana za tana teku vakarovoria nada,' qari gua. **15** Ko qari lao gona votu lao paleni pa peguruna na inuma, ko qari vaukea aza," za gua i Jisu. "Ko gamu roquroqua gamu za ae pala mina roiti veidi na tinoni porenana inuma ari ka viza tinoni umuma ari? **16** Pala mina kamu vauke beto paledi aza ria doru tinoni qari kopuni na inuma, beto mina vakarovo lao vadi tu ria na tinoni gotodi tu za na inuma!" za gua i Jisu. Totonai qari nongoria ria na tinoni za poja vei zara aza za ari qari gua vei ria, "Dai ko dai! Minake izongo vamalumia na Tamaza aza!" qari gua ria. **17** Nari za dogoro tari vatogatogazaria i Jisu ria, beto ari za gua vei, "Na za ropi na ginuana za na Kutikuti Tabuna, aza ari za gua vei, 'Na patu qari kilu paleni ria na tinoni vavaturu ruma, za aza tugu za na kuta patu vizovizo.'? **18** Aza za lotuni pa patu aza za mina paleka talomolomoto tugu, beto aza mina lotu takoa na patu aza za mina muja vaavavuru veini na kau," za gua i Jisu. **19** Ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau za qari podepodeke ko mari aru tamania i Jisu pa totozo tugu aza qari gua, ura qari gilagilai ria za na vavakato vavapada ani za jutu lamegami gu gami qari gua. Ba qarike boka aru tamania ria aza, ura qari matagutudi na tinoni. **20** Ko qari kole dogoro kopuni za ae totozo ria mari boka tekua maka totozo leana. Qari garunu golomoria ria ria kaki tinoni, ko mari lao paranga sekeseke kale mari vei na tinoni tuvizidi qari gua, beto mari podeke vagonai i Jisu pa kaki nanaza sekesekedi ko mari boka teku valaoa aza pa neqi tana qavuna ko mi tajutu qari gua. **21** Qari lao paranga vei ari ria na tinoni ari ti Jisu, "Tinoni varivagigalai, gami gilagilaimami gami za aza qu pojai beto qu varivagigalaini ao za na tuvizina. Aza na zozotona beto na zona tana Tamaza za qu varivagigalaini ao, beto ko kepore veveidi tamu ria na tuturuna tadiria na tinoni. **22** Ae vei? Za tavamalumu tugu pana Vavanau za gami mami tabara lao takisi ti Siza, ba dai?" qari gua. **23** Ba za tori dogoro pururia tu i Jisu za na dia nyonyorava ko ari za gudi vei ria, **24** "Vabatiniziu moko za maka poata? I zei na izumatana beto na izongona za kole pa poata zana?" za gua aza. "I bangara Siza," qari gua. **25** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Ego leana, mu valao vani i Siza ria ti Siza, beto mu valao vani

na Tamaza ria tana Tamaza!" za gua aza. **26** Qari gabara jolani ria za nana oe ko qarike vaqeu, beto ko qarike boka valotuni ria pa dia sekeseke aza pa moedi ria na tinoni. **27** Ego qari lame tana ria kaki Sadusisi, ria qarike vazozotoa za na veveina ria na tinoni ukedi mari turu mule, ko ari qari gua vei, **28** "Tinoni varivagigalai, ari za gua vei za kuti vadigita i Mosese, 'Bi uke loia maka tinoni za na maqotana ko bi kepore tuna, za pala na taina marene tugu mina elavia za na nabokona aza, ko mina vapore vani na tuna vuana za na tugana za tori uke tu nari,' za gua. **29** Ego ko koledia ari ka vitu tamatazi marene. Na tugadi pa moa za elavia maka reko ba oqoro pore tuna beto za uke. **30** Ko za elava sogai mutugu aza za tuti tana pa moa za na naboko aza, ba za vei mutugu. **31** Nari za teku sogai mutugu na vinaue, ba za vei mutugu. Ko qari okoto betodia tu ari ka vitu tamatazi, ba kepore beto tugu na tudi. **32** Pa liguligu tu beto za uke za na reko nabonaboko. **33** Ego, ko pa rane mari turu mule ria qari uke za pala i zei ari ka vitu ari na maqotana za na reko ani? Ura ari ka vitu doru za qari elavia aza!" qari gua. **34** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Na varielava za tadiria gu na tinoni pana toa pa totozo ani, **(aiōn g165)** **35** goto ria na tinoni qari pada ko mari kamua na totozo za korapa lame beto mari turu mule pa uke za marike varielava. **(aiōn g165)** **36** Ura totonai za marike boka uke ria, goto pala mari suvere vei gu ria na mateana ria, marike uke. Ria za na koburu tana Tamaza, ura na tavatoa muledi pa uke ria. **37** Goto na veveina ria na tinoni mari turu mule pa uke za i Mosese ba za tori vakabere vadigita tu. Ura pa vavakatona na iku za vuruvurungu memea pa tokutoku za pojai i Mosese za, 'Na Tamaza ti Ebarahami, na Tamaza ti Aisake, beto na Tamaza ti Jekopi,' za gua aza. **38** Ko na Tamaza tadiria na tinoni toadi aza, nake tadiria na tinoni ukedi. Ura tana Tamaza za ria doru za na toadi beto," za gua i Jisu. **39** Nari qari oe ria kaki qari varivagigalaini na Vavanau, ari qari gua vei, "Tinoni varivagigalai, za leana jola za na mua oe!" qari gua ria. **40** Ego pa liguna aza za qari pangagani ko qarike tuma nanaza soga mulea ria na tinoni aza. **41** Ego ari za gudi vei i Jisu ria, "Ae za vei ko qari paranga tu ria na tinoni, 'Na Karisito za na Tuna i Devita,' qari gua? **42** Ba i Devita tugu makana za paranga vei ari pa buka Kera Vatarazae, 'Ari za gua vei tana qua Bangara za na Tamaza: mu nyumu keta pa kale matuaqu, **43** tinganai mana veidi na mua tetetena na nenemu ria na mua kana,' za gua. **44** Ego za kukuni na Bangara i Devita za na Karisito, ba ae za vei ko mina boka na tuna tu i Devita aza?" za gua i Jisu. **45** Totonai qari korapa vainongoro ria doru tinoni nari ari za gudi vei i Jisu ria nana sepele, **46** "Muna balaudi ria qari varivagigalaini na Vavanau. Qari pokopoko vakakakaza, beto qari lekoleko ria. Qari nyoroguani bari gozoro qeraqeradi ria na tinoni pa ia makemaketina qari gua. Beto qari mijamijataria na nyumunyumuna tadiria na tinoni poreveveidi pa leo ruma varivarikamuna beto pa vavolo. **47** Qari ragaragata tekuria na izizongo tadiria na nabonaboko, beto qari varavara vakakakaza ko mari tadogoro tadiria na tinoni qari gua. Ba na dia vinakilasa za mina ikerena jola" za gua i Jisu.

21 Ego tonai za dogoro laoria i Jisu ria na tinoni izizongo qari loloi poata pa vavakoleni poatana pa leo ruma zelepade, **2** za batia aza za maka nabonaboko varivarivasevina za lao loiria kori poata kopa peki. **3** Nari ari za gua vei aza, "Ma poja valeadigamu ara za gamu: na naboko varivarivasevina ani za valao vakubo joladi ria doru. **4** Ura ria doru zara za qari valaoia gu aza vei za kole jola gu pa dia izizongo, goto na nabonaboko ani za pa nana varivasevi za valao betoa aza tugu vei bi toani aza," za gua i Jisu. **5** Totonai qari kole varivavakatoni ria kaki sepele za na veveina na ruma zelepade beto na veveina za tavasari vabatabata leani na patu poreveveidi beto ria na varivana qari tavalao tana Tamaza, za ari za gua vei i Jisu, **6** "Ria doru vei gamu batiria gamu ari za korapa lame za na totozo, ko doru patu zara za kepore maka mina varitopatopare kole jola soga, goto mari taqovara beto," za gua aza. **7** Nari za qari nanazia ria i Jisu, ari qari gua vei, "Tinoni varivagigalai, toto za mina gore votu ria beto ko na za za na vinagilagila ko mina boka tagilagila valeana za na totozo mari taroiti vei zara?" qari gua ria. **8** Nari ari za gua vei i Jisu, "Mu suvere kopu ko kepore maka tinoni mina toka vapirugamu. Ura na motadi ria mari lame pa izongoqu ara, ko ari mari gua vei, 'Ara tugu za na Karisito!' mari gua, beto kaki za mari paranga, 'Za tori kamu tugu za na totozo!' mari gua. Ba keta mu mulongo tutiria. **9** Munake matagutu tonai muna nongoroni na nongorona na varipera, beto na varipikataidi ko na okoto turu kaledia na guguzu. Ria na zakazava vevei zara za pala mari gore votu mae tu, ba nake aza za na vinabetona," za gua aza. **10** Beto za parangaria aza ria, "Maka puku tinoni mina turu talea maka goto puku tinoni, beto maka binangara mina turu talea maka goto binangara. **11** Pala kubo ia mari raja ria na nunu lavalavata, na songe beto na oja, beto pala mari tabata ria na vinagilagila varivamatamatagutudi pa noka. **12** Ba totonai mari oqoro taroiti na zakazava ari, za pala

muna taaru tamana beto muna tangangangulu tadiria na tinoni pa veveiqu ara za gamu. Muna tavalao ko mari tutidigamu pa ruma varivarikamuna tadiria na Jiu, beto mari valugegamu pa ruma varipiuna, beto mari toka laodigamu pa moedi ria na bangabangara beto na qavuna pa ginuguaqu ara za gamu. **13** Ba aza za maka totozo leana tadigamu ko muna vavakato vadi na nongoro leana za tonai. **14** Ko mu vanyumu valeania pa miu roquroqu za na veveina munake pavu roquroqu mamatani aza ae tana oe lao veidi ria mari tutidigita muna gua. **15** Ura ara tu mana vadigamu ria na paranga beto na bokaboka muna pojaria gamu, ko kepore maka za raja kolokolosogamu mina boka oeria babi vasekeria ria na miu paranga. **16** Ria na tinamiu na tamamiu, na taimiu marene, na tavitimiu, na miu baere qarike vazozoto, ba pala mari toka laodigamu tugu pa varituti, ko kaki gamu za pala muna tavauke tugu. **17** Pana ginuguaqu ara za marike tavaraguadigamu ria doru tinoni za gamu. **18** Ba maka galu vurungu gu pa batumiu ba minake izongo tapuki pale za gamu. **19** Vei muna turu vangajuria za muna tekua gamu za na toa jola!" za gua i Jisu. **20** "Totonai muna batia qari variidi livutaini ria na nana kana za na guguzu Jerusalema, za totonai za pala muna gilagilaimiu za za tata za na totozo mina tajegara aza. **21** Ko pa totozo aza za ria na suveredi pa Jiudia za mari uku zagere beto pa okoto kubo ketakoi, ria qari suvere pa leona na guguzu pa Jerusalema za mari uku votu keni beto, beto ko ria qari suvere pa peguruna na guguzu Jerusalema za marike mule luge lao pa korapa guguzu Jerusalema. **22** Ura ria za na rane varivakilasa tonai mari gore votu ria dorudi vei za pojai na Kutikuti Tabuna. **23** Na rane takulanga tadiria na reko pore iapadi beto ria poredia melalu za totonai! Ura na tapata lavata za mina kamu pa abana, ko na vinakilasa tana Tamaza za mina raja tadiria na tinoni ari! **24** Kaki ria za pala mari tasobe vauke, kaki pala mari teku vapinauzu laodi tadiria na doru tinoni karovodi. Mari lame kole pipiaria ria na tinoni karovodi za na guguzu Jerusalema ko tinganai mina okoto tu za na totozo tadiria na tinoni karovodi," za gua i Jisu. **25** "Kaki vinagilagila za pala mina tabata pa tapo, pa popu, beto pa seru. Pa pezo, ria na pukupuku tinoni mari nyunyala ko mari kununu rura, ura mari matagutuni ria za na ovangana na ivere beto na tovogo lavalavata. **26** Mina vadigereria beto mari matagutu ria na tinoni totonai mari kole adono dogororia ria na zakazava ikikeredi mari lame pa kasia guguzu, ura ria na neqi pa vavagalo za pala mari tajou vakanoko. **27** Ego pa liguna aza za mari batia za na Tuna na Tinoni mina bola pa lei, ko mina lame tavitia na neqi lavatana beto na kabere. **28** Ko totonai mina korapa podalai taroiti za na roiti vevei ari za muna turu gu ko muna enga zae ko muna gelegeleni, ura za tata gu mina bola votu lame za na miu inaalo," za gua i Jisu. **29** Beto za pojadi i Jisu za maka vavakato vavapada: "Mu dogoria za na suvege piqi beto ria doru goto suvege ko! **30** Totonai muna batiria mari podalai ijoko ria za gamu gilagilaimiu makamiu gamu za tata za na totozo mangini. **31** Maka moqaza podeke vei tugu za tonai muna batiria gamu mari taroiti ria na zakazava ari za pala muna gilagilaimiu gu gamu za tata lame za na binangara tana Tamaza. **32** Ma poja zozotodigamu ara gamu: totonai mari oqoro uke beto ria na zazae tinoni pa totozo koviria, za mari gore votu ria doru zakazava ari. **33** Mina maragutu tu za na oka beto na pezo, ba ria na qua paranga za marike izongo maragutu podeke," za gua i Jisu. **34** "Mu kopu muledigamu, ko na roqumiu muke vamamatani na toa goborona, na tapatianani na bukubuku, beto na takulangadi na zakazava tana toa pa pezo, ura keta mi vasiborogamu na lame tana rane aza. **35** Ura na rane aza za pala mina lame vasiboro veidi na saduru ria doru tinoni qari suvere pa doruna na guguzu pa pezo. **36** Ba gamu mu suvere kopu beto mu varavara doru totozo, ko muna boka varene za gamu totonai muna luge laoria gamu ria na ginugua ari beto ko muna boka turu varene pa moena na Tuna na Tinoni," za gua i Jisu. **37** Ego ko za suvere varivagigalai pa kakabarena zelepade i Jisu beto doru veluvelu za lao aza pa kubo Olive ko za puta ketakoi na bongi. **38** Ko doru volavolaza za qari lalao pa ruma zelepade ria doru tinoni, ko qari nongonongoro pa varivagigalai tana.

22 Ego ko za tata gu za na vavolo Bereti Nake Kovuruna, aza qari gigalani na vavolo Alokata. **2** Qari matagutudi ria na kuta iama beto ko ria qari varivagigalaini na Vavanau ria na tinoni, ko za vei za qari kole nyaqoa maka zona ko mari aru tamana golomia i Jisu ko mari vaukea qari gua. **3** Ego beto za lugea i Setani i Jiudasi, aza qari kukuni i Isikarioti, aza tugu maka ari ka manogori sepele. **4** Ko za turu keni i Jiudasi ko za lao tadiria na kuta iama beto na matamata tadiria na tinoni kopu pa ruma zelepade, ko qari vavakatoni ria za vei beto mina boka gabala kana vadi aza i Jisu qari guni. **5** Nari qari qerani ria za na vinatuvizi za roiti vadi i Jiudasi, ko qari varivaegoni tugu ria za mari vani na poata aza qari gua. **6** Za vaegoa tugu i Jiudasi za na dia nyorogua ko za podalai nyaqoa gu aza za maka totozo leana vei beto marike boka gilagilai na tinoni, ko mina teku

valao vadi ria i Jisu za gua. **7** Ego za kamu za na ranena na vavolo Bereti Nake Kovuruna totonai qari kuboloria na lami vavolo Alokata. **8** Ko za garunuria i Jisu ari Pita i Jone, ari za gudi vei, “Mu lao, ko mu vanaqitia za na tekutekuna Alokata tadigita ko tana tekuteku,” za gua. **9** Nari ari qari guni vei aza, “Pae za qu nyoroguani ao ko mami lao vatanani gami?” qari gua ari kori. **10** Nari ari za gudi vei i Jisu, “Vainongoro! Tonai muna lao kamu gamu kori pa guguzu pa Jerusalema, za pala muna gozoria gamu kori za maka tinoni za pogozo jagi kolo. Muna tutia za na tinoni aza ko muna lao luge pa ruma za luge aza. **11** Ko ari muna poja veini za na tinoni porenana ruma, ‘Ari za gua vei za na Tinoni varivagigalai, Pae za na lose ketakoi mana tekuni ara beto ria na qua sepele za na tekutekuna Alokata? za gua,’ muna guni. **12** Pala mina vadogorodigamu aza za maka lose lavata pa narena pa nulu, za tori tavatana vadigita tu. Ko ketakoi za muna lao vatanani gamu za nada tekutekuna,” za gua i Jisu. **13** Qari taloi keni ari kori, ko qari lao tugu batia ari kori doru zakazava vei tugu za tori pojadi tugu i Jisu. Ko qari vatana vakolea ari kori za na tekutekuna Alokata ketakoi. **14** Totonai za kamua za na totozo tana Alokata, za tekuteku tavitiria i Jisu pa tevolo ria na nana tinoni tagarunudi. **15** Ari za gudi vei aza ria, “Qa nyorogua vitivitigini tugu ara ko ba tekuteku tavitidigamu gamu za na tekutekuna Alokata ani, totonai qa oqoro kamua ara za na vitigi. **16** Ura ma poja veidigamu ari: manake izongo teku sogai mule ara za na tekutekuna Alokata, tinganai mina tavagore votu za na ginuana pa binangara tana Tamaza,” za gua i Jisu. **17** Beto za tekua i Jisu za na kapa vaini, ko za paranga leanani, beto ari za gudi vei, “Pia, tekua, ko mu okoto bukua. **18** Ma pojadigamu: podalai koviria za manake buku sogai ara za na vaini ani, tinganai mina lame na binangara tana Tamaza,” za gua aza. **19** Beto za tekua mule za maka kipa bereti, ko za paranga leanani, za kipakipai ko za okoto iadi, beto ari za gua vei, “Ani za na tiniqu qa vadigamu ara gamu. Mu tekua pana roquroqugu ara,” za gudi. **20** Ego ko pa zona vei mutugu aza za, liguna za beto na tekutekuna Alokata, za tekua aza za maka kapa vaini, ko ari za gudi vei, “Na kapa vaini ani za na vinaego koregana tana Tamaza, za vei na orunguqu za nyoa pa laemiu gamu. **21** Ba dogoro! Aza mina gabala kanaziu ara za korapa gu nyumu tavitiziu ara pa tevolo ani! **22** Mina tavauke za na Tuna na Tinoni vei za nyoroguani na Tamaza, ba mina tekua na takulanga lavata za na tinoni za gabala kanaziu ara!” za gua i Jisu. **23** Totonai qari nongoria zara za gua vei aza, za qari varigua makadi ria na sepele i zei beka ari ka viza za mina roiti vei qari gua. **24** Maka varitoke veveina i zei ria za pala na tinoni poreveveina jola qari gua za poraka votu lame vei tadiria na sepele. **25** Nari ari za gudi vei i Jisu, “Ria na bangaradi ria na tinoni karovodi za qari lalaedi gu makadi ria za na toa tadiria na dia tinoni, beto ko ria pore dia viva ba qari nyorogua tagigala ‘Na Tinoni Leadi Ko Na Baere Tadiria Na Tinoni’ tugu. **26** Ba gamu za munake vei zara. Aza mina poreveveina jola tadigamu za mina vapeki muleni tadiria doru, beto aza za suvere matamatadigamu za mina kole vei na miu nabulu tu. **27** Ura i zei za na poreveveina jola? Aza za tekuteku pa tevolo, ba aza na tinoni za vatana? Aza tugu za tekuteku pa tevolo ke! Ba ara za na qua suvere tadigamu za qa vei gu aza na nabulu. **28** Gamu za gamu tori suvere tavitiziu tu pa tapata qa gozororia ara. **29** Ko za vei za maka moqaza vei na Tamaqu za tori vaniziu tu na binangara, nari za gamu **30** ba muna somana tekuteku na buku pa qua tevolo pa qua binangara za gamu, beto gamu muna nyumu pa nyumunyumuna bangara ko muna totolidi ari ka manogori butubutu Izireli,” za gua i Jisu. **31** Beto i Jisu ari za guni vei i Saimone, “Saimone! Saimone! Za tori vamalumia tu na Tamaza i Setani ko mina podekegamu, ko mina varipikataidi na leadi beto na ikeredi. Maka moqaza podeke vei na tinoni umuma za pikataria na ikikadi na kiko pa kikodi. **32** Ba ara qa tori varavaranigo tu ao Saimone, ko na mua rangerange mike munyala. Ko tonai muna neqi soga mule pa mua rangerange ao, za muna tokadi ao ari ka viza taimu sepele zara ko muna vaneqiria na dia rangerange,” za gua i Jisu. **33** Nari ari za gua vei i Pita, “Bangara, ara za qa vanaqiti ko mana tuti lugego ao pa ruma varipiuna ko mana uke tavitigo tugu!” za gua. **34** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Ma pojanigo, Pita! Mina oqoro kiu na kokorako ngena bongi, za muna kilu paleniziu ara kue totozo ao,” za gua i Jisu. **35** Beto ari za gudi vei i Jisu ria na nana sepele, “Totonai qa garunu vakenigamu ara, beto qa pojadigamu ko munake pogozo kurakurani poata, na mane beto ko na sadolo qa gudigamu, za ae za vei? Za papakadigamu tu kaki zakazava?” za gua aza. Nari ari qari gua vei ria, “Kepore tugu maka za babi papakani,” qari gua. **36** Nari ari za gudi vei i Jisu, “Ego, ba koviria za aza za kolenana kurakurani poatana babi na mane, za mi pogozia tugu. Ko aza kepore nana benete varipera, za mi lao vavaini na nana koti ko mi vai tekua maka benete. **37** Ura ma pojadigamu aza vei za kole pa Kutikuti Tabuna, aza ari za gua vei, ‘Za somana tanguti tavitidi ria na tinoni ikikeredi aza,’ za gua, za mina tavagore votu. Ura

aza za takuti na veveiqu ara, za pala mari gore votu tugu," za gua aza. **38** Nari ari qari gua vei ria na sepele, "Bangara, dogoro! Ari za kori benete varipera tadigita!" qari gua. Nari ari za gudi vei i Jisu, "Leana, beto gu koviria!" za gua i Jisu. **39** Ego za taloi pa Jerusalema i Jisu, ko za zae pa kubo pa Olive, za vei tugu za tori roroitini tugu aza kubo totozo. Ko qari tuti laoa tugu aza ria na nana sepele. **40** Totonai za kamu aza pa ia ketakoi, za ari za gudi vei ria na nana sepele, "Mu suvere varavara, ko muke lotu pa toketoke," za gudi. **41** Beto za rerege lao vazou iapeki aza, pada zouna boka gona laoni maka patu, ko za nyumu sori tungutungu pa pezo, ko za varavara vei ari, **42** "Tamaqu, vei muna vamalumia ao, za mu varijoa taqu za na totozo vitigi ani. Ba nake qua nyorogua ba na nyorogua tu tamu za mina tatuti," za gua. **43** Beto za bola votu kamu vei pa noka za maka mateana ko za vaneqia aza. **44** Za takulanga vitivitigi aza, ko za varavara vaneqineqi jola ko na ipatana za vei na orungu qari ononi gore pa pezo. **45** Beto za turu aza ko za rerege mule lao tadiria na nana sepele za gua, za batiria qari tori puta tu, ura za mabo pavu na tinidi pa takulangana aza. **46** Nari za ari za gudi vei, "Ae za vei ko gamu puta tu? Mu iqolo ko mu tatakole varavara, ko muke lotu pa toketoke," za gua aza. **47** Totonai za korapa paraparanga vei zara i Jisu, za bola kamu gu za maka minete tinoni za tokaria i Jiudasi, aza maka ari ka manogori sepele. Za rijo lao tatai aza i Jisu ko za aoa. **48** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Jiudasi, qu gabala kanani ago pa ao vei zara za na Tuna na Tinoni?" za gua aza. **49** Totonai qari batia ria na sepele qari tutia aza za na ginugua mina taroiti qari gua, za qari nanazia i Jisu, "Bangara, mami lao qatadi na mami benete varipera?" qari gua. **50** Beto maka ari ka viza nana sepele za lao taqaza teusu paleni za na kale talinga matuana na nabulu tana kuta iama lavata. **51** Ba za tokeria i Jisu, ari za gudi vei, "Beto gu, za pada gu munake vajolai!" za gua. Beto za lao arua aza za na talingana na nabulu, ko za salania. **52** Beto ari za gudi vei i Jisu ria na kuta iama, na matamata tadiria na tinoni kopu pa kakabarena zelepade, beto tadiria na tinoni matamata tadiria Jiu, ria qari aru tamania, "Ae za vei? Na tinoni raja ikiko beto na tinoni varivarivai ara, ko gamu pogozo bolaniziu na benete na kubau gamu? **53** Beko doru rane qari jola zara na suverequ gu pa kakabarena zelepade ara, ba gamuke aru tamanaziu tu! Ba ani gu ko na miu totozo gamu nyoroguani muna roitini, aza na totozo za kole bangara na neqi tana rodomo!" za gua i Jisu. **54** Beto za qari aru tamania ria i Jisu ko qari toka laoni pa ruma tana kuta iama lavata. I Pita za tututi vazozounana tu pa ligudi ria. **55** Ko totonai za qari vatoaia ria za maka iku pa varikorapaina na bolebole sebesebe na ruma tana kuta iama lavata beto qari kole nyumu varilivutaini ria, za lao somana nyumu nana tugu tadiria i Pita. **56** Totonai za bati vaia maka nabulu reko pa malarana na iku i Pita, za dogoro taria, beto za parangia, "Ani tugu za maka tinoni za tututia i Jisu!" za gua. **57** Ba za kilu pale i Pita aza, ari za gua vei, "Koi, siu, qake gilagilai ara za na tinoni zana!" za gua. **58** Ko za zovai gu iapeki beto za dogoro vaia mule maka tinoni aza, ko ari za guni vei, "Ao ba maka tugu gamu qu tutia i Jisu ao!" za guni. Nari ari za gua vei i Pita, "Qokolo, nake ara za!" za gua. **59** Ego ko za jola padana maka aoa za lamegana gu mule za maka tinoni, ko ari za paranga vaneqineqi vei, "Ani vapura zozoto gu za maka ria qari tutia i Jisu, ura maka tinoni Qalili za na bangara ani!" za gua za na tinoni aza. **60** Ba ari za gua vei i Pita, "Qokolo, qake izongo vagilagila podekia tugu ara aza qu korapa pojai ao zana!" za gua. Aza tugu za korapa paranga vei zara i Pita, za kiu gu za na kokorako. **61** Totonai za balinga za na Bangara ko za dogoro taria i Pita, nari za roquroqu kamua i Pita totonai aza vei za tori pojani tu na Bangara aza perangaina, aza ari za gua vei, "Mina oqoro kiu na kokorako ngena bongi, za pala muna kilu paleniziu ara kue totozo ao," za gua. **62** Ko za votu lao pa peguru i Pita ko za lukana vapazani. **63** Ego ria na tinoni qari sadereni i Jisu za qari vavaledeni beto qari majamajai aza. **64** Qari piko suqutu vapaea na matana, beto qari totepia, "Ego, mu uleni tu! I zei moko za korapa majago?" qari guni. **65** Beto kubo mule za na paranga ikikeredi qari poja tarini aza. **66** Totonai za rane na kota za qari varikamu ria na tinoni matamata tadiria na Jiu, na kuta iama, beto ria qari varivagigalaini na Vavanau, ko za tatoka lao pa moena na kauniseli tadiria na Jiu i Jisu, **67** ko qari parangia ria i Jisu, "Vei mina Karisito ao, za mu ule vadigami moko!" qari gua. Nari ari za gudi vei aza, "Vei mana pojadigamu ara tugu za na Karisito mana gua, ba munake vazozotoziu tugu gamu. **68** Beto vei mana nanaza laodigamu maka nanaza ara, ba munake boka oeziu za gamu. **69** Ba nake zovaina za na Tuna na Tinoni za mina nyumu pa kale matuana na Tamaza vivana jola," za gua aza. **70** Qari nanaza beto laoa ria doru aza, "Ko ae vei? Ao za na Tuna na Tamaza?" qari guni. Nari za oeria aza ria, "Gamu korapa pojaimiu tugu gamu ko ara za na Tuna na Tamaza," za gua aza. **71** Nari za qari paranga ria, "Na vavakato vinazozoto za mule taqe

nyaqoa? Ura taqe nongoria makada pa beruberuna makana aza," qari gua.

23 Ego ko qari turu ria doru qari somana pa kauniseli, ko qari toka laoni ti Paelati i Jisu. **2** Qari podalai jutua ria ketakoi aza, ari qari gua vei, "Gami poai gami za na tinoni ani za kole toka vapiruria na nada tinoni: za pojadi na tinoni ko marike tabara takisi lao tana bangara Siza, beto ko za gigala muleni tugu makana aza za na Karisito maka bangara za gua," qari gua ria. **3** Ko za nanazia i Paelati i Jisu, "Ao tugu za na bangara tadiria na Jiu?" za guni. Nari za oea aza, ari za gua vei, "Vei tugu qu korapa pojai ao zana," za gua aza. **4** Nari ari za gudi vei i Paelati ria na kuta iama beto ria na minete tinoni, "Kepore za maka sela ba batia ara ko bi boka tavakilasani za na tinoni ani," za gua. **5** Ba qari jutu tokatokai ria aza, ko ari qari gua vei, "Pa nana varivagigalai za varivarivatagigiridi na tinoni doru ia pa Jiudia zana. Za podalai tu pa Qalili, ko koviria za kamu pani," qari gua. **6** Totonai za nongoria i Paelati za vei zara, za nanaza aza, "Ae vei, na tinoni Qalili za na bangara ani?" za gua. **7** Ko totonai za gilagilai i Paelati na lame veina pa Qalili i Jisu, pa ia ketakoi za bangara i Herodi, nari za garunu laoni aza ti Herodi i Jisu. Totonai i Herodi ba za korapa tugu vei pa Jerusalema. **8** Totonai za batia i Jisu za qera vitivitigi i Herodi, ura za nongorianana tugu za na veveina i Jisu ko za nyorogua batia tugu i Jisu. Ko za kole nyorogua batiria za kaki roiti varivagabaradi mina roitidi i Jisu za gua. **9** Ko za kole doru nanazia i Herodi i Jisu, ba kepore maka oe bi valaoa i Jisu. **10** Ko qari turu votu lao ria na kuta iama beto ria qari varivagigalaini na Vavanau, ko qari jutu vivivai i Jisu. **11** Za paranga ngangangulia beto za roiti veini maka tinoni ikikerena i Herodi beto ko ria na solodia i Jisu, beto za qari vazaeni maka poko gojo doru batabata leana tana bangara, beto za qari garunu mule laoni ti Paelati. **12** Ko pa rane tugu aza za qari varibaere mule ari Herodi i Paelati, goto tonai oqoro kamua na totozo aza za na varikana koledi ari kori. **13** Ego za kuku varikamudi i Paelati ria na kuta iama, na tinoni matamata tadiria na tinoni Jiu, beto ko ria na tinoni, **14** beto ari za gudi vei aza ria, "Gamu toka kamuni gamu taqu za na tinoni ani, ko gamu jutua aza za kole toka vapeleria ria na tinoni gamu gua. Ba totonai qa kole nanaza vilovilotia ara pa moemiu za qake boka batia ara za maka sela tana pa ginugua gamu jutuni gamu aza. **15** Ko i Herodi ba zake batia tugu maka sela tana, ko za vei za garunu valamea mule tadigita. Ko gamu batia? Ko na kaberena gu za kepore za maka ginugua ikikerena za roitini na padana vei beto mina tavaukeni aza. **16** Ko vei za mana majai gu ropi beto za mana ruvata vakenia gu," za gua aza. **18** Ba qari makarai velavela votu ria na tinoni, "Vaukea na tinoni zana, goto i Barabasi tu za mu ruvata valame vadigami!" qari gua. **19** I Barabasi ani za tavaluge pa ruma varipiuna ura za somana tadiria qari rajai na qavuna beto za varivai. **20** Za nyorogua ruvatia i Paelati i Jisu, ko za paranga laoria mule ria na minete tinoni. **21** Ba qari velavela laoa tugu ria i Paelati, "Vaukea pa korosi! Vaukea pa korosi!" qari gua. **22** Nari ari za gudi vei na vinaue totozo i Paelati, "Ura ae vei, na za na roiti ikikerena za roitini aza? Ara qake izongo batini tana za maka sela vei padana beto mina tavauke aza! Ko ma majai gu ropi beto mana ruvata vakenia," za gua. **23** Ba qarike koroto tugu kukuku velavela za mina tavauke tugu i Jisu qari gua, ko tinganai qari vamunyalia tu ria za na roquna i Paelati. **24** Ko za vaegoa i Paelati ko mina tavauke aza, vei qari nyoroguani ria. **25** Ko za ruvatia aza vei qari nyoroguani ria za aza na tinoni za tavaluge pa ruma varipiuna. Goto i Jisu za loi laoni aza ko mari roitini za aza vei qari nyorogua roiti veini ria tana. **26** Ego totonai qari toka kenini ria na solodia i Jisu, za qari lao ko qari aru tamania ria na solodia i Saimone, maka tinoni pa Saerini, na koni bola kokona pa peguruna guguzu, ko qari vapogozoni na korosi ko za pogozo tutini i Jisu. **27** Maka minete tinoni lavata za tutia i Jisu, kaki ria za ria na reko qari kole lukana takulangani i Jisu. **28** Nari za balinga mule tadiria na reko i Jisu, ko ari za gua vei, "Gamu na reko pa Jerusalema! Muke lukanaziu ara, goto mu lukana muledigamu makamiu beto ko ria na tumiu. **29** Ura qari korapa lame ria na rane, tonai ari mari paranga vei na tinoni, 'Qari vavaguadia tugu na vapuradi ria na egoro, beto ko ria qarike vapodo koburu na varivasusu!' mari gua. **30** Beto za mari paranga laoria ria na kubo, 'Mu taqovara tari gami!' marigu, beto ria na goregore za 'Mu amu tarigami!' mari gudi. **31** Vei mari roiti lamedi ria taqu ara qa vei na suvege toana za na zakazava ari, za ae pala mari roiti veidigamu za gamu gamu vei na suvege ukemiu? Pala mina ikerena jola za mari roiti laoni ria tadigamu!" za gua i Jisu. **32** Ari kori tinoni ikikeredi za qari toka kamudi tugu ko mari vauke tavitini i Jisu qari gua. **33** Ko totonai qari kamu ria pa maka ia na izongona pa Batu Tomete za qari patani pa korosi ketakoi i Jisu, beto ko vei tugu ari kori tinoni ikikeredi, maka keta pa kale matuana beto maka keta pa kale merina. **34** Za paranga i Jisu, "Tamaqu, mu taleozodi, ura qarike gilagilai ria za na manugu qari roitini," za gua aza. Beto qari gonani ria na solodia za na patu

mijamijata beto qari tekua ria za na nana poko. **35** Ko na minete tinoni za qari kole gu turu dogodogoro lao. Goto ria na matamata tadiria Jiu za qari kole vavaledeni beto qari kole ngangangulia i Jisu, ari qari gua vei, “Na goto tinoni tu za aloria aza. Ego, koviria za mi alo muleni tu makana vei mina aza zozoto tugu za na Karisito tana Tamaza, aza na tamijatana!” qari gua. **36** Ria na solodia ba qari vavaledeni tugu aza, beto qari vani na vaini pazana, **37** beto qari paranga laoa ria aza, “Vei mina Bangara tugu tadiria na Jiu ao, za mu alo mulenigo makamu!” qari guni. **38** Keta pa batuna na korosi pa narena aza za takuti ria na paranga ari, na tinajutuna aza. Ari za gua vei: NA BANGARA TADIRIA NA JIU ZA ANI! **39** Ego maka ari kori na tinoni ikikerena za tavatiti pana maka korosi ketakoi, za paranga vikevikere laoa aza, “Qokolo, nake Karisito ao? Mu alogo makamu beto gami kori tugu vei!” za gua. **40** Ba maka ari kori za tokea aza za koni paranga zana, ari za guni vei, “Qokolo, quke matagutuni ao za na Tamaza? Ao ba qu tavakilasa vei tugu za vei aza. **41** Ba gita kori za na padada tugu tana tavakilasa, ura gita kori za taqe taiani na laedi ria na nada roiti ikikeredi. Goto na tinoni ani za kepore nana sela,” za gua. **42** Beto za paranga laoa i Jisu, “Jisu, mu roquroquziu totonai muna lame vei na Bangara,” za gua. **43** Nari za oe laoa i Jisu aza, “Ma poja zozotonigo ara ao: pa ngenari tugu ani muna somana tavitiziu ara pa guguzu leleana ao,” za gua i Jisu. **44** Ego padapada vei manogori koloko korapa rane za rodomo za na tapo ko za udea na rodomo za na guguzu tinganai za kamua na kue koloko. **45** Ko za tarikataori za na poko tobana na zelepade madina pa Jerusalema. **46** Beto za lukana velavela i Jisu, ari za gua vei, “Tamaqu, qa loi laoni ara pa limamu ao za na onguqu!” za gua, beto za loia za na singo betobetona. **47** Totonai za batia na tinoni matamata gogoto ria na roiti vei qari pidoko ari, za vatarazaea aza za na Tamaza, beto ari za gua vei, “Zozoto! Na tinoni tuvizina ani,” za gua. **48** Ria doru tinoni za qari varikamu kole dogodogoria na vaukena i Jisu. Ko totonai qari batia na roiti qari taroiti zara za qari okoto poararia na raqoraqodi pa dia takulanga, beto qari okoto mule kenidia pa dia ruma. **49** Ria doru vei qari gilagila valeania i Jisu beto ko ari ka viza reko qari koko tutia lame aza pa Qalili za qari turu pa zouna ko qari kole dogoro laoria ria na roiti ari. **50** Ego kolenana za maka tinoni na izongona i Josepa, na somana mebana pa kauniseli tadiria na Jiu, beto maka tinoni leana beto na tuvizina aza. **51** Zake somana vaegoa aza za na mijamijata tadiria na kauniseli ko mina tavauke i Jisu. Na tinoni pa guguzu pa Arimatia maka guguzu pa ia pa Jiudia aza, beto ko za kole tugu adonia aza za na lamena na binangara tana Tamaza. **52** Ko za lao pa moena i Paelati aza, ko za tepai za na kobukobu tinina i Jisu ko mi keni golomia za gua. **53** Ko za teku vagorea aza za na tinina i Jisu, beto za udeni maka poko keala liosona, ko za lao vakolea pa leona maka bevi patu na tagura kori vakolena, ko oqoro pore maka kobukobu tinoni bi tori tavakoleni mae tu za na bevi aza. **54** Na rane vatana za tonai, beto za tata na rane Minyere. **55** Ria na reko kokodi pa Qalili beto qari tuti lamea i Jisu za qari tuti laoa i Josepa, ko qari dogoria za na bevi beto ko aza vei qari vakole veini na kobukobu tinina i Jisu pa bevi. **56** Beto za qari mule kenidia ketakoi na suveredi ria na reko, qari lao vatanani na oela omanga lea mari valaoni pa tinina i Jisu qari gua. Ko totonai za kamu na rane Minyere za qari minyere aza na tutina na garunu.

24 Ego na volavolaza lea na rane momoe pa vuiki, za qari munu volavolaza lao pa bevi ria na reko ko qari pogozoria ria na oela omanga lea qari vatanai. **2** Ba tonai qari lao kamu nari za qari batia za tori tabokili varijo tu pa atakamanana na bevi za na patu qari pateni, **3** ko tonai qari luge lao nari qarike batia za na kobukobu tinina na Bangara i Jisu. **4** Tonai qari korapa rurani ria aza za vei aza, za kori marene qari vazaeria na poko kilakilangadi za qari lame turu pa keketaidi. **5** Ko qari matagutu vikevikeredi ria na reko ko qari turu titigore betodia pa pezo, nari qari paranga ari kori marene, ari qari gua vei, “Ae za vei ko gamu lame nyaqoa na tinoni toana ketakoi qari kole ria na kobukobu tinoni ukedi? **6** Nake pani aza, za tori turu mule tu. Gamu gilagilaimiu aza vei za pojadigamu totonai za korapa suvere pa Qalili? **7** Za pojai aza totonai za na veveina na Tuna na Tinoni za pala mina tavalao pa limadi ria na tinoni seladi ko mina tavauke pa korosi, ba pa vinaue rane za pala mina turu mule za gua,” qari gua. **8** Totonai za qari roquroqu kamuria ria za na paranga tana, **9** ko qari taloi pa bevi ko qari mule vavakato vadi ari ka manogamaka sepele beto ria doru qari tututia i Jisu. **10** Ko ari Mere Magadalene, i Joana, i Mere na tinana i Jekopi beto ria kaki reko qari tutiria za qari vavakatoni tadiria na tinoni tagarunudi za na vavakato ani. **11** Ba na vavakato ani za vei maka vavakato iliganigani gu tadiria na tinoni tagarunudi, ko qarike vazozotoria ria na reko. **12** Ba i Pita za soqolo turu ko za abutu lao za pa bevi, ko za opo ko za oviki lao, nari za batiria na poko gu qari korapa koledia. Ko za taloi ko za gabala mule pa ruma aza beto ko za kole

tugu roquroqua za na za beka za podo za gua. 13 Ego pa ranena tugu aza za ari kori sepele ti Jisu za qari korapa lalaodia pa maka guguzu na izongona pa Imeasi, na zouna koko pa Jerusalema za padapada vei manogori kilomita. 14 Ko qari kole varivavakatodi ari kori doru zakazava qari koni pidoko ari. 15 Totonai qari korapa variparaparanga beto qari variguadi ari kori ria na zakazava ari, za i Jisu makana za lame kamuria ko za makarai rerege tavitiria. 16 Ko qari batiadia tugu ari kori aza ba qarike dogoro gigalia ari kori aza. 17 Nari za nanaza laoria i Jisu ari kori, ari za gua vei, "Na za na vavakato gamu korapa varigonani gamu kori pa miu rerege lame?" za gudi. Nari za qari turu vanogoto, korapa dogoro takulangadi. 18 Beto za maka ari kori, na izongona i Kiliopasi, za oe laoa, "Qokolo, ao gu makamu za na tinoni koni kamumu pa Jerusalema? Ko za vei za quke gilagilaria ria na zakazava qari pidoko pa rane qari koni jola ari?" za guni. 19 Nari za nanazaria i Jisu, "Ae zakazava veveidi za gamu pojaria gamu kori?" za gudi. Nari ari qari gua vei ari kori, "Na veveina i Jisu pa Nazareti. Maka tinoni korokorotai za neqi pa nana paranga beto na nana roiti pa moena na Tamaza beto ria na tinoni aza. 20 Ko ria na mami kuta iama beto na mami tinoni matamata za qari tekua ko qari varivaegoni na nana uke, ko qari vaukea pa korosi aza. 21 Gami gami kole roveroveni za aza tugu za na tinoni mina aloa za na butubutu Izireli gami gua. Pa riso gu qari taroiti doru zakazava ari. 22 Ego beto za ria kaki reko tavitimami gami za qari varuragami gu mule. Qari lao pa bevi pa ngena volavolaza lea 23 ba qarike batia za na kobukobu tinina. Ego beto za qari mule pojadigami za qari batiria pa dogodogoro ria na mateana, ko ria na mateana qari pojadi za tori toa mule tu aza qari gua. 24 Ko ria kaki tavitimami mule za qari lao pa bevi, nari za qari batia za aza tugu vei qari pojai ria na reko, goto aza za qarike batia," qari gua. 25 Nari ari za gudi vei i Jisu ari kori, "Gamu duviduvili za gamu ko na roqumiu za pekipeki vitivitigi pa vazozotodi doru zakazava qari pojaria ria na tinoni korokorotai! 26 Na tanguti vakolena za na Karisito za mina gozororia mae ria na vitigi ari beto za mina tavalavata!" za gua. 27 Ego beto za podalai pa kutikuti ti Mosese ko za kamu pa kutikuti tadiria doru tinoni korokorotai, za kole ruvata vakabere vadi aza doru zakazava qari tapoja pa Kutikuti Tabuna na veveina makana. 28 Ego ko tonai qari lame tata kamua za na guguzu qari korapa rerege laoa, nari za roiti vei mi jola laonana za gua aza, 29 ba qari tepa vitivitigia ari kori aza, ari qari guni vei, "Mu suvere tavitigami, ura za tori veluvelu tu beto mi rodomo gu za gua za na kota," qari guni. Nari za lao suvere tavitiria pa ruma. 30 Ego totonai za lao tekuteku tavitiria pa tevolo za tekua aza za na bereti ko za manani, za kipakipai, beto za iadi. 31 Pana totozo tu aza za revanga za na matadi ari kori ko qari gigalia aza, beto za pae gu pa dia dogodogoro aza. 32 Nari qari variparanga vei ari ari kori, "Qokolo, kale pu vei na iku vuruvurungu zara pu vei za na buloda totonai za kole parangagita pa zona, beto totonai za kole revanga vadigita na Kutikuti Tabuna, akae?" qari gua. 33 Ko qari soqolo turu tugu pa totozo aza ari kori ko qari mule lao za pa Jerusalema. Qari lao kamu za qari batiria ari ka manogamaka sepele beto ria kaki mule, 34 ko ari qari gua vei, "Zozoto! Na Bangara za toa mule, ko za tori votu mutu ti Saimone!" qari gua. 35 Ego beto za ari kori ba qari vavakato vadi za aza veveina qari gozoria aza pa zona laona, beto na veveina qari gigalia tonai za kipakipai na bereti. 36 Ego totonai qari korapa vavakatoni ria za na zakazava ari, za i Jisu makana za turu pa varikorapaidi ria doru, beto ari za gudi vei, "Na bule mi somana tadigamu!" za gudi. 37 Qari matagutu vitivitigi ria, beto qari rovea za palu qari batia na onguna maka tinoni qari gua. 38 Nari za paranga laoria i Jisu ria, "Ae za vei ko gamu takulanga, beto ae za vei ko za rabeke na roqumiu? 39 Mu dogororia tu na limaqu na nenequ ko, ura ara tugu ani! Mu uliziu beto mu dogoroziu, ura na onguna na tinoni za kepore na masana beto na pudapudana, goto ara za koledia na masaqu beto na pudapudaqu," za gudi. 40 Pa liguna za paranga vei ari, nari za vadogorodi na limana beto na nenena. 41 Ego ko tonai qari korapa qera tugu ba qarike boka vazozotoa tugu, nari za nanazaria, "Ae vei kolenana kaki miu tekutekuna?" za gua. 42 Nari qari vani maka kipa igana parogona, 43 ko za tekua ko za gania pa moedi ria doru. 44 Beto ari za gudi vei, "Ari ria na qua paranga qa tori ule vadigamu tu totonai qa suvere tavitigamu. Doru zakazava veveiqu ara qari takuti pa Vavanau ti Mosese, tadiria na tinoni korokorotai beto pa Kera Vatarazae za mari tavagore votu tugu qa gudigamu," za gudi. 45 Beto za revangia aza za na roqudi ko qari boka dogoro vakabereria ria na ginuadi na paranga pa Kutikuti Tabuna, 46 beto ari za gudi vei, "Na takuti vakolena pa Kutikuti Tabuna za na Karisito za mina gozoro vitigi ko mina uke beto na rane vinaue mina turu mule pa uke aza. 47 Beto ko na nongorona ria na tinoni mari gabala ko na dia sela mi taleozae za mina tatarae pa nizongona aza tadiria doru puku tinoni, podalai tugu pa Jerusalema. 48 Gamu za muna vavakatodi ria na zakazava gamu batiria ari. 49 Ko ara mana garunu valagere vadigamu za na varivana za taringutinguti vakole vadigamu na

Tamaqu. Ba mu suvere pa guguzu pa Jerusalema
tinganai muna izongia mae tu za na neqi mina lagere
vei pa nulu vavagalo," za gua i Jisu. **50** Ego beto za
toka votu lao veidi pa Betani i Jisu ria, beto za alakadi
na limana ko za manadi. **51** Totonai za korapa manadi
nari za rijo tadiria aza ko za iolo taloi tadiria ko za zae
vei pa noka. **52** Ego ko pa liguna qari vatarazaea,
nari za qari muledia pa Jerusalema beto na qera
lavata za kole pa bulodi. **53** Beto ko qarike nogoto
lao vatarazaea ria pa kakabarena na zelepade za na
Tamaza.

Jone

1 Pana podapodalaina za tori kolenana tu za na paranga, ko na paranga aza za suvere tavitia na Tamaza, ko na Tamaza za na paranga. **2** Pana podapodalaina za na paranga za suvere tavitia na Tamaza. **3** Qari podaka votu lame vei gu tana paranga ria doru zakazava za roitidi na Tamaza, ko kepore maka za pa vinapodaka za bike taroiti pa neqi tana paranga. **4** Na paranga gu za kolea na toa, ko na toa ani za na kabere tadiria na tinoni. **5** Na kabere za tolanga pa rodomo, ba na rodomo zake boka amua za na kabere aza. **6** Ego kolenana za maka tinoni za garunia na Tamaza, na izongona aza i Jone. **7** Aza za lame maka tinoni ulule ko za uleni za na veveina na kabere, ko pana tana doru tinoni mari vazozoto za gua. **8** Ba aza makana za nake kabere, goto za lame gu uleni na veveina na kabere aza. **9** Na kabere tu ani za na kabere zozoto za lame pa kasia guguzu, ko za vakabereria doru tinoni. **10** Aza za lame suvere pa kasia guguzu, ko aza tugu za varoitia na Tamaza ko za roitini na kasia guguzu, ba na kasia guguzu za zake dogoro gilagilai aza. **11** Za lame pa nana guguzu makana zozoto aza, ba qarike vatogai ria tugu nana tinoni makana aza. **12** Ba ria doru qari vakamua aza ko qari vazozotoa na izongona, za vadi na neqi ko mari na koburu tana Tamaza ria. **13** Qarike podo pa zona kolena bi pa masa na orungu babi pa roquroqu tana marene ria, goto na Tamaza tu makana za vapodoria. **14** Ego ko za lame tini tinoni za na paranga, beto ko za suvere varisomanai tadigami ko gami gami dogoria za nana malakapi vavaguana za izongia aza ura aza za na Tuna makamakai na Tamana, za pugelia na variroqu varialona beto na zozoto. **15** Ko za ululeni i Jone za na veveina aza, ari za velavela votu vei, “Zana aza qa pojai ara na veveina totonai ari qa gua vei perangaina, ‘Aza na tinoni mina tuti ligu lameziu ara za lavata jolaniziu ara, ura qa oqoro tu podo ara za tori suverenana tu aza!’ qa gua,” za gua i Jone. **16** Pa nana tinamaza pugelena aza za gita doru taqe somana teku varitakoini ria nana variroqu varialona. **17** Ura na Vavanau za tavagore vei tu ti Mosese, ba na variroqu varialona beto na zozoto za lame vei ti Jisu Karisito. **18** Kepore za maka tinoni bi tori batini matana tu mae za na Tamaza, ba na Tuna makamakai gu, aza na Tamaza, aza za togaza tana Tamana, aza za ule vakabere vadigita za na Tamaza. **19** Ego ani za na ulule ti Jone totonai qari garunuria ria na tinoni matamata tinoni Jiu pa Jerusalema ria kaki iama beto kaki na butubutu Livai, ko qari lao nanazia aza, “I zei ao?” qari guni. **20** Nari i Jone za ule votuni beto zake dainana pojadi, goto za ule votuni gu, ari za gua vei, “Ara za nake Karisito,” za gudi. **21** Nari za qari nanazia, “Ko i zei tu ao? I Elaija?” qari guni. “Dai ara nake aza,” za gua i Jone. “Goto i zei tu? Na tinoni korokorotai ao?” qari guni. Nari za oeria i Jone ria, “Dai,” za gua. **22** Nari za ari qari guni vei, “Ko i zei za ao? Mu ule vadigami ko mami mule pojadi ria qari garunu valamegami. I zei qu dogoro veinigo makamu ao?” qari guni. **23** Nari ari za gua vei i Jone, “Ara za Maka mamalaingi ari za kukuku vei pa qega: ‘Mu vatanani za na zona tana Bangara!’ Aza vei za korotoni i Aisea na tinoni korokorotai,” za gua i Jone. **24** Ria tu na Parese qari garunuria ria na tinoni ari **25** ko qari nanazia i Jone, ari qari guni vei, “Vei nake Karisito, nake i Elaija, beto nake tinoni korokorotai ao, nari za ae za vei ko qu korapa varipaputaiso tu?” qari guni. **26** Nari za oe laoria i Jone ria, “Ara za qa paputaisodi na kolo ria na tinoni, ba za korapa gu suverenana pa varikorapaimiu gamu za aza gamuke gilagilai gamu. **27** Aza za korapa tuti ligu lameziu ara, ba ara za qake pada ko mana ruvataria na piko buti tana,” za gua i Jone. **28** Na roiti ari za qari taroiti pa Betani, pa kale zagere tapo pa pie Jodani, ketakoi za kole varipaputaiso i Jone. **29** Ego ko za rane soga na kota za i Jone za batia i Jisu za korapa rerege lame tana, nari za paranga, “Dogoro! Nari za na lami tana Tamaza, aza mina vulaza paledi na sela tana kasia guguzu! **30** Na veveina aza za qa pojai ara tonai ari qa gua vei, ‘Maka tinoni za korapa tuti ligu lameziu ara za poreveveina jolaniziu ara, ura za tori suverenana tu aza beto za qa pore ara,’ qa gua. **31** Ara ba perangaina qake gilagilai i zei aza, ba qa lame varipaputaisoni gu na kolo ara ko mi bola tadiria na tinoni Izireli aza qa gua,” za gua i Jone. **32** Ko za ululedi i Jone ria za batiria, ari za gua vei, “Qa batia ara za na Ongu Tabuna za tigoro gore vei maka kuru pa noka ko za gore nyumua aza. **33** Ko perangaina za qake gilagilai tugu ara aza, ba aza tu na Tamaza za garunuziu ko qa varipaputaisoni na kolo za ari za guniziu vei, ‘Aza muna batia mina tigoro gorea ko mina nyumua na Ongu Tabuna, za aza tugu za varipaputaisoni na Ongu Tabuna,’ za guniziu. **34** Ko qa tori bati zozotoa tu ko qa ululeni ara za aza tugu za na Tuna na Tamaza,” za gua i Jone. **35** Ego ko za rane soga na kota totonai za korapa turu tavitiria kori nana sepele i Jone, **36** ko za batia aza za korapa rerege lao vei ketakoi i Jisu, za paranga i Jone, “Dogoro! Nari za na lami tana Tamaza!” za gua. **37** Ego ko tonai qari nongoria ari kori sepele aza vei

za parangani aza, nari za qari lao tutiadia i Jisu ari kori. **38** Ego ko totonai za balinga i Jisu ko za batiria qari korapa tutia ari kori aza, za nanazaria, “Na za za gamu nyaqoa gamu kori?” za gudi. Nari ari qari gua vei ari kori, “Rabi, pae qu suvesuvere ao?” qari guni. (Na ginuana Rabi za na Tinoni Varivagigalai.) **39** Nari za parangaria i Jisu ari kori, “Mae, lame tutiziu ko mu batia,” za gudi. Ko qari tutia tugu ko qari lao batia za na ruma ketakoi za suvere aza, beto ko za tori made koloko veluvelu tu za totonai, ko qari kole suveredia tana tinganai za bongi za na kota. **40** I Aduru, na taina i Saimone Pita, za maka ari kori za nongoria na parangana i Jone perangaina ko za tutia i Jisu. **41** Ba i Aduru za keni mae tu nyaqoa za na tugana makana, i Saimone, ko ari za guni vei, “Qokolo, gami gami batia gu za na Mesaea,” za gua. (Na ginuana na Mesaea za na Karisito.) **42** Beto za toka laoni ti Jisu i Saimone. Ko totonai za batia, za ari za guni vei i Jisu aza, “Ao i Saimone, na tuna i Jone, ba koviria za muna takukuni i Sipasi za na izongomu ao,” za gua i Jisu. (Na ginuana nizongo Sipasi za varitoto vei tugu na ginuana nizongo Pita.) **43** Ego ko za rane soga na kota nari za taloi lao pa Qalili i Jisu, nari za bati gozoria aza i Pilipi ko ari za guni vei, “Mae, tutiziu!” za guni. **44** I Pilipi za na tinoni Betiseda, aza na guguzu ketakoi qari suvere ari Aduru i Pita. **45** I Pilipi za nyaqoa i Nataniela ko za parangia, “Aza na tinoni i Mosese za kutia na veveina pana Vavanau beto ria na tinoni korokorotai qari kutia na veveina za gami batia gami. Aza i Jisu pa Nazareti, na tuna i Josepa,” za gua. **46** Nari ari za guni vei i Nataniela aza, “Qokolo, mina boka tugu votu lame vei pa Nazareti za maka zakazava leana?” za gua. Nari za paranga i Pilipi, “Mae, lame tutiziu, ko mu batia,” za guni. **47** Ego ko i Jisu za batia za korapa lamelamenana tana i Nataniela, za ari za paranga vei, “Dogoro, ani za na tinoni Izireli zozoto, aza zake izongo kolea maka sekeseke!” za gua. **48** Nari za paranga i Nataniela, “Ae za vei ko qu boka tu gilagilaziu?” za gua. Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, “Totonai za oqoro lao kukugo i Pilipi, nari za ara qa tori bati momoegoqua tu qu kole nyumumua pa kuta suvege piqi ao,” za gua. **49** Nari ari za gua vei i Nataniela, “Rabi, ao tugu za na Tuna na Tamaza, ao za na bangara tadiria na tinoni Izireli!” za gua. **50** Nari za oe i Jisu, ari za guni vei, “Ae vei, koko vei qa pojanigo gu qa tori bati momoegoqua tu totonai qu kole nyumu pa kuta suvege piqi qa gua ara za qu vazozoto? Pala muna batiria ria na zakazava mari lavata jolani aza qu batia koviria!” za guni. **51** Beto za paranga i Jisu, ari za gua vei, “Zozoto pa zozoto ma poja zozotodigamu ara gamu: pala muna batia za na noka mina tarevanga beto ria na mateana tana Tamaza mari gore zae tana Tuna na Tinoni,” za gua i Jisu.

2 Ego pana vinaue rane za taroiti za maka tekuteku varielava pa Kena pa Qalili, ko na tinana i Jisu za korapa ketakoi. **2** Ko i Jisu beto ko ria nana sepele ba qari somana tasoru valao tugu pa vavolo varielava aza. **3** Totonai za pidili za na buku vaini, nari za paranga laoa i Jisu za na tinana, “Tuqu, za betodi na vaini ria,” za gua. **4** Nari za paranga i Jisu, “Ko na zavana taqu beto tamu za vei zara, tinaqu? Ara ba na qua totozo za oqoro kamua,” za gua. **5** Nari za parangaria na tinana ria na nabulu, “Muna roitini gu gamu aza vei mina garunudigamu aza,” za gudi. **6** Ego na tututi pa vatarazae tadiria na tinoni Jiu za koledia za pa kalena na vavalioso, ko na juki vatanana na vei aza za koledia ketakoi za ka vonomo bogu patu lavata vutuvutugu tarini kolo, padana pa varikorapaina vitungavulu lima ko maka gogoto manoga lita maka. **7** Ko za paranga laoria i Jisu ria na nabulu, “Mu vapugeledi na pie galegale za na bogu jagi zara,” za gua. Nari qari vapugele jutudi na pie tugu ria za na bogu ria. **8** Beto za garunuria i Jisu ria, “Ego koviria mu tinuria kaki kolo, ko mu pogozo laoni tana tinoni za kopuni na vavolo,” za gua. Nari qari pogozo laoni tugu aza vei za pojadi i Jisu. **9** Ko za buku podekia na tinoni kopu vavolo za na kolo za tapeluku vaini nari za valingilingini, ba zake gilagilai pae za koko lame vei za na vaini aza. (Ba ria na nabulu qari tinua na kolo ko qari gilagilaidia za.) Ko za kukua za na tinoni za varielava, **10** ko ari za guni vei, “Qokolo, ria doru tinoni za na vaini leana jola mae tu za qari iia momoea, beto totonai qari tori dori buku tu ria na tinoni za beto qari iai za na vaini nake loka leana. Ba ao za qu kopu vakolea ko koviria tu qu vavotua za na vaini leana jola,” za guni. **11** Ani za na roiti vinagilagila momoe za roitini i Jisu pa Kena pa Qalili, ko ketakoi za vatadogoroni aza za nana neqi, ko ria nana sepele qari vazozotoa aza. **12** Ego pa liguna aza za qari goredia pa Kepaniami ari Jisu, na tinana, ria na taina marene beto ko ria nana sepele, ko qari doru suvesuveredia mae tu ka viza rane ketakoi ria. **13** Ego za tori tata tugu za na totozo vavolo Alokata tadiria na Jiu, ko za taloi zae pa Jerusalema i Jisu. **14** Totonai za kamu aza ketakoi, za rerege lao pa kakabarena na zelepade, nari za batiria ria na tinoni qari korapa vavaidi na bulumakau, na sipi, na kuru, beto ko ria na tinoni sogasoga poata qari korapa nyumu roitini na dia roiti. **15** Nari za roitini

aza maka gazoro variiriruna, ko za adu votuvotudi pa kakabarena zelepade za doru manugu, na sipi, na bulumakau. Beto za upele valotu enga paledi ria na tevolo tadiria qari sogasoga poata, ko za ipaporodi doru kota za na dia poata. **16** Beto ari za gudi vei ria qari vavaidi na kuru, “Mu pogozo votu kenidi pa ia pani ria na zakazava ari! Muke roiti veini na ruma makemaketina za na ruma tana Tamaqu!” za gudi. **17** Totonai qari batia ria na sepele zara za vei, nari za qari gilagila kamua ria aza vei za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, “Tamaza, na qua roquroquna na mua ruma ao za vei na iku vuruvurungu pana taqu,” za gua. **18** Ego ko tonai za roiti vei zara i Jisu za qari lao nanazia ria na matamata tinoni Jiu aza, ari qari guni vei, “Na roiti vinagilagila ae veveina za muna roiti vadigami ao ko gami mami boka vazozotoa za qu izongia tugu ao za na neqi ko muna boka roiti vei zara?” qari guni. **19** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, “Mu jegaria za na zelepade madina ani, beto za na rane vinaue pala mana vaturu sogai ara ani,” za gudi. **20** Nari za ari qari gua vei ria na matamata tinoni Jiu, “Qokolo, ko ka madengavulu vonomo aoro tu qari kole roitini ria za na zelepade madina ani! Ba ao muna vaturu sogai pa kue rane gu?” qari gua. **21** Ba na zelepade madina za guni aza za na tinina gu makana. **22** Ko pa liguna za turu mule pa uke aza, nari za qari roquroqu kamua ria na sepele aza za poja veini aza ani. Ko qari vazozotoa ria za na Kutikuti Tabuna beto ko na parangana i Jisu. **23** Ego totonai za korapa suvere pa Jerusalema pa totozo vavolo Alokata i Jisu, nari za kubo tinoni za qari vazozotoa aza tonai qari batiria na roiti vinagilagila za roitidi aza. **24** Ba i Jisu makana zake totoravuzuria ria, ura za tori gilagila betoria nana tu aza ria. **25** Beto ko zake nyaqoa tadiria na tinoni aza za na vavakato vinazozoto veveidi ria na goto tinoni, ura aza makana za tori gilagila valeana betoria nana tu za na roquroqu za kole pa bulodi na tinoni.

3 Ego kolenana za maka kuta tinoni matamata tadiria na tinoni Jiu, maka ria na Parese, na izongona i Nikodimasi. **2** Ko na tinoni ani za lao ti Jisu maka bongi, ko ari za guni vei i Jisu, “Rabi, gami gilagilagomami gami za ao za maka tinoni varivagigalai na tagarunu lame veimu tana Tamaza ao. Ura kepore za maka tinoni bi boka roitidi za na roiti vinagilagila vevei qu korapa roitidi ao zara vei bike somana tana za na Tamaza,” za gua. **3** Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, “Zozoto pa zozoto ma pojanigo ara ao: kepore za maka tinoni mina boka batia na binangara tana Tamaza, vei minake podo mule mae tu aza,” za gua. **4** Nari za paranga i Nikodimasi, “Ae mina vei beto mina boka maka podo mule mutu za na tinoni za tori baragozo tu? Na tinoni lavatana za minake boka lugea na iapana na tinana ko mina podo na vinaori totozo!” za gua. **5** Nari za oea i Jisu aza, “Zozoto pa zozoto ma pojanigo ara ao: kepore za maka tinoni mina boka luge pa binangara tana Tamaza, vei minake podo kolo beto na Ongongu aza. **6** Aza za podo masa za na masa tugu, goto aza za podo Ongongu za na Ongongu tugu. **7** Muke gabarani aza qa korapa pojanigo na veveina muna podo mule mae tu za gamu doru qa guni. **8** Na gava za iru lao vei ketakoi za nyorogua lao vei aza. Qu nongoriamua za na ovangana, ba quke gilagilai pae za koko lame vei beto pae za korapa lao vei aza. Maka moqaza podeke vei tugu aza za na tinoni za podo pana Ongongu,” za gua i Jisu. **9** Nari za nanaza i Nikodimasi, “Ko ae mina vei mina boka gore votu zana?” za gua. **10** Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, “Beko ao tu za na tinoni varivagigalai tadiria pa Izireli, ba quke gilagilai tu ari? **11** Zozoto pa zozoto ma pojanigo ara ao: gami za gami paranga votudi ria vei gami gilagilaria, beto gami ulule votudi ria vei gami bati zozotoria, ba kepore maka gamu bi vazozotoria ria na mami ulule. **12** Vei mana vavakato vadigamu ara ria na zakazava gu qari gore votu pa kasia guguzu ba munake vazozoto za gamu, nari za vei mana vavakato vadigamu ara ria na zakazava qari gore votu pa noka za totonai za pala munake izongo vazozoto podeke za gamu. **13** Kepore za maka tinoni bi tori zae mae tu pa noka, ba kolenana za aza za gore lagere vei pa noka, na Tuna na Tinoni. **14** Za varitoto vei tugu pa qega za alaka vaiolo zaeni i Mosese pa nulu za na dole pa uqu kolu, nari za mina taovulu vaiolo zae vei tugu aza za na Tuna na Tinoni, **15** ko ria doru mari vazozotoa aza za mari tekua na toa jola. **(aiōnios g166)** **16** Ura pa zona vei ani za roquroqua na Tamaza za na kasia guguzu: za valamea aza za na Tuna makai, ko ria doru mari rangea aza za marike uke manyao goto mari tekua na toa jola. **(aiōnios g166)** **17** Ura na Tamaza zake garunu valageria pa kasia guguzu za na tuna ko mi pitua aza za na kasia guguzu zake guni, goto za garunu lagereni ko mi aloa tu aza za na kasia guguzu za gua. **18** Aza za vazozotoa na Tuna za zake tapitu; goto aza zake vazozotoa na Tuna za tori tapitu tu, ura za tori ke vazozotoa tu aza za na Tuna makai na Tamaza. **19** Ari za vei za na varituti: za tori lame tu pa kasia guguzu za na kabere, ba ria na tinoni za nake kabere goto na rodomo tu za qari nyoroguani, ura na dia roiti za na seladi. **20** Aza na tinoni za roitidi na

roiti ikikeredi za zake tavaraguani za na kabere, ko zake lame pa kabere aza, ura zake nyorogudi aza ria nana roiti ikikeredi bari tauduku votu. **21** Ba aza za roitini na zozoto za lame pa kabere, ko qari bola votu ria nana roiti za roitidi aza ura za vatabea na Tamaza aza," za gua i Jisu. **22** Ego pa liguna aza za i Jisu beto ria nana sepele za qari lao pa ia pa Jiudia, ko ketakoi za suvere tavitiria iapeki totozo kakazana ko za kole paputaiso tinoni. **23** I Jone ba za paputaiso tinoni tugu pa Aenoni, maka guguzu za tata pa Saleimi, ura za kubo za na pie pa kota ketakoi, ko qari lalao tana ria na tinoni ko za kole paputaisoria aza ria. **24** (Pa totozo aza za qari oqoro vakolea pa ruma varipiuna i Jone.) **25** Ego ko kaki ria na sepele ti Jone za qari variguani tana maka tinoni Jiu za na veveina na loqaloqa vavalioso pa vavanau tadiria na tinoni Jiu. **26** Beto za qari lao ria kaki nana sepele ko ari qari guni vei i Jone, "Rabi, qu gilagilaimua ao aza na tinoni za somana suvere tavitigo totonai qu suvere pa kale zagere tapo pa pie Jodani, aza na veveina qu kole mae ululeni ao? Dogoro! Koviria za korapa varipaputaiso aza, ko na rave tinoni za qari korapa lalao tana!" qari gua. **27** Nari za oeria i Jone ria, ari za gudi vei, "Kepore za maka tinoni mina boka izongia maka zakazava vei minake vani na Tamaza aza. **28** Gamu makamiu za gamu tori nongoria tu ko muna boka ululeni za aza qa pojai ara tonai ari qa gua vei, 'Ara za nake Karisito ara, goto qa tagarunu vamomoe lao gu pa moena aza,' qa gua. **29** Na reko mina varielava za nana tugu na marene mina elavaia, nake tana tinoni aza ari kori na baere leana. Goto na baere leana ani za kole turu vainongoro, ko za somana qera totonai za nongoria aza za na mamalaingi lamena na nana tinoni. Ko ara za qa vei gu aza, ko za okoto valeana za na qua qeraqera. **30** Aza za mina iolo zae, goto ara za mana gore peki tugu," za gua i Jone. **31** "Aza na koko lagere veina pa nulu za ululu joladi doruna. Aza na koko veina pa pezo za tana pezo tugu, beto za kole tugu vavavakatodi na zakazava pa pezo. Goto aza za gore lagere vei pa noka za ululu joladi doruna. **32** Aza za tori batia tu beto za tori nongoria tu za ululeni aza, ba kepore tinoni bi vazozotoa za nana vavakato. **33** Ba aza za vazozotoa na nana ulule za vaegoia tugu za na Tamaza za na zozoto. **34** Aza za garunia na Tamaza za ule votudi na paranga tana Tamaza, ura na Tamaza zake vani kobukobua na Ongongu pugelena aza. **35** Na Tamana za roquroqua za na Tuna ko za tori vakolea tu pa limana aza za doru zakazava. **36** Aza za vazozotoa na Tuna za tekua na toa jola. Aza na tinoni za kilupaleni na Tuna za minake tekua na toa jola, goto za tavapogozoni aza za na vinakilasa tana Tamaza," za gua i Jone. **(aiōnios g166)**

4 Ego qari nongoroni ria na Parese za i Jisu za teku vazoku sepele beto ko za paputaisoria zoku tinoni joladi ria za paputaisoria i Jone qari gua. **2** (Ba i Jisu makana zake varipaputaiso za, goto ria tu na nana sepele za qari vei.) **3** Ko totonai za nongoria i Jisu zara qari paranga vei ria na tinoni, nari za taloi pa Jiudia ko za mule gorenana pa Qalili aza. **4** Ko pa nana rerege mule pa Qalili za rovea za mina jola vei tugu pa korapa ia pa Sameria aza za gua. **5** Ko pa Sameria za kamu pa maka guguzu lavata na izongona pa Suka, nake zouna pa kobu pezo ti Jekopi za vani i Josepa na tuna. **6** Ego na kolena tugu ketakoi za na oqili pie takorina ti Jekopi, ko za pavu taleni na kole rerege i Jisu ko za nyumu nana tugu pa keketai oqili pie aza. Ko na korapa rane za totonai. **7** Maka reko pa Sameria za lame ko mi vutugu pie za gua, nari za paranga lao pana tana i Jisu, "Bu vaniziu iapeki buku qa gua," za gua. **8** (Totonai za qari tori taloi keni tu pa guguzu ria nana sepele ko mari keni vaiganigani qari gua.) **9** Nari za paranga za na reko Sameria, "Ao ko na Jiu tu, goto ara na tinoni Sameria tu, ba ae za vei qu korapa tu tepaniziu na pie ara?" za gua. (Ura pa dia tuti za qarike makarai tekuteku pa maka peleta ganigani babi qarike makarai buku pa maka vutuvutuguni pie ria na Jiu beto na Sameria.) **10** Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, "Vei bu gilagilai ao aza na varivana tana Tamaza beto ko i zei aza za korapa tepanigo na pie, za bu tori tepani buku tu beto ko aza bi tori vanigo tu na pie varivatoana ao," za guni. **11** Nari za paranga za na reko, "Kepore na mua titinuna ao beto ko na dori kori gorena za na oqili pie ani. Ko pae muna tekuni ao za na pie varivatoana? **12** Ao quke lavata jolani i Jekopi na tamamami gami, za akae? I Jekopi tu za vadigami na oqili pie ani, ko aza makana beto ria na tuna, na nana papauzu za qari buku beto tugu pa pie zana," za guni. **13** Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, "Aza za bukua na pie za kole pa oqili pie ani za pala mina kidepe soga gu aza, **14** goto aza mina bukua na pie mana vani ara za minake izongo kidepe soga. Ba na pie mana vani ara za mina bukabukala vuvugu za pa bulona, ko mina vani na pie za kolea na toa ko mina vani na toa kole jolana," za gua i Jisu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **15** Nari za paranga za na reko, "Bangara! Vei mu vaniziu tu ropi za na pie aza, ko make kidepe soga, beto make papavu lamelame vutugu soga pie pani," za gua za na reko. **16** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Mu lao, ko

mu kukua na marenemu ko mu toka lameni pani," za guni. **17** Nari za paranga za na reko, "Koi, ara kepore marenequ!" za gua. Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Qu zotomua tugu ao tonai kepore marenequ qu gua. **18** Ura ari ka lima marene mae tu za qu tori nagoria tu ao, ko aza qu korapa nagoa ao koviria za nake marenemu zozoto ao aza. Ko na zozotona gu za qu pojai ao," za gua i Jisu. **19** Nari za paranga za na reko, "Bangara, koviria tu qa gilagilai ara za maka tinoni korokorotai ao! **20** Ura ria na mami tite pa moa gami za pa kubo tugu ani za qari vatarazaea na Tamaza, ba gamu na tinoni Jiu za gamu paranga za pa Jerusalema tu za na ia tana vatarazaea gita na Tamaza gamu gua," za gua za na reko. **21** Nari za parangia i Jisu aza, "Siu, mu vazozotoa ani! Za korapa lame za na totozo totonai nake pa kubo ani babi pa Jerusalema za muna vatarazaeni gamu za na Tamada. **22** Gamu na tinoni Sameria za gamuke gilagila valeania aza gamu vatarazaea; goto gami na tinoni Jiu za gami gilagila valeaniamami aza gami vatarazaea, ura na inaalo za votu lame vei tadigami tu na tinoni Jiu. **23** Ba za korapa lame za na totozo ko koviria za tori kamua tu za na totozo aza, tonai ria na tinoni vatarazae zozoto za mari vatarazaea pa ongongu beto pa zozoto za na Tamana. Aza za na vinatarazae zozoto za nyoroguani na tamana. **24** Na Tamaza za na Ongongu ko ria mari vatarazaea aza za mari vatarazaea pa Ongongu beto pa zozoto tu," za gua. **25** Nari za paranga za na reko, "Qa gilagilaiqua ara za pala mina lame za na Mesaea (aza za tagigala na Karisito), ko mina kamu tu aza za mina ule vadigita za doru zakazava," za gua. **26** Nari za oe laoa i Jisu aza, "Ara tugu aza, ara qa korapa parangaigo koviria ani," za guni. **27** Pana totozo tugu aza za qari mule kamu ria na nana sepele ko qari gabarani za qari mule batia za korapa paraparangia maka reko aza. Ba kepore maka ria za bi paranga, babi nanaza lao veini ari, "Koi, na za qu nyoroguani?" bi guni na reko aza, babi, "Ae za vei ko qu vavakato tavitia tu na reko zana ao?" qarike guni tugu i Jisu. **28** Beto za loi vakole pale na reko za na nana bogu pie, ko za mule lao tu pa guguzu, ko za parangaria ria na tinoni, **29** "Mae, lame! Mu dogoria maka tinoni za pojaniziu doru qua toa qa roitidi ara. Nake ani tugu beka za na Karisito?" za gua. **30** Ko qari taloi pa guguzu ketakoi ria na tinoni ko qari votu lao ti Jisu. **31** Totonai qari oqoro bola lame ria na tinoni rari za qari kole garugarunia ria na sepele i Jisu, "Rabi, mu tekuteku mae tu," qari guni. **32** Ba ari za gudi vei i Jisu ria, "Ara za kolenana na qua tekutekuna aza gamuke gilagilai na veveina gamu," za gua. **33** Nari qari podalai varivarinanaza makadi ria na sepele, "Kaki tinoni beka qari tori pogozo kamu vani tu na tekutekuna aza?" qari gua. **34** Nari za parangaria i Jisu ria, "Na qua tekutekuna za ara ma vatabea gu na nyorogua tana aza za garunuziu beto ko ma vaokotia za na roiti tana. **35** Ari gamu paranga vei za gamu, 'Ka made popu gu za za kole beto mina kamu na totozo ababu,' gamu gua za gamu. Ba vainongoro ko ma pojadigamu ara: mu vaengaria na matamiu ko mu dogororia ria na inuma! Qari tori matua tu ko qari tori pada taabu tu ria na umuma! **36** Na tinoni za ababu za tatabara beto za pogozo varikamudi ria na vuvua ko mari tekua na toa jola, ko na tinoni za umuma beto aza za ababu za mari makarai qera beto. **(aiōnios g166)** **37** Za zozoto gu za na paranga ari za gua vei, 'Maka tinoni za umuma beto maka goto tinoni tu za ababu,' za gua. **38** Ara qa garunugamu za gamu ko gamu keni abua aza gamuke pavu taleni. Ria kaki tu qari pavu taleni za na roiti, goto gamu za gamu abua na vuana gu na pavu tadiria na goto tinoni," za gua i Jisu. **39** Ego ko kubo ria na tinoni Sameria pa guguzu aza za qari vazozotoa i Jisu, tonai qari nongoria na ulule tana reko aza, ari za gua vei, "Za poja betoniziu ria doru roiti qa roitidi ara," za gua. **40** Ko tonai qari lao kamua aza ria na tinoni Sameria, za qari tepa vitivitigi lao tana ko bi suvere iapeki mae tadiria qari gua. Nari za suvere ketakoi kori rane aza. **41** Ego ko na kubo jola mule ria na tinoni qari vazozoto tonai qari nongoria na paranga ti Jisu. **42** Ko qari parangia za na reko, "Koviria za nake parangamu gu ao za gami vazozotoa, goto koviria gami vazozoto ura gami batia beto gami nongoria makamami za aza tugu zozoto za na inaalo pa kasia guguzu," qari gua. **43** Ego za jola kori rane beto za taloi ketakoi i Jisu, ko za mule gore pa Qalili. **44** (I Jisu makana za tori ululeni tu za na tinoni korokorotai za pa nana guguzu ketakoi za lavata zae gu za zake tatavaragua za gudi.) **45** Ko tonai za kamu pa Qalili aza za qari vatoga valeania ria na tinoni ketakoi aza, ura qari tori somanani tu ria za na vavolo Alokata pa Jerusalema ko qari tori batiadia tu ria ria na zakazava za roitidi aza pa totozo vavolo aza. **46** Ego za gabala mule lame pa Kena pa Qalili i Jisu, ketakoi za pelukuni vaini na kolo perangaina. Ko na suverena tugu ketakoi za maka tinoni matamata qavuna, za mo na tuna marene pa Kepaniami. **47** Ko za nongoroni na tinoni matamata aza i Jisu za tori taloi tu pa Jiudia ko za gore vei tu pa Qalili qari gua, nari za lao gozoria ko za tepaia ko bi lao salania za na tuna marene pa Kepaniami, ura za tata zozoto mina uke aza za gua. **48** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Gamu za gamu nyorogua izongo batiria mae

tu na roiti vinagilagila beto na roiti varivagabaradi beto za bu vazozoto gamu gua," za gua. **49** Nari za paranga za na tinoni matamata aza, "Bangara, mu siqarai tuti lame pinokoi za oqoro uke na tuqu," za gua. **50** Nari za parangia i Jisu aza, "Mu mule lao, na tumu marene za pala mina toanana gu!" za guni. Nari za vazozotoa tugu na tinoni matamata ani za na paranga ti Jisu ko za mule keni nana. **51** Ko tonai za korapa goregorenana aza za qari gozoria pa zona ria na nana nabulu, ko qari pojani, "Za tori leana tu za na tumu marene," qari guni. **52** Nari za nanazaria ria padapada ae totozo za vei za podalai leana aza za gudi, nari ari qari guni vei, "Pada maka koloko korapa rane pa nyoro za gore na mangini," qari guni. **53** Nari za gilagila kamua na tinoni matamata ani za aza tugu za na totozo za poja veini ari i Jisu, "Na tumu marene za pala mina toanana gu," za guni. Ko aza beto ria na nana tatamana doruna za qari vazozotoa i Jisu. **54** Ani za na roiti vinagilagila vinaori za roitini i Jisu pa liguna za taloi pa Jiudia ko za gore pa Qalili.

5 Pa liguna na zakazava ari za taroiti za maka vavolo tadiria na tinoni Jiu, ko za zae pa Jerusalema i Jisu. **2** Ko za tata pa Atakamana Sipi pa Jerusalema ketakoi za kolenana za maka lolu pie, na izongona za na Betizata pa paranga Aramaiki, ko za kolea ka lima ongonguna aza. **3** Ketakoi za qari kubo ria na varikamu minete tinoni momodi qari kole loka, ria qarike batabata, na qao beto ria za uke kale na kobu tinidi. **5** Ko za kolenana ketakoi za maka tinoni za kole mo ka uengavulu vesu aoro. **6** Ko za batia i Jisu za korapa kole ketakoi aza ko za dogoro gilagilai i Jisu na kakazana jola za na totozo za kole mo aza, ko za parangia, "Ae vei qu nyorogua tasalana tugu ao?" za guni. **7** Nari za oe lao za na tinoni mo aza, "Bangara, ara za kepore maka tinoni bi tokaniziu, ko bi toka laoniziu pa lolu pie totonai za nyakili na kolo. Totonai qa korapa podepodeke ko ba lao qa gua, nari za kaki goto tinoni tu za qari tori lao momoe tu," za gua aza. **8** Nari za paranga laoia i Jisu aza, "Mu turu, mu pogozia na mua lovu ko mu rerege," za guni. **9** Aza tugu za paranga vei aza nari zake oriavo tugu za tasalana nana za na tinoni aza, ko za teku pogozia za na nana lovu beto za rerege keni nana. Ko na rane Minyere za roiti vei zara i Jisu. **10** Ko ria na matamata tadiria na tinoni Jiu qari kole paraparanga laoia za na tinoni za koni tasalana ani, ari qari guni vei, "Na rane Minyere za pa ngenari, ko zake tavamalumu pana Vavanau za ao qu korapa pogozo lovu," qari guni. **11** Nari za oe laoria aza ria, "Ura ara na tinoni tu za salanaziu za ari za garunu veiniziu, 'Mu pogozia na mua lovu ko mu rerege!' za guniziu," za gudi. **12** Nari qari nanaza laoia aza, "I zei za na tinoni aza za garunigo ko mu pogozia na mua lovu ko mu rerege za gunigo ao?" qari gua. **13** Ba zake dogoro gilagilai na tinoni za tasalana ani i Jisu, ura qari kubo za na varikamu tinoni ketakoi ko i Jisu ba za tori pae keni nana tu pa varikamu tinoni. **14** Liguligu tu za batia i Jisu pa kakabarena zelepade tu aza, ko ari za guni vei, "Dogoro! Koviria qu tori leana tu ao! Ko mu nogoto roitidi na toa ikerena keta mu gozoria na tapata lavatana jola," za guni. **15** Ko totonai tu za taloi za na tinoni ani ko za keni ule vadi ria na matamata tadiria na tinoni za i Jisu za salania aza za gudi. **16** Pa totozo aza za qari podalai roiti komikomitia ria i Jisu, ura za roitidi na roiti vevei ari pa rane Minyere. **17** Ba za pojadi i Jisu ria, "Ara na Tamaqu za roiti lao gu doru totozo. Ko ara ba mana roiti vei tugu aza," za gua. **18** Totonai za paranga vei zara aza za qari tagigiri ria na matamata Jiu, ko qari nyorogua vitivitigi vaukea i Jisu, ura nake makana gu na rane Minyere za majai aza, goto za pojai tugu vei za na Tamaza za na Tamana makana za gua, ko za vei za maka moqaza podeke muleni makana tana Tamaza aza. **19** Nari za oeria i Jisu ria na matamata Jiu, ari za gudi vei, "Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: na tuna za zake boka roitini maka za makana, goto aza gu vei za batia za roitini na Tamana za roitini za na Tuna. **20** Ura na Tamana za roquroqu vitivitigia za na Tuna ko za vadogoroni na Tuna ria doru vei za roitidi makana aza. Beto ko pala mina vabatini mutugu na tamana aza ria na zakazava poreveveidi mina roitidi ko mina joladi ari, ko muna gabara beto za gamu doru. **21** Za varitoto vei tugu za vatoa muleria na tamana ria qari tori uke tu ko za vadi na toa, nari za na Tuna ba za vadi tugu na toa ria za nyorogua vadi. **22** Na tamana makana ba zake pitua maka tinoni, goto za tori ia lao vani tu na Tuna za na neqi ko na Tuna za mina tutidi ria na tinoni. **23** Ko mari valavatia ria doru tinoni za na Tuna, varitoto vei tugu qari valavatia ria za na Tamana. Na tinoni zake valavatia na Tuna za zake valavatia tugu za na Tamana aza za garunia za na Tuna. **24** Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: aza za nongororia na qua paranga beto za vazozotoa aza za garunuziu ara, za tekua na toa jola ko minake tapitu aza; goto za tori jolani tu aza za na uke ko za tori karovo lao tu pana toa. **(aiōnios g166)** **25** Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: za korapa lamelamenana za na totozo, ko koviria tugu za na totozo aza, tonai mari nongoria ria na tinoni qari tori uke tu za na mamalaingina na Tuna na

Tamaza, ko ria mari nongoria za mari toa. **26** Ura na Tamana makana za na kutana na toa, beto ko za tori vani tu na neqi vei za na Tuna ko na Tuna tugu za na kutana na toa. **27** Beto za vani tugu vei na tuna za na neqi ko na Tuna mina boka tutidi ria na tinoni, ura na Tuna na Tinoni aza. **28** Muke gabarani aza qa pojadigamu ani; ura za korapa lamelamenana za na totozo tonai pala mari nongoria ria qari tori tagolomodi tu za na mamalaingina aza. **29** Ko mari okoto votu ketakoi qari tagolomo ria ko ria qari roiti valeana za pala mari turu mule ko mari tekua na toa jola, goto ria qari roitini na ikerena za mari turu mule ko mari tapitu," za gua i Jisu. **30** "Ara qake boka roitini maka za pa qua neqi makaqu; ba aza gu vei qa nongoria tana tamaqu za qa pitua ko na qua varituti za na tuvizina, ura qake tutia na qua roquroqu makaqu goto na nyorogua tu tana aza za garunuziu za qa tutia. **31** Vei ba ulule muleniziu makaqu ara, nari za na qua ulule za bike pada tavazozoto. **32** Ba kolenana za maka za ululeni na veveiqu ara, ko ara qa gilagilaiqua za na ulule veveiqu ara za pojai aza za na zozotona tugu. **33** Gamu tori garunu laoni tu gamu ti Jone ria kaki tinoni pogozo nongoro ko za tori ululeni tu aza za na zozoto aza. **34** Ara nake vei ko na ulule tana maka tinoni qa teku vazozotoa qa gua za, goto qa pojaria ara ria na zakazava ari ko mu boka taalo gamu qa gua. **35** I Jone za na juke za toa beto za tolanga vakabere, ko gamu gamu qerani mu suvere mae pa iapeki totozo za pa kabere tana. **36** Ba kolenana za na ulule veveiqu ara za poreveveina jolani na ulule ti Jone. Ura ria na roiti za vaniziu na Tamaqu ko qa vaokotoria ara za ria tugu za na roiti qari ululeni na veveiqu ara beto qari uleni za ara za na Tamaqu tu za garunuziu. **37** Ko aza na tamaqu za garunuziu aza za tori uleni tu na veveiqu ara. Gamu gamu oqoro izongo nongoria na mamalaingina beto gamu oqoro batia na tinonina aza, **38** beto ko gamuke teku vakatapia pa miu toa za na nana paranga, ura gamuke vazozotoa gamu aza za garunia na Tamaqu. **39** Gamu tiro vilovilotoria gamu ria na paranga pa Kutikuti Tabuna, ura gamu roquroqua za ketakoi pala muna batini na toa jola gamu gua, ba ria na paranga qari takuti ketakoi za qari ululeni za na veveiqu gu ara. **(aiōnios g166)** **40** Ba gamu gamu daimiu tu lame za taqu ko bu tekua na toa jola. **41** Ara za qake korapa nyaqo zona ko bari vatarazaeziu ria na tinoni qa gua. **42** Ba qa gilagila valeanagamuqua ara za gamu; qa gilagilaiqua ara za kepore na variroqu lao tana Tamaza bi kole pa miu toa. **43** Ara za qa lame pana neqi tana Tamaqu, ba gamu daimiu vatogaziu ara gamu; goto vei bi kamu tu pa nana neqi makana za maka tinoni, za pala muna vatogai gamu aza. **44** Na vatarazae gu tadiria na tinoni za gamu kole nyaqoa gamu ko bu tekua gamu gua, goto gamuke nyaqoa gamu za na vatarazae tana Tamaza makamakaina; ko ae mina vei beto muna boka vazozotoziu ara za vei? **45** Keta mu roquroqua za ara pala mana pitugamu pa moena na tamaqu. I Mosese tu aza gamu tori vakoleni tu na miu totoravuzu gamu za aza tugu za pala mina tutidigamu. **46** Ura vei bu vazozotoa gamu i Mosese, nari za ara ba bu vazozotoziu tugu, ura aza tugu na veveiqu gu ara za kutia i Mosese. **47** Ba gamuke vazozotoria ke za na kutikuti za kutiria aza, ko ae muna vei muna boka vazozotoria gamu ria na paranga taqu za vei!" za gua i Jisu.

6 Ego pa liguna za vei zara, za i Jisu za karovo lao pa maka kalena na ovuku pa Qalili, maka izongona qari vakukuni za pa Tiberiasi. **2** Ko maka minete tinoni lavata za qari kole tututia aza, ura qari tori batiria tu na roiti vinagilagila za roitidi aza tonai za salanaria ria qari mo. **3** Nari za zagere zae pa kubokubo i Jisu, ko ketakoi za nyumu tavitiria ria na nana sepele. **4** Ego ko za tori tata tu za na totozo vavolo Alokata tadiria na Jiu. **5** Ego ko totonai za vaengaria na matana i Jisu ko za batia za na minete tinoni lavata za korapa lame tana, nari za nanaza laoia i Pilipi, "Pae za tana boka vai ganigani ko tana vatekutekuria ria na tinoni ari?" za gua. **6** (Ba za paranga vei zara aza ko mi podekia gu i Pilipi za gua, goto aza za tori gilagilainana tu aza mina roitini.) **7** Nari za oe lao i Pilipi, "Ura vei mari okoto iapeki gu ria doru ari ba pala mina jolani tu kori gogoto poata siliva za mina tavaini na ganigani," za gua. **8** Azae maka ria na nana sepele, i Aduru, na taina i Saimone Pita, za paranga, **9** "Korapa makia nari za maka koburu marene ka lima gana bereti beto kori gana igana, ba pa varikamu tinoni vei ari na za mina vagavoria za ka viza moqamoqaza ganigani vevei zara?" za gua. **10** Nari ari za gua vei i Jisu, "Ego vanyumu betoria ria na tinoni," za gua. Na ia kubo buruburuna za ketakoi, ko qari nyumu beto ria doru tinoni, na nguti varikamudi ria na marene za padapada vei lima tina. **11** Beto za tekuria i Jisu za na bereti, ko za paranga leana laodi tana Tamaza beto za iadi na tinoni qari nyumu. Beto za roiti veidi tugu za na igana, ko qari pote beto ria doru. **12** Pa liguna qari pote beto ria doru, nari za parangaria ria na nana sepele, "Mu buti varikamu betodi ria na ganigani kole joladi, keta mari taaru vikevikere goboro," za gua. **13** Ko qari buti teku varikamudi ria na ganigani kole taridi pa lima batu bereti qari teku tariria, ko qari vapugeledi

ka manogori topa. **14** Ko tonai qari batia ria na tinoni za na roiti vinagilagila za roitini i Jisu ani, za qari paranga, “Ani zozoto tugu za na tinoni korokorotai mina lame pa kasia guguzu qari guni ria,” qari gua. **15** Ego ko totonai za gilagilai i Jisu za qari qaqirini ko mari lame teku vabangaria aza qari gua, nari za taloi keni nana mule makana pa kubo aza. **16** Ego totonai za gore na veluvelu, za qari oqa votu gore pa ovuku pa Qalili ria na sepele ti Jisu. **17** Qari zae pa maka koaka ria, ko qari toka karovo tuvizi lao pa Kepaniami. Ko za rodomo gu za na kota ba i Jisu za oqoro lame kamuria. **18** Za podalai gu raja lame za na gava lavata ko za nyakili ranebongi za na kolo. **19** Ko qari tori qelu lao tu pada lima babi vonomo kilomita zouna ria na nana sepele beto qari dogoro vaia i Jisu za korapa rerege lamelame nana pa kolo. Totonai za rerege tata lame aza pa koaka za qari matagutu vitivitigi ria. **20** Nari za parangaria aza, “Ara gu ani, muke matagutu!” za gudi. **21** Beto za qari malumu surania pa koaka ria aza. Aza tugu za zae pa koaka i Jisu nari za qari paro gu za pa ia ketakoi qari gona toto laoia ria. **22** Ego ko za rane soga na kota nari za qari gilagilai ria na minete tinoni lavata qari suvere jola pa maka karovona na ovuku pa Qalili za maka moqamoqazana gu za na koaka za titi ketakoi. Beto ko qari batiadia tugu i Jisu ba zake zae tavitiria ria na nana sepele tonai qari toka, goto ria na sepele gu makadi za qari zae. **23** Ba kaki koaka na lame veidi pa guguzu Tiberiasi za qari kamu paro tata pa ia ketakoi za manani na bereti i Jisu beto za iadi na minete tinoni ko qari tekuteku. **24** Ko totonai qari gilagilai ria na minete tinoni za zake suvere ketakoi i Jisu beto ria nana sepele, za qari lao zaeria na koaka ko qari toka karovo lao pa Kepaniami ko qari kole nyaqoa i Jisu. **25** Totonai qari lao paro pa maka kale karovona na ovuku pa Qalili ria na tinoni, za qari batia i Jisu ketakoi, ko qari nanazia, “Rabi, pa viza tu qu kamu pani ao?” qari guni. **26** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, “Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: aza vei beto gamu korapa nyaqo tutiniziu ara za nake vei ko gamu gilagilai gamu na ginuadi na qua roiti vinagilagila za, goto ura za teku leagamu gu na bereti ko gamu pote valeana. **27** Nake tekutekuna zake oriavo na ikerena za mu tapatianani gamu, goto na tekutekuna tu aza za kole jola kamua na toa jola. Aza za na tekutekuna mina vadigamu na Tuna na Tinoni, ura na Tamaza Tamana za tori vakolea tu nana vinaego za tana tuna,” za gua i Jisu. **(aiōnios g166)** **28** Nari qari nanazia ria i Jisu, “Na za mami roitini gami, ko mami roitidi ria na roiti tana Tamaza?” qari gua. **29** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, “Aza na roiti tana Tamaza za nyoroguadigamu ko mu roitini za mu vazozotoa aza za garunia aza za gua,” za gua i Jisu. **30** Nari ari qari guni vei ria aza, “Na roiti vinagilagila ae veveina za muna roitini ao tadigami ko gami mami batia, beto za mami vazozotogo ao? Na za za muna roitini ao? **31** Ria na nada tite za qari tekua na mana tekutekuna pa qega vei za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, ‘Aza za iadi na bereti za lagere vei pa noka ria ko qari tekuteku,’ za gua,” qari gua. **32** Nari ari za gua vei i Jisu, “Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: nake i Mosese za iadigamu gamu na bereti lagere veina pa noka, goto na tamaqu tu ara za vadigamu za na bereti zozotona za lagere vei pa noka. **33** Na bereti tana Tamaza za aza tugu na lagere veina pa noka, ko za vani na toa za na kasia guguzu,” za gua i Jisu. **34** Nari ari qari guni vei i Jisu, “Bangara, mu vadigami ropi doru totozo za na bereti aza,” qari gua. **35** Nari ari za gudi vei i Jisu, “Ara tugu za na bereti toana. Aza mina lame taqu za minake izongo burana beto aza mina vazozotoziu ara za minake izongo kidepe. **36** Ba aza tugu vei qa tori pojadigamu tugu za gamu za gamu tori batiziumiu tugu ara za gamu ba gamuke vazozotoziu tugu. **37** Ria doru za vaniziu na Tamaqu za mari lame tugu taqu, ko ria mari lame taqu za ara manake izongo tupele paledi ara. **38** Ura ara za qa lagere vei pa noka ko manake tutia na qua nyorogua makaqu, goto na nyorogua tu tana aza za garunuziu ara za mana tutia. **39** Ko na nyorogua tana aza za garunuziu za ara manake valumua za maka ria za tori vaniziu tu aza, goto mana vatoa mule betoria pa rane liguligu. **40** Ura aza na nyorogua tana Tamaqu za ria doru qari batia na Tuna beto qari vazozotoa aza za mari izongia na toa jola, beto ara mana vatoa muleria pa rane liguligu ria,” za gua i Jisu. **(aiōnios g166)** **41** Nari qari podalai qumiqumini ria na tinoni Jiu aza, ura ari za gua vei, “Ara za na bereti za lagere vei pa noka,” za gua. **42** Ko ari qari kole paranga vei ria, “Qokolo, nake i Jisu na tuna i Josepa ani? Zake gua ko taqe gilagilarianada ria na tinana na tamana! Ba ae za vei za paranga tu, ‘Ara na lagere veiqu pa noka,’ za gua?” qari gua ria. **43** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, “Mu nogoto qumiqumi golomo makamiu. **44** Kepore za maka tinoni mina boka lame taqu, vei minake toka lameni na tamaqu aza za garunuziu ara. Ko aza mina lame taqu za ara mana vatoa muleria pa rane liguligu aza. **45** Ari za gua vei za qari kutia ria na tinoni korokorotai, ‘Mari tavavanau tana Tamaza ria doru tinoni,’ za gua. Aza na tinoni za nongoria beto za vakoinonoa na parangana na Tamaqu za lame taqu. **46** Nake vei ko kaki tinoni qari tori batini matadi

tu za na Tamaza qake gua za. Goto makana gu aza na lagere veina tana Tamaza za tori batia tu za na Tamana. 47 Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: aza za vazozoto za izongia na toa jola. (aiōnios g166) 48 Ara za na bereti toana. 49 Ria na miu tite za qari tekua tugu na bereti mana pa qega, ba beto qari tori uke tu ria. 50 Ba ani tu za na bereti za lagere vei pa noka, ko aza na tinoni mina tekua aza za minake uke. 51 Ara za na bereti varivatoana na gore lagere veina pa noka. Na tinoni mina tekua za na bereti ani za mina toa kamua na kamua. Ura na bereti ani za na masaqu, ko aza za na toa tana kasia guguzu," za gua i Jisu. (aiōn g165) 52 Nari za qari varigua makadi ria na tinoni Jiu, ari qari gua vei, "Ae mina vei beto mina vaganidigita na tinoni ani za na masana?" qari gua. 53 Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: vei munake gania gamu za na masana na Tuna na Tinoni beto vei munake bukua na orunguna aza, za gamu munake izongia za na toa. 54 Aza za nyapulia na masaqu beto za bukua na orunguqu ara, za izongia aza za na toa jola beto ara mana vaturu muleria pa rane liguligu aza. (aiōnios g166) 55 Ura na masaqu ara za na ganigani zozotona, na orunguqu ara za na buku zozotona. 56 Aza za nyapulia na masaqu beto za bukua na orunguqu ara za togaza taqu aza, beto ara qa togaza tana. 57 Maka moqaza podeke vei tugu na tamaqu za garunuziu ara za na toana ko ara ba qa tavatoa tugu vei tana, nari za na tinoni za nyapuluziu ara za mina toa tugu aza, ura na toaqu ara. 58 Ani aza na bereti za gore lagere vei pa noka; na bereti ani za zake vevei na bereti qari tekua ria na miu tite beto pa liguna qari ukedia. Goto aza mina tekua na bereti ani za mina toa kamua na kamua," za gua i Jisu. (aiōn g165) 59 Zara za na paranga za pojaria i Jisu totonai za varivagigalai aza pa ruma varivarikamuna pa Kepaniami. 60 Ego ko kubodi ria na nana sepele za qari nongoria na paranga za pojai aza za qari paranga, "Qokolo, za tapata na ponyolona za na varivagigalai ani! I zei mina boka gilagilai na ginuana ani!" qari gua. 61 Ba za tori gilagilainana tu i Jisu makana za aza vei qari kole qumiqumini ria na nana sepele, ko ari za gudi vei, "Ae za vei, gamu vatapatia tu gamu ani, ko gamu nyorogua taloimiu tu? 62 Ae za vei, vei totonai bu batia gamu bi mule zae pa noka za na Tuna na Tinoni ketakoi za suvesuvere mae perangaina, nari ae bu vei? 63 Na Ongonguna gu na Tamaza za varivatoa. Na tinoni makana za zake boka vapodoa maka za. Ria na paranga qa tori paranga laodi tu ara tadigamu za na Ongongu beto na toa. 64 Ba kaki gamu za gamuke vazozoto," za gudi. (Ura za tori gilagilarianana tu i Jisu pa podalaina zozoto tu ria qarike vazozoto, beto i zei ria za mina gabala kanai aza.) 65 Beto za paranga aza, "Ko za vei za qa tori pojadigamu tugu, kepore za maka tinoni mina boka lame taqu, koi vei tu mina vamalumia na tamaqu," za gua. 66 Tonai zara za paranga vei aza, nari za na motadi ria na sepele tana za qari gabala muledia ko qarike tuti sogai aza. 67 Nari ari za gudi vei i Jisu ari ka manogori sepele, "Ae vei gamu? Gamu ba muna taloi kenimiu mutugu?" za gudi. 68 Nari za oe lao i Saimone Pita, "Bangara, ti zei za mami lao gami? Ura ao gu qu izongia za na paranga za kolea na toa jola. (aiōnios g166) 69 Beto gami za gami tori vazozoto tu beto gami tori gilagilaia tu za ao gu za na Liosona tana Tamaza," za gua. 70 Nari za oeria i Jisu, "Qa tori mijatagamu tu ara za gamu ka manogori, uve? E, ba maka gamu za na bangaradi na tomete," za gua. 71 (I Jiudasi gu, na tuna i Saimone Isikarioti, za guni aza, ura aza tugu za maka ari ka manogori sepele mina gabala kanai i Jisu.)

7 Ego pa liguna za vei zara, za i Jisu za rerege ovikiria na guguzu pa Qalili. Zake nyorogua lekoia aza za pa Jiudia, ura ria na matamata tinoni Jiu za qari kole kuoni ko mari vaukea qari gua. 2 Ego za tori tata tu za na totozo vavolo tonai qari suvere pa dia aqaqo ria na Jiu. 3 Nari ari qari paranga lao vei tana aza ari ka viza taina marene, "Mu tavaturu tu ao ko mu zae pa Jiudia ko ria na mua sepele mari batiria ria na mua roiti varivagabaradi qu roroitidi! 4 Ura na tinoni za nyorogua tagilagila vakabere za kepore maka roiti za roitini pa paena! Ao za qu korapa roitidi ria na zakazava zara, ko mu bola votu tu tana kasia guguzu ko mari gilagilago ao!" qari gua. 5 (Ura makadi gu ria na taina ba qarike vazozotoa aza.) 6 Nari za parangaria i Jisu ria, "Na totozo taqu za oqoro kamu. Goto gamu za doru totozo za na miu totozo gu. 7 Gamu za za boka tavaraguadigamu za na kasia guguzu, goto ara tu zake tavaraguaniziu ura qa ululeni za nana roiti za na ikikeredi qa guni. 8 Gamu za mu zae tu somana pa vavolo, goto ara za manake zae pa vavolo zana, ura na qua totozo za oqoro kamu," za gudi. 9 Ko zara za paranga vei aza, beto za suverenana tugu pa Qalili. 10 Ego pa liguna qari tori zae tu pa vavolo ari ka viza taina, nari za aza ba za tuti zae tugu, ba zake rerege vakabekabere pa varikamu tinoni goto za rerege gologolomonana tu. 11 Ego ko ria na tinoni Jiu za qari kole nyaqonyaqoa pa vavolo aza, "Ae aza?" qari gua. 12 Qari kole varimanamanaza golomoni ria na tinoni pa varikamu za na veveina i Jisu. Kaki qari paranga, "Na tinoni

leana aza," qari gua. Goto kaki za qari paranga, "Dai, za toka varururaria na tinoni zana," qari gua. **13** Ba kepore za maka bi paranga votu lodalodakani za na veveina i Jisu, ura qari matagutudi ria na matamata tinoni Jiu. **14** Ego totonai za tori varikorapai tu za na vavolo nari za zae pa kakabarena zelepade ko za kole varivagigalai i Jisu. **15** Ko qari kole gabara ria na matamata tinoni Jiu, ko qari paranga, "Ae za vei ko nake sikuluna, ba za gigalai jola tu za na tinoni zana?" qari gua. **16** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Aza qa varivagigalaini ara za nake varivagigalai taqu, ba nana tu na Tamaza aza za garunuziu. **17** Na tinoni za malumu roitini aza za nyoroguani na Tamaza za pala mina gilagilai na veveina na qua varivagigalai. Pala mina dogoro pikatia za vei na koko lame veina tugu tana Tamaza za babi na qua gu makaqu. **18** Na tinoni za vavakato muleni na veveina makana za korapa gu nyaqoa na valavata muleni makana. Goto aza za nyorogua valavatia aza za garunia aza, za aza za na zozotona beto kepore maka zakazava sekesekena za kole tana. **19** I Mosese tugu za vadigamu ko na Vavanau, ba kepore maka gamu bi vatabea za na Vavanau. Ae za vei gamu korapa tu nyorogua vaukeziu ara?" za gua i Jisu. **20** Qari oe lao ria na minete tinoni, "Qokolo, za vituligo gu na tomete ikikerena ao! I zei za korapa nyorogua vaukego ao?" qari gua. **21** Nari za oe lao i Jisu, ari za gua vei, "Maka roiti varivagabarana gu za qa roitini ara, nari gamu gabara beto tu za gamu doru. **22** I Mosese za garunugamu ko mari tapobe ria na tumiu marene za gua (ba nake i Mosese za roiti momoeni za, goto ria na miu tite tu qari podalai momoeni), ko gamu poberia gamu pa rane Minyere ria na koburu marene. **23** Ko vei pa rane Minyere bi tapobe za na tinoni ko vei ko mike tamaja za na Vavanau ti Mosese, nari za ae za vei za gamu tagigiriniziu tu ara tonai qa salana valeania maka tinoni pa rane Minyere? **24** Muke pitua na toa peguruna tana tinoni, goto mu pitua na varituti tuvizina tu," za gua i Jisu. **25** Nari ari qari kole varivarinanaza vei ria kaki tinoni pa Jerusalema, "Nake tinoni ani za qari korapa nyorogua vaukea ria na matamata? **26** Ko dogoro! Za korapa paraparanga lodalodaka, ba kepore maka rari vei bi gua lao tana! Palu qari gilagilaidia ria na matamata za aza tugu beka za na Karisito? **27** Ba totonai mina lame za na Karisito, za kepore maka tinoni mina gilagilai ketakoi na lame veina aza. Goto na tinoni ani za gita taqe tori gilagilai betoanada tugu gita ketakoi na lame veina," qari gua. **28** Ego ko totonai za korapa varivagigalai pa kakabarena zelepade i Jisu, za velavela votu, "Ae za vei, gamu gilagila valeanaziumiu tugu gamu beto gamu gilagilaimiu ketakoi na lame veiqu ara? Ara za qake lame pa qua neqi makaqu, goto aza tu za garunuziu za na zozoto, ba gamu gamuke izongo gilagilai tu aza. **29** Ara qa gilagilaiqua aza, ura ara za na koko veiqu tana beto ara za aza tugu za garunuziu," za gua i Jisu. **30** Nari qari nyorogua aru tamania ria aza, ba kepore maka bi ulini limana aza, ura za oqoro kamua za na totozo tana. **31** Ba kubo tinoni pa varikamu tinoni za qari vazozotoa aza, beto ari qari gua vei, "Totonai mina lame na Karisito, za ae vei pala mina roitidi tugu aza za na zoku roiti vinagilagila joladi vei za roitidi na tinoni ani?" qari gua. **32** Qari nongoro vaia ria na Parese za qari kole varimanamanazani na veveina i Jisu ria na tinoni, ko qari garunuria ria na Parese beto na kuta iama ria na nabulu kopu, ko mari lao aru tamania i Jisu qari gudi. **33** Nari za ari za gudi vei i Jisu ria, "Ara za mana suvere iapeki totozo mule tadigamu, beto za pala mana laoqua tana aza za garunuziu. **34** Ko pala muna nyaqoziu ara za gamu ba munake boka batiziu, beto ketakoi mana lao suvere ara za gamu munake boka lao," za gua. **35** Ego ko totonai qari nongoria ria na Jiu zara za gua vei aza, za qari variparanga makadi, "Pae za mina lao za guni aza ko tanake boka batia gita? Mina lao pa kaki guguzu tadiria na tinoni Qiriki ketakoi qari korapa ria kaki tavitida tinoni Jiu ko mina lao varivagigalai tadiria na tinoni Qiriki? **36** Na za ginuana za na paranga tana? Ari za gua vei aza, 'Pala muna nyaqoziu ara za gamu, ba munake boka batiziu, beto ketakoi mana lao suvere ara za gamu munake boka lao,' za gua," qari gua. **37** Ego pa rane betobetona na vavolo, aza na rane poreveveina, za turu i Jisu ko za velavela votu, ari za gua vei, "Aza za kidepe za mi lame taqu ko mi buku! **38** Aza za vazozotoziu ara, za pala mina vei tugu za pojai na Kutikuti Tabuna, Pala mina bukabukala votu pa bulona na tinoni aza za na kolo toana," za gua. **39** (Aza za guni i Jisu za na Ongonguna na Tamaza aza ria mari vazozotoa aza za mari tekua. Ba oqoro taiani ria za na Ongongu tabuna pa totozo aza, ura za oqoro turu mule zae pa nana neqi lavatana tana Tamana i Jisu.) **40** Ego ko kaki tinoni pa varikamu za tonai qari nongoria za na parangana i Jisu, za qari paranga ria, "Zozoto, aza zozoto tugu za na tinoni korokorotai lavatana za taadono!" qari gua. **41** Qari paranga ria kaki, "Ani za na Karisito!" qari gua. Goto kaki mule za qari paranga, "Dai, nake pa Qalili mina votu lame vei za na Karisito! **42** Na Kutikuti Tabuna za pojainana tu za na karisito za mina lame pa tutina i Devita ko mina podo pa Betilihema tu, na guguzu ketakoi za suvere i Devita za gua," qari gua. **43** Ko

pa veveina gu i Jisu, za tapikapikata za na minete tinoni. **44** Kaki ria za qari nyorogua aru tamania i Jisu, ba kepore tugu maka ria bi uli laoni limana aza. **45** Ego ko totonai qari mule kamu ria na nabulu kopu pa zelepade, za qari nanaza ria na kuta iama na Parese, ari qari gua vei, “Ae za vei ko gamuke toka lameni aza?” qari gua. **46** Nari qari oe lao ria na nabulu kopu, ari qari gua vei, “Oqoro maka tinoni bi paraparanga vei za paranga vei na tinoni ani,” qari gua. **47** Nari qari paranga ria na Parese, “Ko gamu ba koviria za tori toka vapirugamu tugu aza? **48** Ae za vei, gamu tori gilagilaimiu tu gamu za maka matamata babi maka Parese bi tori vazozotoa mae tu aza? Bi mija tu! **49** Ria na minete tinoni ari za qarike tavagigalani za na Vavanau, ko pala mari gozoria na vinakilasa tana Tamaza ke!” qari gua ria na Parese. **50** Nari za i Nikodimasi, maka ria aza za lao ti Jisu maka bongi, za parangaria, **51** “Na tutina pa nada Vavanau za gita taqeke oqanai pitua za na tinoni totonai za oqoro tanongoro ko bi oqoro tagilagila aza za roitini na tinoni aza,” za gua. **52** Nari qari oea ria aza, ari qari guni vei, “Ko ae vei, ao ba maka tinoni Qalili tugu ke, uve? Mu tiro vilotia tu na Kutikuti Tabuna ko, beto za muna gilagilai za na tinoni korokorotai za minake votu lame vei pa Qalili,” qari guni. **53** (Ego ko qari okoto mule kenidia pa dia guguzu ria doru tinoni.

8 Goto i Jisu za laonana tu pa kubo pa Olive. **2** Ko tonai za rane volavolaza na kota za mule lao pa kakabarena zelepade aza, ko tonai qari varikamuni ria doru tinoni nari za nyumu ko za varivagigalai lao tadiria aza. **3** Totonai za qari toka kamuni ria qari varivagigalaini na Vavanau beto ria na Parese za maka reko za tapoa tonai za kole barata, ko qari vaturua pa moedi ria doru tinoni. **4** Beto qari parangia i Jisu, “Tinoni varivagigalai, na reko ani za tapoa zozoto tonai za kole barabarata. **5** Ko pa nada Vavanau za vadigita i Mosese za na reko za roiti vei zara za mina tagona vaukeni patu tugu. Ba na za qu gua ao?” qari guni. **6** (Zara qari paranga veini i Jisu, vei ko mari vagonai qari gua, beto vei ko mari jutua gu qari gua.) Nari za opo ovoro gore pa pezo i Jisu, ko za kole kutikutini na karukarusuna pa pezo. **7** Ko tonai qari kole tugu nanazia lalaodia ria, nari za turu vatuvizi ko ari za gudi vei, “Aza za kepore nana sela gamu za mi gonani na patu momoe za na reko zana,” za gudi. **8** Beto za opo soga gore pa pezo ko za kole mutugu kutikuti pa pezo. **9** Totonai qari nongoria zara za paranga vei aza, za qari okoto taloloi keni makamaka ria doru, podalai tadiria na tinoni momoadi ko mi gore, ko tinganai za taloi vamakai i Jisu, beto ko na reko ba za kole tugu turunana ketakoi. **10** Beto za turu vatuvizi soga mule i Jisu, ko ari za guni vei za na reko, “Siu, ae ria? Ko Kepore maka za pitugo ao?” za guni. **11** Nari ari za gua vei za na reko, “Kepore tugu, Bangara,” za gua. Nari ari za gua vei i Jisu, “Ego, leana, ara ba qake pitugo tugu ao. Ko mu taloi kenimua gu, goto munake roiti sogani na sela,” za gua.) **12** Ego ko za paranga laoria mule i Jisu ria na Parese, ari za gua vei, “Ara za na kabere tana kasia guguzu. Aza na tinoni za tutiziu ara za mina izongia na kabere za varivatoa beto minake izongo reregе pa rodomo,” za gua. **13** Nari za ari qari gua vei ria na Parese, “Koi, ko koviria qu korapa gu ululeni veveimu gu makamu gu ao; ko na mua vavakato za nake zozotona,” qari guni. **14** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gua vei, “E, za zozoto tugu qa ulule muleniziu tugu makaqu ara, ba aza qa ululeni ara za zozoto, ura qa gilagilaiqua ketakoi na lame veiqu beto ketakoi mana lao vei ara. Goto gamu za gamuke gilagilai ketakoi qa koko vei beto ketakoi qa korapa lao vei ara. **15** Gamu za gamu varituti pa zona varitutidi tadiria na tinoni pa pezo gu, goto ara za qake pitua maka tinoni. **16** Ba vei ba varituti tugu ara nari za zozoto tugu za na qua varituti, ura nake makaqu qa roitini, goto ara za gami kori na Tamaqu tu aza za garunuziu za gami roitini za na varituti. **17** Ko za tori takuti kolena tu pa miu Vavanau za ari za gua vei, ‘Totonai mari varitoto za na ulule tadi ari kori tinoni za zozoto tugu za na dia vavakato,’ za gua. **18** Ara za qa ululeni na veveiqu makaqu, beto ko na tamaqu aza za garunuziu ba za ululeni tugu za na veveiqu ara,” za gua i Jisu. **19** Nari qari nanaza ria, “Ae za na tamamu?” qari guni. Nari za oeria i Jisu, “Gamuke gilagilaziu ara za gamu, beto ko na tamaqu ba gamuke gilagilai tugu. Vei bu gilagilaziu ara, nari na tamaqu ba bu gilagilai tugu vei,” za gua i Jisu. **20** Zara ria na paranga za pojaria i Jisu totonai za kole varivagigalai aza pa kakabarena zelepade, pa ia ketakoi qari vakolekoledi na bokese vavakoleni poata varivana. Ba kepore tugu maka tinoni bi aru tamania ketakoi aza, ura za oqoro kamua za na totozo tana. **21** Ego ko ari za gudi vei mule i Jisu ria, “Qa korapa keni ara, ko gamu pala muna nyaqoziu ara, ba gamu za pala muna pogozo ukedi na miu sela. Ketakoi qa korapa lao ara za gamu munake boka lao,” za gua. **22** Nari qari variparanga makadi ria na tinoni Jiu, “Mina vauke muleni makana beka za korapa guni aza? Ura ari za gua vei, ‘Ketakoi qa korapa lao ara za gamu munake boka lao,’ za gua,” qari gua. **23** Nari za parangaria i Jisu ria, “Gamu za na koko veimiu pa kauruna, goto ara za na gore lagere veiqu

tu pa narena. Gamu za tana kasia guguzu ani, goto ara za nake tana kasia guguzu ani. **24** Ko za vei za qa tori pojadigamu tu ara za pala muna uke tavitiria na miu sela za gamu. Ura vei munake vazozotoa gamu za ara za aza, za pala muna pogozo ukedi na miu sela za gamu," za gua. **25** Nari qari nanaza ria, "I zei ao?" qari guni. Nari za ari za gudi vei i Jisu, "Beko qa tori pojadigamu tu pa podalaina zozoto. **26** Kubo ria na zakazava veveimiu gamu mana boka pojadigamu ara beto mana pitudigamu ara. Ba aza za garunuziu ara za zozoto jola, ko ara za ria gu vei qa nongorodi tana za qa pojani na kasia guguzu," za gua i Jisu. **27** (Qarike gilagilai ria za na veveina gu na Tamana za poja veidi i Jisu ria.) **28** Ko ari za gudi vei i Jisu ria, "Totonai muna ovulu vaiolo zaea za na Tuna na Tinoni, za beto muna gilagilai gamu za ara za aza. Ko totonai muna gilagila valeania gamu za kepore za maka zakazava qa boka roitini ara pa qua neqi makaqu, goto ria gu za vagigalainiziu na tamaqu za qa pojaria. **29** Ko aza za garunuziu ara za somana tavitiziu ara. Zake loi vamakaziu ara, ura ara doru totozo qa roitidi na roiti qari vaqeraia aza," za gua. **30** Ria kubo tinoni qari nongoria zara za paranga vei aza za qari vazozotoa aza. **31** Ego ko za parangaria i Jisu ria na tinoni Jiu qari tori vazozotoa tu, "Vei muna togazaria gamu ria na qua paranga, nari za na qua sepele zozoto ara za gamu. **32** Ko pala muna gilagilai gamu za na zozoto, beto na zozoto aza za mina ruvatagamu," za gua i Jisu. **33** Qari oea ria aza, "Na tutina tu i Ebarahami gami, ko oqoro pore maka totozo babi tavapinauzu. Ko ae za vei za pala muna taruvata gamu qu gua tu ao?" qari gua. **34** Nari za oeria i Jisu ria, "Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: ria doru qari roitini na sela za na pinauzu tugu tana sela. **35** Na pinauzu za nake suvere togazana pa tatamana, goto na tuna tu za na suvere togazana ketakoi ko mina kamua na kamua. **(aiōn g165)** **36** Ko vei mina ruvatagamu na Tuna za gamu, nari za muna taruvata zozoto tugu za gamu. **37** Qa gilagilaiqua tugu ara za na tutina tugu i Ebarahami za gamu. Ba gamu tugu za gamu korapa nyorogua vaukeziu ara, ura gamuke teku vatogai na qua paranga. **38** Ara za ria vei qa tori batiria tu tana tamaqu za qa pojaria, goto gamu za ria vei za pojadigamu na tamamiu za gamu roitidi," za gua i Jisu. **39** Qari oea ria aza, "I Ebarahami tugu za na tamamami gami," qari gua. Nari za oeria i Jisu ria, "Vei bi na tuna zozoto tugu i Ebarahami za gamu, ko bu roitidi tu za na roiti vei za roitidi i Ebarahami. **40** Ba koviria za gamu nyorogua vaukeziu tu ara, aza ara tugu qa ule vadigamu na zozoto aza qa nongoria tana Tamaza. I Ebarahami zake roiti vei aza! **41** Goto gamu za na roiti tana tamamiu gu za gamu korapa roitidi," za gua i Jisu. Nari ari qari guni vei aza, "Gami za nake podo goboromami. Na Tamaza gu makana za na tamamami," qari gua. **42** Nari za ari za gudi vei i Jisu ria, "Vei na Tamaza tugu za bi tamamiu zozoto gamu, nari bu roquroquziu tu ara, ura ara za na koko lamequ tana Tamaza beto za qa lame kamu pani. Ara za qake lame pa qua neqi makaqu, goto aza tu za garunuziu. **43** Ae za vei ko gamuke boka tu gilagilaria gamu ria na paranga taqu? Na ginuana gamu vei aza za ura gamu daimiu vainongorodi gamu za na parangaqu ara. **44** Gamu za na koko veimiu tana tamamiu, aza na bangaradi na tomete, ko za vei za gamu nyorogua tutiria na nyorogua tana tamamiu. Ura na tinoni varivuke aza podalai tu pa podalaina zozoto, beto zake izongo turu vei pa zozoto aza ura na zozoto zake kole tana. Totonai za sekeseke aza, nari za roiti vavotuni gu aza za na nana toa, ura na kutana na sekeseke aza beto na tamadi ria doru tinoni sekesekedi aza. **45** Ba ara qa pojai ko na zozoto, ko za vei za gamuke vazozotoziu gamu. **46** I zei gamu za mina boka udukuziu za ara qa sela, mina gua? Ba vei na zozoto gu za qa pojai ara, nari za ae za vei gamuke vazozotoziu tu ara za gamu? **47** Aza na koko veina tana Tamaza, za nongoria na paranga tana Tamaza; ko za vei za gamuke boka vazozotoziu ara, ura gamu za nake koko veimiu tana Tamaza," za gua i Jisu. **48** Qari oea ria na Jiu aza, ari qari guni vei, "Gami zotomami gu gami tonai gami gigalanigo na tinoni Sameria ko za tigorigo na tomete gami gunigo gami ao!" qari gua ria. **49** Nari za oeria i Jisu, "Ara zake tigoroziu na tomete, goto qa valavatia na tamaqu, ba gamu gamuke valavataziu ara. **50** Ara za qake nyaqoa ko ma tavalavata qa gua, goto kolenana tu za aza za korapa nyaqoa na vinalavata beto aza tu za varituti. **51** Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: aza za vataberia na qua paranga za minake izongo uke," za gua i Jisu. **(aiōn g165)** **52** Nari ari qari guni vei ria na Jiu aza, "Koviria za gami gilagila valeanigo za tigorigo tugu na tomete ao! I Ebarahami za tori uke tu beto ko ria na tinoni korokorotai, ba qu paranga ao, 'Aza za vatabea na qua paranga za minake izongo gozoria na uke,' qu gua. **(aiōn g165)** **53** Quke dogoro veinigo qu poreveveina jolani i Ebarahami na tamamami ao, uve? I Ebarahami za uke, beto ko ria na tinoni korokorotai ba qari uke tugu! Goto i zei qu roverove veinigo makamu ao?" qari gua. **54** Nari za oeria i Jisu, "Vei ba valavata muleniziu ara, nari za bi kepore veveina za na vinalavata aza. Ba na tamaqu tu aza qu

gigalani na miu Tamaza gamu, aza tu za valavataziu ara. 55 Gamuke izongo gilagila podekia gamu aza, goto ara qa gilagilaiqua aza. Vei qake gilagilai ara aza ba gua, nari za ba tinoni sekesekequ varitoto vei tugu gamu ara. Goto qa gilagilaiqua ara aza beto qa vatabea ara za na nana paranga aza. 56 Na tamamiu i Ebarahami ba za qerani za mina batia za na lame taqu, ko za batianana tugu beto za qerani," za gua i Jisu. 57 Nari ari qari guni vei ria na Jiu aza, "Koi! Ao za oqoro izongo limangavulu aoromu podeke tugu, ko ae bu boka bati veini i Ebarahami?" qari guni. 58 Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: totonai tu za oqoro pore i Ebarahami, za ara za aza," za gua i Jisu. 59 Nari za qari buti patu ko mari gonagonai qari gua, ba za golomo vapae muleni makana i Jisu beto za taloinana pa kakabarena zelepade.

9 Ego totonai za korapa rerege lao i Jisu, za batia aza za maka tinoni na podo nake batabatana. 2 Nari qari nanazia ria na nana sepele aza, ari qari guni vei, "Rabi, i zei za sela ko za podo nake batabatana za na tinoni ani? Na tinoni ani, ba ria na tinana na tamana?" qari guni. 3 Nari za oeria i Jisu ria, ari za gudi vei, "Na nake batabata za vaia na tinoni ani za nake pa nana sela tugu, beto nake sela tugu tadiria na tinana na tamana vei, goto vei gu ko mi bola votu tana za na roiti tana Tamaza za gua. 4 Pinokoi za korapa kabere na rane, nari za ara ma roitidi ria na roiti tana aza za garunuziu ara, ura na bongi za korapa nono lame totonai minake boka roiti za na tinoni. 5 Totonai qa korapa pa kasia guguzu ara za ara tugu za na kaberena na kasia guguzu," za gua i Jisu. 6 Pa liguna za poja vei zara aza, nari za odolo pa pezo ko za vanyelakia aza za na pezo beto za ora laoni pa matana na tinoni nake batabatana ani. 7 Beto ari za guni vei za na tinoni nake batabata ani, "Mu lao ko mu subi pa lolu pie pa Siloami," za guni. (Na ginuana na izongo Siloami za na tagarunu.) Nari za keni tugu za na tinoni aza ko za subi ko za batabata za na matana beto za mule lame. 8 Ria kaki tavitina beto ria na tinoni vei qari tori batibatiadia tu na kole tepatepana aza perangaina za qari varivarinanaza, "Nake aza tugu na tinoni za kole nyumunyumu tepatepa pa nari ani?" qari gua. 9 Qari paranga ria kaki, "Aza tugu ani!" qari gua. Goto kaki qari paranga, "Dai, nake aza zana, goto za dogoro vei gu aza!" qari gua. Nari za paranga makana za na tinoni aza, "E, ara tugu aza," za gua. 10 Nari qari nanazia ria aza, "Ko ae za vei beto qari boka tu batabata na matamu ao koviria?" qari gua. 11 Nari za oeria aza ria, "Maka tinoni na izongona i Jisu za odolo vanyelakia na pezo ko za oradi na mataqu, beto za garunuziu ko mu lao subi pa lolu pie pa Siloami za guniziu. Ko qa keni ko qa subi nari za beto qa batabata soga," za gua. 12 Nari qari nanazia aza, "Ko ae aza?" qari gua. "Ura! Qake gilagilai!" za gudi. 13 Ego ko qari toka laoni tadiria na Parese za na tinoni za podo nake batabatana zana. 14 Aza na ranena za odolo vanyelakia na pezo i Jisu ko za salania na tinoni nake batabatana aza za na rane Minyere. 15 Ko qari maka nanaza sogai ria na Parese za na tinoni aza ae vevei zozoto beto qari batabata na matana qari guni. Nari za ari za gudi vei, "Za orani nyelaka za na mataqu, beto qa subi nari za koviria za qa batabataqua," za gudi. 16 Nari qari paranga ria kaki Parese, "Nake koko veina tana Tamaza za na tinoni aza, ura zake kopuni aza za na rane Minyere," qari gua. Ba kaki za qari paranga, "Ba ae za vei beto za boka tu roitini na roiti vinagilagila veveidi zara za na tinoni selana?" qari gua. Ko za varipikapikata za na roquroqu tadiria. 17 Ko qari nanaza sogai mutugu ria na Parese za na tinoni aza, "Ko i zei qu guni ao za na tinoni aza, ura za salana vabatabataria aza za na matamu ao?" qari guni. Nari za ari za gudi vei na tinoni aza, "Maka tinoni korokorotai qa guni ara aza," za gua. 18 Ba qarike vazozotoa tugu ria na tinoni Jiu za nake batabatana perangaina ko koviria za batabata aza, tinganai ko qari kuku tekuria tu ari kori tamana na tinana, 19 ko qari nanazaria, "Ani tugu za na tumiu marene aza za podo nake batabatana gamuguni gamu kori? Ko ae za vei beto za boka batabata koviria?" qari gua. 20 Nari qari oeria ari kori tamana na tinana, ari qari gudi vei, "E, gami gilagilaimami za na tumami marene tugu gami kori aza, beto ko na podo nake batabatana tugu vei aza. 21 Ba ae za vei beto koviria za boka tu batabata za gamike gilagilai, beto ko i zei za vadogodogoria na matana ba gamike gilagilai tugu. Aza gu mu nanazia ko, nake koburuna zana! Pala makana mina ule vadigamu na veveina!" qari gua ari kori. 22 Zara qari paranga vei ari kori tamana na tinana, ura qari matagutudi ria na tinoni Jiu. Ura qari tori varivaegoni tu ria na tinoni Jiu za na tinoni vei mina ule votuni i Jisu za na Karisito mina gua za mina taiju pale pa ruma varivarikamuna qari gua. 23 Ko za vei za qari paranga gu ari kori tamana na tinana na koburu, "Nake koburuna zana, aza gu mu nanazia ko!" qari gua. 24 Nari qari kuku sogai na vinaori totozo ria za na tinoni za podo nake batabatana, ko ari qari guni vei, "Mu pojai na zozoto pa moena na Tamaza! Ura gami gilagilaimami za na tinoni za salanigo ao zana za na tinoni selana," qari

guni. **25** Nari za oe za na tinoni ani, “Bi tinoni selana aza za ara qake gilagilai. Goto maka zakazava gu qa gilagilai ara za qake batabata perangaina ara, ba koviria za qa batabata,” za gua. **26** Nari ari qari guni vei, “Ae za roiti veinigo? Na za za roitini beto za vabatabataria na matamu?” qari gua. **27** Nari za oeria, “Na beko qa tori ule vadigamu tu, ba gamu daimiu vainongoro! Ae za vei ko gamu nyorogua nongoro sogai mutu? Gamu ba gamu nyoroguani ko bu na sepele tugu tana gamu gua za gamu?” za gudi. **28** Zara za gua vei aza, za qari paranga sasuria aza, “Ao tugu za na sepele tana nari, goto gami za na sepele tu ti Mosese. **29** Gami gilagilaimami na Tamaza za paranga zozoto ti Mosese, goto aza na tinoni zana za gami gamike gilagilai pae koko veina aza,” qari gua. **30** Nari za oe za na tinoni aza, ari za gua vei, “Koi, ko za varivagabara! Ura gamuke gilagilai gamu pae koko veina aza, ba ara za vabatabataria tu na mataqu! **31** Taqe gilagilainada gita na Tamaza zake nongororia ria na tinoni seladi, goto ria gu qari madini aza beto qari tutia na nana roquroqu za nongororia aza. **32** Pa moa vei tu totonai za podalai na totozo za zake tanongoro podeke za maka tinoni bi tori vabatabatai mae tu maka tinoni podo nake batabatana. **(aiōn g165)** **33** Ko vei bike lame veina tana Tamaza za na tinoni ani za bike boka roitini aza za na roiti vevei aza,” za gudi. **34** Nari qari oea ria aza, ari qari guni vei, “Ao za na galegale podo lamemu pa sela ao, ba qu korapa nyorogua vagigalaigami gami!” qari gua. Ko qari iju votu pale pa dia ruma varivarikamuna aza. **35** Totonai za nongoria i Jisu za qari tori iju votu pale tu aza, nari za nyaqoa aza ko za nanazia, “Ae za vei, qu vazozotoa tugu ao za na Tuna na Tinoni?” za guni. **36** Nari za oe za na tinoni aza, ari za gua vei, “Bangara, mu ule vaniziu i zei za na tinoni aza, ko ma vazozotoa!” za gua. **37** Nari ari za guni vei i Jisu aza, “Qu tori batia tu ao aza, ko aza tugu za korapa parangaigo koviria ani,” za gua. **38** Nari za paranga, “Bangara, qa vazozoto ara koviria!” za gua, beto za koqomo sori tungutungu gore pa moena i Jisu. **39** Nari ari za gua vei i Jisu, “Ara za qa lame ko mana varituti pikapikata pa kasia guguzu ani, ko ria qarike batabata za mari batabata goto ria na batabatadi za marike batabata,” za gua. **40** Kaki ria na Parese qari somana suvere tavitia aza ketakoi za qari nongoria ari za paranga vei aza, ko qari nanaza laoa, “Ko gami ba gamike batabata qu gudigami ao?” qari gua. **41** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, “Vei buke batabata za bi kepore na miu sela, ba koviria gamu paranga za na batabatamami gami gamu gua, ko za vei za korapa kolenana tugu na miu sela za gamu,” za gua i Jisu.

10 Za paranga i Jisu, “Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: na tinoni zake luge vei pa atakamanana na toba sipi, goto za keza goboro vei tu pa goto ia, za na tinoni ikikona beto na tinoni raja ikikona aza. **2** Ba na tinoni za luge vei pa atakamanana na toba za na sepati tadiria na sipi aza. **3** Na tinoni kopu za revanga vani na atakamana aza. Ria na godo sipi qari nongoro gilagilai na mamalaingina beto za gigalaria na okoto izongodi ria na nana sipi, ko za toka votudi. **4** Pa liguna za toka vavoturia, nari za rerege pa moedi ria na sipi aza beto ria za qari tutia aza, ura qari tori nongoro gilagilai tu ria za na mamalaingina aza. **5** Ria za marike izongo tuti goboria mule za maka goto tinoni. Pala mari ukuni tu aza, ura qarike nongoro gilagilai ria za na mamalaingina na goto tinoni,” za gua i Jisu. **6** Ko ani za na vavakato vavapada za vavakato vadi i Jisu, ba qarike vagilagilai tu ria za na ginuana. **7** Nari ari za gua vei mule i Jisu, “Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: Ara za na atakamana tadiria na sipi. **8** Ria doru qari valiguliguziu ara ko qari lao momoe za na tinoni ikikodi beto na tinoni raja ikikona, ba na sipi qarike nongororia ria. **9** Ara za na atakamana. Aza za lame luge vei pana taqu za mina tavasare; mina luge na votu keni nyaqogana buruburu ganigani. **10** Na tinoni ikikona za lame ko za iko, za kubolo vaukegana beto za pipiaranana gu. Ba ara za qa lame ko ria na tinoni mari boka izongia za na toa beto ko mari izongia na toa pugelena qa gua. **11** Ara za na sepati leana. Na sepati leana za vadi na sipi za na nana toa. **12** Na tinoni za tatabara gu beto za roiti za nake sepati beto zake izongoria za na sipi, ko totonai za batia na lamena maka vulupu nari za uku loi paledi za na sipi. Ko za garataria na vulupu ria na sipi qari taloi pale beto za adu vaqavaqata laodi doru kota. **13** Za uku keni nana za na tinoni za tatabara, ura za tatabara gu aza ko zake roquroquria za na sipi. **14** Ara za na sepati leana, ko qa gilagilaria ria na qua sipi beto ria na qua sipi qari gilagilaziu ara. **15** Maka moqaza podeke vei na Tamaqu za gilagilaziu ara beto ara ba qa gilagilai na Tamaqu, nari za ara ba qa vadi na sipi za na qua toa. **16** Ba koledia mule za kaki qua sipi qari oqoro somana kole pa toba ani. Pala mana toka lamedi tugu ria, ko mari nongoria na mamalaingiqu ko mari varikamu lame pa godo sipi tana maka sepati gu. **17** Na Tamaqu za roquroquziu ara, ura qake rabeke varivanani ara za na qua toa, ko za vei za mana boka teku muleni gu za na qua toa. **18** Kepore za maka tinoni za boka ragata vakeniniziu na qua toa, goto qa vamalumia gu pa qua roquroqu makaqu ara za na qua toa. Ara qa boka valaoa za

na qua toa beto ara mana boka teku muleni aza. Na garunu ani za qa tekuni ara tana Tamaqu," za gua i Jisu. **19** Ego ko za maka tapikapikata mule za na tinoni tonai qari nongoria na paranga aza. **20** Kubodi ria za qari paranga, "Za kolea na tomete ko za tuturu zana! Ae za vei ko gamu nyorogua nongoria gamu za?" qari gua. **21** Ba kaki za qari paranga, "Na tinoni za kolea na tomete za zake boka paranga vei zara! Na tomete mina boka vabatabatai tugu na tinoni nake batabatana?" qari gua. **22** Ego pa totozo za lomozo na kota za taroiti za maka varikamu qeraqera na roquroquna na vatabunana sogana na zelepade pa Jerusalema, **23** ko i Jisu za kole rerege lao vei pa ia qari gigalani na suvesuverena ti Solomone pa korapana na kakabarena na zelepade. **24** Nari qari varikamu varilivutaini ria na Jiu aza, beto qari nanazia, "Ae zovai veina za muna kole varura gami ao? Vei na Karisito zozoto ao, za mu lodaka vadigami gu," qari guni. **25** Nari za oeria i Jisu ria, "Qa tori pojadigamu tu za gamu, ba gamuke vazozoto. Ria na roiti qa roitidi ara pa neqi tana tamaqu za ria tugu za qari ululeni na veveiqu ara; **26** ba gamu za gamuke vazozotoziu ara, ura koko vei nake qua sipi ara za gamu. **27** Na sipi taqu za qari nongoria tugu na mamalaingiqu, ko ara qa gilagilaria ria, beto ria ba qari gilagilaziudia ko qari tutiziu ara. **28** Ara qa vadi na toa jola ko marike izongo uke manyao, beto ko kepore maka tinoni mina ragata vizu tekuria pa limaqu ria. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **29** Na Tamaqu aza za vaniziu ria za lavata joladi doruna na zakazava, ko kepore maka tinoni mina boka ragata vizu tekuria pa limana aza ria. **30** Na Tamaqu beto ko ara za maka gu," za gua i Jisu. **31** Totonai za paranga vei zara aza za qari maka volozo buti patu mule ria na Jiu ko mari gonagonai qari gua. **32** Za paranga laoria i Jisu ria, "Na kubo roiti leadi za vaniziu na tamaqu za qa tori vadogorodigamu tu. Ko ae ria na roiti leadi ari za gamu nyorogua gonaniziu ara na patu gamu?" za gua. **33** Qari oea ria na Jiu aza, "Nake roiti leadi ria za gami nyorogua gonanigo na patu gami ao, goto na mua vamoroanana tu na Tamaza! Ura ao ko na tinoni gu, ba qu vatamaza mulenigo makamu!" qari guni. **34** Nari za oeria i Jisu ria, "Na takutina pa miu Vavanau za ari za paranga vei na Tamaza, 'Ara qa paranga za gamu za na tamaza,' za gua. **35** Taqe gilagilainada gita za na Kutikuti Tabuna za zake tamaja goboro. Ko vei na Tamaza tu mina kukudi na tamaza ria na tinoni qari vatogai na paranga tana Tamaza, **36** nari za ae za vei za gamu gamu jutuniziu tu qa vamoroania na Tamaza ara tonai ari qa gua vei, 'Ara za na Tuna na Tamaza,' qa gua? Ba ara tugu za mijata vamadiziu beto za garunu lameniziu pa kasia guguzu. **37** Vei bake roitidi ria na roiti tana tamaqu za muke pavu vazozotoziu. **38** Ba vei ba roitidi tugu ara ria, nari vei buke vazozotoziu tugu gamu ara, nari ba mu vazozotoria gu ropi ria na roiti qa roitidi, ko mu boka gilagila valeania za na tamaqu za somana tavitiziu ara, beto ara qa somana tana," za gua i Jisu. **39** Totonai za gua vei zara aza nari za mari maka aru tamania mule i Jisu qari gua, ba za peki sulopo votu keni nana tadiria i Jisu. **40** Ego beto za taloi ketakoi aza, ko za maka karovo lao mule pa maka karovona na pie Jodani, pa ia ketakoi za varivapaputaiso perangaina i Jone, ko za lao suverenana ketakoi. **41** Ko kubo tinoni za qari kamu tana, beto ko ari qari gua vei ria, "I Jone za kepore maka roiti vinagilagila bi roitini, ba doruna vei za pojai i Jone na veveina na tinoni ani za zozoto tugu," qari gua. **42** Ko ria na kubo tinoni ketakoi za qari vazozotoa aza.

11 Maka tinoni na suverena pa Betani za mo, na izongona i Lazarasi. Pa Betani za na guguzu ketakoi qari suvere ari Mere beto i Mata ari kori tamatazi. **2** (I Mere ani aza za vuvani na oela omanga lea pa nenena na Bangara beto ko za puqani tugu na vurunguna, ko na luluna aza i Lazarasi za mo.) **3** Ko qari garunu laoni nongoro ari kori tamatazi reko ari i Jisu, ari qari guni vei, "Bangara, dogoro! Aza na mua baere leana qu roquroqu vitivitigia ao za mo," qari guni. **4** Totonai za nongoroni, za ari za gua vei i Jisu, "Na mo zana za minake lao jutu pa uke, goto vei ko mi tavalavata za na Tamaza, beto pa ginuana na mo aza ba mina tavalavata mutugu za na Tuna na Tamaza," za gua. **5** (Za roquroquria i Jisu ari Mere i Mata, kori tamatazi, beto na luludi i Lazarasi.) **6** Ko totonai za nongoria i Jisu za mo i Lazarasi, nari za suverenana mae tu ketakoi za kole suvere kori rane mule i Jisu. **7** Pa liguna aza beto za paranga laoria ria na sepele aza, "Aria koviria ko ta mule zae soga tu pa Jiudia," za gua. **8** Qari parangia ria na sepele aza, "Rabi, za oqoro zovai pa viza gu zana ba mari gonanigo na patu qari gua ria na Jiu, ko na za mule qu nyorogua mule zaeni ketakoi?" qari gua. **9** Nari za oeria i Jisu, "Gamu gilagilaimiu gamu za na rane za tapikapikata pa manogori aoa? Ko za vei za na tinoni mina rerege pa rane kaberena za minake izongo tatupe tugu, ura za batabata pa kaberena na kasia guguzu ani. **10** Goto vei mina rerege na bongi aza, nari za pala mina tatupe za na tinoni aza, ura kepore na nana kabere," za gua. **11** Za beto gu paranga vei zara aza, beto ari za gua vei mule, "Na nada baere

leana i Lazarasi za tori puta tu, ba mana lao ko mana vaiqolia gu ara aza," za gua. **12** Nari za ari qari guni vei ria na sepele aza, "Bangara, vei mina tori puta tu za pala mina leana gu aza," qari gua. **13** (Ba aza vei na ginuana za pojai i Jisu za tori uke tu i Lazarasi, goto ria qari roquroqua za putagana gu za guni aza qari gua.) **14** Nari za lodaka vadi gu i Jisu za na nongoro, ari za gudi vei, "Za tori uke tu i Lazarasi, **15** ba ura pa ginuguamiu gamu za qa qera za ara qake suvere tavitia aza, ko mu vazozoto za gamu. Ko aria ko ta lao tana koviria," za gua. **16** Nari ari za gudi vei i Tomasi ria kaki sepele, aza qari vaizongoni Patavivi, "Ego, ariagada ko gita doru ta tutia tu, ko ta uke tavitia aza!" za gua. **17** Ego totonai za kamu pa Betani i Jisu za tori jola tu ka made ranena za tagolomo i Lazarasi. **18** Na guguzu pa Betani za tata kue kilomita gu na zouna pa Jerusalema, **19** ko kubodi ria pa Jiudia qari varikamu suvere vamanotoria ari Mata i Mere pa uke tana luludi marene i Lazarasi. **20** Ego ko totonai za nongoroni i Mata za korapa lamelamenana i Jisu, nari za votu lao gozoria, goto i Mere za suverenana tu pa ruma. **21** Nari i Mata ari za guni vei i Jisu, "Bangara, vei bu suveremua ao pani, za bike uke za na luluqu marene! **22** Ba koviria ba qa gilagilaiqua na za aza muna tepai tana Tamaza nari na Tamaza pala mina vanigo gu ao," za gua. **23** Za paranga laoa i Jisu aza, "Pala mina turu mule gu za na lulumu marene," za guni. **24** Nari za oe lao i Mata, "Qa gilagilaiqua za pala mina turu mule pa rane turumule pa rane liguligu aza," za gua. **25** Nari ari za guni vei i Jisu aza, "Ara za na turumule beto na toa. Aza mina vazozotoziu ara za mina uke tugu, ba pala mina toa; **26** beto aza za korapa toa ba za vazozotoziu ara za marike izongo uke kamua na kamua. Ae vei, qu vazozotoa tugu ao za ani?" za gua i Jisu. **(aiōn g165)** **27** Nari za oe lao i Mata, "E, Bangara, ara qa tori vazozotoa tu za ao tugu za na Karisito, na Tuna na Tamaza, aza za korapa lamelamenana pa lame pa kasia guguzu qari guni," za gua. **28** Pa liguna za paranga vei zara, nari za mule lao pa ruma i Mata ko za peki kuku golomia za na taina i Mere ko za ule vani, ari za gua vei, "Na Tinoni varivagigalai za tori korapa tu nari, ko za nanazanigo tugu ao," za guni. **29** Ko aza tugu za nongoro i Mere, za soqolo turu ko za lao gozoria aza. **30** (Za oqoro bola kamu pa guguzu i Jisu, goto za korapa tu ketakoi za lao parangani i Mata.) **31** Ko ria na tinoni qari kole suvere vamanotia i Mere pa leo ruma za qari tuti votu totonai qari batia na siqarai votu kenina i Mere. Qari roquroqua ria za palu mina lao lukana pa bevi ketakoi qari golomoni i Lazarasi ba za qari gua. **32** Ego za lao kamu ketakoi za korapa suvere i Jisu i Mere, ko aza tugu za batia i Jisu nari za todongo pa nenena i Jisu, beto za paranga, "Bangara, vei bu suveremua ao pani, za bike uke za na luluqu marene!" za gua. **33** Totonai za batia i Jisu na kebokebona aza beto ko ria na tinoni Jiu qari tutia aza ba qari lukana tugu, nari za tadungana na mamata na bulona aza. **34** Beto za nanazaria i Jisu ria, "Pae gamu vapaeni gamu za na kobukobuna i Lazarasi?" za gua. Qari oe lao ria, "Bangara, mae lame ko mu dogoria," qari gua. **35** Za lukana i Jisu. **36** Nari qari paranga ria na tinoni Jiu, "Dogoro! Za koi vei roquroqu vitivitigia aza i Lazarasi!" qari gua. **37** Ba kaki ria za qari paranga, ari qari gua vei, "Na tinoni nake batabatana tu ba za vabatabatai, ko bi boka gu vasarea aza pa uke i Lazarasi!" qari gua. **38** Ego ko za maka vazaenga tadungana mule pa bulona i Jisu beto za lao pa bevi. (Ko na bevi aza za qari pateni maka patu lavata na ngujuna.) **39** Za garunuria i Jisu ria, "Mu varijo pale za na patu," za gudi. Nari za paranga i Mata, aza na luluna na tinoni za uke, "Koi Bangara, za tori nyabo omanga ikere tu. Koviria za tori ka made ranena tu zana!" za gua. **40** Za parangia i Jisu aza, "Ae vei, qa oqoro tu pojanigo ara za vei muna vazozoto nari za pala muna batia ao za na neqi lavatana tana Tamaza?" za gua. **41** Nari za qari varijo pale ria za na patu. Beto za enga zae pa noka i Jisu beto za paranga, "Tamaqu, qa paranga leana ara tamu ura qu nongoroziu ara ao. **42** Qa gilagilaiqua za qu nongoroziu tugu doru totozo, ba koko vei gu ria na tinoni ari qari korapa za qa korapa paranga vei ari, ko mari vazozotoa za ao tugu qu garunuziu ara," za gua. **43** Pa liguna za beto paranga vei aza, nari za kuku viva, "Lazarasi, mu votu lame!" za gua. **44** Nari za turu votu lame i Lazarasi, na limana na nenena za qari korapa tugu taudeni poko, beto za taude livutuni poko tugu za na izumatana. Za paranga laoria i Jisu ria, "Mu ruvatia ko mi boka kenana," za gua. **45** Ego ko na kubodi ria na tinoni Jiu, ria qari kamu bolai i Mere, za qari dogoria aza za roitini i Jisu, ko qari vazozotoa aza. **46** Goto kaki ria za qari mule tu vavakato vadi ria na Parese ko qari ule vadi aza vei za roitini i Jisu. **47** Nari qari nyumu tavitiria ria na kauniseli ria na Parese na kuta iama, ko ari qari gua vei ria, "Na za tana roitini gita? Ura na tinoni ani za korapa roitidi kubo roiti vinagilagila! **48** Vei tana loi pale ko mina roiti tokatokai vei tugu zara aza, za pala doru tinoni mari vazozotoa aza, ko mari lame ria pa Romu ko mari jegaria za na nada ia beto na butubutu," qari gua. **49** Ba maka ria, na izongona i Kaiapasi aza na kuta iama lavata pa aoro aza, za ari za gudi vei, "Kepore maka za bu gilagilai za gamu! **50** Gamuke gilagilai tu

gamu za leana jola za maka tinoni mina uke vadi ria na tinoni, ko mike tapiara za na puku tinoni doruna?" za gudi. **51** (Ba na paranga za poja votuni aza za zake votu lame pa nana roquroqu makana, goto aza za na kuta iama lavata pa aoro aza ko za ulule votuni aza za i Jisu za mina uke vadi ria na puku tinoni Jiu za gua. **52** Ba nake ria gu na puku tinoni Jiu makadi za mina uke vadi, goto vei ko mari tateku varikamu pa maka puku tinoni ria doru tinoni tana Tamaza qari nyanyala lao doru kota.) **53** Ego ko za podalai pa rane aza za qari kukitini ko mari vaukea qari guni ria na tinoni matamata tadiria na tinoni Jiu i Jisu. **54** Ko za vei zara za zake rerege vakabekabere aza pa nana rererege pa Jiudia, goto za loia za na ia aza ko za laonana tu pa maka ia tata pa qega pa maka pikata guguzu na izongona pa Iparemi, ko ketakoi za suvere tavitiria ria na nana sepele. **55** Ego za tata za na totozo vavolo Alokata tadiria na Jiu ko qari okoto taloloi pa dia gugugu zu ria na tinoni ko qari zae pa Jerusalema, ko mari keni tavulaza totonai za oqoro kamu na vavolo aza qari gua. **56** Ko qari kole nyaqoa ria i Jisu beto qari kole varivarinanaza totonai qari varikamu pa kakabarena zelepade, ari qari gua vei, "Na za gamu roquroqua gamu? Gamuke rovea gamu mina kamu tugu beka somana pa vavolo aza?" qari gua. **57** (Qari tori vanyumua tu ria na kuta iama beto ko ria na Parese za na garunu, ko ria na tinoni mari batia ketakoi za korapa suvere vei i Jisu za mari uleni ko mina taaru tamana aza qari gua.)

12 Ego ko ka vonomo rane za kole beto mina kamua za na rane vavolo Alokata, nari za lao pa Betani i Jisu, pa guguzu za suvesuvere i Lazarasi, aza na tinoni za vaturu mulea pa uke. **2** Ko ketakoi za qari roiti vani maka tekutekuna i Jisu. I Mata za somana vatanaia za na tekutekuna aza, beto ko i Lazarasi tugu za maka ria qari somana tekuteku tavitia i Jisu pa tevolo. **3** Ego ko totonai za pogozo lameni i Mere za maka bogu oela peki beto na omanga leana jola za taroiti pa maka suvege nadi ko za zae jola na vaina. Za tekua aza za na oela aza ko za vuvani pa nenena i Jisu beto za puqa vapidilini na vurunguna. Ko na givorona na omanga leana na oela ani za pugelia na ruma. **4** Nari za maka ria na sepele ti Jisu, i Jiudasi Isikarioti (aza na tinoni pala mina gabala kanai i Jisu), za ari za gua vei, **5** "Ae za vei ko zake tavavaini za na oela ani? Bi boka tatekuni kue gogoto poata siliva ko bi tokadi ria na tinoni varivasevidi za na poata ani!" za gua. **6** (Ba za paranga vei zara i Jiudasi nake vei ko za roquroquria ria na tinoni varivasevidi za, goto na tinoni ikikona aza. Na baeke poata za aza za pogopogozia, ko koledia na totozo za pekipeki rarau gologolomia na poata.) **7** Nari za ari za gua vei i Jisu, "Mu loia, tari tu! Muke kotia ko mi tutini nana roquroqu aza za vatanani na ranena mana tagolomo ara. **8** Ura ria na tinoni varivasevidi za pala munake beto izongoria gamu, goto ara za pala munake izongoziu lalaomiu gamu," za gudi. **9** Ego ko qari nongoroni ria maka minete tinoni lavata i Jisu za korapa ketakoi qari gua, nari za nake i Jisu gu makana za qari laoni, goto vei ko mari dogoria tugu vei i Lazarasi, aza za vaturu mulea pa uke i Jisu qari gua. **10** Ko ria na kuta iama za qari kukitini ko mari vaukea tugu vei i Lazarasi qari gua, **11** ura pa ginuana aza za qari taloidia ria zoku tinoni Jiu ko qari vazozotoa i Jisu. **12** Ego ko za rane soga na kota, nari za qari nongoroni ria na minete tinoni qari varikamu pa vavolo Alokata za i Jisu za korapa luge lamelamenana pa Jerusalema qari gua. **13** Nari za qari kaele tekuria na kaedi na suvege pamu ko qari votu lao gozogozoria aza ko qari kuku velavela, ari qari gua vei, "Aroia! Za tamana aza za lame pana izongona na Bangara! na Bangara pa Izireli!" qari gua. **14** Za tekua i Jisu za maka dongiki ko za zaea, ko za gore votu aza vei za takuti pa Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, **15** "Muke matagutu, ao na guguzu pa Zaione! Dogoro! Na mua Bangara za korapa lame zana! Za zae pa maka tuni dongiki aza," za gua. **16** (Ria na zakazava ari za perangaina za qarike gilagilai na ginuana ria nana sepele, goto tonai za tori taovulu zae tu i Jisu za beto qari boka roquroqu kamua ria za na veveina gu aza za na kutikuti ari beto ko na zakazava ari za qari roiti laodi ria tana.) **17** Ko ria na tinoni qari somana batia i Jisu tonai za kuku votuni pa bevi ko za vaturu mulea pa uke i Lazarasi za qari kole ululeni za na veveina aza. **18** Ko za vei za ria na minete tinoni qari lame gozoria aza, ura qari tori nongoroni tu ria za na roiti vinagilagila za roitidi aza. **19** Ko qari kole variparanga makadi ria na Parese, ari qari gua vei, "Taqe batia za koviria? Kepore maka za taqe bokai za gita! Dogoro! Na kasia guguzu doruna za koviria za qari tutiadia aza," qari gua. **20** Ego kaki ria na tinoni Qiriki za qari somana zae vatarazae pa totozo vavolo Alokata. **21** Ko ria za qari lao ti Pilipi (aza za maka tinoni pa Betiseda pa Qalili), ko ari qari guni vei, "Bangara, gami za gami nyorogua dogoria i Jisu," qari guni. **22** Nari za lao i Pilipi ko za pojani i Aduru, ko ari kori qari makarai lao pojani i Jisu. **23** Nari za oeria i Jisu ria, "Za tori kamu tu za na totozo ko mina tavalavata za na Tuna na Tinoni. **24** Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: vei minake tavavuvuzu mae pa pezo ko mina

uke mae tu za na kiko vuiti, nari za pala mina kole gu kolenana aza. Goto vei mina uke mae tu aza, nari za pala mina vua vazoku aza. **25** Na tinoni za roqua nana toa za pala mina saivia tugu aza, ba na tinoni zake rabekeni nana toa pa kasia guguzu ani nari za aza za pala mina kopuni nana toa ko mina kamua na toa jola. **(aiōnios g166)** **26** Aza za nabuluniziu ara za mi tutiziu, ko ketakoi mana suvere ara za na qua nabulu ba mi suvere tugu. Aza za nabuluniziu ara za na Tamaqu tu mina valavatia aza," za gua i Jisu. **27** Beto ari za gua vei mule i Jisu, "Koviria na buloqu ara za mamata taduanga, ko na za mana gua ara? 'Tamaqu, mu vasareziu pa totozo ani,' mana gua? Ba aza tugu za na ginuana qa lameni ara, ko mana gozoria tugu ara za na totozo vitigi ani. **28** Tamaqu, mu valavatia nizongomu!" za gua i Jisu. Nari za lagere vei pa noka za maka mamalaingi, ari za gua vei, "Qa tori valavatia tugu ara aza, ko mana maka valavatia mutugu," za gua. **29** Nari za ria na minete tinoni qari korapa turu ketakoi ko qari nongoria na mamalaingi za qari paranga, "Koi, na paka oka!" qari gua. Goto ria kaki ari qari gua vei, "Dai, maka mateana za parangia zana!" qari gua. **30** Nari za oeria i Jisu ria, ari za gua vei, "Nake pa ginuaqu ara za lame za na mamalaingi ani, goto pa ginuamiu tu gamu. **31** Koviria za na totozo tapitu tana kasia guguzu ani, ko koviria mina taadu votu za na bangarana na kasia guguzu ani. **32** Tonai mana taovulu zae vaiolo pa kasia guguzu ara, za pala mana vatata lameria ara taqu ria doru tinoni," za gua. **33** (Tonai za paranga vei zara aza, nari za uleni aza za na zona vei beto mina uke aza.) **34** Nari qari oe laoa ria na minete tinoni aza, "Gami gami nongoroni pa Vavanau za na Karisito mina toa kamua na kamua. Ko ae za vei za pala mina taovulu zae vaiolo za na Tuna na Tinoni qu gua tu ao? I zei tu za na Tuna na Tinoni ani?" qari gua. **(aiōn g165)** **35** Nari za oeria i Jisu ria, "Iapeki totozo mule mina kole tadigamu za na kabere. Mu rerege tonai qu korapa izongia na kabere, ko na rodomo mike udegamu. Ura na tinoni za rerege pa rodomo za zake gilagilai ketakoi za lao vei aza. **36** Ko tonai qu korapa izongia za na kabere za mu vazozotoa za na kabere, ko mu vei na tinoni za suvere pa kabere," za gua i Jisu. Ego pa liguna za paranga vei zara, nari za taloi keni suvere vapaenana i Jisu. **37** Za tori roitidi tugu i Jisu pa moedi ria doru ria na roiti vinagilagila ari, ba qarike vazozotoa ria aza. **38** Ko na korokorotai ti Aisea na tinoni korokorotai za gore votu gu aza ari za guni vei, "Bangara, i zei za vazozotoa na mami ulule? Beto ti zei mina tadogoro za na neqi tana Bangara?" za gua. **39** Ko vei beto qarike boka vazozoto za aza tugu vei za pojai mule tugu i Aisea, ari za gua vei, **40** "Zake tavabatabata na matadi beto za pate na bulodi, ko na matadi qarike boka dogodogoro beto na bulodi qarike vakoinonoa maka za ko qarike boka gabala mule lame taqu, goto bari vei ria za ba salanaria ara ria," za gua. **41** Ari za pojaria i Aisea ura za batia na vinalavata tana Karisito ko za vei za vavakatoni na veveina aza. **42** Koledia tugu ria zokudi na tinoni matamata qari vazozotoa aza ba qarike ule votuni na dia vinazozoto, ura qari matagutudi ria na Parese keta mari taiju pale pa ruma varivarikamuna qari gua. **43** Ura qari nyoroguani ria za na vinalavata tadiria na tinoni jolani na vinalavata tana Tamaza. **44** Ego beto za velavela votu i Jisu, ari za gua vei, "Aza za vazozotoziu ara za nake ara gu za vazozotoziu aza, goto aza tugu za garunuziu vei ara. **45** Beto ko aza za batiziu ara, za batia tugu aza za garunuziu ara. **46** Qa tori lame vei tu na kabere tana kasia guguzu ara, ko ria doru qari vazozotoziu ara za marike suvere pa rodomo. **47** Na tinoni za nongororia na qua paranga ba zake kopudi, nari za nake ara qa pitua aza. Ura ara qake lame ko ma pitua na kasia guguzu qa gua, goto qa lame ko ma aloa tu na kasia guguzu qa gua. **48** Aza za dainananiziu ara beto zake teku vakataparia na qua paranga, za kolenana aza mina pitua aza. Na paranga qa tori pojai tu ara za aza tugu za mina pitua pa rane liguligu za na tinoni aza. **49** Ura ara za qake vavakato pa qua neqi makaqu, goto aza tu na Tamaqu tu za garunuziu za aza tu za vaniziu na garunu ko na za mana pojai beto na za mana vavakatoni. **50** Ko qa gilagilaiqua ara za na garunu tana za na toa jola. Ko ria na zakazava qa vavakatodi ara, za aza tugu za ule veini vaniziu na Tamaqu nari za aza tugu qa ule veini vadigamu za gamu," za gua i Jisu. **(aiōnios g166)**

13 Ego za kamua gu za na rane betobetona beto mina kamua za na rane vavolo Alokata, ko za gilagilai i Jisu za na aoa tana za kamua ko mina loia aza za na kasia guguzu ani ko mina mule lao aza tana Tamana. Za tori kole tu roquroqu vitivitigiria aza ria doru nana tinoni pa kasia guguzu qari vazozotoa, ko za roquroquria tugu tinganai za kamua na vinabetona. **2** Ego qari varikamu ko qari makarai tekuteku i Jisu beto ria nana sepele. Ba na bangaradi na tomete za tori vavuvuzia tu pa bulona i Jiudasi, na tuna i Saimone Isikarioti, za na roquroqu ko aza za mina gabala kanai i Jisu za gua. **3** Ko za gilagilainana i Jisu za na Tamana za tori vani vaokoto betoni tu aza za na neqi ko mina roitidi doru maka za, beto ko za gilagilainana aza za aza za na koko lame veina tana

Tamaza beto ko za korapa mule lao tana Tamaza. **4** Ko za turu pa totozo tekuteku aza, za vagorea za nana koti, beto za piluni pa sikisikirina za maka puqapuqana. **5** Beto za vuva laoni pa maka jagi za kaki pie beto za podalai vuva taridi ko za loqaria za na nenedi ria nana sepele beto za puqa vapidilidi tugu na puqapuqana za piluni pa sikisikirina. **6** Tonai za lame kamu ti Saimone Pita, nari za paranga i Pita, "Koi, Bangara, ao muna loqaria tugu za na nenequ ara?" za gua. **7** Nari za oe i Jisu, ari za guni vei, "Aza qa korapa roitini ara za ao quke gilagilai na ginuana koviria, ba pa liguligu tu pala muna gilagilai na ginuana," za gua. **8** Nari za paranga i Pita, "Uu! Ara munake izongo loqaria tugu za na nenequ!" za gua. Nari za oea i Jisu aza, "Vei manake loqago ara ao, nari za kepore na iamu taqu ao," za gua. **(aiōn g165)** **9** Za paranga i Saimone Pita, "Bangara, ego vei za nake nenequ gu makana, goto ria na limaqu beto na batuqu tugu vei ropi!" za gua. **10** Nari za parangia i Jisu aza, "Na tinoni za tori iu tu za tori lioso tu ko pore laona mina iu ligu, goto na nenena gu za mina loqaria. Gamu doru za na liosomiu, goto maka gu za zake lioso," za gua. **11** (Ura i Jisu za tori gilagilainana tu za na tinoni pala mina gabala kanai aza, ko za vei za ari za gua vei, "Maka gu za zake lioso," za gua.) **12** Ego ko pa liguna za loqa betoria aza za na nenedi ria nari za vazae sogai za nana koti beto za nyumu soga pa nana nyumunyumuna, beto za nanazaria, "Ae vei gamu gilagilai tu na ginuana za aza qa koni roitini tadigamu ara? **13** Gamu gamu kukuniziu na 'Tinoni Varivagigalai' beto na 'Bangara' ara, ko gamu zotomiu tugu za tonai gamu gigala veiniziu aza, ura aza tugu ara. **14** Ko vei ara, na miu Bangara beto na tinoni varivagigalai, za qa koni loqaria gu za na nenemiu, nari za pada vitivitigi gu za gamu mu variloqa lao lamedi na nenemiu. **15** Maka dogodogoro tutina za qa koni vadogorodigamu gamu, ko aza tugu qa roiti veini vadigamu ara, nari za gamu ba mu roitini tugu. **16** Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: na pinauzu za zake poreveveina jolani na nana bangara, beto na tinoni pogozo nongoro za zake poreveveina jolani aza za garunia aza. **17** Gamu tori gilagilai tu gamu za na zakazava ari, ko muna tamana za gamu vei muna roitidi ria! **18** Nake veveimiu gamu doru za qa korapa pojai ara. Ara qa gilagilariaqua za na uana tadiria qa mijataria. Ba mina gore votu tugu aza na paranga pa Kutikuti Tabuna, aza ari za gua vei, 'Aza za somana nyapulu tavitiniziu na gequ bereti za taka liguziuni na kijukijulu nenena,' za gua. **19** Koviria qa korapa ule momoe vadigamu ara za ari tonai qari oqoro gore votu, ko tonai mina gore votu nari za muna vazozotoa za ara za aza. **20** Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: aza za vakamua za maka tinoni qa garunia ara za za vakamuziu tugu ara, beto ko aza za vakamuziu ara za za vakamua tugu aza za garunuziu ara," za gua i Jisu. **21** Ego pa liguna za pojaria na zakazava ari, za mamata takulanga na bulona i Jisu ko za paranga lodaka zozoto gu aza, ari za gua vei, "Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: maka gamu za mina gabala kanaziu ara," za gua. **22** Nari qari kole varidogoro makadi ria na sepele, qari kole rurani i zei beka za guni aza qari gua. **23** Maka ria na sepele, aza za roquroqu vitivitigia i Jisu, za nyumu tata ti Jisu. **24** Ego ko za ebo zaea i Saimone Pita aza, beto ari za guni vei, "Mu nanazia moko, i zei za qu pojai ao, muguni moko," za gua. **25** Nari za paranga aza na sepele za totoravuzu ti Jisu, ari za gua vei, "Bangara, i zei za qu guni ao?" za gua. **26** Nari za oe lao i Jisu, "Aza na tinoni mana notini na kipa bereti ko mana vani ara, za aza," za gua. Beto za tekua za na kipa bereti, ko za notini, beto za vani i Jiudasi, na tuna i Saimone Isikarioti. **27** Ko aza tugu za tekua i Jiudasi za na bereti, za lugea gu i Setani aza. Nari za paranga lao ti Jiudasi i Jisu, "Aza mu roitini qu gua, za mu siqarai roitini gu!" za guni. **28** Ba kepore tugu maka ria qari korapa tekuteku tavitia i Jisu bari gilagilai za na ginuana za paranga vei zara i Jisu tana. **29** I Jiudasi za kopuni za na baeke poata, ko ria kaki sepele za qari rovea za palu i Jisu za garunia aza ko mi lao vairia kaki besa mari tekuria pa totozo vavolo Alokata beka, babi na iadi beka ria na tinoni varivasevidi beka qari gua. **30** Ego ko aza tugu za tekua i Jiudasi za na kipa bereti, za votu keni gu. (Ko na bongi za totonai.) **31** Ego ko pa liguna za taloi keni i Jiudasi, za ari za gua vei i Jisu, "Koviria za tavalavata za na Tuna na Tinoni, beto ko za tavalavata tana za na Tamaza. **32** Ko na vinalavata tana Tamaza za tori tabata tu tana, ko za vei za na Tamaza ba mina valavatia makana aza, ko nake zovaina beto mina valavatia gu na Tamaza aza. **33** Ka viza qua koburu, nake zovaina mana kole suvere tavitigamu ara za gamu. Pala muna nyaqoziu, ba aza tugu vei qa tori pojadi tu ria na Jiu za ma pojadigamu mule za gamu: ketakoi qa korapa lao ara za gamu munake boka lao. **34** Maka garunu koregana za ma vadigamu gamu: mu makarai variroqu. Aza tugu qa roqu veidigamu gamu ara, za gamu ba mu makarai variroqu vei tugu makamiu. **35** Vei muna makarai variroqu gamu, za beto mari gilagilai ria doru tinoni za gamu za na qua sepele ara," za gua i Jisu. **36** Ego za paranga lao tana i Saimone Pita, "Bangara, pae muna lao ao?" za gua. Nari za oea i Jisu aza,

“Ketakoi qa korapa lao vei ara za gamu munake boka tutiziu koviria, ba liguligu tu pala muna tutiziu,” za gua. **37** Za oe lao i Pita, “Bangara, ae za vei ko manake boka tutigo tu koviria? Ara za mana uke vanigo ao!” za gua. **38** Nari za oe lao i Jisu, “Ao za muna uke vaniziu ara qu gua? Zozoto pa zozoto ma pojanigo ara ao: mina oqoro kiu na kokorako za ao muna tori kilu paleniziu tu kue totozo ara ao,” za gua i Jisu.

14 Ari za gua vei i Jisu, “Muke vatakulangaria na bulomiu gamu. Mu vazozotoa na Tamaza beto mu vazozotoziu ara. **2** Pa ruma tana Tamaqu za zoku jola ria na ia suvesuverena. Vei bike zozoto za bake pojadigamu na veveina ara ani, goto ara za koviria za ma lao vatana vadigamu maka ia za gamu. **3** Ko pa liguna tu mana lao vatana vadigamu za maka ia aza, za beto mana mule lame ko mana toka laodigamu ketakoi qa suvere, ko ketakoi qa suvere ara za gamu ba muna suvere tugu. **4** Ko ketakoi qa korapa lao vei ara za gamu gilagilaimiu na zona laona,” za gua i Jisu. **5** Za paranga lao tana i Tomasi, “Bangara, gamike gilagilai gami za na ia ketakoi qu korapa lao vei ao. Ko ae mami vei mami gilagilai gami za na zona laona ketakoi?” za gua. **6** Nari za oea i Jisu aza, “Ara za na zona beto na zozoto beto na toa. Kepore za maka tinoni mina lao tana Tamaqu vei minake lame vei pana taqu. **7** Vei muna gilagilaziu ara, za pala muna gilagilai za na Tamaqu. Ko podalai koviria za gamu gilagilai aza beto gamu batia aza,” za gua. **8** Za paranga lao tana i Pilipi, “Bangara, mu vabatidigami na Tamamu, beto za mina kamua gu za na padamami gami,” za gua. **9** Nari za oea i Jisu aza, “Na beko tori totozo kakazana tu qa suvere tavitigamu ara za gamu, ba qu oqoro tu gilagilaziu ara ao, uve Pilipi? Aza za batiziu ara, za tori batia tugu za na Tamaqu. Ko ae za vei za qu paranga tu ao, ‘Mu vabatidigami na Tamamu,’ qu gua? **10** Quke gilagilai tu ao Pilipi za ara za qa somana tana Tamaqu beto na Tamaqu za somana taqu? Na paranga qa pojadigamu ara za nake koko veidi taqu makaqu gu, goto na Tamaza tu za somana taqu za roitini nana roiti. **11** Mu vazozotoa gu gamu za ara qa somana tana Tamaqu beto na Tamaqu za somana pana taqu. Ba vei munake vazozotoa na qua paranga, nari za mu vazozotoa tonai qu batiria ria na roiti ari. **12** Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: aza za vazozotoziu ara za ria na roiti qa roitidi ara za mina roitidi, beto ko mina lavata joladi na roiti ari za mina roitidi aza, ura ara za qa korapa lao tana Tamaqu. **13** Beto ko aza muna tepai pa izongoqu ara za aza tugu za mana roitini, ko na Tamaqu mi tavalavata tana Tuna. **14** Doru maka za muna tepai taqu, za ara mana roiti vadigamu,” za gua i Jisu. **15** Beto ari za gua vei i Jisu, “Vei muna roquroquziu ara za gamu, nari za muna kopudi na qua garunu. **16** Beto ko mana tepai ara za na Tamaqu ko mina vadigamu maka varitokai, ko aza za mina suvere tavitigamu kamua na kamua. **(aiōn g165)** **17** Ko aza za na Ongongu za kolea na zozoto. Na kasia guguzu zake boka izongia aza, ura zake batia beto zake gilagilai aza. Goto gamu za gamu gilagilaimiu aza, ura aza za suvere tavitigamu beto pala mina somana tadigamu. **18** Pala manake loi vanyata veidigamu ria kepore tinadi na tamadi ara za gamu, goto pala mana mule lame kamugamu tu. **19** Maka iapeki totozo mule beto na kasia guguzu za minake bati sogaziu ara, goto gamu pala muna batiziu ara, beto ko ara na toaqu ko gamu ba muna toa tugu vei. **20** Na ranena aza za gamu muna gilagilai za ara qa kole somana tana Tamaqu beto gamu gamu kole somana taqu, beto ara qa kole somana tadigamu. **21** Aza za izongoria na qua garunu beto za tutiria, za aza za roquroquziu ara aza. Ko na Tamaqu mina roquroqua aza za roquroquziu ara, beto ko ara ba mana roquroqua aza beto mana vatadogoroniziu makaqu tana,” za gua i Jisu. **22** Za paranga i Jiudasi (nake i Jiudasi Isikarioti za), “Bangara, ko ae za vei za tadigami gu muna vatadogoronigo makamu ao, goto nake tana kasia guguzu?” za gua. **23** Nari za oea i Jisu aza, ari za guni vei, “Aza na tinoni za roquroquziu ara, za kopudi na qua paranga, beto ko na Tamaqu mina roquroqua aza beto gami kori mami lame tana ko mami roitini na mami ia suvesuverena tana. **24** Aza zake roquroquziu ara, za zake kopudi na qua paranga. Beto na paranga qu nongororia qa pojaria ara za nake taqu, goto na nana tu na Tamaqu aza za garunuziu ara. **25** Ria na zakazava ari za qa tori pojadigamu tu ara totonai qa korapa suvere tavitigamu. **26** Ba na varitokai tu, na Ongu Tabuna, aza na Tamaqu mina garunu lagereni pa izongoqu ara, za mina vagigalaidigamu doru zakazava beto mina varoquroqu kamudigamu ria doru zakazava qa ule vadigamu ara. **27** Na bule za qa loi vadigamu gamu ara; na qua bule za qa vadigamu gamu ara. Nake pa zona za vatekudigamu na bule na kasia guguzu ani za qa vadigamu ara za na bule ani. Muke vatakulangaria na bulomiu beto muke matagutu. **28** Gamu tori nongoriamiu tu gamu za ari qa paranga veidigamu ara, ‘Mana taloi keni ara, ba pala mana lame gu tadigamu,’ qa gua. Ko vei bu roquroquziu ara za bu qerani tu gamu za ara za pala mana lao tana Tamaqu, ura na Tamaqu tu za poreveveina jolaniziu ara. **29** Ko koviria tu totonai za oqoro gore votu qa

pojadigamu ara ani, ko tonai mina gore votu za mu vazozoto. **30** Manake parangagamu lalaoqua ara za gamu, ura na bangarana na kasia guguzu ani za korapa lamelamegana. Kepore mina aru veiniziu ara aza, **31** ba vei ko na kasia guguzu mi gilagilai za ara qa roquroqua na Tamaqu. Ko za vei za aza tugu vei za pojaniziu na Tamaqu za qa roitini ara. Aria, turu ko ta loia na ia ani," za gua i Jisu.

15 Ari za gua vei i Jisu, "Ara za na suvege zozotona na qurepi, beto na Tamaqu za na tinoni umuma. **2** Ria doru kaequ ara qarike vua za kaele paledi aza, goto ria doru kae qari vua za kabikabisi valiosoria ko mari boka vua valeana. **3** Gamu za gamu tavaliosoni na paranga qa tori pojadigamu tu ara. **4** Mu togaza pana taqu beto ara ba mana togaza tadigamu. Na kaena na gazoro qurepi za zake boka vua tonai mina turu kale makana, goto mina togaza tugu pa kuta suvegena aza beto za mina vua. Ko za varitoto vei tugu aza za gamu ba munake boka vua vei munake togaza pana taqu. **5** Ara za na suvegena na gazoro qurepi, goto gamu za na kakaena. Aza za togaza taqu beto ara qa togaza tana, za aza tugu za mina vua valeana. Ura kepore maka za muna bokai za gamu vei munake togaza pana taqu. **6** Aza zake togaza taqu za tagona votu vei pale maka kae suvege ko za ukenana. Ko na kae suvege vei zara za qari taboko varikamu ko qari tagona lao pale pa iku, ko qari tavato pale. **7** Vei muna togaza pana taqu za gamu beto na qua paranga mari togaza pana tadigamu, nari za aza gamu nyoroguani ko muna tepai za pala muna tekua tugu. **8** Tonai muna qua sepele ara za gamu ko muna vua valeana, nari za tavalavata za na Tamaqu ara. **9** Maka moqaza vei na Tamaqu za roquroquziu ara, nari za ara ba qa roquroqugamu tugu za gamu. Ko mu togaza pa variroqu taqu. **10** Vei muna kopudi ria na qua garunu, nari za pala muna togaza pana qua variroqu za gamu, maka moqaza vei ara ba qa kopudi za na garunu tana Tamaqu ko qa togaza pa variroqu tana ara. **11** Ria na zakazava ari za qa tori ule vadigamu tu gamu ara ko na qua qera mi kole tadigamu beto na qera tadigamu mi okoto valeana qa gua. **12** Ani za na garunu taqu: Mu makarai variroqu za gamu maka moqaza vei tugu ara qa roquroqugamu za gamu. **13** Kepore mutugu za maka variroqu za lavata jolani na variroqu tana tinoni za varivanani za nana toa ko za tokadi ria nana baere. **14** Ko gamu za na qua baere ara vei muna roitidi ria qa garunudigamu ara. **15** Koviria za qake kukudigamu na pinauzu ara za gamu, ura na pinauzu zake gilagilai za aza za roitini na nana bangara. Ba koviria qa gigaladigamu na baere za gamu, ura ria doru zakazava qa nongororia tana Tamaqu za qa tori ule vadigamu tu za gamu. **16** Nake gamu gamu mijataziu ara; goto ara tu za qa mijatagamu gamu beto qa udukugamu ko muna lao vua valeana, ko na vuamiu mi kole jola. Beto ko aza muna tepani na Tamaqu pa izongoqu ara za mina vadigamu tugu. **17** Ko ani aza qa garunudigamu gamu: mu makarai variroqu," za gua i Jisu. **18** Ari za gua vei i Jisu, Vei minake tavaraguadigamu na kasia guguzu, nari za mu gilagilai gu za ara mae tu za tori ke tavaraguaniziu tu. **19** Vei bi na nana na kasia guguzu za gamu, nari za na kasia guguzu bi roquroqu veidigamu na nana baere makana aza za gamu. Ba ura nake tana kasia guguzu za gamu, goto ara tu qa tori mijata kaledigamu tu pa kasia guguzu za gamu, ko za vei za zake tavaraguadigamu na kasia guguzu za gamu. **20** Mu roqu vakoititia za na paranga qa tori pojadigamu tu: Kepore za maka pinauzu za poreveveina jolani za nana bangara. Vei mari komitiziu ara, nari za gamu ba mari komitigamu tugu; vei mari kopuni za na paranga taqu, nari za pala mari kopuni tugu za na paranga tadigamu. **21** Ba ria na zakazava ari pala mari roiti laodi tugu tadigamu koko vei gamu gamu pogozia na izongoqu ara, ura qarike gilagilai ria aza za garunuziu ara. **22** Vei bake lame ko bake pojadi ara, nari za barike tagoreni ria za na dia sela; goto koviria za marike boka talegazani ria za na tinajutuna na dia sela. **23** Aza za zake tavaraganiziu ara za zake tavaraguani tugu za na Tamaqu. **24** Vei bake roitidi ara pana tadiria ria na roiti kepore mule maka tinoni bi tori roitidi mae tu, nari za barike tagoreni ria za na dia sela. Ba koviria za qari tori batiadia tugu ria qa roitidi ara, ba qarike tavaraguaniziu tugu ara beto na Tamaqu. **25** Ba zara za vei za vei gu ko mi gore votu aza za takuti pa dia Vavanau, aza ari za gua vei, Qarike tavaragua goboroniziu ara, za gua. **26** Na varitokai, aza na Ongongu za kolea na zozoto beto za koko vei tana Tamaqu, za mina lame. Ara mana garunu lagere vadigamu koko vei tana Tamaqu aza, ko totonai mina lame za mina ululeni na veveiqu ara aza. **27** Beto ko gamu ba muna ululeniziu tugu ara, ura pa podapodalaina tu na qua roiti ara gamu podalai suvere tavitiziu ara za gamu.

16 Ari za gua vei i Jisu, "Ria na zakazava ari za qa tori ule vadigamu tu za gamu, ko gamu muke tatupe. **2** Pala mari iju paledigamu pa ruma varivarikamuna za gamu, beto ko za korapa lame za na totozo tonai ria doru mari vaukegamu gamu za pala mari dogoro veini qari korapa roiti laoni maka

roiti leana tana Tamaza. 3 Ko na roiti vei zara za mari roitidi ria ura qarike gilagilai ria za na Tamaqu beto ara. 4 Ba ari ria na zakazava qa tori pojadigamu tu za gamu, ko tonai mina kamua za na totozo mari roiti vei ria za gamu muna roqu vakoititiria ria na paranga qa tori pojadigamu tu ara," za gua i Jisu. "Ego na zakazava ari za qake oqanai pojadigamu ara pa podapodalaina, ura ara qa suvere tavitigamuqua gu za gamu. 5 Ba koviria za ara qa korapa lao tana aza za garunuziu ara, ba kepore maka gamu bi nanazaziu, 'Pae muna lao?' bi guniziu. 6 Ba koviria tu qa ule vadigamu na zakazava ari ara, za pugelia na takulanga za na bulomiu gamu. 7 Ba ma pojadigamu na zozoto ara za gamu: za leana jola tadigamu za ara mana taloi keni. Ura vei manake taloi keni ara, nari za na varitokai za minake lame tadigamu. Goto vei mana taloi keni ara, za beto mana garunu lagereni tadigamu ara aza. 8 Ko tonai mina lame aza za mina udukuria ria pa kasia guguzu na veveina na sela, na veveina na tuvizi beto na veveina na varituti. 9 Qari selani ria za na veveina na sela, ura koko vei qarike vazozotoziu ara. 10 Qari selani ria za na veveina na tuvizi, ura qa korapa lao tana Tamaqu ko munake bati sogaziu ara. 11 Qari selani ria za na veveina na varituti, ura na bangarana na kasia guguzu ani za tori tapitu tu. 12 Qari zoku jola ria na zakazava qa oqoro pojadigamu ara, ba koviria za pala munake boka vakoititiria gamu ria. 13 Ba tonai tu mina lagere aza, na Ongongu za kolea na zozoto, za mina toka laodigamu pa doruna na zozoto. Minake vavakatoni na nana makana aza, goto mina vavakatodi aza ria za nongorodi beto mina ule vadigamu ria na zakazava qari korapa lame. 14 Aza za mina valavataziu ara, ura pala mina teku vakarovo gu taqu beto za mina ule vadigamu za gamu. 15 Doruna za izongia na Tamaqu za taqu, ko za vei aza za qa parangani ara, 'Na Ongu Tabuna pala mina teku vakarovo gu taqu beto za mina ule vadigamu za gamu,' qa guni ara," za gua i Jisu. 16 Ari za gua vei mule i Jisu, "Pana maka iapeki totozo beto za munake batiziu ara, beto za pa maka iapeki totozo mule pa liguna aza beto za muna batiziu ara," za gua i Jisu. 17 Nari za kaki ria na nana sepele za qari kole varinanaza, "Na za ginuana ani aza vei za pojadigita aza, 'Pana maka iapeki totozo beto za munake batiziu ara, beto za pa maka iapeki totozo mule pa liguna aza beto za muna batiziu ara za,' guni aza? Beto ko na za ginuana aza, 'Ara za qa korapa lao tana Tamaqu,' za guni aza? 18 Ko na za ginuana aza 'Maka iapeki totozo' za guni zana? Ura, ko gita ko ba taqeke gilagilai za aza za pojai aza!" qari gua. 19 Ba za tori gilagilainana tu i Jisu za qari kole nyorogua nanazia ria aza, ko ari za gudi vei, "Aza tugu na paranga qa pojai ara, 'Pa maka iapeki totozo beto za munake batiziu ara, beto za pa maka iapeki totozo mule pa liguna aza beto za muna batiziu ara,' qa guni ara, za gamu korapa varinanazani gamu? 20 Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: pala muna lukana na kebokebo za gamu, ba na kasia guguzu za mina qera. Gamu za muna takulanga, ba na miu takulanga mina peluku qera. 21 Totonai mi podopodo za gua za na reko za kolea aza za na takulanga, ura za kamua za nana totozo okotona. Ba pa liguna za tori vaporea tu aza za na koburu, nari za muma pale aza za na vitigi ura za qerani aza za maka tinoni za tori podo lame tu pa kasia guguzu. 22 Ko gamu za koviria za kolegamu na takulanga, ba totonai mana maka dogoro ligugamu mule ara nari za na bulomiu za mina pugelia na qera, ko na qera aza za minake tateku varijo tadigamu. 23 Ko pa rane aza za munake tepai maka za taqu za gamu. Zozoto pa zozoto ma pojadigamu ara za gamu: aza muna tepani na Tamaqu pa izongoqu ara za mina vadigamu tugu. 24 Za kamua koviria za gamu oqoro tepai maka za pa izongoqu ara za gamu; Mu tepa ko mu tekua, ko na miu qera mi okoto valeana," za gua i Jisu. 25 Za paranga mule i Jisu, "Ria na zakazava ari za qa tori ule vadigamu tu ara pa vavakato vavapada. Ba na totozo za korapa lame tonai manake ule vadigamu pa vavakato vavapada za gamu, goto pala mana ule lodalodaka vadigamu gu na veveina na Tamaqu za gamu. 26 Pa rane aza za gamu tu za muna tepa pa izongoqu ara za gamu; ara pala mana tepa vadigamu tana Tamaqu qake gua ara. 27 Ura na Tamaqu makaqu za roquroqugamu za gamu. Za roquroqugamu aza ura gamu gamu roquroquziu beto gamu tori vazozotoa tu za ara na kokoqu tana Tamaqu ara. 28 Qa koko lagere vei tana Tamaqu nari qa lagere pa kasia guguzu ara, beto ko koviria mule za mana taloi pa kasia guguzu ani ko mana mule lao tana Tamaqu ara," za gua i Jisu. 29 Nari qari paranga ria na nana sepele, "Dogoro! Koviria qu ulule lodalodaka ao, quke ulule pa vavakato vavapada. 30 Koviria gami vakabere valeania gami za ao qu gilagilai doru maka za, ko marike kilu nanazigo na tinoni beto muna gilagilaimua ao za na manugu qari rovea. Ko za vei aza za gami gami vazozotoa za na lame veimu tana Tamaza ao," qari gua. 31 Nari za oeria i Jisu ria, "Ae vei, koviria gamu vazozoto? 32 Vainongoro ko! Na totozo za korapa lamelamenana, ko za tori kamu tu za koviria, tonai muna okoto nyanyalia na okoto miu kota mari veidigamu za gamu, ko muna loi vamakaziu ara.

Ba ara za nake makaqu zozoto, ura na Tamaqu za korapa suvere tavitiziu ara. 33 Ria na zakazava ari za qa tori pojadigamu tu ko pa miu kole maka taqu muna izongia gamu za na bule. Pa kasia guguzu pala muna gozoria na vitigi. Ba mu varene! Ara qa tori vakilasia tu za na kasia guguzu!" za gua i Jisu.

17 Ego pa liguna gu za beto paranga vei zara i Jisu, za enga zae pa noka beto ari za gua vei, "Tamaqu, za tori kamu tu za na totozo. Mu valavatia na Tumu, ko na Tumu mi valavatigo ao. 2 Ura qu tori vani tu ao na neqi aza ko mina lalaedi doru tinoni, ko mina vadi na toa jola ria qu tori iadi tu ao. **(aiōnios g166)** 3 Na toa jola ani: mari gilagilago ao, maka makai Tamaza zozotona, beto mari gilagilai tugu i Jisu Karisito, aza qu garunu lagereni ao. **(aiōnios g166)** 4 Ara qa tori valavatigo tu pa kasia guguzu tonai qa vaokotoria ria na roiti qu ianiziu ao ko qa roitidi. 5 Ko koviria za, Tamaqu, mu valavataniziu pa moemu za na vinalavata qa tori somana izongo tavitinigo tu ao totonai za oqoro podaka na kasia guguzu. 6 Qa tori vabatidi tu ara tadiria na tinoni qu ia kale vaniziu ao pa kasia guguzu za na veveimu ao. Na mua ao ria, ba qu tori vaniziu tu ara ria, ko qari tori vataberia tu ria za na mua paranga. 7 Ko koviria qari gilagilai ria za doru zakazava qu tori vaniziu tu ao za na koko lame veidi pana tamu. 8 Na nongoro qu vaniziu ao za qa tori pojadi tu ria, ko qari tori teku vazozotoa tugu beto qari gilagilai zozoto za na koko veiqu tamu ara, beto ko qari vazozotoa za ao tugu qu garunuziu ara. 9 Ara za qa varavara tokadi ria. Nake kasia guguzu doruna za qa varavara tokadi ara, goto ria tu qu vaniziu ao za qa varavara tokadi ura ria tu za tamu. 10 Ria doru qa izongoria ara za tamu, beto ria doru qu izongoria ao za taqu, ko tadiria qa tekuni ara za na vinalavata taqu. 11 Qa korapa ma mule lao tamu qa gua ara, ko manake suvere lalaoqua pa kasia guguzu, goto ria tu ari za mari suvere pa kasia guguzu. Tamaqu liosomu, mu kopudi pa izongomu aza qu vaniziu ara ria ari, ko mari kole maka maka moqaza podeke vei ao beto ara taqe maka. 12 Totonai qa suvere tavitiria za qa kopudi pa izongomu qu vaniziu ara za ari. Qa kopu vasareria ko kepore maka ria za bi muma goto aza tugu za taudukuni ko mina tanyuara za muma, ko za gore votu gu za na Kutikuti Tabuna. 13 Koviria za qa korapa mule lao tamu ara, ko qa korapa parangadi za ari totonai qa korapa suvere pa kasia guguzu, ko mari izongo vapugepugelia ria za na qua qera pa okokoto bulodi qa gua. 14 Ara qa tori vadi tu ria za na mua paranga, ba na kasia guguzu za zake tavaraguadiria ria, ura ria za nake tana kasia guguzu, maka moqaza podeke vei tugu ara ba nake tana kasia guguzu. 15 Qake tepaigo ara ao ko mu varijo ioloria pa kasia guguzu ria, goto vei ko mu kopu vasareria tana kutana nikerena qa gua. 16 Nake tana kasia guguzu ria, maka moqaza podeke vei tugu ara ba nake tana kasia guguzu. 17 Mu vamadi ria pa zozoto; na mua paranga za na zozoto. 18 Maka moqaza podeke vei tugu ara ba qu garunu lameniziu pa kasia guguzu, nari za ara ba qa garunu laodi tugu pa kasia guguzu ria! 19 Ko pa ginuadi ria za ara qa vamadi muleniziu makaqu, ko ria ba mari tavamadi tugu pa zozoto. 20 Ba nake ria gu makadi ari za qa varavara tokadi ara, goto ria tugu vei qari vazozotoziu ara tonai qari ululeniziu ara ria ari. 21 Qa varavara ara ko ria doru za mari maka. Tamaqu, qa varavara ko mari kole tadigita kori ria. Maka moqaza vei tugu ao qu kole taqu beto ko ara qa kole tamu, nari za ria ba mari kole maka tadigita, ko na kasia guguzu mi vazozotoa za ao qu garunuziu ara. 22 Ara za aza tugu na vinalavata qu vaniziu ao za qa vadi ria, ko mari maka maka moqaza vei tugu ao beto ara taqe maka. 23 Ara za qa suvere tadiria beto ao taqu, ko mi okoto za na kole maka tadiria, ko mi gilagilai na kasia guguzu za ao qu garunuziu ara beto qu roquroquria ria maka moqaza vei tugu qu roquroquziu ara. 24 Tamaqu! Ria qu tori valame vaniziu tu ao za qa nyorogudi ko mari suvere ketakoi mana suvere ara ko mari batia za na qua vinalavata, aza na vinalavata qu vaniziu ao. Qu vaniziu ao za na vinalavata ura qu roquroquziu totonai tu za oqoro taroiti na kasia guguzu. 25 Tamaqu, ao na tuvizimu! Na kasia guguzu zake gilagilago ao, goto ara qa gilagilago, beto ko ria ari qari gilagilai za ao qu garunuziu ara. 26 Qa tori vagilagiladi tu ria za na veveimu ao, ko manake koroto tugu roiti veidi, ko aza qu roquroqu veiniziu ao ara za mari roquroqu veini za na goto tinoni, beto ko ara ba ma kole somana tadiria," za gua i Jisu.

18 Pa liguna za beto varavara vei ari i Jisu, za taloi tavitiria tugu ria na nana sepele ko qari karovia na lolomo nyonyola pie pa Kidoroni. Kolenana pa ia aza za maka inuma, ko i Jisu beto ria na nana sepele za qari lao ketakoi. 2 (Ego i Jiudasi, aza na tinoni za gabala kanai aza, za tori gilagilainana tu za na ia aza, ura tori kubo totozo tu za i Jisu beto ko ria na nana sepele qari varikamu ketakoi.) 3 Ko za tokaria i Jiudasi ria maka minete solodia beto ria kaki nabulu kopu tadiria na kuta iama beto na Parese, ko qari lao bola za pa inuma aza. Qari pogozia na juke, na juke ito beto na zakazava variperadi. 4 Ba za tori gilagila betoria tu i Jisu ria doru zakazava mari taroiti lame

tana, ko za rerege lao ko za nanazaria, “I zei za gamu
korapa nyaqoa gamu?” za gua. 5 Nari qari oe lao ria,
“I Jisu pa Nazareti,” qari gua. Nari za paranga i Jisu,
“Ara za aza,” za gua. (I Jiudasi na tinoni za gabala
kanai aza za kole tugu turu tavitiria ria ketakoi.) 6 Ko
totonai “Ara za aza” za gudi i Jisu, nari za qari togolo
mule ko qari lotudi tu pa pezo. 7 Beto za nanazaria
mule i Jisu ria, “I zei za gamu korapa nyaqoa gamu?”
za gua. Nari qari paranga ria, “I Jisu pa Nazareti,” qari
gua. 8 Nari za paranga i Jisu, “Qa tori pojadigamu
tugu za ara za aza. Ko vei ara gu za gamu korapa
nyaqoziu gamu, nari za mu loi vakeniria ropi ria ari,”
za gua. 9 (Zara za paranga vei aza ko mi gore votu
aza za tori pojai tu aza, tonai ari za gua vei “Qa oqoro
valumua ara za maka ria qu vaniziu ao,” za gua.) 10
Ego za kole tugu pogopogozianana i Saimone Pita
za maka benete, ko za unuzu votuni gu ko za maja
teusu paleni za na talinga kale matuana na nabulu
tana kuta iama lavata. (Na izongona na nabulu aza i
Malakasi.) 11 Nari za ari za guni vei i Jisu i Pita, “Mu
soba kura muleni pa nana kolekolena za na benete
zana! Pala mana bukua tugu ara za na kapa vitigi za
tori vaniziu tu ara na Tamaqu. Ae vei, quke gilagilai
ao za vei aza?” za guni. 12 Ego ko qari aru tamania
ria na minete solodia beto na dia tinoni matamata
beto ko ria na nabulu kopu tadiria na Jiu i Jisu, ko
qari piua na limana, 13 beto qari toka laoni ti Hanasi
mae. I Hanasi ani za na roana i Kaiapasi, aza na kuta
iama lavata pa aoro aza. 14 (Beto ko i Kaiapasi tugu
aza za vavanauria ria na tinoni matamata tadiria na
Jiu, ari za gudi vei, “Za leana jola za maka tinoni
gu bi uke vadi ria doru tinoni,” za gua.) 15 Ego i
Saimone Pita beto maka goto sepele za qari tutia i
Jisu. Maka sepele aza za na tagilagilana tana kuta
iama lavata ko za luge tuti laoia i Jisu pa kakabarena
na ruma tana kuta iama lavata, 16 goto i Pita za
kole turunana pa peguruna na atakamanana na bara.
Ego beto za rerege votu lame aza na sepele na
tagilagilana tana kuta iama lavata ko za lao parangia
za na nabulu reko za kopu atakamana, ko za toka
lugeni i Pita. 17 Nari za paranga lao ti Pita za na
reko nabulu za kopu atakamana, “Nake ao tugu vei
za maka sepele tana tinoni nari?” za guni. Nari za
paranga i Pita, “Dai, nake ara,” za gua. 18 Ego ko
za lomozo za na kota, ko qari vatoai ria na nabulu
beto ria na nabulu kopu za na iku naji, beto qari turu
varilivutaini ko qari kole davangadia. Ko i Pita ba za
lao tugu turu tavitiria ria ko za somana davanganana.
19 Ego za nanazani na kuta iama lavata ti Jisu za
na veveidi ria na nana sepele beto ko ria na nana
varivagigalai. 20 Nari za oea i Jisu aza, “Ara za
qa tori paranga lodalodaka tu tana kasia guguzu.
Ko ara doru totozo qa kole varivagigalai pa ruma
varivarikamuna beto pa kakabarena zelepade gu,
ketakoi qari varikamu ria na tinoni Jiu. Kepore tugu
maka za ba peki poja golomia pa paena ara. 21 Ko
ae za vei za qu nanazaziu tu ara? Mu nanaza laoria
tu ria na tinoni qari nongororia na zakazava qa pojadi
ara. Dogoro! Ria qari gilagilaidia ria na paranga qa
pojaria ara,” za gua i Jisu. 22 Totonai za paranga vei
zara i Jisu za maka ria na nabulu kopu pa keketaina
za tapalia aza beto ari za guni vei, “Zara muna oe
veini ao za na kuta iama lavata?” za guni. 23 Nari
za oea i Jisu aza, Vei ba paranga vasela ara, nari
za mu ule vadi tu ropi ria doru za na sela aza. Ba
vei ba zotoqua gu ara, nari ae za vei ko qu poaraziu
tu ara? za gua i Jisu. 24 Ego ko za korapa tu tapiu
kolena za garunu laoni mule i Hanasi ti Kaiapasi na
kuta iama lavata i Jisu. 25 Ego i Saimone Pita za kole
tugu turu davanganana makana ketakoi. Nari qari
paranga laoa ria kaki aza, “Nake ao tugu za maka
sepele tana tinoni zana?” qari gua. Ba za kilu pale
mutugu i Pita, ari za gua vei, “Dai, nake ara,” za gua.
26 Ba maka ria na nabulu tana kuta iama lavata aza
na turana na tinoni za taqaza teusu pale na talingana
i Pita za paranga votu, “Goto ao zozoto tu za qa bati
tavitinigo aza pa inuma akae?” za gua. 27 Nari za
maka kilu pale mutugu i Pita aza, “Dai tugu,” za gua,
beto za pa totozo tugu aza za kiu gu za na kokorako.
28 Ego pa volavolaza lea za qari toka votuni pa ruma
ti Kaiapasi i Jisu, ko qari toka laoni pa kakabarena
na ruma tana qavuna. Ba ria na tinoni matamata
tadiria na Jiu za qarike luge lao pa kakabarena na
ruma tana qavuna, ura qarike nyorogua pajidia, keta
marike boka tekua na vavolo Alokata qari gua. 29
Ko i Paelati tu za votu kamuria pa peguru ria ko za
nanazaria, “Na sela za gamu jutuni gamu na tinoni
ani?” za gua. 30 Qari oe lao ria, “Vei bike maka tinoni
roroiti ikerena za na tinoni ani za babike toka lameni
gami tamu zana,” qari gua. 31 Nari za ari za gudi vei i
Paelati ria, “Ego vei za mu toka kenini tu makamiu ko
mu pitua pa miu Vavanau makamiu,” za gudi. Ari qari
gua vei ria na tinoni Jiu, “Ba gamike tavamalumuni
pana Vavanau ko mami vauke tinoni gami,” qari gua.
32 (Tonai qari paranga vei zara za gore votu gu za
aza za pojai perangaina i Jisu aza na veveina na uke
mina uke vei aza.) 33 Nari za mule luge pa nana
ruma i Paelati beto za kukua i Jisu ko za parangia,
“Ao za na bangara tadiria na tinoni Jiu?” za guni. 34
Nari za oe i Jisu, “Ae vei, na mua gu makamu za na
nanaza aza, ba ria kaki qari pojanigo za na veveiqu
ara?” za gua. 35 Za oe i Paelati, “Ae vei, na tinoni Jiu

ara ko qu nanaza veiniziu zara? Ria tugu na mua puku tinoni makamu ao beto ko ria na kuta iama za qari toka lamenigo taqu pani. Ko na za tu qu roitini ao?" za gua. **36** Nari za paranga i Jisu, "Na binangara taqu za nake koko veina tana kasia guguzu ani. Vei bi tana kasia guguzu za na binangara taqu, za ria na qua nabulu kopu bari varipera viviva, ko barike aru tamanaziu ria na matamata tadiria na tinoni Jiu ara. Ba ura na qua binangara nake tana kasia guguzu ani," za gua i Jisu. **37** Nari ari za guni vei i Paelati aza, "Ko maka bangara tugu ao, akae?" za gua. Nari za oe lao i Jisu, "Ao qu pojai za ara za maka bangara. Aza qa podoni ara beto ko qa lagereni ara pa kasia guguzu ani za vei ko ara mana uleni za na veveina na zozoto. Ko ria doru tinoni qari kole vei pa zozoto za qari vainongoro lame taqu," za gua i Jisu. **38** Za paranga lao i Paelati, "Na za za na zozoto?" za gua. Pa liguna za paranga vei zara, za votu pa peguru tadiria na tinoni Jiu i Paelati ko ari za gudi vei, "Qake batia ara za maka ginugua selana bi boka tajutuni aza. **39** Ba aza vei za kole pa miu tututi za ara mana boka ruvata vadigamu maka tinoni tapiuna pa totozo vavolo (Alokata). Ko ae vei, gamu nyoroguani ko ma ruvata valao vadigamu za na bangara tadiria na Jiu?" za gua i Paelati. **40** Nari qari maka kuku velavela tu ria, "Dai, nake aza! I Barabasi tu za gami nyoroguani gami!" qari gua. (I Barabasi za na tinoni raja ikikona.)

19 Ego ko za teku varijo vadi i Paelati i Jisu ko qari piqopiqolo vitivitigi paleni ria na solodia. **2** Beto qari viri vadidolaia ria na solodia za maka vasuvasu bangara varivariokana ko qari vasobani pa batuna, beto qari vazaeni na poko davalana. **3** Beto qari kole lalao paraparanga veini ari, "Mi toa vakakaza tu za na bangara tadiria na tinoni Jiu!" qari gua. Beto ko qari vanivani na tapala aza. **4** Beto za votu soga mule tadiria na minete tinoni i Paelati ko za paranga, "Dogoro! Koviria mana toka votuni ara tadigamu aza, ko gamu mu batia za ara qake batia maka ginugua tana vei bi tajutuni aza," za gua. **5** Ko za votu lame i Jisu, za korapa tugu vazazaeria nana za na vasuvasu bangara varivariokana qari vasobani beto na poko davalana. Beto za parangaria i Paelati ria, "Zana za na tinoni!" za gudi. **6** Ego aza tugu qari batia ria na kuta iama beto na nabulu kopu aza, nari za qari kuku velavela, "Vaukea pa korosi! Vaukea pa korosi!" qari gua. Za paranga laoria i Paelati ria, "Gamu tu mu titai ko mu vaukea pa korosi! Ura ara za qake izongo batia maka ginugua vei bi tajutuni aza," za gua. **7** Qari oea ria na tinoni Jiu aza, "Gami za kolenana za na mami Vavanau ko pa mami Vavanau za pada mina uke tugu aza, ura za poja tarini na Tuna na Tamaza makana aza," qari gua. **8** Ko totonai za nongororia i Paelati zara qari gua vei ria, za matagutu tugu lalaonana za totonai. **9** Ko za maka mule luge mutugu pa nana ruma qavuna ko za nanazia i Jisu, "Pae na tinonimu ao?" za guni. Ba zake pavu oea i Jisu aza. **10** Nari za parangia i Paelati aza, "Ae za vei ko quke oeziu ara ao? Quke gilagilai ao za ara gu qa izongia za na neqi ko mana boka ruvatigo beto mana boka vaukego pa korosi ao?" za guni. **11** Nari za oea i Jisu aza, "Na neqi muna boka varoiti lameni ao taqu za nake mua neqi makamu ao, goto na Tamaza gu pa nulu za vanigo. Ko na sela tana tinoni za valameziu ara tamu za ikerena jolani na sela tamu," za guni. **12** Totonai za nongoria i Paelati zara za gua vei aza, za nyaqoa aza za na zona ae vei ko bi ruvatia aza i Jisu za gua. Ba qari kole tugu kuku velavela ria na tinoni Jiu, Vei muna ruvatia ao aza, za nake baere ti bangara Siza ao! Ura na tinoni za vavabangara muleni makana za na kana tana bangara Siza aza! qari gua. **13** Ego ko totonai za nongororia i Paelati za na paranga ari, nari za toka votuni aza i Jisu, ko za lao nyumu pa nana nyumunyumuna varivaritutina pa ia za tasapeni patu (qari gigalani Qabata pa paranga Aramaiki). **14** (Ego ko za kamua gu za na rane vatana na vavolo Alokata, ko za tata korapa rane za totonai.) Ko za parangaria i Paelati ria na tinoni Jiu, "Dogoro! Zana za na miu bangara!" za gudi. **15** Nari qari kuku velavela ria na tinoni, "Toka vakenia! Toka vakenia! Vaukeagana pa korosi aza!" qari gua. Za nanazaria i Paelati ria, "Ae za vei ma vauke pale pa korosi za na miu bangara?" za gua. Qari oe ria na kuta iama, "Gami za kepore mule na mami bangara, goto i Siza gu!" qari gua. **16** Ego ko za loi lao vadi i Paelati i Jisu ko ria mari vaukea pa korosi za gua. Nari qari teku vakarovia ria i Jisu, **17** ko qari vapogozoni na nana korosi makana beto za votu lao pa maka ia qari kukuni na Batu Tomete (pa paranga Aramaiki na izongona za Qoloqota). **18** Ketakoi za qari pata vatitia pa korosi ria aza. Ko kori tinoni za qari pata vatitidi mutugu pa dia korosi pa kori kalena i Jisu, goto i Jisu pa korapa. **19** Ko za kutia i Paelati za maka kutikuti beto za varamatia pa korosi keta pa batuna, ko ari za gua vei za na kutikuti: I JISU PA NAZARETI, NA BANGARA TADIRIA NA JIU! **20** Ko na kubo tinoni Jiu qari tiroa za na kutikuti aza, ura na ia aza ketakoi qari pata vatitini pa korosi i Jisu ria za zake zou pa guguzu lavata beto ko na kutikuti za takuti pa paranga Aramaiki, pa Latini, beto pa Qiriki. **21** Nari qari paranga laoa i Paelati ria na kuta iama, "Muke kuti veini NA BANGARA TADIRIA NA JIU,

muke gua, goto ari tu mu gua vei, 'NA TINONI ANI ZA ARI ZA GUA VEI: ARA NA BANGARA TADIRIA NA TINONI JIU! ZA GUA,' mu gua tu," qari guni. **22** Za oe lao i Paelati, "Na za qa tori kutia tu ara za mina takuti kolenana tugu," za gua. **23** Ego pa liguna qari vatitia pa korosi i Jisu ria na solodia, za qari tekua za na nana poko koti ko qari jiraka madea beto qari okoto makaria ria na solodia za ka made jirakadi ari, beto ko qari tekua tugu vei za na nana poko gojo doru. (Na poko gojo doru ani za nake tapitina za podalai pa batuna ko za gore kamu pa uquna.) **24** Beto qari kole variparanga ria na solodia, "Take rikatia za na poko ani. Goto ta gonani na patu mijamijata ko ta gilagilai i zei za mina tekua," qari gua. Ko zara qari roiti veini aza, ko za gore votu za aza vei za tori pojai tu na Kutikuti Tabuna ari za gua vei, "Qari varijirakani ria za na qua poko, beto ko qari gonani patu mijamijatana za na qua poko gojo doru," za gua. Ko ria tugu na zakazava ari za qari roitidi ria na Solodia. **25** Ego ko qari korapa tugu turu tatadia pa korosi qari vatitini i Jisu ari Mere na tinana, beto na taina reko tugu i Mere, beto i Mere na maqotana i Kolopasi, beto ko i Mere na lame veina pa Magadalene. **26** Ko za dogoro lao za gua i Jisu ko za batia za na tinana beto aza na sepele za roquroqu vitivitigia aza za korapa tugu turu ketakoi, nari za paranga lao tana tinana i Jisu, "Tinaqu, dogoro! Aza za na tumu marene," za guni. **27** Beto za paranga laoa na sepele, "Dogoro! Aza za na tinamu," za guni. Ko podalai gu totonai za tokai na sepele za na tinana ko za lao suvere pa ruma tana sepele aza. **28** Ego ko za gilagilai i Jisu za doru zakazava za qari okoto valeana beto za koviria, ko vei ko mi gore votu za na Kutikuti Tabuna za gua, nari za paranga, "Qa kidepe," za gua. **29** Kolenana tugu ketakoi za maka jaqi za pugelia na kolo vaini pazana, ko qari tekua za maka poko puqapuqana ko qari vatubuluni na vaini aza beto qari vatogazani pa uquna na kolu hizopi ko qari jotini pa beruberuna i Jisu. **30** Ko pa liguna za bukua i Jisu za na vaini, za ari za gua vei, "Za tori okoto zozoto tugu!" za gua. Beto za vatiti gorea za na batuna ko za loia za na singo. **31** Ego na rane vatana za na rane aza, ko na ligunana na rane aza za na rane Minyere aza na rane poreveveina jola. Ko zake tanyorogua za totonai mina kamua za na rane Minyere za bari korapa titi jola pa korosi na tinidi ari kue qari gua ria na tinoni Jiu. Ko qari lao tepa vinamalumu ti Paelati ria na matamata tinoni Jiu, ko bari poe paledi na nenedi ari kue beto ko bari tateku vagore pa korosi qari gua. **32** Ko qari lao ria na solodia ko qari poe paledi za na nenena na tinoni momoe, beto vei tugu aza maka ari kori qari vatiti tavitini i Jisu. **33** Goto totonai qari lame kamua i Jisu nari za qari batia za tori uke tu aza, ko qarike poe ria na nenena. **34** Ba maka ria na solodia za tekua za na opere ko za qata laoni maka kale sikisikirina ko za nyoa votu za na orungu beto na kolo. **35** (Ko aza na tinoni za batia zozoto na roiti vei za taroiti ani za korapa ululeni ani, ko gamu mu vazozoto za gua. Ko na ulule tana za na zozotona beto za gilagilainana aza za parangani na zozoto aza.) **36** Za taroiti vei zara, ko za gore votu za na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, "Kepore maka pudapudana za bi tapoe," za gua. **37** Beto ko kolenana mule za maka kutikuti pa Kutikuti Tabuna ari za gua vei, "Mari batia ria na tinoni aza qari qatani na opere," za gua. **38** Pa ligudi na roiti ari, za lao i Josepa, na tinoni pa Arimatia, ko za tepani ti Paelati za na kobukobu tinina i Jisu. (I Josepa za maka sepele tugu ti Jisu aza ba za suvere gologolomo, ura za matagutudi na matamata tadiria na tinoni Jiu.) Ko za vamalumia i Paelati nari za lao ko za pogozia za na kobukobuna i Jisu. **39** Beto ko i Nikodimasi tugu vei, aza na tinoni za lao dogoria i Jisu na bongi, za tutia i Josepa, ko za pogozia aza za na vuva tini za taroiti pa moa beto na aloe, na padana uengavulu kilo na mamatana. **40** Ko qari teku vagorea ari kori za na kobukobu tinina i Jisu ko pa liguna qari vavuvuzu tarini na mereseni omanga lea nari za qari udeni na poko lineni. Qari ude veini tugu qari tututi vei ria na tinoni Jiu totonai qari vatanani na kobukobu tini tinoni beto mina tagolomo. **41** Za kolenana za maka inuma za tata gu ketakoi qari vatitini i Jisu pa korosi, ko maka bevi korega za pa inuma ketakoi, oqoro pore maka tinoni ukena bari vakoleni. **42** Ko ketakoi qari lao vakolea za na kobukobu tinina i Jisu, ura za tata gu ketakoi za na bevi aza, beto ko na rane vatana tadiria na Jiu za totonai ura za tata na rane Minyere.

20 Ego na volavolaza rorodomo oqoro kabere pa rane momoe pana vuiki, za munu lao pa bevi i Mere na reko pa Magadalene, ko za dogoro lao za gua nari za tori tavatitolo rijo tu za na patu patena na ngujuna na bevi. **2** Nari za abutu mule lao ti Saimone Pita beto tana maka sepele aza za roquroqu vitivitigia i Jisu aza, ko ari za gudi vei, "Qari tori teku vakeni paleni tu pa bevi na Bangara, ko gamike gilagilai pae qari vakoleni," za gua. **3** Nari qari taloi ko qari lao pa bevi ari Pita beto na sepele aza. **4** Qari makarai abutu lao ari kori, ba za abutu valiguligu paleni na sepele aza i Pita ko za lao kamu momoe pa bevi. **5** Ko za opo oviki luge pa bevi za gua aza, nari za batia za na poko lineni gu aza qari udeni na kobukobu tinina aza, ba zake luge lao pa leo bevi aza. **6** Nari

za tuti liguligu kamu i Saimone Pita, ko za luge jola lao pa leona na bevi. Ko za batia tugu za na poko lineni galegale gu za korapa kole ketakoi, **7** beto ko aza na poko qari pikoni pa batuna. Na poko piko batu aza za zake kole tavitia za na lineni, goto za tavijongo beto ko za kole kalenana tu. **8** Ego beto za luge tuti lao aza na sepele za kamu momoe pa bevi, ko za batia nari za vazozoto. **9** (Ura qarike gilagila kamua ria aza na kutikuti pa Kutikuti Tabuna za pojai pala mina turu mule tugu pa uke aza za gua.) **10** Ego beto za qari muledia pa dia ruma ria na sepele. **11** Ba i Mere za kole tugu turu lukalukana nana pa peguruna na bevi. Ko totonai za korapa tu lukalukana nana za opo oviki luge pa leo bevi, **12** nari za batiria za kori mateana qari pokopoko keala, qari korapa nyumudia ketakoi qari vakoleni na tinina i Jisu, maka keta pa kale batuna maka pa kale nenena. **13** Nari qari nanazia ari kori, "Siu, ae za vei ko qu korapa tu lukana ao?" qari gua. Nari za oe lao i Mere, "Qari tori teku varijo keni pale tu za na qua Bangara, ko qake gilagilai pae qari vakoleni!" za gua. **14** Beto za balinga gu za gua nari za batia i Jisu za korapa tugu turu nana ketakoi; ba zake dogoro gigalia i Mere i Jisu tugu aza. **15** Za nanaza lao tana reko i Jisu, "Siu, ae vei ko qu korapa lukana tu ao? I zei za qu korapa nyaqoa ao?" za gua. Nari za roquroqua i Mere za palu na tinoni roiti pa inuma aza za gua, ko za paranga veini ari, "Bangara, vei ao bu pogoso varijoa aza, nari za mu ule vaniziu ketakoi qu vakoleni ko ma lao tekua," za gua. **16** Za paranga lao tana i Jisu, "Mere!" za gua. Za balinga lao tana i Mere beto za paranga laoia pa paranga Aramaiki, "Raboni!" za gua. (Na ginuana Raboni za na Tinoni Varivagigalai.) **17** Za paranga lao tana i Jisu, "Muke uliziu, ura qa oqoro mule zae tana Tamaqu ara. Goto mu lao tadi ari ka viza taiqu ko ari muna gudi vei, 'Ara qa korapa mule lao tana Tamaqu beto na Tamamiu tugu gamu, na qua Tamaza beto na miu Tamaza tugu vei gamu ara,' muna gudi," za guni. **18** Nari za mule keni vavakato tadiria na sepele i Mere pa Magadalene, ari za gua vei, "Ara qa batia za na Bangara!" za gua, beto za ule vadi na paranga za pojaria i Jisu pana tana. **19** Ego na veluveluna tugu na rane momoe pa vuiki aza, za qari varikamu ria na sepele ko qari pate loka takoria pa maka lose, ura qari matagutudi ria na matamata tadiria na Jiu. Nari za kamu turu pa varikorapaidi i Jisu, ko ari za guadi, "Na bule mi somana tadigamu," za gua. **20** Ko pa liguna za paranga vei zara aza, za vabatidi za na limana, beto na sikisikirina. Ko totonai qari batia ria za na Bangara za qari qeraqera vitivitigi. **21** Nari za ari za gudi vei mule i Jisu ria, "Na bule mi somana tadigamu. Maka moqaza vei tugu na Tamaqu za garunuziu ara, nari ara ba qa garunugamu tugu za gamu," za gua. **22** Pa liguna za paranga veidi zara, za singo lao tadiria, beto ari za gua vei, "Mu tekua za na Ongu Tabuna. **23** Ria muna taleozodi gamu na dia sela za mari taleozo tugu ria, goto ria munake taleozodi gamu ria za marike taleozo tugu ria," za gua i Jisu. **24** Ego i Tomasi (aza za tavaizongo i Patavivi), maka ari ka manogori sepele tana, za zake somana suvere perangaina totonai za kamu votu tadiria i Jisu. **25** Ko qari kole vavakato vani ari ka viza sepele aza, "Gami batia za na Bangara," qari guni. Ba ari za gudi vei i Tomasi ria, Vei manake batiria mae na buridi na pata pa limana, ko manake totuni karukarusuqu mae za ketakoi qari suni na pata, beto manake aruni limaqu mae za na kale sikisikirina, za manake izongo vazozoto tugu ara, za gua. **26** Ego ko pa vinavesu rane nari za qari varikamu mule pa maka lose ria na sepele, ko totonai za somana suvere tavitiria i Tomasi. Ko korapa tugu pate vamauruna za na atakamana, za kamu turu pa varikorapaidi i Jisu, beto ari za gua vei, "Na bule mi somana tadigamu," za gua. **27** Beto ari za guni vei i Tomasi, "Ego, mu totu lameni na karukarusumu pa buri pa limaqu, beto mu dogoro viloto valeanaria na limaqu, beto mu kaqama lameni na limamu ko mu ulia za na kale sikisikiriqu. Mu nogoto vasekeseke ko mu vazozoto!" za gua. **28** Nari za oe i Tomasi, ari za gua vei, "Na qua Bangara beto na qua Tamaza!" za gua. **29** Za paranga lao tana i Jisu, "Ae vei qu batiziu gu za qu vazozoto? Mari tamana ria qari oqoro batiziu ara, ba qari vazozoto!" za gua. **30** Ego totonai za korapa suvere tavitiria i Jisu ria na nana sepele, za na kubo jola ria na roiti vinagilagila za roitidi i Jisu ba qarike takuti pa buka ani. **31** Goto ari gu za qari takuti, ko mu vazozotoa gamu i Jisu tugu za na Karisito, na Tuna na Tamaza, ko pa miu vazozotona aza, za muna tekua gamu za na toa jola.

21 Pa liguna ari nari za bola votu mule tadiria na nana sepele pa ovuku Tiberiasi i Jisu, ko ari za vei aza totonai za bola votu tadiria. **2** Qari korapa tugu makarai suveredia ari Saimone Pita, i Tomasi (aza qari kukuni i Patavivi), i Nataniela (aza na lame veina pa Kena pa guguzu Qalili), beto ria na tuna marene i Jebeti, beto ko ari kori goto sepele mule ti Jisu. **3** Nari za paranga laoria i Saimone Pita, "Koi, ara ma keni tu abuqua," za gudi. Qari paranga ria, "Gami ba mami tutigomami tugu ao," qari guni. Ko qari lao zae pa maka koaka ko qari keni, ba pa bongi lavata aza za kepore zozoto maka za bari tekuadia. **4**

Ko na volavolaza za gore turu pa poanana i Jisu, ba qarike dogoro gigalia ria na sepele i Jisu aza. **5** Beto za paranga laoria i Jisu ria, “Boko marene, gamu abua tu kaki igana?” za gua. Qari paranga lao ria, “Qokolo, ko kepore tu!” qari guni. **6** Nari ari za gudi vei, “Ego, mu ipani keta pa kale matuana na koaka za na vaqara, beto pala muna batia,” za gua. Nari qari ipani za na vaqara qari gua nari za beto qarike boka vaiolia za na vaqara, ura za koi vei pugelia na igana. **7** Nari za paranga lao ti Pita za na sepele za roquroqu vitivitigia i Jisu, “Qokolo, na Bangara zana!” za guni. Ego ko aza tugu za nongoria i Saimone Pita za na Bangara zana za gua tugu aza, za piluni gu za na nana poko koti (ura za vagore pale totonai qari kole abu), ko za tuluzu oqa gore pa kolo. **8** Goto ria na sepele qari suvere jola pa koaka za qari qelu gore pa pezo, ko qari kaoa za na vaqara za pugelia na igana. Ura qarike zou pa paroparona ria, pada maka gogoto vakaza gu na zouna. **9** Ko totonai qari tete paro pa pezo, za qari batia za maka noara iku za akea na igana beto kaki bereti. **10** Za paranga lao ria i Jisu ria, “Mu pogozo lamedi kaki igana gamu koni tekuria,” za gudi. **11** Nari za lao zae soga pa koaka i Saimone Pita, ko za ragata vaparoa za na vaqara za pugelia na igana lavalavata, na ngutidi za maka gogoto limangavulu kue ria doru. Qari kubo jola za na igana, ba zake tarikata tugu za na vaqara. **12** Za paranga laoria i Jisu ria, “Mae, lame ko mu tekuteku,” za gudi. Ba kepore maka ria na sepele za bi varene ko bi nanaza, “I zei ao?” bi guni, ura qari tori gilagilai tu za na Bangara tugu aza. **13** Za lao i Jisu ko za tekua za na bereti ko za vadi, beto za roiti veini mutugu za na igana. **14** Ko ani za na totozo vinaue za bola votu i Jisu tadiria na nana sepele pa liguna za turu mule pa uke. **15** Ego pa liguna qari beto tekuteku ria, nari za paranga lao ti Saimone Pita i Jisu, ari za gua vei, “Saimone, na tuna i Jone, ae za vei, qu roquroquziu joladi ria ari ara ao?” za guni. Za oe lao i Pita, “E, Bangara, ao qu gilagilaziumua za qa roquroquigo tugu ara ao,” za gua. Za paranga i Jisu, “Mu kopudi na qua lami,” za guni. **16** Za paranga lao mule na vinaori totozo tana i Jisu, “Saimone, na tuna i Jone, ae vei qu roquroquziu tugu ara ao?” za guni. Za oe lao i Saimone, “E, Bangara, ao qu gilagilaziumua qa roquroqugo tugu ara ao,” za gua. Za paranga i Jisu, “Mu kopudi na qua sipi,” za gua. **17** Za paranga lao mule na vinaue totozo i Jisu, “Saimone, na tuna i Jone, qu roquroquziu tugu ara ao?” za gua. Nari za takulanga i Pita, ura za nanazia kue totozo i Jisu aza, ari za guni vei, “Qu roquroquziu tugu ara ao?” za guni. Ko za paranga laoa aza, “Bangara, doru zakazava za ao qu gilagilariamua; ko qu gilagilaziumua ao za ara qa roquroquigo tugu ao!” za gua. Za oe lao i Jisu, “Ego, mu vatekutekuria na qua sipi. **18** Zozoto pa zozoto ma pojanigo ara ao: totonai na koburumu za qu doko mulenigo na beleti, ko qu lao ketakoi qu nyorogua lao. Ba totonai muna baragozo ao, za pala muna kaqamadi na limamu beto ria kaki tu mari dokonigo na beleti beto mari toka laonigo ketakoi quke nyorogua lao vei ao,” za gua i Jisu. **19** (Pa nana paranga vei ani za uleni i Jisu za na zonana mina uke vei i Pita, ko mina boka tavalavata za na Tamaza za gua.) Beto za paranga lao tana i Jisu, “Mae, tutiziu!” za guni. **20** Ego ko za balinga za gua i Pita, za batia za korapa tututi nana za maka ria na sepele aza za roquroqu vitivitigia i Jisu. Aza za na sepele za totoravuzu pa raqoraqona i Jisu totonai qari kole tekuteku, beto ko za nanaza laoia i Jisu, “Bangara, i zei za mina gabala kanago ao?” za gua. **21** Totonai za batia i Pita za na tinoni aza, za nanaza laoia i Jisu, “Bangara, goto ae vei za na tinoni ani?” za guni. **22** Nari za oea i Jisu aza, “Vei mana nyoroguani ara ko mina toa kamua na mule lame taqu, nari za ae mina vei tamu aza? Goto ao za mae gu ko mu tutiziu!” za gua. **23** Ego ko na nongoro za rerege tadiria qari tutia i Jisu za minake uke za na sepele ani qari gua. Ba i Jisu zake pojai za minake uke aza zake gua, goto ari tu za gua vei, “Vei mana nyoroguani ara ko mina toa kamua aza za na mule lame taqu, nari za ae mina vei tamu aza,” za gua tu aza. **24** Ko aza tugu za na sepele za korapa uleni na veveidi ari, beto za kuti vakoleria na zakazava ari. Ko gami gami gilagilai za na ulule tana aza na zozotona tugu. **25** Ego ba koledia mule za kubo roiti za roitidi i Jisu, ko vei bari takuti vikitivokotia beto nari za qa roquroqua ara za na kasia guguzu tu ba bi keporeni na kota ketakoi bi vakoledi ria na buka bari takuti ria.

Roiti

1 Tiopilasi, pa qua buka momoe qa tori kuti valao vanigo tu za qa ululedi doru zakazava za roitidi beto za varivagigalaidi i Jisu podalai tu totonai za podalaini na nana roiti **2** ko tinganai za kamua na ranena za tateku zae pa noka aza. Totonai za oqoro tateku zae aza, za ule vadi aza pa neqi tana Ongu Tabuna ria na tinoni tagarunudi za tori mijataria tu, ria na nana tinoni tagarunudi. **3** Tadiria za votu tabata kubo totozo pa okoto zona pa leona ka madengavuluputa rane pa liguna na nana uke. Ko za tavazozoto valeana za na toana zozoto tugu aza, beto ko pa totozo tugu ria za ule vadi aza za na veveina na binangara tana Tamaza. **4** Ego totonai qari korapa makarai tekuteku ria za pojadi i Jisu ria, ari za gudi vei, "Muneke taloi pa Jerusalema za gamu, goto muna adonia za na neqi aza za taringutingutini na Tamaqu, aza vei gamu tori nongoria tu qa pojadigamu ara. **5** Ura i Jone za varipaputaisoni na kolo, goto gamu za ka viza rane gu qari kole pa moemiu ari za pala muna tapaputaisoni na Ongu Tabuna tu," za gua i Jisu. **6** Ego ko totonai tugu qari korapa suvere varikamudia ria doru, nari za qari kole nanazia i Jisu, ari qari guni vei, "Bangara, ae vei pa totozo koviria za muna vamule vadi na butubutu tinoni Izireli ao za na binangara?" qari guni. **7** Nari ari za gudi vei i Jisu ria, "Nake miu laona gamu ko muna gilagilaria ria na rane na totozo, goto na Tamaqu tu pa nana neqi makana za mijataria. **8** Goto gamu za muna tekua za na neqi totonai mina lageregamu na Ongu Tabuna, ko muna ululeniziu ara pa Jerusalema, doru kota pa Jiudia, pa Sameria, ko tinganai muna kamua tu na vinabetobetona na abana," za gua i Jisu. **9** Ego ko za beto tugu paranga vei zara aza, nari za tonai tugu qari korapa dogodogorodia ria za tateku zae, beto za lame maka lei ko za vapaea ko qarike batia za totonai. **10** Ego ko qari korapa tugu enga dogoro tututia ria za na zaena aza, nari za qari votu vasiboro turu tavitiria za kori tinoni qari pokopoko keala, **11** ko ari qari gua vei, "Boko minete tinoni Qalili! Ae za vei ko gamu korapa tu turu enga zae vei pa noka za gamu? Aza tugu i Jisu ani, aza za tapikata tadigamu ko za tateku zae pa noka, za mina mule lagere pa zona vei tugu gamu batia za zae pa noka aza," qari gua. **12** Ego pa liguna aza za qari taloi pa kubo pa Olive ko qari gabala muledia pa Jerusalema, na zouna za na padana maka kilomita. **13** Ko tonai qari kamu pa Jerusalema, nari za qari zae pa lose pa nulu ko ketakoi qari suvere. Ria na tinoni ari za ari Pita, i Jone, i Jekopi, i Aduru, i Pilipi, i Tomasi, i Batolomiu, i Matiu, beto i Jekopi na tuna i Alepiasi, i Saimone aza perangaina na somanana tadiria qari nyorogua adu paleni na qavuna pa Romu, beto ko i Jiudasi na tuna i Jekopi. **14** Ko ria doru ari za qari makarai suvere varikamu ko qari aru tokatokai na varavara, tavitiria ria na reko beto i Mere na tinana i Jisu beto vei tugu ria na taina marene. **15** Ego ko maka rane vevei ria totonai qari varikamu (na padana maka gogoto rabeteputa tinoni ria qari varikamu), za turu i Pita pa varikorapaidi ria, ko ari za gua vei, **16** "Boko tavitiqu, za tori gore votu tu za na Kutikuti Tabuna, aza perangaina tu za pojai na Ongu Tabuna ti Devita, na veveina i Jiudasi aza za koimatadi ria qari aru tamania i Jisu. **17** Aza za somana tanguti tavitigita mae tugu gita ko za somana aru tugu pa roiti ninabulu ani," za gua. **18** (Ko aza tugu na tinoni ani za vaini maka kobu pezo za na poata za tekuni pa nana roiti ikikerena, beto za gona tuluzu tapokatani ko za votu beto pudala tu na borina. **19** Ko qari gilagila betoa ria doru tinoni qari suvere pa Jerusalema aza za vei zara, ko na kobu pezo aza za pa dia parangana qari vaizongoni Akeledama, na ginuana aza za na Kobu Pezo Orungu.) **20** "Ura na takuti kolena pa buka Kera Vinatarazae za ari za gua vei, 'Mi tavaivulu za na nana ruma, beto kepore na tinoni mi suveria,' za gua. Beto ari mutu za gua vei, 'Na lolomo ninabulu tana aza za na goto tinoni tu mi teku vakarovia,' za gua. **21** Ego ko za poreveveina za gita tana mijatia za maka tinoni za suvesuvere tavitigita pa doruna na totozo za suvere tavitigita na Bangara i Jisu, **22** podalai tugu za varivapaputaiso i Jone ko za lame kamu tadigita totonai za tateku zae pa noka aza. Ko na tinoni aza za mina somana vavakatoni tugu aza za na turumulena na Bangara," za gua i Pita. **23** Ko qari mijataria ari kori: ari Josepa, aza qari vaizongoni i Basabasi (i Jasitasi tugu vei za maka izongo qari vaizongoni), beto i Mateasi. **24** Beto za qari varavara, ari qari gua vei, "Bangara, ao qu gilagila betoria za na bulodi doru tinoni. Ko mu ule vadigami i zei ari kori ari za qu mijatia ao **25** ko mina aru tokai za na roiti ninabulu tana tinoni tagarununa, aza za loi paleni i Jiudasi ko za laonana pa ia varivakilasana za taiani," qari gua. **26** Beto qari gonani ria za na patu mijamijata nari za tauduku i Mateasi, ko aza za somana tanguti tavitiria ari ka manogamaka tinoni tagarunudi.

2 Ego totonai za kamua za na rane Penitikositi, nari za qari makarai suvere varikamu pa maka ia ria doru ari. **2** Tonai za ovanga vasiboro lagere vei pa vavagalo za maka za za vei na ovangani pogopogozo

gava lavata, ko za vapugelia za na leona na ruma qari korapa suveria ria. 3 Beto za qari batia ria za maka za za vei na iku za memea tapikapikata za lagere nyumu tadiria na okokoto tinoni ketakoi. 4 Ko ria doru za pugeleria na Ongu Tabuna, beto ko qari podalai parangadi ria ria na gotogoto paranga pa bokaboka paranga za vadi na Ongu Tabuna. 5 Ego ko qari korapa tugu suveredia ketakoi pa Jerusalema ria na tinoni Jiu neqineqidi pa vatarazaena na Tamaza, ria na koko lame veidi pa okokoto puku tinoni pa kauruna na oka. 6 Ko tonai qari nongoria za na ovanga lavata ani, nari za qari varikamu ria na mota tinoni ko qari rura gu mari koledia, ura qari okoto kole nongononggororiadia gu ria na okokoto dia paranga qari parangadi ria. 7 Ko qari kole rura beto qari gabara, ko ari qari gua vei, “Dotu, kue qokolo! Ria doru tinoni qari korapa paranga ari za na galegale tinoni Qalili beto tu! 8 Ba ae za vei ko gita taqe korapa tu nongononggororianada pa okokoto nada paranga ria na zakazava qari korapa pojaria ria? 9 Ura gita za na okoto lame veida tu pa Patia, Midia, Elami, Mesapotamia, Jiudia beto pa Kapadosia, Ponitasi, beto ko pa Esia. 10 Gita kaki mule ari za na lame veida tu pa Piruqia, Pamipilia, Ijipi, pa kota pa Libia tata vei pa Saerini, beto kaki gita za na kokoda pa Romu tu. 11 Na tinoni Jiu beto ko na tinoni karovo gabalada za gita, kaki gita za na lame veida pa nuza Kiriti tu beto ko pa Arabia tu, ba taqe okoto korapa nongoro betorianada gita pa okokoto nada parangana ria na roiti poreveveidi tana Tamaza qari korapa pojaria ari!” qari gua ria. 12 Ko pa dia gabara beto na rura, za qari kole varivarinanaza makadi, “Koi, na za na ginuana za vei ari?” qari gua. 13 Goto ria kaki za qari vavagoreni qera ko ari qari paraparanga vei, “Koi, za apo learia gu na vaini lomozona ko qari digere zara!” qari gua. 14 Ego ko totonai za turu pa varikorapaidi ari ka manogamaka tinoni tagarunudi i Pita ko za paranga velavelaria ria na minete tinoni, ari za gua vei, “Ka viza tinoni Jiu tavitiqu beto ko gamu doru na suveremiu pa Jerusalema! Mu vainongoro lamedi na qua paranga ko mu gilagilai za na ginuana aza za gore votu ani! 15 Qarike bukubuku vadigeredi ria ari, aza vei gamu roquroqua gamu. Nake totozo bukubuku za koviria, ura za koni sia koloko volavolaza gu za na rane. 16 Goto aza gamu batia koviria za na vagore votuna na korokorotai ti Joili na tinoni korokorotai, ari za gua vei aza, 17 ‘Ego ari mina vei za pa rane liguligu, za gua za na Tamaza: Mana vakijara taridi ria doru tinoni na qua Ongongu. Ko mari ule votuni ria na tumiu marene beto na tumiu reko za na qua nongoro. Ria na zazae korega za mari bati dogodogoro, beto ria na miu barabaragozo za mari putagitaria na putagita. 18 Ko na rane ria za ria na qua nabulu marene na qua nabulu reko ba mana vakijara taridi tugu na qua Ongongu. Ko ria ba mari ule votuni tugu na qua nongoro. 19 Pala mana roitidi na zakazava varivagabaradi pa noka vavagalo beto na vinagilagila neqidi pa pezo ani, na orungu, na iku beto na rovu nune tula. 20 Na tapo za mina rodomo beto na popu za mina jemere orungu, totonai mina oqoro lame za na rane lavata tana Bangara. 21 Ba ria doru qari kiu alili lao tana Bangara za mari taalo! za gua za na Tamaza,’ za gua i Joili. 22 Ka viza tinoni Izireli tavitiqu, mu vainongorodi na paranga ari ko! Aza tugu i Jisu pa Nazareti za na tinoni za tavadogoro vaporeveveina pa moena na Tamaza. Ko gamu makamiu ba gamu tori dogoro vazozoto valeana ria tu ria na roiti varivagabaradi, na zakazava varivagabaradi, beto na vinagilagila neqidi za roiti votudi na Tamaza tana ko qari tabata pa varikorapaimiu gamu. 23 Aza tugu za na tinoni za tori mijatia tu na Tamaza pa nana nyorogua beto pa nana gigalai perangaina tu, beto ko za taloi valao pa limamiu gamu aza ko gamu gamu vaukea aza tonai gamu valao vadi ria na tinoni ikikeredi ko qari patani pa korosi. 24 Ko aza tugu za tori vaturu mulea tu na Tamaza ko za ruvatia pa vitigina na uke, ura na uke zake boka piu tamana vakole jolai aza. 25 Ura ari za gua vei za pojai i Devita na veveina aza, ‘Qa batibatiaqua ara pa moequ doru totozo za na Bangara, ura pa kale matuaqu gu za nyumu aza ko za vei za ara manake boka tajou vakanoko. 26 Ko za vei za qeraqera za na buloqu beto na qua paranga za pugelia na qera, beto ko na tiniqu ba mina kole toa gelegele lao momoe. 27 Ura ao munake vakole jolaziu pa ia tadiria qari uke ara, beto munake loi pale na mua Liosona ko bi kole nyabo goboronana. **(Hadēs g86)** 28 Qu tori vabatiniziu tu za na zonana na toa, beto na mua suvere somana taqu za mina pugeleniziu na qera,’ za gua. 29 Ego ko, ka viza tavitiqu, ma lodaka vadigamu gu ara za na veveina i Devita na bangara, aza na tamada pa moa. I Devita za uke ko za tagolomo, ko na pouna aza za korapa gu kole tavitigita gita kamua tu pa rane pa ngenari. 30 Ko i Devita ba maka tinoni korokorotai tugu ko za gilagilainana aza za pa maulu tu za taringutingutini na Tamaza za na veveina maka ria pa tutina i Devita za mina nyumu bangara vei i Devita. 31 Ko za tori dogoro lao momoea tu i Devita aza mina roitini na Tamaza uka riza, ko za vei za pojai aza za na veveina na turumule tana Karisito, ari za gua vei, ‘Aza zake taloi pale pa ia tadiria qari uke, beto na tinina zake

taloi pale goboro ko bi kole nyabo goboronana,' za gua. **(Hadēs g86)** **32** Ko aza tugu i Jisu aza za vaturu mulea na Tamaza pana uke, ko gami doru ari za gami bati valeaniamami ko mami boka vavakatoni gu za vei aza. **33** Ko za taovulu zae pa kale matuana na Tamaza. Ko za tekua aza za na Ongu Tabuna aza na taringutinguti tana Tamana, beto za vuva lagereni ko aza za gamu batia beto gamu nongoria gamu koviria. **34** Ura i Devita zake zae pa noka, ba ari tu za gua vei aza, 'Na Bangara Tamaza za parangia na qua Bangara: Mu nyumu pa kale matuaqu, **35** tinganai mana veidi na mua tetetena pa nenemu ria na mua kana,' za gua. **36** Zara za vei ko mu gilagila valeania gamu doru tinoni Izireli ani: za tori vabangaria tu beto za vakarisitoia na Tamaza za aza tugu i Jisu ani, aza gamu tugu gamu vaukea pa korosi," za gua i Pita. **37** Ego ko totonai qari nongororia ria na minete tinoni ria na paranga ari, za tasuni za na bulodi, ko qari paranga laoa i Pita beto ria doru tinoni tagarunudi, ari qari gua vei, "Ko, boko tavitimami, na za vei mami boka roitini gami za vei?" qari gua. **38** Nari ari za gudi vei i Pita, "Gamu doru za mu okokoto gabala ko mu tapaputaiso pa korapa izongona i Jisu Karisito ko mari taleozo ria na miu sela, beto za muna tekua gamu za na varivana tana Tamaza, aza na Ongu Tabuna. **39** Ura na taringutinguti tana Tamaza ani za tadigamu tugu, tadiria na tumiu gamu beto tadiria doru qari suvere pa zouna, ko tadiria doru gu ria na Bangara na nada Tamaza mina kukuria," za gua i Pita. **40** Ego ko zoku paranga mule za poja vaneqineqidi i Pita beto ko za kole tepa vaneqidi, ari za gudi vei, "Mu alo muledigamu pa vinakilasa mina gozoria na zazae tinoni za tori rerege vapiru tu ani!" za gudi. **41** Ko ria qari vazozotoa na paranga ti Pita za qari tapaputaiso, ko pa rane tugu aza za padapada kue vuro tinoni za qari somana tanguti tamo lao tadiria na tinoni tana Bangara. **42** Qari somana ngalingalini ria za na varivagigalai tadiria na tinoni tagarunudi beto na toa makarai variia, na toa makarai tekuteku beto na makarai suvere varavara. **43** Ego ko qari kole matagutu ria doru tinoni tonai qari batiria zoku roiti varivagabaradi beto na vinagilagila neqidi qari kole roroitidi ria na tinoni tagarunudi. **44** Goto ria qari vazozoto za qari makarai suvere varikamu beto qari makarai variizongodi doru dia zakazava. **45** Ko na dia izizongo beto na dia zakazava za qari okoto vavaidi ko na poatadi za qari okoto ia betodi ria qari varivasevi. **46** Na varituti rane gu za qari makarai makani ria za na lao varavara pa kakabarena zelepade beto na makarai varikamu tekuteku pa okokoto ruma. Qari makarai varitekudi na ganigani pa qeraqera beto pa bulo pangaga. **47** Qari vatarazaea na Tamaza beto qari tavaraguadi ria na minete tinoni. Ko na varituti rane gu za na Bangara za nguti vatamo lao vadi ria qari taalo.

3 Ego maka rane za ari Pita i Jone za qari zae pa kakabarena zelepade pa totozo varavara kue koloko goregore tapo. **2** Ko maka tinoni na podo qaqaona za maka tapogozo kamu mule. Na varituti rane gu za qari pogopogozo lao vavanyumua pa kakabarena zelepade pa atakamana aza qari vaizongoni na Atakamana Batabataleana, ko mi tepatepadi na poata ria mari luge lao pa kakabarena zelepade qari gua. **3** Ko totonai za batiria ari Pita i Jone qari korapa luge lao pa kakabarena zelepade qari gua, nari za tepadi na poata. **4** Nari qari dogoro tari vatogazia ari Pita i Jone aza, beto za paranga lao pana tana i Pita, ari za gua vei, "Mu dogoro lame tadigami kori!" za guni. **5** Nari za dogoro lao tadi ari kori aza, za rovea palu mari vaniziu kaki zava za gua. **6** Ba za paranga i Pita, "Na poata siliva beto na qolo za kepore vagila na qua ara, ba aza vei qa izongia za ma vanigo ao: pa korapa izongona i Jisu Karisito pa Nazareti za mu turu ko mu rerege!" za guni. **7** Beto za lao arua i Pita za na lima kale matuana na tinoni za qao ani, ko za bako vaturua. Nari pa totozo tugu aza qari neqi za na nenena beto na varivarijoka pa kuta nenena na tinoni aza, **8** ko za soqolo turu ko za podalai rerege gu beto za tutiria luge pa kakabarena zelepade ari kori. Ko za rerege, za soqosoqolo beto za kole vatarazaea aza za na Tamaza. **9** Ko ria na minete tinoni za qari batiadia tu za na kole reregena aza beto aza vei za kole vatarazaea na Tamaza aza. **10** Beto qari dogoro vatavagigaliadia ria za aza tugu za na tinoni za kolekole nyumu tepatepa pa kakabarena zelepade pa Atakamana Batabataleana. Ko qari gabara betoni ria aza vei za taroiti pana tana. **11** Ego ko totonai za korapa aru tamana tadi ari Pita i Jone za na tinoni za tasalana ani, nari za ria doru tinoni za qari abutu varikamu lao tadi ari kue pa ia ketakoi qari gigalani na Suvesuverena ti Solomone, ko qari gabara beto pudaladia ria doru. **12** Ko totonai za batiria i Pita ria na minete tinoni qari varikamu, za paranga lao tadiria, ari za gua vei, "Ka viza tinoni Izireli tavitiqu! Ae za vei ko gamu gabarani tu gamu za na ginugua ani? Ae za vei ko gamu dogoro tari veidigami kale tu na mami neqi babi na mami pangagana na Tamaza gami kori za tasalanani ko za rerege za na tinoni ani? **13** Na Tamaza tadi ari Ebarahami i Aisake beto i Jekopi, aza na Tamaza tadiria na boko tamada pa moa, za tori valavatia tu i

Jisu na nana nabulu, aza gamu tugu gamu loi laoni tana qavuna ko za tavauke. Ko gamu kilu paleni gamu aza pa moena i Paelati, totonai za nyorogua ruvatia aza. **14** Gamu tugu za gamu kilu paleni na tinoni liosona beto na tuvizina, goto gamu tepaia tu gamu ti Paelati za na tinoni varivarivaina ko za taruvata vadigamu aza. **15** Na kutana na toa za gamu vaukea gamu, ba aza tugu za na Tamaza za tori vaturu mulea tu pa uke. Ko pa nana turumule aza za gami za na tinoni gami batia ko koviria gami korapa vavakatoni na veveina. **16** Ko pa vinazozotona na izongona aza za tavaneqi soga za na tinoni gamu batiamiu beto gamu gilagilaimiu ani. Ko koko vei pa rangena gu na izongona aza za tasalana valeana za na tinoni pa moemiu gamu doru ani. **17** Ba, ka viza tavitiqu, qa gilagila valeaniaqua ara za pana rura gu gamu roitini gamu beto ria na tinoni qari matamatadigamu za na ginugua ari. **18** Na Tamaza za vagore votua aza vei za tori pojai tu perangaina tadiria doru tinoni korokorotai na veveina mina gozoro vitigi vei tugu zara za na nana Karisito za gua. **19** Ko koviria mu loi paledi ria na miu sela ko mu gabala lao tana Tamaza, ko aza mina taleozodigamu. **20** Ko muna vei gamu nari za ria na totozo minyere pana tapata za mari lame vei tana Bangara ko mari tavakopele ria na bulomiu, beto mina garunu lameni za na Karisito za tori uduku vadigamu tu gamu, aza i Jisu. **21** Ba mina suvere mae pa noka aza tinganai mina kamua mae tu za na totozo mina vakorega sogaria doru zakazava na Tamaza, aza vei za tori pojai pa moa tu aza tadiria na nana tinoni korokorotai madidi. **(aiōn g165)** **22** Ura ari za tori paranga vei tu i Mosese, ‘Maka tinoni korokorotai vevei ara za mina vaturua na Bangara na miu Tamaza, ko na tinoni aza za maka pana tavitimiu zozoto gamu. Aza za muna vatabea gamu pa doru zakazava vei rari vei mina gudigamu aza. **23** Aza na tinoni minake vatabea za na tinoni korokorotai aza za mina tapikata pale zozoto tadiria na tinoni tana Tamaza aza,’ za gua. **24** Ko ria doru tinoni korokorotai za podalai ti Samuela ko mi lame za qari tori paranga vakoledi tu ria na totozo ari. **25** Gamu tu ko na tudi ria na tinoni korokorotai, ko tadigamu tugu za na taringutinguti za roitini na Tamaza tadiria na tamamiu pa moa tonai ari za gua vei ti Ebarahami, ‘Ko pana maka tutimu ao za mana manadi ara ria doru pukupuku tinoni pa kasia guguzu,’ za gua. **26** Ko tadigamu momoe mae tu za garunu lameni na Tamaza za na nana nabulu tonai za vaturua, ko mi manadigamu tonai muna gabala loi paledi ria na miu roiti ikikeredi gamu za gua,” za gua i Pita.

4 Ego totonai qari korapa vavakato tadiria na tinoni ari Pita i Jone, nari za qari lame tadi ari kori ria na kuta iama, na matamata tadiria na tinoni kopu pa kakabarena zelepade, beto ko ria na Sadusisi. **2** Qari tagigirini ria aza vei qari korapa varivagigalai ari kori tadiria na tinoni beto na veveina qari taraeni za ria na tinoni ukedi za pala mari turu mule maka moqaza vei i Jisu ba za turu mule pa uke qari gua. **3** Ko qari aru tamanaria ari kori ko qari lao valugeria pa leo ruma varipiuna ko mari adonia mina rane soga qari gua, ura za tori tata tu za na bongi. **4** Ego ba kubodi ria qari nongoria na tinarae ti Pita za qari vazozoto, ko na ngutidi ria qari vazozoto za padapada vei ka lima vuro tinoni za totonai. **5** Ego ko za rane soga na kota nari za qari varikamu pa Jerusalema ria na tinoni matamata tadiria na Jiu, ria na tiolata matamata, beto ria qari varivagigalaini na Vavanau. **6** Ego ko qari somana ari Hanasi na kuta iama lavata, i Kaiapasi, i Jone, i Alekezada, beto ria kaki tavitina mule na kuta iama lavata. **7** Ko qari lao vatururia pa moedi ria na tiolata ari Pita i Jone, beto za qari nanazaria, ari qari gudi vei, “Na neqi zavana babi pana izongona i zei za gamu roitidi gamu kori ria na zakazava ari?” qari gudi. **8** Ego nari za tapugeleni i Pita za na neqi tana Ongu Tabuna, ko za oe laoria, ari za gua vei, “Gamu ka viza na tinoni matamata beto na tiolata matamata tadiria na tinoni! **9** Ego pa rane pa ngenari ani za gami tananaza vilovilotoni gami za na veveina na roiti leana za taroiti tana na tinoni za qao ani beto ko pana ae zona vei za tasalana aza. **10** Ko leana, mu gilagila valeania ropi gamu doru beto ria doru tinoni Izireli ani: Pana izongona i Jisu Karisito pa Nazareti aza gamu tugu gamu vaukea pa korosi ba na Tamaza za tori vaturu mulea tu, za turu pa moemiu gamu na tinoni tasalana valeanana za na tinoni ani. **11** Ko aza tugu i Jisu ani za pojai na veveina na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, ‘Na patu qu kilu paleni gamu na tinoni vavaturu ruma, za aza tugu za na kuta patu vizovizo,’ za gua. **12** Ko zake kole mule tana maka goto tinoni za na inaalo, ura kepore mule za maka izizongo za tavakukuni na tinoni pa kauruna na noka pa kasia guguzu vei mina boka alogita za gita,” za gua i Pita. **13** Ego ko totonai qari batia ria na tiolata qari varikamu za na paranga varene tadi ari Pita i Jone, beto ko qari gilagilaidia tugu vei ria na tiolata za na tinoni suvesuveredi gu nake sikulu valeadi ria, nari za qari gabara. Ba qari gilagila kamua tugu ria na tiolata za na tinoni qari tututi ti Jisu za ari. **14** Beto ko qari batiadia tugu za korapa turu tavitirianana ari Pita i Jone vei za na tinoni za tasalana, ko qarike boka pojai maka za. **15** Ko qari vavoturia ari kori, ko qari kole

varivavakato makadi ria. 16 Qari varivarinanaza, ari qari gua vei, “Ae tana roiti veidi gita ari kori ari? Ura maka roiti varivagabarana za qari roitini ari kori, ko ria doru tinoni Jerusalema ba qari tori gilagila betoadia tugu, beto ko gita ba taneke boka vasekea za na roiti ani. 17 Goto keta vei ko mi tapiara lao tadiria doru tinoni za na ginugua ani, nari za ta paranga vabalauria gu ko koviria marike vavakato sogani tadiria na tinoni za na izongona i Jisu,” qari gua. 18 Ko qari kuku valuge sogaria ari kori, ko qari pojadi za marike izongo vavakato sogani babi varivagigalai pana izongona i Jisu ari kori qari gudi. 19 Nari qari oe lao tadiria ari Pita i Jone, ari qari gua vei, “Vei mina tuvizina pa moena na Tamaza za gamu za muna tavatabe babi na Tamaza tu, za gamu mu dogoro pikatia aza. 20 Ura gami za mamike boka ngujupukuni aza vei gami batia beto gami nongoria,” qari gua ari kori. 21 Nari za qari vanyumu vamauria ria na tiolata za na dia paranga vinabalau lao tadi ari kori, beto za qari vavotu keniria. Qarike boka batia ria na tiolata za ae zona vei bari vakilasaria ari kori, ura ria doru tinoni za qari vatarazaea na Tamaza pana roiti varivagabarana za taroiti. 22 Ura na tinoni za tasalana ba za tori jola tu madengavuluputa aorona. 23 Ego ko pa liguna qari ruvata vakeniria, nari za qari lao tadiria na boko tavitidi ari Pita i Jone ko qari vavakato vadi aza vei qari gudi ria na kuta iama beto na tiolata matamata. 24 Ko tonai qari nongoria ari ka viza tinoni qari vazozotoa aza vei qari pojai ari Pita i Jone, nari za qari makarai maka pana varavara ko qari makarai paranga lao tana Tamaza. Ari qari gua vei ria, “Bangara lavata, ao qu vapodakia za na noka na pezo na ivere beto doru zakazava qari kole pa leodi. 25 Ari za qu parangadi ao pana Ongongu Tabuna aza vei za pojai na mua nabulu i Devita na tamamami, ‘Ae za vei ko qari kukiti tu ria na puku tinoni beto ko qari varingododi tu ria na roverove goborodi? 26 Qari tori turu vanaqiti tu ko mari varipera qari gua ria na bangara pa pezo, beto ria na tinoni matamata qari varikamu ko mari variraja lao za tana Tamaza beto na nana Karisito qari gua,’ za gua. 27 Ko aza tugu za na varikamu qari tori roitini tu pana ia pani. Ari Herodi i Ponitiasi Paelati beto vei tugu ria na tinoni karovodi beto ria na tinoni Izireli za qari varikamu ko qari rajai i Jisu aza na mua nabulu liosona qu tori udukia tu ao. 28 Ko qari roiti vagore voturia gu ria ria na zakazava qu tori pada vakoleria tu ao pana mua neqi beto na nyorogua. 29 Zara za vei, Bangara, ko mu dogororia ria na roiti varivamatagutudi mari roiti lamedi qari gua, beto ko mu vadigami na vinavarene gami na mua nabulu ko mami pogozo turuni na mua paranga. 30 Mu alaka lameni tu na limamu ao ko mari taroiti ria na salana, na roiti neqidi beto na roiti varivagabaradi pa korapa izongona na mua nabulu liosona i Jisu,” qari gua. 31 Ego aza tugu qari beto varavara, nari za jojou za na ia ketakoi qari kole varikamu ria. Beto ko za pugeleria na Ongu Tabuna ria doru ko qari vareneni ria za na vavakatoni na paranga tana Tamaza. 32 Ego ko ria na minete tinoni qari vazozoto za qari makarai maka pana bulo beto pana roquroqu, ko kepore maka ria bi pojani na nana gu makana ria na nana zakazava za izongoria, goto ria doru za qari makarai variizongodi gu doru dia zakazava. 33 Ko pa korapana na neqi lavata za qari kole vavakatoni ria na tinoni tagarunudi za na turumule ti Jisu, beto ko na mana lavata tana Tamaza za somana tavitiria ria doru. 34 Kepore maka ria za bi qaqani maka zakazava. Ura ria na poredia pezo babi na ruma za qari okoto vavaidi za na dia izizongo ria, ko na poatadi na zakazava qari vavaidi 35 za qari okoto pogozo laodi tadiria na tinoni tagarunudi, ko qari tavaia lao tadiria vei bari qaqani maka zakazava. 36 Ko i Josepa, maka tinoni na butubutu Livai na podona pa nuza Saeparasi, za roiti vei aza. Ria na tinoni tagarunudi qari vaizongoni i Banabasi aza (na ginuana za na tinoni za juka vaneqiria na goto tinoni). 37 Za vavaini aza za maka nana iapeki kobu pezo, beto za pogozo lao vadi ria na tinoni tagarunudi za na poatana za tekua.

5 Ego ko kolenana za maka tinoni na izongona i Hananisi beto na maqotana i Sapira. I Hananisi ba za vavaini tugu za iapeki nana izizongo 2 beto za pogozo laoni tadiria na tinoni tagarunudi za maka kobuna na poata, goto maka kobuna za peki aru golomia. Ko na maqotana ba za gilagila valeania nana beto za vaegoa tugu za vei aza. 3 Nari za paranga laoa i Pita aza, ari za guni vei, “Hananisi! Ae za vei ko qu vamalumia tu ao i Setani ko za lalaeni na bulomu, ko qu sekesekea tu ao za na Ongu Tabuna beto ko qu peki aru golomia tu ao za na kobuna na poatana na pezo qu vavaini ao? 4 Totonai qu oqoro vavaini ao za na mua tugu ao za na pezo, beto ko pa liguna qu vavaini ao nari za kole tugu pana neqi tamu za na poata ko muna boka varoiti veini aza vei qu nyoroguani. Ko ae za vei za qu vakolea tu pa bulomu ao za na roquroqu ikerena ani ko qu sekesekeni tu ao za na kobuna qu valamea? Nake tinoni za qu sekesekea ao, goto na Tamaza tu!” za gua i Pita. 5 Aza tugu za nongoro betoria i Hananisi za na paranga ari, nari za lotu ko za loia gu aza za na singo. Ko qari matagutu vitivitigi ria doru tinoni qari

nongoria na ginugua aza. **6** Goto ria kaki tinoni zazae korega za qari lao udea za na kobukobu tinina ko qari pala keni golomia. **7** Ego ko za jola padana kue aoa, nari za na maqotana za lao gu mule bola, ba za oqoro nongoroni aza za na veveina na marenena. **8** Nari za nanaza laoa mule i Pita aza, “Ae vei, ani tugu za na doruna na poata gamu tekuni na laena na pezo gamu kori tamabaragozo?” za gua i Pita. Nari za paranga i Sapira, “E, aza tugu,” za gua. **9** Beto za paranga lao tana i Pita, “Ae za vei za gamu varivaegoni tu gamu kori baragozo ko gamu podekia za na Ongu Tabuna tana Bangara? Dogoro ko! Ria na tinoni qari koni pala keni golomia na marenemu za qari tori korapa tu turudia pa atakamana zara, ko koviria ao mule za mari pala votunigo,” za gua. **10** Nari pa totozo tugu aza za lotu pa moena i Pita i Sapira ko za loia gu za na singo. Ko qari lao qari gua ria na tinoni koregadi nari za qari batia za tori uke tu, ko qari pala votu keni golomia gu mule aza pa keketaina na marenena. **11** Ko za matagutu vitivitigi za na ekelesia doruna beto ria doru qari nongorodi na zakazava ari. **12** Ego ko kubo vinagilagila neqidi beto na roiti varivagabaradi za qari roitidi ria na tinoni tagarunudi tadiria na tinoni. Beto ria doru tinoni qari vazozotoa na Bangara za qari makarai varivarikamu pa ia pa zelepade qari gigalani na Suvesuverena ti Solomone. **13** Kepore mule za maka tinoni bi varene lao somana tavitiria ria, ba qari dogoro valavataria ria na tinoni qarike vazozoto ria na tinoni tana Bangara ari. **14** Ko qari mota tugu lalaodia ria qari vazozotoa na Bangara ko qari somana tanguti taviti tadiria na tinoni tana Bangara, ria na tiolata marene na reko. **15** Qari koi vei tanongoro za na roiti varivagabaradi qari roitidi ria na tinoni tagarunudi ko pa lodaka zona tu ba ria na tinoni za qari pala laodi ria qari mo ko qari lovanga vadi na lovu beto qari vakoleria pa dia kolekoledi. Qari roiti vei zara ko totonai mi rerege jola vei ketakoi i Pita nari za na onguna gu ba mina onguria qari gua. **16** Ko ria na minete tinoni lame veidi pa guguzu varilivutaina pa Jerusalema za qari okoto toka kamudi ria qari mo beto ria na tinoni za koleria na tomete ikikeredi, ko qari tasalana beto ria doru. **17** Ego ko na kuta iama lavata beto ria doru nana tinoni varitokai (ria na minete tadiria na Sadusisi) za pugeleria na kono. **18** Ko qari aru tamanaria ria na tinoni tagarunudi, ko qari valugeria pa ruma varipiuna. **19** Ba maka mateana tana Tamaza za lao na bongina tugu aza ko za revangia za na atakamanana na ruma varipiuna, ko za toka votudi ria na tinoni tagarunudi. Beto ari za gudi vei, **20** “Mu lao turu pa kakabarena zelepade ko mu vavakatoni tadiria na tinoni za doruna na veveina na nongorona na toa ani,” za gudi. **21** Ko pa liguna qari nongoria aza za poja veidi na mateana, nari za na volavolaza lea qari lao luge pa kakabarena zelepade ko qari podalai varivagigalai mutugu tadiria na tinoni. Ego na kuta iama lavata beto ria na nana tinoni varitokai za qari kuku varikamudi ria na tiolata pa kauniseli beto ria doru tiolata tadiria na Jiu, beto za qari valaoa za na garunu pa ruma varipiuna ko mari tatoka lame pa moedi ria na tinoni tagarunudi qari gua. **22** Ba tonai qari lao kamu pa ruma varipiuna ria na nabulu kopu, nari za qarike batiria ria na tinoni tagarunudi. Ko qari mule vavakato vadi ria na minete tiolata, **23** ari qari gua vei, “Koi! Na ruma varipiuna za gami lao batia za na tapate vamauru kolena beto ko ria na tinoni kopu za qari korapa tugu turu katapadia pana atakamana. Ba totonai mami revanga gami gua, nari za kepore maka tinoni babi batia pa leona,” qari gua. **24** Ego totonai qari nongoria ria na kuta iama beto aza na matamata tadiria na tinoni kopu pa kakabarena zelepade za vei zara, za qari rura gu koledia. Na za beka za mina pidoko pa ginugua ani qari gua. **25** Beto za bola gu za maka tinoni, ko ari za gudi vei, “Koi, boko tiolata! Ari ka viza tinoni gamu valugeria pa ruma varipiuna za rari, qari tori korapa tu turu varivagigalai tadiria na tinoni pa leo kakabarena zelepade,” za gua. **26** Nari za taloi keni za na matamata tadiria na tinoni kopu pa ruma zelepade beto ko ria na nana nabulu kopu, ko qari lao toka muledi ria na tinoni tagarunudi. Ba qarike toka arariadi na vavitigiria, ura qari matagutu tagona patu tadiria na tinoni. **27** Ego ko qari toka lugedi ria na tinoni tagarunudi ko qari lao vatururia pa moedi ria na kauniseli. Beto za nanazaria na kuta iama lavata, **28** ari za gua vei, “Gami tori vakoledigamu tu na suqutu gami ko munake varivagigalaini tadiria na tinoni za na izongona na tinoni ani gamigudigamu. Ba dotu! Gamu valekoia doru kota pa Jerusalema za na miu varivagigalai, beto ko gamu vagoredigami mutu gami za na uke tana tinoni ani!” za gudi. **29** Nari za oe lao i Pita beto ria na tinoni tagarunudi, ari qari gua vei, “Za poreveveina jola za na Tamaza gu za mina tavatabe, nake ria na tinoni! **30** Na Tamaza tadiria na tamada pa moa za tori vaturu mulea tu i Jisu, aza gamu tugu gamu patani pa korosi ko gamu vaukea. **31** Ba aza tugu za valavatia na Tamaza pa kale matuana, ko na tuni Bangara beto na inaalo aza. Ko aza za mina vadi na totozo ria na tinoni Izireli ko mari gabala pa dia sela ko mari taleozo. **32** Ko gami tugu ari beto vei tugu na Ongu Tabuna za na vinazozotodi ria na zakazava ari, ko na Ongu Tabuna aza za na varivana tana Tamaza tadiria qari vatabea

aza," qari gua. **33** Ego ko totonai qari nongororia ari ka viza meba pa kauniseli za vei zara, nari za qari tagigiri vikevikeredi ko mari vaipaledi qari gua ria na tinoni tagarunudi. **34** Ba za soqolo turu za maka ria na Parese na izongona i Qamalieli (maka tinoni varivagigalai tugu pa Vavanau ti Mosese aza beto ko maka tinoni tapangagana tugu tadiria doru tinoni), ko za pojadi ria na tinoni kopu ko mari vavoturia iapeki totozo ria na tinoni tagarunudi za gua. **35** Beto za parangaria ria pa kauniseli, ari za gua vei, "Ka viza tinoni Izireli! Mu dogoro viloto valeania aza gamu korapa roitini gamu tadiria na tinoni ari gamu gua. **36** Nake zovaina pa viza gu ari za bola votu lame i Teudasi ko maka tinoni poreveveina aza za gua. Ria pada vei made gogoto tinoni za qari tutia aza. Ba totonai za tavauke aza, nari za ria na tinoni qari kole tututia aza za qari okoto tapipiara, ko za manyao gu za na roiti tana. **37** Pa liguna aza za turu votu lame mule pa totozo qari tanguti ria na tinoni za maka tinoni Qalili, na izongona i Jiudasi. Ko maka puku minete tinoni mutugu za qari tutia aza. Ba aza ba za tavauke mutugu, ko ria qari kole tututia aza za qari okoto nyanyalia mutugu na kota. **38** Ko pana ginugua taqe dogoria ani, za ani gu za na qua vavanau tadigamu: Muke kotiria ria na tinoni ari! Mu loi vakeniria gu! Ura vei mina lame veina gu pana tinoni za na nyorogua babi na roiti ani, nari za pala mina tapiaranana gu ani. **39** Ba vei mina koko lame veina tana Tamaza aza, nari za pala munake boka vanogotoria gamu ria, goto pala muna raja mulea gu na Tamaza za vei," za gudi. Nari qari vaego betoa ria za na paranga ti Qamalieli, **40** ko qari kuku valuge sogaria ria na tinoni tagarunudi ko qari majamajaria. Beto za qari suquturia ko marike vavakato soga pa izongona i Jisu qari gudi, beto za qari loi vakeniria. **41** Ko qari taloi votu keni pa kauniseli beto qari qeraqera tu ria na tinoni tagarunudi, ura qari dogoro veini maka zakazava poreveveina ria za na Tamaza za vamalumuria ko qari somana gozoroni vitigi varivakekeana ria za na izongona i Jisu. **42** Beto ko doru rane pa kakabarena na zelepade beto ko tinganai vei doru rumaruma tadiria na tinoni za qarike koroto varivagigalaini na vavakatoni ria za na nongoro leana na veveina na Karisito i Jisu qari gua.

6 Ego pa totozo ria totonai qari kubo tugu lalaodia ria qari vazozotoa na Bangara, nari za pidoko votu za maka qumiqumi tadiria na tinoni Jiu qari parangani na paranga Qiriki. Qari qumiqumidi ria ria na tinoni Jiu qari parangani na paranga Hiburu, ura ria na tinoni Jiu qari parangani na paranga Qiriki za qari tadogoro pale pa totozo ia doru rane ria na dia nabonaboko reko. **2** Nari qari kuku varikamudi ari ka manogori tinoni tagarunudi ria doru tinoni qari vazozotoa na Bangara, ko ari qari gudi vei, "Zake leana za gami mami loi pale na paranga tana Tamaza ko mami kole gu tapatianani na ia ganigani na poata. **3** Ko, ka viza tavitimami, mu mijataria ka vitu tinoni pa varikorapaimiu, ria za pugeleria na Ongu Tabuna beto na tavagigala. Ko ria za mami udukudi na roiti varivariiani na ganigani na poata ari. **4** Goto gami za mami aru tokatokai za na varavara beto na roiti ninabuluna na paranga tana Tamaza," qari gua. **5** Ego ko qari qerani ria doru tinoni qari tutia na Bangara za na roquroqu ani, ko qari mijataria ari: I Sitivini (aza na tinoni za togaza vaneqi pa rangerange beto za pugelia na Ongu Tabuna), i Pilipi, i Porokorosi, i Nikano, i Timoni, i Pamenasi, beto i Nikolasi na tinoni pa Anitioki, aza maka tinoni karovona za gabala lao pa zona vatarazae tadiria na Jiu mae perangaina. **6** Ko ria ari za qari toka laodi tadiria na tinoni tagarunudi, ko qari varavaradi beto qari vaopodi na limadi. **7** Ko na paranga tana Tamaza za tapiara rerege doru ia beto ko na ngutidi ria pa Jerusalema qari tutia na Bangara za zake oriavo tugu motana. Na motadi ria na iama za qari vatabea ko qari tutia za na nongorona na Bangara. **8** Ego i Sitivini, za pugelia na bokaboka beto na neqi tana Tamaza, za kole roitidi zoku roiti varivagabaradi beto na vinagilagila lavatadi tadiria na tinoni. **9** Ba kaki tinoni ria na somanadi pa ruma varivarikamuna tadiria na tinoni qari tagigala Na Tinoni Taruvatadi za qari podalai varigua lao ti Sitivini. Ria na tinoni Jiu ari za na lame veidi pa Sairini, pa Alekezadaria, beto pa pikata guguguzu pa Silisia beto pa Esia. **10** Ba qarike boka kolosia ria za na gigalai beto na neqi tana Ongongu za izongia i Sitivini totonai za paranga. **11** Ko qari peki tabara golomoria ria kaki tinoni ko ari qari gua vei, "Gami nongoriamami gami za kole poja vikevikeria na tinoni zana i Mosese beto na Tamaza," qari gua. **12** Ko pa zona vei aza qari vatagigiriria ria na tinoni, na tiolata matamata beto na tinoni qari varivagigalaini na Vavanau ti Mosese, ko qari lame aru tamania ria i Sitivini ko qari toka laoni pa kauniseli tadiria na Jiu. **13** Beto qari tekuria ria na tinoni mari vavakato sekeseke, ko ari qari gua vei, "Na tinoni ani za zake beto tugu poja zazaea za na zelepade madina ani beto ko na Vavanau ti Mosese. **14** Ko gami nongoriamami tugu gami za ari za gudi vei aza, 'Aza i Jisu na tinoni Nazareti ani za pala mina jegara paleni za na zelepade ani beto ko mina soga paledi ria na uana tututi i Mosese tu za vakarovo lame vadigita gita,' za gua," qari gua.

15 Ego ko totonai za qari dogoro tari vatogazia ria doru qari somana nyumu pa kauniseli i Sitivini, ura na izumatana za kabere vei na izumatana na mateana.

7 Ego beto za nanazia na kuta iama lavata i Sitivini, "Ae za vei, qari zozoto tugu doru zakazava qari jutunigo ria ari?" za guni. 2 Nari za oe lao i Sitivini, ari za gua vei, "Ka viza turaqu beto na tamaqu, mu nongoro lameziu! Na Tamaza lavata za vatadogoroni makana tana tamada i Ebarahami totonai tu za korapa suvere aza pa Mesapotamia, totonai za oqoro lao suvere pa Harani aza. 3 Ko ari za gua vei za na Tamaza tana, 'Mu taloi pana mua guguzu zozoto beto tadiria na mua butubutu tinoni, ko mu lao suveria na ia mana vabatinigo ara,' za guni. 4 Nari za taloi pa guguzu tadiria na tinoni Kaladia i Ebarahami, ko za lao suvere pa Harani. Pana liguna tu za uke na tamana beto za pojani na Tamaza aza ko za rijo lame suveria za na ia gamu korapa suveria gamu pani koviria. 5 Ba na Tamaza zake vani maka iapeki izizongo babi maka kobu pezo za pa ia pani; goto za taringutingutini za aza beto ria na tutina aza uka riza tu za mari izongia, ba pana totozo aza za oqoro pore na tuna i Ebarahami. 6 Ari za paranga vei na Tamaza ti Ebarahami, 'Ria na tutimu ao za mari lao suvere vei na tinoni karovodi pa maka goto guguzu, ko mari tavapinauzu na tanganganguluka made gogoto aoro. 7 Ba pana liguna aza mana vakilasia ara za na puku tinoni za vapinauzuria ria, ko mari tavavotu keni ria pana guguzu aza ko mari kamu suvere vatarazaeziu ara pana ia ani,' za gua na Tamaza. 8 Beto na Tamaza za vani maka vinagilagilana na nana paranga vinaego aza, ko na vinagilagilana na paranga vinaego aza za i Ebarahami za tapobe. Ko tonai za podo i Aisake nari za i Ebarahami ba za pobea tugu aza tonai za vesu ranena, ko i Aisake ba za pobea mutugu i Jekopi, ko i Jekopi ba za poberia mutugu ari ka manogori tuna marene, ari ka manogori tamada gita pa moa. 9 Ego ko qari konokonoa tugu ari ka viza tamada zara i Josepa na taidi zozoto, ko qari vavaini ko pa Ijipi tu za gore suvere. Ba na Tamaza za suvere somana tana, 10 ko za vasarea pa doruna na nana tapata, beto za vani tugu vei na gigalai beto za tadogoro valavata pa moena i Pero, na bangara Ijipi. Beto ko i Pero za vaqavunaia pa Ijipi beto pa nana ruma aza. 11 Ego beto za raja pa doruna na guguzu Ijipi beto pa Kenani za maka songe lavata, ko za kamuria na tapata lavata ria na tinoni, ko kepore ketakoi bari teku ganigani ria na tamada totonai. 12 Ego totonai za nongoroni i Jekopi za pa Ijipi za kolenana na ganigani qari gua, nari za garunu vagoreria ria na tamada na totozo momoe. 13 Ego na vinaori totozo qari gore, nari za i Josepa za ule vakabere vadi na boko tugana za na veveina makana. Ko totonai za gilagilaria i Pero ria pana tatamana ti Josepa. 14 Ego beto za kuku vagorea i Josepa i Jekopi na tamana, beto ria doru tatamana; ari ka vitungavulu lima ria doru. 15 Ko za rijo gore pa Ijipi i Jekopi, ko ketakoi za uke aza beto vei tugu ria na boko tamada gita. 16 Na kobukobu tinidi za qari tapogozo mule zae pa Sukemi, ko qari tagolomo pa leo bevi aza i Ebarahami tu za vaini poata tadiria na tuna i Hamoa pa Sukemi. 17 Ego totonai za tata za na totozo beto mina vagore votua na Tamaza za nana taringutinguti za ule votuni ti Ebarahami, za qari mota tugu lalaodia ria na tinoni tadigita ko qari zoku pa Ijipi. 18 Ego za turu soga pa Ijipi za maka goto bangara aza zake gilagilai i Josepa. 19 Za tutidi na nana roquroqu na bangara aza ria na nada tinoni ko za ngangaguluria ria na tamada, beto za vakoledi na vavanau ko qari vakole votu paledi ria na dia koburu melalu ko qari tavauke pale. 20 Pana totozo aza za podo i Mosese, ko maka koburu batabata leana pana tana Tamaza aza. Kue popu za tapauzu pa ruma tana tamana aza, 21 beto totonai za tavavotu keni aza pa ruma tana tamana, nari za buti tekua na tuna reko i Pero aza ko za pauzia beto za kopu veini na tuna zozoto aza. 22 Ko za tavagigalai pana doruna na varivagigalai pa Ijipi i Mosese, ko maka tinoni bokaboka pana paranga beto pana roiti aza. 23 Ego totonai za madengavuluputa aorona, nari za pidoko lame pa roquna i Mosese za na roquroqu ko mi lao tu ovikiria mae ria na tavitina ria na tinoni Izireli za gua. 24 Ko tonai za lao kamu nari za batia za maka tinoni Ijipi za korapa majamajai za maka tinoni Izireli. Nari za lao tu aza ko za tokani za na tinoni Izireli, ko za maja vauke pale za na tinoni Ijipi. 25 Za kole roquroqua i Mosese za palu pala mari dogoro vakaberia ria na tavitina za na Tamaza pala mina varoitia aza ko mina ruvataria ria za gua, ba qarike boka dogoro vakaberia ria za vei aza. 26 Ego za rane soga mule na kota nari za batiria ari kori tinoni Izireli qari korapa varipera. Nari za lao toke vabuleria aza ari kori, ari za gudi vei, 'Ei, kori qokolo, gamu kori za na tamatazi gu, ko muke varikomiti!' za gudi. 27 Ba maka ari kori aza za vaimoeni na varipera za juju varijoa i Mosese, beto ari za guni vei, 'I zei za mijatigo ko muna matamatadigami beto muna tutidigami gami na tinoni ao? 28 Qu nyorogua vai veiniziu na tinoni Ijipi pa nyoro ara ao?' za guni. 29 Nari za uku i Mosese totonai za nongoria na paranga ani, ko za keni tu suvere veinana gu na tinoni karovona pa guguzu pa Midiani. Ko ketakoi za vaporeria aza za

kori tuna marene. **30** Ego pa liguna ka madengavulu aorona aza ketakoi, nari za votu tana pa qega pa kubo pa Saenai za maka mateana pa maka suvege za vurungu memea vei na iku. **31** Ko totonai za batia nari za gabara i Mosese, ko za rerege tata lao ko mi dogoro valeania za gua nari za nongoria aza za na mamalaingina na Bangara, ari za gua vei, **32** 'Ara za na Tamaza tadiria na tamamu; na Tamaza tadi ari Ebarahami, i Aisake, beto i Jekopi,' za gua. Za matagutu vitivitigi i Mosese ko zake boka dogoro valeania. **33** Beto za paranga lao tana za na Bangara: 'Mu ruvata vagoreria na sadolo pa nenemu, ura na ia qu korapa turua zana za na pezo madina. **34** Qa tori batia tu ara za na vitigi tadiria na qua tinoni qari korapa pa Ijipi beto qa tori nongoria tu ara za na lukana uuidi, ko qa gore lagere ara ko mana aloria. Ko koviria mana garunu gorenigo pa Ijipi ara ao,' za gua za na Bangara. **35** Ko i Mosese tugu ani, aza qari kilu paleni ria beto ari qari paranga veini, 'I zei za mijatigo ko muna matamatadigami beto muna varitutidigami gami ao?' qari guni, za aza tugu za garunia na Tamaza ko aza za na dia tinoni matamata beto za ruvataria pa varitokai tana mateana za votu pa iku za vuruvurungu pa suvege. **36** Aza tugu i Mosese ani za toka votudi beto za roitidi na roiti beto na vinagilagila varivagabaradi pa Ijipi, pa Kolo Jemere, beto pa qega, pa korapana ka madengavulu aoro. **37** I Mosese tugu ani za ari za poja veidi ria na tinoni Izireli, 'Maka tinoni korokorotai vevei ara ko na tinonimiu zozoto gamu za mina vaturu vadigamu na Tamaza,' za gua. **38** Ko i Mosese za na somanana tugu tadiria na varikamu tinoni pa qega, ria na tamada, beto ko za somana vavakato tavitia na mateana pa kubo pa Saenai. Ko aza za tekua za na vavanau toana, beto za vakamu lamea tadigita. **39** Ego ba qari daidia vatabea ria na tamada i Mosese, goto qari kilu paleni tu beto na bulodi za gabala mulenana pa Ijipi. **40** Beto ari qari guni vei i Eroni, 'Mu roiti vadigita kaki nada tamaza ko mari tokagita moko. Goto aza i Mosese ani, aza za toka votudigita pa Ijipi, za koviria taqeke gilagilai na manugu za beka za varajani!' qari gua. **41** Ko pa totozo ria za qari roitini ria za maka beku bulumakau, ko qari vavavui lao tana beto ko qari qerani za na roitina na limadi gu makadi. **42** Nari za kiludi na Tamaza ria ko za loi laodi ko qari vatarazaeria ria na seru pa noka, vei za takuti pa buka tadiria na tinoni korokorotai, aza ari za gua vei, 'Ka viza tinoni Izireli, nake taqu gamu pogozo lamedi ria na miu varivana beto na vavavui pa korapana ka madengavulu aoro pa qega. **43** Na ruma aqaqo vavavuina gu tana tamaza Moleki za gamu pogozia gamu, beto ko na beku kirena tu i Raipani, na miu tamaza seru, beto ria tu na beku gamu roitidi makamiu za gamu vatarazaeria. Ko pala mana adu vaqavaqata laolamedigamu ara pa guguguzu zoudi, pa maka kale laona pa Babiloni za gamu,' za gua. **44** Na ruma aqaqo tabuna, aza na vinagilagilana na Tamaza za somana tadiria, za qari izongia pa qega ria na tamada pa moa. Na aqaqo tabuna aza za taroiti tuti vei tugu aza na Tamaza za garununi i Mosese ko mina roiti tuti veini aza na kirena za vabatini. **45** Ko aza za na aqaqo tabuna qari teku vakarovia ria na tamada pa moa, ko pa totozo ti Josua qari pogozia tugu aza totonai qari luge lao ko na Tamaza za jupe vakeniria ria na puku tinoni qari suvere pa guguzu ani. Ko na aqaqo tabuna aza za kole kamua tu na totozo ti Devita. **46** Ko na Tamaza za qerani i Devita, ko za tepa laoa aza za na Tamaza ko mi roitini za maka ruma tabuna tana Tamaza ti Jekopi za gua. **47** Ba i Solomone tu za vaturu vani na ruma aza. **48** Ba na Tamaza ululuna jola za zake suvere pa ruma za taroiti pa limana na tinoni, za vei za pojai na tinoni korokorotai, aza ari za gua vei, **49** 'Na noka za na qua nyumunyumuna bangara, goto na pezo za na qua tetetena. Ko na ruma ae veveina mule za muna vaturu vaniziu ao, za gua za na Bangara, babi ae ia minyeminyerena veveina za taqu? **50** Ae vei? Nake pa limaqu makaqu ara qa roitidi doru zakazava ari?' za gua. **51** Boko duviduvili! Za patu na bulomiu beto zake lea tavonga na talingamiu za gamu! Gamu za doru totozo gamu upele pale na Ongu Tabuna, qari vei tugu ria na tamamiu za gamu vei tugu za gamu! **52** I zei mae za maka tinoni korokorotai barike koti ngangagulia ria na tamamiu? Qari vai paledi ria qari korokorotaini na lame tana nabulu tuvizina, ko koviria na nabulu tuvizina aza za gamu gamu gabala kanai beto gamu vaukea. **53** Ba gamu tugu za gamu teku vakarovia za na vavanau qari valameria na mateana ba gamuke tutia tu za na vavanau aza," za gua i Sitivini. **54** Ego ko totonai qari nongoria ria na meba pa kauniseli za na paranga ti Sitivini, nari za qari tagigiri vitivitigi ko qari garata ngaburukae tu. **55** Ba i Sitivini, za tapugeleni na Ongu Tabuna, za enga zae pa noka za gua, nari za batia za na malakapi tana Tamaza beto za batia i Jisu za korapa turunana pa kale matuana na Tamaza. **56** Beto ari za gua vei, "Dotu ko!" "Qa batia na noka za tarevanga, ko na Tuna na Tinoni za korapa turunana pa kale matuana na Tamaza," za gua. **57** Ego totonai za qari kuku iranga, ko qari suqutudi na limadi za na talingadi, beto ko qari makarai abutu toto laoia aza. **58** Qari ragata votuni pa peguruna na guguzu, beto qari kole

buti tarini patu aza. Ria na tinoni qari somana lame dogoria na tagonana i Sitivini za qari vagoreria na dia poko ko qari vakoleria pa kekere nenena maka tinoni koregana, na izongona i Saula. **59** Ko totonai qari korapa gonagonai ria, nari za ari za varavara kiu alili vei i Sitivini, "Kei, Bangara Jisu, mu teku vakarovia na ongonguqu," za gua. **60** Pa liguna za poja vei zara, nari za nyumu sori tungutungu pa pezo, ko za velavela vei ari, "Kei Bangara, muke nguti taridi ria ari za na dia sela ani," za gua, beto za loia za na singo.

8 Ego ko pa ranena tugu aza za podalai takomiti vikevikere za na ekelesia pa Jerusalema, ko ria doru tinoni vazozoto za qari okoto tapiara lao vei tu pa ia pikata guguzu pa Jiudia beto pa Sameria, goto ria na tinoni tagarunudi gu za qarike keni. **2** Goto kaki ria na tinoni za neqi na dia rangerange za qari lao lukana romaromai beto qari keni golomia za na kobukobu tinina i Sitivini. **3** I Saula za mi vamanyao pale za na ekelesia za gua, ko za luge makamakaria ria na ruma tadiria na tinoni, ko za ragata votuvotudi ria doru qari vazozotoa na Bangara, maqota na marene, ko za valugeria pa ruma varipiuna. **4** Ego ko ria tugu qari okoto tapiara lao vei doru kota za qari vavakatoni rerege za na paranga tana Bangara. **5** Ko maka ria i Pilipi. Za lao aza pa guguzu pa Sameria, ko za tarae velavelani tadiria na tinoni ketakoi za na veveina na Karisito. **6** Ego ko totonai qari nongoria beto qari batiria ria na roiti varivagabaradi za roitidi i Pilipi, nari za qari makarai vainongoro valeanadi ria na puku minete tinoni ria na tinarae ti Pilipi. **7** Ria na zoku za koleria na ongongu ikeredi za qari lukana gagateana totonai za ijiju votu paledi aza tadiria ria na ongongu ikeredi, beto zoku ria za uke kale kaki kobu tinidi beto qari qao za qari tasalana tugu. **8** Ko qari qera beto ria doru pa guguzu aza. **9** Ego na suverena tugu pa guguzu aza za maka tinoni porenana potana varivagabarana, na izongona i Saimone. Ko za tori dori zovai tu qari kole gabagabarani ria na tinoni Sameria ria na nana roiti varivagabaradi za kole roroitidi pa nana potana. Ko makana ba za pojai za maka tinoni poreveveina jola aza za gua. **10** Ko na guguzu doruna, peki na lavata, za perangaina qari kole vainongoro lao valeanani aza, beto ari qari gua vei, "Ani tugu aza na neqi tana Tamaza, aza za tagigala na Neqi Lavata," qari gugua. **11** Ko na totozo kakazana za qari kole nongonongoro valeania ria aza, ura za kole valoposo gabaradi na nana potana. **12** Ba totonai qari vazozotoa ria za na nongoro leana na veveina na binangara tana Tamaza beto na veveina na izongona i Jisu Karisito za taraeni i Pilipi, nari za qari paputaiso beto ria, na maqota na marene. **13** Ko i Saimone makana ba za somana vazozoto tugu ko za paputaiso beto za kole tututia i Pilipi. Ko tonai za batiria aza ria na roiti varivagabaradi beto na roiti neqidi lavalavata ti Pilipi, nari za kole gabagabaranana. **14** Ego totonai qari nongoroni ria na tinoni tagarunudi pa Jerusalema za na veveina qari tori teku vazozotoa tu ria pa Sameria za na paranga tana Tamaza, nari za qari garunu goredi tadiria ari Pita i Jone. **15** Ko totonai qari gore kamu, nari za qari varavaradi ria qari vazozoto ko mari tekua na Ongu Tabuna qari gua. **16** (Ura qari tapaputaiso gu pa izongona i Jisu na Bangara ria, goto za oqoro goreria na Ongu Tabuna.) **17** Ko qari vaopodi na limadi ari Pita i Jone ria, ko qari tekua za na Ongu Tabuna. **18** Ego totonai za batia i Saimone za totonai qari vaopodi na limadi ria na tinoni tagarunudi nari qari tekua na Ongu Tabuna ria na tinoni, nari za pogozo lame vadi na poata ari kori, **19** ko ari za gua vei, "Ara ba mu vaniziu tugu za na neqi zana, ko aza ma vaoponi na limaqu nari mi tekua tugu za na Ongu Tabuna," za gua. **20** Nari za oe lao tana i Pita, "Na mua poata siliva beto ao za mu uke manyaomiu! Ura qu roquroqua muna vaini na poata ao za na varivana tana Tamaza. **21** Kepore na iamu beto nake somanamu pa roiti gami korapa roitini gami ani ao, ura na bulomu za zake gozoro pa dogodogoro tana Tamaza. **22** Mu gabala ko mu loi pale za na mua roiti ikikerena ani beto ko mu varavara lao tana Bangara, ko aza mi taleozonigo za na mua roquroqu ikerena za kole pa bulomu. **23** Ura qa batia ara za pugeligo na konokono nyonyorogua beto qu korapa tapiu pa mua sela ao," za guni. **24** Nari za tepa lao i Saimone, ari za gua vei, "Ego, mu varavara lao vaniziu tu tana Bangara ropi, ko mike taroiti taqu aza qu guni ao zana," za gua. **25** Ego pa liguna qari poja vaneqineqini beto qari varivagigalaini ari kori za na paranga tana Bangara, nari za qari gabala mule pa Jerusalema. Pana dia rerege mule za qari kole vavakatoni za na nongoro leana tinganai vei guguzu pa Sameria. **26** Ego maka mateana tana Bangara za lame ti Pilipi, ko ari za gua vei, "Mu turu ko mu taloi zae keta pa kale gorena pa zona za koko pa Jerusalema ko za gore vei pa Qaza, na zona qega," za guni. **27** Nari za taloi i Pilipi ko za keni. Ko pa nana rerege za lao kamua aza za maka tinoni Itiopia. Maka tinoni matamata poreveveina aza, beto maka nabulu za kopudi na izizongo ti Kanadesi, na kalao pa Itiopia. Na tiolata ani za zae somanani na vinatarazaena na Tamaza pa Jerusalema, **28** ko pa totozo aza za korapa mule keni nana. Ko za korapa zae goregorenana pa nana

topitopilina aza, beto za korapa tiroa aza za na buka ti Aisea na tinoni korokorotai. 29 Nari ari za gua vei ti Pilipi za na Ongu tabuna, “Mu lao ko mu rerege tata pa topitopilina zana,” za guni. 30 Nari za abutu tata lao pa topitopilina i Pilipi za gua, nari za nongoria za korapa tiroa aza za na kutikuti ti Aisea na tinoni korokorotai, ko za nanazia, “Ae vei qu gilagilaimua tugu ao na ginuana aza qu korapa tiroa zana?” za guni. 31 Nari za oe lao za na tiolata aza, “Qokolo, ko bi mija tu! Kepore maka tinoni bi vakabere vaniziu vei ari, za ae vei beto mana boka vakaberia?” za gua. Ko za kukua i Pilipi, nari za keza i Pilipi ko za nyumu tavitia pa topitopilina. 32 Na kobu kutikuti ti Aisea za kole tiroa aza za ari za gua vei, “Za maka moqaza podeke vei na sipi za tatoka lao ko mina takubolo vauke aza, beto za vei tugu na lami zake vaqeu pa moena na tinoni za ngabungabuturia na vurungu sipi, nari za aza ba zake izongo vaqeu podeke tugu. 33 Za tavakea pa nganganguluu beto zake tatoka totonai qari pitua. Kepore maka tinoni bi gilagilai na tutina, ura za tateku pale pa pezo za nana toa,” za gua. 34 Ego ko za nanaza laoia na tiolata ani i Pilipi, “Mu ule vaniziu, na veveina i zei za pojai na tinoni korokorotai ani? Na veveina makana tugu, ba maka goto tinoni tu?” za gua. 35 Nari za podalai vavakato tugu pa titiro ani i Pilipi, ko za vakabere lao vani za na nongoro leana na veveina i Jisu. 36 Ego ko pa korapana na dia rerege gore pa zona ari kori za qari kamua za maka ia za kolea na pie, nari za paranga lao ti Pilipi za na tiolata ani, “Dotu ko, zana gu za na pie! Ae za vei ko manake boka tapaputaiso ara?” za gua. 38 Ko za vanogotoia na tiolata za na topitopilina, ko qari makarai gore pa pie ari kori Pilipi, ko za paputaisoia i Pilipi aza. 39 Totonai qari paro pa pie ari kori, nari zake oriavo tugu oqanai toka vakenia na Ongonguna na Bangara i Pilipi, ko na tiolata ani zake bati sogai i Pilipi. Beto za tutia na zona ko za qeraqera mi keni nana za na tinoni aza. 40 Goto i Pilipi za pa guguzu pa Azotasi mule za tabata. Ko za rerege vavakatoni aza za na nongoro leana tadiria doru gugugu zu, tinganai za kamu tu pa Sizaria.

9 Ego ko i Saula za kole singo manginidi za nana paranga varivamatagutu ko mina vaukeria ria na sepele tana Bangara za gua. Ko za lao aza tana kuta iama lavata, 2 ko za teparia ria na leta mari lao tadiria pa ruma varikamudi pa Damasikasi, ko vei mina bati poaria ria qari tutia na Zona tana Bangara, nari za mina piuria, marene na reko, ko mina toka muledi pa Jerusalema za gua. 3 Ego ko pa nana rerege lao ko za tata kamua pa Damasikasi aza, za malara votu lame vasiboro pa noka za maka kabere ko za gona varilivutai lao tana. 4 Nari za lotu gore pa pezo aza, beto za nongoria za maka mamalaingi ari za gua vei, “Saula! Saula! Ae za vei ko qu komitiziu ara ao?” za gua. 5 Nari za oe lao aza, “I zei ao, Bangara?” za gua. Nari ari za gua vei aza, “Ara i Jisu aza qu korapa komitia ao. 6 Ba mu turu, ko mu luge lao pa guguzu pa Damasikasi, ko ketakoi tu pala mina taule vanigo aza muna roitini ao” za gua. 7 Ko ria na tinoni qari somana tutia i Saula za qari turu ke vagala gu koledia. Qari nongoriadia tugu za na mamalaingi, ba qarike batia na tinonina. 8 Beto za turu pa pezo i Saula, ko mi vaiqolia za na matana za gua, ba zake boka batabata. Ko qari arua gu na limana beto qari tita laoni pa Damasikasi aza. 9 Ko kue rane zake batabata, zake tekuteku na buku aza. 10 Ego ko na suverena tugu pa Damasikasi za maka sepele, na izongona i Hananisi. Ko na Bangara za paranga tana pa dogodogoro, “Hananisi!” za guni. “Ani ara, Bangara,” za gua aza. 11 Nari za paranga lao tana za na Bangara, “Mu turu, ko mu lao pa zona na izongona Tuvizi, ko mu nyaqoa pa ruma ti Jiudasi za maka tinoni pa Tasosi, na izongona i Saula. Ura za korapa varavara aza, 12 ko za tori batia tu aza pa dogodogoro za maka tinoni na izongona i Hananisi za luge ko za vaoponi na limana aza ko mi batabata soga za gua,” za gua. 13 Nari za oe lao i Hananisi, “Bangara, qa tori nongoroni tu tadiria kubo tinoni ara na veveina za na tinoni ani, ko na kubo nganganguluu za tori roitidi tu tadiria na tinoni tamu pa Jerusalema ani. 14 Ko koviria za teku neqi tadiria na kuta iama aza, ko mina piu tekuria ria doru qari vatarazaego ao,” za gua. 15 Nari za paranga lao tana za na Bangara, “Mu lao gu, ura ani za na tinoni tamijatana taqu ko mina pogozo laoni na izongoqu tadiria na tinoni karovodi, tadiria na bangabangara, beto ko tadiria na tinoni Izireli. 16 Ura ara mana vabatini ria na vitigi mina gozoro taleni na izongoqu ara aza,” za gua za na Bangara. 17 Nari za taloi lao i Hananisi, ko za lao tugu kamua za na ruma za suveria i Saula, ko za vaoponi na limana aza. Beto ari za guni vei, “Saula, taiqu, na Bangara, aza i Jisu za votu tamu totonai qu korapa lamelamemua ao pa zona, za garunuziu ara, ko ao mu boka batabata soga beto ko mu tavapugeleni na Ongu Tabuna za gua,” za gua. 18 Pana totozo tugu aza za lotu pa matana i Saula za maka za za vei na kadena na igana, ko za batabata soga aza. Beto za turu ko za tapaputaiso aza, 19 beto pa liguna za tekuteku nari za neqi soga za na tinina. Ego ko za suvere tavitiria ria qari vazozotoa na Bangara pa Damasikasi ka viza rane mae tu i Saula. 20 Ego beto nake zovaina za

podalai tarae velavelani gu i Saula pa doru ruma varivarikamuna i Jisu, ko i Jisu tugu za na Tuna na Tamaza za gua. **21** Ko ria doru qari nongoria aza za qari gabara beto, ko ari qari gua vei, "Qokolo, ani tugu za na tinoni za komiti vikevikereria ria pa Jerusalema, ria qari vatarazaea nizongona tugu na Bangara ani! Ko na kuta lame tana pani za mina piu tekuria ria na tinoni vevei ria ko mina toka mule laodi tadiria na kuta iama za gua!" qari gua. **22** Ba zake mako gore za na neqina na tarae ti Saula, ko za varuraria ria na tinoni Jiu qari suvere pa Damasikasi beto za vilasa vakabekabere vadi za i Jisu za na Karisito za gudi. **23** Ego qari jola kubo rane, nari za qari varikamu ria na Jiu ko qari kuoni ko mari vaukea aza qari gua. **24** Ba qari vavakato vani ria kaki tinoni i Saula za na veveina qari kuoni. Qari kole kopu tokatokaia ria ria na atakamanadi na toba pa guguzu na rane na bongi, ko mari vaukea aza qari gua. **25** Ba qari titai ria na nana sepele maka bongi i Saula, ko qari vavotu veini pa maka tapururuna na tobana na guguzu, beto qari vasikulu gorea pa maka mane. **26** Ego tonai za kamu pa Jerusalema i Saula, nari za kole podekia ko bi somana tavitiria ria na tinoni tana Bangara ketakoi za gua, ba qari kole matagutuni ria aza, ura qarike vazozotoa ria za maka tinoni tana Bangara aza. **27** Nari za aru tekua i Banabasi aza ko za toka laoni tadiria na tinoni tagarunudi aza, beto ko za vakabere vadi i Banabasi aza vei i Saula za batia i Jisu pa zona beto ko i Jisu za paranga tana. Beto ko za vavakato vadi mutugu aza aza vei za tarae vaneqineqini i Saula pa Damasikasi za na izongona i Jisu. **28** Ego ko za somana tavitiria ria na tinoni tana Bangara i Saula, ko za boka rerege votu luge pa Jerusalema, beto za kole tarae vaneqineqini aza za na izongona na Bangara. **29** Za parangaria beto za varigua tugu vei tadiria na tinoni Jiu qari parangani na paranga Qiriki, nari qari podekia ko mari vaukea tugu qari guni ria aza. **30** Ba totonai qari nongoro vaia ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara za vei aza, nari za qari toka goreni pa Sizaria i Saula beto qari garunu vakenia pa Tasosi. **31** Ego ko pa totozo aza za suvere pa bule za na ekelesia doruna pa Jiudia, pa Qalili, beto pa Sameria. Ko za iolo beto za toa zae pa pangagana na Bangara beto pa varivaneqi tana Ongu Tabuna, ko za pidoko zae za na ekelesia. **32** Ego za kamua maka totozo za kole rerege lao doru kota ovikiria ria na guguzu i Pita, nari za gore kamuria ria na tinoni tana Tamaza pa Luda. **33** Ko ketakoi za gozoria aza za maka tinoni na izongona i Iniasi, za kole laonana gu pa lovu ka vesu aoro, ura za uke kale na tinina. **34** Nari za paranga lao tana i Pita, "Iniasi, za tori salanigo tu i Jisu Karisito ao! Mu tatakole ko mu aru valeania na mua lovu," za guni. Nari zake oriavo tugu tatakolena aza. **35** Totonai qari batia ria doru tinoni qari suvere pa Luda beto pa Saroni za tasalana vei i Iniasi, nari za qari gabala lao tana Bangara ria. **36** Ego na suverena pa guguzu pa Jopa za maka reko za somana vazozotoa na Bangara, na izongona i Tabita. (Na izongona aza pa paranga Qiriki i Dokasi.) Zoku roiti leadi beto na variia tokadi ria na tinoni varivasevidi za roroitidi aza. **37** Ko pa totozo aza za kamua na mo aza ko za uke, ko qari vatanaia na kobukobu tinina beto za qari zae vakolea pa lose pa nulu. **38** Ego pa Jopa za zake zou pa Luda, ko totonai qari nongoroni ria na tinoni tana Bangara za i Pita za korapa gu pa Luda, nari za qari garunu valaoria ari kori tinoni, ko qari tepa vitivitigia i Pita, "Muke veidigami, mu siqarai lame tadigami pa Jopa!" qari guni. **39** Nari za taloi i Pita ko za tutiria ari kori. Totonai za kamu aza nari za qari toka zaeni pa lose pa nulu. Qari turu varilivutaini ria doru nabonaboko i Pita, ko qari kole lukana, beto qari vabatini aza ria na pokogojodoruru beto kaki goto poko mule za pitiria i Dokasi totonai za korapa suvere tavitirianana. **40** Ego za iju votudi pa lose i Pita ria doru beto za nyumu sori tungutungu ko za varavara, beto za balinga mule pa kobukobu tinina na reko ko ari za gua vei, "Tabita, mu tatakole!" za guni. Nari za vaiqoloria za na matana, ko tonai za batia i Pita nari za tatakole aza. **41** Za alaka laoni na limana i Pita, ko za bako vaturua. Beto za kukuria ria na tinoni tana Tamaza beto ria na boko nabonaboko ko za loi lao vadi na tori toa mulena tu aza. **42** Ego ko na nongorona aza za rerege doru kota pa guguzu pa Jopa ko ria zoku tinoni za qari vazozotoa na Bangara. **43** Beto za suverenana mae tu kubo rane pa Jopa i Pita tana maka tinoni za roroitidi na kopo manugu, na izongona i Saimone.

10 Ego na suverena tugu pa Sizaria za maka tinoni na izongona i Koniliasi, na tinoni matamata gogoto, ko na minete tinoni varipera aza za qari gigalani na Minete Itali. **2** Maka tinoni nabuna pa vatarazaena na Tamaza beto ko aza beto ko ria na nana tatamana za qari pangagani tugu za na Tamaza. Za toani tugu aza za na tokatokadi ria na tinoni Jiu varivasevidi beto doru totozo za varavara lao tana Tamaza aza. **3** Pana maka rane padana kue koloko jola korapa rane, za batia aza pa dogodogoro za maka mateana tana Tamaza za lame tana ko ari za gua vei, "Koniliasi!" za guni. **4** Nari za dogoro vatogaza laoa i Koniliasi aza, beto pa nana matagutu za ari za gua vei, "Ae vei, Bangara?" za gua. Nari za

oe lao tana za na mateana, “Ria na varavara tamu beto na mua roiti varitokai tadiria na tinoni varivasevidi za qari vei na merumeru qari vaqerai na Tamaza. **5** Ko koviria mu garunu laodi pa Jopa ria kaki tinoni, ko mari toka valameni za maka tinoni na izongona i Saimone Pita. **6** Za korapa suverenana pa ruma ti Saimone, maka tinoni roroiti kopo manugu, aza. Ko na ruma tana za tata pa nole,” za gua za na mateana. **7** Ego ko tonai za taloi keni za na mateana za kole parangia, nari za kuku tekuria i Koniliasi ari kori nana nabulu beto maka solodia za somasomana adonia na garunu tana. Ko na solodia aza ba na nabuna tugu vei pa nana rangerange. **8** Ko pa liguna za poja vakabere vadi ria doru vei za pojani na mateana, nari za garunu valaoria pa Jopa. **9** Ego ko za jola maka bongi ko na ranena qari korapa rerege lao ria ari ko totonai qari tata kamu pa guguzu Jopa, nari za zae pa batuna na ruma pa manogori koloko i Pita ko za varavara. **10** Za vaia na burana i Pita ko za kole nyorogua tekuteku. Ko totonai qari korapa vatanani ria za na tekutekuna, za batia aza za maka dogodogoro. **11** Za batia aza za na noka za tarevanga beto maka zava za vevei maka poko revarevatana lavata za titi gore lagereni ka made uquna ko za lagere toga pa pezo. **12** Ko pa korapana na udude aza qari kole ria doru manugu mademade nenedi, ria na manugu qari gavere na gutolo, beto ria qari tatava. **13** Beto za lame za maka mamalaingi tana, “Pita, mu turu! Kubolo ko mu tekuteku!” za gua. **14** Nari za oe lao i Pita, “Tapata jola, Bangara! Ura qa oqoro izongo tekuria ara ria na zakazava qari paji beto qarike lioso vei ari,” za gua. **15** Nari za paranga mule na vinaori totozo za na mamalaingi, “Ria na zakazava za tori valiosoria tu na Tamaza, za ao muke vapajiria,” za gua. **16** Ego ko kue totozo za vei zara beto za tateku vamule zae pa noka za na poko revarevatana aza. **17** Ego ko totonai za korapa rovekaputia i Pita za na ginuana na dogodogoro za batia, nari za ria na tinoni za garunuria i Koniliasi za qari tori nanaza votuni tu ko qari tori batia tu za na ruma ketakoi za suveria i Pita, ko qari tori korapa tu turudia pa moena na bara pa ruma aza. **18** Qari kuku ko qari korapa nanazani za ketakoi tugu beka za suvere i Saimone aza maka izongona i Pita qari gua. **19** Ko totonai za korapa rove varilivutaini i Pita za na dogodogoro ani, nari za paranga tana za na Ongu tabuna, “Dogoro, ari kue tinoni za qari korapa nyaqogo ao. **20** Mu siqarai gore gozororia ko muna tutiria. Munake orirabeke, ura ara tugu qa garunu valameria zara,” za gua. **21** Ego ko za gore kamuria i Pita, ko za parangaria, “Ani ara gamu korapa nyaqoziu. Ko na za za na kutana na lame tadigamu?” za gudi. **22** Nari qari oe lao ria, “I Koniliasi, na tinoni matamata gotogoto, za garunugami gami. Maka tinoni tuvizina ko za pangagani na Tamaza aza, beto ko qari dogoro valavatia tugu ria doru tinoni Jiu aza. Maka mateana tabuna za ule vamomoe vani aza ko aza za sorugo ao ko muna lao pa nana ruma, ko aza mina nongororia ria vei muna lao pojaria ao za gua,” qari gua. **23** Ego beto za kuku valugeria i Pita ria, ko qari ipumaka tu tana. Ego ko za rane soga nari za taloi ko za tutiria ria i Pita. Ko kaki ria na tinoni tana Bangara pa Jopa za qari somana tutia tugu i Pita. **24** Ego za jola maka bongi ko na ranena nari za qari lao kamu pa Sizaria. I Koniliasi za tori soru vakamuria tu ria na turana beto ria na nana baere, ko za korapa adonoria ria mari lame. **25** Ko aza tugu mi luge lao pa leo ruma za gua i Pita, nari za lao i Koniliasi ko za gozoria beto za nyumu sori ko za valavatia aza. **26** Ba za aru vaturua i Pita aza, beto ari za paranga veini, “Mu turu, ara ba maka tinoni gu,” za guni. **27** Qari kole variparaparanga ari kori, beto mi luge lao za gua i Pita nari za batiria ria na kubo tinoni za qari tori varikamu adono tu. **28** Za paranga lao tadiria i Pita, “Gamu gamu gilagilaimiu za tabunana pa tinarae tadigami na Jiu za vei maka tinoni Jiu mina suvere tavitiria babi somana baereria na tinoni karovodi. Ba ara za na Tamaza za tori vabatiniziu tu ko manake gigalani za paji babi zake lioso za maka goto tinoni. **29** Ko za vei za totonai za lame na nyaqo nari za qake daiqua, goto qa lame gu. Ko koviria za qa nyorogua gilagilai ara aza vei beto gamu nyaqoniziu gamu,” za gua i Pita. **30** Nari za paranga i Koniliasi, “Pa nue ko na totozo vei tugu koviria, za qa kole varavara pa qua ruma na kue koloko jola korapa rane ara, nari za votu turu pa moequ ara za maka tinoni za poko kilakilanga. **31** Ko ari za gua vei aza, ‘Koniliasi, za tori tanongoro tu tana Tamaza za na mua varavara, beto ko ria na mua roiti varitokai lao tadiria na tinoni varivasevidi za qari vei na merumeru za vaqerai na Tamaza. **32** Ko mu garunu laodi pa Jopa ria kaki ko mari kuku valamea i Saimone, maka izongona i Pita. Na tinoni aza za korapa suvere pa ruma ti Saimone na tinoni za roroiti kopo manugu, ko na nana ruma za tata gu pa nole,’ za gua. **33** Ko za vei gu za qa garunu tinoni ko qari keni nyaqogo ao, ko za leana jola za qu lame kamugami. Ko koviria za gami doru za gami varikamu beto pa moena na Tamaza ko mami nongororia ria doru zakazava vei za garununigo na Bangara ao ko muna pojaria,” za gua i Koniliasi. **34** Ego nari za paranga i Pita, “Koviria qa vakabere valeania ara za zozoto tugu za na Tamaza zake tokatoka kaleni maka tinoni gu. **35** Goto pa doru pupuku tinoni za na tinoni

za pangagani za na Tamaza beto za roitini aza za tuvizi, nari za aza za na tinoni za vaqerai na Tamaza aza. **36** Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za na nongoro za garunu laoni na Tamaza tadiria na tinoni Izireli, na nongoro leana na veveina na bule ti Jisu Karisito, aza na Bangara tadiria doru tinoni. **37** Ko gamu tori gilagilaimiu tugu gamu aza vei za pidoko doru kota pa pikata guguzu Jiudia, za podalai tugu pa Qalili pa liguna za tarae velavelani na paputaiso i Jone. **38** Ko gamu gilagilaimiu tugu gamu i Jisu pa Nazareti, aza na tinoni za udukia na Tamaza ko za vapugeleni na Ongu Tabuna beto na neqi. Ko za rerege lao lameria aza za doru kota ko za roitidi za na roiti leadi beto za salanaria ria doru za ngangaguluria na bangaradi na tomete, ura na Tamaza za kole somana tana. **39** Ko gami za na tinoni gami batiria ko gami vavakatodi ria doru zakazava za roitidi aza pa Jerusalema beto kaki guguzu mule pa Jiudia. Aza tugu za qari vatitia pa korosi ko qari vaukea, **40** ba aza tugu za vaturu mulea na Tamaza na rane vinaue, beto za vabati votudigami na Tamaza aza. **41** Nake tadiria doru tinoni za votu aza, ba tadiria gu na tinoni za tori mijataria tu perangaina ko mari vavakatoni aza. Ko tadigami gu za votu aza, gami gami tekuteku na buku tavitia aza pa liguna za turu mule pa uke. **42** Beto za garunugami aza gami ko mami tarae velavelani beto mami poja vaneqineqini za aza tugu za mijatia na Tamaza ko mina tutidi ria na tinoni toadi beto na ukedi za gua. **43** Ko na veveina tugu aza za ria doru tinoni korokorotai za qari vavakatoni, ko ria doru mari vazozotoa aza za mari taleozo ria na dia sela pa izongona aza qari gua," za gua i Pita. **44** Ego ko totonai za korapa pojaria i Pita ria na zakazava ari, za goreria na Ongu Tabuna ria doru qari korapa nongononongoro pa paranga tana. **45** Ko qari gabara jola ria na tinoni Jiu qari vazozotoa na Bangara beto ko qari koko tuti lamea i Pita pa Jopa, ura qari batia za tadiria na tinoni karovodi ba za vagorea tugu na Tamaza za nana varivana, na Ongu Tabuna. **46** Ura qari nongororia za ria na tinoni karovodi za qari okoto parangadi na gotogoto parangadi beto qari kole vatarazae valavatia za na Tamaza. Nari za paranga i Pita, **47** "I zei mina boka suqutudi na kolo ko marike boka paputaiso ria ari? Ura ria ari za qari tekua na Ongu Tabuna vei vaputaputa tugu za taroiti tadigita," za gua. **48** Beto za pojadi i Pita ria ko qari tapaputaiso pa nizongona i Jisu Karisito. Pa liguna za vei zara, za qari tepai ria i Pita ko mi suvere mae tadiria kaki rane qari guni.

11 Ego ko qari nongoroni ria na tinoni tagarunudi beto ria na tinoni pa Jiudia qari vazozotoa na Bangara za na veveidi ria na tinoni karovodi qari teku vakatapia za na paranga tana Tamaza. **2** Ko totonai za mule zae pa Jerusalema i Pita, nari za qari talea ria qari vaporeveveinaia na pobe aza. **3** Ari qari guni vei aza, "Ao za qu lao suvere tadiria qarike tapobe beto ko qu tekuteku tavitiria ria ao," qari guni. **4** Nari za podalai paranga i Pita ko za kilipuputu vadi ria na zakazava vei qari taroiti. Ari za gudi vei, **5** "Totonai qa korapa varavara pa guguzu pa Jopa ara, nari za qa dogoria za maka dogododogoro. Qa batia ara pa dogododogoro za maka zava lavata za vevei maka poko revarevatana lavata za titi gore lagereni ka made uquna, za koko lagere vei pa noka ko za lagere toga pa kekerequ ara. **6** Qa dogoro viloviloto valeania nari qa batiria pa leona ria na manugu mademade nenedi pa pezo, na manugu qari gavere beto qari gutolo, beto ria na manugu qari tatava pa galegale kota. **7** Beto qa nongoria ara za maka mamalaingi ari za guniziu vei, 'Pita, mu turu! Kubolo ko mu tekuteku!' za guniziu. **8** Ba qa paranga ara, 'Tapata jola, Bangara! Ura oqoro izongo pore maka zakazava za paji babi zake lioso vevei ari za tori kura mae tu pa ngujuqu ara,' qa gua. **9** Nari za na vinaori totozo za paranga lagere vei pa noka za na mamalaingi, 'Ria na zakazava za tori valiosoria tu na Tamaza, za ao muke vapajiria,' za gua. **10** Ko kue totozo za roiti vei zara beto za tateku vaiolo mule zae pa noka za doru zakazava. **11** Ko pa totozo tugu aza za ari ka kue tinoni za qari tori turudia tu pa moena na atakamana ruma qa korapa suveria ara; ria za qari tagarunu koko pa Sizaria ko qari lame nyaqoziu ara. **12** Beto za pojaniziu na Ongu Tabuna ara ko munake orirabeke goto mu gore gu ko mu tutiria za guniziu. Ko ari ka vonomo tavitiqu qari vazozotoa na Bangara ari za qari somana tutiziu tugu vei ara, ko gami lao kamu ko gami luge za pa ruma ti Koniliasi. **13** Ko za ule vadigami aza za vei za batia aza maka mateana perangaina za turu pa nana ruma beto ari za guni vei, 'Mu garunu laodi pa Jopa ria kaki ko mari kuku valamea i Saimone, maka izongona i Pita. **14** Ko aza mina vavakato vanigo za na nongoro vei beto muna taalo ao beto doruna na mua tatamana,' za guni. **15** Ko totonai qa korapa podalai paranga ara, nari za gore gu tadiria za na Ongu Tabuna, vei vaputaputa tugu totonai za gore tadigita pa podapodalaina. **16** Qa roquroqu kamua ara za na paranga tana Bangara, aza ari za gua vei, 'I Jone za varipaputaisoni na kolo, goto gamu za muna tapaputaisoni na Ongu Tabuna,' za gua. **17** Ko vei maka moqaza varivana tugu aza za vadigita gita

totonai taqe vazozotoa na Bangara i Jisu Karisito za vadi tugu ria, nari za i zei ara ko ba kole susulai za na Tamaza?" za gua i Pita. **18** Ego ko totonai qari nongororia ria na zakazava ari, nari za qarike vagala ria goto qari vatarazaea gu za na Tamaza, ari qari gua vei, "Koi, zozoto tugu! Ria na tinoni karovodi ba na Tamaza za vadi tugu na lolomo ko mari gabala ko mari tekua za na toa" qari gua. **19** Ego ko ria na tinoni qari okoto taqaqata pa nganganguluza poraka votu totonai za tavauke i Sitivini za qari okoto tapipiara ko kaki qari kamu tu pa Poinikia, pa Saeparasi, beto ko pa Anitioki. Ko qari vavakatoni rerege ria za na nongoro, ba qarike vavakato za tadiria na goto tinoni, goto tadiria na tinoni Jiu gu. **20** Ba koledia ria kaki tinoni pa Saeparasi beto pa Saerini qari vazozoto, ko ria za qari lao pa Anitioki ko qari vavakatoni beto qari taraeni tugu vei tadiria na tinoni karovodi za na nongoro leana na veveina i Jisu na Bangara. **21** Ko na neqi tana Bangara za somana tadiria, ko na motadi ria qari vazozoto ko qari gabala tutia na Bangara. **22** Ego ko na nongorodi ria ari za kamu tu pa ekelesia pa Jerusalema, ko qari garunia ria i Banabasi ko za gore pa Anitioki. **23** Ko tonai za gore kamu pa Anitioki i Banabasi, za batia za na roiti variroqu tana Tamaza tadiria na tinoni, ko za qera jola aza ko za sovutu vaneqiria ria doru ko marike munyala goto mari togaza vanabu tana Bangara za gudi. **24** Ura maka tinoni leana tugu beto za tavapugeleni na Ongu Tabuna beto na rangerange i Banabasi. Ko na motadi ria na tinoni qari tavagabala lao tana Bangara. **25** Ego beto za jola lao tu pa Tasosi i Banabasi ko za keni nyaqoa i Saula. **26** Ko totonai za batia i Saula, nari za toka laoni pa Anitioki. Ko maka aoro doruna za qari suvere tavitiria ria na ekelesia ketakoi beto qari varivagigalai tadiria na minete tinoni ketakoi. Ko pa Anitioki tugu za ria na tinoni qari tutia i Jisu za qari tagigala momoe na tinoni Kirisitiani. **27** Ego ko pa totozo tugu ria za qari taloi pa Jerusalema ria kaki tinoni korokorotai ko qari gore pa Anitioki. **28** Ko maka ria, na izongona i Aqabasi, za turu ko za poja vakabekaberia aza pa neqi tana Ongu Tabuna za na veveina na songe lavata mina raja pa kasia guguzu doruna za gua. (Ko na songe aza za raja pa totozo za korapa kuta bangara pa Romu i Kolodiasi.) **29** Ko qari varivaegoni ria na tinoni tana Bangara pa Anitioki za maka roquroqu, ko aza vei qari bokai za mari okoto vakole kalea ria na tinoni ko mari vazae vadi ko mari tokadi ria na tinoni tana Bangara qari suvere pa Jiudia qari gua. **30** Ko qari vagore votua tugu za na dia roquroqu, ko qari vapogozodi ari Saula i Banabasi za na dia varivana ko qari zae vadi ari ka viza tiolata pa Jerusalema.

12 Ego ko pa totozo tugu aza za aru tamanaria na bangara i Herodi ko za aru nganganguluria ria kaki pa ekelesia. **2** Ko za kujuku vaukeni benete i Jekopi na taina i Jone. **3** Beto tonai za batia za ria na tinoni Jiu qari qera za totonai za roiti vei zara aza, nari za lao mutugu aru tamania i Pita. (Ko ani za taroiti totonai na vavolo Bereti Nake Kovuruna.) **4** Za aru tamania i Herodi i Pita, ko za lao valugea pa ruma varipiuna, beto ari ka made puku solodia, okoto ka mademade tinoni pa maka pukuna, za qari kole kopuni aza. Za tori vakoleni roquroqu tu i Herodi za pala pa liguna na vavolo Alokata za mina toka votu laoni ko mina tatuti pa moedi ria na tinoni i Pita za gua. **5** Ko i Pita za takopu pa ruma varipiuna, ba ria na tinoni pa ekelesia za qarike mako gore na kole varavara laoni tana Tamaza i Pita pa totozo aza. **6** Ego ko na bongina beto totonai mina rane za i Herodi pala mina toka votu pitua i Pita za gua, za i Pita qari piuni kori seni ko qari vaputai pa varikorapaidi ari kori solodia aza, beto ria kaki solodia za qari kole kopu pa atakamanana na ruma varipiuna. **7** Beto za votu vasiboro za maka mateana tana Bangara ko za tolanga beto za doru leona na ruma varipiuna. Beto za turu pa keketaina i Pita za na mateana ko za jou vaiqolia, beto ari za guni vei, "Mu siqarai tatakole!" za guni. Nari qari lotu taruvatadia pa limana aza ria na seni. **8** Ego beto za paranga tana za na mateana, "Mu dokonigo na mua beleti, beto mu vazaea na mua sadolo," za gua. Nari za roiti vei tugu i Pita. Beto za paranga mule tana za na mateana, "Mu udenigo na mua koti, beto mu tutiziu," za guni. **9** Ko za tuti votu i Pita, ba zake gilagila vatavagigalia aza za vei na zakazava zozotona aza za roitini na mateana tana. Za roquroqua i Pita za palu maka dogodogoro za puta engai aza za gua. **10** Qari rerege valaqao jolani ari kori za na puku tinoni kopu momoe, beto za qari lao mule jolani za na vinaori, beto za qari lao kamua za na atakamana aeana beto ko za votu lao pa guguzu lavata. Za tarevanga vadi makana za na patena na atakamana aza, ko qari votu lao tutia ari kori za maka zona. Ketakoi za taloi vasiboro ti Pita za na mateana ko za keni nana. **11** Ko pa totozo tu aza za tavagigala na roquna i Pita, ko ari za gua vei, "Koi, koviria tu qa gilagilai ara za zozoto tugu za na Bangara za garunia na nana mateana ko za aloziu pa neqi ti Herodi, beto ko pa doru ginugua qari korapa nyoroguani ria na tinoni Jiu ko mari taroiti qari gua," za gua. **12** Totonai za gilagila valeania aza za vei

zara, nari za lao pa ruma ti Mere na tinana i Jone za gua, aza maka izongona i Maka, nari za ketakoi qari korapa suvere varikamu ko qari korapa varavara ria na kubo tinoni. **13** Za kole kikia pa atakamana i Pita, nari za lao ko mi revangia na atakamana za gua za maka nabulu reko, na izongona i Roda. **14** Ba totonai za nongoro gilagilai aza za na mamalaingina i Pita, nari za qera vitivitigi aza ko zake revangia za na atakamana, goto za abutu mule luge tu ko za lao ule vadi za i Pita za korapa turunana pa peguru za gudi. **15** Ba ari qari paranga veini ria aza, "Koi, ao qu rura, siu!" qari guni. Ba za gigirigana tugu za zotonana tugu za gua za na nabulu reko. Nari za qari paranga ria, "Ego, ko mina vei za na onguna gu zana," qari gua. **16** Ba zake koroto na kole kikia i Pita, ko qari lao revangia na atakamana qari gua nari za qari batia aza tugu, ko qari gabara vitivitigi. **17** Ba za vamokomoko laodi na limana i Pita ria ko qari nogoto, beto za ule vakabere vadi aza vei na Bangara za toka votuni pa ruma varipiuna. Beto ari za gudi vei, "Muna pojani i Jekopi beto ria qari vazozotoa na Bangara ria na zakazava ari," za gudi, beto za votu ko za taloi lao pa maka goto ia tu i Pita. **18** Ego ko totonai za rane za na kota, nari za qari rura takulanga betodia ria na tinoni kopu pa ruma varipiuna, ko ari qari variparanga vei, "Qokolo, ko na za za vakamuni i Pita!" qari gua. **19** Za varigarununi i Herodi za na nyaqona i Pita ba qarike boka batia, nari za nanaza vilovilotoria ria na tinoni kopu beto za varigarunu ko qari vauke paledi. Beto za taloi pa Jiudia i Herodi, ko za gore suverenana pa Sizaria. **20** Ego za tagigiri vitivitigidi i Herodi ria na tinoni pa Turosi beto ko pa Sidoni. Nari qari makarai maka pa roquroqu ria pa kori guguzu ari ko qari lao za ti Herodi. Pa liguna qari baere vatatai i Balasitasi, na kuta nabulu poreveveina pa ruma bangara ti Herodi, ko mi tokadi qari guni, za beto qari makarai lao tepai ria za na bule ti Herodi, ura na tekutekuna tadiria za qari koko lame vei gu pa guguzu za bangaradi i Herodi. **21** Ko tonai za kamua za na rane za tanguti ko mari varikamu, za vazaeria i Herodi ria na nana poko bangara, beto za lao nyumu pa nyumunyumuna bangara ko za kole paranga lao za tadiria na tinoni. **22** Ba qari kukuku ria na tinoni, ari qari gua vei, "Koi, na mamalaingina na Tamaza zozoto ani, nake tinoni!" qari gua. **23** Ko pa liguna gu aza za lao tu maka mateana tana Bangara ko za vauke pale i Herodi, ura zake valavatia aza za na Tamaza. Ko za gania na ulozo za na tinina ko za ukenana aza. **24** Ego ko na paranga tana Tamaza za rerege beto ko za zoku ria na tinoni qari gabala tutia na Bangara. **25** Ari Banabasi beto i Saula za totonai qari vaokotia za na roiti ninabulu qari rerege kamuni pa Jerusalema, nari za qari taloi keni. Ko qari tokai tugu vei i Jone, aza maka izongona i Maka.

13 Ego pa ekelesia pa Anitioki za koledia ria kaki tinoni korokorotai beto na tinoni varivagigalai. Kaki ria ari Banabasi, i Simione aza qari kukukuni na Tinoni Kuduru, i Lukasi na tinoni Saerini, i Manaeni aza na tapauzuna pa ruma ti Herodi na bangara, beto i Saula. **2** Totonai qari kole nabuluni ria za na Bangara beto qari tabutabu ganigani, nari za ari za gua vei za na Ongu Tabuna, "Ego mu mijata kale vaniziu ari Banabasi beto i Saula, ko mari roitini za na roiti qa udukudi ara ko mari roitini," za gua aza. **3** Ko pa liguna qari madi tabutabu ganigani beto na kole varavara, za qari vaopodi na limadi ari kori, beto za qari garunu vakeniria. **4** Ego ko totonai za garunuria na Ongu Tabuna ari Banabasi i Saula, nari za qari gore pa Seleukeia, ko koko ketakoi za qari toka karovo lao pa nuza Saeparasi. **5** Ko tonai qari lao paro pa guguzu Salamisi, nari za qari taraeni pa ruma varivarikamuna tadiria na tinoni Jiu ketakoi za na paranga tana Tamaza. Qari tokatokaidia tugu ari kori i Jone Maka, aza maka dia tinoni varitokai. **6** Ko qari karovia ria za na nuza Saeparasi tinganai qari lao kamu pa maka guguzu, na izongona pa Paposi. Ketakoi qari gozoria za maka tinoni Jiu za kolenana nana potana varivagabarana beto na tinoni korokorotai sekesekena, na izongona i Bajisu, **7** beto ko za suvesuvere tavitia aza za na qavuna i Seraqiasi Paula, na tinoni lugena pa roverove. Ko za kukuria na qavuna ari Banabasi i Paula, ura za nyorogua nongoria aza za na paranga tana Tamaza. **8** Ba za raja kolokolosoria i Bajisu na tinoni kolenana potana varivagabara ani ari kori (Na pelukuna pa paranga Qiriki na izongona aza i Elimasi), ko mi vagabala vapirua za na qavuna ko mike vazozotoa za na nongoro tadi ari kori za gua. **9** Ba i Saula (aza na izongona i Paula) za tapugeleni na Ongu Tabuna, za dogoro tari vatogazia aza, **10** beto ari za guni vei, "Za pugeligo doru nyonyorava beto na sekeseke ikikeredi ao, na tuna na bangaradi na tomete! Qu kanaria doru tuvizi beto doru totozo mu vakeqoria na zona tuvizidi tana Bangara qu gua ao! **11** Ba koviria na neqi tana Bangara mi raja pa tamu ko munake izongo bati podekia na tapo pa iapeki totozo kakazana ao," za gua i Paula. Ko pa totozo tugu aza za gera rodomo gu za na matana aza, ko za kole qaqo lao lameria ria na tinoni ko mari arua na limana ko mari titai za gua. **12** Totonai za batia na qavuna za vei zara, nari za vazozoto aza, ura za gabara vitivitigini aza za na

varivagigalaina na Bangara. **13** Ego beto za toka pa Paposi i Paula beto ko ria qari tutia aza, ko qari lao paro pa Peqa, maka guguzu pa Pamipilia. Ko ketakoi za loiria i Jone Maka, ko za gabala mulenana pa Jerusalema. **14** Ego ko qari taloi pa Peqa za qari jola lao kamu za pa Anitioki pa pikata guguzu pa Pisidia, ko pa rane Minyere za qari lao somana luge nyumu pa ruma varivarikamuna. **15** Ko pa liguna za tatiro votu za na Vavanau ti Mosese beto na kutikuti tadiria na tinoni korokorotai, nari za ari qari gua lao tadiria ria na tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, "Ka viza tavitimami, vei mina kolenana maka miu paranga varivaneqi lao tadiria na tinoni za gamu, nari za boka paranga," qari gudi. **16** Nari za soqolo turu i Paula ko za vamokomokodi na limana, beto za ari za gudi vei ria, "Gamu ka viza tinoni Izireli beto gamu na tinoni karovomiu gamu pangagani na Tamaza, mu vainongoro lame! **17** Na Tamaza tadiria na tinoni Izireli ani za mijataria ria na tamada pa moa ko za roitidi maka butubutu tinoni lavata aza ria totonai qari suvere vei na tinoni gotodi pa Ijipi, beto za toka votudi aza pa nana neqi lavatana. **18** Ko ae tu qari sela vei ria, ba ka madengavuluputa aoro za kole kopudi aza pa qega ria. **19** Pa liguna za piararia aza ari ka vitu puku tinoni pa Kenani, nari za vadi ria na nana tinoni ko qari izongia za na pezo tadiria na goto butubutu aza. **20** Ko ria doru ginugua ari za qari taroiti pa korapana ka made gogoto limangavuluputa aoro. Pa liguna ria za vadi aza ria na tinoni matamata ko tinganai za kamu lame ti Samuela na tinoni korokorotai. **21** Beto za qari tepai ria za maka bangara, ko za vadi na Tamaza i Saula, na tuna i Kisi pa butubutu ti Benijimani. Ko ka madengavuluputa aoro za kole bangara aza, **22** beto pa liguna aza za vaturu vadi i Devita ko za bangara. Ko tana za ari za paranga vei za na Tamaza, 'Qa tori dogoro gilagilai tu ara i Devita, na tuna i Jese, aza na tinoni za tutia na buloqu ara, ko aza pala mina roitidi ria vei qa nyorogudi ara,' za gua. **23** Ko pa tutina i Devita za valamea na Tamaza tadiria na tinoni Izireli, aza vei za tori tavataringutinguti vakole tu, za na inaalo i Jisu. **24** Totonai za oqoro lame aza za i Jone za tori taraeni mae tu tadiria doru tinoni Izireli za na veveina mari gabala loi paledi na dia sela ko mari tapaputaiso ria na tinoni. **25** Totonai mi vaokotia nana roiti ninabulu za gua i Jone, nari za ari za paranga vei aza, 'I zei gamu rove veiniziu ara za gamu? Nake ara aza gamu korapa adonia gamu mina lame! Goto za korapa tu tuti ligu lameziu ara aza ara nake padaqu ko mana ruvata vagorea na sadolo pa nenena,' za gua i Jone. **26** Ka viza tavitiqu, gamu na tutina i Ebarahami beto gamu na tinoni karovomiu gamu pangagani na Tamaza pa varikorapaimiu ari! Na nongorona na inaalo ani za tagarunu lame tadigita. **27** Ura ria na tinoni qari suvere pa Jerusalema beto ko ria na dia tinoni matamata za qarike boka dogoro gilagilaia ria aza, ko tonai qari pitu vaukea ria aza nari za qari vagore votua gu ria ria na korokorotai tadiria na tinoni korokorotai qari tatiro doru rane Minyere. **28** Kepore tu za maka ginugua za sela bari batia tana, ba qari tepa jujukia i Paelati ko mi vauke paleni qari gua. **29** Ko totonai qari vagore votu betoria ria ria doru korokorotai qari takuti na veveina aza, nari za qari teku vagorea pa korosi za na kobukobu tinina ko qari lao vakolea pa bevi. **30** Ba na Tamaza za vaturu mulea pa uke aza. **31** Beto za tabatabata zoku rane tadiria qari koko tututia pa Qalili ko qari zae pa Jerusalema aza. Ko koviria ria tugu za qari vavakatoni na veveina aza tadiria na tinoni. **32** Ko gami ari za gami vavakatoni tadigamu za na nongoro leana ani, aza za tori taringutinguti vakoleni tu na Tamaza tadiria na tamada pa moa. **33** Ko na taringutinguti ani za tori vagore votua tu na Tamaza tadigita totonai za vaturu mulea i Jisu. Ko za tavagore votu aza vei za takuti pa vinaori Kera Vatarazae, ari za gua vei, 'Ao za na Tuqu ara ao, pa ngenari ani za qa ule votuni na Tamamu ara ao,' za gua. **34** Ko na veveina za vaturu mulea pa uke ko minake boka nyabo za na tinina aza, za ari za gua vei za na Tamaza, 'Mana vadigamu ara za na mana liosodi beto na zozotodi qa taringutingutini i Devita,' za gua. **35** Pana maka goto ia mule za ari za gua vei aza, 'Munake vamalumia ko mina nyabo za na tinina na mua Liosona,' za gua. **36** I Devita za totonai za vaokotia aza za na nana ninabuluna na nyorogua tana Tamaza pa nana totozo, za uke ko za tagolomo tavitiria ria na tamada pa moa, ko za nyabo tugu na tinina aza. **37** Ba aza za vaturu mulea na Tamaza za zake izongo nyabo na tinina. **38** Ko koviria mu gilagilai gamu, ka viza tavitimami, za pa korapana gu na tinoni ani za tatarae tadigamu za na taleozona na sela. **39** Beto ko pa doru tinajutu gamuke boka taruvatani gamu pa Vavanau ti Mosese, za ria mari vazozotoa aza za mari taruvata. **40** Ko mu kopu muledigamu ko marike taroiti tadigamu aza vei qari parangadi ria na tinoni korokorotai, **41** 'Dotu, gamu na tinoni vavaledemiu ko! Mu gabara ko mu uke manyaomiu tu! Ura maka roiti za mana roitini ara pa miu totozo, na roiti vei bi pojadigamu tu maka tinoni ba buke izongo vazozotoa tugu!' qari gua," za gua i Paula. **42** Ego ko totonai qari korapa taloi keni ari Paula i Banabasi, za qari tepa sogaria ria na tinoni ketakoi ari kori ko mari mule mutugu vavakatoni tadiria na rane Minyere liguligu ria na

zakazava ari qari gua. **43** Totonai qari taloi pa ruma varivarikamuna ria na tinoni, nari za na zokudi ria na tinoni qari tutiria ari kori, na zokudi ria na tinoni Jiu beto ko ria na tinoni karovodi qari tutia na vatarazae tadiria Jiu tugu vei. Ko ari Paula i Banabasi qari kole sori vamaururia ria ko marike taloi pa variroqu alona tana Tamaza qari gudi. **44** Ko totonai za kamua mule za na rane Minyere, nari za tata na guguzu doruna za qari varikamu ko mari nongoria na paranga tana Bangara qari gua. **45** Ba tonai qari batia ria na tinoni Jiu za na puku minete tinoni lavata qari varikamu, za pugeleria na konokono ria ko qari geso vikevikereria ria na zakazava za pojaria i Paula beto ko qari poja vikevikeria tugu vei aza. **46** Ba qari varene tugu pa dia paranga ari Paula i Banabasi, ko ari qari gua vei, "Na tuvizina za tadigamu tugu mina tavavakato momoe za na paranga tana Tamaza. Ba gamu kilu pale gamu aza, beto ko gamuke roquroqu vagaro muledigamu ko muna tekua gamu za na toa jola, ko koviria gami za mami gabala laomami ropi tadiria na tinoni karovodi. **(aiōnios g166)** **47** Ura ari za tori garunu veidigami tu za na Bangara, 'Qa mijatigo ara ao ko na kabere tadiria na tinoni karovodi, ko muna inaalo tadiria doru kamu pa uquna na kasia guguzu,' za gua," qari gua. **48** Ko totonai qari nongoria ria na tinoni karovodi za vei zara, nari za qari qera vitivitigi ria, ko qari valavatia ria za na paranga tana Bangara beto qari vazozoto ria qari tori tauduku tu ko mari izongia na toa jola. **(aiōnios g166)** **49** Ko za tapiara lao doru kota pa ia aza za na paranga tana Bangara. **50** Ba ria na tinoni Jiu qari sori vatagigiriria ria na reko poreveveidi tadiria na tinoni karovodi qari pangagani na Tamaza beto ko ria na tinoni matamata pa guguzu aza, ko qari qoraqora ngangaguluria ari Paula i Banabasi beto ko qari iju vavotu keniria pa dia guguzu ari kori. **51** Nari qari tavuzu vagore paledi ari kori ria na kavuru pezo qari ramata pa nenedi, beto za qari rerege jola laodia pa Ikonioni. **52** Goto ria na tinoni tana Bangara za pugeleria na qeraqera beto na Ongu Tabuna.

14 Ego totonai qari lao kamu pa Ikonioni nari za qari lao mutugu luge pa ruma varivarikamuna tadiria na tinoni Jiu ari Paula i Banabasi, ko qari vavakato vaneqi nari za na motadi ria na tinoni Jiu na tinoni karovodi qari vazozoto. **2** Ba ria na tinoni Jiu qari daidia vazozoto za qari sori vatagigiriria beto qari vainuria za na roqudi ria na tinoni karovodi, ko qari kanaria ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara. **3** Ko na zovaina za qari kole suveredia mae tu pa Ikonioni ari kori, ko qari kole vareneni ari kori za na taraena na veveina na Bangara. Ko na Bangara za vabatidi na zozotona za nana nongoro varialona, ko za roiti votudi pa limadi ari kori ria na vinagilagila beto na roiti varivagabaradi. **4** Qari pikataori ria na tinoni pa guguzu aza, ko kaki za qari kole vei tugu tadiria na Jiu qarike vazozoto, goto ria kaki za qari kole vei tugu tadi ari kori tinoni tagarunudi. **5** Ego ko za kamua za na totozo totonai qari vanyumua na roqudi ria kaki tinoni karovodi na Jiu (beto ko tavitia ria na dia tinoni matamata), ko mari komiti vikevikereria beto mari gonadi na patu ari kori qari gua. **6** Ba tonai qari gilagilai ari kori tinoni tagarunudi za na roquroqu tadiria, za qari uku laodia pa guguguzu pa Lukaoni, pa Lisitara, pa Debe, beto pa varilivutaidi na guguguzu ria. **7** Ko ketakoi qari vavakatoni mule ari kori za na nongoro leana. **8** Ego na suverena tugu pa Lisitara za maka tinoni za qao ko za kole gu nyumu nana. Na podo qaqaona tugu aza ko zake izongo boka tugu na rerege. **9** Na tinoni aza za kole nongonongoro pa vavakato ti Paula. Za dogoro vatogazia i Paula aza, ko za dogoro gilagilai za kolenana na nana rangerange ko mina boka tasalana gu aza, **10** Nari za kuku viva laoa i Paula aza, ari za guni vei, "Mu turu vatuvizidi na nenemu!" za guni. Nari za soqolo turu tugu za na tinoni aza ko za podalai gu rerege. **11** Ego ko tonai qari batia ria na puku minete lavata aza vei za roitini i Paula, nari za qari okoto kuku irangia pa dia paranga Lukaoni, ari qari gua vei, "Ria na tamaza za qari tori peluku tinoni tu, ko qari gore lagere tadigita ari!" qari gua. **12** I Banabasi za qari gigalani na tamaza Zeusi, goto i Paula za qari gigalani na tamaza Hemesi, ura i Paula za na kuta tinoni paraparanga ari kori. **13** Na zelepade tana tamaza Zeusi za nake zouna pa guguzu aza, ko na iama pa zelepade aza za pogozo lao bulumakau na teteri gavoro pa atakamanana guguzu aza, ko aza beto ria na minete tinoni za mari vavavui lao tadi ari kori tinoni tagarunudi qari gua. **14** Ego ko totonai qari nongoroni ari kori tinoni tagarunudi, ari Banabasi i Paula, za na roiti qari korapa roitidi, za qari bako rikata paledi ari kori ria na dia poko, beto qari abutu sasuru lao pa varikorapaidi ria na minete tinoni, ko qari velavela laoria ria, **15** ari qari gua vei, "Ka viza tinoni! Ae za vei ko gamu korapa roitidi na roiti ari? Gami kori ba na tinoni vei tugu gamu! Ko gami lame vavakatoni tadigamu gami kori za na nongoro leana, ko mu gabala loi paledi gamu ria na zakazava kepore veveidi zara ko mu gabala lao tana Tamaza toana, aza za roitini na oka na pezo na ivere beto ko doru zakazava qari okoto kole pa ia ria. **16** Pana zazae tinoni qari jola lao rari, za vamalumuria na Tamaza ria na tinoni karovodi ko qari okoto tutiria na dia uana

makadi. 17 Ba zake loi valolokia na Tamaza za maka
za mina uleni na veveina makana, ko za roitidi ria na
roiti leadi: za valagere vadigamu na okoro pa noka,
za vavuaria ria na umuma pa dia okokoto totozo, za
vapotedigamu na ganigani ko za vapugeleni qeraqera
na bulomiu," qari gudi. 18 Ko qari paranga vei tugu
zara ari kori, ba qari dori podepodeke vitivitigi mutugu
beto qari boka vanogotoria ko qarike vavavui lao tadi
ari kori ria. 19 Kaki ria na tinoni Jiu lame veidi pa
Anitioki beto pa Ikonioni za qari vagabala vapeleria ria
na minete tinoni, ko qari gonani patu i Paula beto za
qari ragata votu pale pa peguruna na guguzu. Ko qari
rovea za tori uke tu qari guni aza. 20 Ba tonai qari
turu variidilivutaini ria na tinoni tana Bangara i Paula,
za soqolo turu aza ko za mule luge laonana tugu pa
guguzu. Ko za rane na kota nari za qari taloi lao pa
Debe ari kori Banabasi. 21 Ego ko qari vavakatoni pa
Debe ari kori Paula i Banabasi za na nongoro leana,
ko na kubo tinoni za qari gabala tutia na Bangara.
Beto za qari gabala mule lao pa Lisitara beto pa
Ikonioni, ko qari jola lao pa Anitioki aza na guguzu
pa Pisidia. 22 Ko pa dia rererege qari vaneqiria za
na bulodi ria na tinoni tana Bangara, qari paranga
vaneqiria ko mari togaza vamauru pa dia rangerange,
ura zoku tapata za pala tana gozororia mae tugu beto
tana lugea za na binangara tana Tamaza qari gudi.
23 Qari mijataria pa okokoto ekelesia ria na tiolata
matamata, ko qari varavaradi beto qari madidi nake
tekuteku, beto za qari loi laodi tana Bangara aza qari
vazozotoa ko mi tokaria qari gua. 24 Ego beto za
qari rerege jolani ria za pa Pisidia ko qari lao kamu
pa Pamipilia ari kori. 25 Pa Peqa qari vavakatoni
ari kori za na nongoro tana Bangara, beto za qari
gore pa Atalia. 26 Ketakoi za qari toka mule pa
Anitioki, pa guguzu ketakoi qari tavamadi pa variroqu
varialona tana Tamaza ko qari roitini za na roiti aza
qari koni vaokotia. 27 Totonai qari mule kamu paro
pa Anitioki ari kori za qari kuku varikamudi za na
ekelesia ketakoi, ko qari ule vadi ria doru zakazava
za roitidi na Tamaza pa dia roiti qari roitidi. Beto ko
qari vavakatoni tugu vei za aza vei za revanga veini
na Tamaza za na zona ko qari boka vazozoto ria na
tinoni karovodi. 28 Beto za qari suvere vazovaidia
mae tu tadiria na tinoni tana Bangara ketakoi ari kori.

15 Ego ria kaki na koko veidi pa Jiudia za qari gore
pa Anitioki ko qari kole varivagigalaini tadiria na
tinoni qari vazozotoa na Bangara za ari qari gua vei,
"Vei munake tapobe za gamu vei za pojai na tuti ti
Mosese, za munake taalo za gamu," qari gua. 2 Ko
za pidoko votu za maka varigua na varigeso lavata pa
varikorapaidi ari Paula i Banabasi beto ko ria na tinoni
ria. Nari za qari mijataria ari Paula i Banabasi beto
vei tugu ria kaki tinoni tana Bangara pa Anitioki ko
mari zaeni tadiria na tinoni tagarunudi beto na tinoni
matamata pa Jerusalema za na ginugua ani qari gudi.
3 Ko totonai za garunu vakeniria na ekelesia ria ari,
nari za qari rerege vei pa Poinikia beto pa Sameria,
ko qari kilipuputu vadi ria pa guguzu ari za na veveina
na gabala tadiria na tinoni karovodi lao tana Tamaza.
Ko qari qeraqera jola ria na tinoni qari vazozotoa na
Bangara. 4 Ko totonai qari kamu pa Jerusalema ria,
za qari tavatoga valeana tadiria na ekelesia, tadiria na
tinoni tagarunudi, beto ko tadiria na tinoni matamata
ria. Beto ko qari ule vadi ria na ekelesia ria vei za
roitidi na Tamaza pa dia rerege roiti tadiria na tinoni
karovodi. 5 Ba ria kaki tinoni na somanadi pa puku
minete tadiria na Parese qari vazozotoa na Bangara
za qari turu ko ari qari gua vei, "Ria na tinoni karovodi
za mari tapobe tugu, beto ko mari tapojadi ko mari
tutia tugu ria za na Vavanau ti Mosese," qari gua. 6 Ko
qari varikamu ria na tinoni tagarunudi beto na tinoni
matamata, ko qari dogoria za na ginugua ani. 7 Qari
dori kole variguani ria za na ginugua ani, beto za turu
i Pita, ko ari za gua vei za tadiria, "Ka viza tavitiqu,
gamu za gamu tori vakaberiamiu tu pa viza tu ari za
na Tamaza za tori mijataziu tu ara. Ko pa vavakato
taqu qari nongoria na nongoro leana ko qari vazozoto
ria na tinoni karovodi. 8 Ko na Tamaza aza za boka
tiroa na bulo tinoni za ule votuni za valeania tugu vei
aza ko za vadi na Ongu Tabuna vei vaputaputa za
vadigita gita. 9 Zake dogoro vagotogita na Tamaza
za gita beto ko ria, ko totonai qari vazozoto ria nari
za valiosoria gu za na bulodi. 10 Ko koviria ae za
vei za gamu korapa podekia na Tamaza, ko gamu
vapapadi maka pogozo mamata lavata ria qari tutia
na Bangara? Na pogozo mamata aza za ria tu na
tamada pa moa beto gita tu ba tanake boka pogozia.
11 Goto gita ba pa variroqu varialona gu ti Jisu na
Bangara za taqe taalo tonai taqe vazozoto, maka
moqaza podeke vei tugu qari vei ria ari," za gua i Pita.
12 Beto qari podalai paranga ari Banabasi i Paula. Ko
ria na minete tinoni za qarike vagala totonai qari kole
nongononongoro tadi ari Banabasi beto i Paula qari
kilipuputu vadi za doru roiti neqidi na varivagabaradi
za roitidi na Tamaza tadiria na karovodi ketakoi qari
rerege roiti vei ari kori. 13 Totonai qari beto paranga
ari kori, za paranga i Jekopi, "Ka viza tavitiqu, mu
vainongoro lame! 14 I Saimone za koni vakaberia gu
aza vei na Tamaza za roquroqua ko za teku votuni
tadiria na tinoni karovodi za maka minete tinoni ko
mari valavatia za nizongona aza. 15 Ko koviria za lao

totoa gu ria na paranga tadiria na tinoni korokorotai, aza ari za gua vei, **16** 'Pa liguna ari mina vei, za mana gabala mule, ko mana vaturu sogai za na aqaqo ti Devita aza za tajegara. Ria na zakazavana qari tajegara za mana vaturu sogaria, ko mana valeana sogai aza. **17** Ko ria tinoni kole taridi za mari nyaqo tutiziu ara, beto ko ria doru tinoni karovodi qa tori kukuria tu ko na qua tinoni za mari nyaqo tutiziu, za gua za na Bangara, aza za roitidi na zakazava ari' **18** ko qari tagilagila pa moa vei tu. **(aiōn g165)** **19** Ko na roquroqu taqu za take vadi mule kaki tapata ria na tinoni karovodi qari korapa gabala lame tana Tamaza. **20** Goto ta kuti lao vadi gu ko ta pojadi ko marike tekuria ria na masadi na manugu qari tavavavui tari lao vadi na beku, marike toani na toa lulasana, beto ko marike tekuria na masadi na manugu qarike tavanyoa pale na orungudi beto ko marike tekua tugu vei na orungu. **21** Ura podalai pa moa vei tu za na Vavanau ti Mosese za kole tatarae velavela pa kubo guguzu, ura doru rane Minyere gu za tatitiro votu pa ruma varivarikamuna aza," za gua i Jekopi. **22** Ego ko qari varikamu ko qari varivaegoni ria na tinoni tagarunudi, na tinoni matamata, beto na ekelesia doruna, za mari mijataria za kaki tinoni tugu ria ko mari tutiria ari Paula i Banabasi qari gua. Ko qari mijataria ko qari garunu vatuti goredi ari Paula i Banabasi pa Anitioki ari kori tinoni matamata tugu tadiria na tinoni tana Bangara: ari Jiudasi aza qari kukuni i Basabasi, beto ko i Saelasi. **23** Ko na leta qari kutia beto qari vaaru pogozodi ria za ari za gua vei, "Gami na tinoni tagarunumami, na tinoni matamata, beto ko na tinoni qari vazozotoa na Bangara. Lao tadigamu na tinoni karovomiu gamu vazozotoa na Bangara ko qu korapa pa Anitioki, pa Siria beto ko pa Silisia. Na paranga qeraqera tadigamu. **24** Gami nongoroni za kaki tinoni tugu tadigami za qari votu lao ko qari garunudigamu ria na paranga qari vatakulangagamu na varuragamu. Ria na tinoni ria za nake gami gami garunuria. **25** Ko zara za vei za gami varikamu makarai mijataria gami ria na mami tinoni ko gami garunu vatuti goredi ari kori mami baere vavaguana, ari Banabasi i Paula. **26** Ari Banabasi i Paula ari za qari gozoro taleni tapata pa dia toa za na veveina na izongona na nada Bangara i Jisu Karisito. **27** Ko gami garunu vatutiria gami ari Jiudasi i Saelasi, ko ari kori ba mari boka vavakatodi tugu ria vei gami kuti laodi gami. **28** Ura za valeania na Ongu Tabuna beto ko gami tugu vei za mamike vapogozodigamu na pogozo za mamata jolani aza za garo za gamu. **29** Goto muke tekuria gu za na masadi na manugu qari tavavavui tari lao tana beku, muke tekua gu na orungu beto ko na masadi na manugu qarike tavanyoa pale na orungudi, beto muke toani gu na toa lulasana. Vei muna kopu muledigamu ko munake roitidi ria ari, nari za gamu roiti valeana za gamu. Leana jola." **30** Ego ko totonai qari loi vakeniria nari za qari gore pa Anitioki ria, ko qari varikamudi ria na minete tinoni tana Bangara beto qari vakarovo vadi za na leta. **31** Ko pa liguna qari tiro votuni za na leta za qari qera jolani ria za na paranga varivaneqi aza. **32** Ari Jiudasi i Saelasi ba na tinoni korokorotai tugu ko qari dori paranga vamanotoria beto qari vaneqiria ria qari vazozotoa na Bangara ketakoi. **33** Pa liguna qari suvere iapeki totozo ketakoi, za qari loloi vakeniria pa bule ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara ketakoi ko qari mule kenidia tadiria qari garunu valagereria. **35** Ba ari Paula i Banabasi za qari suvere zovaidia mae tugu pa Anitioki (beto vei tugu ria kaki mule), ko qari kole varivagigalaini beto qari kole vavakatoni za na paranga tana Bangara. **36** Ego za zovai iapeki za paranga lao ti Banabasi i Paula, "Aria ta gabala ko ta keni ovikiria ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara doru kota ketakoi taqe taraeni na paranga tana Bangara perangaina, ko ta dogororia ae beka qari korapa veveidia moko," za gua. **37** Nari i Banabasi za nyorogua tokai i Jone, aza maka izongona i Maka. **38** Ba i Paula zake dogoro vapadani ko mina tokai aza za gua, ura na totozo momoe za aza za loi paledi pa Pamipilia ko zake tutiria keni pa roitina. **39** Ego ko za neqi za na varitoke tadi ari kori, ko qari okoto varipikatai tu ari kori. Ko i Banabasi za tokai i Maka, ko qari toka lao vei tu pa nuza pa Saeparasi. **40** Goto i Paula za mijata tekua i Saelasi, ko pa liguna qari vakole laoria pa variroqu varialona tana Bangara ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara ketakoi ari kori, nari za qari taloi keni. **41** Ko qari lao vei pa Siria beto pa Silisia ari kori, ko qari kole vaneqiria ria na tinoni pa ekelesia.

16 Ego ko za lao kamu pa Debe beto pa Lisitara i Paula. Ko na suverena tugu ketakoi za maka tinoni tana Bangara na izongona i Timote. Na tuna marene maka reko Jiu neqina tugu pa rangerange aza, goto na tamana za na tinoni Qiriki. **2** Ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara pa Lisitara beto pa Ikonioni qari dogoro rangea i Timote. **3** Za nyorogua tokai i Paula aza, ko za tekua ko za pobea ura qari koledia ria na tinoni Jiu pa guguzu ria, ko qari gilagilaidia ria doru za na tamana i Timote za na tinoni Qiriki tu. **4** Ego ko pa doruna na gugugu qari laoria, za qari vakarovo vadi tugu ria na tinoni karovodi ria na vinaturu qari vanyumuria ria na tinoni tagarunudi beto na tinoni matamata pa Jerusalema. **5** Ko ria na

ekelesia za qari tavaneqi pa rangerange, beto ko qari kubo tugu lalaodia na varituti rane gu ria. **6** Ego ko qari taloi ko qari rerege vei pa ia pa Piruqia beto pa Qelesia ria, ura za suquturia na Ongu Tabuna ko marike lao vavakatoni na nongoro za pa Esia za gudi. **7** Totonai qari kamu pa Muzia nari za qari podekia ko mari luge lao pa Bitini qari gua, ba zake vamalumuria na Ongonguna i Jisu ria. **8** Ko qari jola pale za pa Muzia, ko qari gore kamu za pa Toroasi. **9** Ego ko na bongina za votu ti Paula za maka dogodogoro. Maka tinoni pa Masidonia za turu ko za tepa vitivitigia i Paula, ari za guni vei, "Mu karovo lame pa Masidonia, ko mu lame tokadigami gami!" za gua. **10** Aza tugu za batia i Paula za na dogodogoro ani nari za gami qaqiri gu gami ko mami lao gu pa Masidonia gami gua. Gami gilagila valeania za na Tamaza tugu za kukugami gami ko mami lao vavakatoni na nongoro leana tadiria ketakoi gami gua. **11** Ego ko gami taloi pa guguzu Toroasi nari za gami toka vatuvizi lao pa nuza Samoterake, ko za rane na kota nari za gami lao paro pa Niapolisi. **12** Na kokomami ketakoi za gami zolozo lao pa Pilipae, aza maka guguzu qari suveria ria na tinoni Romu beto ko maka guguzu poreveveina tugu pa pikata guguzu pa Masidonia. Ko gami suveremami mae tu ka viza rane ketakoi gami. **13** Ko pa rane Minyere za gami votu lao pa keketai guguzu pa tavalaina na ovuku ketakoi gami roverove veini palu maka ia varivarikamu varavarana za gami gua. Ko gami lao nyumu ko gami kole vavavakato lao tadiria na reko qari lame varikamu ketakoi. **14** Ego ko maka ria na reko na izongona i Lidia, na reko pa Tuatera ko nana roiti za vavaidi na poko kala davala, za kole vainongoro ketakoi. Na reko aza za na neqina nana rangerange tana Tamaza, ko na Bangara za revangia na bulona aza ko za vataberia ria na paranga za pojaria i Paula. **15** Ko pa liguna za tapaputaiso aza beto ria doru pa nana tatamana, nari za ruti vitivitigigami aza, ari za gua vei, "Vei muna tori dogoro vazozoto veiniziu maka tinoni qa rangea tugu na Tamaza ara, nari za mu lame suvere mae tugu pa ruma taqu," za gudigami. Ko zake vabokagami ko gami vazotoa gu. **16** Ego maka rane za totonai gami korapa rerege lao pa ia varavarana gami, za gozorogami maka pinauzu reko za kolea na ongu ikikerena. Pana korokorotai za roroitidi na reko aza za vaizizongoria ria nana bangara. **17** Za tututia aza i Paula beto gami ko za kole kukukudigami, ari za gua vei, "Ria ka viza tinoni ari za na nabulu tana Tamaza ululuna jola. Qari korapa taraeni ria tadigamu za na zonana vei beto mina taalo na tinoni," za gua. **18** Ko na dori zoku rane za kole roiti vei zara tadigami aza. Nari za ikeria i Paula za vei aza, ko za balinga lao za tana ongu ikikerena ani, ko ari za guni vei, "Qa pojanigo ara pa izongona i Jisu Karisito ao ko mu votu keni tana reko zana!" za guni. Nari pa totozo tugu aza za votu keni za na ongu ikikerena aza. **19** Ego ko totonai qari batia ria na bangara tana reko pinauzu aza za beto gu za na zona qari izizongoni, nari za qari lao aru tamanaria ari Paula i Saelasi ko qari ragata laodi pa ia makemaketina pa moedi ria na tinoni matamata. **20** Ko qari toka laodi pa moedi ria na matamata pa guguzu aza ari kori, ko ari qari gudi vei, "Ria na tinoni ari za qari korapa aru vikevikeria na suvesuvere tadigita pa guguzu ani! Ria na tinoni Jiu za ari, **21** ko qari varivagigalaidi ria na uana qarike tavamalumu ko tana teku vakarovoria babi tana roitidi gita, ura gita za na tinoni Romu tu!" garigua. **22** Ego qari somana gu pa rajadi ari kori ria na minete tinoni, beto ria na matamata pa guguzu aza za qari bako rikarikata pale za na poko tadi ari kori, beto za qari garunuria na tinoni ko qari majamajaria ari kori. **23** Pa liguna qari maja vapalepalekaria za qari gona lugedi pa ruma varipiuna, beto za qari pojani za na tinoni kopu ko mi kopu valeadi qari guni. **24** Nari za teku vakarovia na tinoni kopu ani za na garunu, ko za gona lugedi pa leona zozoto na ruma varipiuna beto za vasolapa vangabutu vamaurudi na lomoto suvege mamatadi za na nenedi. **25** Ego ko padapada na korapai bongi za ari Paula i Saelasi za qari kole varavara na kera vatarazaeadia na Tamaza, ko ria na tinoni tapiudi za qari kole tugu nongonongorodia tadi ari kori. **26** Ego beto za jou vasiboro gu za maka nunu lavata, ko za jojou za na kokovana na ruma varipiuna. Pana totozo tugu aza za qari okoto tarevanga ria doru atakamana, beto ko qari tavizu lotu betodia ria na seni pa limadi ria na tinoni qari tapiu. **27** Nari za iqolo za gua za na tinoni kopu za batiria qari tori tarevanga tu ria na atakamanana na ruma varipiuna, nari za lobusu tekua gu za nana benete ko mi sobe vauke muleni makana za gua. Ura za rovea aza za palu qari tori uku keni beto dia tu ria doru tinoni tapiudi za gua. **28** Ba za velavela laoa i Paula aza, ari za gua vei, "Ei! Muke koti vikerigo makamu, ura gami doru za gami korapa gu ari!" za guni. **29** Nari za tepa tekuria za na juke, ko za abutu luge lao gona todongo neqeneqereni pa moedi ari Paula i Saelasi. **30** Beto za toka votudi ari kori, ko ari za gudi vei, "Kori bangara, na za za mana roitini ara beto mana taalo?" za gua. **31** Nari ari qari guni vei ari kori aza, "Mu vazozotoa na Bangara i Jisu beto muna taalo, ao beto na mua tatamana tugu vei," qari guni. **32** Ego beto za qari vavakato vani ari kori na paranga tana Bangara aza

beto vei tugu ria pa nana ruma. **33** Ko na totozona tugu aza na bongi aza za tokaria na tinoni kopu aza ari kori ko za lao valiosodi pie za na palekadi. Ko pa totozo tugu aza za tapaputaiso aza beto vei tugu ria doru pa nana tatamana. **34** Beto za vatogaria aza pa nana ruma ari Paula i Saelasi, ko za vatana vadi na tekutekuna. Ko za qera vitivitigi aza beto vei tugu ria pa nana tatamana, ura qari vazozotoa ria za na Tamaza. **35** Ego ko za volavolaza rane na kota nari za qari garunuria ria na tinoni matamata pa guguzu aza ria na pulisi, ari qari gudi vei, "Mu loi vakeniria ari kori tinoni zara," qari gudi. **36** Nari za vakarovia ti Paula na tinoni kopu pa ruma varipiuna ria na paranga ari, ari za gua vei, "Kori qokolo, qari tori valame paranga tu ria na tinoni matamata pa guguzu, ko muna boka tavakeni za gamu kori qari gua. Ko koviria muna boka votu keni valeanamiu gu za gamu kori," za gudi. **37** Ba za paranga lao tadiria na pulisi i Paula, ari za gua vei, "Kepore maka sela babi roitini gami kori ba qari majagami pa moedi na varikamu tinoni. Zara qari veidigami gami kori, ba gami kori ba na tinoni tapauzumami tugu tana qavuna Romu. Ko ae za vei za koviria mari peki vavotu keni golomogami qari gua? Mami vei zake gua! Goto ria tu na tinoni matamata pa guguzu ani za mari lame makadi, ko mari lame vavotugami," za gua i Paula. **38** Ego ko qari mule vavakatodi tadiria na matamata pa guguzu ria na pulisi ria na zakazava ari. Ko qari matagutu ria totonai qari nongoroni za ari kori ba na tinoni tapauzudi tugu tana qavuna pa Romu, **39** ko qari lao peki paranga vamomozo makadi tadi ari kori. Beto za qari toka votudi ko qari tepa vitivitigiria ko mari iolo votu pa guguzu aza ari kori qari gudi. **40** Ego ko qari taloi pa ruma varipiuna ari Paula i Saelasi, ko qari lao pa ruma ti Lidia. Ketakoi qari gozororia ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara, ko qari sori vaneqineqiria pa dia paranga ria beto za qari taloi keni.

17 Ego ko qari rerege jola vei pa Amipipolisi beto pa Apoloni ari Paula i Saelasi, ko qari lao kamu pa Tesalonika. Ko ketakoi za kolenana za maka ruma varivarikamuna tadiria na Jiu. **2** Ko za vevei tugu za roroitidi doru totozo za i Paula za lao tadiria na tinoni Jiu pa kue rane Minyere ko za kole taleria pa Kutikuti Tabuna ria na tinoni Jiu. **3** Za loji vakabekabere vadi beto za vabatidi na zozotona za na Karisito za pala mina gozoro vitigi tugu beto mina toa mule tugu pa uke, ko aza na Karisito za aza tugu i Jisu aza qa korapa taraeni ara tadigamu za gudi. **4** Nari kaki ria na tinoni Jiu za qari vazozoto tugu ko qari somana tavitiria ari Paula i Saelasi, ko na zokudi ria qari somana ria na tinoni Qiriki za neqi tugu na dia rangena na Tamaza, beto ko nake leleo tugu vei ria na kuta reko poreveveidi. **5** Ba ria na tinoni Jiu qarike vazozoto za qari kono, ko qari podalai teku varikamudi ria na tinoni ikikeredi qari suvesuvere goborodi pa ia makemaketina, ko qari roitini za maka puku minete ikikerena ko qari vakanoko vaikeria za na guguzu doruna. Qari abutu lao nyaqoria pa ruma ti Jasoni ari Paula i Saelasi, ko mari toka votudi pa moedi ria na varikamu tinoni qari gua. **6** Ba qarike batiria ari kori, ko qari ragata votuni gu i Jasoni beto ko ria kaki tinoni tana Bangara na suveredi ketakoi. Ko qari ragata laodi pa moedi ria na tinoni matamata pa qavuna, beto qari velavela, ari qari gua vei, "Ria na tinoni ari qari roiti tapata doru kota pa kasia guguzu za qari kamugita gita za koviria, **7** ko ria za vatogaria i Jasoni! Qari daidia roitidi ria na tinarae ti bangara Siza, beto ko qari pojai za kolenana tu za maka goto Bangara, na izongona i Jisu qari gua," qari gua za qari kole velavela. **8** Ego ko tonai qari nongororia na zakazava ari nari za qari tasutungu vakorakora ria na minete tinoni beto na tinoni matamata pa qavuna pa guguzu aza. **9** Ko qari vairaia mae tu ria na matamata pa qavuna i Jasoni beto ko ria doru qari ragata toka tutini aza, beto za qari loi vakeniria. **10** Ego ko aza tugu za bongi za na kota, nari za qari siqarai garunu valaoria pa Berea ria na tinoni tana Bangara ari Paula i Saelasi. Ko totonai qari lao kamu ketakoi ria, nari za qari lao vatuvizi pa ruma varivarikamuna tadiria na tinoni Jiu ketakoi. **11** Ria na tinoni pa Berea za revanga joladi ria pa Tesalonika za na roqudi, ko qari teku ngalingalini ria za na nongoro. Beto ko na varituti rane gu za qari tiro pelupelukuria ria pa Berea za na Kutikuti Tabuna, ko mari dogoro vazozotoria za qari zozoto tugu beka za na zakazava taqe nongororia ari qari gua. **12** Ko na kubodi ria za qari vazozoto, beto ko nake leleo tugu ria na tiolata marene na reko poreveveidi tadiria na tinoni Qiriki za qari vazozoto. **13** Ba totonai qari nongoroni ria na tinoni Jiu pa Tesalonika za pa Berea ba za taraeni tugu i Paula za na paranga tana Tamaza qari gua, nari za qari taloi lao gu mule ketakoi ria ko qari jou vakorakoraria ria na minete tinoni ketakoi. **14** Nari za qari siqarai garunu vakenia ria na tinoni tana Bangara ketakoi i Paula ko mi lao suvere tata vei pa nole qari guni, goto ari Saelasi i Timote za qari suvere jola tugu pa Berea. **15** Ria qari tuti vavaburoa i Paula za qari lao tu kamu pa Ateni. Ko totonai qari gabala mule za qari pogozia tugu ria za na garunu za pojadi i Paula ko ari Saelasi i Timote za mari siqarai tuti lao

kamua za gudi. **16** Ego ko totonai za kole adonoria ari Saelasi i Timote pa Ateni, za batia i Paula na galegale beku gu za doru kota pa guguzu aza ko za ikere vikevikeria na bulona aza. **17** Ko za lalao taleria i Paula pa ruma varivarikamuna ria na tinoni Jiu beto ria na tinoni Qiriki qari rangea na Tamaza, beto ko pa ia makemaketina za doru rane za vavakato tadiria qari varikamu ketakoi. **18** Ko kaki ria na minete tinoni gigigalai tadiria na Epikuriosi beto na Sitoikosi za qari kole varigua lao tana, ko kaki ria za ari qari gua vei, "Qokolo, na za za korapa nyorogua pojai za na tinoni za buti goboro gigalai ani!" qari gua. Goto kaki za ari tu qari gua vei, "Ura, kale na goto tamaza tu za korapa taraedi aza!" qari gua, ura i Jisu beto na veveina na turumule pa uke za taraeni aza. **19** Ko qari aru tamania ko qari toka laoni ria pa kauniseli pa Areopaqasi i Paula, ko ari qari guni vei, "Ae vei mami boka gilagilai gami na veveina za na varivagigalai koregana qu korapa varivagigalaini ao ani? **20** Ura kaki zakazava qu pogozo kamudi ao ari za qari goto pa nongononggoro tadigami, ko gami nyorogua gilagilaria na veveidi," qari guni. **21** (Ura ria doru tinoni pa Ateni beto ko ria na tinoni gotogotodi qari suvere ketakoi za kepore mule maka za qari kole tapatianani, goto qari kole gu vavavakatodi babi nongononggororia na zakazava koregadi.) **22** Ego ko za turu pa varikorapaidi ria na kauniseli pa Areopaqasi i Paula, ko za paranga, "Ka viza tinoni Ateni, pa doru miu ginugua za qa batia ara za gamu nyaqo vitivitigiria gamu ria na tamaza. **23** Ura totonai qa rererege ara pa leona na miu guguzu nari za qa batiria ara ria na miu ia vavatarazae gamu, ko qa batia tugu vei ara za maka ia vavavuina tadigamu ketakoi za takuti vaboara ria na paraparanga ari: TANA TAMAZA ZAKE TAGILAGILA. Ko aza na Tamaza gamuke gilagilai tugu ba gamu vatarazaea gamu, za aza tugu za qa korapa taraeni ara tadigamu. **24** Na Tamaza za roitini na kasia guguzu beto ko doru zakazava qari kole pa leona, za aza tugu za na Bangarana na noka beto na pezo ko zake kole pa zelepade madina za taroiti pa limadi gu ria na tinoni aza. **25** Beto ko zake qaqani maka za ko bi kole tatoka pa limadi na tinoni aza, ura aza gu makana za vadi na toa beto na singo ria doru zakazava. **26** Za vapidoko votu lameria tana tinoni gu za doru puku tinoni, ko qari suvere pa doru ia pa kasia guguzu. Aza tu za mijata vakole vadi na dia totozo beto na volozona na dia suvesuverena ria **27** ko mari boka nyaqoa ria za na Tamaza. Zara za roiti vei aza ko keta pu kole qaqoa ria ko pu bati kalea ria aza, ba zake suvere vazou tadigita doru aza. **28** Ura tana taqe toa, taqe kanoko beto taqe tavapore za gita, vei tugu za tori pojai tu maka miu tinoni kutikuti gamu totonai ari za gua vei, 'Gita ba na koburu tugu tana,' za gua. **29** Ego, ko na koburu tana Tamaza za gita, ko zake garo za na tinonina na tamaza za tana roquroqu veini na beku qolo na siliva babi na patu. Ria na zakazava veveidi ari za qari taroiti pa bokaboka beto na roverove gu tana tinoni. **30** Perangaina za dogoro vajola paledi na Tamaza ria na totozo qarike gilagilai na tuvizi ria na tinoni, goto koviria za pojadi ria doru tinoni pa doru kota ko mari gabala za gua. **31** Ura za tori nguti vakolea tu aza za maka rane totonai mina tutidi pa tuvizi ria doru tinoni pa kasia guguzu. Ko za tori mijatia tu na Tamaza za maka tinoni, ko totonai za vatoa mulea pa uke za vatadogoroni tadiria doru tinoni za aza tugu za nana mijatana aza," za gua i Paula. **32** Ego ko totonai qari nongoria na veveina na turumule pa uke, za kaki qari vavagoreni qera. Goto ria kaki za ari qari gua vei, "Gami nyorogua nongoro sogai mule tamu aza na veveina ani," qari guni. **33** Ego beto za taloi pa varikorapaidi ria i Paula. **34** Kaki ria na tinoni qari tutia i Paula za qari vazozotoa aza. Ko kaki ria ari Dionisiasi, na meba pa kauniseli pa Aeropaqasi, beto maka reko tugu na izongona i Damarisi, beto ko ria kaki tinoni mule.

18 Ego ko qari jola ria na totozo vei zara za taloi pa Ateni i Paula ko za lao pa Koriniti. **2** Ko za gozoria ketakoi za maka tinoni Jiu na izongona i Akuila, na tinoni pa Ponitasi. Na koni taloi lame veina pa Itali aza, ko za tokatokainana tugu aza i Pirisila na maqotana. Na ginuana qari taloi lame za ura i Kolodiasi na bangara lavata pa Romu za vaturua za maka tinarae ko mari keni beto ria doru tinoni Jiu qari suvere pa Romu za gua. Ko za lao gozogozororia i Paula ari kori, **3** beto ko ari kori ba za varitoto vei tugu aza za na dia roiti qari tekutekuni poata ko za suvere tavitiria tugu ari kori aza, beto za kole roiti. Ura na dia roiti qari tekutekuni poata ria za na pitipiti poko aqaqo. **4** Ko doru rane Minyere za vavakato pa ruma varivarikamuna aza, ko za podeke vagabalaria ria na tinoni Jiu beto na Qiriki. **5** Ego ko totonai qari kamu ari Saelasi i Timote, na koko lagere veidi pa Masidonia, nari za tapatianani i Paula za na vavakatona gu na paranga tana Bangara, ko za poja vaneqineqidi ria na tinoni Jiu za i Jisu tugu za na Karisito za gudi. **6** Ba totonai qarike tavaraguani beto qari poja vikevikeria aza, nari za tavuzu paleni za na kavuru pezo pa nana poko, beto za ari za gudi vei ria, "Na miu uke za makamiu tugu muna tagoreni! Ara za qa talegazaqua! Ko koviria za tadiria tu na

tinoni karovodi za mana lao," za gudi. 7 Ko za taloi keninana ketakoi aza ko za laonana pa ruma tana maka tinoni na izongona i Titiosi Jasitasi. Maka tinoni karovona za neqi nana rangerange tana Tamaza aza, ko nana ruma za pa kekere ruma varivarikamuna gu tadiria na tinoni Jiu. 8 Ba i Kirisipasi na kuta matamata pa ruma varivarikamuna za vazozotoa na Bangara beto vei tugu ria doru pa nana tatamana. Beto ko na kubodi tugu ria pa Koriniti qari nongongoria na tinarae ti Paula za qari vazozoto ko qari tapaputaiso. 9 Ego maka bongi za paranga ti Paula pa dogododoro za na Bangara, ari za gua vei, "Muke matagutu, muke ngujupuku goto mu laomua gu na vavakato! 10 Ura ara za qa korapa suvere tavitigo ao. Ko kepore za maka tinoni mina boka koti vikevikerigo ao, ura ria na qua tinoni ara za qari kubo pa guguzu ani," za gua. 11 Ko maka aoro na vonomo popu za suvere i Paula ketakoi, ko za kole varivagigalaini aza tadiria za na paranga tana Tamaza. 12 Ego totonai za turu qavuna pa pikata guguzu pa Akaia i Qalio, za qari makarai maka pa roquroqu ria na tinoni Jiu ko qari aru tamania i Paula ko qari toka laoni pana nyumunyumuna varituti tana bangara. 13 Qari paranga ria, "Za mamaeria ria na tinoni ko qari vatarazaea na Tamaza pa zona za sela pa Vavanau za na tinoni ani!" qari gua. 14 Ego ko za korapa tugu vanaqiti ko mi paranga za gua i Paula, za paranga lao tugu tadiria na tinoni Jiu i Qalio, "Ka viza tinoni Jiu! Vei bi na veveina kaki sela babi na roiti ikikerena za bu pogozo lameni gamu, za ba nongoro valeanagamu gu ara za gamu. 15 Goto kaki varitoke veveina gu na paranga, na izongo babi na miu Vavanau makamiu zana, ko mu dogoria makamiu. Ara qake nyoroguani ko mana tinoni varituti pa zakazava vevei zara," za gua aza. 16 Beto za iju vavotuvotu paledi pa ia varitutina aza ria. 17 Nari qari aru tamania gu ria doru i Sositenesi, na kuta tinoni matamata pa ruma varivarikamuna, ko qari majamaja vitivitigi pale pa moena na ruma varitutina. Ba zara tugu qari roiti vei ria nari ba zake pavu tugu galadi i Qalio ria. 18 Ego ko na zoku rane mule za suvere i Paula pa Koriniti beto za paranga loloiria ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara ketakoi, ko za toka lao vei pa Siria. Ko ari Pirisila i Akuila za qari tutia aza. Ko pa Kenikiria za ngabutu vadadalu aza, ko za vagore votua aza aza vei za mauluni tana Tamaza. 19 Totonai qari kamu pa Episasi za loi vasuvereria ketakoi ari Akuila i Pirisila, goto aza za gojogojo lao pa ruma varivarikamuna ko za lao taleria pa paranga ria na tinoni Jiu. 20 Totonai qari tepai ria na tinoni ketakoi ko mi suvere vazovai iapeki mae qari guni nari ba zake vaegoria, 21 goto za paranga loloiria gu beto ari za gudi vei ria, "Pala mana mule kamu ligugamu gu vei mina roquroqu tana Tamaza," za gudi ria, beto za toka iolo pa Episasi aza. 22 Ko totonai za gore paro pa Sizaria za zae gozoro qeraqerani za na ekelesia pa Jerusalema, beto za jola gore pa Anitioki. 23 Ko za dori suvere mae tu ketakoi aza beto za taloi ketakoi ko za rerege vei pa ia pikata guguzu pa Qelesia beto pa Piruqia, ko za kole vaneqiria ria na tinoni tana Bangara pa ia ria. 24 Ego ko za kamu pa Episasi za maka tinoni Jiu na podona pa Alekezadaria, na izongona i Apolosi. Maka tinoni lugena pa gigalai aza, beto ko za luge valeania aza za na Kutikuti Tabuna. 25 Za tori tavagigalaini tu aza za na zona tana Bangara, ko pa ngalingali neqina za kole paranga beto na varivagigalai valeleanani aza za na veveina i Jisu. Ba na veveina gu na paputaiso ti Jone za gilagilai aza. 26 Ko za podalai paranga varene aza pa ruma varivarikamuna tadiria na tinoni Jiu. Ko totonai qari nongoroni ari Akuila i Pirisila aza, nari za qari kuku tekua ko qari vavakato vikitivokoto valeleana vani ari kori za na veveina na zona tana Tamaza. 27 Totonai za nyorogua karovo lao pa Akaia i Apolosi, nari za ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara pa Episasi za qari kuti lao vadi ria na tinoni tana Bangara pa Akaia ko mari vakamu valeania aza qari gudi. Ko totonai za kamu ketakoi aza, nari za toka valeadi ria qari vazozoto tonai qari nongoroni na variroqu varialona tana Tamaza. 28 Ura za tale vikevikereria ko zake vabokaria aza pa moedi ria na varikamu tinoni ria na tinoni Jiu. Ko za ule vabatidi aza pa Kutikuti Tabuna za na Karisito za aza tugu i Jisu zana za gudi.

19 Ego ko totonai za korapa pa Koriniti i Apolosi, za rerege zolozo karovo i Paula ko za lao gore kamu pa Episasi. Ko ketakoi za gozororia aza za kaki tinoni tana Bangara, 2 ko za nanazaria, "Ae vei gamu tori tekua tu gamu za na Ongu Tabuna toto vei gamu vazozoto?" za gudi. Nari qari oe lao ria, "Qokolo, ko na Ongu Tabuna gu vei bi kolenana aza ba gami oqoro izongo nongoro podekia gami," qari gua. 3 Nari ari za gudi vei i Paula ria, "Ko na paputaiso za gu za gamu tapaputaisoni gamu?" za gua. Nari qari paranga, "Na paputaiso ti Jone," qari gua. 4 Nari za paranga i Paula, "I Jone za varipaputaisoni za na paputaiso za uleni qari gabala ria na tinoni, beto za pojadi ria na tinoni ko mari vazozotoa aza za korapa tuti ligu lame aza za gua, ko i Jisu aza za guni aza," za gudi. 5 Ko totonai qari nongoria zara za gua vei aza, nari za qari tapaputaiso ria pa izongona na Bangara i Jisu. 6 Beto za vaopodi na limana i Paula ria, nari za

goreria na Ongu Tabuna ria, ko qari okoto parangani na paranga gotona beto qari ule votuni ria za na paranga tana Tamaza. **7** Ko ka manogori ria doru tinoni ria. **8** Ego ko pa korapana kue popu za lalao paranga vareneni i Paula pa ruma varivarikamuna za na Bangara, ko za tale valeleanaria ria na tinoni beto za ule vakabekabere vadi za na veveina na binangara tana Tamaza. **9** Ba ria kaki za qari vapatua na bulodi ko qari daidia zozoto vainongoro, beto ko qari poja tarini paranga ikikeredi pa moedi ria na varikamu tinoni za na veveina na Zona tana Bangara. Nari za loi paledi i Paula ria, goto za teku kaledi gu ria na tinoni tana Bangara ko na varituti rane gu za kole vagigalairia pa lose varivagigalaina ti Turanozi. **10** Ko na kori aoro za kole roiti vei ari i Paula, ko ria doru qari suvere pa ia pa Esia za qari nongoria za na paranga tana Bangara, ria na Jiu beto na karovodi tugu vei. **11** Ego ko ria na roiti varivagabaradi qarike tabatabata za roitidi na Tamaza pa roiti ti Paula. **12** Ko ria qari mo za ria tu na nana taolo subisubina beto nana poko roiti ba qari pogozo keni vadi tugu, ko qari taloi pa tinidi ria na tinoni ria na mo beto ko ria na ongu ikikeredi za qari taiju vavotu paledi. **13** Ko ria kaki tinoni Jiu, ria qari lekoleko ijiju paledi na tomete ikikeredi, za qari podekia tugu kuku taridi na izongona na Bangara i Jisu ria na tinoni za koleria na ongu ikikeredi. Ko ari qari paraparanga vei, “Qa iju paledigamu ara pa izongona i Jisu aza za taraeni i Paula za gamu,” qari gua. **14** Ko ari ka vitu tuna marene i Sikeva, maka kuta iama tadiria na tinoni Jiu, za qari roiti vei aza. **15** Ba za oeria na ongu ikerena ria, ari za gudi vei, “I Jisu za qa gilagilaiqua beto ko i Paula ba qa gigaliaqua tugu, goto gamu za i zei za gamu?” za gudi. **16** Ko za tuararia na tinoni za kolea na ongu ikerena ria rari, ko zake vangongoria ko za vakilasa valeleanaria, ko na galegale gadogadodi na palepalekadi za qari uku votu pa ruma aza ko qari oqai na taba. **17** Ko tonai qari nongoria ria doru tinoni Jiu na tinoni karovodi na suveredi pa Episasi aza, za qari matagutu vitivitigi ria doru ko qari valavatia ria za na izongona na Bangara i Jisu. **18** Kubodi ria qari tori vazozoto tu za qari lame vavaja uledi ria na dia roiti. **19** Na motadi tugu ria za poredia potana ikikeredi za qari okoto pogozo varikamudi ria na dia buka potana, ko qari vurungu paledi pa moedi ria doru tinoni. Ko na nguti varikamuna na vaidi doru buka ria za ka limangavuluputa vuro poata siliva. **20** Ko pa roiti neqina vei ari tana Bangara, za rerege za na paranga tana Bangara beto ko qari mota tugu lalaodia ria qari vazozotoa na Bangara. **21** Ego ko pa ligudi qari jola na zakazava ari, za roquroqu valeanianana i Paula za mina rerege vei pa Masidonia beto pa Akaia beto za mina gore pa Jerusalema za gua. Ura za pojainana aza za pa liguna mana kamu ketakoi za beto pa Romu tugu vei za mana batia ara za gua. **22** Ko pa liguna za garunu momoe laodi pa Masidonia ari kori nana tinoni varitokai, ari Timote i Erasitasi, za aza makana za suvere jola mae tu iapeki totozo pa pikata guguzu pa Esia. **23** Ego ko pa totozo tugu aza za pidoko votu za maka varigua nake leleo na veveina na Zona tana Bangara. **24** Maka tinoni na izongona i Demetiriasi za maka tinoni roiti patu siliva. Ko pa patu siliva za roiti tuti veini na zelepade madina tana tamaza reko Atemisi aza, za dori vaizizongoria ria nana tinoni roiti. **25** Ko za kuku varikamudi aza ria na nana tinoni roiti beto ria kaki tinoni mule qari tapatianani na zakazava vei zara, ko ari za gudi vei, “Ka viza tinoni! Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za pa roiti tugu ani za votu za na izizongo tadigita! **26** Beto ko gamu tori batiamiu tu na nongoriamiu tu gamu za nake pa Episasi makana goto doru kota pa Esia i Paula ani za tori toka vapiruria tu ria na mota tinoni, ura za pojadi za nake tamaza ria na zakazava qari taroiti pa lima zara za gudi. **27** Ko nake makana gu na tapoja vikevikerena na roiti tadigita za na tapata tana gozoria gita, goto na zelepade tana tamaza reko lavata i Atemisi za pala minake taroqu vaporeveveina tugu vei. Ko na vinalavata tana aza aza vei qari vatarazaea ria doru pa Esia za koviria ba mina lumunana zozoto,” za gudi. **28** Ko totonai qari nongoria ria na tinoni zara za gua vei aza, nari za pugeleria na korakora ko qari irangia ria za na kota, ari qari gua vei, “Na lavatana jola i Atemisi tadiria pa Episasi!” qari gua. **29** Ko za pugelia na viuveo za na guguzu lavata pa Episasi. Qari aru tamanaria ari Qaiosi i Arizitakosi, kori tinoni Masidonia qari rereregе tavitia i Paula, ko qari makarai ragata sasuru laodi pa ia varivarikamuna lavata pa guguzu aza. **30** Nari za nyorogua votu lao pa moena na varikamu tinoni i Paula, ba ria na tinoni tana Bangara ketakoi qari vanogotoia. **31** Beto ko kaki ria na qavuna pa pikata ia pa Esia, ria na baere tugu ti Paula, ba qari valaoa tugu za na dia paranga ti Paula ko minake votu lao tabata pa ia varivarikamuna qari guni. **32** Ria kaki za maka zakazava za qari kole kuku velavelani, goto ria kaki za na goto zakazava tu. Ko qari okoto varivarura betodia ria na minete tinoni qari varikamu, goto ria kaki za qarike izongo gilagilai tugu na za za qari varikamuni ria. **33** Ria kaki pa varikamu za qari rovea za palu i Alekezada mina tagoreni za na varikamu ani qari gua, ura qari toka zae vaturua pa momoe ria na tinoni Jiu aza. Ko za alaka zaeni na

limana i Alekezada ko mi podalai paranga toketoke suqutuni makana za gua. **34** Ba totonai qari dogoro gigalia ria na varikamu tinoni za na tinoni Jiu aza, nari za qari makarai ovuluria gu za na mamalaingidi ria qari varikamu ko qari makarai iranga velavelai ria za na padana kori aoa tu, ari qari kole iranga vei, "Na lavatana jola i Atemisi tadiria pa Episasi!" qari gua. **35** Ego ko za zovai tu beto za boka vanogotoria na tinoni za kopudi na vinaturu pa guguzu aza ria na tinoni, ko ari za gudi vei, "Ka viza tinoni pa Episasi! Ria doru tinoni qari tori gilagila betoadia tu za na guguzu Episasi gu za kopuni za na zelepade tana tamaza lavata i Atemisi beto ko aza na patu tabuna lavata za lotu lagere vei pa noka! **36** Kepore maka tinoni mina vasekeria za ari, ko mu nogoto beto muke nenekeni na roiti zake leana. **37** Ari kori tinoni gamu toka lamedi pani za qarike izongo iko zakazava pa leona na nada zelepade beto qarike izongo poja vikevikeria tugu vei za na nada tamaza. **38** Goto i Demetiriasi beto ria na nana tinoni roiti za vei mina koledia ginugua mari jutuni na tinoni, nari za qari korapa suveredia ria tinoni varituti beto ko koledia ria na ia ketakoi qari varikamu varituti, ko ketakoi tu za mari varipogozo lao varitale ria. **39** Goto vei kaki goto zakazava mule tu za bu nyoroguani gamu, nari za pa varikamu tuvizina tu ko pa zona momozona tu mina tapopo valeana aza. **40** Goto aza na ginugua za podo pa ngenari pa rane ani za pala tana tajutu taleni taqe vakeporeria ria na tinoni matamata za gita, ura kepore na kutana ko tanake boka talegazani gita za na varikamu goborona ani," za gudi. **41** Ko pa liguna za poja veidi zara, beto za pojadi ria qari varikamu ko qari okoto taloloi kenidia.

20 Ego ko pa liguna za jola za na korakora tadiria na tinoni pa Episasi, nari za kuku varikamudi i Paula ria na tinoni tana Bangara ko za juka vaneqiria, beto za paranga loloiria beto za taloi lao pa Masidonia aza. **2** Ko za reregeria aza ria na guguzu ketakoi ko za vaneqineqiria pa nana paranga ria, beto za jola lao pa Qirisi **3** ko kue popu za suvere ketakoi aza. Ko za korapa tugu vatana toka lao pa Siria za gua aza nari za nongoroni za ria na tinoni Jiu qari kukitini aza, nari za rovea za mi mule vei tu ropi pa Masidonia za gua. **4** Ko ria ari ria na tinoni qari tutia i Paula: i Sopatorosi na tuna marene i Pirazi, na tinoni pa Berea; ari Arizitakosi i Sekudosi, kori tinoni Tesalonika; i Qaiosi, na tinoni Debe; i Timote; beto ari Tukikosi i Toropimosi, kori tinoni Esia. **5** Ria ari za qari lao momoe adonogami pa Toroasi. **6** Goto gami za pa liguna na vavolo Bereti Nake Kovuruna za gami toka taloi pa Pilipae, ko za jola tu ka lima rane beto gami lao kamu pa Toroasi. Ko ketakoi gami suvere ka vitu rane. **7** Ego pa rane momoe pa vuiki totonai gami varikamu tekuteku baere, za kole tarae tadiria i Paula. Ko za nyoroguani mina toka keni gu na volavolaza za gua aza ko za dori vakakazia tu aza za na tinarae ko za kamua tu na korapai bongi. **8** Qari kubo jola ria na juke qari toa pa lose pa nulu ketakoi gami varikamu gami. **9** Ego ko za korapa tugu nyumu nana pa vuida ketakoi za maka koburu marene koregana, na izongona i Iutikasi, za korapa nyumu dokidokinana. Ko totonai za kakaza tugu lalaonana za na paranga ti Paula, za puta muma gu za na tinoni ani ko za lotu koko pa vinaue sape pa nulu ko za gore tu dugalani pa pezo. Ko qari teku vaiolia qari gua za tori uke tu. **10** Nari za gore i Paula ko za opo taria za na tinina aza ko za ovulu tekua, beto ari za gua vei, "Muke takulanga, za korapa toanana ani!" za gua. **11** Beto za keza zae soga pa lose pa nulu i Paula, ko za kipakipai za na bereti ko qari tekuteku. Pa liguna na tekuteku za kole gu paranga aza ko tinganai za rane kabere, beto za toka keninana aza. **12** Goto ria na tinoni qari toka kenini na toana za na koburu marene korega za lotu, beto qari dori tavamanoto ria na tinoni ketakoi. **13** Ego ko gami za gami toka lao momoe pa Azozi, ko ketakoi tu za mami surania i Paula gami gua. Ura za tori pojadigami tu za gami mami zae lao momoe goto aza za mina zolozo karovo lao ketakoi za gudigami. **14** Ko tonai za lame gozorogami pa Azozi, nari za gami surania aza ko gami jola lao pa Mitulene. **15** Ko ketakoi gami ipumaka beto za gami toka ko gami lao paro pa maka kalena pa Kiosi. Ko ketakoi gami ipumaka mutu beto za gami toka karovo lao za pa nuza Samosi, ko gami ipumaka mutu pa Samosi beto za gami toka lao paro pa guguzu pa Miletosi. **16** Ura na roquroqu ti Paula za mamike paro pa Episasi, ura keta mami gona pale goboro totozo pa Esia za gua. Ura za siqarai ko vei bi boka za bi tori suvere tu pa Jerusalema beto bi kamua za na rane Penitikositi za gua. **17** Ego ko pa Miletosi za valao nongoro pa Episasi i Paula ko za valameria ria na tinoni matamata pa ekelesia ketakoi. **18** Ko totonai qari lame kamu tana, za parangaria, ari za gudi vei, "Gamu tori gilagila valeaniamiu tugu gamu za ae za vevei na suvesuvere taqu totonai qa suvere tavitigamu gamu, podalai tugu na rane momoe qa tete pa Esia ara. **19** Pana uana vapekai beto pa oni kolo mata qa nabuluni ara za na Bangara, beto qa gozororia tugu ara ria na tapata qari valameria ria na tinoni Jiu qari kukitiniziu. **20** Gamu gilagilaimiu tugu gamu za qake golomia ara za maka zakazava

vei mina boka tokadigamu, goto qa ule vadigamu beto qa vagigalaidigamu pa varikamu tinoni beto pa okokoto miu ruma. **21** Qa poja vaneqineqidigamu ara za ria na Jiu beto ria na tinoni Qiriki tugu vei ko mari gabala lao tana Tamaza beto ko mari vazozotoa za na nada Bangara i Jisu qa gua. **22** Ko koviria qa tatoka tana Ongu Tabuna ara ko qa korapa gore pa Jerusalema, ba qake gilagilai ara za na za mina raja lame taqu. **23** Goto aza gu vei qa gilagilai za pa doru guguzu qa laoria, za na Ongu Tabuna za poja vaneqineqiniziu za na tapiu beto na tapata gu za qari korapa adonoziu pa ia aza za guniziu. **24** Ba qake izongo roqu vaporeveveinaia ara za na qua toa makaqu, goto aza gu za poreveveina taqu za make nganyanganyani goto ma vaokotia gu za na roiti ninabulu za vaniziu na Bangara i Jisu, ko ma ule vaneqineqini ara za na nongoro leana na variroqu varialona tana Tamaza. **25** Ko koviria qa gilagila valeaniaqua ara za munake izongo bati sogai na izumataqu ara za gamu doru qa rerege taraeni tadigamu na binangara tana Tamaza. **26** Ko zara za vei za ma ule valeana vadigamu pa ngenari pa rane ani ara za gamu: Ara mana talegazani za na toa tadiria doru mari muma. **27** Ura kepore maka za ba aru muleni ara, goto qa ule vadigamu za doru nyorogua tana Tamaza. **28** Ko mu kopu muledigamu makamiu vei tugu ria doru sipi qari kole pa miu kopu. Na Ongu Tabuna tu za vatinoni kopugamu za gamu ko muna dogoro kopuni za na ekelesia tana Tamaza, aza na ekelesia pa orunguna tu na Tuna Makai za pajuku tekuni aza. **29** Ara qa gilagilaiqua za pa liguna mana taloi keni ara za pala mari kamu tadigamu ria na tinoni varivagigalai sekesekedi qari vei na manugu mademade nenedi pirudi, ko pala mari luge ngangaguluria ria na puku tinoni gamu kopudi. **30** Beto pala pa varikorapaimiu gu gamu mari turu ria kaki tinoni mari varivagigalai vapiru ko mari toka vapirupiruria ria na tinoni tana Bangara. **31** Ko za vei za mu suvere gelegele za gamu beto mu roqu vakoititia za kue aoro za qake koroto na rane na bongi za qa vavanaugamu ara taviti kolo mataqu za gamu doru. **32** Ko koviria ara qa vakole laogamu pana tana Tamaza beto pa nana nongorona na variroqu varialona za gamu. Ko na nongoro aza za mina ovulugamu beto mina boka vatekudigamu na mana za vanaqitia na Tamaza ko mina vadi ria na nana tinoni aza. **33** Kepore za na qolo na siliva babi na poko tana maka tinoni ba dogoro roroni ara. **34** Gamu makamiu gamu gilagilaimiu za na limaqu ari qari roiti ko qari vatoaziu ara beto ria na tinoni qari tututiziu. **35** Ria doru maka za qa vadogorodigamu za tana pavu taleni gita beto za pala tana boka tokadi ria qari munyala. Mu roqu vakoititiria ria na paranga tana Bangara i Jisu tonai ari za gua vei, 'Na variia za na mana za lavata jolania na tekunana na tinoni,' za gua," za gua i Paula. **36** Ko totonai za beto paranga i Paula, za opo gore sori tungutungu tavitiria ria ko za varavara. **37** Qari lukana uui beto ria doru beto qari borua beto qari aoa ria i Paula. **38** Aza qari takulanga vitivitigini ria za na paranga za pojaria aza na veveina pala marike izongo bati sogai ria za na izumatana aza za gudi. Ego beto za qari tutia ko qari keni loia pa vaka.

21 Ego ko gami paranga loloiria gami ria beto za gami toka karovo vatuvizi lao pa nuza Kosi. Ko gami ipumaka mae tu pa Kosi beto za gami toka lao kamu za pa nuza Rodesi, beto koko ketakoi za gami lao paro pa guguzu Patara. **2** Ko ketakoi gami kamua za maka vaka mi korapa toka lao pa Poinikia za gua, ko gami zae ketakoi ko gami toka keni. **3** Gami korapa lalaomami za gami batia za na nuza Saeparasi, beto za gami vakole veini pa kale merimami za na nuza aza ko gami gona lao vei pa Siria. Beto za gami lao paro pa Turosi, ura ketakoi za vagoreria na zakazava za suranaria za na vaka. **4** Pa guguzu aza gami batiria za kaki tinoni tana Bangara, ko gami suvere tu tadiria ka vitu rane gami. Ko pa neqi tana Ongu Tabuna za qari pojani ria na tinoni tana Bangara ketakoi i Paula ko mike zae pa Jerusalema qari guni. **5** Ba totonai za okoto za na mami totozo suvere tadiria, nari za gami taloi kenimami. Qari tutigami ria doru reko beto na koburu ko qari tutigami tugu votu pa peguruna na guguzu. Ko gami gore opo sori tungutungu pa nole ko gami varavara, **6** beto za gami okoto variparanga loloi. Beto za gami zaemami pa vaka gami, goto ria za qari muledia pa dia ruma. **7** Ego ko gami jokaia gami za na mami rerege koko pa Turosi ko gami lao paro pa Tolemaisi. Ketakoi gami gozoro qeraqeradi ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara ko gami suvere tavitiria mae tu maka rane. **8** Pa liguna gami ipumaka za gami taloi gore pa Sizaria ko gami gore kamu pa ruma ti Pilipi, aza na tinoni za tataraeni na nongoro leana beto ko maka tugu ari ka vitu tinoni varitokai qari mijataria pa Jerusalema. Ko pa ruma tana za gami suvere. **9** Ko na tinoni ani za ka made ria na tuna reko koregadi qari kolekole ulule votuni ria za na paranga tana Tamaza. **10** Ko gami tori korapa tu suveremami ka viza rane ketakoi gami nari za gore lagere koko vei pa Jiudia za maka tinoni korokorotai na izongona i Aqabasi. **11** Ko za lame tugu tadigami ko za tekua aza za na beleti ti

Paula ko za pikoni na nenena na limana makana, beto za ari za gua vei, “Ari za gua vei za na Ongu Tabuna, ‘Na tinoni za izongia na beleti ani za pala mari piu veini tugu ari ria na tinoni Jiu pa Jerusalema, beto mari valao vadi ria na tinoni karovodi aza,’ za gua,” za gua aza. **12** Ko totonai gami nongororia gami ria na paranga ari, nari za gami tepa vitivitigia gami beto ria tugu na suveredi ketakoi vei i Paula, ko mike zae pa Jerusalema gamiguni aza. **13** Ba ari tu za oe vei i Paula, “Na za gamu korapa roitini za gamu ko gamu korapa lukana beto mu vatakulangia na buloqu ara gamu gua? Ara za qa vanaqiti ko mana gozoria za nake makana gu na tapiu, goto na uke tugu vei pa Jerusalema pa izongona na Bangara i Jisu,” za gua. **14** Ko gamike boka vagabalia gami za na roquna aza, ko gamike pojai mule maka za, goto ari gu gami gua vei, “Leana, na nyorogua tana Bangara mi gore votu,” gami gua gu. **15** Ego ko liguna qari jola ria na rane gami suvere pa Sizaria, nari za gami qaqiri ko gami taloi zae pa Jerusalema. **16** Ko kaki ria na tinoni tana Bangara pa Sizaria za qari tutigami tugu gami, ko qari toka laodigami pa ruma ti Manazoni. Maka tinoni pa Saeparasi aza, beto ko maka tinoni tugu tana Bangara na tori dori zovaina tu aza. **17** Ego ko totonai gami kamu pa Jerusalema gami, za ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara ketakoi qari vatoga valeanagami. **18** Ko za rane tu na kota za i Paula za tutigami ko gami lao gozoria i Jekopi, beto ko ria doru tinoni matamata ba qari kamu tugu. **19** Ego ko za beto gozoro qeraqeradi, nari za vavakato kilipuputu vadi i Paula ria vei za roitidi na Tamaza tadiria na tinoni karovodi pa nana roiti ninabulu aza. **20** Totonai qari nongoria na vavakato tana nari za qari vatarazaea na Tamaza, beto ari qari guni vei i Paula, “Koi, tavitimami, qu tori gilagilaimua tugu ao za na kubo vuro ria na tinoni Jiu qari tori vazozoto tu, beto ko qari korapa tugu ngalingalini ria doru za na kopuna na Vavanau ti Mosese. **21** Beto ko kaki nongoro goborodi qari tori tekua tu na veveimu ao. Ko ao za qu vagigalairia ria doru tinoni Jiu qari suvere varisomanai tadiria na tinoni karovodi ko mari loi pale ria za na Vavanau ti Mosese beto ko marike poberia ria na tudi marene beto ko marike tutiria mule kaki uana tadigita qu gudi qari gua. **22** Ko na za tana roitini? Ura pala iapeki gu mari nongoroni za na kamumu ao. **23** Leana, mu roitini gu aza mami pojanigo gami ani. Ari ari ka made tinoni qari tori mauludi tu makadi. **24** Ria ari za mu tokaria ao ko mu somana tavitiria beto muna tabara vadi tugu vei za na dia vulavulaza valioso, beto za mari ngabutu vadadalua na batudi ria. Zara mu roiti vei ao ko ria doru mari gilagilai za doru nongoro veveimu ao qari nongororia za na galegale sekesekedi gu, goto ao makamu ba qu kopuni tugu za na Vavanau ti Mosese. **25** Goto na veveidi ria na tinoni karovodi qari tori vazozoto tu za gami tori garunu lao vadi tu na leta ko gami ule vadi za na mijamijata tadigita ko marike tekuria za na masadi na manugu qari tavavavui tari lao vadi na beku, marike tekua na orungu beto marike tekuria na masadi na manugu qarike tavanyoa pale na orungudi, beto ko marike toani na toa lulasana gamigudi,” qari gua. **26** Ko za rane soga na kota nari za tokaria i Paula ari ka made ko za somana vulavulaza valioso aza. Beto za luge lao pa kakabarena na zelepade ko za vakaberia za na totozo mina okoto na totozo tana vulavulaza valioso, totonai mina okoto taroiti vadi na vavavui vulavulaza ria doru za gua. **27** Ego totonai za tata okoto za na vitu rane vulavulaza, nari za ria na tinoni Jiu pa Esia qari batia pa kakabarena zelepade i Paula. Ko qari paranga juka vatagigiriria ria na minete tinoni doruna ko qari aru tamana tekua i Paula. **28** Beto qari kuku velavela ria, “Gamu na tinoni Izireli o! Mae tokadigami! Ani za na tinoni za rerege betoa doru kota ko za kole varivagigalaidi za na tinoni Izireli, na Vavanau ti Mosese beto na kakabarena zelepade ani za qari kepore veveidi za gua. Ko koviria za toka lugedi na tinoni karovodi mule za pa ia ani, ko za vagoboria za na ia ani!” qari gua. **29** (Na ginuana qari paranga vei zara za ura perangaina qari bati tavitini aza pa Jerusalema i Toropimosi na tinoni Episasi, ko qari rovea za toka valugea tugu i Paula pa kakabarena na zelepade aza qari gua.) **30** Ego ko za tagigiri gu za na guguzu Jerusalema doruna, ko qari abutu varikamu beto ria doru tinoni ko qari aru tamania i Paula, beto qari ragata votuni pa peguruna na kakabarena zelepade. Ko aza tugu qari votu ria za qari pate gu za na atakamanadi na kakabarena zelepade. **31** Ko totonai qari korapa mari vaukea ria qari guni i Paula, nari za zae kamu tana kuta matamata tadiria na tinoni varipera tadiria na tinoni Romu za na nongorona na varivelavela lavata za podo pa guguzu Jerusalema doruna qari guni. **32** Nari zake pekipeki mutugu goto za tekuria gu na tinoni matamata gogoto ani ria kaki tiolata tadiria na tinoni varipera beto vei tugu ria kaki tinoni varipera, ko qari abutu gore gu za tadiria na minete tinoni. Ko totonai qari batia ria na tinoni za na kuta matamata tadiria na tinoni varipera beto ria na tinoni varipera za tokaria, nari za qari nogoto majamajai i Paula. **33** Ego beto za lao kamu na kuta matamata ko za aru tamania i Paula, beto za garunuria ria na nana tinoni ko qari pikoni kori seni i Paula. Beto za kole

nanazani za i zei za na tinoni ani beto na za za roitini aza. 34 Ria kaki tinoni pa varikamu za qari velavelani maka za, goto ria kaki za qari velavelani goto za tu. Zake boka gilagilai na kuta matamata tadiria na tinoni varipera za na kutana zozoto na dia velavela ura za mota za na velavela. Ko za garunuria gu ria na nana tinoni varipera, ko mari toka kezani pa ia suvesuverena tadiria na tinoni varipera za gudi. 35 Totonai za kamu pa kezakezana nari za qari pogozia tu ria na tinoni varipera i Paula, ura za viva jola za na tagigiri tadiria na minete tinoni, 36 ko na minete tinoni za qari velavela tututi, ari qari gua vei, "Vauke paleni aza!" qari gua. 37 Ego ko qari tata toka lugeni pa leo ia suvesuverena tadiria na tinoni varipera, nari za za paranga laoia i Paula za na kuta matamata tadiria na tinoni varipera, "Ae vei mana boka parangaigo mae ara ao?" za guni. Nari za oe lao za na kuta matamata tadiria na tinoni varipera, "Qokolo, qu balaumua na paranga Qiriki ao? 38 Eo ko nake ao mae za na tinoni Ijipi pa viza zana za varipera lao tana qavuna tana Romu beto ko za toka laodi pa qega ari ka made vuro tinoni varivuke!" za gua. 39 Nari za paranga i Paula, "Ara za maka tinoni Jiu pa guguzu pa Tasosi pa ia pa Silisia, ko na tinoniqu zozoto pa guguzu poreveveina aza ara. Qa tepago, mu vamalumuziu mae ko ma parangaria ria na tinoni ari," za gua. 40 Ko tonai za vani na vinamalumu na kuta matamata tadiria na tinoni varipera aza, nari za turu pa kezakezana i Paula ko za alaka vamokomokodi na limana ria na tinoni. Ko tonai qari nogoto beto ria doru, nari za paranga lao pa paranga Aramaiki aza.

22 "Ka viza tavitiqu na tamaqu! Mu vainongoro lame taqu ko ma naqenaqe muleniziu koviria," za gudi. 2 Ko tonai qari nongoria za paranga Aramaiki i Paula, nari za qari okoto nogoto kununu beto ria. Nari za podalai paranga i Paula, ari za gua vei, 3 "Ara za maka tinoni Jiu, na podoqu pa Tasosi pa ia pa Silisia. Na lavataqu pa guguzu pa Jerusalema pani ara, beto ko na sikuluqu ti Qamalieli, ko qa tavagigalaini ko qa tuti vikitivokotoria ara ria na Vavanau tadiria na tamada, beto ko qa ngalingali vitivitigini ara za na Tamaza vei vaputaputa tugu gamu vei gamu pa rane pa ngenari ani. 4 Ko ria qari tutia na Zona tana Bangara ani za qa komiti vikevikereria tugu ko qa vaukeria tugu ara. Qa piuria ria na marene na reko beto ko qa valugeria pa ruma varipiuna. 5 Ko na kuta iama lavata beto ria doru tinoni matamata pa kauniseli mari boka vavakato vadigamu gu za na veveiqu ara. Ura tadiria tugu qa tekudi ara ria na leta qari kuti vadi ari ka viza tinoni Jiu pa Damasikasi, ko ara za mana piuria beto mana toka muledi pa Jerusalema ria ko mari tavakilasa," qari gua. 6 Ego ko totonai qa korapa lalaoqua ara ko qa tata kamu pa Damasikasi na padapada vei na korapa rane, nari za gona vasiboro pa varilivutaiqu ara za maka kabere varivakeana jola na koko lame veina pa noka. 7 Nari qa lotu gore tu pa pezo ara beto qa nongoria za maka mamalaingi, ari za gua vei, "Saula! Saula! Ae za vei ko qu korapa komiti vikevikereziu ara ao?" za gua. 8 Nari qa oe lao ara, "I zei ao, Bangara?" qa gua. Nari ari za guniziu vei, "Ara Jisu pa Nazareti ani, ara aza qu korapa komitia ao," za gua. 9 Ko ria na tinoni qari tutiziu za qari batiadia tugu za na kabere, ba qarike nongoro vaia za na mamalaingina na tinoni za korapa paranga lameziu ara. 10 Beto qa nanaza ara, "Na za mana roitini ara, Bangara?" qa gua. Nari za na Bangara ari za guniziu vei, "Mu turu, ko mu luge lao pa Damasikasi. Ketakoi mina taule vanigo aza doruna vei qu taudukuni ko muna roitini ao," za gua. 11 Ba qake boka batabata ara, ura zake vabatabataziu na kabere varivakeana. Ko ria gu na tinoni qari tututiziu za qari arua na limaqu ko qari tita laoniziu pa Damasikasi. 12 Ego ko na suverena tugu ketakoi za maka tinoni na izongona i Hananisi. Maka tinoni za vatabe valeania na Vavanau beto ko za tapangaga jola tadiria doru tinoni Jiu qari suvere pa Damasikasi aza. 13 Ko aza za lame taqu ko za turu pa kekerequ, beto ari za gua vei, "Saula, taiqu! Mu batabata tu ao!" za gua. Ko pa totozo tugu aza za qa batabata ara, ko qa enga batia gu aza. 14 Beto za ari za guniziu vei, "Na Tamaza tadiria na tamada za tori mijatigo tu ao ko muna gilagilai za na nana nyorogua, muna batia za na nana nabulu tuvizina, beto ko muna nongoro zozotoa za na mamalaingina aza. 15 Ura pala muna maka tinoni vavakato tana ao ko muna vavakatoni tadiria doru tinoni aza vei qu batia beto qu nongoria. 16 Ko koviria na za mule qu adonia? Goto mu turu ko mu tapaputaiso, beto mu kiu alili lao pa izongona aza ko mari tavalioso ria na mua sela," za gua i Hananisi. 17 Ego ko za kamua totonai qa gabala mule pa Jerusalema ko totonai qa korapa varavara pa kakabarena zelepade, nari za qa batia ara za votu taqu za maka dogodogoro. 18 Qa batia ara aza, ari za guniziu vei, "Siqasiqarai, mu taloi votu siqasiqarai pa Jerusalema! Ura pala marike vazozotoa ria na tinoni za na veveiqu ara muna vavakatoni ao," za gua. 19 Ba ari qa gua vei ara, "Bangara, ria tugu ari qari gilagilaidia za ara za qa valugeria pa ruma varipiuna beto ko qa majamajaria tinganai vei doru ruma varivarikamuna ria qari vazozotogo ao. 20 Ko totonai qari vai vaukea i Sitivini aza za vavakatoni na

veveimu ao, nari za ara tugu za maka qa somana vaegoa za na uke tana beto ko ara tugu qa kole kopudi ria na poko tadiria qari vaukea i Sitivini," qa gua. **21** Nari ari za guniziu vei aza, "Mu taloi keni! Ura ara mana garunu laonigo pa zouna tu tadiria na tinoni karovodi ao," za guniziu, za gua i Paula. **22** Ego ko qari kole tugu nongononongorodia ti Paula ria na tinoni, ba aza tugu za pojaria aza ria na paranga ari, nari za qari makarai kuku velavela votu beto ria, ari qari gua vei, "Varijo paleni pa kasia guguzu za na tinoni ani! Ura nake padana mina toa aza!" qari gua. **23** Ko qari kole velavela tagigigiri beto qari ririrudi pa nulu za na dia poko beto qari kole repo iaparadi pa nulu za na kavuru pezo ria na tinoni. **24** Nari za totonai qari korapa vei zara ria, za garunuria na kuta matamata tadiria na tinoni varipera ria nana tinoni, ko qari toka valugea pa ia suvesuverena tadiria na tinoni varipera i Paula. Beto za garunuria ko mari majamajai aza ko mi boka ululeni aza za na ginugua za qari iranga tagigigirini ria na tinoni Jiu aza za gua. **25** Ko totonai qari korapa piko tari vakoleni ko mari majamajai qari guni aza, nari za parangia i Paula za maka tinoni matamata gogoto za korapa turu tata tana, "Ae za vei, na tavamalumuna tugu pa vavanau za na tinoni tapauzuna tana qavuna Romu za mina tamaja vei mina oqoro tapitu ko mina oqoro tagilagila za na sela tana?" za guni. **26** Totonai za nongoria na tinoni matamata gogoto za na nanaza ti Paula, nari za lao za tana kuta matamata tadiria na tinoni varipera ko za parangia, "Qokolo, na za mu roitini qu gua ao? Na tinoni ani za na tinoni tapauzuna tana qavuna pa Romu ani!" za guni. **27** Nari za lao za na kuta matamata tadiria na tinoni varipera ko za nanazia i Paula, "Mu ule vaniziu, maka tinoni tapauzumu tugu tana qavuna pa Romu ao?" za guni. "Gua," za gua i Paula. **28** Nari za paranga za na kuta matamata tadiria na tinoni varipera, "Ara nake poata leleo tu qa valaoni beto qa boka izongia za na neqi ko qa tapauzu tana qavuna pa Romu ara!" za guni. Nari za oe lao i Paula, "Uveo, goto ara na podo tapauzuqu tugu tana qavuna Romu!" za guni. **29** Ego pa totozo tugu aza qari togolo mule ria na tinoni mari piqopiqolia ko mari nanaza vilovilotia i Paula qari gua. Beto ko na kuta matamata tadiria na tinoni varipera ba za matagutu tugu za totonai za gilagilai za maka tinoni tapauzuna tana qavuna Romu aza ba za tori piuni tu na seni. **30** Ego ko za nyorogua gilagila valeania tugu na kuta matamata tadiria na tinoni varipera za na kutana zozoto vei beto qari jutua ria na tinoni Jiu i Paula. Ko za rane soga na kota, nari za ruvatia i Paula beto za garunuria ria na kuta iama beto ria doru pa kauniseli ko mari varikamu za gudi. Ko qari varikamu beto tu ria doru nari za toka goreni aza i Paula ko za vaturua pa moedi ria doru.

23 Ego ko za dogoro tari vatogazaria i Paula ria pa kauniseli, beto ari za gua vei, "Ka viza tavitiqu! Qa vaokoto valeania pa monana leana ara za na qua roiti lao tana Tamaza, ko za kamu tu pa rane pa ngenari," za gua. **2** Nari za garunuria tu i Hananisi, na kuta iama lavata, ria kaki qari turu kekeria i Paula ko mu poaria na ngujuna za gudi. **3** Nari za paranga lao tana i Paula, "Mina poarigo tugu na Tamaza ao, ao na babana lulasana za tapedi vakeka pa peguruna! Qu nyumu pituziu ara pa zonana na Vavanau ti Mosese ao, ba qu tori majai tu ao za na Vavanau ura qu varigarununi ko ma tapoara ara!" za gua i Paula. **4** Nari ria kaki qari turu kekeria za ari qari gua vei, "Qokolo, ko aza tugu na kuta iama lavata tana Tamaza za qu poja zazaea zana!" qari guni. **5** Nari za paranga i Paula, "Ka viza tavitiqu, qake gilagilai ara za na kuta iama lavata aza. Ura ari tu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, 'Na tinoni matamata tadiria na mua butubutu tinoni za muke poja vikevikeria,' za gua," za gudi ria. **6** Ego ko totonai za dogoro gigalaria i Paula za ria pa varikamu aza za maka pukuna za ria na Sadusisi goto ria maka goto pukuna za ria na Parese, nari za velavela votu tadiria na kauniseli aza, ari za gua vei, "Ka viza tavitiqu! Ara za maka Parese, beto ko na tuna tugu maka Parese. Na veveina gu na qua rangerange pala ria qari uke za mari turu mule qa gua za qa korapa tapituni ara pani!" za gudi ria. **7** Aza tugu za paranga vei zara i Paula, nari za qari varitoke valeleadia gu makadi ria na Parese beto na Sadusisi, ko za tapikataori za na varikamu tinoni. **8** (Ura ria na Sadusisi za qari pojai za kepore na turumule pa uke, kepore na mateana beto kepore na ongongu qari gua. Goto ria na Parese za qari ule votuni za koledia tugu za doruna ari qari gua.) **9** Ko za lavata tu lalaonana za na varivelavela tadiria, ko qari turu pa varikorapaidi ria kaki Parese qari varivagigalaini na Vavanau ko qari varigua vaneqineqi pa paranga, beto za ari qari gua vei, "Kepore za maka sela tabe batia tana tinoni ani! Keta pu maka ongongu babi maka mateana tu za parangia aza!" qari gua. **10** Ego ko za lavata jola za na varivelavela varigua tadiria ko za matagutuni na kuta matamata tadiria na tinoni varipera za keta mari koti vikevikeria ria i Paula za gua. Ko za garunuria ria nana tinoni varipera ko qari gore saputu teku varijoa pa varikamu i Paula ko qari toka zaeni pa ia suvesuverena tadiria na tinoni varipera. **11** Ego na bongina aza za turu

pa kekerena i Paula za na Bangara, ko ari za gua vei, “Mu varene! Ura maka moqaza podeke vei tugu qu tori ule vaneqineqiniziu tu pa Jerusalema, nari za pala pa Romu ba muna vavakatoniziu mutugu ara,” za guni. **12** Ego ko totonai za rane na kota nari za ria kaki tinoni Jiu qari vanyumua za na kukitina i Paula. Qari maulu taridiria makadi za marike tekuteku na buku koi vei tu mari na vai vaukea i Paula qari gua. **13** Ko ari ka madengavulu jola tinoni za qari makarai varivaegoni na kukitina i Paula ani. **14** Ko qari lao za tadiria na kuta iama beto na tinoni matamata tadiria na Jiu, ko ari qari gudi vei, “Gami tori maulu taridigami tu makamami gami ko mamike izongo meai maka ganigani tinganai mami vaukea mae tu i Paula. **15** Ko koviria gamu beto na kauniseli za mu vanongoria na kuta matamata tadiria na tinoni varipera ko mi toka lagereni tadigamu i Paula, kale mi vei gamu korapa nyorogua nyaqo votuvotu valeanania za na veveina aza. Goto gami za mami ovo adonia aza, ko totonai mina oqoro lao kamugamu aza za mami vaukea i Paula,” qari gua. **16** Ba maka tuna marene na luluna reko i Paula za nongoro poai za na roquroqu mari ngui golomia i Paula qari gua ria, ko za lao kamu za pa ia suvesuverena tadiria na tinoni varipera ko za peki ule vani i Paula. **17** Nari za kuku tekua i Paula za maka tinoni matamata gogoto ko ari za guni vei, “Na koburu marene ani za mu toka laoni tana kuta matamata, ura kolenana za maka za mina lao pojani aza,” za guni. **18** Nari za tokai tugu maka matamata aza ko za lao kamu tana kuta matamata nari za ari za guni vei, “Na tinoni tapiuna i Paula za kuku tekuziu beto za garunuziu ko ma toka lameni pana tamu za na marene ani, ura kolenana maka za mina pojanigo aza za gua,” za gua aza. **19** Nari za aru tamania na kuta matamata za na limana na koburu marene aza ko za toka keni kaleni, beto za nanazia, “Na za qu nyorogua pojaniziu ara ao?” za gua. **20** Nari za paranga za na marene, “Ria na tinoni Jiu za qari tori varivaegoni tu ko mari tepago ko uka muna toka goreni tadiria na kauniseli i Paula, ko mina dogoro vei qari korapa nyorogua nyaqo votuvotu valeania za na veveina aza qari gua. **21** Ko ao keta mu loposodi ria. Ura jola madengavulu tinonidi tugu ria za qari korapa nyumu golomo adonia aza. Ria na tinoni ari za qari maulu taridi makadi ko marike tekuteku na buku tinganai ko mari vaia mae tu i Paula qari gua. Ko koviria qari korapa vanaqiti gu, ko qari lokani gu za tonai muna vaegoa na dia tepa ao,” za gua za na marene aza. **22** Ego ko za naqua na kuta matamata za na marene ani ko minake vavakato vani mule maka goto tinoni aza vei za kamu vanongoria aza aza za guni, beto za garunu vamule kenia. **23** Ego beto za kukuria na kuta matamata tadiria na tinoni varipera za kori nana tinoni matamata gogoto, ko ari za poja veidi, “Mu vatanaria kori gogoto solodia, ka vitungavuluputa tinoni varipera pa hose, beto kori gogoto tinoni aru opere. Mari vatana ko marina taloi keni na sia koloko ngena bongi, ko mari keni tu kamu pa Sizaria ria. **24** Muna vatanaria tugu vei za kaki hose ko mina tasurana vakamu valeana tu ti Pilikisi na qavuna i Paula,” za gudi. **25** Ego beto za kutia na kuta matamata za maka leta, ari za paranga vei. **26** “Ara Kolodiasi Lusiasi. Lao tana bangara qavuna lavata i Pilikisi. Na paranga qeraqera tamu. **27** Na tinoni ani za qari aru tamania ria na tinoni Jiu ko mari vai vaukea qari gua. Nari qa tokaria lao ara ria na qua tinoni varipera ko qa teku vasarea, ura qa gilagilai za maka tinoni tapauzuna tugu tana qavuna pa Romu aza. **28** Qa nyorogua gilagila valeania tugu ara za na ginuana vei beto qari jutua aza, ko qa toka goreni pa dia kauniseli. **29** Ko qa bati votuni za na veveina gu kaki dia varigua pa kalena na dia Vavanau za qari jutuni aza, goto kepore za maka zakazava za roitini vei bi pada tavaukeni babi tapiuni aza. **30** Beto ko totonai qa nongoroni qari kukitini aza, nari za qake adono goto qa garunu vatuvizi vagorea gu tamu. Ria qari jutua aza za qa tori pojadi tu ko mari pogozo lao vavotua pa tamu aza vei qari jutuni aza qa gudi,” za gua. **31** Ego qari roitini tugu ria na solodia aza qari tagarununi, ko qari toka bongi goreni pa guguzu pa Anitipatirisi i Paula. **32** Totonai za rane na soga na kota nari za qari loiria ria qari zae pa hose ko qari toka jola kenini i Paula, goto ria doru solodia za qari gabala muledia pa dia ia suvesuverena pa Jerusalema. **33** Goto ria qari jola keni za qari kamu tu pa Sizaria, ko qari lao vakarovia tana qavuna za na leta, beto za qari loi vasuveria tana i Paula. **34** Ego ko za tiroa na qavuna za na leta, beto za nanazani aza pae pikata guguzu na koko lame veina i Paula. Totonai za nongoro tekua na qavuna na lame veina pa Silisia aza, **35** nari ari za guni vei, “Pala mana nongorigo ao totonai mari kamu ria na tinoni qari jutugo,” za gua. Beto za garunuria ria na nana tinoni kopu ko qari dogoro kopuni pa ruma tana qavuna i Paula.

24 Ego ko za jola lima rane nari za toka goredi pa Sizaria i Hananisi na kuta iama lavata ria kaki tinoni matamata beto maka loea na izongona i Tetulosi. Ko qari vavotua ria tana qavuna i Pilikisi za na dia tinajutuna i Paula. **2** Ego ko za takuku valuge i Paula, beto za podalai vavotua i Tetulosi ti Pilikisi za

na dia roquroqu qari jutuni i Paula. Ari za gua vei i Tetulosi, “Na suvere vabulebule kakazana za gami izongia gami pa totozo tamu beto ko zoku soga za aru valeania na suvesuvere za gami batiria gami na puku tinoni ani, ura koko vei ao qu boka rove vakori lao momoe pa mua varitoka. **3** Ko pa doru zona beto pa doru ia ka ia gami vatogaria pa qeraqera lavata gami ria na roiti ari, bangara Pilikisi, ao na tapangagamu jola. **4** Ba qake nyorogua varagatia ara za na mua totozo, goto qa tepaigo gu ara ao ko pa mua variroqu leana za mu vainongoro lame pa mami paranga pekina ani. **5** Gami bati votuni gami za na tinoni ani za na tinoni vapidoko tapata beto za arariadi na varigua tadiria doru tinoni Jiu pa doru kota ani. Ko aza tugu za matamatani maka puku minete tinoni qari gigaladi na tinoni Nazareti. **6** Beto ko za podalai vapajia tugu aza za na kakabarena zelepade, ko za vei za gami aru tamania gami aza. **8** Pana tana muna boka nanaza vilovilotoni makamu ko pala muna boka bati votudi makamu ao ria na zakazava gami korapa jutuni aza gami ari,” za gua i Tetulosi. **9** Beto za qari somana jutua mutugu ria na matamata tadiria na tinoni Jiu i Paula, ko za zozoto tugu aza za pojai i Tetulosi qari gua. **10** Ego ko totonai na qavuna za ebo zae laoa i Paula, nari za paranga i Paula, ari za gua vei, “Na tagilagilana za tori zoku aoro tu za na tinoni varituti tana puku tinoni ani ao, ko za vei za ara qa qera vitivitigi ko mana paranga naqenaqe muleniziu makaqu pa moemu ao. **11** Makamu ba muna boka gilagilaimua gu za oqoro jolani ka manogori rane gu qari koni jola zara za qa zae vatarazae pa Jerusalema ara. **12** Ko qarike batiziu ba kole varigua paranga tavitia maka tinoni pa kakabarena zelepade, babi ba kole araria vatagigiriria ria kaki tinoni bi pa ruma varivarikamuna babi pa maka ia pa guguzu lavata ani ara. **13** Beto ko kepore vagila maka zozotona mari boka vabatinigo ria na zakazava qari jutuniziu ara ari. **14** Goto ani za ma ule votuni gu ara tamu: na Zona tana Bangara aza qari gigalani na zona selana qari guni ria ari za qa tutia ara. Ko qa vatarazaea ara za na Tamaza tadiria na tamamami pa moa beto ko qa vazozotoria tugu ara ria doru zakazava qari takuti pa Vavanau ti Mosese beto pa kutikuti tadiria na tinoni korokorotai. **15** Qa vazozotoa tugu ara na Tamaza vei tugu qari vazozoto vei ria ari, ko pala mina kolenana za na totozo totonai mari turu mule pa uke ria na tinoni tuvizidi beto na tinoni ikikeredi qa gua tugu. **16** Ko za vei za qa podeke vitivitigia ko ma izongia na monana kaberena pa moena na Tamaza beto pa moedi ria na tinoni doru totozo qa gua. **17** Ko pa liguna qari jola zoku aoro toto vei qa taloi pa Jerusalema nari za ma mule kamu ko ma pogozo vadi kaki varivana ria na qua puku tinoni qa gua, nari za qa kamu beto ko qa vavavui tugu vei. **18** Ko totonai qa tori vaokotia tu na vulavulaza valioso ara za beto qari batiziu pa kakabarena zelepade, ba kepore tugu za maka minete tinoni babi maka varivelavela tinoni totonai. **19** Goto ria kaki tinoni Jiu na koko lame veidi pa Esia tu za qari korapa suvere totonai. Ko ria tu za pada bari kamu pana tamu ko bari taleziu ara vei bi kolenana kaki dia tinajutu lame taqu. **20** Ba minake vei za ria gu zara ropi mari ule vanigo za na sela taqu qari bati votuni totonai qa turu pa moena na kauniseli. **21** Ba kepore mutugu, goto ani gu za maka paranga qa velavela votuni ara totonai qa turu pa varikorapaidi ria: ‘Na veveina gu na turumule pa uke za qa tapituni ara tadigamu pa rane pa ngenari ani,’ qa gua ara,” za gua i Paula. **22** Ego ko za tori gilagila valeanianana tu i Pilikisi za na veveina na Zona tana Bangara. Ko totonai za beto paranga i Paula nari za pate paleni aza za na varikamu, beto ari za poja veidi ria, “Totonai mina lagere tu i Lusiasi na kuta matamata tadiria na tinoni varipera, za mana dogoro vilovilotia ko mana pitua ara za na varigua tadigamu ani,” za gua. **23** Beto za garunia za na tinoni matamata gogoto ko mi kopuni i Paula, beto ko minake tapiu vitivitigi, beto ko marike tasuqutu tugu vei ria na tavitina ko mari boka lame ovikia na tokani aza za guni. **24** Ego za jola kaki rane nari za kamu i Pilikisi beto i Durusila na maqotana, ko na maqotana aza za maka reko Jiu. Ko za kukua i Pilikisi i Paula ko za vainongoroni tana za na veveina na rangena na Karisito i Jisu. **25** Ko totonai za kole vavakatoni i Paula za na veveina na toa tuvizina, na toa aru muleni pa ikerena, beto na varituti za korapa lame pa momoe, nari za matagutu i Pilikisi, ko ari za gua vei, “Koi, leana, koviria mu kenimua mae. Tonai mana tekua maka totozo leana mule nari pala mana kukugo,” za guni. **26** Ba za kole tugu peki roverove nyoroguani i Pilikisi za palu mina vani kaki poata i Paula aza za gua, ko za vei za na dori zoku totozo tugu za kukukua ko za vavakato tavitia i Paula. **27** Ego ko za jola kori aoro, nari za turu za na qavuna sogana i Pilikisi, i Posiasi Pesitasi. Ba za nyoroguani ko bari qerani ria na tinoni Jiu za gua i Pilikisi, ko za loi vasuvere jola paleni pa ruma varipiuna i Paula.

25 Ego ko za jola gu kue rane toto vei za kamu toga pa pikata guguzu aza i Pesitasi, nari za taloi pa Sizaria ko za zae pa Jerusalema. **2** Ko ketakoi qari lao vavotua tana ria na kuta iama beto na matamata tadiria na tinoni Jiu za doru zakazava

qari jutuni i Paula. Beto qari tepai ria i Pesitasi **3** ko mi tokadi ko mi vamule zaea pa Jerusalema aza qari gua, ura za tori kolenana tu za na dia kukiti ko mari vaukea aza totonai mina korapa zazaenana pa zona aza qari gua. **4** Nari za oeria i Pesitasi ria, "I Paula za korapa takopu pa Sizaria tu, ko ara ba nake zovaina beto mana taloi gore ketakoi. **5** Ko ria na miu tinoni poreveveidi gu gamu za mari tuti goreziu ara, ko vei mina kolenana kaki sela tana tinoni ani nari za ketakoi mari tutini aza," za gudi. **6** Ego ko ka vesu babi manogaputa rane tu za suvere mae tadiria i Pesitasi, beto za mule gore pa Sizaria. Ko za rane na soga na kota nari za nyumu pa nyumunyumuna varituti i Pesitasi beto za varigarunu ko qari toka kamuni i Paula. **7** Ko tonai za bola luge i Paula, nari za qari turu varilivutaini ria na tinoni Jiu koko lageredi pa Jerusalema aza. Ko na kubo zakazava ikikeredi za qari jutuni aza, ba qarike boka ule pikapikata valeanani ria na zozotona ria na zakazava qari jutuni aza. **8** Ego beto za paranga naqenaqe muleni makana i Paula, ari za gua vei, "Kepore maka sela ba roitini ara, ko ba majai na Vavanau tadiria na Jiu, ba vapajia na kakabarena zelepade, babi ba vakeporea i Siza na kuta bangara pa Romu," za gua i Paula. **9** Ba i Pesitasi za nyorogua vaqeraria ria na Jiu, ko ari za oe veini i Paula, "Ae vei, qu nyorogua zae pa Jerusalema, ko ketakoi ma tutidi ara ria na zakazava qari jutunigo ari?" za gua. **10** Nari za paranga i Paula, "Pa moena tugu na nyumunyumuna varituti ti bangara Siza ketakoi mana boka tapitu za qa korapa turu ara. Kepore maka sela ba roitini tadiria na Jiu ara, ko ao ba qu gilagilai valeaniamua tugu aza. **11** Vei ba roitini maka sela ko za pada mana tavaukeni ara aza, nari za qake daiquani ara za na uke. Ba vei mina kepore za maka ginugua vei qari korapa mulongo jutu goboro veiniziu ria ari, nari za kepore mutugu za maka tinoni mina boka mulongo vakarovo laoziu tadiria ara. Ara qa tepai ko i Siza tu mina pituziu!" za gua i Paula. **12** Ego ko pa liguna za vavakato tavitiria mae ria na nana tinoni varitokai pa roquroqu i Pesitasi, beto za oe lao za ti Paula, "Pana ti Siza tu qu tepai ko muna tapitu ao, ko ti Siza tugu za muna lao," za guni. **13** Ego ko za jola kaki rane nari za qari kamu pa Sizaria ari Aquripa na bangara beto i Benike, ko mari kamu gozogozoro vakamua i Pesitasi qari gua. **14** Ko qari toi dori suveredia tu ketakoi ka viza rane, nari za vavakatoni i Pesitasi tana bangara za na veveina i Paula. Ari za gua vei aza, "Qokolo, kolenana za maka tinoni za loi vasuvere jola paleni pa ruma varipiuna pani i Pilikisi. **15** Ko totonai qa zae kamu pa Jerusalema ara nari za qari ule vaniziu na veveina ria na kuta iama beto na tinoni matamata tadiria na Jiu, beto ko qari tepai tugu ko ara ba pitu vaikeria aza qari gua. **16** Ba qa pojadi ara za nake tuti tadigami na tinoni Romu za mami loi valaoa tadiria nana kana za na tinoni za tajutu totonai qari oqoro varikamu ko bari varigua mae ria na nana kana beto ko aza. Ko minake tava lao aza vei bi oqoro taleria aza ria na tinoni qari jutua beto ko totonai bi oqoro naqenaqe muleni mae makana aza pa tinajutu qari jutuni aza qa gudi. **17** Ko totonai qari kamu pani ria, nari za qake adono mule ara goto za jola gu maka rane nari za qa nyumu gu pa nyumunyumuna varituti ara, ko qa varigarunu ko za tatoka luge gu za na tinoni ani. **18** Ko qari turu ria na tinoni qari jutua aza ko qari vavoturia ria na dia tinajutu, ba kepore za maka dia tinajutu ba dogoro veini maka roiti selana ara. **19** Goto kaki ginugua veveina gu na dia zona vatarazae za qari jutuni aza beto ko na veveina gu maka tinoni ukena i Jisu, ba i Paula za pojai za korapa toanana aza za gua. **20** Ko ara ba qa rura taleni za na ginugua ani, ko qa nanazia i Paula keta pu nyorogua zae pa Jerusalema ko ketakoi mi tapituni aza ria na veveina na zakazava ari qa guni. **21** Ba i Paula za tepai ko mi takopu gu pani ko mi adonia tu aza za na mijamijata tana kuta bangara Romu za gua. Ko qa garunuria ara ria na tinoni kopu ko mari kopuni gu tinganai mana garunu laoni ara ti Siza aza qa gudi," za gua i Pesitasi. **22** Nari za paranga lao ti Pesitasi i Aquripa, ari za gua vei, "Qokolo, qa nyorogua nongoria makaqu ara za na tinoni aza," za gua. Nari za paranga i Pesitasi, "Mu adono gu ao. Pala uka gu muna nongoria ao zana," za guni. **23** Ego ko za jola na bongi ko na ranena, nari za qari kamu vabangabangarai ari Aquripa i Benike ko qari luge lao pa ia varivarikamuna tadiria zoku tinoni. Ko qari somana luge tavitiria tugu ari kori ria na kuta matamata tadiria na tinoni varipera beto ria na tinoni poreveveidi pa guguzu aza. Ko pa liguna aza za varigarunu i Pesitasi ko qari toka valugea i Paula. **24** Beto za paranga i Pesitasi, "Bangara Aquripa, beto ko gamu doru gamu makarai somana varikamu pani, mu dogoria za na tinoni ani! Aza na tinoni ria na minete tinoni Jiu doruna qari tepa vitivitiginiziu ara pa Jerusalema beto vei tugu pa Sizaria pani, ko qari kuku velavelani za nake padana mina toa lalaonana aza qari guni. **25** Ba ara qake batia maka zakazava selana za roitini ko bi pada tavaukeni aza, ba makana za tepai za ti Siza tu mi lao tapitu za gua ko tana tu mana garunu laoni. **26** Ba na kuta ginugua veveina na tinoni ani mana kuti laoni ara tana kuta bangara za qake gilagilai, ko za vei za qa toka lameni pa moemiu gamu ara za na tinoni ani, ba na kuta

nyorogua za pa tamu bangara Aquripa. Ko pa liguna mina taroiti za na dogoro vilotona na tinoni ani, nari za mina kolenana na manugu mana kutia ara. **27** Ura zake dogoro leana taqu za vei mana garunu kenini na tinoni tapiuna vei manake ule pikapikatadi ara ria na sela za tajutudi aza," za gua i Pesitasi.

26 Ego beto za paranga lao ti Paula i Aquripa, ari za gua vei, "Koviria qu tavamalumu gu ao ko muna parangani na veveimu makamu," za guni. Nari za alakani na limana i Paula, beto za paranga naqenaqe muleni makana, ari za gua vei, **2** "Bangara Aquripa! Qa dogoro veiniziu makaqu qa pera qa turu pa moemu ao ara ko mana naqenaqe muleniziu makaqu za pa doru ginugua qari vagoreniziu ara ria na tinoni Jiu. **3** Qu tori gilagila valeanariamua tu ao ria doruna uana beto na toa varigua tadiria na tinoni Jiu, ko za vei za qa tepaigo ara ao ko mu vainongoro lame taqu. **4** Na veveina na toa qa toani ara toto vei tu na koburuqu ko podalai tu pa qua toa tadiria na qua puku tinoni beto pa Jerusalema za qari gilagila betoriadia ria doru tinoni Jiu. **5** Qari gilagila valeaziudia na totozo kakazana, ko vei mari nyorogua vavakatoni za boka gu. Qari gilagilaidia ria za pa puku tinoni za tuti vikitivokotia na vinatarazaena na mami Tamaza, qa toa vei maka Parese ara. **6** Ko koviria qa turu tapitu pa moemiu gamu ara pa ginuana qa adono geleni ara za na taringutinguti za vadi na Tamaza ria na tamamami pa moa. **7** Ko na taringutinguti tugu aza za qari kole adono geleni ari ka manogori mami butubutu ko qari vatarazaea na rane na bongi za na Tamaza. Ko na adono gelena gu na taringutinguti aza za qari jutu taleniziu ara ria na tinoni Jiu, bangara Aquripa. **8** Ae za vei za gamuke boka tu vazozotoa gamu za na Tamaza za vaturu muleria pa uke ria qari uke? **9** Ara makaqu perangaina ba qa rove veini mana kanai tugu za na izongona i Jisu pa Nazareti, ko mana roitidi zoku ngangangulu qa gua. **10** Ko qa roitidi ara pa Jerusalema ria na ngangangulu ari. Qa teku neqi tadiria na kuta iama, ko zoku ria qari tutia na Bangara qa valugeria pa ruma varipiuna. Beto ko totonai qari tapitu ko mari tavauke ria na tinoni vevei ria, nari za qa somana vaegoqua tugu ara. **11** Beto ko pa doru ruma varivarikamuna zoku totozo qa vakilasaria beto qa jujukuria ko mari poja vikevikeria za na dia vinazozoto. Beto ko za koi vei pugeleziu na tagigiri ko pa goto guguzu tu ba qa nyaqo tututiria tugu ko qa koti vikevikereria ria. **12** Ego ko qa korapa tugu roitidi na roiti vevei ria za qa lao pa Damasikasi pa neqi beto na vinamalumu tadiria na kuta iama ara. **13** Ko, bangara, na korapa rane totonai qa korapa lalaoqua pa zona ara, nari za malara koko vei pa noka za maka kabere za kabere jolani na tapo ko za gona pa varilivutaiqu ara beto ko ria qari tutiziu ara. **14** Ko gami lotu gore beto pa pezo gami doru, beto ara qa nongoria za maka mamalaingi za paranga lame taqu pa paranga Aramaiki, ari za gua vei, 'Saula, Saula! Ae za vei ko qu komitiziu ara ao? Za tapata jola muna takai ao za na suvege ganina tana tinoni za totolinigo,' za gua. **15** Nari qa nanaza ara, 'I zei ao, Bangara?' qa gua. Nari za oe za na Bangara, 'Ara i Jisu aza qu korapa komitia ao. **16** Ba mu tatakole ko mu turuni na nenemu zara! Ura na ginuana qa votu pa tamu ara za ura qa tori udukigo tu ao ko muna nabuluniziu ara beto ko muna vavakatodi ria na zakazava qu batiria beto ko ria na zakazava pala mana vabatinigo. **17** Pala mana vasarego ara ao tadiria na mua tinoni makamu beto ko tadiria na tinoni karovodi, tadiria doru ketakoi mana garunu laonigo ara. **18** Pala muna revangaria ao za na matadiria, ko mari gabala loi pale ria za na rodomo ko mari lame pa kabere beto ko mari loi pale za na neqi ti Setani ko mari lame tana Tamaza. Ko tonai mari gabala za mina taleozo na dia sela beto ko mari somana izongo tavitiria ria qari tavalioso tonai qari rangeziu ara,' za guniziu. **19** Ko zara za vei za, bangara Aquripa, qake nongoro vapelea mule ara za na dogodogoro lagere veina pa noka. **20** Goto podalai tugu pa Damasikasi beto pa Jerusalema, ko mi lao pa doru guguzu Jiudia beto vei tugu tadiria na tinoni karovodi, za qa kole taraeni ara za na veveina mari loia na dia sela ko mari gabala mule tana Tamaza, beto mari roitidi ria za na roiti mina uleni qari gabala qa gudi. **21** Ko pa ginugua gu ari za qari aru tamananiziu ria na tinoni Jiu ara totonai qa korapa pa kakabarena zelepade, ko qari podekia ko mari vaukeziu qari gua. **22** Ba qa izongia gu ara za na varitokai tana Tamaza kamua tugu pa rane pa ngenari ani, ko koviria qa turu pani ko koviria mana vavakato tadigamu doru tinoni, peki na lavata. Ba kepore mutugu aza mana vavakatoni goto aza tugu ria na tinoni korokorotai beto i Mosese qari koroto vakoleni pala mina gore votu qari gua. **23** Ko aza qari korotoni ria za na Karisito mina gozoria na vitigi beto ko aza za na tinoni momoe mina turu mule pa uke, ko mina ule votuni na kabere tadiria na tinoni Jiu beto tadiria na tinoni karovodi," za gua i Paula. **24** Ego totonai za korapa paranga naqenaqeni makana vei zara i Paula, nari za velavela lao i Pesitasi, "Paula, qu tuturu ao! Na gigalai lavata qu izongia za vatuturigo!" za guni. **25** Nari za oe lao i Paula, "Qake tuturu ara, bangara lavata! Ria na paranga zozotodi beto na tavagigaladi gu za qa korapa pojaria ara. **26** Ti

bangara Aquripa aza qa korapa paranga laoa ara za na zakazava ari za gilagilarianana. Qake boka vazozotoa ara za vei bike gilagilai aza za na zakazava ari bi gua, ura nake pa ia paena qari taroiti za ari. **27** Bangara Aquripa, qu vazozotoria tugu ao ria na tinoni korokorotai? Qa gilagilaiqua ara za qu vazozotoria tugu ao ria!" za gua i Paula. **28** Nari za paranga lao ti Paula i Aquripa, "Pana totozo papakana vei ari ae vei qu rovea pala muna pelukia ao za na roququ ara ko mana vazozotoa ara za na Karisito?" za gua. **29** Nari za paranga i Paula, "Na qua varavara lao tana Tamaza, za vei bi pa totozo papakana babi na kakazana, za nake ao gu makamu goto ria doru tugu vei qari korapa vainongoro lame taqu pa ngenari za bari vei ara qa gua, goto aza gu qa tapiu vei ara ari za buke vei qa gua," za gua. **30** Ego beto za turu na bangara i Aquripa, na qavuna i Pesitasi, i Benike, beto ko ria qari nyumu tavitiria, **31** ko totonai qari taloi keni za qari kole variparanga, ari qari gua vei, "Kepore maka sela bi pada tavaukeni babi tapiuni za na tinoni ani," qari gua. **32** Beto za paranga lao ti Pesitasi i Aquripa, "Bi boka taruvata gu za na tinoni ani vei bi oqoro tepa lao ti Siza," za gua.

27 Ego ko za tavatuvizi za mami toka lao pa Itali gami qari gua. Ko i Paula beto kaki ria na tinoni tapiudi za qari loi laoni pa kopu ti Jiuliasi, aza maka tinoni matamata gogoto pa maka puku minete varipera tana kuta bangara pa Romu. **2** Ko gami zae gami pa maka vaka koko veina pa Adaramuteni ko za korapa vatana ko mi toka lao vei pa doru babatana ole pa Esia za gua, ko gami toka keni. Ko za tutigami tugu gami i Arizitakosi, na tinonina pa guguzu Tesalonika pa ia pa Masidonia. **3** Za rane soga na kota za gami lao paro pa Sidoni. I Jiuliasi za valeana lao za ti Paula, ko za vamalumia gu ko mina boka paro dogororia ria na nana baere ko mari boka iai pa kaki zakazava bi nyoroguani aza za gua. **4** Totonai gami taloi pa Sidoni nari za raja koimoagami za na gava, ko gami rerege vapae vei tu pa nuza Saeparasi. **5** Ko gami katapa vei tu pa kale Silisia beto pa Pamipilia za gami toka karovia za na kolo lavata, ko gami gore paro pa guguzu pa Mura pa ia pa Lukia. **6** Ketakoi za bati vaia na tinoni matamata gogoto za maka vaka Alekezadaria za korapa mi toka lao vei pa Itali za gua, ko za vazae gami mule pa vaka aza. **7** Gami toka pekipeki lao na zoku rane beto ko pakonai beto gami paro pa kelekele pa Kinidasi. Na gava za dori neqi ko gamike boka toka vatuvizi lao, ko gami gabala vapae gore vei gu pa nuza Kiriti ko gami katapa vei pa kelekele Salamone. **8** Gami babata kaurai pa nuza Kiriti ko pakonai beto gami kamu za pa maka ia na izongona pa Koqu Bulena tata pa guguzu pa Lasaia. **9** Ego ko gami doru suvere zovai mae tu ketakoi gami ko za kamua gu za na totozo za tapata mari rerege na vaka, ura na rane vavavui vulavulaza tadiria na Jiu za tori jola tu ko za kamua gu za na totozo rane bongi. Ko za parangaria i Paula ria, **10** "Ka viza tavitiqu, ara qa dogoria za pala mina kolea na tapata za na rerege tadigita beto zoku zakazava tana aru vikereria. Ko nake susurana gu beto na vaka za pala tana ngangaguluria, goto na toa tugu tadiria na tinoni vei," za gua. **11** Ba na tinoni matamata gogoto zake vazozotoa za na parangana i Paula, goto na kapini beto na tinoni kolenana vaka tu za nongororia. **12** Na koqu tititina ani za nake ia leana mina kole adono vajolani na totozo lomozo. Ko na kubodi ria na tinoni za qari nyoroguani tugu ko bari taloi rijo tugu pa ia aza ko vei bi boka za bari lao vajolai na totozo lomozo pa Poinikisi, ura maka koqu tititina pa nuza Kiriti za bata kaurai vei pa kale suvu tapo za ketakoi qari gua. **13** Ego ko totonai za podalai ivu pekipeki turu vei pa kolo pa kale kauraina na nuza za na gava, nari za qari roquroqua palu mami boka gu toka lao gami qari gua, ko qari kaoa za na piko beto gami peki babata katakatapa pa nuza pa Kiriti. **14** Ba oqoro zovai, nari za soga mutu za na gava ko za turu korakorapa vei mutu pa kale zagere tapo beto pa narena na nuza za na gava ranebongi. **15** Ko za pogozo vapirua na gava za na vaka, ko gami varipera ko babi vakole veini pa koimoa za na gava gami gua ba gamike boka nari za gami loi pale gu ko gami kole gu vapogopogozodigami na gava. **16** Totonai gami katapa vei pa maka nuza peki na izongona pa Kauda, nari za pakonai beto gami surana vamauru valeania za na tiqina na vaka. **17** Pa liguna qari ovulu surania ria za na tiqi, nari za qari piko pilu vamauru varilivulivutaini na gazoro za na vaka. Beto ko qari matagutuni keta mi lao gona papara pa bolebole nagaza pa kolona pa babatana pa Libia za na vaka qari gua, ko qari vagorea ko za ragatia na vaka za na piko beto za gami vatutini gu na gava za na vaka. **18** Za koi vei neqina za na gava ko za iru lao lamedigami, nari za rane na kota za qari podalai gonagona vole paledi za kaki susurana pa vaka, **19** beto na rane vinaue za qari gona vole paledi za kaki zakazavana na vaka. **20** Na tapo beto na seru za qarike izongo tabata podeke, beto na ranebongi za rajagami gami za zake izongo mako gore, ko doru mami roverove vei mami taalo za qari puju betodia gu za totonai. **21** Ego ko pa liguna kubo rane ko qari oqoro tugu ganiadia pu gania ria na tinoni, nari za

turu pa moedi ria i Paula, ko za paranga, “Ka viza tavitiqu! Vei bu nongoroziu ara ko tabeke taloi pa nuza Kiriti za gita, nari za tabeke gozoria gita za na tapata ani beto tabeke gona pale vikevikereria ria na zakazava. **22** Ba koviria qa tepagamu ara za gamu ko mu varene pa roquroqu! Kepore maka gamu za mina saivia nana toa, goto na vaka gu za pala mina tapiara. **23** Ura pa bongi gu za jola zana, za lame turu tata taqu za maka mateana tana Tamaza, aza na Tamaza za izongoziu beto ko qa nabuluni ara, **24** ko ari za guniziu vei, ‘Paula! Muke matagutu, pala pa moena tu i Siza muna lao turu ao! Beto ko na Tamaza za vasare vanigo ao ria doru qari zae tavitigo ao,’ za guniziu. **25** Ko mu varene za gamu, ka viza tavitiqu! Ura ara na qua vinazozoto tana Tamaza za pala mina gore votu vei vaputaputa tugu aza za ule vaniziu aza. **26** Ba pala mina pogozo vapaparagita tugu na gava pa maka nuza pa pezo za gita,” za gua i Paula. **27** Ego ko za kamua na bongi vinamanogamade za kole pogozo lao lamedigami na ranebongi pa kolo Adiria ko za tata vei pa korapa bongi, nari za qari roverove ria na tinoni roiti pa vaka palu taqe tori ole paro tu pa abana za gita qari gua. **28** Ko qari vadururu gorea za maka gazoro za tapikoni maka mamata pa maka uquna, nari za qari gilagilai za rabeteputa zavanga na lilisi gorena za na kolo. Za oqoro zovai nari za qari vagorea mule za na padapadana nari za qari gilagilai za manogalima zavanga na lilisi gorena za na kolo. **29** Ko qari matagutu keta mami kole ole papara pa kaki ia patupatuna qari gua, nari za qari vagoreria pa tavatava za ka made piko beto za qari kole varavara ko bi siqasiqarai tu rane qari gua. **30** Ria na tinoni roiti pa vaka za qari matagutu ko mari uku loi pale za na vaka qari gua, ko qari vagorea pa ivere za na tiqi beto za qari kole roiti sekeseke vei mari vagore piko pa kale koimoa qari gua. **31** Nari za paranga lao tana tinoni matamata gogoto beto ria na solodia i Paula, “Vei marike suvere pa vaka ria na tinoni roiti ari, nari za pala munake boka tavasare za gamu,” za guni. **32** Nari qari lao tu ria na solodia ko qari koroto paledi za na gazoro qari pikoni tiqi ko qari vaole paleni za na tiqi. **33** Ego ko totonai za tata na rane nari za garunuria i Paula ria doru ko mari makarai tekuteku mae za gudi. Ko ari za gudi vei ria doru, “Pa ngenari za na vinamanogamade raneda taqe kole adono za gita, beto ko gamu gamu oqoro izongo tekua maka za. **34** Ko za vei za qa tepa vitivitigigamu ara za gamu ko mu somana tekuteku, ura muna vei tugu gamu za pala minake apulugamu maka za. Pala kepore maka gamu za mina saivia makamaka lili vurungu pa batuna,” za gudi. **35** Ko totonai za beto paranga vei zara i Paula, nari za tekua za na bereti ko za paranga leana laoni tana Tamaza pa moedi ria doru, za kipai beto za tekua. **36** Nari qari tavaneqi ria doru ko qari somana tekuteku. **37** (Gami doru gami zae pa vaka za gami kori gogoto vitungavulu vonomo.) **38** Pa liguna qari tekuteku vapote valeana, nari za qari gona volevoledi za na vuiti za tasurana pa vaka ko mi kopele na vaka qari gua. **39** Ego totonai za koni zae za na volavolaza rane, za qarike dogoro pikatia ria na tinoni roiti pa vaka za na ole poanana ketakoi, ba qari dogoro vaia za maka koqu naganagazana ko vei mari boka za ketakoi gu za mari gore vapapara pale za na vaka qari gua. **40** Ko qari maja raburabutu vadururu paledi pa kolo za na piko, qari ruvata paledi za na gazoro piko tarina na qelu tana gaiti, beto qari kao vazaea pa gava za na epe koimoa ko qari gona totoa gore za na paroparona. **41** Ba na vaka za gore jule akeni pa maka bolebole nagaza pa kolona, ko na koimoana na vaka za zake kanoko goto na volozo tavatavana za qari talokuloku taria ko qari pipiaria na tovogo lavalavata. **42** Ria na solodia za qari roitini za maka roquroqu ko mari vauke paledi ria na tinoni tapiudi qari gua, ura keta mari oqa paro ko mari uku kenidia qari gua. **43** Ba na tinoni matamata gogoto za nyorogua vasarea i Paula ko za vanogotoria ko qarike roitini za na roiti aza. Goto za garunuria ria qari boka ponyu ko mari oqa momoe ko mari ponyu gore paro pa pezo, **44** goto ria na suvere joladi za mari aleria kaki papene babi na papene kalekalesena na vaka beto mari ponyu tuti gore za gudi. Ko zara qari vei nari za beto qari boka kamu valeana beto pa pezo ria doru.

28 Ego ko totonai tu gami gore paro valeana beto za gami gilagilai za na izongona na nuza aza za pa Melite. **2** Ria na tinonidi ketakoi za qari baeregami na vakamu valeanagami, beto qari vatoa vadigami tugu vei na iku davadavangana ura za podalai gu za na okoro ko za lomozo za na kota. **3** Ko za poe teku reqireqi suvege i Paula ko tonai za korapa valaoria pa iku, nari za alangia na iku za maka dole ko za soqolo votu garata titinana pa limana i Paula. **4** Totonai qari batia ria na tinonidi ketakoi za korapa garata titinana pa limana i Paula za na manugu ikerena nari, nari za qari varivariparanga lao lame, “Zozoto, qokolo! Maka tinoni varivarivaina tugu za na tinoni ani! Za boka ukuni tugu aza za na ivere, ba na tamaza reko i Tuvizi zake vamalumia ko mina toa ani!” qari gua. **5** Ba za ipa lao pale pa iku i Paula za na manugu nari, beto kepore tugu maka za bi veini i Paula. **6** Qari kole kopuni za pala mina bongo za na limana babi

mina lotu uke vasiboro aza qari gua. Ba za zovai qari kole adono na dogodogoro kopuni ba kepore tugu bi vei i Paula, nari za qari sogai za na dia roquroqu ko ari qari gua vei, “Koi, maka tamaza ani!” qari gua. **7** Ego ko na varilivutaina na ia ketakoi za izongoria na kuta bangara pa nuza aza, na izongona i Pabiliasi. Kue rane za vatoga valeanagami aza pa nana ruma gami. **8** Ko na tamana i Pabiliasi za za zaea na mo mangini beto za vaia na iapana ko za vakeni kolo. Nari za luge lao tana i Paula ko za varavarani beto za vaoponi na limana, ko za salania aza. **9** Ko totonai za roiti vei zara i Paula, nari za qari kamu beto ria doru tinoni qari mo pa nuza aza ko qari tasalanadia. **10** Qari vadigami tugu zoku varivana gami, beto ko totonai za kamua na totozo toka tadigami za qari vadigami tugu vei ria na zakazava mari tokadigami pa mami rerege qari gua. **11** Ego ko za jola kue popu nari za beto gami qaqiri toka pa maka vaka za kole suvere vajolai na totozo lomozo pa nuza aza. Na vaka Alekezadaria aza, beto ko qari gurani na bekudi kori tamaza patavivi za na koimoana na vaka aza. **12** Ko tonai gami lao paro pa guguzu Surakuzai nari za gami suvere mae kue rane ketakoi. **13** Beto za gami toka ketakoi za gami lao paro pa guguzu Reqioni. Ko za jola maka rane za rajagami za na gava za gipugipulu vei pa kolo, ko na rane vinaori gami lao paro pa Putioli. **14** Ketakoi za gami gozogozororia ria kaki tinoni qari vazozotoa na Bangara, ko qari rutigami ko mami suvere tavitiria mae maka vuiki qari gudigami. Ko zara gami vei gami ko tinganai gami kamu tu pa Romu. **15** Ria na tinoni qari vazozotoa na Bangara ketakoi qari tori nongorodigami tu gami, ko qari lagere tu kamu gozogozorogami pa Makemaketina pa Apiasi beto pa Kue Ruma Ipipumakana. Totonai za batiria i Paula ria ari, nari za paranga leana lao tana Tamaza, beto za tavaneqi aza. **16** Totonai gami kamu pa Romu, nari za tavamalumu gu i Paula ko za suvere makana ko maka solodia gu za kole kopuni aza. **17** Ego ko za jola kue rane nari za kuku varikamudi i Paula ria na matamata tadiria na tinoni Jiu pa Romu. Ko totonai qari varikamu, nari za ari za paranga veidi, “Ka viza tavitiqu! Ara za kepore maka roiti ikerena ba roiti laoni tadiria na tinoni Jiu tavitida babi ba tuti vapiruria na uana na tututi tadiria na nada tite. Ba qa tapiu pa Jerusalema ara ko qa tavalao pa limadi ria na tinoni Romu. **18** Ko pa liguna qari nanaza vilovilotoniziu ara nari za qari nyorogua ruvataziu, ura kepore za maka sela vei ba pada tavaukeni ara bari batia taqu. **19** Ba totonai qarike vaegoa ria na tinoni Jiu za vei zara, nari za aza gu za kole ko qa roitini ara za ara qa tepa ko ti Siza tu ma lao tapitu qa gua. Ba qa roiti vei nake vei ko kolenana kaki tinajutu mana jutudi ria na qua puku tinoni makaqu qa gua za. **20** Ko aza gu za na ginuana qa kukudigamu gamu ko ma dogorogamu na parangagamu qa gua. Ara za pa ginuana gu aza qari adono geleni ria na tinoni Izireli za qa tapiu tale veini ani,” za gudi. **21** Nari qari paranga lao tana ria kaki, “Gami za bi maka leta veveimu gu ao babi tekua tadiria pa Jiudia, babi kaki tavitimami kokodi ketakoi bari vavakatoni ba bari uleni na sela bu roitini ao, ba kepore tugu. **22** Ba gami dogoro vapadai za be nongoria tugu za na mua roquroqu ao gami gua, ura aza na veveina na minete tinoni qu somanani ao za gami tori nongonongoroni tugu qari poja vikevikeria tugu ria na tinoni doru kota,” qari guni. **23** Ko qari nguti vakolea ria za maka goto rane, ko totonai za ria na motadi za qari lame pa ia za suvesuvere i Paula. Ko za podalai na volavolaza ko za kamua na veluvelu za ule vaneqineqidi i Paula za na veveina na binangara tana Tamaza, ko za ule vakabere vadi pa Vavanau ti Mosese beto pa kutikuti tadiria na tinoni korokorotai za na veveina i Jisu. **24** Ko kaki ria na tinoni za qari vazozotoa za na nana paranga, goto ria kaki za qarike vazozoto. **25** Qari okoto gotogoto na dia vinazozoto ria, ko qari podalai taloloi keni pa liguna za pojai i Paula za maka paranga, ari za gua vei, “Za zotonana gu za na Ongu Tabuna totonai za parangaria ria na tamamiu ti Aisea na tinoni korokorotai, **26** ari za gua vei, ‘Mu lao tadiria na tinoni ari ko mu pojadi: Muna nongoro ko muna nongononongoro ba munake vakaberia. Muna dogoro ko muna dogodogoro, ba munake batia. **27** Ura na bulodi na tinoni ari za duviduvili, na talingadi za kiqili patu, na matadi qarike batabata. Kita mari batabata na matadi, na talingidi mari nongononongoro, na bulodi mi tavagigala ko mari gabala mule lame, ko ara ma salanaria,’ za gua. **28** Ko koviria mu gilagilai gamu za tadiria na tinoni karovodi mule za tagarunu lao za na nongorona na inaalo tana Tamaza ani. Ko ria za pala mari vainongoro,” za gudi i Paula ria. **30** Ko kori aoro doruna za kole suvere pa maka ruma makana za tabaria i Paula. Ko ketakoi za vakamuria ria doru tinoni qari lame dogoria aza. **31** Ko za kole tarae velavelani aza za na veveina na binangara tana Tamaza beto za kole varivagigalaini za na veveina na Bangara i Jisu Karisito, ko za varene pa nana vavakato beto kepore maka za bi suqutia aza.

Romu

1 Ara Paula maka nabulu ti Jisu karisito, beto ko na Tamaza tu za kukuziu ko qa tinoni tagarunuqu beto za mijataziu aza ko qa vaqatani za na nongoro leana za koko lame vei tana Tamaza. **2** Na nongoro leana ani za na Tamaza tu za tori ule momoeni tu pa moa tu pana tadiria na nana tinoni korokorotai aza vei za pojai pa Kukuti Tabuna. **3** Ko na veveina na Tuna aza za podo tinoni pana tutina i Devita na bangara aza, **4** beto pana nana toa tinamaza za taule votu pana neqi za na Tuna na Tamaza aza tonai za turu mule pana uke: aza za i Jisu karisito na nada Bangara. **5** Pana roiti za roitini i Jisu Karisito aza za gami tekua gami za na variroqu varialona beto gami tamijata ko gami tinoni tagarunumami tana Tamaza ko gami vaqatani gami na Karisito, ko doru tinoni karovodi mari vazozoto beto mari vatabe ko mi tavalavata za nizongona aza. **6** Beto gamu pa guguzu pa Romu ba gamu somana tanguti tavitiria tu ria za kukuria na Tamaza, ko koviria na nana i jisu Karisito za gamu. **7** Ara za qa kuti lao tadigamu doru pa Romu, gamu za roquroqugamu na Tamaza beto za kukudigamu na nana tinoni aza. Ara qa tepai ko na variroqu varialona beto na bule tana Tamaza na Tamada beto na Bangara i Jisu Karisito mi kole somana tadigamu. **8** Momoe, pana roiti za roitini i Jisu Karisito qa boka paranga leana laoni ara tana qua Tamaza za na veveimiu gamu doru, ura na miu rangerange za tori tavavakato tu pana varilivutaina na kasia guguzu. **9** Na Tamaza, aza qa nabuluni pa doruna qua toa pana vareregena na nongoro leana veveina na Tuna, za gilagilaziunana za ara qake mumadigamu za gamu **10** doru totozo qa varavara. Qa tepa vitivitigia ko koviria bi vamalumia na Tamaza za bi boka vadogoroniziu maka zona ko ba lame dogorogamu mae za gamu qa gua. **11** Ura qa nyorogua vitivitigi ovikigamu ara za gamu ko ma iadigamu kaki varivana tana Ongongu, ko gamu mu tavaneqi pana miu rangena na Bangara qa gua. **12** Ko tonai muna tavaneqi nari za gamu beto ara tana makarai varitokai lao lame; ara mana tatoka pana rangerange tadigamu beto gamu ba muna tatoka pana rangerange taqu qa gua. **13** Ka viza tavitiqu, ara qake nyoroguadigamu ko bu mumani gamu za vei tori kubo totozo tu qa uanani ko ba lame dogorogamu qa gua, ba qa tasuqutu tinganai ko za kamua tu na totozo ani. Qa nyorogua vagabalaria tugu vei ria kaki tinoni ketakoi ko mari tutia i Jisu Karisito qa gua, maka moqaza podeke vei qa tori roitini tu pana tadiria goto tinoni karovodi. **14** Ura ara za na qua roiti tadiria na tinoni Qiriki beto nake Qiriki, tadiria na tinoni gigigalaidi beto tadiria na pupugudi tugu vei za za kolenana. **15** Ko za vei aza za ara qa ngalingali vanaqitini ko mana kemarani za na nongoro leana tadigamu pa Romu tugu vei. **16** Ara qake keani za na nongoro leana na veveina na Karisito, ura aza tugu za na neqi tana Tamaza qari taaloni ria doru tinoni qari vazozoto, momoe ria na tinoni Jiu beto ria na tinoni karovodi tugu vei. **17** Ura na nongoro leana za uleni za na tuvizi tana Tamaza, ko na tuvizi aza za lame tonai za rangea gu na Karisito za na tinoni. Za tori tapoja pikata tu pa Kutikuti Tabuna za ari za gua vei, “Na tinoni tuvizina mina toani na rangerange,” za gua. **18** Na korakora tuvizina tana Tamaza za za koko lagere vei pa noka ko za raja pana tadiria doru tinoni qari vakevakeporea na Tamaza beto qari roitidi na roiti ikikeredi; ria za na dia zona ikikeredi qari suqutia na zozotona veveina na Tamaza ko zake tabata. **19** Ria qari boka gilagilai vakabere valeananidia na Tamaza, ura na Tamaza makana za vadogoro vakabereni nana uana ria. **20** Ura ria nana uana paedi za podalaina tu totonai za roitini na kasia guguzu za za vatadogoroni pana vinapodaka za roitidi. Ko doru zakazava qari uleni na nana neqi kole jolana beto na nana toa tinamasa za qari tori tabata valeleana tu, ko kepore za maka tinoni mina boka paranga vei ari, “Ara qake gilagilai na Tamaza ko vei za qake valavatia!” mina gua. **(aïdios g126)** **21** Qari gilagilaidia ria na Tamaza ba qarike izongo vani na vatarazae aza za pada bi lao tana Tamaza, beto ko kepore tugu bari izongo paranga leana lao za pana tana. Goto na dia roquroquna veveina na Tamaza za za gua goboro zozoto beto na bulodi za pugelia na rodomo ko qarike boka batia na zozoto. **22** Qari neneroni za qari gilagilaidia na Tamaza qari gua, ba qari galegale tuturu duviduvili gu za. **23** Ko qari daidia vani na vatarazae za na Tamaza kole jolana, goto qari vatarazaeria tu ria na beku qari taroiti vei na tinoni marike kole jola, beto ko na bekudi na manugu tatava na manugu gavere made nenedi, beto ko ria na zakazava qari nyotolo. **24** Qari tuturu duviduvili ria na tinoni ko za vei za za loi laodi na Tamaza pana dia nyorogua lulusadi pa bulodi, ko qari roitini ria za na roiti varivakeadi tonai qari makarai virivori lao lame makadi. **25** Qari dainidia za na zozoto tana Tamaza, goto na Tamaza sekesekedi tu za qari nyorogudi. Ko qari vatarazaeria beto qari valavataria ria na vinapodaka tana Tamaza. Ko qarike madini za na Tamaza aza za vapodakaria doru zakazava, aza za pada mina tavatarazae kamua na kamua. Agua. **(aiōn**

g165) 26 Ko za vei za na Tamaza za loi laodi pana dia nyorogua varivakeadi, ko ria na reko qari virivori lao lame tavitiria ria na reko, aza nake uana kolena. 27 Ko ria na marene ba qari loi pale tugu za na uana kolena, goto qari varinyorogua gu makadi. Ko qari roitini ria za na roiti varivakeadi ko qari virivori lao lame gu makadi ria na marene. Ko za vei za qari gozoria tugu ria za na vinakilasa na padana na dia sela. 28 Ko qarike dogoro vaporeveveinaia ria za vei bari kopuni pana roqudi za na Tamaza, ko za loi lao paledi na Tamaza pana dia roquroqu gua goborodi ria ko qari roitidi gu ria ria na uana qarike garo pana dogoro tana Tamaza. 29 Ko na dia toa za pugeleria na doru zakazava qarike tuvizi, na ikikeredi, na dogoro nyorogudi na dia zakazava goto tinoni, na varivarivaikerai lao lame, na konokono, na varivuke tinoni, na varikana, na varipera, na nyonyorava, beto na roquroqu vaikere paledi na goto tinoni. Qari pogozo valeko sekeseke, 30 qari poja vikevikereria na goto tinoni, qari kanai na Tamaza, qari varivapaleka, qari valavata muledi makadi beto qari paranga valavalavatai, qari vapodo zona korega pana roiti votudi na roiti ikikeredi, beto qarike vataberia na tinadi na tamadi. 31 Kepore na dia tavagigala, qarike tarange pana dia paranga, na bulodi za kobakobani na variroqu, beto qarike tokadi na goto tinoni. 32 Qari gilagilaidia za na uana tuvizina tana Tamaza za pojai za ria qari toadi na toa ikikeredi vevei zara za na padadi mari tavauke tugu, ba qarike roitidi gu makadi za na roiti ikikeredi beto qari beto gu, goto qari valeananaria tugu vei ria qari roitidi na zakazava vevei zara.

2 Ko, qokolo, i zei ao ko qu juturia ria na goto tinoni? Ao qu juturia ria na goto tinoni za pala munake boka tavugasa tonai mina varituti na Tamaza. Ura tonai qu juturia na goto tinoni, nari za makamu tugu za qu jutugo ura ao ba qu roitidi tugu ria na roiti ikikeredi qari roitidi ria. 2 Taqe tori gilagila valeanianada tu gita za na varituti tana Tamaza za na koko lame veina pana tuvizi tonai za tutidi ria qari roitidi na zakazava ikikeredi vei ari. 3 Qokolo, ko ao ba qu roitidi tugu makamu ria tugu na sela qu jutudi ria na goto tinoni! Ko Ae vei ao qu rovea pala muna boka talegazanimua ao za na varituti tana Tamaza? 4 Ba palu qu vakepore veveinai beka za na variroqu lavata tana Tamaza beto na nana uana vei zake oqoqanai tagigiri beto ko za boka adono vamomozonigo na Tamaza. Quke gilagilai tu ao za na variroqu tana Tamaza za vei ko mi boka vagabaligo ao za gua? 5 Ba qu korapa vapatua beto qu vaduvilia na bulomu, ko qu korapa boka varikamu tarinigo makamu za na vinakilasa muna gozoria pana rane tonai mina tadogoro votu za na varituti tuvizina tana Tamaza. 6 Ura na Tamaza mina okoto tabaradi na laonana na dia roiti ria na tinoni. 7 Ria na tinoni qarike ngajuni na roiti leana beto qari nyaqoa ko na Tamaza mi vaululuria na valavataria beto ko mari tekua na toa kepore vinabetona qari gua, za na Tamaza mina vadi na toa jola. (aiōnios g166) 8 Goto ria qari nyaqoa na dia nyorogua makadi beto qari daidiani na zozoto goto qari tutia tu na dia zona seladi, za na Tamaza mina vagozorodi na nana vinakilasa manginina ria. 9 Ria doru tinoni qari roitini aza za sela za mina vagozorodi na tapata beto na vitigi takulanga, momoe ria na Jiu beto ria na tinoni karovodi tugu vei. 10 Goto ria qari toani na roiti leana za mina vaululuria na valavataria beto mina vadi na bule, momoe ria na Jiu beto ria na karovodi tugu vei. 11 Ura na Tamaza zake tokatoka kale. 12 Ria na tinoni karovodi qarike izongia na Vavanau ti Mosese, ko qari sela beto qari uke tugu pana peguruna na Vavanau aza. Beto ria na Jiu qari izongia na Vavanau aza za qari sela, beto na Vavanau tugu aza za tutidi. 13 Ura nake ria na tinoni qari nongoria gu na Vavanau za qari tavatuvizi pa moena na Tamaza, goto ria tu qari tutia na Vavanau za qari tavatuvizi. 14 Tonai ria na karovodi qarike izongia na Vavanau ti Mosese qari roitidi pana dia uana kolena za na zakazava pana Vavanau, nari za zozoto qarike izongia tugu za na Vavanau, ba za maka moqaza podeke vei qari tori tutia tu ria za na vavanau. 15 Na dia uana za uleni za na roiti tana vavanau za za takuti gu pana bulodi, ko na monanadi ba za uleni gu aza za, ura na dia roverove zoku totozo za toke muledi beto kaki totozo za toketokedi. 16 Ko ari mina roiti vei na Tamaza pana rane tonai mina tutidi za na roquroqu golomodi tadiria na tinoni, ko mina roiti vagore votua i Jisu Karisito za na varituti tana Tamaza, mina vei vaputaputa za pojai na nongoro leana qa taraeni ara. 17 Ego ao qu vizongonigo maka tinoni Jiu makamu za qu totoravuzia na Vavanau ti Mosese beto qu vaqatani za na tinoni tana Tamaza ao qu gua. 18 Qu gilagilai na nyorogua tana Tamaza beto qu boka mijata pikataria ria na zakazava qari leana jola, ura qu tavagigalai pana Vavanau ao. 19 Qu gilagila valeania za makamu za maka tinoni varitoka tadiria nake batabatadi, na kabere tadiria pa rodomo, 20 maka tinoni vavanau tadiria na pupupugudi, beto maka tinoni varivagigalai tadiria qari melaluni na zozoto tana Tamaza, beto qu izongia na gigalai okoto valeana beto na zozotona pana Vavanau. 21 Ego ko ao qu vagigalairia ria na goto tinoni qu gua, za ae za vei qu vagigalaigo tugu makamu? Ao qu tarae,

“Muke iko!” qu gua, ba ao makamu quke iko? **22** Ao qu paranga, “Muke barabarata!” qu gua, ba ao makamu quke barabarata? Ao quke tavaraguadi ria na beku, ba ao makamu quke ikoria na zelepade? **23** Ao qu vatavatarangeni za na veveina qu izongia na Vavanau, ba ao makamu quke vakeporea na Tamaza tonai qu majai na Vavanau tana Tamaza? **24** Za zotonana gu za na Kutikuti Tabuna tonai ari za gua vei, “Pana laemiu gamu za ria na tinoni karovodi qari poja vikevikeria za na izongona na Tamaza,” za gua. **25** Na pobe za na vinagilagila na tinoni tana Tamaza ao, ko vei bu kopuni na Vavanau nari za na mua tapobe za za pore laena. Ba vei munake tutia na Vavanau nari za na mua tapobe za varitoto vei gu quke tapobe ao. **26** Beto ko na tinoni karovona zake tapobe za bi tutia na uana tuvizina za nyoroguani na Vavanau, nari za na Tamaza mina dogoro veini maka tinoni tapobena aza. **27** Ko na tinoni karovona zake tapobe za vei mina tutia na Vavanau nari za mina tutinigo ao, ura qu izongia ao za na vavanau takutina beto qu tapobe tugu ba qu majai na Vavanau. **28** Nake aza gu za tapobe na vulitina za na tinoni Jiu zozoto, beto nake zakazava za taroiti pa peguruna gu na tini tinoni za na ginuana zozoto na pobe. **29** Goto aza tu za vevei na tinoni Jiu pa bulona za na tinoni Jiu zozoto, aza za tapobe na bulona. Ko na roiti ani za na Ongongu tana Tamaza tu za roitini, nake Vavanau takutina za roitini. Na tinoni vevei zana za tekua na vatarazae tana Tamaza tu, nake pana tana tinoni.

3 Ego ko na za za izongia na tinoni Jiu vei za poreveveina jolani aza za izongia na tinoni karovona? Babi za poreveveina jola tugu za na veveina za tapobe na tinoni? **2** E, kubo zakazava poreveveidi jola tugu za izongia za na tinoni Jiu! Momoe za, ura pana tadiria tinoni Jiu tugu qari tavagore vei ria na paranga tana Tamaza. **3** Ba ae za vei za? Ria kaki qari daidia vazozoto, ko ae vei na Tamaza minake kopuni na nana taringutinguti za vei ura ria qarike vazozoto? **4** Dai ko dai tugu! Qari tori tadogoro votu na galegale tinoni sekesekedi gu ria doru tinoni, ba na Tamaza minake izongo tetea nana paranga. Maka moqaza podeke vei tugu za pojai na Kutikuti Tabuna za ari za gua vei, “Pana mua paranga muna tadogoro votu na tuvizimu ao, Tamaza; beto munake taleno ao tonai muna tutidi ria na tinoni,” za gua. **5** Ba vei na roiti ikikeredi tu tadigita za bari vakabere vavotu valeania za na tuvizi tana Tamaza, nari za na za tana gua za vei? Ae vei na Tamaza za sela tonai za vakilasagita za gita tana gua? (Qa korapa paranga vei qari rovea kaki tinoni ara!) **6** Dai ko dai tugu! Ura vei bike vakilasagita na Tamaza, nari za ae mina vei mina boka pitua aza za na kasia guguzu tinoni za vei? **7** Ba vei na zozoto tana Tamaza za bi vapugele nyonyoa votua na vinalavatana na Tamaza tonai qake roitini ara za na zozoto tana Tamaza, nari ae za vei qa korapa tu tapitu vei maka tinoni selaqu ara? **8** Ego mina vei nari za ari gu ta guni vei ropi, “Ariagada ko ta roiti vikevikere ko na leana mi lame!” tana gua? Zozoto, ria kaki tinoni qari tori poja vikevikeregami tu beto qari jutudigami za gami gami gua qari gua! Na padadi tugu ko mari tapitu ria. **9** Ego mu vainongoro valeana koviria. Ae vei gami na tinoni Jiu za gami tuvizi joladi ria na tinoni karovodi? Bi mija tu iapeki! Ura gami gami tori vakabere momoea tu za ria na tinoni Jiu beto na tinoni karovodi za qari makarai tapiu varikamu gu pana kauruna na neqi tana na sela. **10** Na Kutikuti Tabuna za tori pojaia tu za ari za gua vei, “Kepore zozoto za maka tinoni za tuvizi, **11** kepore za maka za tavagigala, kepore maka za nyaqoa na Tamaza. **12** Ria doru qari balinga loi pale na Tamaza ko qari makarai nyunyala varitakoi; kepore za maka bi roitini na leana, bi mija zozoto tugu maka. **13** Na poraporangadi za vei na bevi tomete tarevangana, na meadi za pugelia na nyonyorava, na paranga varivukedi qari vei na poizinina na dole ikikerena pa kauru beruberudi. **14** Na ngujudi za pugelia na leveleve ikeredi beto na korakora. **15** Na nenedi za abutu siqasiqarai lao varivuke, **16** na nganganguluu beto na matamata takulanga qari balanga vapovizi pana doru zona qari lekoria, **17** beto qarike tavaraguani na zona bule. **18** Na madini na Tamaza zake lugea na dia roquroqu,” za gua. **19** Ego ko taqe tori gilagilainada tugu gita za doru zakazava qari takuti pana Vavanau za qari takuti vadi tugu ria qari tatoka pana Vavanau, ko kepore za maka tinoni mina boka paranga sogai za na varituti tana Tamaza, beto ko ria doru tinoni pa kasia guguzu za mari oe lao pana varituti tana Tamaza. **20** Ego ko pana podeke roiti tutina na Vavanau za kepore maka tinoni mina tadogoro vei na tuvizina pa moena na Tamaza, ura aza gu na manugu za vagilagiladigita na Vavanau za na nada sela gu. **21** Ego ba koviria na zona za vatuviziria na Tamaza ria na tinoni za za tori bola votu tu, ba na tuvizi aza zake kole pana Vavanau goto pana goto zona tu. Ba na Vavanau beto ria na tinoni korokorotai ba qari tori vavakatoni tu za na veveina na tuvizi aza. **22** Na Tamaza za vatuviziria pana moena makana ria na tinoni tonai qari rangea i Jisu Karisito. Na Tamaza za roitini za ani pana tadiria doru qari vazozotoa na Karisito, ura kepore zozoto za maka za bi goto pana tadiria na Jiu

beto na tinoni karovodi, **23** ura ria doru tinoni za qari sela beto gu ko qarike kamua za na pada ululuna za vakolea na Tamaza. **24** Ba na vatuvizida gita taqe vazozoto za na nana varivana aza za koko lame vei pa nana variroqu varialona. Ko i Jisu Karisito za pajuku teku muledigita beto za ruvatagita. **25** Ko i Jisu za za varivanani na Tamaza, aza na vavavui za garo ko na vulasadi ria na nada sela tonai taqe rangea aza za nyoa na orunguna pa korosi. Na Tamaza za roitini za ani ko za vabatidigita za na nana zona za vatuvizidi ria na tinoni pa moena makana. Pa moa zake oqanai tagigiridi ko za dogoro vajola paledi ria na sela tadiria na tinoni, **26** ba koviria na Tamaza zake dogoro vajola paledi ria na sela tadiria na tinoni ko gita taqe batia za na nana tuvizi. Pana zona ani na Tamaza za ule vadigita za aza makana za tuvizi beto aza za vatuviziria ria qari rangea i Jisu. **27** Ko za vei za na za pana nada podeke makada za tana boka vaqatani gita? Bi julingai tu! Ae vei ria na tinoni mari boka vaqatani za na Tamaza za dogoro veidi na tuvizidi ura qari tutia na Vavanau? Dai zozoto! Tonai gu qari rangea ria na Karisito za qari tavatuvizi ria. **28** Ura gita taqe tori dogoria tu za na tinoni za za tavatuvizi pana moena na Tamaza tonai gu za rangea na Karisito, nake pana nana tutidi na garunu tana Vavanau. **29** Ba ae vei na Tamaza za na Tamaza tadiria na tinoni Jiu gu? Ae vei nake Tamaza tadiria na tinoni karovodi tugu vei aza? Dai, aza ba na Tamaza tadiria na tinoni karovodi tugu vei. **30** Ko na tori tagilagilana tu za aza gu za na Tamaza zozotona, ko aza tugu mina vatuviziria pana moena makana ria na tinoni Jiu tonai qari rangea na Karisito beto ko ria na tinoni karovodi ba za vatuviziria pa moena makana tonai tugu qari rangea na Karisito. **31** Ko, ae vei taqe vakepore veveinaia gita za na Vavanau ura koviria taqe tavatuvizi pana rangerange? Dai ko dai tugu! Taqeke dogoro vagorea gita za na Vavanau, goto koviria tugu za taqe sori vaturua pa pezo mauruna za na Vavanau.

4 Ego ko koviria mu vainongoroni za na zona za tadogoro vei na tuvizina i Ebarahami aza na tite tadigami. Pana zona za za tavatuvizi aza? **2** Vei bi tavatuvizi pana moena na Tamaza ura za roitidi na roiti leadi i Ebarahami, nari za bi boka vaqatani aza pana tadiria na tinoni za nana tuvizi aza, ba pa moena na Tamaza bike boka vaqatani tugu aza za na tuvizi aza. **3** Ura ari tu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “I Ebarahami za vazozotoa na Tamaza, ko na Tamaza za dogoro veini na tinoni tuvizina aza,” za gua. **4** Na tori tagilagilana tu za na tinoni za roiti za za tabatabara tugu, ko na nana tabara za zake tadogoro vei na varivana goto za tadogoro vei na laona na nana roiti. **5** Goto na tinoni zake roitini na roiti leadi goto za vazozotoa gu na Tamaza, aza za boka vatuvizia na tinoni ikerena, nari za pana nana rangerange aza za za tadogoro vei na tinoni tuvizina za na tinoni aza. **6** Ko i Devita na bangara ba za tori uleni tugu za na qeraqera za gozoria na tinoni zake roitidi na roiti leadi ba na Tamaza za dogoro veini gu na tinoni tuvizina aza. Ari za gua vei i Devita, **7** “Qari tamana ria na tinoni na dia roiti ikikeredi na Tamaza za taleozodi, beto na dia sela za vapae paledi aza! **8** Za tamana za na tinoni aza ria na nana sela na Bangara zake puku tutini!” za gua. **9** Ego ko na qeraqera za uleni i Devita ani za na dia gu ria qari tapobe, ba tadiria qarike tapobe tugu vei? Taqe tori batianada tu gita pana Kutikuti Tabuna za, i Ebarahami za vazozotoa na Tamaza, ko pana nana rangerange aza na Tamaza za dogoro veini na tinoni tuvizina aza. **10** Ego ko ae totozo za na Tamaza za dogoro veini na tinoni tuvizina i Ebarahami? Totonai za tori tapobe tu, ba totonai tu za oqoro tapobe? Dai, nake pa liguna za tori tapobe tu za, goto totonai tu za oqoro tapobe aza. **11** Ko pa liguna tu za tadogoro vei na tuvizina beto za tapobe aza, ko na pobe za na vinagilagilana gu za tori tekua tu i Ebarahami za na tuvizi aza tonai za vazozoto totonai tu za oqoro tapobe aza. Ko za vei aza za i Ebarahami za na tamadi ria doru qarike tapobe ba qari vazozotoa na Tamaza ko na Tamaza za dogoro veidi na tinoni tuvizidi. **12** Beto ko i Ebarahami tugu vei za na tamadi ria qari tapobe, ba nake pana makana gu na ginuana vei ria za na tinoni tapobedi za, goto ria ba qari toani tugu za na toa rangerange aza na tamada i Ebarahami za toani totonai tu za oqoro tapobe. **13** Ego ko nake pana ginuana i Ebarahami za tutia na Vavanau za na Tamaza za taringutingutini aza beto aza na tinoni mina podo pana tutina i Ebarahami ko mari izongia za na mana tana kasia guguzu, goto na taringutinguti aza za lame totonai gu za rangea na Tamaza ko za tadogoro vei na tinoni tuvizina i Ebarahami. **14** Vei ria gu qari tutia na Vavanau za bari izongia aza za taringutingutini na Tamaza, nari za na rangerange tana tinoni za za kepore veveina beto na taringutinguti tana Tamaza za na goborona gu za vei. **15** Na Vavanau za ule votuni za na vinakilasa tana Tamaza, ba ketakoi za kepore na vavanau za kepore tugu za na maja paranga. **16** Ko na taringutinguti za za lame pana tadiria qari vazozoto gu, ura na Tamaza za valame veini na varivana. Ko za vei za na taringutinguti ani za tavalao nake tadiria gu qari tutia

na Vavanau, ba tadiria tugu vei qari vazozoto vei za vei i Ebarahami, aza na tamada gita taqe vazozoto. **17** Ko za tori pojainana tu na Kutikuti Tabuna ani, ari za gua vei, “Ara qa tori mijatigo tu ao ko muna vei na tamadi ria zoku puku tinoni,” za gua. Ko na taringutinguti za vavagua pana moena na Tamaza, aza na Tamaza za vazozotoa i Ebarahami. Ko aza tugu za na Tamaza za vatoa muleria ria na ukedi beto za boka kuku vapodakaria ria na zakazava qari oqoro podaka. **18** Ko i Ebarahami za vazozoto ko za kole adono vamauruni za na taringutinguti totonai kepore maka za bi boka tavazozoto ura aza beto na maqotana za qari tori baragozo na qoele tu. Ko za tavaizongo na tamadi ria zoku puku tinoni aza, aza tugu vei za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, “Ria na mua koburu mari zoku vei na seru,” za gua. **19** Zake rabeke pana nana rangerange aza ba za dogoro vakaberia aza na tinina, ura za tori tata maka gogoto aorona tu aza ko za tori baragozo tu beto i Sera ba za egoro. **20** Ba na taringutinguti tana Tamaza zake orirabeke vasekea aza, goto za neqi za nana rangerange ko za vatarazaea tu na Tamaza **21** beto za vagilagila valeania za na Tamaza za izongia na neqi ko mina boka vagore votua na manugu za taringutingutini. **22** Ko za vei za i Ebarahami za tadogoro vei na tinoni tuvizina pana moena na Tamaza. **23** Ego na veveina i Ebarahami za tadogoro vei na tinoni tuvizina za qarike takuti ko ti Ebarahami gu makana, **24** goto qari takuti ko tadigita tugu vei taqe tadogoro vei na tinoni tuvizida pa moena na Tamaza. Gita za taqe vazozotoa na Tamaza aza za vaturu mulea pana uke i Jisu na nada Bangara. **25** Na Tamaza za vamalumia ko za uke aza ura gita taqe roitidi na roiti ikikeredi, beto za vaturu mulea ko za vatadogoroni za gita taqe tavatuvizi pana moena na Tamaza.

5 Ego ko taqe tori tavatuvizi tu pa moena na Tamaza za gita totonai taqe vazozoto, ko koviria taqe suvere bule tavitia gita na Tamaza ura na nada Bangara i Jisu Karisito za tori roiti veidigita tu aza. **2** Beto ko pana roiti za roitini na Karisito za gita taqe tekua za na variroqu varialona aza taqe korapa tugu izongia koviria beto ko taqe kemara qeraqera ura taqe korapa adono gelegeleni za na Tamaza mina vadogorodigita nana vinalavata poreveveina. **3** Ba nake aza gu makana, goto gami ba gami qera tugu vei tonai gami gozoria na tapata, ura gami gilagilai za na tapata za vuani na turu vangaju, **4** na turu vangaju za vuani na uana za dogoro garo pana moena na Tamaza, beto ko na uana garona za za vuani za na adono gelegeleni aza mina vadogorodigita na Tamaza. **5** Ko na adono gelegeleni aza mina vadogorodigita na Tamaza za zake boka vatakulangagita, ura na Tamaza za tori vuva votuni tu pana nada toa za na nana variroqu lame tadigita. Ko gita taqe gilagilai za na variroqu ani ura na Ongu Tabuna za vadigita za vagilagiladigita. **6** Totonai tu taqe korapa munyala ko kepore nada boka gita za na Karisito za uke vadigita pana totozo tamijatana tana Tamaza. **7** Za tapata jola za maka tinoni bi uke vani maka goto tinoni tuvizina. Ba palu kaki tinoni bari boka varene ko bari uke vani tugu maka tinoni leana! **8** Ba na Tamaza za tori vabatidigita tu za na nana variroqu makana ko totonai tu taqe korapa tinoni selada gita za na Karisito za uke vadigita. **9** Ego ko pana orunguna aza taqe tori tavatuvizi tu pana moena na Tamaza za gita, ko koviria za kabere valeleana gu za na Karisito pala mina alogita pana vinakilasa tana Tamaza. **10** Tonai tu taqe korapa suvere kanai gita na Tamaza ba aza za varibuledigita pana ukena na Tuna. Ko koviria ko na baere zozoto tana Tamaza za gita, ko na tagilagila valeanana za aza pala mina alogita za gita pana toa tana Tuna. **11** Ba nake aza gu makana za, goto gita ba taqe kemara qeraqerani za na roiti za roitini na Tamaza pana nada Bangara i Jisu Karisito, ura pana roiti tana za koviria taqe tapoja na baere zozoto tana Tamaza za gita. **12** Ego ko pana roiti tana maka tinoni, i Adama, za na sela za luge lame pana kasia guguzu, ko na sela za vuani za na uke. Ko pana zona vei ani za na uke za lame tadiria doru tinoni, ura ria doru qari sela beto vei i Adama. **13** Na sela za tori kolenana tu pana kasia guguzu za totonai za oqoro tavalame na Vavanau. Ba ketakoi za kepore na vavanau, nari ria na tinoni qarike tajutu taridi ria na dia sela ura kepore za maka vavanau bi suqutia na sela. **14** Ba na tagilagilana valeana za na uke za bangaradi ria doru tinoni podalai tu ti Adama ko za kamua ti Mosese aza za valamea na Vavanau. Ko na uke za bangaradi tugu vei ria qari roitini na maja paranga za goto pana maja paranga za roitini i Adama, aza na kirena na Karisito za tuti lame liguligu. **15** Ba na maja paranga ti Adama za zake vei na varivana tana Tamaza, ko na vuadi qarike varitoto. Za zozoto tugu za na vuana na maja paranga tana maka tinoni nari za zoku qari uke. Ba za lavatana jola mutugu za na variroqu varialona tana Tamaza beto na varivana za pugele nyonyoa tariria zoku tinoni, ko na varivana ani za lame vei pana variroqu varialona tana maka tinoni, i Jisu Karisito. **16** Beto ko na varivana tana Tamaza zake vei na sela tana maka tinoni, i Adama. Ura na vuana na sela ti Adama za qari tapitu ria na tinoni,

ba na vuana na kubo maja paranga tadiria na tinoni za za lame za na variroqu varialona beto na uana tuvizina. **17** Ego ko pana maja paranga tana maka tinoni za na uke za bangara, ko pana roiti za roitini na tinoni aza za bangara za na uke. Ba za lavatana jola mutu za na roiti za roitini maka tinoni, i Jisu Karisito! Ria doru qari tekua na variroqu varialona pugelena tana Tamaza ko qari tavatuvizi pa moena na Tamaza za mari somana bangara tavitia i Jisu Karisito, ko pana roiti za roitini i Jisu Karisito mari boka bangara ria. **18** Ego ko pana maka maja paranga tana maka tinoni za qari tagoregoreni ko qari tapitu ria doru. Ko pana zona vei tugu aza za pana maka roiti tuvizina tana maka tinoni za ria doru qari boka tavatuvizi pa moena na Tamaza ko qari tekua na toa jola. **19** Pana roiti duviduvili tana maka tinoni, i Adama, za kubo tinoni qari tavatinoni sela. Ko pana zona vei tugu aza za pana roiti vatabe tana maka tinoni, i Jisu Karisito, za ria kubo tinoni mari tinoni tuvizi pa moena na Tamaza. **20** Na Vavanau za tavalame liguligu ko ria na tinoni mari boka dogoro pikatia Ae koi vei lulasana na dia sela. Ba ketakoi za gigiri na sela, nari na variroqu varialona tana Tamaza za lavatana jola tugu. **21** Ko maka moqaza podeke vei na sela za bangaradi ko za vaukeria ria na tinoni, nari za pana roiti za roitini i Jisu Karisito na nada Bangara za na variroqu varialona ba za bagaradi ko za vatuviziria beto za vadi tugu na toa jola ria na tinoni. **(aiōnios g166)**

6 Ego ko na Tamaza za tori vadigita tu nana variroqu varialona za gita taqe sela ko za vei nari za na za tana gua za vei? Ae vei palu ta laonada gu toani za na toa sela ko mi tadogoro vakabekabere za na variroqu varialona tana Tamaza? **2** Dai ko dai tugu! Taqe tori uke loi pale tu gita za na sela, ko na za laonana mule tana kole toa laonada gu pana sela? **3** Muke mumani gamu za tonai taqe tapaputaiso lao pana ti Jisu Karisito, nari za pana uke tana za taqe tapaputaiso lao za gita. **4** Ko gita za taqe taborutoka tavitia aza tonai taqe tapaputaiso lao pana nana uke. Ko maka moqaza podeke vei na Karisito za turu mule pana neqi lavata ti Tamada, nari za gita ba ta toani na toa koregana. **5** Ko gita za taqe tori tavaborutoni tavitia tu aza pana nana uke, ko za vei za gita ba pala tana makarai toa tavitia tugu aza tonai tana tavaturu mule vei aza. **6** Ego ko taqe gilagilainada za na nada toa leluna za tavasomana uke tavitia na Karisito pana nana korosi, ko na tinida za nyoroguani na sela za mi tapiara pale, ko gita take tavapinauzu pana sela. **7** Ura na tinoni ukena za za tori taruvata tu pana neqi tana sela. **8** Ko gita za taqe tori makarai uke tavitia tu na Karisito ko za vei za taqe vazozotoa za pala tana kole makarai toa tavitia tugu vei aza. **9** Taqe gilagilai za na Karisito za tori tavaturu mule tu pana uke ko minake uke ligu, ura na uke zake neqi jolani i Jisu. **10** Tonai za uke za ukeni aza za na sela tadiria doru tinoni maka makamakaina totozo gu, beto na toa za toani koviria za za toa vani na Tamaza. **11** Ko pana zona vei tugu aza za gamu ba makamiu za mu dogoro veidigamu na tinoni ukedi qarike nyorogua sela, beto mu toa vani na Tamaza ura gamu tori somana kole maka tavitia tu i Jisu Karisito za gamu. **12** Ego ko koviria muke vamalumia za na nyorogua sela ko mi bangarani na tinimiu aza pala mina nyabo gu, keta vei ko mu roitidi ria na nyorogua ikikeredi pana miu toa. **13** Beto muke vamalumu vani na sela ria na okokoto kobukobu tinimiu ko mari tavaroiti pana roiti ikikeredi. Goto mu vani tu na Tamaza za doruna miu toa, mu vei ria na tinoni qari tori tavatoa mule tu pana uke, beto mu vamalumu vani na Tamaza ria doruna na okokoto kobukobu tinimiu ko mari tavaroiti pana roiti tuvizidi. **14** Na sela za minake bangaradigamu, ura gamu za gamuke tapiu pana tutina na Vavanau goto gamu tatoka pana variroqu varialona tana Tamaza. **15** Ego ko tonai tana dogoria aza qa koni pojai ara, nari na za tana gua za gita? Ae vei palu talaonada gu toani na toa sela ura taqeke tapiu pana tutina Vavanau goto taqe tatoka pana variroqu varialona tu tana Tamaza za gita? Dai ko dai tugu! **16** Ae vei quke gilagilai tugu gamu za tonai gamu vapinauzu muledigamu lao tana maka bangara ko gamu vatabea aza, nari za na nana pinauzu tugu na tinoni gamu vatabea za gamu? Ko gamu za vei muna pinauzu pana nyorogua tana sela za pala na vuana muna tekua za na uke tugu, ba vei muna vamalumugamu makamiu ko muna vatabea na Tamaza nari za muna vuani tugu gamu za na toa tuvizina. **17** Ba gami gami paranga leana jola lao tana Tamaza! Ura na totozo qari jola rari gamu gamu tavapinauzu tana na sela, ba koviria qu tori vatabea tu pana bulomiu za na varivagigalai gamu tavagigalaini. **18** Ko qu tori taruvata tu pana sela ko koviria za na nana pinauzu mutu na tuvizi za gamu. **19** Qa korapa paranga vavapodekeni na toa tadigita na tinoni ara ura gamu pana miu roverove tinoni za gamuke boka nongoro vakoititiria ria na varivagigalai koridi. Pana totozo qari jola rari gamu vamalumuria ria na okokoto kobukobu tinimiu ko gamu sela beto gamu tavapinauzu pana roiti pajidi beto na roiti ikikeredi, ko gamu roitidi tu lalaomiu gamu ria doru roiti ikikeredi. Ko pana zona vei tugu aza za koviria ba mu vamalumuria ria na okokoto kobukobu tinimiu ko mu tavapinauzu pana

roiti tuvizina, ko mu toani za na toa liosona pana tana Tamaza. **20** Gamu tonai gamu pinauzu tana sela, nari za gamuke tapiuni gamu za vei bu roitini gamu za na tuvizi za nyoroguani na Tamaza. **21** Ego ko na za ria na vua leadi gamu vagavororia gamu tonai gamu roitidi perangaina ria na roiti ikikeredi qari vakeagamu koviria? Na vinaokotona ria na roiti ria ko na uke gu ke! **22** Ba koviria za gamu tori taruvata tu pana sela beto gamu tori tavapinauzu tu tana Tamaza za gamu, ko na vuana gamu izongia za na toa liosona pana tana Tamaza, ko na vinaokotona za na toa jola. **(aiōnios g166)** **23** Ura na tabarana na sela za na uke tugu, ba na varivana tana Tamaza za na toa jola aza taqe izongia gita tonai taqe kole maka tavitia i Jisu Karisito na nada Bangara. **(aiōnios g166)**

7 Ka viza tavitiqu, tadigamu tugu gamu gilagilai na vavanau pana uana toa za qa korapa paranga lao ara. Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za na vavanau za bangarani na tinoni tonai gu za korapa toanana za na tinoni aza. **2** Ura mu dogoria tu maka vavapada ani ko. Na reko tiolata za tasuqutu ko minake piaria za nana varielava lao tana marenena tonai gu za korapa toanana za na marenena. Ba tonai mina tori uke tu za na marenena, nari za na reko za taruvata pana vavanauna veveina na marenena. **3** Ko za vei za vei bi korapa toanana za na marenena ko bi suvere tavitia maka goto marene za na reko aza, nari za mina tapoja na reko barabarata aza. Ba vei bi tori uke tu za na marenena, nari za taruvata pana vavanauna na marenena aza ko mina boka varielava soganana gu, ko totonai za zake barabarata aza vei mina elavia maka goto marene. **4** Ego, ka viza tavitiqu, ko na Vavanau za gamu ba gamu tori uke loi pale tu totonai za uke na Karisito, ko koviria gamu za na nana tu na goto tinoni. Ko koviria gamu za na nana tu na Karisito, aza za tavaturu mule pana uke, ko koviria gita tana boka vuani na vua leana tana Tamaza. **5** Ura totonai taqe toa tutiria gita ria na nada nyorogua makada nari za ria na nyorogua ikikeredi za arariadi na Vavanau pana okokoto kobukobu tinida, ko taqe roitidi gita ria na roiti ikikeredi qari vuani na uke. **6** Ba koviria taqe tori uke loi pale tu gita za na Vavanau aza za piugita. Ko koviria taqe taruvata ko taqe nabuluni na Tamaza pana zona korega tana Ongongu, nake pana tutina na Vavanau, aza na zona leluna. **7** Ego ko tonai tana dogoria aza qa koni pojai ara, nari na za tana gua za gita? Ae vei na Vavanau za na kutana na sela? Dai ko dai tugu! Ba ara za bake gilagilai za na za za na sela vei bi kepore na Vavanau. Ura ara bake gilagilai za na dogoro nyonyorogua za sela vei bike paranga vei ari za na Vavanau, “Muke dogoro nyonyorogua,” bike gua. **8** Ko tonai qa gilagilai ara za na garunu ani nari za na sela za tekua na lolomo leana tu ko za araria vanyonyoroguaniziu doru maka za ara. Ketakoi za kepore na Vavanau nari za na roiti votuna na sela za zake taarariani. **9** Ara za totonai qa kole toa perangaina za qake gilagilai za na Vavanau ko qake rovea za qa sela, ba totonai za lame za na garunu ani nari za qa koni dogoro vakabekaberia ara za na toana na sela pana taqu, **10** ko tonai qa batia za na tinoni ukequ gu ara. Ara qa batia za aza tugu na garunu ani bi vaniziu na toa zozotona, za aza tugu za vaukeziu ara. **11** Ura tonai qa gilagilai ara za na garunu ani nari za na sela za tekua na lolomo leana ko za vasianaziu ara, ko pana garunu aza na sela za vaukeziu ara. **12** Ego ko na Vavanau za na liosona beto ko na garunu ani za na liosona, na tuvizina beto na leana. **13** Ego ko ae vei na Vavanau aza na leana za vaukeziu ara? Dai ko dai tugu! Na Vavanau aza za leana za vabatiniziu ara qa sela, beto ko na tinoni ukequ ara ura qa sela. Goto na sela tu za vaukeziu ara, ko na sela za tabata votu valeana na veveina. Ko tonai za lame za na garunu aza ko qake vatabea ara, nari za na sela za tabata votu maka zakazava selana jola. **14** Ura taqe gilagilainada gita za na Vavanau za na lame veina pana Ongongu tana Tamaza, ba ara na tinoni masa na orungu ko qa tavapinauzu pana tana na sela. **15** Aza qa roroitidi qake gilagila valeania ara, ura ara qake roitini za aza qa nyorogua roitini, goto aza tu qake tavaraguani za aza tugu za qa roitini. **16** Ego ko vei ara qa roitini aza qake nyorogua roitini, nari ani za uleni za ara qa vaegoa gu za na Vavanau za na leana. **17** Ko nake pana qua nyorogua makaqu ara za qa roitini za na roiti ikikerena, goto na sela tu za kole pana taqu za roiti veiniziu. **18** Ara qa gilagilai za kepore maka leana bi kole pana taqu, aza pana qua toa za tatoka pana qua nyorogua makaqu. Ura na nyorogua roitini na leana za kolenana gu taqu, ba na bokaboka tu ko mana roitini na leana za keporeniziu. **19** Ko qake boka roitini tu ara za na leana qa nyorogua roitini, goto aza tu na ikikerena qake nyorogua roitini za qa roitini. **20** Ego ko aza tugu qake nyorogua roitini ara za qa roitini, ko za vei za za kaberena gu za nake pana qua nyorogua makaqu ara za qa roitini za na roiti ikikerena, goto na sela tu za kole pana taqu za roiti veiniziu. **21** Ko ara qa batia maka neqi ikerena za bangaraniziu ara, ura tonai qa nyorogua roitini ara za na leana, nari za na ikerena gu za kole pana taqu. **22** Pana buloqu zozoto qa qera vitivitigini ara za na Vavanau tana Tamaza. **23** Ara qa batia maka goto vavanau mutu za

korapa roiti pana okokoto kobukobu tiniqu, maka goto vavanau aza za kanai za na vavanau qa vaegoa pana roququ. Ko na goto vavanau aza za vapinauzuziu pana sela za korapa roiti pana tiniqu. **24** Maka tinoni nyunyunyalana zozoto ara! I zei mina aloziu pana nyorogua tana tiniqu za vaukeziu ani? **25** Ba qa vatarazaea na Tamaza ara, aza mina aloziu pana roiti mina roitini i Jisu Karisito na nada Bangara! Ko ara makaqu za pana qua roquroqu qa nyorogua nabuluni na Vavanau tana Tamaza, ba pana qua nyorogua pana toa tini qa tavapinauzu pana neqi tana sela.

8 Ego ko koviria na Tamaza minake tutidi na vakilasaria ria qari kole maka tavitia i Jisu Karisito. **2** Ura na neqi tana na Ongongu za vadigita na toa tonai taqe kole maka tavitia i Jisu Karisito za tori ruvatigo tu pana neqi tana na sela beto tana na uke ao. **3** Aza na Vavanau ti Mosese zake boka roitini ura na tinida gita za tavamunyala pana sela, nari za na Tamaza za roitini. Aza za garunia za na Tuna makaina ko aza za lame podo pana maka tini vevei tugu na tini tana tinoni sela beto ko na veveina na sela za lameni aza. Ko tonai za lame nari za vakilasia aza za na sela tonai za gozoria aza za na vitigi pana toa tini, **4** ko na uana tuvizina za nyoroguani na Vavanau za koviria za gore votu pana tadigita taqe toani nake nyorogua ikikeredi pana nada toa goto na nyorogua tu tana na Ongongu. **5** Ria qari toani na nyorogua ikikeredi tana na toa tini za na zakazava ikikeredi tana toa tini za qari kole roquroquria, goto ria qari toani na nyorogua tana na Ongongu za na zakazava tana Ongongu za qari kole roquroquria. **6** Na tapatianani roqu totoni na nyorogua ikikeredi tana na toa tini za za vuani na uke, goto na tapatianani roqu totoni na nyorogua tana Ongongu za vuani na toa beto na bule. **7** Ko za vei za na tinoni za tapatianani roqu totoni na nyorogua ikikeredi tana na toa tini za za kanai na Tamaza, ura aza zake vatabea na Vavanau tana Tamaza, beto ko za kepore tugu vei na nana neqi ko mina boka vatabe. **8** Ko ria qari toani za na nyorogua ikikeredi tana toa tini za qarike boka vaqerai na Tamaza. **9** Ba gamu za gamuke toani na nyorogua ikikeredi tana na toa tini goto gamu toa vei tu za totolidigamu na Ongongu, ura na Ongonguna na Tamaza za korapa kole pana tadigamu. Na tinoni zake izongia na Ongonguna na Karisito, nari na tinoni aza za nake tana Karisito. **10** Ko vei mina kole pana miu toa na Karisito, nari za na tinimiu pala mari uke tugu ura za kolea na sela ba na ongongumiu za tori toa tu ura gamu tori tavatuvizi tu pana moena na Tamaza za gamu. **11** Ba na Ongonguna na Tamaza, aza za vaturu mulea pana uke i Jisu, za tori kole tu pana toa tadigamu, ko na Tamaza pala mina vatoaria za na tinimiu pala mari uke. Aza tugu na Tamaza za vaturu mulea na Karisito pana uke za aza tugu za mina roiti vei ari pana neqi tana Ongonguna za kole tadigamu. **12** Ego ko, ka viza tavitiqu, gita za taqeke tapiuni na toa tini ko tabe kole toadi ria na toa ikikeredi za nyoroguani na toa tini. **13** Ura vei muna toadi ria na nyorogua ikikeredi tana na toa tini, nari za na uke tugu za muna gozoria. Ba vei pana neqi tana Ongongu muna vaukeria gamu ria na roiti ikikeredi tana toa tini, nari za pala muna tekua gamu za na toa. **14** Ura ria doru qari korapa tatoli pana Ongonguna na Tamaza za ria tugu za na tuna na Tamaza ria. **15** Gamu ko na Ongongu gamu tekua za zake varivapinauzu ko bu kole matagutuni mule na Tamaza. Goto na Ongongu gamu tekua gamu za aza za teku pauzugamu pana tatamana tana Tamaza ko aza za boka vaparanga veidigita ari lao tana Tamaza, “Aba! Ao na Tamaqu!” za gua. **16** Na Ongonguna makana na Tamaza za somana ule votuni vei za pojai na ongonguda gita za gita za na koburu tana Tamaza. **17** Ko koviria na koburu tana Tamaza za gita ke, ko pala tana somana izongoria tugu ria na mana za vakole kale vadi na Tamaza ria nana tinoni. Ego ko pala tana somana izongoria ria na mana za vakoleria na Tamaza ke, ko pala tana somana izongoria tugu ria na mana vei tugu na Karisito za izongoria. Ko vei tana somana gozoria gita za na vitigi tonai tana roitini na roiti leana za vei na Karisito, nari za pala tana somana tavalavata tugu za gita. **18** Ara qa vazozotoa za na vitigi taqe gozororia gita pana totozo koviria za zake pada ko tana dogoro matagutudi ura na vinalavata pala tana tekua gita za na lavatana jola. **19** Doruna na vinapodaka za korapa nyorogua vitivitigini beto za korapa adono valeanani za na totozo tonai na Tamaza mina ule votudi za ria na tuna zozoto. **20** Ura na vinapodaka za za taleveni ko minake boka vagore votua za na nyorogua tana Tamaza. Ko nake pana nana nyorogua makana na vinapodaka za za vei aza, goto na Tamaza tu za roiti veini ura za nyoroguani ko na vinapodaka mi kole adono gelegeleni za gua. **21** Ura maka rane na vinapodaka za mina taruvata ko minake nyabo beto ko mina tekua aza tugu na vinalavata qari izongia ria na koburu tana Tamaza. **22** Taqe tori gilagilainada tu gita za podalai tu pa moa ko za kamua koviria za na vinapodaka doruna za gozoria na vitigi ko za makarai kei, za kole kei vei na reko za vitivitigi ko za tata varivapodo. **23** Ba nake vinapodaka gu makana za za kei, goto gita taqe izongia na Ongu Tabuna, aza za

vei na kobuna momoe na varivana tana tekua uka riza, ba taqe korapa tugu kei pana leoda tonai taqe korapa gelegeleni za na totozo tonai na Tamaza mina teku pauzugita beto mina ruvatia pana sela za na tinida. **24** Ko podalai tu tonai taqe taalo za taqe kole adono gelegele za gita, ba na zakazava za tori tabata tu za zake taadono gelegele. Ura i zei za kole adono gelegeleni mule na zakazava za tori batia tu? **25** Ba vei na zakazava taqe oqoro batia za taqe korapa adono geleni, nari za taqe turu vangaju tonai taqe gelegele valeleanani gita aza. **26** Ko pana zona vei tugu na nada adono gelegele za vamauru nari za na Ongongu ba za lame tugu somana tokadigita tonai taqe munyala. Taqeke gilagilai ae za na tuvizina tana varavara vei gita, ba na Ongu Tabuna makana za varavara tokadigita pana kei vitigi zake boka tapoja pikata pana paranga. **27** Ko na Tamaza aza za tiro kamua na bulo tinoni za gilagilainana za na za za na roquroqu tana Ongongu, ko na Tamaza za gilagilai za na Ongongu za varavara tokadi ria na tinoni tana Tamaza pana zona vei za nyoroguani na Tamaza. **28** Ko gita taqe gilagilai za tadiria qari roquroqua na Tamaza za aza za roitidi doru zakazava pana zona za votua na leana, ko za roiti vei zara aza pana tadiria za kukuria ura aza za na nana nyorogua aza pana tadiria. **29** Ko ria za tori gilagilarianana tu perangaina, za ria ba za tori mijataria tu perangaina ko pala mari tekua za na uana tana Tuna makai, ko na Tuna makai za za vei na marene podo moe goto ria za na boko taina marene. **30** Ko ria za tori mijataria tu perangaina za ria ba za tori soruria tu, ko ria za tori soruria tu perangaina za ria ba za tori vatuviziria tu pa moena makana, beto ko ria za tori vatuviziria tu pa moena makana za ria ba za tori valavataria tu. **31** Ego ko na za tana gua za gita tonai tana dogororia ria doru zakazava za roiti vadigita na Tamaza ari. Na Tamaza za tori roiti vadigita tu, ko i zei mina boka vakilasagita za vei? **32** Na Tuna tu makana ba zake aru muleni goto za valageria ko za uke vadigita gita doru, ko ae vei pala minake boka vatamo vadigita mutugu ria doru varivana leadi? **33** I zei za mina pitugita pa moena na Tamaza ko mina boka vakilasagita gita na tinoni tamijatadi tana Tamaza? Ura na Tamaza tu makana za tori vatuvizigita tu pa moena makana za gita. **34** I zei za mina boka jutudigita qari oqoro tavulaza nada sela za gita mina gua? Ura i Jisu Karisito tugu makana za ukedigita, ko za turu mule, beto ko aza tugu za nyumu pa kale matuana na Tamaza, ko aza tugu za korapa varavara tokadigita za gita. **35** Bi mija zozoto tu za maka tinoni babi maka zakazava mina boka pikata paledigita gita pana variroqu tana Karisito. Tonai tu taqe gozoria na tapata ko taqe takulanga, tonai taqe takomiti ura taqe rangea na Karisito, taqe gozoria na songe, za keporedigita na poko, taqe gozororia na zakazava varivukedi, babi tabe tavauke tu, ba na Tamaza zake beto roquroqugita za gita. **36** Na tapata taqe gozororia ari za qari tori tapojadi tu pa Kutikuti Tabuna, tonai ari za gua vei, “Tamaza, na mua tinoni ao gami ko za vei za ria na goto tinoni qari nyorogua vaukegami doru totozo, qari dogoro veidigami na padamami za mami takubolo vei gu na sipi,” za gua. **37** Ba tonai taqe lugeria ria na tapata ari za gita taqeke tavakilasa goto za vavarenigita tu na Karisito aza za roquroqugita. **38** Ara qa vagilagila valeania za kepore zozoto za maka za mina boka pikata paledigita pana variroqu tana Tamaza. Nake uke babi na toa, nake ria na mateana babi ria na bangara pa vavagalo kota, nake zakazava pana totozo koviria babi na zakazava uka riza, nake ria qari izongo gotogoto neqi pana kasia guguzu ani, **39** nake ria pa narena na kasia guguzu babi ria pa kauruna na kasia guguzu, za mari boka pikata paledigita gita pana variroqu tana Tamaza aza za tabata votu pana ti Jisu Karisito na nada Bangara.

9 Na zozotona za ma pojai ara koviria ura ara za qa tori kole maka tavitia tu na Karisito. Qake sekeseke ara, ko na monanaqu aza za tatoka pana Ongu Tabuna ba za uleni za ara qake korapa sekeseke. **2** Ma pojadigamu gu za na mamata takulanga qa izongia ara na veveidi ria na turaqu za lavata jola beto na vitigi za kole pa buloqu ara za kepore vinabetona! **3** Qa nyoroguani za vei ba boka za ara makaqu ba taleve pale beto ba tapikata pale pana tana Karisito, vei pana roiti vei aza za ria na turaqu zozoto pana toa masa na orungu mari boka vazozotoa na Karisito. **4** Ria za na butubutu Izireli, beto ko na Tamaza za teku pauzu veidi na tuna, beto ko ria tugu za vabatidi nana malakapi, beto ko tadiria tugu na Tamaza za roitidi nana vinaego, ko ria tugu za qari tekua na Vavanau, ko ria tugu za qari tavagigalaini na vinatarazaena na Tamaza. Beto ko tadiria tugu na Tamaza za valameria nana taringutinguti, **5** ko ria tugu za qari podo lame vei pana tutidi ria na kuta tamadi pa moa, beto ko pana butubutu tugu tadiria za podo lame vei na masa na orungu za na Karisito, aza za na Tamaza za bangaradi doru zakazava, ko mi tavatarazae kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)** **6** Ego za zozoto tu za ria zoku tinoni Izireli za qarike vazozotoa za na Karisito, ba zara qari vei ria za zake uleni za na taringutinguti tana Tamaza zake gore votu. Na taringutinguti tana Tamaza za tori gore votu tu, ba ura nake ria doru qari

podo lame vei na tinoni Izireli za qari tadogoro vei na tinoni Izireli zozoto tana Tamaza. **7** Beto ko nake ria doru tugu qari podo tuti lame vei ti Ebarahami za na koburu zozoto ti Ebarahami pana moena na Tamaza. Goto ari tu za gua vei na Tamaza pana tana Ebarahami, “Pani ti Aisake tu mina tavaizongo za na tutimu ao,” za gua. **8** Ko na ginuana aza za ari gu za vei, nake ria qari podo pana nyorogua tana tinoni za na koburu tana Tamaza, goto ria tu qari podo pana taringutinguti tana Tamaza za qari tadogoro vei na tutina i Ebarahami. **9** Ura ari tu za gua vei za na taringutinguti tana Tamaza pana ti Ebarahami, “Padapada pa totozo vei tugu ani na aoro lame zana za mana mule lame ko totonai za na maqotamu i Sera mina vaporea maka tumu marene,” za gua. **10** Ba nake aza gu makana za na vinapadapada, goto i Ribeka ba za bogatadi tugu ari kori koburu pa liguna za puta tavitia i Aisake aza na tamada gita. **11** Ba tonai tu qari oqoro podo babi tonai tu qari oqoro roitini maka poata leana babi na ikikerena ari kori tamatazi, nari za vei ko mi vatadogoroni za na nana mijamijata za na vuana gu na nana nyorogua makana gu, **12** ko na mijamijata aza za zake koko lame vei pana dia roiti leana goto za koko vei gu pana tana Tamaza makana aza za mijataria za gua na Tamaza, nari za ari za gua vei ti Ribeka, “Na podo moana tu za mina nabuluni aza pa ligu,” za gua. **13** Ko na tori tapojana tu pa Kutikuti Tabuna za ari za gua vei na Tamaza, “I Jekopi za qa roquroqua, goto i Isoa za qake tavaraguani,” za gua. **14** Ego ko na za tana gua za gita za vei? Na Tamaza zake tuvizi totonai za mijataria gu ria za nyorogua mijataria tana gua? Dai ko dai tugu! **15** Ari tu za gua vei na Tamaza pana ti Mosese, “Mana roquroqu tokani aza qa roquroqu tokani, beto mana roqua aza qa roqua,” za gua. **16** Ego ko za kabere gu za na mijamijata tana Tamaza za nake vuana na nyorogua babi na podepodeke tana tinoni, goto na vuana gu na varitokai tana Tamaza pana tadiria qari varivasevi. **17** Ko ari mutu za gua vei za na Kutikuti Tabuna pana tana Pero, “Na ginuana qa vabangaranigo ara ao za vei ko ma vatadogoroni na qua neqi tonai mana varoitigo ao qa gua, beto ko vei ko na izongoqu mi tavavakato doru kota pa kasia guguzu qa gua,” za gua. **18** Ko na Tamaza za roquroqu tokani aza za nyorogua tokani, goto aza za nyorogua vaduviduvilia za za vaduviduvili paleni. **19** Ko maka gamu bi paranga lame vei ari pana taqu, “Ko vei doru zakaza za qari taroiti vagore votu pana nyorogua gu tana Tamaza nari za doru zakazava taqe roitini gita za tutia gu na nyorogua tana Tamaza za vei, ko ae za vei na Tamaza za tokea tu ropi na tinoni za sela za vei? Ura i zei mae tu za tori raja kolokolosia tu za na nyorogua tana?” bi gua za maka. **20** Qokolo, goto i zei ao qu korapa tokea na totolini na Tamaza? Ae vei na raro patu mina boka paranga karovia tu na tinoni za korapa roitini ko ari mina guni vei, “Ae za vei ko qu roiti veiniziu tu ari?” mina guni tu? **21** Na tinoni gu za roitini na raro patu za za gilagilai za ae mina varoiti veini za na pezo roroitini raro. Ko pana maka kipa pezo aza mina boka roitidi kori raro, ko maka raro mina tavaroiti pana roiti poreveveidi goto maka raro mina tavaroiti pana roiti nake poreveveidi. **22** Zozoto na Tamaza za nyorogua uleni za aza zake tavaraguani za na sela beto za nyorogua vatadogoroni za aza kolenana nana neqi, ba za peki adono vamomozondi ria qari vakorakorai beto ko qari taleveni ko mari gozoria na vinakilasa, **23** ko vei ko mi vatadogoroni za na nana neqi lavata pana tadiria za roquroqu tokadi beto za vanaqitiria perangaina tu ko mari somana izongia za na malakapi tana pa noka. **24** Ko gita ria na tinoni za kuku tekugita aza, ko nake gita Jiu gu makada ba ria na karovodi tugu vei, **25** vei za tori pojai tu na Tamaza pa kutikuti ti Hosea, ari za gua vei, “Mana gigaladi na qua tinoni ria nake qua tinoni, beto ria qake roquroquria za mana gigaladi na tinoni qa roquroquria,” za gua. **26** Beto ari za gua vei mutu, “Pana ia qari tagigala ‘Gamu za nake qua tinoni’ za gua, za ketakoi tugu za mari tagigala na tuna na Tamaza toana,” za gua. **27** Goto na veveidi ria na tinoni Izireli, ari za gua vei i Aisea, “Qari mota vei tugu na nagaza pa poanana ria na tinoni Izireli, ba ari ka viza gu za mari taalo. **28** Ura aza vei za tori pojai tu za na Bangara pala minake oriavo vaokoto valeania za na nana vinakilasa pana tadiria na tinoni pa pezo,” za gua. **29** Ko maka moqaza podeke vei tugu za tori korotoni tu i Aisea pa moa tu za, “Vei na Bangara vivana jola bike loi pale vadigita kaki tinoni, nari za tabe tori tapiara imete beto vei tu ria pa Sodomo beto pa Qomora za gita,” za gua. **30** Ego ko ari gu za vei na ginuana za. Ria tu na tinoni karovodi qarike nyaqoa na tuvizi za qari tekua za na tuvizi, ko na tuvizi aza za qari tekua ria ura qari vazozotoa na roiti za roitini na Karisito. **31** Goto ria na tinoni Izireli qari nyaqoa na vavanau mina vatuviziria za qari oqoro tu teku vatogaia za na tuvizi aza. **32** Ae za vei za ko qarike tekua tu na tuvizi? Ura qarike nyaqoa ria za na Tamaza mi vatuviziria pana dia vinazozotona na Karisito, goto qari nyaqoa tu ria za ae vei ko mari tavatuvizi pana dia roiti leadi. **33** Ko qari vei gu aza za tori pojai tu na Kutikuti Tabuna ria, tonai ari za gua vei, “Vainongoro! Qa vakolea pa Zaione ara za maka

patu varivalotuna, aza maka patu varivatatupe lavata. Ba na tinoni za vakolea nana rangerange tana za minake izongo tavakea podeke," za gua.

10 Ka viza tavitiqu, na qua kuta nyorogua pa buloqu beto na qua varavara lao tana Tamaza za vei ko bari taalo ria na butubutuqu zozoto qa gua. **2** Ara qa vagilagila valeania za ria qari ngalingali nyaqo vitivitigia na Tamaza, ba nake pa gigalai zozotona qari nyaqoni aza. **3** Ura qarike dogoro gigalia ria za na zona vei na Tamaza za vatuviziria ria na tinoni beto ko na dia zona tuvizi tu makadi za qari nyaqoa ko mari vaturua qari gua, ko qari kilu pale za na zona varivatuvizi tana Tamaza. **4** Ba na Karisito tu za na vinaokotona na Vavanau, ko ria doru qari vazozotoa na Karisito za mari tavatuvizi pa moena na Tamaza. **5** Ko i Mosese za tori kutia tu za na veveina na zona qari tavatuvizi ria na tinoni qari tutia na Vavanau, ari za gua vei, "Na tinoni za tuti vikitivokotoria na garunu tana Vavanau za mina tekudi na toa ria," za gua. **6** Ba na veveina na zona na Tamaza za vatuviziria ria qari vazozotoa na Karisito za ari tu za gua vei, "Muke paranga vei ari pa bulomu ao, 'I zei za mina zae pa noka?' muke gua," za gua. (Na ginuana za kaki mari zae mae tu ko mari valageria na Karisito ko mina ule vadigita na zona tana taalo.) **7** Babi "Muke paranga vei ari ao, 'I zei za mina gore ketakoi qari kole na ongudi ria na tinoni ukedi?' muke gua," za gua. (Na ginuana za kaki za mari gore mae tu ko mari toka vazalea na Karisito ko mina ule vadigita na zona tana taalo.) **(Abyssos g12)** **8** Ba ari tu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Za kolenana gu tamu za na nongoro, pa beruberumu gu beto pa bulomu gu ao," za gua. Ko na nongoro aza za na veveina na rangerange ko aza tugu za gami taraeni gami. **9** Ko vei muna ule votuni pa beruberumu za na Bangara i Jisu muna gua beto vei muna vazozotoa pa bulomu za na Tamaza za vaturu mulea pana uke aza, nari za pala muna taalo ao. **10** Na tinoni za vazozotoa pa bulona na Tamaza za vaturu mulea pana uke i Jisu za tavatuvizi pa moena na Tamaza aza, beto ko na tinoni za ule votuni za na Bangara i Jisu za gua za za taalo. **11** Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Aza za vazozotoa aza za minake tavakea," za gua. **12** Ria na Jiu beto na tinoni karovodi za kepore za maka bi goto pa moena na Tamaza, ura maka moqaza Bangara gu za na Bangara tadiria doru, ko aza za vadi na mana lavata ria qari kiu alili lao pana tana. **13** Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Ria doru mari kiu alili lao pa nizongona na Bangara za mari taalo," za gua. **14** Ego ko na veveidi ria na Jiu za ria kaki bari paranga, "Ae mari vei mari boka kiu alili lao pana tana aza qari oqoro vazozotoa ria? Beto ae mari vei mari boka vazozotoa aza qari oqoro nongoroni? Beto ae mari vei mari boka nongoroni aza vei minake tatarae aza? **15** Beto ko ae mari vei mari boka tarae ria vei na Tamaza minake garunu laodi ria mari tarae? Ura za tori pojainana tu na Kutikuti Tabuna za ari za gua vei, 'Za vavagua jola za na lamedi ria qari pogozia na nongoro leana!' za gua," bari gua ria kaki. **16** E za zozoto tugu aza, ba nake ria doru za qari vazozotoa za na nongoro leana. I Aisea na tinoni korokorotai ba za tori pojainana tu, ari za gua vei, "Bangara, za dogoro vei kepore za maka bi vazozotoa na vavakato tadigami," za gua. **17** Ko na vinazozoto za za pidoko votu lame tonai za tanongoro za na vavakato, beto ko na nongoro ani za lame tonai za tatarae za na vavakatona na Karisito. **18** Ego ba ara qa nanaza, ae vei qari oqoro izongo nongoro zozoto ria? Dai, qari tori nongoriadia tu, vei tugu za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, "Doru kota pa pezo za votu lao kamu za na mamalaingidi beto pa ia betobetodi pana kasia guguzu za lao kamu za na dia nongoro," za gua. **19** Ego ba ara qa nanaza, ae vei ria na tinoni Izireli qarike vakabere valeania za na nongoro aza? Dai, qari daidia gu vazozotoa za, ko i Mosese tugu za na tinoni momoe ari za gudi vei, "Ara mana vakanokogamu za gamu pana tadiria nake puku tinoni, ko na gabaladi ria na tinoni karovodi mana vatagigiridigamu za gamu," za gua. **20** Beto ko i Aisea ba za paranga varene vei ari, "Ria tu qarike nyaqoziu za qari batiziu ara, qa bola votu tadiria qarike nanazaziu ara," za gua. **21** Goto na veveidi ria na tinoni Izireli za ari tu za gua vei i Aisea, "Na rane doruna za qa kole kaqama laodi na limaqu tadiria na tinoni qari tabu vainongoro beto qari duviduvili ara," za gua.

11 Ego ko ara qa nanaza, ko ae vei za kilu paledi na Tamaza ria na nana tinoni makana? Dai ko dai tugu! Ura ara gu ko ba maka tinoni Izireli tugu, na gore lagere veiqu pana ti Ebarahami, ko na butubutu Benijimani ara, ba na Tamaza zake kilu paleniziu tu. **2** Na Tamaza zake kilu paledi ria na nana tinoni za tori gilagilarianana tu perangaina tu. Ae vei gamuke gilagilai tu gamu za aza za pojai na Kutikuti Tabuna na veveina i Elaija? Tonai za qumiqumi lao pana tana Tamaza aza, za ari za gua vei, **3** "Bangara, ria na tinoni korokorotai tamu za qari tori vauke beto pudala paledi tu, beto ria na mua idi tabuna vavavuidi za qari tori jegara palepaledi tu. Ara gu makaqu za qa kole jola, ko koviria qari korapa nyaqoziu ko mari

vaukeziu mule qari gua," za gua. **4** Ba na za za gua za na mamalaingina na Tamaza totonai? Ari za gua vei aza, "Dai, nake ao gu makamu. Koledia mule ari ka vitu vuro tinoni ara qa tori mijata kaledi tu, ria qarike opo gore pa tungutungudi ko bari vatarazaea za na bekuna i Baala," za gua. **5** Ko za vei tugu pana totozo totonai za koviria ba kolenana tugu za maka minete kole jolana aza na Tamaza za tori mijataria tu ko qari vazozoto, ura aza za roquroquria ria. **6** Ko na mijamijata ani aza za roitini na Tamaza za koko vei pa nana variroqu varialona gu, nake pana kaki roiti leadi qari roitidi ria na tinoni. Ura vei na mijamijata tana Tamaza za bi lame vei pana roiti tadiria na tinoni, nari za na variroqu varialona za tonai minake vei na variroqu varialona za vei. **7** Ego ko na za tana gua za vei ari? Aza na zona mari tavatuvizi pa moena na Tamaza qari kole nyaqoa za ria na tinoni Izireli za qarike batia, ba ria kaki tinoni gu za mijataria na Tamaza za qari batia. Goto ria doru za qari tavakiqili, **8** aza tugu vei za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, "I Tamaza za vagoredi na ongongu rura lavata ria, na matadi qarike boka batabata beto na talingadi qarike boka nongonongoro, tinganai za kamua tugu pana rane ani," za gua. **9** Beto i Devita ba ari za paranga vei, "Na dia ivata tekutekuna leadi mi vei tu na saduru beto na vaqara beto na patu varivatatupe ko mari gona tavakilasadi! **10** Mari tavarodomogedi tu za na matadi ko marike batabata, beto na pokotodi za mi takopokopo vei tu na tinoni za pogozo mamata doru totozo," za gua. **11** Ego ko qa nanaza ara, aevei tonai qari tatupe ria na tinoni Jiu nari za aevei qari gona koledi zozoto ko qarike boka turu mule ligu? Dai ko dai tugu! Ba tonai qari maja paranga ria ko qarike vazozoto nari za na inaalo za lame tadiria na tinoni karovodi, ko vei ko mi vakonoria ria na Jiu ko mari nyaqoa ko mari vazozotoa na Karisito. **12** Ko vei na maja paranga tadiria na Jiu za vaizizongia za na kasia guguzu beto na lotu tadiria za variizongodi na mana lavatana ria na tinoni karovodi, nari za ae mina koi vei lavatana za na mana mina lame tonai na vinanguti vaokotodi ria na Jiu za mari vazozotoa na Karisito. **13** Ego koviria tadigamu na tinoni karovomiu za ma paranga. Ara tugu za na tinoni tagarunuqu qa tagarunu lao tadiria na tinoni karovodi ko na roiti ninabulu za udukuniziu na Tamaza ani za qa roqu vaporeveveina jolaia ara, **14** ko vei ko ba boka vakonoria ria na turaqu zozoto ko ba boka aloria ria kaki qa gua. **15** Ura tonai qari kilu paledi ria za na Karisito za ria na goto tinoni mutu pa kasia guguzu za qari tavabaere lame tana Tamaza. Ko za vei za ae mina koi vei vavagua za tonai mari mule lame ria? Pala mina vei putaputa na tinoni za uke za toa soga! **16** Beto ko vei na kipana za tavarivana lao tana Tamaza vei na vua moena za na madina, nari za na batu bereti doruna ba na madina tugu. Beto ko vei ria na dia tite pa moa za na madidi, nari za ria na tudi ba na madidi tugu, ura vei na bagerena na suvege za bi madi, nari za na kakaena na suvege ba qari madi tugu. **17** Ego ko kaki kaena na suvege olive taumana za qari tori takaele pale tu ko na kaedi na suvege olive piruna za tasuni vatogaza lao ketakoi. Ko gamu tinoni karovomiu za gamu vei vaputaputa na kaedi na suvege olive piruna aza ko qu somana tavaganigani valeana pana tekutekuna leana za koko zale vei pana bagerena na suvege olive taumana. **18** Ko ao muke dogoro valavata mulenigo makamu pa moedi na kae olive qari tori takaele pale tu. Ba vei muna roverove vei qu nyorogua valavata mulenigo makamu nari za mu roquroqua ani: nake ao na kaena za qu pogozia za na bagerena, goto na bagerena tu za za pogozigo ao na kaena. **19** Ba bu paranga ao, "E, ba ria na kaena zozoto za qari tori takaele pale tu ko ara tu za koviria qa tasuni vatogaza lao," bu gua. **20** E, zozoto tugu aza. Ba na vuana qarike vazozotoa na Karisito za beto qari takaele pale ria, goto ao za qu vazozotoa gu na Karisito za vei za qu korapa turu vamauru. Ko za vei za muke dogoro vaululugo makamu, goto mi kolego tu na pangaga. **21** Na Tamaza ria tu na Jiu qari vei na kaena zozoto na suvege olive ba zake roqu tumatumadi goto za kaele paledi tu, ko ao ba minake roquroqu tumatumanigo goto pala mina kaele palenigo tugu vei munake vazozoto ao. **22** Mu vainongoroni tu na variroqu leana beto na varivakilasa neqina tana Tamaza ko! Ria qarike vazozotoa za qari tekua na vinakilasa neqina, goto ao za qu izongia nana variroqu leana vei munake beto totoravuzia ao za nana variroqu leana aza. Goto vei munake totoravuzia ao za nana variroqu leana aza nari za ao ba muna takaele pale tugu ao. **23** Goto vei mari beto vasekea ko mari vazozotoa ria na Karisito, nari za ria ba pala mari tavasuni soga lao mule pana kuta suvegena na olive ria. Ura na Tamaza mina boka vatogaza soga laoria mule ketakoi qari kole perangaina ria. **24** Ura ao za perangaina za qu vei na kae suvege olive piruna na takaele kolena, ko nake tutina na toa umuma za qu tasuni vatogaza lao pana maka suvege olive taumana ao. Ko na munyalana jola gu za na Tamaza mina suni vatogaza mule laoria ria na kaedi zozotona na suvege olive taumana pana dia suvege olive zozotona. **25** Ka viza tavitiqu tinoni karovomiu, ara qa nyorogua vitivitigini ko mu vakabere valeania gamu za na varivagigalai ani aza perangaina

za golomia na Tamaza, ko vei ko muke roquroqua za qu tavagigala pana miu roquroqu makamiu. Ria na tinoni Izireli za qari vapatua na bulodi ba marike vei lalaodia ria, goto mari vapatua na bulodi tinganai mina kamua gu za tonai na nguti okotodi ria na tinoni karovodi mari luge lame. **26** Ego beto totonai za ria doru tinoni Izireli za mari taalo. Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Pa Zaione mina koko lame vei za na inaalo, aza mina vagabala vapele paledi na uana za vakevakeporea na Tamaza i Jekopi. **27** Ko ani za na qua vinaego mana roitini pana tadiria: ara mana vulasaria na dia sela,” za gua. **28** Pana kalena qari kilu pale ria za na nongoro leana za qari vei na kana tana Tamaza ria nari za qu tatoka za gamu, goto pana kalena ria za na tinoni tamijatadi tana Tamaza za na Tamaza za korapa roquroqurianana ria ura na nana taringutinguti za tori kolenana tu tadiria na tamadi pa moa tu. **29** Ura na Tamaza zake boka sogai na roquna na veveina na nana varivana beto na nana mijamijata. **30** Gamu na tinoni karovomiu za perangaina ba gamuke vatabea na Tamaza, ba koviria gamu tori izongia tu za na roquroqu varitokai tana ura ria na tinoni Izireli qarike vatabea aza. **31** Ko koviria za ria mutu za qarike vatabea na Tamaza, ko aza tugu za roquroqu toka veidigamu gamu za ria ba mina roquroqu toka veidi tugu ria. **32** Ura na Tamaza za tori loi laodi tu pana dia toa nake vatabe ria doru, ko vei ko mi vadogorodi nana roquroqu varitokai ria doru za gua. **(eleēsē g1653)** **33** Za varivagabara jola ae koi vei korina beto na lavatana za na tavagigala beto na gigalai tana Tamaza! I zei mina boka kori votudi ria nana mijamijata, beto i zei mina boka vakabereria ria nana zona! **34** I zei mae tu za tori gilagilainana tu za na roquna na Bangara? Babi i zei mae tu za tori tinoni totoli vani tu aza? **35** I zei za tori iani mae tu kaki zakazava perangaina na Tamaza, ko na Tamaza bi soga vani aza? **36** Bi mija tu za maka tinoni bi tori iai mae tu babi tori tolini mae tu na Tamaza, ura tana gu qari koko vei ko aza gu za vapodakaria beto ko aza gu za korapa gaitiria za doru zakazava. Ko tana gu mi lao za na vatarazae kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)**

12 Ego na Tamaza za tori vadogorodigita tu za nana variroqu lavatana jola ko ara qa tepa vitivitigigamu za gamu, ka viza tavitiqu, ko mu vani na Tamaza na miu toa vei maka vavavui toana za lioso beto za vaqerai na Tamaza. Aza gu za na vatarazae tuvizina zozotona muna boka valaoa gamu. **2** Muke vamalumia na uana tana kasia guguzu ani ko mi kole kuta uanani na miu toa, goto mu vamalumuria tu na miu roquroqu ko mari kole tasoga vakorega ko mu boka gilagilai gamu za na nyorogua tana Tamaza, aza nana nyorogua za leana, za varivaqera beto za tuvizi. **(aiōn g165)** **3** Na Tamaza za tori vaniziu tu nana varivana variroqu ara ko za vei za qa korapa parangagamu za gamu doru okokoto tinoni: muke roquroqu mule vazaego vitivitigi jolani aza za pada bu rove veinigo makamu. Goto mu dogoro mulenigo makamu pana zona tavagigala tu, ko gamu doru mu okoto dogoria za na miu boka na padana na rangerange za okoto vadigamu na Tamaza. **4** Gita ko pana maka tinida na zoku za na kobukobu tinida, ba na okokoto kobukobu tinida ari za nake maka moqazana za na dia roiti. **5** Ko pana zona vei tugu aza za gita za na zoku ba taqe tavamaka tini gu pana nada kole maka tana Karisito, ko taqe variizongo lao lame za gita doru. **6** Ego ko taqe tori izongoria tu gita ria na okokoto bokaboka za vadigita na Tamaza ko tavaroitiria. Vei na bokaboka pana ule votuna na nongoro tana Tamaza za bu izongia, nari za mu roitini padana tugu na mua rangerange. **7** Vei na bokaboka pana roiti ninabulu za bu izongia, nari za mu nabulu. Vei na bokaboka pana varivagigalaini nana zozoto za bu izongia, nari za mu varivagigalai. **8** Vei na bokaboka paranga vaneqina na rangerange tana goto tinoni za bu izongia, nari za mu varivaneqi. Na tinoni za boka variiadi nana izizongo za mi variia pana bulo leana. Na tinoni totoli za mi roiti ngalingalini nana roiti. Na tinoni za roquroqu tokadi ria na tinoni varivasevidi za mi roitini pa qeraqera zozotona. **9** Na miu variroqu mi koko pana bulomiu zozoto. Mu kilu pale za na ikikerena, goto mu aru tamania tu aza za leana. **10** Mu makarai variroqu lao lame vei ria na tamatazi pana maka tatamana. Mu ngalingali valavataria joladigamu makamiu ria na goto tinoni. **11** Muke udapelu, goto mu ngalingalini tu za na toa ninabulu. Mu sutungu vuruvurungia za na miu toa ongongu. Mu nabuluni za na Bangara. **12** Tonai gamu korapa adono gelegele valeanani aza mina roiti vadigamu na Bangara za mu suvere qeraqera. Tonai mu gozoria na tapata nari mu vangajuia. Mu aru tokatokai na varavara. **13** Ria na tinoni tana Tamaza qari varivasevi za mu iaria, beto mu revanga vadi na miu ruma ria na tinoni kamudi. **14** Mu manadi ria qari ngangulugamu; e, mu manadi tu, muke levelevedi **15** Mu somana qeraqera tavitiria ria qari qeraqera, mu somana lukana tavitiria ria qari lukana takulanga. **16** Mu makarai suvere varikamu. Muke roveria na zakazava pala muna vavalavata muledigamu makamiu, goto mu somana suvere tavitiria tu ria na tinoni qarike tadogoro vaporeveveidi. Muke vavatinoni gigigalaigamu makamiu. **17** Muke

sogani ikerena za na ikerena. Mu roitini za aza za leana pana dogodogoro tadiria doru tinoni. 18 Ria na roiti muna boka roitidi makamiu za mu roitidi tugu, ko mu suvere bulebule tavitiria ria doru tinoni. 19 Ka viza qua baere leana, muke varisogamiu makamiu tonai mari roiti lameni nikerena tadigamu, goto mu loi vani tu na lolomo na Tamaza ko aza tu mina aru veidi. Ura ari tu za gua vei na Tamaza pana Kutikuti Tabuna, “Ara tu za mana roiti varisoga, beto ara tu mana vakilasaria ria qari roiti lameni nikerena tadigamu,” za gua za na Bangara. 20 Goto ao za mu roitini gu aza vei za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, “Vei bi burana za na mua kana, nari za mu vatekutekua. Vei bi kidepe aza, nari za mu vabukua. Ura vei muna roiti valeana vei ari ao, nari za pala mina kea vikevikereni za na mua kana,” za gua. 21 Muke vamalumia nikerena qari roiti lameni ria pana tamu ko mi vakilasigo, goto ao tu mu vakilasini na mua roiti leana za na roiti ikikerena.

13 Gamu doru mu vataberia ria qari izongia na neqi tana qavuna. Ura ria na qavuna za qarike kole goboro goto na Tamaza tu za vadi na neqi, beto ko ria doru neqi matamata qari korapa kole za na tori tamijatadi tu pana tana Tamaza. 2 Ko za vei za na tinoni za raja kolokolosia za na qavuna za za raja kolokolosia tugu na tinoni aza za na vinaturu tana Tamaza, beto ko ria na tinoni qari roiti vei zara za qari nyaqo taridi makadi na vinakilasa tana qavuna. 3 Ria na tinoni matamata za qarike tavaturu ko na vamatagutudi ria qari roitini na roiti tuvizidi, goto qari tavaturu ria ko na vamatagutudi ria tu qari roitidi na roiti ikikeredi. Ko vei munake nyorogua matagutuni za na tinoni matamata za izongia na neqi tana qavuna nari za mu roitini gu aza vei za tuvizi, beto za aza mina dogoro valavatigo ao. 4 Ura aza ba maka nabulu tugu tana Tamaza ko za roitini aza vei mina tokadigamu gamu doru. Ba vei muna roitini na ikerena ao nari za pada tugu ko mu matagutumua tu, ura nake goborona za na neqi varivakilasa za izongia aza. Ura aza ba na nabulu tugu tana Tamaza ko na roiti tugu tana Tamaza za roitini tonai za vakilasaria ria qari roitini na roiti ikikerena. 5 Ko za tuvizina gu za mu vatabea za na qavuna, nake vei ko keta mi vakilasigo goto na monanamu ba za pojanigo tugu za na tuvizi. 6 Ko za vei za mu tabara vaokotoria ria na miu takisi, ura ria tugu na nabulu tana Tamaza za qari korapa tapatianani na roiti teku takisi ani. 7 Mu tabara lao za ketakoi qu oqoro tabara lao: vei bi na takisi za bu oqoro vaia nari za mu vaia tugu za na takisi aza, vei bi na takisidi na miu izizongo za bu oqoro vaia nari za mu vaia tugu aza. Ria na padadi mari tapangaga ba qu oqoro pangagadi nari za mu pangagadi, beto ria na padadi mari tavalavata ba qu oqoro valavataria nari za mu valavataria ria. 8 Muke vakole jolaria ria na miu lipulipu za pada bu tori vaukeria tu perangaina, goto aza tu mu vakole jolai za na miu makarai variroqu. Ura na tinoni za roquroqua na goto tinoni za tori vagore votua tu aza za na Vavanau tana Tamaza. 9 Ura na garunu ari, “Muke barabarata, muke varivuke tinoni, muke iko, muke dogoro nyoroguani na nana na goto tinoni,” beto bi kolenana mule kaki garunu, za qari taaru varikamu pana maka garunu gu ani, “Mu roquroqua na goto tavitimu vei vaputaputa qu roquroqu veinigo makamu.” 10 Tonai qu roquroqua na goto tavitimu nari za quke roitini maka zakazava ikerena pana tana. Ko na vaokotona na Vavanau za na variroqu gu. 11 Ego ko mu toa vei aza qa tori pojadigamu tu za gamu ura gamu gilagilaimiu za na totozo taqe korapa toani koviria. Na aoa za tori kamu tu ko gamu mu iqolo pana miu puta, ura na totozo mina alogita na Tamaza za koviria za tata jolani totonai taqe koni podalai vazozoto. 12 Na bongi za tori nonoro jola keninana tu, beto na volavolaza rane za tori zae tu. Ko aria ko taulu paledi ria na roiti tana rodomo, ko tavazaeria na zakazava varipera tana kabere. 13 Ta rerege pana uana tuvizina vei na tinoni za rerege pana rane kabere: take varimineteni na toa bukubuku za votua nikerena babi na toa bukubuku goboro, take toani na toa virivori lao lame goboro babi na toa manugu, take varikorakora na varipera babi na varikono lao lame. 14 Goto mu pokopokoni tu gamu za na Bangara i Jisu Karisito, beto muke vani na lolomo pana miu roquroqu za na nyorogua ikerena tana tinimiu ko mi taroiti votu pana miu toa.

14 Na tavitimu za munyala pana nana rangerange ko zake boka roitidi kaki zakazava qarike valeania ria kaki tinoni za mu vakamu valeania tu za gamu gamu neqi pana miu rangerange. Ba tonai muna vakamua nari za muke gesoa za na veveina na nana vinazozoto aza. 2 Pana tana maka tinoni za vazozotoa za za leana gu za mina tekua doru gotogoto ganigani za gua, ba na tinoni za munyala pana nana vinazozoto za na ganigani taumadi gu za tekuria. 3 Na tinoni zake kiludi doru ganigani za mike dogoro vakepore veveinaia za na tinoni zake boka tekuria doru ganigani. Beto ko na tinoni za teku ganigani taumadi gu ba mike pitua tugu za na tinoni zake kiludi doru ganigani, ura na Tamaza makana tu za tori valeania tu za na tinoni aza. 4 I zei ao ko

nake mua laona ba qu pitua tu nana nabulu na goto tinoni? Pana dogoro tu tana nana bangara makana za mina tadogoro vei za turu vamauru babi za lotu za na nabulu aza. Ko pala mina turu vamauria gu aza, ura na Bangara pala mina vaturu mauria aza. **5** Maka tinoni za dogoro veini maka rane za poreveveina joladi ria na goto rane, goto maka goto tinoni za dogoro veidi doru rane qari poreveveidi beto pana vinatarazaena na Tamaza. Ego pana ginugua ani za ria doru mari mijatia za aza za tuvizi pana dia roquroqu ko mari vazozoto valeania. **6** Na tinoni za dogoro vaporeveveina jolani za maka rane za roquroqu vei aza pana valavatana na Bangara aza. Beto na tinoni zake kiludi doru ganigani za roiti vei pana valavatana na Bangara aza, ura za paranga leana laoni tugu tana Tamaza za na tekutekuna. Beto ko na tinoni zake tekuria kaki goto ganigani za roiti vei pana valavatana tugu na Bangara aza ko za paranga leana laoni tugu tana Tamaza aza vei za tekua. **7** Nake vei ko na vaqera muledigita gu makada za taqe toa za gita, beto ko nake vei ko na vaqera muledigita gu makada za taqe uke za gita. **8** Ura tonai taqe toa nari za na Bangara tu za taqe toa vani, beto tonai taqe uke nari za na Bangara tugu taqe uke vani. Ko vei tabe toa ba tabe uke nari za ba na nana tugu na Bangara za gita. **9** Ko za vei tugu ani za na Karisito za uke beto za toa mule, ko aza za bangara betodi ria na tinoni toadi beto vei tugu na tinoni ukedi. **10** Ko ao maka pukuna ae za vei qu pitua tu na tavitimu? Beto ao maka goto pukuna ae za vei za qu dogoro vakepore veveinaia tu na tavitimu? Ura gita doru za pala tana turu beto pa moena na nyumunyumuna varituti tana Tamaza, ko aza tu za mina pitua aza taqe roitini. **11** Ko taqe gilagilainada gita za vei aza ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Ara na Tamaza toaqu ani, za gua za na Bangara, ko pa moequ ara mari todongo ria doru tinoni, beto ria doru mari ule votuni za ara za na Tamaza,” za gua. **12** Ko totonai za tana okoto oe laoni na Tamaza ria na okokoto nada roiti, ko aza mina roitini na mijamijata varituti. **13** Ego ko na Tamaza tu za mina pitugita za gita doru, ko za vei za gita take varituti lao lame. Goto mu dogoro viloto valeania tu ko muke langono patu varivalotu beto na patu varivatatupe pa moena na taimu. **14** Ara qa gilagilai beto qa vazozoto valeania pana qua kole maka tavitia na Bangara i Jisu, za na ganigani makana za zake tabunana tagani. Ba vei maka tinoni bi rove veini za tabunana za maka ganigani, nari za za tabunana tugu tana aza. **15** Vei bi pana ginugua ganigani gu bi tavamamata pana nana roquroqu za na tavitimu, nari za quke korapa toani na variroqu ao. Muke vamalumia na mua ganigani ko mi aru ngangagulia za na rangerange tana tinoni za ukeni na Karisito. **16** Ko muke vamalumia za na miu roiti leana ko mi tapoja vikevikere. **17** Ura na binangara tana Tamaza za nake veveina na ganigani babi na buku, goto na veveina tu na toa tuvizina, na toa vabulebule lao tadiria na goto tinoni, beto na toa qeraqera za koko lame vei tana Ongu Tabuna. **18** Ko na tinoni za nabuluni na Karisito pana toa vei ari za vaqerai na Tamaza beto za tavaleana tugu vei pana dogodogoro tadiria na tinoni. **19** Ego ko ria tu na zakazava qari valamea na suvesuvere vabulebule beto ko ria na zakazava qari ovulia na goto tinoni za taqe nyaqo vitivitigiria gita. **20** Ko muke aru vikeria pana ginugua ganigani gu za na roiti za roitini na Tamaza pana toa tana tinoni za vazozoto. Doru ganigani za na liosodi ko mari boka tateku, ba za sela tugu aza pana tana tinoni tonai za tekua maka ganigani, nari za vatatupeni ko za valotua za na dia rangerange ria kaki goto tinoni ura qari rove veini za sela za na tekuna na ganigani aza. **21** Za vavagua jola za muke tekua za na masa babi na buku vaini, babi kaki zakazava mule mari boka vatatupeni ko muva valotua za na rangerange tana tavitimu ura aza za rove veini za sela za na tekuna na ganigani aza. **22** Ao na mua vinazozoto pana tekuna doru ganigani za mu kopuni pa varikorapaimiu ao gu beto na Tamaza gu. Za tamana za na tinoni zake pitu muleni makana pana bulona tonai za roitini za aza vei za tuvizi pana nana roquroqu. **23** Ba na tinoni za orirabeke za tonai za tekuteku nari za na tinoni tapituna aza, ura zake koko vei pana nana rangerange za na roiti za roitini. Ko na roiti za taroiti ba nake koko veina pana rangerange za na sela tugu aza.

15 Ego ko gita taqe bokaboka za tapogozo tokadi na pogozo mamata ria qari munyala beto ko take vaqera muledigita gu makada. **2** Gita taokoto vaqerai na goto tavitida pana zakazava aza vei mina tokani beto mina ovulia aza. **3** Ura na Karisito ba zake vaqera muleni makana, goto na veveina aza na Karisito totonai za paranga lao tana Tamaza za ari tu za gua za na Kutikuti Tabuna, “Na paranga ikikeredi qari gonanigo ao Tamaza, za qa varaja betoria ara,” za gua. **4** Ko ria doru zakazava qari takuti pana Kutikuti Tabuna za qari takuti ko na vagigalaida gita, ko pana korapana na turu vangaju beto na manoto taqe tekua pana Kutikuti Tabuna za taqe adono gelegele valeanani gita aza za taringutingutini mina roiti vadigita na Tamaza. **5** Na qua tepa za na Tamaza aza na kutana na turu vangaju beto na manoto za mi

vadigamu na bokaboka ko mu makarai maka pana miu variroqu pana suvere vei za suvere vei i Jisu Karisito, **6** ko pana maka roverove beto pana maka mamalaingi mu vatarazaea gamu za na Tamaza, aza na Tamana na nada Bangara i Jisu Karisito. **7** Ego ko gamu doru za mu makarai lao lame pana miu toa ko na Tamaza mi tavatarazae, maka moqaza vei na Karisito ba za vatogagamu tugu za gamu. **8** Ara qa paranga vei ari ko keta mu mumani gamu za na Karisito za lame nabuludi ria na tinoni Jiu ko za vatadogoroni za na zozoto tana Tamaza, ko za vagore votua aza za na taringutinguti za valamea na Tamaza tadiria na kuta tamada pa moa. **9** Ko ria na tinoni karovodi ba mari boka vatarazaea na Tamaza ura aza za roquroqu tokadi ria. Ko na tori tapojana tu pa Kutikuti Tabuna za vei ari, aza ari za gua vei, "Ko ara mana vatarazaego ao pana varikorapaidi ria na karovodi, beto mana kera lao pana tamu ara," za gua. **10** Beto ari mule za poja vei za na Kutikuti Tabuna, "Gamu na tinoni karovomiu za mu somana qeraqera tavitiria ria na tinoni tamijatadi tana Tamaza!" za gua. **11** Ko ari mule za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Vatarazaea na Bangara, gamu doru tinoni karovomiu, beto mu vatarazaea aza gamu doru tinoni!" za gua. **12** Beto ko i Aisea ba ari mule za gua vei, "Maka pa tutina i Jese za mina lame ko aza mina turu bagaradi ria na tinoni karovodi, ko pana tana mari vakolea na dia rangerange ria na tinoni karovodi," za gua. **13** Na Tamaza aza za vageledigita uka risa za mi vapugeledigamu na qeraqera beto na bule ura gamu rangea aza, ko na neqi tana Ongu Tabuna mi vapugele nyonyoadigamu na rangerange gelena aza mina vadigamu na Tamaza. **14** Ka viza tavitiqu, ara makaqu qa gilagila valeanagamu za gamu za pugelegamu na roiti leadi, ura gamu gigalai valeania beto gamu boka varivavanau lao lame. **15** Ba pana leta ani ara qa nyorogua paranga vaneqineqidigamu za kaki ginugua ko gamu muke mumadi ria, ura ara na Tamaza tu za vaniziu nana roquroqu varialona ara **16** ko qa nabuluni ara i Jisu Karisito pana tadiria na tinoni karovodi. Qa roiti vei na iama ara ko qa varivagigalaini na nongoro leana tana Tamaza, ko ria na tinoi karovodi mari vazozoto za mari vei na varivana za vaqerai na Tamaza beto za vamadia na Ongu Tabuna. **17** Ego ko pana qua kole maka ti Jisu Karisito za ara qa boka vaqatani ria na qua roiti qa nabuluni na Tamaza. **18** Ara manake pojaria mule ria na goto zakazava, goto ria gu za vaniziu na bokaboka na Karisito ko qa roitidi ko ria na tinoni karovodi mari vazozotoa na nongoro leana. Na Karisito za roitidi pana taqu za ari pana qua paranga na roiti, **19** pana neqidi na vinagilagila beto na roiti varivagabaradi. Ko qa boka roitidi ara za ari pana neqi tana Ongongu. Ko na vuana za podalai pa Jerusalema ko mi livutu kamua pa ia pa Ilurikoni za qa tori vaokotia tu ara za na vavakatona na nongoro leana tana Karisito. **20** Ko ara za na qua kuta ngalingali za vei ko ma vavakatoni na nongoro leana pana kota tu za oqoro izongo tanongoro na izongona na Karisito qa gua. Ura vei mana roiti pana kota za tori tanongoro tu nari za pala mana vei gu na tinoni roiti ruma za vaturua na ruma pana nana kokovana tu na goto tinoni tu. **21** Goto ara qa roitini tu aza vei za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, "Ria qari oqoro taule vadi aza za mari batabata, beto ria qari oqoro nongoroni za mari gilagilai," za gua. **22** Ego ko pana ginuana qa vavakatoni na nongoro leana ani za ara qa kole tasuqusuqutu kubo totozo ko qake boka lame tadigamu ara. **23** Ba koviria kepore mule za kaki ia pana kota ari qari oqoro nongoroni na Karisito, beto na qua nyorogua ko ba lame ovikigamu za tori kolena tu zoku aoro, **24** ko koviria qa rovea za pala mana boka nogoto ko mana ovkigamu za gamu tonai mana rererege lao pa kota pa Sipeni. Ko qa rovea za pana qua rerege jola vei ketakoi za mana dogorogamu za gamu, ko gamu ba pana liguna mana suvere qeraqera tavitigamu iapeki totozo gu nari muna boka vatana tokaniziu pana qua rererege. **25** Ba koviria za ma pogozo gore vadi mae na varivana poata ria na tinoni tana Tamaza pa Jerusalema qa gua. **26** Ura ria na ekelesia pa Masidonia beto pa pikata guguzu pa Akaia za pana dia qeraqera qari varikamudi ria na varivana ari ko mari tokadi ria na tinoni golabadi qari suvere tavitiria ria na tinoni tana Tamaza pa Jerusalema qari gua. **27** Ko pana dia qeraqera beto ko pana dia roverove za pada tugu ko bari roiti vei qari gua nari za qari roiti vei ari. Ura ria na tinoni karovodi za qari somana tatoka pana dia toa ongongu tonai qari nongoria na nongoro leana pana tadiria, ko za pada tugu za ria na tinoni karovodi mule mari tokadi pana kalena na dia izizongo ria na tinoni Jiu qari vazozoto pa Jerusalema. **28** Ego ko tonai mana vaokotia mae tu ara za na roiti ani ko mana tori vakarovo valeana laoa tu ara tadiria pa Jerusalema za doru poata qari varikamudi ari, nari za beto mana jola vei tadigamu ko mana lao pa Sipeni. **29** Ko qa gilagila valeania za tonai mana lame tadigamu za pala na mana lavata tana Karisito za mana pogozo lameni ara. **30** Ego taqe tori kole maka tavitia tu na nada Bangara i Jisu Karisito za gita beto na Ongongu za tori vadigita tu na variroqu ko taqe boka makarai variroqu. Ko za vei za, ka

viza tavitiqu, qa tepa vitivitigigamu ara za gamu ko mu somana tavitiziu pana varavara vaneqi lao tana Tamaza, **31** ko ma tavalegazadi ara ria na tinoni qarike vazozoto pa Jiudia beto ko ria na tinoni tana Tamaza pa Jerusalema ba mari qerani za na roiti ninabulu mana roitini. **32** Mu varavaradi za ari, ko vei pana nyorogua tana Tamaza nari za tonai mana lame kamugamu za gamu za mana minyere mae ko mana tavangalingali mule pana tadigamu. **33** Na qua varavara za na Tamaza bule mi somana tadigamu doru. Agua.

16 Ego qa ule vadigamu zana ko muna boka rangea i Poibe, aza maka luluda reko pana nada kole maka tana Karisito beto ko aza tu za maka nabulu pana ekelesia pa guguzu pa Kenikiria. **2** Ko mu vakamu valeana veini maka tinoni ta Bangara aza pana uana garona vei taqe vakamuria na tinoni tana Tamaza beto ko mu dogoro tokani pana kaki zakazava bi qasani tonai za korapa tadigamu. Ura maka reko varitokai valeana tadiria na kubo tinoni beto ko taqu tugu vei aza. **3** Mu pojadi na qua roquroqu tadi ari Pirisila beto i Akuila na marenena. Ria za qari makarai roiti tavitiziu ara pana nabuluna i Jisu Karisito, **4** beto vei ko mari aloa na toa taqu qari gua nari za qarike matagutu gona pale zozoto na dia toa. Ko nake ara gu makaqu za qa paranga lao tadiria, goto ria doru ekelesia tugu vei tadiria na tinoni karovodi za qari paranga leana lao tadiria. **5** Mu pojadi tugu vei na qua roquroqu ria na ekelesia qari varikamu pana ruma tadi ari kori. Mu pojani na roquroqu tana qua baere leana i Ipaenitosi, aza na tinoni momoe pa kota pa Esia za vazozotoa na Karisito. **6** Mu pojani na qua roquroqu ti Mere, aza za pavu tale vivivadigamu gamu. **7** Mu pojadi na qua roquroqu tadi ari Adoronikosi beto i Iuniasi, ria na Jiu tavitiqu ara beto ko perangaina ba qari suvere tavitiziu tu ara pa ruma varipiuna. Na tinoni tagarunudi poreveveidi beto ko tonai tu qa oqoro gilagilai na Karisito ara za qari podalai tutia na Karisito ria. **8** Mu pojani na qua roquroqu ti Amipiliatosi, aza na qua baere leana za tutia na Bangara. **9** Mu pojani na qua roquroqu ti Ubanosi, aza na tinoni za makarai roiti tavitigita pana roiti tana Karisito; beto mu pojani tugu vei na qua roquroqu ti Sitakusi, aza na qua baere leana. **10** Mu pojani na qua roquroqu ti Apelesi, aza na tinoni nabuna pana nana rangerange lao tana Karisito; beto mu pojadi tugu vei na qua roquroqu tadiria na puku tatamana ti Arisibobulosi. **11** Mu pojani na qua roquroqu ti Herodioni, aza na Jiu tavitiqu; beto mu pojadi tugu vei na qua roquroqu tadiria pana puku tatamana ti Nakisosi, ria qari vazozotoa na Bangara. **12** Mu pojadi na qua roquroqu tadi ari kori reko ari Turupaina beto i Turuposa, ria qari pavu taleni na Bangara; beto mu pojani tugu vei na qua roquroqu tana reko i Pesisi, aza na nada baere leana za pavu tale vivivani na Bangara. **13** Mu pojani na qua roquroqu ti Ruposi, aza na tinoni za tabata pikatana na nana na Bangara; beto mu pojani tugu vei na qua roquroqu tana tinana, aza ara ba za kopu veiniziu tugu na tuna. **14** Mu pojadi na qua roquroqu tadi ari Asunikiritosi, i Peleqoni, i Hemesi, i Patorobasi, i Hemasi, beto ko ria doru qari tutia na Karisito qari somana suvere tavitiria ria. **15** Mu pojadi na qua roquroqu tadi ari Piloloqosi, i Jiulia, i Nereusi beto na luluna reko, beto i Olumipasi beto ria doru tinoni tana Tamaza qari suvere tavitiria ria. **16** Mu varigozoro pana uana madina tonai mu varikamu. Ria doru ekelesia tana Karisito pana ia pani qari garunu laoni na dia roquroqu tadigamu. **17** Ego qa tepa vitivitigigamu ara za gamu, ka viza tavitiqu, ko mu dogoro kopudi ria qari roitidi na varivaripiarai beto na varivarivalotu. Na dia roiti za goto pana varivagigalai aza gamu qu tori tekua tu, ko mu ukudi ria na tinoni vevei zara **18** Ura ria na tinoni vevei zara za nake nada Bangara na Karisito za qari nabuluni, goto qari roiti tutia na dia nyorogua gu makadi. Qari paranga vagigigalai beto qari paranga valomolomozo ko qari nyoravaria na roqudi ria za munyala gu na toka vapirudi. **19** Ba na veveimiu gamu gamu vatabea na nongoro leana tana Karisito za tanongoro tadiria doru tinoni, ko na veveimiu gamu za qa qerani ara. Ko qa nyoroguadigamu za gamu mu tavagigala ko mu roitini na leana, beto mu lioso ko mu kilu pale na ikerena. **20** Ko vei muna vei gamu nari za na Tamaza, aza na kutana na bule, za tata mina vakilasia ko muna bangara jolani gamu i Setani. Na variroqu varialona ta nada Bangara i Jisu mi somana kole tadigamu. **21** Za garunu laoni nana roquroqu tadigamu i Timote, aza za makarai roiti tavitiziu ara; beto vei tugu ari Lukasi, i Jasoni beto i Sosipatorosi, ria na turaqu ara. **22** Ara Tetiosi, maka tinoni tugu tana Bangara beto qa kuti vagorea na leta ani, za qa garunu laoni na qua roquroqu tadigamu. **23** I Qaiosi, aza za vatogaziu ara Paula pana nana ruma beto ko na ekelesia doruna ba za varikamu tugu pana ruma tana, za garunu laoni na nana roquroqu tadigamu. I Erasitasi, na tinoni kopu poata tana guguzu lavata pani, beto ko i Kuatosi na turada, ba qari garunu laodi tugu na dia roquroqu tadigamu. **25** Aza za boka vaturu vaneqigamu vei za uleni na nongoro leana taqu beto tonai za tatarae i Jisu Karisito, beto aza vei za tadogoro votu pana

zozoto za tagolomo pana zoku totozo pa moa, **(aiōnios g166) 26** ba koviria za tori bola votu tu pana kutikuti tadiria na tinoni korokorotai beto ko pana varigarunu tana Tamaza kole jolana, ko ria doru puku tinoni mari vazozotoa beto mari vatabea aza, **(aiōnios g166) 27** aza za maka makamakaina Tamaza gigigalaina jola mi tavatarazae, pana roiti ti Jisu Karisito, kamua na kamua! Agua. **(aiōn g165)**

1 Koriniti

1 Ara Paula, pana nyorogua tana Tamaza za soruziu i Jisu Karisito ko qa maka tinoni tagarunuqu tana za ara, beto i Sositenesi na taida aza za korapa suvere tavitiziu ara. **2** Na leta ani za lao tadigamu na ekelesia tana Tamaza pa Koriniti. Gamu za kukudigamu ko na nana tinoni na Tamaza za gamu, beto ko gamu tavalioso ura gamu kole maka tavitia i Jisu Karisito. Ko na leta ani za lao tugu vei tadiria doru tinoni qari varikamu doru ia ketakoi ko qari vatarazaea na nada Bangara i Jisu Karisito, aza na Bangara tadiria beto ko tadigami tugu vei. **3** Na variroqu varialona beto na bule tana Tamaza na Tamada beto na Bangara i Jisu Karisito mi somana tadigamu. **4** Ara qa paranga leana lao tana qua Tamaza doru totozo ura aza za vadigamu na mana totonai gamu kole maka tavitia i Jisu Karisito za gamu. **5** Ura pana miu kole maka tavitia na Karisito za qu tavaizizongo pana doru zona za gamu- pana paranga beto pana gigalai. **6** Ko na bokaboka gamu izongoria gamu ria za uleni za na vavakatona na Karisito gami ule vadigamu gami za zozoto. **7** Ko za vei za kepore maka varivana tana Ongongu bu qaqani gamu tonai gamu korapa adono gelegeleni za na bola votuna na nada Bangara i Jisu Karisito. **8** Ko na Karisito tugu vei za mina vabageregamu pana miu rangerange tinganai mina kamua na vinabetona, ko mina kepore maka miu pake pana rane tana nada Bangara i Jisu Karisito. **9** Na Tamaza zake boka teteria nana paranga. Ko aza tugu za na Tamaza za sorugamu ko gamu makarai toa tavitia gamu za na Tuna na Tamaza, i Jisu Karisito na nada Bangara. **10** Ka viza tavitiqu, qa tepa vitivitigigamu ara pana izongona na nada Bangara i Jisu Karisito za gamu ko mu makarai suvere varikamu. Ko pana miu makarai suvere za muke okoto tapikapikata pana gotogoto minete, goto mu maka gu pana roquroqu beto pana uana. **11** Qari tori ule valeleana vaniziu tu ria na tavitina i Koloe za na veveina na nominomi za korapa kole pa varikorapaimiu gamu, ka viza tavitiqu. **12** Na ginuana qa paranga vei ari za ura gamu za gamu okoto mijatamiu kalena ko gamu okoto parangamiu tu. Maka za paranga, “Ara ti Paula,” za gua. Maka mule za paranga, “Ara ti Apolosi,” za gua. Maka goto za paranga, “Ara ti Pita,” za gua. Maka goto mule za paranga, “Ara tana Karisito,” za gua. **13** Koviria za gamu okoto pikapikatia pana okokoto minete gamu za maka Karisito gu! Ae vei, i Paula za ukedigamu pa korosi? Ba pana izongona i Paula za gamu tapaputaiso? **14** Qa paranga leana lao tana Tamaza ara ura kepore maka gamu za ba paputaisoia ara goto ari Kirisipasi beto i Qaiosi gu. **15** Ko kepore za maka tinoni mina boka paranga vei aza za tapaputaiso pa nizongoqu ara bi gua. **16** Koi dai, na tatamana tugu vei ti Sitepanasi za qa paputaisoia ara, goto kepore mule za maka gamu qa vakoinonogia vei ba paputaisoia. **17** Ura na Karisito zake garunuziu ara ko mana varipaputaiso goto qa tagarunu ko mana taraeni tu na nongoro leana. Ko qa tagarununi ara ko mana taraeni nake pana paranga gigalai tana tinoni za na nongoro, ura keta na nongorona na korosi tana Karisito mi tavakobakoba nana neqi. **18** Ura na nongorona na Karisito za uke pa korosi za kepore zozoto veveina pana tadiria qari muma, ba tadigita taqe korapa taalo za na nongoro aza za na neqi tana Tamaza. **19** Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Ara mana piara pale za na gigalai tadiria na gigigalaidi, beto na roverove tadiria na tinoni roverove mana tupele paledi ara,” za gua. **20** Ko koviria pae za na tinoni gigigalai? Pae za na tinoni lugena pana Vavanau ti Mosese? Pae za na tinoni pa kasia guguzu ani za boka vitivitigi pana variguadi na roverove? Na Tamaza za vatadogoroni za na gigigalai tadiria na tinoni gigalai za na galegale pupugu gu. **(aiōn g165)** **21** Ura na Tamaza za gigalai jola ko za vei za mijatia aza za ria na tinoni pa kasia guguzu za marike boka gilagilani pana dia gigalai makadi ria na Tamaza. Ko za vei za aza tugu na nongoro za tagigala na goborona gami taraeni gami za mijata varoitia ko za aloria ria qari vazozoto. **22** Na tinoni Jiu qari tepai kaki roiti varivagabaradi tu beto mari vazozoto qari gua goto ria Qiriki qari nyaqoa na gigalai tu. **23** Goto gami za gami taraeni za na veveina tu na Karisito za tavauke pa korosi. Ko na nongoro aza za na patu varivatatupena tadiria na Jiu beto maka zakaza gobogoborona tadiria na tinoni karovodi; **24** goto tadiria za kukuria na Tamaza, ria na tinoni Jiu beto na Qiriki, za na nongorona na Karisito za vatadogoroni za na neqi tana Tamaza beto na gigalai tana Tamaza. **25** Aza na roiti za roitini na Tamaza za vei maka zakazava duviduvilina pana dogodogoro tadiria na tinoni; ba na Tamaza za gigalai jolani na gigalai tadiria na tinoni. Beto aza za roitini na Tamaza za vei maka zakazava munyalana pana dogodogoro tadiria na tinoni; ba na Tamaza za neqi jolani na neqi tadiria na tinoni. **26** Ego, ka viza tavitiqu, mu dogoria tu ae tinoni veveimiu za gamu totonai za kukugamu na Tamaza ko. Nake zokuna gamu za na gigalaimiu pana dogodogoro tadiria na tinoni pa kasia guguzu, nake zokuna gamu za na poreveveimiu, nake zokuna gamu za na podo lame

veimiu pana tatamana poreveveidi. 27 Ba aza tugu na zakaza qari dogoro veini na duviduvilina ria na tinoni pa kasia guguzu za mijatia na Tamaza ko za vakeadi ria na tinoni gigalaidi; beto ko aza tugu na zakaza qari dogoro veini kepore nana neqi ria na tinoni pa kasia guguzu za mijatia na Tamaza ko za vakeadi ria na tinoni neqidi. 28 Beto ko aza tugu qari dogoro veini na lame veina pana tatamana nake poreveveina ria na tinoni pa kasia guguzu beto na zakaza qari tadogoro vagore pale ko na kepore zozoto veveidi qari guni za mijatia na Tamaza ko za vakepore veveini beto paledi ria qari tadogoro vei na poreveveidi. 29 Ko za vei za pa moena na Tamaza za kepore maka tinoni mina boka vaqatani za ara qa poreveveiqu jola mina gua aza. 30 Na Tamaza za na kutana na miu kole maka tavitia i Jisu Karisito, ko na Karisito za na tinonina na gigalai zozotona za vadigita na Tamaza. Beto ko pana roiti za roitini aza taqe tavatuvizi pa moena na Tamaza za gita, beto za pikata kaledigita nana tinoni beto za ruvatagita na Tamaza za gita. 31 Ko za vei za ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Na tinoni za nyorogua vaqata za mi vaqatani na veveina na Bangara,” za gua.

2 Ka viza tavitiqu, ara tonai qa lame tadigamu za qake lame taraeni pana paranga vavagegoai lavalavatadi babi pana gigalai koridi za na gigalai golomona na veveina na Tamaza. 2 Ura ara qa vanyumu valeania pa roqudu ko kepore mule za maka za qa nyorogua gilagilai tonai qa suvere tavitigamu gamu goto na veveina gu i Jisu na Karisito, aza na Karisito za tavauke pa korosi. 3 Ko ara tonai qa lame tadigamu za qa munyala, beto qa matagutu ko qa neqeneqere. 4 Ko na qua paranga beto na tarae za zake koko lame vei pana paranga gigalaidi ko vei ko bu vazozotoziu gamu qake gua, goto za tadogoro votu na zozotona ura na neqi tana Ongongu tana Tamaza za tabata votu. 5 Ko za vei za na rangerange tadigamu zake togaza pana gigalai tana tinoni goto pana neqi tu tana Tamaza. 6 Ba maka gigalai tugu za gami vavakatoni gami pana tadiria qari matua pana rangerange. Ba na gigalai aza za nake gigalai tadiria pa kasia guguzu ani babi tadiria poredia neqi pana kasia guguzu ani, ria pala mari murimuri. (aiōn g165) 7 Goto gami za na gigalai tana Tamaza gami vavakatoni za aza na gigalai golomona tana Tamaza. Na tagolomo kolena aza ba na Tamaza za tori nguti vakolea tu tonai za oqoro taroiti na kasia guguzu ko na gigalai golomona za na valavatadagita za gua. (aiōn g165) 8 Kepore ria za poredia neqi pa kasia guguzu bari gilagilai na veveina za na gigalai golomona ani, ura vei bari gilagilaidia ria nari za barike vaukea ria pa korosi za na Bangara lavata. (aiōn g165) 9 Ba ari tori za gua vei tu za na Kutikuti Tabuna, “Na zakaza zake dogoro kamua na mata beto zake nongoria na talinga, beto ko zake rove kamua pa roquna na tinoni, za aza tugu za vanaqiti vadi na Tamaza ria qari roquroqua aza,” za gua. 10 Na Tamaza za garunia za na nana Ongongu ko aza za tori vakabere vadigita tu za na nana gigalai golomona. Ura na Ongongu za nyaqo votudi doru zakaza, tavitia vei tugu na zakaza koridi tana Tamaza. 11 Ria na tinoni qarike gilagilai za doru veveina maka goto tinoni goto na ongonguna gu makana na tinoni aza za gilagilai. Ko za vei za doruna veveina na Tamaza ba kepore tugu maka za gilagilai goto na Ongonguna gu makana na Tamaza. 12 Ba gita za nake ongongu tana kasia guguzu za taqe tekua goto aza tu na Ongongu za koko lame pana tana Tamaza, ko za vei za taqe gilagila valeanaria ria na varivana za vadigita na Tamaza. 13 Beto ko na varivana ari za gami vavakatodi gami nake pana varivagigalai koridi tadiria na tinoni gigalai goto pana varivagigalai tu tana Ongongu, tonai gami vilasa vakabereria ria na varivagigalai zozotodi tana Ongongu. 14 Na tinoni zake izongia na Ongongu za zake boka tekuria ria na varivana tana Tamaza. Qari kepore veveidi zozoto pana tana ria beto zake boka dogoro vakabereria, ura na zakaza ria za qari boka tadogoro vakabere tonai za izongia gu na Ongongu na tinoni. 15 Na tinoni za izongia na Ongongu za boka dogoro vilotoria ae na poreveveidi vei doru zakaza, ba ria na goto tinoni za marike boka dogoro vilotia aza makana. 16 Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “I zei za tori lugea mae tu za na roquna na Bangara? I zei za tori vavanaua mae tu aza?” za gua. Ba gita za taqe tori izongia tu za na roquna na Karisito.

3 Ka viza tavitiqu, ara qake boka paranga veidigamu ria qari izongia na Ongonguna na Tamaza za gamu. Goto qa paranga veidigamu gu ria na tinoni za bangaradi na kasia guguzu ani, gamu vei ria qarike matua goto qari melalu pana dia toa tutina na Karisito. 2 Ara qa vasusudigamu na meleke gu za gamu, nake ganigani mauruna, ura gamu oqoro pada ko muna ponyolia na ganigani mauruna za gamu. Ko za kamua koviria tugu ba gamu oqoro tugu boka ponyolia aza, 3 ura gamu korapa toani na uana tana tinoni pa kasia guguzu ani za gamu. Na toa varikonokono beto na varinominomi qari kole pa varikorapaimiu gamu qari uleni gu za gamu gamu korapa toani na uana tana kasia guguzu beto ko na

toa tadiria na tinoni pa kasia guguzu za gamu. **4** Totonai za paranga maka, “Ara ti Paula,” za gua, goto maka mule za paranga, “Ara ti Apolosi,” za gua, nari za gamu roiti vei vaputaputa na tinoni za toani na uana pa kasia guguzu za gamu. **5** Ko na za i Apolosi? Na za i Paula? Gami za na nabulu gu tana Tamaza ko gami tokadigamu gu ko gamu vazozotoa gamu za na nongoro leana. Ko gami za gami okoto roitini gu aza na roiti za iadigami na Bangara ko mami roitini za gudigami. **6** Ara qa umuma, i Apolosi za iuria na umuma, ba na Tamaza tu za vatoaria za na umuma. **7** Ko na tinoni za umuma beto na tinoni za iuria na umuma za nake poreveveidi, goto na Tamaza tu aza za vatoaria na umuma za na poreveveina. **8** Na tinoni za umuma beto na tinoni za iuria na umuma za qari varitoto gu. Ko pala mari okoto tekua tugu ari kori za na tabarana na dia roiti qari roitidi. **9** Ura gami za na tinoni gami makarai roiti tavitia gu na Tamaza, goto gamu za na inuma tana Tamaza beto ko na ruma tana Tamaza. **10** Pana varivana za vaniziu na Tamaza za ara qa roiti vei maka tinoni balabalau roiti ruma ko qa vaturua ara za na kokovana, beto za kaki goto tinoni za qari lame jokai za na roiti. Ba doru tinoni za mari dogoro valeania za ae qari korapa roiti vei. **11** Ura kepore mule za maka goto kokovana mina tavanyumu mule na veveina aza za tori tavanyumu tu, i Jisu Karisito. **12** Kaki pala mari varoitiria pana roitina na ruma aza ria na zakaza poreveveidi vevei na qolo, na siliva, beto na patu poreveveidi; goto kaki za na zakaza nake poreveveidi vevei na suvege, na buruburu, beto na gazoro ukedi za mari varoitiria. **13** Na okokotodia roiti za mari okoto tadogoro votu, ura pana rane varituti za pala mari tabata vakaberedi gu ria na dia roiti. Ura pala mina votu tavitia na iku za na rane aza, ko na iku mina podekeria za doru okokoto roiti tadiria ko mina ule votuni ae roiti veveina aza. **14** Vei minake gania na iku za na roiti tana tinoni za roitini pana kokovana aza, nari za pala mina tekua tugu na tinoni aza za na nana pinia. **15** Goto vei mina gania na iku za na roiti tana tinoni aza, nari za aza minake teku pinia aza. Ba aza makana pala mina taalo, mina vei na tinoni za tasaputu votu pa iku. **16** Gamu tori gilagila valeaniamiu tu gamu za na zelepade madina tana Tamaza za gamu beto ko na Ongonguna na Tamaza za kole tadigamu. **17** Na tinoni za varipiaraini na zelepade madina tana Tamaza, za na Tamaza mina piaria tugu za na tinoni aza. Ura na zelepade madina tana Tamaza za na nana mijata kalena na Tamaza, ko gamu tugu za na zelepade madina tana Tamaza aza. **18** Muke vasianigo makamu ao na tinoni. Vei maka gamu bi rove veini za gigigalai pana dogodogoro tana kasia guguzu ani bi gua, nari za mi vei tu maka tinoni duviduvilina mae ko mi gigalai zozoto aza. **(aiōn g165)** **19** Ura na gigigalai tana na kasia guguzu ani za na zakaza kepore laona zozoto pana tana Tamaza. Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “I Tamaza za vagonaria pana dia gigalai makadi ria na tinoni gigigalai,” za gua. **20** Beto ari mule za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Na Bangara za gilagilainana za na roqudi ria na tinoni gigigalai za qari kepore na veveidi,” za gua. **21** Ko za vei za kepore za maka tinoni mi kemaradi za na veveidi na tinoni! Ura doru maka za za na miu ko na valeana betomiu gamu, **22** bi Paula bi Apolosi bi Pita babi na kasia guguzu, bi na toa babi na uke, bi na totozo koviria babi na totozo uka riza. Dorudi ari za na miu beto gu gamu, **23** beto ko na nana na Karisito za gamu, beto ko na Karisito za na nana na Tamaza.

4 Ko gamu na tinoni mu dogoro veidigami na nabulu tana Karisito gu beto na tinoni gami tavakopuni gu ko gami taraeni na gigalai golomona tana Tamaza gami. **2** Ko maka zakaza poreveveina za tanyorogua tabata tadiria na nabulu za mari tinoni tarangedi ria. **3** Ba pana taqu za qake vaporeveveinaia za gamu babi ria na goto tinoni bari pituziu, beto ko makaqu ba qake pitu muleniziu tugu. **4** Kepore za maka sela qa gilagilaziu ba roitini, ba qake korapa paranga vei ko ara qa tuvizi qake gua za. Goto na Bangara tu za aza za kolenana nana tuvizina ko mina pituziu ara. **5** Ko za vei za muke tori roitini tu na miu varituti totonai za oqoro kamua na nana totozo totonai mina lame na Bangara. Ko mina tolanga vavoturia pa kabekaberena aza ria na zakaza qari korapa tagolomo pa rorodomona beto ko mina vabola voturia ria na uana golomodi pa bulodi na tinoni. Ko totonai tu za mari okoto tekua ria na tinoni pana tana Tamaza tu za na vinalavata. **6** Ko pana laemiu gamu, ka viza tavitiqu, za qa vavapadadigami gami kori Apolosi ria na zakaza ari, ko gamu mu batia pana tadigami za na ginuana na vavanau “Muke tete jolani na pada za tapoja pana kutikuti,” gami gua. Beto ko vei ko gamu ba muke varivagore lao lameni za na veveina gamu vaporeveveinia maka tinoni matamata goto maka gamu vagorea. **7** Ura gamuke poreveveina joladi ria na goto tinoni gamu. Na za mae za gamu izongia gamu vei za goto pana varivana za tori vadigamu tu na Tamaza? Bi julingai tu! Ego ko vei doruna gamu izongoria gamu za na varivana gu, nari na za laona gamu vaqavaqata kale pu vei nake varivana tu ria gamu izongoria? **8** Gamu roverove veidigamu gamu tori pote taluagemiu tu za gamu!

Gamu dogoro veidigamu gamu tori izizongomiu tu pana varivana tana Tamaza za gamu! Gami gami oqoro bangara goto gamu gamu dogoro veidigamu gamu tori bangaramiu tu! Ko ara qa nyoroguani tugu za bu bangara zozoto za gamu, ko gami ba bi boka somana bangara tavitigamu za gamu qa gua! **9** Ura ara qa rovea za na Tamaza za vadigami na tuturuna kepore veveina zozoto gami na tinoni tagarunumami ko gami vei ria na tinoni qari tapitu ko mari tavauke vakekea qari gua, ko gami za na dia aauna ria na kasia guguzu, ria na mateana beto ria na tinoni. **10** Gami na tinoni duviduvilimami ura gami vazozotoa na Karisito, goto gamu gamu tavagigala pana miu tutina na Karisito! Gami na tinoni munyala, goto gamu na tinoni neqimiu! Gamu gamu tavabangara, goto gami gamike tavalavata! **11** Za kamua tugu pana totozo ani za gami burana, gami kidepe, qari ruaja na mami poko, gami tapoara vakekea, gamike togaza pana maka ia, **12** beto gami pavu taleni limamami makamami ko gami tekua na ganigani. Tonai qari poja taridigami na zakaza ikeredi ria na tinoni, nari gami tepa vadi na mana. Tonai qari aru vitivitigigami ura gami tutia na Karisito, nari gami peki gozororia tugu gami ria na vitigi ria. **13** Tonai qari poja vikevikeregami, nari za gami paranga varivaneqi gu gami. Ko za kamua pana totozo ani qari veidigami na nyanyao beto na pajidi doru manugu pa kasia guguzu za gami. **14** Ara qa kutia na leta ani nake vei ko ma vakeagamu gamu qa gua za, goto qa veidigamu na qua koburu qa roquroquria ko ma vatavagigalaria qa gua. **15** Ura vei bari zoku vitivitigi tu ria qari kopudigamu na totolidigamu za gamu, ba maka gu za na tamamiu gamu. Ura pana miu toa tutina na Karisito za ara gu za qa vei na tamamiu ko qa pogozo lame vadigamu na nongoro leana. **16** Ko qa tepa vitivitigigamu ko mu dogoro tutia gamu za na toa taqu. **17** Ko za vei vaputaputa aza za ara qa garunu laoni pana tadigamu i Timote, aza za vei na tuqu qa roqua beto qa rangea pana toa tutina na Bangara. Ko aza za mina vanonogadigamu ria na qua uana pana toa tutina i Jisu Karisito. Ria na uana ari za qa varivagigalaidi pana doru ekelesia doru kota. **18** Kaki gamu za qari rove veini manake lame ovikigamu ara qari gua, ko qari vavalavatai. **19** Ba ara za nake zovaina beto za pala mana lao gu, vei mina nyoroguaniziu na Bangara ko mana lao. Ko tonai za mana dogoro votuni makaqu ara za nake paranga gu makana tadiria na tinoni vavalavatai goto na dia neqi tugu vei. **20** Ura na binangara tana Tamaza za nake zakaza za kole pana paranga, goto za kole pana neqi za tabata votu tu pana uana tadiria na tinoni. **21** Ko na za gamu nyoroguani? Tonai mana lame nari gamu nyoroguani mana pogozo taridigamu na piqolo, ba ma lame pana uana variroqu beto na momozona?

5 Ego ko qari tori ule valeleana vaniziu tu ara za na toa lulasana za taroiti pa varikorapaimiu gamu, aza na toa ikikerena vei ria tu na tinoni karovodi ba barike roitini. Qari vavakato vaniziu za maka tinoni za puta tavitia na tinana vakarovo qari guniziu. **2** Ba gamu zake tana goregore tu na miu uana vavalavatai! Za pada bu takulangani tu gamu za na toa vei aza, beto na tinoni za roitini na roiti aza ba bu varijo pale pana miu varikamu. **3** Ara za qake suvere tavitigamu za gamu ba qa korapa tugu suvere tavitigamu pana qua roquroqu. Ko qa kale pu vei na tinoni za korapa tugu suvere tavitigamu ko qa tori pitua tu ara pana izongona na nada Bangara za na tinoni za roitini na roiti lululasana vei zana. **4** Totonai muna varikamu pana neqi ta nada Bangara i Jisu, ko ara tonai ba qa korapa suvere tavitigamu pa buloqu, **5** za mu loi lao vani i Setani za na tinoni vevei aza ko mi tapiara na tinina beto ko na ongonguna mi taalo pana rane varituti tana nada Bangara. **6** Nake leana za na vaqavaqata gamu roitini gamu. Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za iapeki vavakovuruni palava gu ba za vakovuru vaovulia za na palava doruna. **7** Mu varijo paleni za na sela za vei na vavakovuruni palava leluna ko mu lioso valeana. Ko gamu za gamu tori vei tu na bereti nake kovuruna, ura na Karisito makana za tori tavavavui tu aza na nada lami vavolo Alokata. **8** Ko ta toani za na vavolo Alokata ba take vatavitini na sela beto na roiti ikikeredi qari vei na bereti qari taroiti pana vavakovuruni palava; goto ta vatavitini tu na toa liosona beto ta pojai na zozotona, ari tu za na uana qari vei na bereti nake kovuruna. **9** Pana maka qua leta momoe qa kuti vadigamu za qa vavanaugamu ko muke nagoria ria qari toani na toa lulasana. **10** Ba nake vei ko ria doru tinoni lululasadi pa kasia guguzu ani, babi ria qari dogoro seidi na zakaza, babi na tinoni za iko ragatia nana zakaza na goto tinoni babi ria qari vatarazae tamaza sekesekedi za qa guni ara. Ura muna taloi tu pa kasia guguzu ani ao beto za muna boka ukudi ria. **11** Goto na veveina qa kuti vadigamu ara za muke nagoa za na tinoni za gigala muleni makana na tinoni tana Karisito aza za gua, ba beto za toani aza za na toa lulasana, za dogoro seidi na zakaza, za vatarazae tamaza sekesekedi, za varipoja vikevikere, za tinoni bukubuku aruna, babi za iko ragaragatia nana zakaza na goto tinoni. Muke izongo tekuteku tavitia za na tinoni vevei aza. **12** Nake qua totona ara ko mana tutidi ria pa peguruna

na ekelesia, goto gamu tu za mu tutidi ria pa leona na miu ekelesia. 13 Na Tamaza tu mina tutidi ria pa peguruna, goto gamu za aza vei za pojai na Kutikuti Tabuna za: “Mu varijo pale pana varikorapaimiu gamu za na tinoni za toani na toa lulasana,” za gua.

6 Totonai maka gamu za kolenana maka nana nominomi lao tana maka turana pana tana Karisito, za kepore zozoto na nana totona ko mina pogozo laoni aza tana tinoni varituti zake gilagilai Tamaza ko mi pitu vadi za na nominomi aza. Na tuvizina za aza mi pogozo laoni tadiria na tinoni tana Tamaza ko mari vatuvizia za na varinominomi aza. 2 Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za ria na tinoni tana Tamaza za pala mari pitua na kasia guguzu. Ego ko vei na kasia guguzu tu ba muna pitua za gamu, nari za na bokamiu vitivitigi gu za gamu ko muna tutidi za na tapata pekipekidi! 3 Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za gita tana tutidi ria na mateana. Ko vei mina vei aza, nari za na bokada vitivitigi za gita ko tana tutidi ria na zakaza pa toa ani! 4 Ko vei bi kolenana za kaki tapata vevei ari, nari na za ginuana gamu vanyumudi ria na tinoni za kepore na dia tuturuna pa ekelesia? 5 Qa paranga vei ari ara ko qa vakeagamu ke! Ae vei, za kepore zozoto za maka tinoni pa varikorapaimiu gamu bi peki gilagilai kaki za ko bi boka vatuvizia maka tapata pa varikorapaidi ari kori tamatazi tana Karisito? 6 Ba ae za vei za ari kori tinoni tana Karisito qari varivalao pa ia varitutina? Beto ko aza za ikerena jola za ria tu na tinoni qarike vazozotoa na Karisito za qari pitua na miu varinominomi. 7 Ko na miu varivalao pa ia varitutina za tori uleni tu za gamu za gamu munyala zozoto. Ae za vei za gamuke boka dogoro vajola pale gu gamu za na sela qari roiti lameni ria na tinoni pana tamu? Ae za vei za gamuke boka vamalumugamu makamiu ko bari ikogamu? 8 Goto gamu za gamu roitini tu za na sela beto ko gamu ikoria tu ria na tinoni, ko tadiria na taimiu tana Karisito gu mule za gamu roiti vei. 9 Gamu tori gilagila valeaniamiu tu gamu za ria na tinoni ikikeredi za marike teku izongia za na binangara tana Tamaza. Keta mu siana! Ria qari toani na toa lulasana, ria qari vatarazae tamaza sekesekedi, ria qari barabarata, ria na marene qari varikeza lao lame makadi, 10 ria qari ikiko, ria qari dogoro seini maka zakaza, ria na tinoni bukubukudi, ria qari varipoja vikevikere, ria qari iko teku ragaragata za marike teku izongia na binangara tana Tamaza. 11 Ko kaki gamu za zara na tinoni veveimiu perangaina. Ba gamu tori tavalioso tu pana miu sela, gamu tori tavamadi tu, gamu tori tavatuvizi tu pana neqi tana Bangara i Jisu Karisito beto pana Ongonguna nada Tamaza za gamu. 12 Bi boka paranga za maka tinoni, “Ara qa tavamalumuni ko mana boka roitidi gu doru zakaza qa nyorogua roitidi,” bi gua. E, zozoto, ba nake doru zakaza za qari tokani na toa tana tinoni. Ara mana boka paranga gu, “Ara qa tavamalumuni ko mana boka roitidi gu doru zakaza qa nyorogua roitidi,” ba gua, ba ara manake vamalumia maka zakaza ko mina vapinauzuziu. 13 Bi boka paranga za maka tinoni, “Na ganigani za nana na bori, beto na bori za nana na ganigani,” bi gua. E, zozoto, ba na Tamaza mina piara betoria za ari kori doru. Na tinida za nake vavaroitina pana toa lulasana, goto pana vatarazaena tu na Bangara. Beto ko na Bangara tu za kopuni za na tinida. 14 Na Tamaza za vaturu mulea pana uke za na Bangara, ko gita ba mina vaturu mule gita tugu vei pana nana neqi. 15 Gamu tori gilagila valeaniamiu tu gamu za na tinimiu za na kobu tinina na Karisito. Ko ae vei mana boka kobu tekua ara za maka kobu tinina na Karisito ko mana joka laoni mule pana tana maka tugele? Za tapata jola! 16 Ba gamu oqoro tu gilagilai gamu za na tinoni za joka laoni makana pana tana maka tugele za makarai maka tini tavitia tugu na tugele aza aza? Ura ari za tori paranga vakabere vei tu za na Kutikuti Tabuna: “Ari kori za mari makarai maka tinidi gu,” za gua. 17 Ba na tinoni za joka laoni makana tana Bangara za za maka ongongu tavitia tugu na Bangara aza. 18 Mu ukuni za na toa lulasana! Doru sela qari roitini ria na tinoni za pa peguruna gu na tini, goto na tinoni za toani na toa lulasana za roiti ngangagulia na tinina makana. 19 Beko gamu tori gilagilaimiu tu gamu za na tinimiu za na zelepade madina tana Ongu Tabuna, aza za vadigamu na Tamaza ko za kole pana tadigamu. Ko gamuke izongo muledigamu makamiu za gamu, 20 goto za tori vaivotudigamu tu na Tamaza pana tabara. Ko za vei za mu vatarazaeni na Tamaza za na tinimiu.

7 Ego koviria mana uli laoria ara za na veveidi ria na zakaza gamu kuti lame vaniziu gamu. Na zakaza leana za na marene mike puta tavitia za na reko. 2 Ba ura na toketoke pana toa lulasana za korapa neqi, ko za vei za na marene mi elava tekua tu ropi maka maqotana makana, beto ko na reko mi elava tekua tu ropi maka marenena makana. 3 Ko na tuvizina za na marene za mina vani na maqotana za na tinina makana, beto ko na reko za mina vani na marenena za na tinina makana. 4 Ura na maqotana za keporenana neqi ko mina lalaeni makana gu za na tinina makana, goto na marenena tugu vei mina somana lalaeni za na tinina. Ko na

marenena ba za keporenana neqi ko mina lalaeni makana gu za na tinina makana, goto na maqotana tugu vei mina somana lalaeni za na tinina. **5** Muke varidaimiuni gamu kori tamabaragozo za na roiti tamabaragozo, goto pana miu makarai varivaego za muna boka varidaimiu mae iapeki totozo ko muna boka tapatianani na varavara. Ba pa liguna aza za mu varikamu soga mule za gamu kori. Pana zona vei aza za i Setani minake boka toketokegamu ura gamu gamuke boka aru muleni za na miu nyonyorogua. **6** Aza qa koni ule vadigamu ani za nake garunu, goto na vinamalumu gu. **7** Qa nyoroguani ara za gamu doru za bu suvere vei gu qa vei ara makaqu qa gua. Ba okokoto tinoni ko qari okotia tugu za na varivana za lame vei pana tana Tamaza, ko maka maka varivana tu za izongia goto maka nari maka goto varivana tu za izongia. **8** Ego tadigamu nake varielavamiu beto ria na naboko reko za qa paranga lao koviria: za leana jola za vei bu suvere maka vei qa vei ara. **9** Ba vei munake boka aru muleni za na miu nyonyorogua, nari za mu varielava gu. Ura aza za leana jolani mina kole vuruvurungu na nyonyorogua pa miu toa za mu varielava gu. **10** Ego tadigamu na tinoni varielavamiu za ara qa paranga vaneqineqidigamu, ko nake ara goto na Bangara tu: na reko mike loia na marenena. **11** Ba vei mina variloi pale tu za na reko, nari za mi suvere maka gu za na reko aza; ba vei minake vei za mi mule lao vamomozo gu tana marenena. Ego ko na marene ba mike loia za na maqotana. **12** Ego pana tadigamu kaki mule za nake Bangara goto ara gu za ma paranga: bi vei maka tavitimiu pana tana Karisito za korapa suvere tavitia za na maqotana bike vazozotoa na Karisito babi qerani gu aza za mina suvere tavitia za na marenena bi gua, nari za na marenena mike loi pale aza. **13** Beto ko na reko za korapa suvere tavitia na marenena bike vazozotoa na Karisito babi qerani gu aza za mina suvere tavitia za na maqotana bi gua, nari za na maqotana mike loi pale za na marenena. **14** Ura na marene za tavasomana pana puku tinoni tana Tamaza pana nana varielava lao tana maqotana, beto ko na reko zake vazozoto za tavasomana pana puku tinoni tana Tamaza pana nana varielava lao tana marenena. Goto bike vei za ria na tumiu za bari vei na koburu rodomo, goto aza za vei koviria za ria za qari tavasomana pana puku tinoni tana Tamaza. **15** Ba vei na kalena zake vazozoto za bi nyorogua taloinana, nari za loia ko mi taloi keninana. Totonai za na tavitimiu marene babi na reko za zake tapiuni ko bi kole podeke aru varikamuni za na varielava aza, ba na Tamaza za tori kukugita tu ko tana makarai toani na toa bulebulena za gita. **16** Ao na reko, ae qu vei qu boka gilagilai tu ao za muna boka aloa na marenemu vei muna suvere tavitia? Ao quke boka gilagilai! Ao na marene, ae qu vei qu boka gilagilai tu ao za muna boka aloa na maqotamu vei muna suvere tavitia? Ao ba quke gilagilai tu! **17** Goto gamu doru za mu okoto toani na bokaboka za vadigamu na Bangara, beto ko mu toa vei aza qu korapa suvere vei ao tonai za kukugo na Tamaza. Ani qa varivavanauni ara pa doru ekelesia **18** Na tinoni za tori tapobe tu tonai za kukua na Tamaza aza za mike podeke varijoa za na burina na pobe. Na tinoni zake tapobe tonai za kukua na Tamaza aza za mike podeke tapobe mutu. **19** Ura na pobe za kepore veveina beto nake tapobe ba za kepore tugu veveina, goto aza gu za poreveveina za na vatabena na garunu tana Tamaza. **20** Gamu doru mu toa vei aza gamu korapa toa vei tonai za kukugamu na Tamaza. **21** Ae vei qu korapa na pinauzu totonai za kukugo na Tamaza ao? Zake vei makaza zana. Ba vei muna boka taruvata ao, nari za mu varoitia za na toa taruvatana. **22** Ura na pinauzu za takuku ko za kole maka tavitia na Karisito za na tinoni taruvatana tana Bangara aza, beto ko na tinoni taruvatana za takuku ko za kole maka tavitia na Karisito za nana pinauzu na Karisito aza. **23** Gamu za tori vaivotudigamu tu na Tamaza pana maka tabara. Ko muke vapinauzu muledigamu makamiu pana tadiria na tinoni. **24** Ko, ka viza tavitiqu, pana okokoto toa gamu korapa toani tonai za kukugamu na Tamaza za ketakoi tugu za mu suvere tavitia na Tamaza. **25** Ego na veveidi ria reko koregadi za kepore za maka garunu tana Bangara mana vadigamu, goto na qua roquroqu gu makaqu za ma vadigamu, ba pana variroqu varitokai tana Bangara qa boka tarange tugu ara. **26** Totonai qa dogoro laoa ara za na totozo tapata taqe lugeria gita koviria, za qa rovea ara za leana jola za na tinoni mi suvere veinana tugu za korapa suvere vei koviria. **27** Ae vei za tori pore tu na maqotamu ao? Ego vei muke podekia ko mu loia. Ae vei za oqoro pore maqotamu ao? Ego vei muke podekia ko mu nyaqoa maka. **28** Ba vei bu varielava ao, za quke sela ao; beto ko vei bi varielava za maka reko koregana za zake sela aza. Ba ria qari varielava za pala mari gozororia na tapata pana toa tini, ko ara qa nyorogua vasaregamu pana tapata ria. **29** Ka viza tavitiqu, na ginuana qa paranga vei ari za ura na totozo za papaka koviria. Ko podalai koviria za ria na marene za pore maqotadi za mari toa vei qarike varielava. **30** Ria qari lukana kebokebo za mari toa vei ria qarike kebokebo, ria qari kuku qeraqera za mari toa vei ria qarike qeraqera, ria

qari vavai za mari toa vei ria za kepore dia zakaza, **31** beto ko ria qari tapatianadi na zakaza pana kasia guguzu za mari toa vei za kepore na dia ginugua pana zakaza ria. Ura na kasia guguzu, aza za korapa dogoro vei koviria, za minake kole lalaonana. **32** Ara qa nyoroguadigamu ko buke tapiu pana roqu totodi kaki tapatiana. Na marene nake varielavana za roqu totoni gu aza za na tapatiana tana Bangara ura za nyorogua vaqerai aza za na Bangara. **33** Goto na marene varielavana za roqu totoni gu aza za na tapatiana tana kasia guguzu ura za nyorogua vaqerai aza za na maqotana, **34** ko na nana roquroqu za pikataori. Na reko zake varielava babi na reko koregana za roqu totoni gu za na tapatiana tana Bangara, ura za nyoroguani ko bi madi pana nana toa tini beto pana toa ongongu za gua. Ba na reko varielavana za roqu totoni gu za na tapatiana tana kasia guguzu, ura za nyorogua vaqerai na marenena. **35** Qa paranga veidigamu ari ara ura qa nyorogua tokadigamu. Qake korapa nyorogua vadigamu na pogozo mamatana, goto vei tu ko mu toani na uana tuvizina beto na leana beto ko muke tumatuma vani na Bangara na doruna na miu toa qa gua. **36** Ego bi vei maka marene za bike rove vagozoria za na uana za toa laoni tana na reko koregana za tavatiolata vani aza beto ko na nana nyonyorogua za neqi viva ko za rovea na marene aza za bi varielava tu aza bi gua, za mi elavia gu za na reko aza ko mi tutia aza vei za nyoroguani na marene aza. Zake sela za aza. **37** Ba bi vei maka marene za rove valeanianana pa bulona makana ko minake varielava bi gua, ko za bokanana aru muleni za nana nyorogua, beto ko nake goto tinoni qari mijata vei vani goto pa bulona makana za mijata veini aza ko minake vagalea za na reko koregana za tavatiolata vani aza bi gua, nari za na roiti leana za roitini aza. **38** Ko na marene za elavia na reko koregana za tavatiolata vani za roitini maka zakaza leana, ba na marene zake varielava za roitini maka zakaza leana jola. **39** Na tiolata reko za zake taruvata ko bi varielava gotonana totonai za korapa toanana za na marenena. Ba vei mina uke za na marenena nari za taruvata aza ko mina boka elavia maka gotona aza vei za nyoroguani aza, goto na marene mi elavia za mi maka tinoni za tutia gu na Bangara. **40** Ba na reko aza mina qeraqera jola vei mina suvere makana vei tugu za korapa vei koviria aza. Na qua roverove gu makaqu aza ba ara ba qa rove veiniziu za koleziu tugu na Ongonguna na Tamaza ara.

8 Ego koviria ma uli laoa ara za na veveina na masa qari tavavavui lao tadiria na beku. Taqe gilagilainada za gita doru taqe tori izongia tu na gigalai. Na gigalai za vapugeleni uana vavalavatai na bulona na tinoni, goto na variroqu za ovulia na toa ta goto tinoni. **2** Vei maka tinoni bi rovea za gigalaini kaki zakaza aza bi gua, nari za oqoro tugu gilagilai aza za aza bi boka gilagilai. **3** Goto vei maka tinoni bi roquroqua na Tamaza, nari za na Tamaza za gilagilai tugu za na tinoni aza. **4** Ego ko koviria ma uli laoa za na veveina na ganiganina na ganigani za tavavavui lao tana beku. Taqe gilagilainada gita za na beku za na vinagilagilana na zakaza keporenana toa pa kasia guguzu, beto ko taqe gilagilainada za kepore mule za maka Tamaza zozoto goto aza tugu maka gu. **5** Ba vei bari koledia tugu ria na zakaza qari tagigala na tamaza pa noka babi pa pezo (ko ria na tinoni qari pojai za koledia tugu ria na tamaza beto zoku bangara qari gua), **6** ba pana tadigita za maka moqamoqazana gu za na Tamaza na Tamada. Ko na Tamaza aza tugu za vapodakaria doru zakaza beto ko aza gu za vadigita na toa. Ko maka gu za na Bangara i Jisu Karisito, aza pana tana qari tavapodaka ria doru zakaza beto ko gita za pana tana taqe izongoni za na toa. **7** Ba nake ria doru tinoni qari izongia za na gigalai matuana ani. Ria kaki tinoni za qari tori sirana tu vavatarazaea na beku perangaina, ko za kamua koviria za tonai qari gania za na ganigani za tavavavui lao ta beku nari za qari korapa tugu rove veini na ganigani za tavavavui lao tana beku aza. Ko na monanadi za munyala ko qari rove veini qari tavapaji ria tonai qari gania na ganigani vevei aza. **8** Ba na ganigani za minake valeleania na nada baere lao pana tana Tamaza gita. Vei tanake ganigani za gita ba minake vaqaqanigita maka za, beto ko vei tana ganigani za gita ba minake vapugele nyonyoadigita maka za. **9** Ba mu balau keta na mua mijamijata qu taruvatani ko muna roitini mi valotua pa sela na tinoni za munyala pana rangerange. **10** Vei maka tinoni za munyala na monanana za bi batigo ao maka qu rove veinigo qu gigalai qu korapa ganigani pa leo zelepade tadiria na beku, nari za pala mina taarariani za na roquna na tinoni za munyala ani ko mina tekua za na ganigani za tavavavui lao tadiria na beku. **11** Ko pana mua gigalai qu ngangagulia ao za na tinoni za munyala pa nana rangerange, ba aza tugu za maka taimu za lagere ukeni na Karisito aza. **12** Ko tonai qu roiti laoni na sela tadiria na taimiu beto qu vapalekia na monanadi, nari za qu roiti laoni tugu na sela tana Karisito za ao. **13** Ko za vei za vei bi na ganigani za bi valotua na taiqu ara, nari za ara

manake izongo gani sogai ara za na masa, ko make valotua pa sela za na taiqu. **(aiōn g165)**

9 Na tinoni taruvataqu ko mana boka vei aza za nyoroguaniziu na Bangara ara. Maka tinoni tagarunuqu ara! Qa batini mataqu ara i Jisu na nada Bangara! Ko gamu tugu za na vuana na qua roiti qa roiti vani na Bangara ara! **2** Vei ria na goto tinoni barike dogoro veiniziu maka tinoni tagarunuqu ara, ba pana tadigamu za ara gamu dogoro veiniziu tugu maka tinoni tagarunuqu ara. Ura na veveimiu gamu gamu kole maka tavitia na Bangara za uleni gu za ara za maka tinoni tagarunuqu. **3** Ani za na qua naqenaqe muleniziu tadiria qari nyorogua pitu vilotoziu ara. **4** Ae vei zake garo za gami mami taiani ganigani na buku za na roiti ninabulu gami roitidi? **5** Ae vei zake garo za gami babi tokaria ria na maqotamami tonai babi rerege, qari vei ria kaki tinoni tagarunudi, ria na taina na Bangara beto i Pita? **6** Ba ae vei gami kori Banabasi gu makamami za mami roiti tu pa limamami beto za mami tekua aza mami toani? **7** Na solodia zake tabara muleni makana pana nana roitina. Na tinoni za umuma za pala mina somana teku tugu za pana vuana na qurepi za umadi. Ba i zei mae za kopudi na sipi beto kepore tugu iapeki meleke bi tekua pana nana sipi? **8** Nake kilu veveidi na zakaza pana uana tadigita tinoni za mana pojaria ara, ura na Vavanau za tori uledi tu za ari. **9** Na takuti kolena pana Vavanau ti Mosese za ari za gua vei, “Muke piko ngujupukua na okeseni tonai za korapa tete voravoragaria na kiko, ko mi boka ganiganigana,” za gua. **10** Ko na veveidagita za pojai aza? E, na laedagita tugu za takuti aza, ko na tinoni za varoitiria na manugu qari ragataria na geligelina beto na tinoni za lokelokete za mari roiti pana roverovena pala mari somana izongia ria za na vuana na umuma. **11** Ko gami za gami tori umani tu tadigamu za na kiko pana Ongongu, ko na sogana za nake zavana mami abua tugu gami tadigamu za kaki zakaza pana toa tini. **12** Vei ria kaki za bari dogoro veini na dia tuvizina ko mari somana izongo tekudia pana tadigamu bari gua, nari za garo vitivitigi gu za gami tu za na mami tuvizina ko mami vei. Na mami tuvizina gu za babi boka tekua gu pana tadigamu gami za kaki zakaza varitokai, ba gamike izongo vei gami. Goto gami pogoso golomoria gu gami doru takulanga ko vei ko mamike suqutia na reregena na nongorona na veveina na Karisito gami gua. **13** Gamu tori gilagila valeaniamiu tu gamu za ria na tinoni qari roiti pa zelepade za pa zelepade tugu qari tekuni za na dia ganigani, beto ko ria qari tapatianadi na varivana vavavui za pa varivana tugu ria qari tekuni za na iadi. **14** Ko pana zona vei tugu aza za na Bangara za varigarununi ko ria qari taraeni na nongoro leana za mari toa tugu pana nongoro leana. **15** Ko na qua tuvizina gu ba boka roiti vei ara ba qake izongo roiti vei ari ara. Ko koviria ba qa korapa kutiria ara za na veveidi ari nake vei ko koviria ma boka izongia za na varitokai tadigamu qa gua za. Zake leana tugu za ba uke taleni ara za na ginuana vei bake izongia maka varitokai tadigamu; ba ara vei bake boka vaqatani za na veveina qa tarae galegaleni na nongoro leana nari za ba ukequa gu ba za leana jola. **16** Kepore na qua totona ko mana vaqatani ara za na veveina ara qa taraeni na nongoro leana. Ura na Tamaza tu za garunuziu ara ko qa tarae. Ko ma gozoriagequ tu na takulanga ara vei manake taraeni na nongoro leana! **17** Vei ba roitini ara pana qua mijamijata makaqu za na roiti ani, nari za ara ba boka adonia za na tabara. Ba qa roiti nake pana qua mijamijata makaqu ara, ura na Tamaza tu za garununiziu za na vareregena na roiti ani. **18** Ko na za tu za na tabara taqu za vei? Ani gu za na tabaraqu ara: tonai qa taraeni na nongoro leana za qake tepani tabara ara za na roiti aza, ko na qua tuvizina za ba tatoka ara ba ara qake vei tonai qa taraeni na nongoro leana. **19** Na tinoni taruvataqu ko nake pinauzu tadiria na tinoni ara, ba ara qa vapinauzuziu makaqu lao pana tadiria doru tinoni ko vei ko ma aburia za ria zoku tinoni qa gua. **20** Pana tadiria na Jiu za ara qa toa vei tugu ria na Jiu, ko ma boka aburia ria na Jiu qa gua. Ko ara makaqu za qake kole pana totoli tana Vavanau ti Mosese, ba pana tadiria qari tatotoli pana Vavanau ti Mosese za ara qa toa vei tugu ria, ko vei ko ma aburia ria qa gua. **21** Ko pana tadiria na tinoni karovodi ria qari kole pa peguruna na Vavanau tadiria na Jiu za ara qa suvere vei tugu maka tinoni ria ko qake tutia na Vavanau tadiria na Jiu. Qa roiti vei ari ara ko ma aburia ria na tinoni karovodi qa gua. Ba nake vei ko ara qa suvere pa peguruna na vavanau tana Tamaza za, goto qa tuti zozotoa ara za na vavanau tana Karisito. **22** Tonai qa suvere tavitiria ria qari munyala pana dia rangerange za ara ba qa munyala tugu, ko vei ko ma aburia ria qari munyala qa gua. Qa suvere vei tugu qari okokoto suvesuvere vei ria na doru tinoni ara, ko vei ko ma aloria za ria kaki qa gua. **23** Dorudi ari za qa roitidi ara ko vei ko ma vareregia na nongoro leana, beto ko ara ba somana izongia tugu za nana mana qa gua. **24** Gamu tori gilagila valeaniamiu tu gamu za pana varivoze abutu za zoku ria qari somana varivoze abutu, ba maka moqamoqazana gu za tekua na pinia. Ko za vei za gamu mu abutu vei na tinoni

mi tekua na pinia za gua. **25** Doru tinoni leleo qari varipera viviva za qari tuti pulisiria za na vavanaudi na leleo. Qari roiti vei ria ko qari tekua za na pinia pala mina manyao gu, ba gita tu za taqe korapa roiti ko tana tekua aza mina kole jola. **26** Ko za vei za ara qake abutu ilalo lao lame, beto ko qake vei na tinoni bokeseni za kole gumagumai na galegale kota gu. **27** Goto qa vapatukuria beto qa kopuni za na tiniqu ko za vatabeziu vei na qua pinauzu, ura keta pa liguna ma taraeni na nongoro leana nari za ao quke pada miguniziu na Tamaza qa gua.

10 Qa nyoroguani ara ko mu vakoinonoria gamu, ka viza tavitiqu, za ae qari vevei ria na boko tamada nada tite qari tutia i Mosese pa moa. Ria doru za qari takopu pa kauruna na gavu beto ria doru za qari karovo valeania za na Kolo Jemere. **2** Ko ria doru za qari vei na tinoni za tapaputaiso pana gavu beto pana kolo ko qari makarai tutia i Mosese ria. **3** Beto ko ria doru qari gania za maka moqaza ganigani pana ongongu **4** beto ko ria doru qari bukua maka moqaza buku pana ongongu. Ko ria doru qari makarai buku pana patu ongongu aza za tutiria. Ko na patu aza na Karisito. **5** Ba pa liguna tugu qari vei zara ba na Tamaza zake qeradi ria zokudi, ko za vei za vaapaparia doru kota pa qega za na kobukobu tinidi. **6** Ego ko doru zakaza qari gozororia ria ari za na vavapada vinabalau tadigita ko take ekekanaria na roiti ikikeredi, vei qari vei ria na tinoni rari. **7** Beto muke vatarazaeria na beku, vei qari vei ria kaki tinoni totonai, ko ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Ria na tinoni qari nyumu tekutekugedi beto qari bukubukugedi beto qari turu peka valulasa,” za gua. **8** Gita take somana roiti valulasa, vei qari vei ria kaki totonai ko za vei za pana maka lolola rane gu za ari ka rabete kue vuro tinoni za qari uke kizukizu. **9** Beto take podekia na Karisito za gita, qari vei ria kaki qari podekia na Bangara totonai ko za vei za vaukeria na dole. **10** Beto take kole qumiqumi za gita, vei qari vei ria kaki totonai ko za vei za vaukeria na mateana varivuke. **11** Ego ko ria doru zakaza ari za qari gozororia ria ko na vavapada, beto ko qari takuti vagore ko na vinabalauda gita. Ura gita za taqe korapa toa pana totozo tonai za korapa tata lame za na vinabetobetona. **(aiōn g165)** **12** Ko za vei za na tinoni za rove veini makana za tori turu vamauru tu aza bi gua, za mi dogoro valeania keta mi lotu. **13** Doru podeke gamu gozororia za na veveidi qari tori gozororia tu ria na tinoni. Ba na Tamaza zake boka tetea nana paranga, ko minake vamalumu laogamu ko bu tapodeke jolani na miu boka za gamu. Goto tonai mina lame za na podeke za aza mina vadigamu na neqi ko muna boka vangaju paleni, ko mina vadogorodigamu na zona votuvotuna. **14** Ko za vei zara za, ka viza qua baere leana, mu ukuni gamu za na vavatarazae beku. **15** Qa paranga veidigamu na tavagigalamiu ara za gamu, ko mu dogoro vilotia makamiu aza qa pojai ara. **16** Tonai taqe buku pana kapa taqe varoitia pana vavolo tana Bangara beto ko taqe paranga leanani tana Tamaza, nari za taqe makarai somana pana orunguna na Karisito za gita. Tonai taqe kipai ko taqe tekua gita za na bereti, nari za taqe makarai somana pana tinina na Karisito za gita. **17** Ura maka gu za na batu bereti, ko gita doru za taqe makarai teku pana maka batu bereti gu. **18** Mu dogoria tu na tututi tadiria na tinoni Izireli ko! Ria qari gania na varivana za tavavavui za qari somana tugu pana vavavui za taroiti pana ia vavavuina. **19** Ko na za ginuana za aza qa korapa pojai ara? Na ganigani za tavarivana lao tana beku za kolenana na poreveveina? Babi na beku za kolenana na poreveveina? **20** Dai! Aza qa pojai ara za na zakaza qari tavavavui pana ia vavavuina tadiria na tinoni rodomo za qari tavavavui lao tadiria na tomete ikikeredi, nake tana Tamaza. Ko ara qake nyoroguadigamu ko bu makarai somana tavitiria ria na tomete za gamu. **21** Muneke boka bukua na kapa tana Bangara beto bu bukua mutugu na kapa tana tomete za gamu. Muneke boka makarai teku pana tevolo tana Bangara beto bu teku mutugu pana tevolo tana tomete za gamu. **22** Ba ae vei taqe nyorogua vatagigiria gita za na Bangara? Ae vei taqe rove veini taqe neqi jolani aza za gita? **23** Bi boka paranga za maka tinoni, “Ara qa tavamalumuni ko mana boka roitidi gu doru zakaza qa nyorogua roitidi,” bi gua aza. E, zozoto, ba nake doru zakaza za qari tokani na tinoni. Ara mana boka paranga gu, “Ara qa tavamalumuni ko mana boka roitidi gu doru zakaza qa nyorogua roitidi,” ba gua ara, ba nake doru zakaza za qari variovulu. **24** Gamu doru muke kole nyaqoa gu na miu nyorogua makamiu, goto mu dogoria tu vei na nyorogua tadiria na goto tinoni. **25** Gamu tavamalumu gu za gamu ko muna boka ganiria gu za na za bi tavavai pa ia qari vavaidi na masadi na manugu. Ba muke pavu nanaza vilovilotoni za na veveina na ganigani aza za tavavavui lao mae tana beku, ura keta mu vatakulangia na monanamiu. **26** Ura “na nana na Bangara za na pezo beto doru maka za qari surana pa pezo.” **27** Vei maka tinoni zake gilagilai na Bangara za bi soru laodigamu pana maka vavolo za gamu ko bu malumu lao, nari za mu tekua gu za na ganigani za tavatana pa moemiu. Beto muke

pavu nanaza vilovilotoni na veveidi za na ganigani ura keta mi vatakulangia na monanamiu. 28 Ba bi vei maka za bi pojadigamu gamu ari bi gua vei, “Na ganigani ani za tori tavavavui lao mae tu tadiria na beku,” bi gua aza, nari za mu roquroqua na tinoni za ule veini vadigamu aza beto keta mu vatakulangia na monanana maka, ko muke tekua za na ganigani aza. 29 Ba nake monanamiu makamiu gamu za qa korapa pojai ara, goto na roquna tu na goto tinoni. Ura kepore laona za na tinaruvata taqu mina tapitu pana monanana na goto tinoni. 30 Vei ba paranga leanani ara za na gequ ganigani, nari na za ginuana qari poja vikevikereniziu tu ara ria na ganigani qa tori paranga leanani tu? 31 Ego ko bu ganigani, bu buku, babu roiti za gamu, za mu roitidi za dorudi pana valavatana na Tamaza. 32 Mu toani na uana vei munake vavotua kaki tapata tadiria na Jiu, bi tadiria na tinoni karovodi babi tadiria na ekelesia tana Tamaza, 33 vei qa roiti vei ara. Ara qa podekia ko ma vaqeraria doru tinoni pana doru zona qa gua ko qake nyaqoa gu za aza vei za leana gu taqu. Goto qa nyaqoa tu za aza vei za leana tadiria na zoku tinoni, ko mari boka taalo qa gua.

11 Mu dogoro tutiziu ara maka moqaza podeke vei ara qa dogoro tutia na Karisito. 2 Qa vatarazaegamu ara za gamu ura gamuke mumadi ria na toa beto na uana taqu, beto ko gamu aru tamanaria ria na uana tututi qa vakarovo vadigamu ara. 3 Ba qa nyoroguadigamu ko mu gilagila valeania za na batuna na marene na Karisito, na batuna na reko za na marenena, beto ko na batuna na Karisito za na Tamaza. 4 Na marene za udea na batuna tonai za varavara babi tonai za ule votuni na nongoro tana Tamaza za vakepore veveinaia na batuna. 5 Ba na tiolata reko zake udea na batuna tonai za varavara babi ule votuni na nongoro tana Tamaza za za vakepore veveinaia na batuna. Za varitoto vei tugu bi tavadadalu za na batuna aza. 6 Ura vei minake udea na reko za na batuna makana, nari za mi lomoto paleni tu ropi na vurunguna. Ba vei mina maka zakaza varivakeana za na reko za lomoto babi vadadalua na batuna, za ego mi udea ropi za na batuna. 7 Na marene za minake udea za na batuna, ura aza za na kirena beto na malakapina na Tamaza. Ba na reko za na malakapina na marene. 8 Ura na marene za zake taroiti pana reko, goto na reko tu za za taroiti pana marene. 9 Beto ko nake marene za za tavapodaka vani na reko, goto na reko tu za za tavapodaka vani na marene. 10 Ko zara za vei za na reko za mina udea tugu za na batuna ko na vinagilagilana na nana neqi, ko ria na mateana mari boka gilagilai za na reko aza za izongia za na neqi aza. 11 Ba pana tana Bangara za na reko za zake pikata kalenana pana tana marene, beto ko na marene za zake pikata kalenana tana reko. 12 Ura na reko za za taroiti pa marene, ba na marene za podo lame vei gu tana reko. Ko ari kori doru za qari koko lame vei gu tana Tamaza, vei gu qari vei doru zakaza. 13 Mu rove pikatia moko makamiu. Ae vei na tuvizina gu ko zake varivakea za na reko minake pavu udea na batuna tonai mina varavara lao tana Tamaza? 14 Na uana kolena tana tinoni za uleni za vei na marene mina vakakazia na vurunguna za varivakea aza, 15 ba vei maka reko za bi vakakazia na vurunguna za aza za vanivani aza. Ura na Tamaza za vani na vurungu kakaza aza ko na udena na batuna. 16 Ba vei kaki tinoni za barike valeania za na zakaza qa korapa pojai ara ani, nari za aza gu ma pojai ara za kepore mule za maka goto tuti babi gilagilai gami babi ria na ekelesia tana Tamaza. 17 Pana vavanau mana paranga vaneqineqidigamu koviria za ara qake vatarazaegamu za gamu, ura totonai gamu varikamu za nake valeania na goto tinoni za gamu roitini gamu goto na ikikerena tu. 18 Momoe za, tonai gamu varikamu vei na ekelesia za gamu za qa tori nongoroni tu ara za koledia za kaki varipikatai pa varikorapaimiu makamiu. Ko qa nyoro vazozotoa tu ara za na vavakato aza. 19 Ura mari koledia tugu ria na varipikatai pa varikorapaimiu ko vei tugu za mari boka tadogoro pikata ria qari turu vanabu pana podeke. 20 Totonai gamu varikamu za gamu, za nake vavolo ta Bangara za gamu tekua. 21 Ura tonai gamu tekuteku za gamuke variadono goto gamu okoto rajamiu tu, ko kaki za qari korapa burana goto kaki za qari tori buku vadigeredi tu. 22 Kue qokolo! Za kepore na miu ruma ketakoi gamu tekuteku na buku za? Ba ae vei, gamu vakepore veveinaia gamu za na ekelesia tana Tamaza ko gamu vakearia ria za keporedia maka zava? Na za gamu rove veini gamu pala mana pojadigamu ara? Pala mana vatarazaegamu? Dai, na veveina ani za ara qake izongo vatarazaegamu za gamu! 23 Ura ara qa teku vakarovia pana tana Bangara za aza qa vakarovia tadigamu. Na Bangara i Jisu, za pana bongina za tagabala kana aza, za tekua za na bereti. 24 Ko pa liguna za paranga leanani na Bangara, za kipai aza za na bereti beto ari za gua vei, “Ani za na tiniqu aza tadigamu. Mu roitini ani na vinaroquroqugu ara,” za gua. 25 Pana zona vei mutugu aza, za pa liguna na tekuteku za tekua aza za na kapa beto ari za gua vei, “Na kapa ani za na vinaego koregana

tana Tamaza za tavanyumu vamauru pana orunguqu ara. Doru totozo muna bukua, za mu roitini pana roquroququ ara," za gua. **26** Ko doru totozo muna tekua za na bereti beto muna bukua za na kapa, nari za gamu ule votuni gamu za na uke tana Bangara tinganai mina mule lame aza. **27** Ko za vei za na tinoni za tekua na bereti babi za bukua na kapa tana Bangara pana uana zake garo, za vakepore veveinaia aza za na tinina beto na orunguna na Bangara ko za sela. **28** Ko za vei za gamu mu okoto dogoro viloto muledigamu mae makamiu, beto za mu tekua za na bereti beto mu bukua za na kapa. **29** Ura na tinoni zake dogoro gigalia za na ginuana na tinina na Bangara tonai za tekua na bereti beto za bukua na kapa, nari za teku beto za buku tarini makana za na varituti tana Tamaza. **30** Ko za vei aza za zokuna gamu za qari munyala, qari mo beto kaki qari tori uke tu. **31** Ba vei tana pitu muledigita mae za makada, nari za na Bangara minake pitugita. **32** Ba na Bangara za tonai za pitugita za vatavagigalagita, ko vei ko take somana tapitu tavitia na kasia guguzu za gua. **33** Ko zara za vei za, ka viza tavitiqu, totonai mu varikamu ko mu tekuteku mu gua, za mu variadono. **34** Na tinoni za burana za mi tekuteku nana mae tu pa ruma mae, ko tonai mu varikamu za mike roitini kaki uana pala mina gozoroni aza za na varituti tana Tamaza. Ego ko na veveidi kaki ginugua za totonai tu mana lame za pala mana vavanaudigamu na veveidi.

12 Ego na veveidi ria na varivana tana Ongongu za, ka viza tavitiqu, ara qake nyoroguadigamu ko bu suvere kole rurura pana kalena aza. **2** Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za totonai gamu korapa toani na toa karovona perangaina za gamu tatoka vapiru za gamu ko gamu vatarazaeria ria na beku kepore dia toa. **3** Ko za vei za ara qa nyoroguadigamu ko mu gilagilai gamu za kepore za maka tinoni za tatoka pana Ongonguna na Tamaza mina paranga "I Jisu mi taleveleve!" mina gua, beto ko kepore za maka tinoni mina paranga "I Jisu za na Bangara" mina gua vei minake tatoka tana na Ongu Tabuna aza. **4** Ego qari okokoto ria na varivana, ba maka moqaza Ongongu gu za valameria za dorudi. **5** Qari okokoto ria na roiti ninabulu, ba maka moqaza Bangara gu za tanabulu. **6** Qari okokoto ria na bokaboka pana roiti ninabulu, ba maka moqaza na Tamaza gu za vadi na bokaboka ria na tinoni ko qari boka roiti. **7** Qari okoto taiani ria doru tinoni za na vatadogorona na somana tana Ongongu ko ria doru pa ekelesia mari tatoka. **8** Tana maka na Ongongu za vani na bokaboka ko za paranga votuni na paranga tavagigalana, goto tana maka goto za maka moqaza Ongongu tugu aza za vani na bokaboka ko za paranga votuni na paranga gigalaina. **9** Tana maka za maka moqaza Ongongu tugu aza za vani na rangerange, goto tana maka goto za maka Ongongu tugu aza za vani za na varivana pana varisalana. **10** Tana maka na Ongongu za vani na bokaboka pana roitidi na roiti varivagabaradi, tana maka goto za vani na bokaboka ko za ule votuni na nongoro tana Tamaza, tana maka goto za vani na bokaboka ko za dogoro pikataria na ongongu ikeredi na leadi, tana maka goto za vani na bokaboka ko za parangani na paranga gotona, beto tana maka za vani na bokaboka ko za boka ruvatia na ginuana na paranga gotona. **11** Ba ria dorudi ari za aza tugu maka moqaza Ongongu za roitidi, ko aza tu za okokoto ia veidi aza za nyoroguani aza ria na tinoni. **12** Na tini tinoni za maka gu ba za zoku okokoto kobuna. Ko za zoku okokoto kobuna za na tini ba maka tini gu aza. Ko na Karisito ba za maka moqaza podeke vei tugu aza. **13** Ura maka Ongongu gu taqe tapaputaisoni ko maka tini gu za gita doru, bi tinoni Jiu babi na tinoni karovodi, bi pinauzu babi na tinoni taruvatana. Beto ko gita doru za na Tamaza za vadigita maka moqaza Ongongu gu. **14** Ura na tini za nake maka kobu tini gu, ba zoku okokoto kobukobu tini tu. **15** Vei bi paranga za na nene, "Ara za nake lima, ko za vei aza za nake tana na tini ara," bi gua, nari za ba nake pana ginugua vei aza za na nene za nake nana na tini. **16** Beto bi paranga za na talinga, "Ara za nake mata, ko za vei aza za nake tana na tini ara," bi gua, nari za ba nake pana ginugua vei aza za na talinga za nake nana na tini. **17** Vei na tini doruna za bi galegale mata gu, nari za ae mina vei mina boka nongonongoro? Vei na tini doruna za bi galegale talinga gu, nari za ae mina vei mina boka omomanga? **18** Ba na Tamaza tu za vakoleria pana tini ria na kobukobu tini, ko za vakole veidi tugu aza za nyoroguani aza. **19** Vei bi galegale maka kobu tini gu za na tini, nari za pala mina kepore za na tini! **20** Goto qari zoku ria na kobukobu tini ba maka gu za na tini. **21** Ko na mata minake boka paranga lao vei ari tana lima, "Kepore mua varitokai ao ko qake nyoroguanigo!" minake gua. Beto na batu minake boka paranga lao vei ari tana nene, "Kepore mua varitokai ao ko qake nyoroguanigo!" minake gua. **22** Goto ria tu na kobu tini qari dogoro vei qari munyala za taqeke gona paledi. **23** Beto ko ria tu na kobukobu tini qarike loka poreveveidi za taqe vaporeveveinaria, ria na kobu tini qarike tavavotu goboro za taqe pokopoko vapae valearia, **24** ko taqe kopu madimadi valeana joladi ria na kobukobu tini qarike kilu tavapae. Ba na Tamaza tu za aru varikamu

veini zara za na tini ko qari tavaporeveveina ria na kobukobu tini qarike loka poreveveidi, **25** ko mi kepore za na varipikatai pana tini, goto ria doru okokoto kobuna za mari makarai varikopu valeana. **26** Ko vei bi gozoria na vitigi za maka kobu tini, za doru kobu tini za qari makarai vitigi tugu. Vei bi tavatarazae za maka kobu tini, nari za doru kobu tini za qari makarai qeraqera tugu. **27** Gamu za na tinina na Karisito ko na okokoto kobukobuna aza za gamu. **28** Ko na Tamaza za tori vakoleria tu pana ekelesia ria, momoe na tinoni tagarunudi, vinaori ria qari ule votuni na nongoro tana Tamaza, vinaue ria na tinoni varivagigalai, beto ria qari boka roitidi na roiti varivagabaradi, ria qari izongia na varivana varisalana, ria na tinoni varitokai, ria na tinoni totoli, ria qari izongia na varivana ko qari boka parangani na paranga gotona. **29** Ba nake ria doru za na tinoni korokorotai. Nake ria doru za qari ule votuni na nongoro tana Tamaza. Nake ria doru za qari varivagigalai. Nake ria doru za qari boka roitidi na roiti varivagabaradi. **30** Nake ria doru za qari izongia na varivana varisalana. Nake ria doru za qari izongia na varivana ko qari boka parangani na paranga gotona. Nake ria doru za qari ruvaruvatia na paranga gotona. **31** Gamu gamu nyaqo vitivitigiria ria na varivana poreveveidi, ko ara ma vadogorodigamu ropi maka zona aza za vavagua jola vitivitigi.

13 Vei ba parangani tu ara za na okokoto paranga tadiria na tinoni beto tadiria na mateana, ba bake izongia ara za na variroqu, za ara qa vei gu maka lomoto aeana za kegala varivaduvili babi na belo za rengana varivaduvili gu ara. **2** Beto vei ba izongia tu ara za na bokaboka ko ba boka ule votuni ara za na nongoro tana Tamaza beto ba gilagilaria ara ria doru gigalai paedi beto doru gotogoto gigigalai, beto ko vei ba izongia tu ara za na rangerange neqina jola ko ba boka varijoa tu ara za na kubo, ba vei bake izongia ara za na variroqu, nari za ara za na kepore veveiqu. **3** Vei ba variiadi tu ara ria doru zakaza qa izongoria, beto vei ba vamalumia tu ara za na tiniqu ko bi tavurungu pale tu, ba vei bake izongia ara za na variroqu, za ara za kepore maka za mana vagavoria. **4** Na variroqu za adono vamomozo beto za valeana lao tana goto tinoni. Na variroqu zake konokono beto zake vaqata babi vatarazae muleni makana. **5** Na variroqu zake toani na uana zake leana pana tana goto tinoni. Na variroqu zake tutia nana zona makana, zake oqanai korakora ko na varipera paranga, babi puku tutini na sela tana goto tinoni. **6** Na variroqu zake qerani na ikerena, goto za qerani na zozoto. **7** Na variroqu za pogoso golomoria na vitigi doru totozo, za rangerangenana doru totozo, za adono gelegelenana doru totozo, beto za vangajunana doru totozo. **8** Na variroqu za kepore na vinabetona. Koledia ria na bokaboka tadiria qari ule votuni na nongoro tana Tamaza, ba pala mari murimuri gu ria. Koledia ria na bokaboka tadiria qari parangani na paranga gotona, ba pala mari nogoto gu ria. Kolenana za na varivana pana gigalai, ba pala mina murimuri gu aza. **9** Ura na nada bokaboka pana gigalai za na kobuna gu beto na nada bokaboka pana ule votuna na nongoro tana Tamaza za na kobuna gu. **10** Ba totonai mina lame aza za okoto nari za aza na kobuna za mina murimurinana. **11** Totonai na koburuqu ara za qa paranga vei maka koburu, qa roquroqu vei maka koburu beto qa roverove vei tugu maka koburu. Totonai qa tinoni lavataqu ara za qa loi paledi ara ria na toa koburu. **12** Ura koviria za aza taqe batia za vei na gavugavuna gu pa leona na qelasi, ba pala tana variizumata tari zozoto za tonai tana batia aza. Koviria na kobuna gu qa gilagilai, ba pala za mana gilagilai na okotona, mina okotona vei za gilagila veiniziu na Tamaza ara. **13** Ego ko ari kue zakaza ari za qari kole koviria: na rangerange, na totoravuzu, beto na variroqu, ba na poreveveina jola ria ari za na variroqu.

14 Na variroqu za mu nyaqo vitivitigia ko mu tekua gamu. Mu nyorogua vitivitigidi tu gamu ria na bokaboka tana Ongongu, ba aza za leana jola za vei ko mu izongia za na bokaboka pana ule votuni na nongoro tana Tamaza. **2** Ura na tinoni za parangani na paranga gotona za paranga lao nake tadiria na tinoni goto tana Tamaza tu. Ura kepore za maka tinoni bi gilagilai za na manugu za pojai, goto za pojaria ria na gigalai paedi tana Ongongu. **3** Ba na tinoni za ule votuni na nongoro tana Tamaza za paranga lao tadiria na tinoni ko za ovuluria, za vamaururia, beto za vamanotoria ria na tinoni. **4** Na tinoni za paranga pana paranga gotona za ovulia makana gu, ba na tinoni za ule votuni na nongoro tana Tamaza za ovulia za na ekelesia. **5** Ara qa nyoroguadigamu za gamu ko bu parangani na paranga gotona; ba aza za poreveveina jolani aza za ara qa nyoroguadigamu gamu ko mu ule votuni na nongoro tana Tamaza. Na tinoni za ule votuni na nongoro tana Tamaza za poreveveina jolani na tinoni za parangani na paranga gotona. Goto vei mina kolenana tu za maka mina boka ruvatia za na paranga gotona, nari za mina boka taovulu za na ekelesia doruna. **6** Ego ko, ka viza tavitiqu, vei ba lame tadigamu ara ko ba parangani na paranga gotona, nari za ae vei pala muna tatoka tugu

za gamu? Kepore tugu ke! Goto vei tu ba pogozo lame vadigamu kaki nongoro za vadogoroniziu na Tamaza babi na gigalai babi na nongoro tana Tamaza babi kaki varivagigalai, nari za pala muna boka tatoka za gamu. **7** Ko ria tu na zakaza leleona vei na ivivuna babi na suki, ba vei marike tanongoro pikata ria na kilodi nari ae mari vei mari boka gilagilai ria na tinoni za na kera za taleleo. **8** Beto bi vei na tinoni za ivua na kuvili za bike vaqovaqoro pikapikata valeania za na kuvili, nari i zei mina kole vatanani za na varipera. **9** Ko gamu ba za maka moqaza podeke vei tugu aza. Vei bu paranga pana paranga gotona zake kabere na ginuana, nari za marike boka gilagilai ria na tinoni za na ginuana na manugu za tapoja. Ura na miu paranga qari maragutu goboro gu pana galegale kota. **10** Koledia ria na zoku okokoto mamalaingi paranga pa kasia guguzu, ba ria doru za kole betoria na ginuadi. **11** Ko vei manake gilagilai ara za na ginuana na mamalaingi paranga za tapoja, nari za ara za qa vei na tinoni karovoqu tana tinoni za paranga beto ko na tinoni za paranga ba za vei na tinoni karovona tugu pana taqu. **12** Ko gamu ba za maka moqaza podeke vei tugu aza. Ko gamu za gamu podeke nyaqo vitivitigiria ria na bokaboka za variiadi na Ongongu, ko za vei za mu podepodeke vitivitigi ko mu varoiti zokuzokuria gamu ria na varivana qari boka ovulia na ekelesia. **13** Ko zara za vei za, na tinoni za paranga pana paranga gotona za mi varavara tepai na neqi ko mi boka ruvatia za na manugu za pojai. **14** Vei mana varavara pana paranga gotona ara, nari na ongonguqu za varavara ba na roququ zake tatoka. **15** Ego ko na zava tu ropi za mana roitini ara? Ara mana varavara pana ongonguqu beto mana varavara tugu vei pana roququ. Ara mana kera pana ongonguqu beto mana kera tugu vei pana roququ. **16** Vei totonai muna paranga leana lao tana Tamaza pana ongongumu gu, nari za na tinoni peguruna za somana pana varikamu za ae mina vei beto mina boka paranga “Agua!” pana mua paranga leana? Ura aza zake izongo vagilagilai aza gamu pojai. **17** Ura ao na mua paranga leana lao tana Tamaza za leana vavagua, ba na goto tinoni zake izongo taovulu podeke. **18** Qa paranga leana laoni ara tana Tamaza za ara qa joladigamu gamu pana parangana na paranga gotona za gamu. **19** Ba pana varikamu tana ekelesia za ara qa nyorogua parangadi na paranga qari kabere na ginuadi tonai ma vagigalairia na tinoni qa gua. Ura ka lima paranga qari kabere vei zara za qari poreveveina joladi ari ka manogaputa vuro paranga pana paranga gotona. **20** Ka viza tavitiqu, muke koburu pana miu roquroqu. Mu vei na melalu pana roiti ikikeredi, ba pana miu roquroqu za mu vei na tinoni matuana. **21** Na takuti kolena pa Kutikuti Tabuna za ari za gua vei, “Mana varoitiria ria na tinoni qari parangani na paranga gotona beto ko pana beruberudi ria na tinoni karovodi za mana parangaria ara ria na qua tinoni. Ba mana vei tugu ara ba pala mari daidia vatalinga lame taqu ria,” za gua za na Bangara. **22** Ko na paranga gotona za na vinagilagila nake tadiria na tinoni qari vazozoto, ba tadiria tu na tinoni qarike vazozoto. Goto na varivana ule votuni na nongoro tana Tamaza za nake tadiria na tinoni qarike vazozoto, ba tadiria tu na tinoni qari vazozoto. **23** Ko tonai bi varikamu za na ekelesia doruna ko bari okoto parangani na paranga gotona ria doru, ko vei ria na tinoni pegurudi babi ria na tinoni qarike vazozoto ba bari luge lame ketakoi, nari za pala mari poja veidigamu ari ria, “Qokolo, qari vakamudi na tuturu za ari!” mari gudigamu. **24** Ba vei ria doru za bari ule votuni na nongoro tana Tamaza ko bi luge lame za maka tinoni zake vazozoto babi na tinoni peguruna, nari za pala mina taudukuni aza za doruna za nongoria. Doru zakaza za nongororia za mari pitua aza, **25** ria na roquroqu golomodi pa bulona za mari tapoa votu, ko pala mina todongo gore ko mina vatarazaea aza za na Tamaza beto za ari mina gua vei, “Zozoto! Na Tamaza za somana tadigamu pani!” mina gua. **26** Ego ko, ka viza tavitiqu, ko na za tu ropi za mi taroiti? Totonai mu lame varikamu pana vatarazae za maka mi kerani maka kera, maka mi varivagigalaini maka za, maka mi uleni maka nongoro za vatadogoroni na Tamaza, maka mi parangani na paranga gotona, beto maka mi ruvatia na paranga gotona. Doru zakaza za mu roitidi pana ovuluna na ekelesia. **27** Vei bari paranga pana paranga gotona za kaki, nari za kori gu babi minake jolani kue za mari okoto paranga varituti, beto maka goto tinoni za mi ruvaruvata. **28** Ba bi vei kepore za maka mina boka ruvaruvata, nari za na tinoni za paranga pana paranga gotona za mi nogoto gu paranga pa varikamu goto mi parangia makana gu beto mi paranga lao tana Tamaza gu. **29** Ego ari kori babi kue ria qari taiani na nongoro tana Tamaza za mari paranga, goto ria kaki za mari pitua aza qari pojai ria. **30** Ba vei maka ria qari nyumu pana varikamu za bi tekua za maka nongoro za lagere vei tana Tamaza, nari aza na tinoni za korapa paranga za mina nogoto gu. **31** Ura gamu doru muna boka varivana totozo pana ule votuna za na nongoro tana Tamaza, ko ria doru za mari gigalai beto ria doru mari taparanga vaneqi. **32** Na tinoni za ule votuni na nongoro tana Tamaza za mi kopuni na varoiti valeania nana varivana, **33**

ura na Tamaza za nake Tamaza za valamea na toa varivarirurana goto na suvesuvere maka beto na bule. Aza za vevei pana dorudi na ekelesia tadiria na tinoni tana Tamaza, **34** za ria na reko za mari nogoto gu pana totozo varikamu. Ura ria za qarike tavamalumu ko mari paranga, goto mari suvere vapekai vei aza za pojai na Vavanau ti Mosese. **35** Vei bi koledia za kaki zakaza bari nyorogua gilagilai na veveina ria na reko, nari za pa ruma tu mari nanazadi na marenedi. Ura za varivakea jola za maka tiolata reko mina paranga pa varikamu tana ekelesia. **36** Na paranga tana Tamaza za zake pidoko koko lame vei gu pana tadigamu, beto ko nake pana tadigamu gu makamiu za lao kamu za na paranga aza! **37** Vei maka tinoni za bi rovea za aza za maka tinoni za boka ule votuni na nongoro tana Tamaza bi gua babi rove veini za izongia na varivana tana Ongongu bi gua, nari za mi gilagila valeania aza na manugu qa korapa kuti laoni ara pana tadigamu za na garunu tana Bangara. **38** Na tinoni zake dogoro gigalia za na garunu ani nari za na tinoni aza ba zake tadogoro gigala tugu. **39** Ko, ka viza tavitiqu, mu nyaqo vitivitigia gamu za vei ko mu ule votuni na nongoro tana Tamaza, beto muke suquturia ria na tinoni qari parangani na paranga gotona. **40** Ba doru zakaza za mu roitidi pana zona tuvizidi beto na uana leana.

15 Ego, ka viza tavitiqu, koviria qa nyorogua ule vadigamu mule za aza tugu na nongoro leana qa tori ule vadigamu tu, ko na nongoro leana tugu aza za gamu tori teku vakatapia tu beto ko ketakoi tugu za turu vamauru za na miu rangerange. **2** Aza za na nongoro leana qa taraeni ara tadigamu, ko gamu za aza tugu za alogamu vei muna aru tamana vamauria aza. Goto vei munake vei nari za na miu rangerange za na goborona gu. **3** Qa vakarovo lao vadigamu ara aza na nongoro leana qa tekua ko na poreveveina jola ani: na Karisito za uke paeni nada sela ko za gore votu aza vei za takuti pana Kutikuti Tabuna, **4** ko za tagolomo beto ko za turu mule pa vinaue rane aza vei tugu za takuti pana Kutikuti Tabuna, **5** beto ko za bola votu pana ti Pita beto za tadi ari doru ka manogori tinoni tagarunudi. **6** Beto za bola votu tadiria jola lima gogoto nana sepele pana maka totozo, ko zokudi ria za qari korapa suveredia gu, goto kaki za qari tori uke tu. **7** Beto za bola votu ti Jekopi beto za tadiria doru tinoni tagarunudi. **8** Ko na vinabetona zozoto, za bola votu pana taqu, ara qa vei na melalu za podo tonai za oqoro tata kamua nana popu okotona ko qake kamua na tuturuna tadiria doru tinoni tagarunudi. **9** Ura ara za na kepore veveiqu zozoto gami ria na tinoni tagarunumami, ko nake padaqu ko mana tagigala maka tinoni tagarunuqu ara, ura ara za qa ngangangulia na ekelesia tana Tamaza. **10** Ba pana variroqu varialona tana Tamaza za ara za aza ara koviria, ko na nana variroqu varialona aza za vaniziu ara za nake goborona. Ba ara tu za qa pavu taleni joladi ria doru tinoni tagarunudi, ba nake pana qua boka za qa vei, goto na variroqu varialona tu tana Tamaza za somana pana taqu. **11** Ko bi ara ba tarae velavelani za babi ria bari taraeni, ba ani tugu za na nongoro gami tarae velavelani ko gamu ba aza tugu za gamu vazozotoa. **12** Ego ko na nongoro za tatarae za na Karisito za tori turu mule tu pana uke, ko ae za vei za kaki gamu za qari pojai za ria na tinoni ukedi marike turu mule qari gua? **13** Ba vei ria na tinoni ukedi za marike turu mule, nari za na Karisito ba zake tavaturu mule tugu za vei. **14** Ko vei bike turu mule tugu na Karisito, nari za na nongoro gami taraeni gami za na goborona gu beto ko na rangerange tadigamu za kepore vagizona. **15** Beto ko mina vei za gami gami tabata votu gu za gami sekesekeni za na veveina na Tamaza, ura gami gami vavakatoni za na Tamaza za vaturu mulea na Karisito pana uke gami gua. Ba vei bi zozotona za ria na tinoni ukedi za marike tavaturu mule, nari za na Tamaza ba zake vaturu mulea ropi na Karisito. **16** Ura vei ria tinoni ukedi za marike tavaturu mule, nari za na Karisito ba zake turu mule tugu za vei. **17** Ko vei bi zozotona zake tavaturu mule na Karisito, nari za na miu rangerange za na goborona za gamu beto ko gamu za gamu korapa pinauzu gu pana neqi tana sela za gamu. **18** Ko mina vei za ria qari vazozotoa na Karisito beto ko qari tori uke tu za qari uke manyao gu za vei. **19** Bi vei bi pana toa gu ani makana bi tokadigita za nada totoravuzu tana Karisito, nari za pada tugu ko tana vei na tinoni za varivaroquroqu vitivitigi pa kasia guguzu ani za gita. **20** Ba na zozotona na Karisito za tori tavaturu mule tu pana uke, ko aza za na vua moedi ria qari tori uke tu. **21** Ura taqe gilagilainada gita za pana roiti tana maka tinoni za luge lame vei za na uke, ko pana zona vei tugu aza za pana roiti tana maka goto tinoni mule za mari tavaturu mule pana uke ria na tinoni. **22** Ko maka moqaza podeke vei pana dia kole maka ti Adama za dorudi za qari uke, nari za pana dia kole maka tana Karisito za dorudi za mari tavatoa mule. **23** Ba ria na okokoto tinoni za mari tavatoa mule pana dia varitutina tu. Na Karisito za tavaturu mule momoe vei na vua moena, beto za ria za izongoria aza za mari tavaturu mule tonai mina mule lame aza. **24** Beto za mina lame za na vinabetobetona na kasia guguzu totonai mina

vakilasaria za dorudi na bangabangara beto dorudi na neqi beto na viva, beto za mina vakarovo laoa tana Tamaza na Tamada za na binangara. **25** Ura na Karisito tu za mina Bangara tinganai na Tamaza mina vakilasaria ria doru nana kana beto ko mina vakole kaurairia tana Karisito. **26** Na kana vinabetobetona mina tavakilasa manyao za na uke. **27** Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "I Tamaza za tori vakoleria tu za doru zakaza pa kauru nenena," za gua. Ba totonai za paranga "doru zakaza za qari tavakole pa kauruna aza" za gua, nari za na kaberena gu za pana paranga "doru" zake tavasomana na Tamaza, aza za vakoleria doru zakaza pa kauruna na Karisito. **28** Ba totonai doru zakazava za qari tori tavakole kaurai tu pana tana Karisito, nari za na Karisito makana, na Tuna, za mina vakole kauraia makana tana Tamaza, aza za vakoleria doruna zakaza pana kauruna na Tuna. Ko na Tamaza za mina Bangara betodi dorudi. **29** Ego, goto ae vei ria na tinoni qari tapaputaiso vadi ria qari tori uke tu? Na za qari rove veini pala mari vapodoa ria? Bi vei ria na tinoni ukedi za marike tavaturu mule zozoto, nari za ae za vei ria na tinoni ria ko qari tapaputaiso vadi tu ria na ukedi? **30** Ko vei marike tavaturu mule ria na tinoni ukedi, nari za gami za ae za vei ko za ongongugami na tapata doru totozo? **31** Ka viza tavitiqu, tata gu ba gozoria ara doru rane za na uke! Na uana vavalavatai qa izongia ara pana veveimiu gamu tonai taqe somana kole maka tavitia na Karisito Jisu nada Bangara za roiti veiniziu ko qa ule votu vaneqineqini ani! **32** Na za ropi qa vagavoria ara tonai qa taleria ara ria na tinoni pa Episasi qari vei na manugu made nenedi pirudi qari varivarivai. Vei ria na tinoni ukedi za marike tavaturu mule nari za "Aria gu ropi ko ta kole ganiganigada beto ta kole bukugada gu, ura uka tana ukenada gu." **33** Muke vamalumuria ria na tinoni ko mari valoposogamu: ria na baere ikeredi za qari ngangagulia na uana leadi. **34** Mu mule lame pana miu roquroqu tavagigalana beto mu nogoto toadi na uana ikikeredi. Ura kaki gamu za gamuke gilagilai na Tamaza, ko na padamiu muna keani tugu gamu za vei aza. **35** Ba pala mari nanaza ria kaki, "Ae mari tavaturu mule vei ria na tinoni ukedi? Ae tini vevei za mari izongia ria?" mari gua. **36** Ao na tinoni rururamu! Totonai qu umani pana pezo za maka kiko, za uke mae tu aza beto za pidoko. **37** Beto aza qu umani za nake suvege tinina aza mina vevei tonai mina lavata zae, goto na kiko galegalena gu na vuiti babi kaki goto kiko za qu umani. **38** Ba na Tamaza tu za vani na tinina na veveina za mijatia aza za na kiko aza, ko na okokoto kiko za vani na goto tinina makana. **39** Na tinidi doru zakaza toadi za qarike varivaritoto. Kolenana za na tini tinoni, za goto tu za na tinidi na manugu mademade nenedi, goto tu za na tinidi ria na manugu tatava, beto goto tu za na tinidi na igana. **40** Koledia za na tinidi na zakaza pana oka beto koledia za na tinidi na zakaza pa pezo. Ba na batabata leadi na tini pana oka za maka, beto na batabata leadi na tini pa pezo za maka goto tu. **41** Na batabata leana na tapo za maka, na batabata leana na popu za goto tu, beto na batabata leadi ria na seru za maka goto mutu. Ko ria na seru gu ba za gotogoto tu na batabata leadi. **42** Ko zara mina vei za tonai mari turu mule ria na tinoni ukedi. Na tini za tagolomo za vei na kiko za boka nyabo uke, ba na tini mina tavaturu mule za minake uke. **43** Na tini za tagolomo za na batibati ikerena, ba tonai mina tavaturu mule za mina batabata leana. Aza za tagolomo za munyala, ba tonai mina tavaturu mule za mina kolea na neqi. **44** Na tini za tagolomo za na masa norungu, ba totonai mina tavaturu mule na tini ongongu aza. Za kolenana za na tini masa norungu, ko na tini ongongu ba za kolena tugu. **45** Ko za vei za ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Na tinoni momoe i Adama za na tini tinoni toana," za gua; ba na Adama vinabetobetona za na Ongongu varivatoana. **46** Nake toa ongongu za lame momoe, ba na toa tini mae tu, beto za lame liguligu za na toa ongongu. **47** Na tinoni momoe za taroiti pana kavuru pezo, ko na koko lame veina pa pezo, goto na tinoni vinaori za lagere vei pa noka. **48** Ria tana na pezo za qari vei tugu aza za taroiti pana pezo, ria tana pana oka za qari vei tugu aza za lagere vei pa noka. **49** Ko koviria za taqe pokopokoni na kirena na tinoni za taroiti pana kavuru pezo, ba pala tana vazaea na kirena na tinoni za lagere vei pa noka. **50** Na ginuana qa paranga vei ani, ka viza tavitiqu, za na masa na orungu marike teku izongia za na binangara tana Tamaza beto ko na tini mina boka uke za minake teku izongia aza zake boka uke. **51** Mu vainongoro lame ko! Ma pojadigamu za na zozoto za kole golomona ani: gita za tanake uke beto, goto tana tasoga beto, **52** pana leona iapeki peki totozo vei maka vakipu mata, tonai mina vaqoro za na kuvili betobetona. Ura tonai mina vaqoro za na kuvili betobetona, nari za mari tavaturu mule ria na tinoni ukedi ko marike boka uke ligu, beto za gita tana tasoga. **53** Na tini za boka nyabo ani za mina tasoga lao tu pa tini minake boka nyabo, beto ko aza mina uke za mina tasoga lao tu pana tini minake boka uke. **54** Ko totonai na tini za boka nyabo za mina soga lao pana tini zake boka nyabo, beto ko totonai aza mina uke za mina soga lao pana tini minake boka uke, nari za beto mina gore votu aza na paranga pa Kutikuti

Tabuna, ari za gua vei, “Na uke za tavakilasa; na rajana aza za okoto koviria! **55** Uke, eo moko za na mua boka qu varivarivakilasani ao? Uke, eo moko za na mua neqi qu varivarigaratani ao?” za gua. **(Hadēs g86)** **56** Na neqi varivarigaratana tana uke za na sela beto na neqi tana sela za na Vavanau. **57** Ba gita ta paranga leana lao tana Tamaza aza za vadigita na bokaboka ko taqe vakilasia nada kana pana roiti za roitini na nada Bangara i Jisu Karisito. **58** Ko zara za vei, ka viza tavitiqu vavaguana, mu turu vamauru beto muke tavarijo pana miu rangerange. Mu tapatianani na roiti tana Bangara, ura gamu gilagilaimiu gamu za kepore za maka roiti gamu roiti vani na Bangara za na goborona.

16 Ego na veveina na poata varivana tokadi ria na tinoni tana Tamaza pa Jiudia za mu roitini aza qa vavanau veidi ria na ekelesia pa Qelesia. **2** Pana rane momoe pana vuiki za gamu mu okokoto vakolea za kaki poata na padana vei gamu bokai, ko mu kopuni. Ko na varikamudi na poata za muke adonia gu totonai mana lame kamu ara beto mi taroiti. **3** Totonai mana lame kamu ara za mana garunu laodi taviti leta vinakabere ria gamu tori vaegoria tu ko mari pogozoria za na miu varivana lao pa Jerusalema. **4** Bi vei mina pada ko ara ba mana lao tugu vei, nari za pala mari lao tavitiziu ara ria. **5** Ara pala mana lao ovikigamu pa liguna mana rerege jola vei pa Masidonia, ura ara pala mana jola vei tugu pa Masidonia. **6** Ko palu mana suvere tavitigamu babi palu mana suvere tugu ketakoi pana totozo lomozo, ko gamu ba muna boka tokaniziu ko mana jokaia na qua rererege pa liguna mana taloi ketakoi. **7** Ura ara qake nyoroguani ko ba dogoro aputaidigamu gu tonai ba rerege jola koviria, goto qa rovea za pa liguligu ba boka suvere tavitigamu na totozo kakazana qa gua vei mina vamalumuziu na Bangara. **8** Ara pala mana suvere pa Episasi tinganai tu mina kamua na rane Penitikositi, **9** ura maka atakamana leana za kole ko ara mana boka roiti valeanani za na vareregena na nongoro leana, ba qari zoku tugu ria na tinoni qari suqusuqutuziu ara. **10** Vei mina lame tadigamu i Timote, za mu vakamu valeania pa varikorapaimiu, ura aza za roitini na roiti tana Bangara, za vei tugu qa vei ara. **11** Ko kepore za maka gamu mi dogoro vagorea aza, goto muna tokani ko mina joka valeania za nana rererege, ko vei za mina boka mule lame taqu, ura ara qa korapa adonia ko mina mule lame tavitiria ria na tavitida pana tana Karisito aza. **12** Goto na veveina na taida i Apolosi, za ara qa tepa vitivitigia aza ko bi lao ovikigamu za gamu tavitiria ria kaki tavitida pana tana Karisito qa gua, ba za dogoro vei nake nana nguti ko mina lame za koviria. Ba pala mina lame aza totonai mina tekua na totozo leana. **13** Mu suvere gelegele, mu turu vamauru pana miu rangerange, mu varene, mu aru vamauru. **14** Mu roitidi doruna na miu roiti pana variroqu. **15** Gamu gilagilaimiu za na tatamana ti Sitepanasi. Ria za na tinoni momoe qari gabala pa Akaia, beto ko qari vani na dia toa makadi pana roiti nabuludi ria na tinoni tana Tamaza. Ka viza tavitiqu, qa tepa vitivitigigamu ara za gamu **16** ko mu vataberia ria na varitoka tadiria na tinoni vevei ari, beto ko ria qari makarai somanani beto qari pavu taleni na roiti. **17** Ara qa qerani za na lamedi ari Sitepanasi i Potunatasi beto i Akaikusi, ura qari tekua za na lolomo tadigamu ko qari tokaniziu. **18** Ko ria qari vamanotia za na onguqu beto vei tugu na ongongumiu gamu. Mu nongororia ria na tinoni vevei ari. **19** Ria na okokoto puku ekelesia pa Esia qari garunu laoni na dia roquroqu. I Akuila beto i Pirisila beto na ekelesia za varikamu pa dia ruma za qari garunu laoni na dia roquroqu neqina za lame vei tana Bangara. **20** Ria doru tavitida pana tana Karisito za qari garunu laoni na dia roquroqu. Mu variqeraqera lao lame pana zona varigozoro tana tinoni za tutia na Karisito. **21** Ara Paula qa kutia za na qua roquroqu ani pana limaqu makaqu. **22** Na tinoni za keporenana variroqu lao tana Bangara, za na leveleve mi opo taria aza! Ao mami Bangara, mu lame! **23** Na variroqu varialona tana nada Bangara i Jisu mi somana tadigamu. **24** Na qua roquroqu mi somana tadigamu doru pana nada kole maka ti Jisu Karisito. Agua.

2 Koriniti

1 Ara Paula, pana nyorogua tana Tamaza qa maka tinoni tagarunuqu ti Jisu Karisito, beto ko i Timote na taida. Na leta ani za lao tadigamu na ekelesia tana Tamaza pa Koriniti beto ko tadiria dorudi na tinoni tana Karisito qari suvere doru kota pa pikata ia pa Akaia. **2** Na variroqu varialona mi kole somana tadigamu beto vei tugu na bule tana Tamaza na Tamada beto na Bangara i Jisu Karisito. **3** Aria ko ta vatarazaea gita za na Tamaza, na Tamana na nada Bangara i Jisu Karisito. Aza za na Tamada za kopu valeadigita beto na Tamaza za vadigita doruna na manoto. **4** Aza za vamanotogita pa dorudi na nada tapata, ko za vei za gita ba tana boka vamanotoria ria qari gozoro tapata. Ko tonai tana varoitia za na manoto gita makada za tori vamanotodigita tu na Tamaza, nari za tana boka vamanotoria ria. **5** Ura maka moqaza podeke vei tugu qari pugele tarigita ria na vitigi ura taqe vazozotoa na Karisito, nari za pana nada kole maka tavitia na Karisito za na manoto lavata tana Tamaza ba za pugele tarigita tugu. **6** Vei babi gozoro vitigi za gami za na ginuana za vei ko gamu mu tavamanoto beto mu vazozoto ko mu taalo gamu. Vei babi tavamanoto za gami, nari gamu ba gamu tavamanoto tugu za gamu beto gamu turu vangajuria ria tugu na vitigi gami gozororia gami. **7** Na mami rangemiu gamu za oqoro rijo; ura gami gami gilagilai za maka moqaza podeke vei gamu somana gozororia gamu ria na vitigi gami gozororia, nari za pala muna somana izongia tugu vei gamu za na manoto gami izongia. **8** Ura gami gamike nyoroguani ko bu mumadi, gamu ka viza tavitimami, ria na tapata gami gozororia gami pa pikata guguzu pa Esia. Na pogozo mamatadi qari vadigami za qari lavata jola beto qari bogata jola ko gami gami tori munyalani tu za na roverovena mami toa lalaomami. **9** Goto gami rove veini gami tori tavapogozoni tu gami za na levelevena na uke. Ba na ginuana za vei ani za vei ko mamike totoravuzu muledigami makamami gami, goto mami totoravuzia na Tamaza tu aza za boka vatoa muleria ria qari tori uke tu. **10** Ko pana tapata varivukedi, aza za vasaregami beto ko aza tugu mina vasaregami. Ko pana tana gami vakolea gami za na mami totoravuzu ko pala aza mina vasare sogagami mutu, **11** vei muna makarai varavara tokadigami gami. Ko mari taoe ria na zoku varavara ria ko na Tamaza mina manadigami, nari za ria na zoku za mari paranga leanadigami gami. **12** Gami gami vaqatani za na monanamami makamami za gilagila valeania za gami pana mami uana pa kasia guguzu ani za gami toani na bulo tuvizina beto na bulo liosona qari lame vei tana Tamaza. Ko pana mami baere lao tadigamu ba gami toa vei tugu aza. Ba nake pana gigigalai tana tinoni goto pana variroqu varialona tu tana Tamaza za gami boka roiti vei ari gami. **13** Ura kepore na ginugua golomodi ria na zakazava gami kuti lao vadigamu goto aza tugu na veveina gamu boka tiroa ko gamu vakaberia gamu. Ara qa rovea za pala muna vakabere valeleania **14** veini aza gamu tori vagilagilaimiu tu na kobudi. Ko gamu muna boka vaqatadigami gami maka moqaza podeke vei gami ba mami vaqatadigamu za gamu pana rane mina lame nada Bangara i Jisu. **15** Ura qa gilagila valeaniaqua ara za na miu qeraqera vei aza ko za vei za ara qa nyoroguani tu ko ba lame momoe tu tadigamu, ko gamu bu tamana kori totozo qa gua. **16** Qa nyorogua lao ovikigamu za gamu tonai mana rerege jola lao zae vei pa Masidonia, beto tonai mana mule lagere za mana jola vei tugu tadigamu ko mana boka tekua kaki varitokai pana tadigamu pana qua rererege lao pa Jiudia za gua za na qua nyorogua momoe. **17** Ae vei qa vei na tinoni za rabeke ara totonai qa nyorogua roiti vei aza? Ae vei qa roitidi na qua nguti vei maka tinoni pa kasia guguzu ani ko qa vanaqiti makarai pojaria na “E, e beto na dai”? **18** Na Tamaza zake boka teteria nana paranga, ko gami na mami ngutinguti lao tadigamu ba zake varisomanai “E beto na Dai”. **19** Ura na Tuna na Tamaza, i Jisu Karisito, aza na veveina gami taraeni tadigamu gami Silovanozi i Timote beto ara tugu, za nake varisomanai “E” beto na “Dai”. Ba pana tana za doru totozo za na “E” gu. **20** Ura dorudi na taringutinguti tana Tamaza za qari galegale “E” pana tana. Ko zara za vei za pana ti Jisu Karisito na “Agua” za tapoja ko na valavatana na Tamaza. **21** Ko na Tamaza tu makana za vamauru tavitidigami gamu gami pana nada kole maka tavitia na Karisito beto ko aza tu makana za uduku garunugami. **22** Aza za tori vakoledigita tu na vinagilagila ko na nana aza za gita beto za vadigita na nana Ongongu pa buloda ko na kolena na Ongongu aza za na vinazozotona za gita za na nana aza. **23** Ara qa kukua na Tamaza ko mi vasekeziu vei bake uleni ara za na zozotona. Ura aza za gilagilai na buloqu! Na ginuana qake mule lao soga pa Koriniti za ura qake nyorogua vatakulangagamu mule za gamu. **24** Nake vei ko gami gami kutakuta uanani na zakazava muna vazozotoria za, ura gamu gamu turu vamauru pana miu rangerange. Goto gami gami makarai roiti tavitigamu ko na vaqeragamu gamu.

2 Ura ara qa mijatia pa roququ za ara manake lame soga ovikigamu ura keta ma vatakulangagamu mule qa gua. **2** Ura vei ba vatakulangagamu ara za gamu, nari za kepore mutugu za aza mina vaqeraziu. Ura ria tugu bari vaqeraziu ara za qa vatakulangaria. **3** Ko zara za vei za qa kuti vadigamu ara za maka leta aza, ko tonai mana lame kamugamu nari marike vatakulangaziu ria tugu na tinoni bari vaqeraziu. Ura ara qa vagilagila valeania za tonai mana qera ara, za gamu ba muna qeraqera tugu vei. **4** Na leta aza za qa kutia ara pana roquroqu vitigina na bulo takulangana beto taviti kolo mataqu. Ba nake vei ko ma vadigamu gamu na takulanga qa gua za, ba vei ko mu gilagilai za na qua roquroqu lao tadigamu qa gua. **5** Ego, bi vei maka tinoni za bi vatakulangia za maka goto tinoni, za nake ara gu za vatakulangaziu goto gamu doru tugu vei. (Ba qa paranga vei ari ara ko nake vei ko qa korapa vavajolai za.) **6** Ko na vinakilasa gamu vani gamu doru na tinoni za varivatakulanga ani za pada gu koviria. **7** Ko koviria mu taleozoni beto mu vamanotia za na tinoni aza ko mike takulanga vikevikereni aza. **8** Ko ara qa tepa vitivitigigamu ko mu vadogoroni za gamu gamu roquroqua aza. **9** Ko zara gu za vei za qa kutia ara za na leta aza ko ma podekegamu beto ma gilagila valeania za vei muna boka vataberia dorudi na qua vavanau qa gua. **10** Ego aza na tinoni gamu taleozoni gamu, za ara ba qa taleozoni tugu. Ko aza qa tori taleozoni tu (vei bi kolenana zozoto za na sela lavatana za pada bi taleozoni aza) za pana laemiu gamu qa taleozoni ara pa moena na Karisito aza. **11** Qa roiti vei ari ara ko take vani na lolomo ko mi tutidigita nana roquroqu i Setani. Ura gita taqe gilagila valeanarianada ria na nana roiti nyonyoravadi aza. **12** Totonai qa lao kamu pa Toroasi ko ma taraeni na nongorona na Karisito qa gua, nari za na Bangara za revanga vaniziu na lolomo leana za ketakoi, **13** ba na qua roquroqu zake boka manoto ura palu mana gozoria ketakoi za na taiqu i Taetusi qa gua ba totonai qa lao kamu za qake batia tu. Ko qa loloiria gu ria beto qa jola lamequa pa Masidonia. **14** Ba gita ta paranga leana lao tana Tamaza! Ura pana nada somana kole maka tavitia na Karisito za gami doru totozo na Tamaza za toka veidigami ria na pinauzu pa liguna za vakilasaria aza ria nana kana. Na Tamaza za varoitigami za gami ko za vareregia doru kota vei maka zakazava omanga leana za na gigalaina na Karisito. **15** Ura gami za gami vei na zakazava omomanga leana za varivanani na Karisito lao tana Tamaza, ko za rerege pa varikorapaidi ria qari tori taalo tu beto pa varikorapaidi ria qari korapa muma. **16** Ko tadiria qari muma, za aza za maka omanga nyabo za boka varivuke; ba pana tadiria qari taalo, za aza za maka omanga za valamea na toa. Ko i zei za padai za na roiti vei ari? **17** Ura gami za gamike vei zokudi ria kaki qari vareregе veini maka zakazava vavaina goborona za na nongoro tana Tamaza. Goto na Tamaza tu za garunugami ko gami paranga pa moena na Tamaza pana uana leana vei na nabulu tana Karisito.

3 Ae vei koviria gami paranga vei gami podalai vavaporeveveidi muledigami mule makamami za gami? Zozoto ria kaki za poreveveina za mari pogozoria tu ria na leta koko vei tadigamu, ba bari lao tadigamu ko bari ule vakabekabereni za na veveidi makadi. Goto gamu gamu tori gilagila valeania tu za gami mamike kilu izongia maka leta vevei aza. **2** Gamu tugu makamiu za na mami leta gami za pojai na veveimami gami, ko za takuti pa buloda gita ko qari gilagilai beto qari tiroa ria doru tinoni. **3** Na kaberena gu za gamu za maka leta na Karisito makana za kutia beto ko na vuana na roiti nabulu tadigami. Ko na leta aza za kutia na Karisito nake pana zakaza kutikutina goto pana Ongonguna na Tamaza toana, beto ko nake pana patu revarevatadi ba pana bulo tinoni tu. **4** Zara gami paranga vei gami ura gami totoravuzia gami na Tamaza pana mami kole somana tana Karisito. **5** Ba nake vei ko makamami gami boka ko gami paranga vei gami bokamami roitini na roiti ani za. Goto na bokaboka gami izongia gami za koko vei tana Tamaza tu. **6** Ko na Tamaza tugu za vadigami na bokaboka za gami ko gami nabulu pana vinaego koregana, ko na vinaego aza za zake takuti vakole pana leta vevei na Vavanau ti Mosese goto pana Ongongu tu. Ura na leta takutina za varivuke, goto na Ongongu za varivatoa. **7** Ego na Vavanau za takuti pana patu revarevatadi beto ko na malakapina na Tamaza za kilakilanga tonai za tavalagere za na Vavanau aza. Ko ria na tinoni Izireli qarike boka dogoro vatogazia za na izumatana i Mosese ura za kilanga jola. Ko vei na roiti ninabulu za valamea na uke tonai za tavaroiti za lame tavitia tu na malakapi, **8** nari za ae mina koi vei kilangana za na malakapi mina lame tavitia za na roiti ninabulu tana Ongongu? **9** Ura na roiti gu za kolea na varituti ba za votua na malakapi, ko ae mina koi vei kilangana na malakapina za na roiti ninabulu za vatuviziria ria na tinoni? **10** Ko aza na Vavanau za kolea na malakapi perangaina za koviria za kepore na malakapina, ura na malakapina na nongoro leana za kilanga jolani aza. **11** Ko na zakazava gu zake kole vazovai ba za lame tavitia tugu na malakapi,

ko ae mina koi vei kilangana na malakapina za na zakazava za kole jola? **12** Ego gami korapa adono geleni gami za na toa kilangana aza, ko za vei za gami vareneni gami za na vavakatoni na nongoro leana. **13** Gami za gamike paranga varove za vei i Mosese za ude vapaea na izumatana ko ria na tinoni Izireli qarike boka dogoro vatogazia za na kabere totonai za iolo keninana. **14** Ba ria tugu na tinoni Izireli makadi za na roqudi ba za pate. Ko za kamua tugu pa rane pa ngenari za korapa tugu oqoro tavaiolo za na udude vapaeni izumata aza totonai qari tiro votuni na vinaego leluna. Ura tonai za kole maka gu pana tana Karisito na tinoni beto za boka tavaiolo za na ude izumata. **15** Ko za kamua tugu pa totozo koviria za tonai qari tiroa na Vavanau ti Mosese, za maka toba za kole vapaeria na bulodi. **16** Ba totonai za gabala lao tana Bangara za na tinoni, nari za tavaiolo za na udude vapaeni izumata aza. **17** Ego ko na Bangara aza za na Ongongu, ko ketakoi za suvere za na Ongonguna na Bangara za na toa taruvatana za kole. **18** Ko gita doru za tori tateku pale tu za na ude vapaeni izumata ko taqe boka dogoro vatogazia na malakapina na Bangara. Ko taqe tasoga lao pana kirena na Bangara podalai maka kabere tana ko taqe keza zaeia na nana kabere lavata. Ura ani za na nana roiti na Bangara aza na Ongongu.

4 Ko zara za vei za gami gamike munyala ura na Tamaza tu za roquroqu tokadigami ko za vadigami za na roiti ninabulu ani. **2** Goto gami gami daimamidi ria na uana varivakea golomodi, ko gamike toani na uana sekesekena beto gamike soga vapirua za na paranga tana Tamaza. Goto gami poja lodakia gu gami za na zozoto, ko na monanadi ria na tinoni mari rangegami pa moena na Tamaza gami gua. **3** Ba vei bi pae za na nongoro leana tadigami, za pana tadiria qari muma gu za pae aza. **4** Ria na tinoni ria za qarike vazozoto ura na tamaza ikerena pana kasia guguzu ani zake vabatabatai na roqudi, ko qarike batia za na kaberena na nongoro leana na veveina na malakapina na Karisito, aza na kirena na Tamaza. **(aiōn g165)** **5** Ura gami nake veveimami makamami za gami taraeni, goto na veveina i Jisu Karisito tu aza na Bangara. Goto gami makamami za na nabulu gu tadigamu pana mami somana kole maka tana Karisito. **6** Ura aza tugu na Tamaza za paranga, “Na kabere za mi kabere votu lame vei tu pana rodomo!” za gua, za aza tugu za na Tamaza za tolanga pa bulomami, ko za vadigami na kaberena na gigalaina na malakapina na Tamaza pa moena na Karisito. **7** Ba gami za gami vei na raro za taroiti pana nyelaka ko za kolea na izizongo poreveveina ani, ko za tadogoro za na neqi lavatana za koko vei tu tana Tamaza goto nake tadigami. **8** Gami tavatapata pa doru zona gami, ba gamike tanono vagore zozoto; gami rura tugu, ba gamike varivasevi zozoto; **9** gami takomiti, ba gamike taloi pale; gami tavalotu tugu, ba gamike tavaaboro puta zozoto. **10** Doru totozo gami pogozia pa tinimami gami za na uke ti Jisu, ko na toa ti Jisu za mi bola votu pa tinimami. **11** Pana mami toa gami doru totozo za gami kole tata lao vei gu pa uke pa laena i Jisu, ko na toa ti Jisu mi bola votu pana tinimami aza za boka manyaonana. **12** Ko na uke za korapa roiti pana tadigami, ba tadigamu na toa za korapa roiti. **13** Ari za gua vei za maka kutikuti, “Qa vazozoto ko za vei za qa paranga!” za gua. Ko pana maka moqaza uana vei aza za gami ba gami vazozoto ko vei za gami paranga. **14** Ura gami gilagilaimami za na Tamaza, aza za vaturu mulea pana toa na Bangara i Jisu za aza tugu za mina vaturu mulegami gami pana mami kole maka tavitia i Jisu beto mina makarai varikamu tavitidigami gamu pana moena aza. **15** Ura dorudi ari za na tokamiu gamu, ko totonai na variroqu tana Tamaza mi kamu nari za mari pugele nyonyoani ria za na paranga leana za valavatia na Tamaza. **16** Ko zara za vei za gami gamike boka tavamunyala. Zozoto na tinimami pa peguruna za korapa lelu gore, ba na ongongumami za tavakorega doru rane. **17** Na tapata pekipekidi beto na aputaidi taqe gozororia ari za qari korapa vanaqitidigami za na kabere kole jolana za jolani doru tapata gami gilagilaria koviria. **(aiōnios g166)** **18** Ko gita taqeke dogoro laoria ria na zakaza qari boka tabata goto ria tu na zakaza qarike tabata. Ura ria na zakaza qari tabata za qarike kole zovai, goto ria na zakazava qarike tabata tu za qari kole jola. **(aiōnios g166)**

5 Gami gilagilaimami gami za tonai mina tajegara pale za na aqaqo aza na tinimami gami suveria pa pezo ani, za na Tamaza mina vadigami maka ruma zake taroiti pa lima tinoni beto ko na kole jolana pa noka. **(aiōnios g166)** **2** Ko pana tini ani za gami kiu alili gami ura gami nyorogua teku pokoni gami za na mami suvesuverena pa noka. **3** Ko totonai mami tori pokoni tu za na tini aza za gami mamike vei na tinoni za gadogado. **4** Ura totonai gami korapa suveria za na aqaqo pa pezo ani, za gami gami kiu alili tavitia na takulanga. Ba nake vei ko gami babi siqarai gona pale za na tinimami ani gami gua za, goto gami nyoroguani ko babi izongia za na tini koregana pa noka gami gua, ko aza na tinimami za boka uke za mi tasoga lao pana tini za kole jola.

5 Aza za tori vanaqiti vadigami tu na soga ani na Tamaza tugu makana, aza za tori vadigita tu na nana Ongongu ko na Ongongu aza za na vinazozotona na nana na Tamaza za gita. 6 Ko gami doru totozo za gami varene. Gami gilagilai za totonai gami korapa suveria za na tinimami pa pezo ani, za gami korapa zou pana tana Bangara, 7 ura na mami rangerange za gaitigami, nake mami dogodogoro. 8 E, gami varene gami, ko gami nyoroguani za babi taloi tu za pana tinimami ani ko babi lao suvere tavitia na Bangara gami gua. 9 Ko bi vei babi suvere tu pana toa tinimami ani babi pana tini koregana, nari za gami na mami kuta nyorogua za mami vaqerai gu aza gami gua. 10 Ura gita doru za pala tana bola votu pa moena na nyumunyumuna varituti tana Karisito. Ko okokoto tinoni za mari okoto tekua za na vuana tugu doru dia roiti qari roitidi pana dia toa tini, bi vua leana babi vua ikerena. 11 Ko za vei za gami gami gilagilai za na poreveveina tana matagutuni na Bangara, ko gami podekeria ko mami vagabalaria ria na tinoni gami gua. Tana Tamaza za na kaberena ko ara qa nyorogua vazozotoa za pa monanamiu gamu na kaberena tugu vei. 12 Gamike korapa vavaporeveveidi muledigami mule pana tadigamu gami, goto gami korapa gu pojadigamu na veveimami makamami ko gamu tu za muna vaqavaqatadigami. Ko mina vei tu za muna boka oeria ria qari kemaradi za na veveina na bokaboka tana tinoni goto nake veveina na uana. 13 Ura vei babi dogoro vei na tinoni rururamami gami, aza na ginugua pa varikorapaina na Tamaza beto gami aza. Vei babi dogoro vei na tinoni tavagigalamami gami, nari za mu dogoro veini gami korapa parangagamu gamu. 14 Na variroqu tana Karisito za bangaradigami ura gami gami vagilagila valeania za maka tinoni za ukedi doru tinoni, ko na ginuana aza za doru tinoni qari somana uke tugu ria. 15 Ko aza za ukedi doru tinoni, ko ria qari toa za marike tavaqera muledi makadi goto mari vaqerai tu aza za uke beto za tavatoa mule vadi. 16 Ko za vei za koviria za kepore maka tinoni taqe dogoroni pana dogodogoro tinoni za gita. Pa totozo qari jola rari za taqe dogoroni pana dogodogoro tinoni na Karisito, ba koviria taqeke dogoro veini aza na Karisito. 17 Ko zara za vei za totonai za kole maka tana Karisito za na tinoni, za aza za na vinapodaka koregana aza; na toa leluna za tori murimurinana tu, ko koviria na toa koregana za lame. 18 Doru zakazava ari za na Tamaza za roitidi, aza pana nada kole maka tana Karisito za varibaeredigita tana makana beto za vadigita na roiti ninabulu ko tana varibaere laodi mule pana tadiria kaki goto tinoni. 19 Na nada nongoro za na veveina pana kole maka tana Karisito na Tamaza za varibaere laoni tana makana za na kasia guguzu. Zake puku tutiria aza ria na dia sela, beto ko za tori vadigita tu za na nongorona za uleni na zona vei beto mari varibaere lao tana Tamaza ria na tinoni. 20 Ko gami za na tinoni paraparanga tana Karisito, na Tamaza za varoitigami ko za uleni na nana tepa. Gami gami tepa vani na Karisito: mu baere lao tana Tamaza! 21 Na Karisito za kepore na nana sela, ba pa laedagita na Tamaza za vamalumia ko za vapogozoni na sela ko pana nada somana kole maka tana za gita taqe somana izongia na tuvizi tana Tamaza.

6 Gami gami roiti tavitia na Tamaza gami, ko za vei za gami tepa vitivitigigamu za gamu gamu tori izongia tu na variroqu varialona tana Tamaza ko muke dogoro vagoboria za na variroqu varialona aza. 2 Ura ari za gua vei na Tamaza, “Pana totozo tamijatana ara qa nongorigo ao, beto ko pana rane inaalo qa tokanigo ao,” za gua. Mu vainongoro ko! Koviria tugu za na totozo tamijatana. Mu vainongoro ko! Koviria tugu za na rane inaalo. 3 Gami gamike roitini maka za bari tatupeni ria na tinoni, ko kepore za maka sela mi tabata pana mami roiti ninabulu gami gua. 4 Goto doruna na mami uana za gami gami vatadogoroni za gami za na nabulu tana Tamaza pana turu vangajudi ria na tapata gami gozororia, na vitigi, na tapata beto na takulanga. 5 Gami tapiqolo, gami tavaluge pa ruma varipiuna beto gami tarapata. Gami roiti varivasevi beto gamike tekuteku valeana na minyere valeana. 6 Pana mami uana liosona, na mami gigalai, na mami adono vamomozo, na mami tokana na goto tinoni, pana Ongu Tabuna, na mami variroqu zozotona, 7 pana nongoro zozotona, beto pana neqi tana Tamaza za gami vatadogoroni na nabulu tana Tamaza za gami. Na toa tuvizina za vadigami na Tamaza gami naqenaqe varikaledigami beto gami variperani. 8 Kaki tinoni qari pangagadigami, goto kaki qari vakeagami. Kaki tinoni qari vavalededigami, goto kaki tinoni qari vatarazaegami. Kaki tinoni qari jutudigami na tinoni sekesekemiu qari gudigami, ba gami gami pojai gu za aza za zozoto. 9 Gamike tadogoro gilagila tadiria kaki, ba gami gami tagilagila valeana gu tadiria doru, gami tadogoro vei kale gami tori uke tu, ba mu dogoriamiu gu za gami gami korapa toamami. Gami tangangulu ba gamike tavauke. 10 Qari vatakulangagami, ba gami qeraqera lao gu. Gami varisevi, ba gami vaizizongoria pana rangerange zoku tinoni. Gami dogoro vei gamike izongia maka zava ba doru zakazava za gami izongoria gu. 11 Ka viza turamami pa Koriniti! Kepore maka za babi aru

golomia pana mami paranga lao tadigamu. Gamu za gamu korapamiu pa bulomami gami! **12** Nake gami za gami aru muleni na mami variroqu lao tadigamu, goto gamu tu za gamu aru muleni na miu variroqu lame tadigami. **13** Koviria ara ma paranga veidigamu na qua koburu: na sogana za gamu ba muke aru muleni na miu variroqu lame tadigami! **14** Muke makarai roiti varikamu tavitiria ria qarike vazozoto, ura ae mina vei za na tuvizi beto na sela mari boka varibaere? Babi ae mina vei na kabere beto na rodomo mari boka makarai suvere varikamu? **15** Ae mina vei na Karisito beto i Beliali na tomete mari boka varivaegoni na dia roquroqu? Babi na zava za qari makarai variizongoni na tinoni za vazozoto beto na tinoni zake vazozoto? **16** Na za qari makarai varivaleanani ria na zelepade madina tana Tamaza beto na beku? Ura gita za na zelepade madina tana Tamaza toana, vei za pojai Tamaza, ari za gua vei, "Ara mana suvere beto mana kanoko pa varikorapaidi, ara mana dia Tamaza beto ria za mari qua tinoni. **17** Ko zara za vei za mu votu taloi lame pana varikorapaidi beto mu pikata taloi pana tadiria, za gua za na Bangara, beto muke uliria ria qarike lioso, beto ara mana vakamugamu. **18** Ara za mina Tamamiu gamu, beto gamu za muna tuqu marene beto na tuqu reko ara, za gua za na Bangara na Tamaza vivana jola."

7 Doru taringutinguti ari za qari lame tadigita, ka viza qua baere leana, ko za vei za gita ta valioso muledigita makada pa doru zakazava zake valiosia na tinida beto na ongonguda, beto ko ta pangagani na Tamaza ko ta vani doruna nada toa pana toa liosona. **2** Muke aru muleni na miu roquroqu lame pana tadigami. Gami gami oqoro roitini maka sela lao tana maka tinoni. Gami oqoro valoposoni poata maka tinoni gami, beto gami oqoro ikoa maka tinoni. **3** Ara qa paranga vei zara nake vei ko ma jutugamu gamu qa gua za, ura qa tori pojai tu perangaina za gami gami roquroqu vitivitigigamu za gamu, ko tanake varipikatai pana uke babi pana toa. **4** Ara qa paranga varene lao tadigamu. Gamu vaqera vitivitigia na buloqu za gamu. Qa tavamanoto valeana ara. Pana dorudi na tapata gami gozororia za pugeleziu na qera ara. **5** Ura totonai gami lame kamu pa Masidonia, na tinimami ba zake boka minyere. Goto na tapata gami gozororia za qari kole gu pa varilivutaimami ko qari rapatagami pana paranga ria na tinoni beto na matagutu za kole pa bulomami. **6** Ba na Tamaza, aza za vamanotoria ria na tinoni qari mamata na takulanga, za vamanotogami tonai za lame i Taetusi. **7** Ba nake lamena gu aza za vamanotogami gami, goto na vavakatona tugu vei na veveina gamu gamu vamanotia aza. I Taetusi za ule vadigami za na veveina gamu nyorogua batigami gamu, na veveina na miu takulanga, na veveina na miu ngalingali ko mu tokaniziu ara gamu gua, ko koviria qa qeraqera vitivitigi mule ara. **8** Ura bi vei bi vatakulangagamu tu za na qua leta qa kuti laoni ara, ba ara qake mamatani za qa tori kutia tu aza. Ba qa nyoro mamatani tugu aza, ura ara qa batia za na leta aza za vatakulangagamu, ba iapeki totozo papakana gu za gamu takulanga gamu. **9** Ba koviria ara qa qera, ba nake vei ko qa qerani gamu takulanga gamu za, goto ura gamu na miu takulanga za vagabalagamu. Ura gamu gamu takulanga pana zona vei na Tamaza za nyoroguani ko bu vei, ko gami gamike ngangulugamu pana kaki zona za gamu. **10** Ura na takulanga za varoitia na Tamaza za vavotua na soga pana toa ko za taaloni na tinoni, ko zake varivamamata za vei aza! Ba na takulanga tana kasia guguzu za vavotua na uke. **11** Ura mu dogoria tu ria na vua za votu pana miu toa pa na takulanga za varoitia na Tamaza ko za vangalingaligamu, gamu nyorogua naqenaqe muleni na miu toa, gamuke tavaraguani na uana ikikeredi, za vatumatumagamu, gamu nyorogua vitivitigi batiziu, za arariadigamu pana roiti leana, beto gamu vanaqitini gu za na vakilasana na roiti ikerena! Pana doru zona gamu vatadogoroni za gamu na liosomiu. **12** Ego ko qa kuti laoni ara tadigamu perangaina za na leta aza, nake pana ginuana na tinoni aza za roitini na tapata babi pana ginuana na tinoni za tavapaleka pana toa. Goto na ginuana qa kuti laoni na leta za vei ko mu dogoro vakaberia pa moena na Bangara na miu variroqu neqina za lame tadigami. **13** Ko zara za vei za gami gami tavamanoto. Ko gami tavamanoto gami, ba aza mutu gami qera jolani gami za na veveina za vaqerai i Taetusi, ura gamu doru gamu vamomozia na bulona. **14** Ego qa kemaradigamu ara pana ti Taetusi za gamu, ko gamu oqoro tugu vakeaziu ara za gamu. Doru zakazava gami pojapojadigamu gamu za na zozotodi, ko na mami kemara pana ti Taetusi ba za tabata na zozotona. **15** Ko na nana variroqu aza za lao pana tadigamu za toa vaneqi tonai za roqu kamua za na veveina gamu ngalingali vatabea na vavanau tana, beto na matagutu pangaga gamu vadogoroni aza. **16** Ara qa qera, ura ara qa rangegamu zozoto za gamu!

8 Gami gami nyorogua ule vadigamu, ka viza tavitimami, za na veveina na variroqu varialona tana Tamaza za tadogoro pana ekelesia pa Masidonia. **2** Ura qari gozororia zoku tapata ria ba na dia qera

za pugele nyonyoa, ko qari golaba tu ria ba zake vaqeraqera za na dia varivana. 3 Qari valaoa aza tugu vei qari bokai, beto ko qari jolani tugu aza vei qari bokai. Pana dia nyorogua tugu vei makadi za 4 qari tepa tokatokagami ko mari boka somana roiti nabuludi ria na tinoni tana Tamaza pa Jerusalema qari gua. 5 Ko za jolani tu aza gami rove veini gami za qari vei ria! Momoe qari vani mae tu na Bangara za na dia toa beto za qari vadigami gami za na dia toa vei za nyoroguani na Bangara. 6 Ko i Taetusi aza za tori podalaini tu na roiti ani za gami tepa vitivitigia ko mi aru tokai beto mi tokadigamu ko mu vaokotia za na roiti varitokai gamu roitini pana variroqu. 7 Gamu za gamu pugele nyonyoadi gamu ria na bokaboka pana doru zakazava gamu izongoria: pana rangerange, pana bokaboka pana paranga, pana gigigalai, pana ngalingali lavatana beto pana miu variroqu za lame tadigami. Ko gami gami nyoroguani za mu pugele nyonyoani mutu gamu za na bokaboka pana roiti variia valeana. 8 Qa pojaria za ari nake vei ko ma garunugamu ko mu roitidi gamu qake gua za. Goto qa pojai ara za na ngalingali varitokai tadiria na goto tinoni vei ko ma dogoro vazozotoa ara za na zozotona na miu variroqu qa gua. 9 Ura gamu gamu gilagilaimiu za na variroqu varialona ta nada Bangara i Jisu Karisito. Za izizongo aza, ba pana laemiu gamu za golaba aza, ko pana nana toa golaba aza muna boka izizongo za gamu. 10 Ego ko na veveina na varivana poata ani za ara ma vadigamu na qua roverove. Aza za pada beto za garo za gamu mu vaokotia gu aza gamu tori podalaini tu pa aoro za jola nari, ura gamu tugu za gamu podalai roitini za na variia beto ko na nyorogua varitokai za tadigamu tugu za koko vei. 11 Ba koviria za mu ngalingali vaokotia maka moqaza vei gamu kole ngalingalini na nyorogua varitokai, ko mu variiani aza vei gamu izongia. 12 Ura vei na malumu variia za mina kolenana, nari za na Tamaza za valeania aza na variia za koko vei pana zakaza za izongia na tinoni, nake pana zakaza zake izongia. 13 Nake vei ko na pogozo tadiria kaki bi tavakopele ko tadigamu bi tavamamata qake gua za. 14 Goto vei ko mu taia varitoto qa gua, ura pa totozo koviria gamu gamu izongo vazokuzoku, ko za pada gu za gamu mu tokadi ria qari kole pana qaqa. Ko mina vei za tonai muna qaqa za gamu beto ko ria mari izongo vazoku, nari za pala mari boka tokadigamu za gamu. 15 Za paranga za na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, “Na tinoni za buti varikamu vazokuzokuni na nana za zake izongo vazoku vitivitigi jola, beto ko aza za buti varikamuni iapeki gu za zake qaqa zozoto,” za gua. 16 Ba gami gami paranga leana lao tana Tamaza aza za vakolea pa bulona i Taetusi na ngalingali varitokai veveina tugu za kole tadigami. 17 Ura nake vei ko za vatabea gu za na tepa tadigami, goto pana nana nyorogua varitokai makana aza za mijatia ko za lao tadigamu aza. 18 Gami gami garunu taviti laoni i Taetusi zana za na taimami za tapangaga pana tadiria dorudi na ekelesia pa nana roiti pana vareregena na nongoro leana. 19 Ba nake zakaza aza gu makana za na veveina na tinoni ani, goto na tinoni ani za ria mutu na ekelesia qari udukia ko za rererege tavitigami gami tonai gami korapa vagore votua gami za na roiti varitokai ani. Ko na roiti ani za na valavatana na Bangara beto za uleni za gami gami nyorogua varitokai. 20 Gami gamike nyorogua tagoreni za na vareregena na varivana poata lavatana gami korapa dogoro kopudi ari. 21 Ura na mami nyorogua za gami gami nyorogua roitini za aza za leana nake pana moena gu na Bangara, goto aza za leana pana moedi na tinoni tugu vei. 22 Ko gami garunu lao tavitidi mule za maka goto taimami ani. Gami tori podekia tu zoku totozo aza ko gami batia za doru totozo za ngalingali roiti varitokai aza. Ba koviria za ngalingali vitivitigi jolani za mi varitokai za gua, ura za rangegamu za gamu. 23 Goto na veveina i Taetusi, za aza za na kalequ ara beto za makarai roiti tavitiziu ara aza ko gami tokadigamu gamu. Goto ria kaki taimami ria qari lao tavitia aza za ria za na tinoni pogozo nongoro tadiria na ekelesia beto qari valavatia na Karisito. 24 Ko za vei za mu vadogorodi na miu variroqu, ko doruna na ekelesia mari vazozotoa beto mari gilagilai za gami na mami tuvizina za tonai gami vaqatani za na veveimiu gamu tadiria na tinoni ari.

9 Ego ko na veveina na miu roiti ninabulu lao tadiria na tinoni tana Tamaza za manake kilu kutia ara na veveina. 2 Ura qa tori gilagilaiqua tu ara za na miu malumu varitokai, ko qa tori vaqatani tu ara pana tadiria na tinoni pa Masidonia za na veveimiu gamu pa ia pa Akaia. Ari qa gudi vei, “Ria na tavitida pa Akaia za qari tori kole vanaqiti tu podalai tu pa aoro jola nari,” qa gua. Ko na miu ngalingalini na varitokai za vanyoroguaria mule ria zokudi. 3 Ba ara koviria qa garunu laodi ria na tavitimami ari ko mi tadogoro votu za na mami vaqavaqata veveina na miu nyorogua varitokai gamu za mike paranga goborona gu. Goto vei ko mu kole vanaqitia na miu varitokai, vei tugu qa tori pojai tu ara pala muna vei qa gua. 4 Keta vei ko kaki ria na tinoni Masidonia za mari lame tavitiziu ara pa Koriniti ko mari batigamu za gamu gamuke kole vanaqiti nari za gami za pala mami kea tonai minake

gore votu za na tekuna na poata. Beto ko manake uli laoa ara za na kea pala muna gozoria gamu. **5** Ko za vei za ara qa rovea za gozoro gu za qa tepa vitivitigiria ria na tavitida ari ko mari lao tadigamu tonai qa oqoro lao ara, ko mari vanaqiti vakoleria ria na varivana gamu poja vakolea muna roitini qu gua. Ko mina tori tavanaqiti tu aza tonai mana lao kamu ko mina tabata za gamu za gamu valaoa tugu na miu varivana pana miu nyorogua makamiu, nake vei ko ara gu qa jujukugamu nari za gamu valao. **6** Aza qa korapa nyorogua pojai ara za ani gu, na tinoni za uma vizaviza za mina lokelokete vizaviza tugu, goto aza za uma vazokuzoku za mina lokelokete vazokuzoku tugu. **7** Ria doru tinoni za mari valaoa aza qari tori mijata veini tu pa bulodi, nake pana roquroqu takulangana babi bu tajujukuni gu, ura na Tamaza za tavaraguani za na tinoni za varivana pana qeraqera. **8** Beto na Tamaza mina boka vapugele nyonyoadigamu ria na mana, ko doru totozo munake qaqadi ria na zakaza muna toadi beto ko muna pugele nyonyoadi doru roiti leadi. **9** Ko aza vei za tori pojai tu na Kutikuti Tabuna za ari za gua vei, “Aza za ia valeleanaria ria qari varivasevi; na nana varitokai tadiria qari golaba za kole jola kamua na kamua, za gua.” **(aiōn g165)** **10** Na Tamaza aza za vadi na kiko ria na tinoni umuma beto za variiani na ganigani za mina iadigamu za dorudi na kiko beto mina vamasururia ria na miu umuma ko muna boka toa vei ria na tinoni tuvizidi zozoto tonai muna iaria ria na tinoni varivasevidi. **11** Na Tamaza mina vaizizongogamu pana doru zona ko muna boka variia valeana doru totozo, ko ria na tinoni za mari vatarazaea na Tamaza tonai mari tekua pana tadigami ria na miu varivana gamu. **12** Ura na roiti ninabulu gamu roitini ani za tokadi nake makana gu pana dia totozo tapata ria na tinoni tana Tamaza, goto pala mari pugele nyonyoani tugu vei ria lao tana Tamaza za na dia paranga leana. **13** Na miu roiti ninabulu ani mina uleni za gamu na miu roquroqu zozotona tugu za gamu roitini, ko ria za mari valavatia na Tamaza ura gamu vatabea gamu za na nongoro leana tana Karisito aza gamu ule votuni, beto ko mari valavatani tugu na Tamaza ria za na veveina gamu toka valeadi ria beto ko ria kaki mutugu. **14** Beto pana dia variroqu neqina mari varavara tokadigamu. Ura na Tamaza za tori vadogorodigamu tu nana variroqu varialona lavata. **15** Gita ta paranga leanani tana Tamaza za na nana varivana lavatana jola zake boka tavavakato pana paranga.

10 Ara Paula makaqu za qa tepa vitivitigigamu pana roquroqu beto pana uana momozona tana Karisito. Ko ara tugu za na tinoni pepeasana gu tonai za suvere tavitigita goto tonai za suvere pa zouna nari za vei na tinoni za varene gamuguniziu gamu! **2** Ria kaki qari pojai za gami gami toani na toa tadiria na tinoni pa kasia guguzu qari gua. Ko za vei za tonai mana kamugamu ara za mana vanabuziu beto mana paranga vaneqineqi za pana tadiria. Ko qa tepagamu za gamu ko muke vaniziu na lolomo ko ma roiti veidigamu zara. **3** Za zozoto tugu za na suveremami tugu pa kasia guguzu gami, ba gamike varipera pana zona vei qari varipera ria pa kasia guguzu gami. **4** Ura na zakazava variperana gami varoitiria gami za nake zakazava variperana tana kasia guguzu, goto na zakazava varipera za koleria na neqi tu tana Tamaza ko qari boka piararia ria na toba suqutu tadiria na kana. **5** Gami piaria ria na varigua paranga beto dorudi na zakazava ululudi qari turu suqutia na tinoni ko zake boka gilagilai na Tamaza, beto gami teku vapinauzuria ria dorudi na roverove tadiria na tinoni ko mari boka vatabea na Karisito. **6** Ko gami vanaqiti ko mami vakilasaria ria qarike vatabea na Karisito, tonai muna vatabe valeleania gamu na Karisito. **7** Gamu za gamu dogoro laoria ria na zakazava veveiqu ara gamu batiria pana matamiu gu. Ae vei kolenana za na tinoni za dogoro veini aza na tinoni tana Karisito za gua? Ego na tinoni vevei aza za mi dogoro mule valeani mule makana, ura gami ba tana Karisito tugu maka moqaza vei ria ba tana Karisito tugu qari gua. **8** Ura vei ba nyoro vanyonyoroa tu ara za na vatavatarangeni na neqi za vadigami gami na Bangara, nari ba ara qake keani za vei aza. Na neqi aza za vadigami gami aza ko nake piaradigamu gamu, goto na ovulumiu gamu. **9** Ara qake nyoroguani ko bi dogoro vei qa korapa vamatagutugamu pana qua leta. **10** Kaki za ari qari gua vei, “Na leta ti Paula za qari mamata beto qari neqi, ba totonai za suvere tavitigita za maka munyamunyalana gu aza beto ko na nana paranga za qari kepore veveidi,” qari gua. **11** Na tinoni vevei aza za mi gilagila valeania za aza gami pojai pana leta totonai gamike suvere tavitigamu za pala aza tugu za mami roitini totonai mami suvere tavitigamu ketakoi. **12** Gami gamike vareneni za babi varitotodigami babi dogoro varitotodigami makamami pana tadiria qari vaporeveveidi muledi makadi. Goto ria za qari vakoleria na dia pada makadi, beto za qari dogoro varitoto muledi makadi pana tadiria goto tinoni. Za kepore na roqudi ria! **13** Ba gami za mamike vaqatani aza za jolani na pada, goto na vaqavaqata tadigami za mina kole gu pana padana na roiti za iadigami na Tamaza gami. Ko na roiti tadigami lao pana tadigamu

za somana tugu pana roiti aza. 14 Ura vei babike lame zozoto tu kamugamu mae gami perangaina nari za koviria gami jolani gami aza za pada ko babi boka vaqatani. Goto gami tu za na tinoni momoe gami pogozo lame vatogadimu na nongoro leana na veveina na Karisito. 15 Gami gamike vaqatani za na roiti ketakoi qari roitidi ria na goto tinoni tu; na roiti vei aza za jolani na pada na Tamaza za loi vadigami gami. Goto na mami roverove za totonai mina ijoko zae za na rangerange tadigamu nari za gami ba mina lavata tugu lalaonana za na mami roiti. 16 Ko gami mami taraeni na nongoro leana pana guguzu pa maka kale laomiu gamu beto mamike vaqatani gami za na roiti qari tori taroiti tu pana ia qari taiani ria na goto tinoni. 17 Za paranga za na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, “Aza na tinoni za nyorogua vaqavaqata za mi vaqatani na veveina na Bangara,” za gua. 18 Ura nake aza za vaporeveveini muleni makana za tavaraguani na Bangara, goto aza tu na tinoni za vaporeveveinaia na Bangara za tavaraguani na Bangara aza.

11 Ara qa nyoroguadigamu za gamu buke tupele paleniziu totonai ba vei maka tinoni nyoro rururaqu iapeki. Muke tupele paleniziu! 2 Ara qa kopu totodigamu pana variroqu tana Tamaza za gamu, ura gamu za gamu vei na reko liosona ara tu qa tori vaiviva vani tu na marenena, ko na marene aza za na Karisito. 3 Ba ara qa matagutuni za keta kaki marina toka vapirua na roqumiu ko mu nogoto roquroqua gamu pana zona zozotona beto na okotona na Karisito. I Setani ba za toka vapirua pana nana zona varivaloposona i Ivi, ko ara qa matagutuni za keta mari na veidigamu aza za gamu. 4 Muke tupele paleniziu ara ura tonai za lame maka goto tinoni ko za taraeni na veveina maka Jisu za goto pana Jisu gami taraeni gami nari ba gamu teku vakatapia gu. Beto gamuke oriavo tekua za na ongongu za goto pana Ongongu gamu teku momoea beto ko gamuke oriavo tugu teku vakatapia za na nongoro leana za goto pana nongoro leana gamu teku vakatapa momoea. 5 Ara qake dogoro veiniziu na kepore veveiqu za pana tadiria na tinoni sekesekedi qari gigala muledi makadi na tinoni tagarunudi ari! 6 Palu pana paranga qake boka tugu ara, ba pana gigalai na bokabokaqu tugu ara. Ko pana doru totozo beto pana doru zona za gami tori vakabere vadigamu tu gami ani. 7 Ara kepore maka poata ba tepadigamu za tonai qa taraeni na nongoro leana tana Tamaza pana tadigamu. Ara qa vapekai muleniziu gu ko gamu mu taovulu qa gua. Ko ae vei, qa sela ara tonai qa roiti vei zara? 8 Ria goto ekelesia tu za qari tabaraziu ara, ko kale pu ikoria tu ara ria na goto ekelesia tonai qa roiti nabuludigamu za gamu. 9 Beto totonai qa suvere tavitigamu ko ba qaqani kaki zakaza, nari qake vatapatianagamu za gamu. Ria tu na tavitiqu qari lame vei pa Masidonia za qari pogozo lame vaniziu za doru zakazava qa qaqadi. Ko pana totozo qari jola rari za qa oqoro vatapatianagamu ara za gamu, ko uka riza ba manake izongo vatapatianagamu tugu za gamu. 10 Pana laena na zozoto tana Karisito za kole pana taqu, za ara qa mauluni za na qua vaqata ani za minake tavanogoto pana doru kota pa Akaia. 11 Tonai manake vatapatianagamu qa gua, nari za ae vei qake roquroqugamu za qa vei zara? Dai, na Tamaza za gilagila valeania nana za ara qa roquroqugamuqua za gamu! 12 Ara manake beto toani za na uana qa korapa toani, ko ma teku pale za na kutana qari vaqatani ria qari gigala muledi makadi na tinoni tagarunudi qari gua beto ko qari paranga za ria ba qari roitini tugu za na roiti gami roitidi gami qari gua. 13 Ria na tinoni ari za na tinoni tagarunu sekesekedi, na tinoni roiti nyonyoravadi beto ko qari vatadogoro mule veidi makadi na tinoni tagarunudi tana Karisito. 14 Ba nake tavarivarurana za! Ura i Setani tu ba za boka gu vatadogoro veini makana maka mateana tana kabere! 15 Ko nake tavarivarurana za bi vei ria na nana nabulu za bi vatadogoro veidi ria na nabulu zozotodi tana na tuvizi. Pa vinabetobetona za marina tekua tugu ria za na vuana na dia roiti ikikeredi. 16 Qa tori pojadigamu tu za, ba ma maka pojadigamu mule za muke dogoro veiniziu maka tinoni rururaqu ara. Ba vei muna dogoro veiniziu tugu na rururaqu nari za ego mu vakatapa veiniziu maka tinoni rururaqu tugu ropi, ko ara ba ma boka tugu vaqata iapeki ropi. 17 Aza qa pojai koviria ko qa korapa vaqavaqataniziu makaqu za nake aza vei za nyoroguaniziu na Bangara aza, goto aza gu na roiti tana tinoni rururana. 18 Ba ura zokudi ria na tinoni qari vaqata pana zona tana kasia guguzu, ko za vei za ara ba ma rajaqua tugu ropi. 19 Ura gamu gamu dogoro veidigamu na tavagigalamiu ke, ko ria tu na rururadi qarike tuvizi ba gamu tavaraguadi! 20 Ria tu qari vapinauzugamu, qari vaputiputigamu, qari tutidigamu dia roquroqu, qari dogoro vagoregoregamu, babi qari poaragamu, ba gamuke tupele paledi tugu ke! 21 Qa keaqua tugu ko mana pojai ara ani, ba gami za gami matagutu roitidi ria na zakaza vevei zara! Koviria qa nyoro paranga vei tu maka tinoni rururaqu ara, ba vei koledia ria kaki marike matagutu vaqatani kaki zakaza nari za ara ba boka vaqata gu. 22 Na tinoni Hiburu ria qari gua? Ara ba maka tugu. Na tinoni

Izireli ria qari gua? Ara ba maka tugu. Na tuti lageredi ti Ebarahami ria qari gua? Ara ba maka tugu. **23** Na nabulu tana Karisito ria qari gua? Koviria za qa paranga vei maka tinoni kepore zozoto roququ ara, ba ara za maka nabulu leana joladi ria! Ara qa roiti viviva joladi ria, qa tori tavaluge tu pa ruma varipiuna zoku totozo, qa tori dori tapiqopiqolo tu, beto zoku totozo qa tata gozoria na uke. **24** Ka lima okokoto totozo za ria na Jiu qari piqoloziu ara, ko pana lima totozo ria qari okokoto vaniziu uengavulu sia piqolo. **25** Kue totozo qari piqoloniziu na kolu ria na tinoni Romu, beto maka totozo qari gonaniziu na patu ria na tinoni. Kue totozo za tapiaraniziu na vaka pa kolo, beto maka rane doruna beto na bongi doruna qa ole pa kolo. **26** Pa zokuna na qua rerege ara qa gozororia ria na tapata pana pie qari nyoro, na tapata pana tadiria na tinoni raja ikikodi, na tapata pana tadiria na turaqu makaqu, na tapata tadiria na tinoni karovodi, na tapata pana tadiria na guguzu lavata, na tapata pana qega, na tapata pa ivere, na tapata pana tadiria qari tuti sekesekea na Karisito. **27** Qa roiti vivivadi na roiti tapatadi, ko zoku totozo qake boka puta. Zoku totozo za keporeniziu na ganigani ko qa burana na kidepe, beto qake vagaroa na poko ko qa gozoria na lomozo. **28** Beto ko koledia mule ria kaki zakaza qake pojaria, beto doru rane za qa pogozia gu ara za na roquroqu mamatadi ria doru ekelesia. **29** Totonai qari munyala za kaki tinoni, nari ara ba qa vagilagilai tugu na munyala. Totonai qari tatoka vasela za kaki, nari ara za qari vaikuziu ria qari varitoka vapiru. **30** Totonai mana vaqata ara, nari mana vaqatani gu ara ria na zakaza qari vatadogoroni na qua munyala. **31** Na Tamaza na Tamana na Bangara i Jisu, aza na Tamaza za pada ko mina tavatarazae kamua na kamua za gilagilainana za ara qake sekeseke. **(aiōn g165)** **32** Pa Damasikasi za na qavuna za kole pana kopu tana Bangara i Aretasi za geleni za na guguzu lavata pa Damasikasi ko mi aru tamanaziu ara za gua. **33** Ba ara qa tavasikulu gore pana maka leo mane pana maka vuidana na tobana na guguzu ko qa ukuni aza.

12 Koviria mana vaqavaqata ara. Zake varitokai za na roiti vei ani, ba koviria za mana uli laoria ara za na veveina na zakazava za vadogoroniziu pana maka dogodogoro beto ria na zakazava golomodi za vagilagilaniziu pa buloqu ara na Bangara. **2** Ara qa gilagilai za maka tinoni za tutia na Karisito ko pana maka totozo na vinamanogamade aoro za tori jola lao tu nari za tasaputu zae pana vinaue noka aza. (Ko bi pana tinina za zae aza pa noka, babi pana ongonguna gu za ara qake gilagilai, goto na Tamaza gu makana za gilagilai.) **3** Beto ara qa gilagilai za na tinoni ani za tasaputu zae pa guguzu vavaguana. (Ko bi pana tinina za zae pa guguzu vavaguana aza, babi pana ongonguna za ara qake gilagilai, goto na Tamaza gu makana za gilagilai.) **4** Za tasaputu zae pa guguzu vavaguana aza ko za nongororia ria na zakazava qarike boka tavavakato pana paranga tana tinoni ko aza ria na tinoni qarike boka pojai. **5** Ko na veveina gu na tinoni ani za ara mana vaqatani. Na veveiqu makaqu za manake vaqatani, goto ria na qua munyala gu za mana boka vaqatani ara. **6** Ba vei ba nyorogua vaqata ara, za ara za manake vei maka tinoni rururaqu, ura ara za na zozotona gu za mana pojai tonai mana vaqata. Ba ara manake vaqata, keta ko gamu mu dogoro vaululu jolaniziu aza na veveiqu qari batia beto qari nongoria pana taqu. **7** Beto ko vei ko keta ma dogoro valavata muleniziu pana zakazava varivagabaradi qa dogororia, nari za qa taiani ara za maka vitigi pana toa tini. Ko na vitigi aza za roiti vei na nabulu pogozo nongoro ti Setani ko za kole koti vitivitigiziu beto za suqutuziu ko qake boka valavata muleniziu makaqu. **8** Kue totozo qa tepa vitivitigini na Bangara ara za na veveina ani, beto ko mi tateku varijo pana taqu qa gua. **9** Ba ari za oe veiniziu aza, “Aza na padamu ao za na variroqu gu taqu. Ura na qua neqi za okoto valeana totonai za munyala na tinoni,” za gua. Ko za vei za ara qa qera vitivitigini ko mana vaqatani ria na qua munyala, ko ma teku izongia na varikopu neqina tana Karisito. **10** Ko pana laena na Karisito za ara qa qerani gu za na munyala, totonai qari poja vikevikereziu, qa gozororia na tapata, qari nganganguluziu, beto qari aru vitivitigiziu. Ura totonai tugu qa munyala za ara nari qa neqi. **11** Qa roiti vei maka tinoni rururaqu ara! Ba gamu tu gamu roiti veiniziu zara koe. Ura gamu tu ko za pada bu boka paranga vaporeveveiniziu ara. Zozoto, na kepore tugu veveiqu ara, ba ara za qa poreveveiqu joladi ria gamu dogoro veidi na miu tinoni tagarunudi poreveveidi jola gamu. **12** Na vinagilagilana na tinoni tagarununa zozotona za qari taroiti votu tadigamu pana uana vangaju; na zakaza ria za na vinagilagila, na roiti varivagabaradi beto na roiti neqidi. **13** Pana zona za qa ngangulugamu jolani qa veidi ria kaki goto ekelesia za gamu? Ara tugu ko qake vatapatianagamu za gamu! Mu taleozoniziu ropi za na roiti leana qa roiti laoni pana tadigamu! **14** Koviria za qa korapa vanaqiti ko mana lao ovikigamu na vinaue totozo. Ba koviria ba ara za manake vatapatianagamu tugu, ura ara nake poata tadigamu za qa nyaqoa goto gamu tugu za qa nyaqogamu ara. Ura nake tutina za ria na

koburu za mari na vatana vadi ria na tinadi na tamadi, goto ria tu na tinadi na tamadi za mari na vatana vadi ria na dia koburu. **15** Ara qa malumu vitivitigini za mana putiputi taledigamu pana qua izizongo beto qa malumu vadigamu tugu vei na qua toa za gamu, ko vei beto mi tatoka za na toa tadigamu. Ko vei mana roquroqu vitivitigi veidigamu zara ara, nari za vavagua gu za gamu ba mu roquroquziu tugu ara! **16** Gamu muna vaegoa za ara qake vatapatiana vitivitigigamu za gamu. Ba ria kaki za qari paranga za ara za qa zona nyonyorava ko qa vagonagamu pana sekeseke gu qari gua. **17** Pana zona za qa veidigamu ara? Ria na tinoni pogozo nongoro qa garunu laodi ba qarike zona nyonyoravagamu za gamu. **18** Ara qa tepa vitivitigia i Taetusi ko za lao ovikigamu, beto qa garunu vatuti laoni aza za maka tavitimami gamu gilagilaimiu gamu. Ae vei i Taetusi za zona nyonyoravagamu za gamu? I Taetusi ba zake zona nyonyoravagamu, ura aza beto ara za maka gu na mami roverove beto maka gu na mami uana. **19** Ae vei gamu kole rovea gamu doru totozo za gami gami kole naqenaqedigami makamami pa moemiu gamu? Dai! Pa moena tu na Tamaza za gami gami korapa paranga vei na tinoni za tutia na Karisito gami, ko doru zakazava gami roitidi za gami roitidi ko na ovulumiu gamu, ka viza qua baere leana. **20** Qa matagutuni ara za keta ma lame kamugamu nari za ma batigamu mu korapa suvere vei nake aza vei qa nyoroguani, beto ko gamu ba mu batiziu ma goto nake aza vei gamu nyoroguaniziu ba vei ara. Qa matagutuni za keta ma batiria na varipera paranga, na nyoroguani nana zakazava na goto tinoni, na varikorakora, na mumuino, na poja vikevikere tinoni, na kovakovasa, na vavatarazae mule beto na varipiarai lao lame. **21** Ara qa matagutu za totonai mana maka lame soga za na qua Tamaza keta mi vakeaziu pa moemiu gamu. Ko ara mana takulangadi ria zokudi qari sela pa totozo qari jola rari ba qari oqoro gabala loiria ria na dia toa pajina, na toa lulasana beto na varikoi ave lao lame.

13 Ani za mina vinaue totozo mana lame ovikigamu ara za gamu. Na vavakatona vei gamu jutua maka tinoni pana sela za mina boka tavazozoto vei kori babi kue tinoni za bari batia zozoto beto qari vavakatoni aza. **2** Qa tori vadi tu na paranga vinabalau ria qari sela pa totozo qari jola rari beto ria kaki mule ko mari na nogoto roitidi na sela. Qa tori paranga vabalauria tu totonai qa lame ovikiria na vinaori totozo, ko koviria za tonai tu qake korapa suvere tavitiria ma paranga vabalauria, ko tonai mana lame oviki sogaria za manake aru qeraqeradi. **3** Gamu nyorogua dogoro vazozotoa gamu koe na Karisito za paranga pana taqu ko pala muna batiamiu totonai. Na Karisito za zake munyala tonai za talegamu gamu, ba za neqi pa varikorapaimiu gamu. **4** Ura pana munyala za tavauke aza, ba koviria za toa pana neqi tana Tamaza. Gami gami munyala pana mami kole somana tavitia aza, ba pana mami baere lao tadigamu gami mami kole tavitia aza pana neqi tana Tamaza. **5** Makamiu tu za mu viloto muledigamu beto mu nanaza muledigamu ko mu dogoro pikatia za gamu korapa aru tamana vamauru pana miu rangerange ba dai. Gamuke gilagilai tu gamu za i Jisu Karisito za kole pana tadigamu? Ba vei mina kepore pana tadigamu na Karisito nari za gamu oqoro lenoni zozoto gamu za na podeke za uleni na miu rangerange! **6** Ara qa rovea za gamu muna bati votunimiu za gami gamike lotuni na podeke. **7** Ba gami gami varavara lao tana Tamaza ko gamu munake roitini maka sela. Gami varavara vei ari nake vei ko gami mami tadogoro vei gami tori lenoni tu na podeke aza za, goto gami varavara ko vei mari na dogoro veidigami tu gami lotu pana podeke ria na tinoni gami nari ba gamu mu roitini aza za tuvizi. **8** Ura gami mamike boka roitini kaki zakazava ko mami taleni na zozoto, ba mami roitini gu za aza mina vareregia na zozoto. **9** Ura gami gami qera za totonai gami munyala beto gamu gamu neqi. Aza gami varavarani gami za vei ko gamu muna tatuvaka valeana za gamu. **10** Totonai tu qa suvere vazou pana tadigamu qa kutia ara ani, ko totonai mana lame gozorogamu za manake sasurugamu tonai mana varoitia na neqi aza za vaniziu na Bangara ko na variovuluna, nake varipiarana. **11** Ego na vinabetobetona, ka viza tavitiqu, na bule tadigamu. Mu tuvakia na miu uana, mu nongoro vakoititiria na qua paranga varivaneqi, mu makarai suvere, mu suvere pana bule ko na Tamaza variroqu beto na Tamaza bule mina suvere tavitigamu. **12** Mu variqeraqera lao lame pana zona varigozoro tana tinoni za tutia na Karisito. **13** Ria doru tinoni tana Tamaza qari garunu laoni na dia roquroqu pana tadigamu. **14** Na variroqu varialona tana Bangara i Jisu Karisito, na variroqu tana Tamaza beto na varivaburo tana Ongu Tabuna mi kole somana tadigamu doru.

Qelesia

1 Ara Paula maka tinoni tagarunuqu, ko nake ria na tinoni qari garunuziu babi na lame veiqu pana tana maka tinoni ara, goto ara za na tamijataqu pana ti Jisu Karisito beto tana Tamaza tu aza za vaturu mulea aza pana uke. **2** Na leta ani za ara beto ria doru tavitiqu ari gami valaoa tadigamu na okokoto ekelesia pa ia pa Qelesia. **3** Na variroqu varialona beto na bule tana Tamaza na Tamada beto ti Jisu Karisito na Bangara mi kole somana tadigamu. **4** Aza za vamalumia makana ko za uke paedi ria nada sela, ko za ruvatagita pana toa ikikerena qari korapa toani ria na zazae tinoni koviria. Ko tonai za roiti vei nari za vatabea aza za na nyorogua ta nada Tamaza na Tamada, **(aiōn g165)** **5** aza mi tavatarazae kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)** **6** Qa gabara vitivitigidigamu ara za gamu! Na beko vei tu ko gamuke oriavo tugu loi paleni gamu na Tamaza aza za tori kukugamu tu pana variroqu lavata tana Karisito, ko gamu tutia mutu gamu za maka goto varivagigalai qari vagigalani na nongoro leana. **7** Ba kepore mule za maka goto nongoro leana za zozoto, goto ari qa paranga vei ara ura koledia ria kaki qari korapa vadigamu na tapata beto qari nyorogua ngangangulia za na nongoro leana veveina na Karisito. **8** Ba vei bi gami na tinoni tagarunumami tu za mijatagami na Tamaza babi maka mateana koko veina tu pa noka za bi varivagigalaini za maka varivagigalai za goto pana nongoro leana gami tori ule vadigamu tu gami, nari za na tinoni aza za mi gozoriagana tu na vinakilasa tana Tamaza. **9** Ma maka pojadigamu mule za aza vei gami tori ule vadigamu tu. Vei bi maka tinoni bi varivagigalaini za maka varivagigalai za goto pana nongoro leana gamu tori teku vakatapia tu gamu zana, nari za na tinoni aza za mi gozoriagana tu na vinakilasa tana Tamaza. **10** Ae vei, qa korapa nyaqoa ara za vei beto mari vatarazaeziu ria na tinoni qa gua? Dai! Na Tamaza tu za qa korapa nyorogua vaqerai ara. Ba ae vei qa korapa paranga vei ko ma vaqeraria gu ria na tinoni qa gua ara? Vei ba korapa tugu nyorogua vaqeraria ria na tinoni ara, nari za nake padaqu ko mana nabuluni ara na Karisito. **11** Ka viza tavitiqu, qa nyoroguani ara ko mu gilagila valeania gamu ani. Na nongoro leana qa varivagigalaini ara za nake koko lame veina pana roverove tadiria na tinoni. **12** Nake tadiria na tinoni qa tekuni ara babi ria kaki tinoni bari vagigalainiziu ara ani, goto na Tamaza tu makana za vatadogoroniziu i Jisu Karisito. **13** Gamu tori nongononongoronimiu tu gamu za na toa taqu pa moa totonai qa korapa tututia ara za na tututi pana vatarazae tadiria na Jiu. Qa kole komiti vikevikereria ara ria na tinoni tana Tamaza, beto qa kole podepodeke vitivitigia ko ba piara paledi qa gua. **14** Qa boka joladi ara ria na Jiu gami makamaka zae beto qa tuti vikitivokoto betoria ara ria na uana tututi tadiria na qua tite. **15** Ko zara tu qa toa vei ara ba na Tamaza za roquroqu vitivitigiziu ko tonai tu qa oqoro pore ara za toi mijata kaleniziu tu mana nabuluni ara aza. **16** Ko tonai za vadogoroniziu za i Jisu na Tuna ko ma taraeni tadiria na tinoni karovodi ara za na nongoro leana na veveina aza za gua, nari za qake lao nanazani mule tadiria kaki tinoni ara za na veveina ani. **17** Beto ko qake oqanai zae mutugu za pa Jerusalema ko ba nanazaria ria qari tamijata na tinoni tagarunudi momoe. Goto na totozo tugu aza za qa taloi keni pa qega kalena pa Arabia ara beto pa liguna za qa maka mule kamu mutugu pa Damasikasi. **18** Pa liguna za jola kue aoro tu beto za qa zae pa Jerusalema ko qa dogoria na suvere tavitia mae ka manogalima rane gu ara i Pita. **19** I Jekopi na taina gu na nada Bangara gu mule za qa kamua totonai, goto ria kaki tinoni tagarunudi za qake batiria. **20** Koviria qa mauluni pa moena na Tamaza ara ria na veveidi na zakazava qa kuti vadigamu ari: qake korapa sekesekegamu ara. **21** Ego ko pa liguna qa taloi pa Jerusalema za qa zae pa ia pa Siria beto pa Silisia ara. **22** Ko pa totozo aza za ria na okokoto ekelesia tana Karisito pa Jiudia za qari oqoro gilagila valeanaziu ara. **23** Qari nongononongoroni gu za ari qari gua vei ria na tinoni, “Aza tugu na tinoni za komikomiti vikevikeregita pa viza zana za koviria za varivagigalaini mutugu za na nongoro leana, ba pa viza gu zana zake tavaraguadi ria qari vazozotoa na Karisito!” qari gua. **24** Ko tonai qari batia ria za na soga za roitini na Tamaza pana qua toa nari za qari vatarazaea ria na Tamaza.

2 Pa liguna za jola ka manogamade aoro za qa mule zae pa Jerusalema ara. Gami kori Banabasi za gami zae, beto ko i Taetusi ba gami tokai tu za totonai. **2** Ba qa zae pa Jerusalema ara totonai ura koko vei na Tamaza gu mule za vadogoroniziu za ma zae za gua. Ko tonai qa kamu ketakoi za qa vavakatoni tadiria na kuta koimata gu makadi za na nongoro leana qa kole taraeni ara tadiria na tinoni karovodi. Na ginuana qa vavakato vadi ria ara za ura qake nyoroguani ko bi goboro za na roiti qa roitidi pa totozo qari jola rari beto aza vei qa korapa roitini koviria qa gua. **3** Ba i Taetusi, aza za tutiziu ara za na tinoni Qiriki tu aza, ba ria na koimata qarike jujukuni ko mina

tapobe mae tu beto za pala mina taalo aza qarike gua. **4** Goto ria kaki qari tuti sekesekea na Karisito za qari peki sulopo luge pana varikamu tadigami ko qari nyoroguani ko mina tapobe tu i Taetusi qari gua. Ria na tinoni ari za qari peki luge golomo ko mari dogoro poai za na toa taruvatana za vadigami na Karisito gami qari gua. Na dia kuta nyorogua za vei ko mari vapinauzugita pana Vavanau tadiria na Jiu qari gua. **5** Ba gamike izongo tuti podekia gami za na nyorogua tadiria ko gamike vamalumia ko bi tapobe i Taetusi, ura gami nyoroguani gami za na nongoro leana zozotona za mina kole jola pana tadigamu. **6** Ae tu bari tinoni poreveveidi vei ria na koimata ari pana totozo qari jola rari, ba pana taqu za qari varitoto beto gu ria. Na Tamaza zake dogoria na vinasari tana tinoni. Ura ria na tinoni qari tadogoro vei na koimata ba kepore mule za maka roverove koregana bari jokani za na nongoro leana qa kole varivagigalaini ara. **7** Goto qari dogoro vakaberia ria za na Tamaza tugu za garunuziu ara ko qa taraeni na nongoro leana tadiria na tinoni karovodi, maka moqaza podeke vei tugu i Pita ba na Tamaza tugu za mijatia ko za korapa taraeni na nongoro leana tadiria na Jiu. **8** Ura aza tugu na Tamaza za vani na neqi ko za garunia i Pita ko za lao tadiria na Jiu, za aza tugu za na Tamaza za vaniziu na neqi ko za garunuziu ara ko qa lao tadiria na tinoni karovodi. **9** Beto ko ari Jekopi i Pita beto i Jone, ari kue qari tadogoro vei na kuta koimata za qari dogoro vakaberiadia za na Tamaza za vaniziu na roiti poreveveina ani ara, ko qari valeanagami gami kori Banabasi. Qari vaegoa ko gami varipikataini za na roiti ko gami kori Banabasi za mami lao tadiria na tinoni karovodi, goto ria za mari lao tadiria na Jiu qari gua. **10** Goto aza gu qari vapagalani ria tadigami kori za ria na tinoni golabadi gu za taneke koroto roquria qari gua, ko ara ba aza tugu za qa kole podepodeke vitivitigi roitini. **11** Tonai za kamu pa Anitioki i Pita, za qa toke kolokolosia ara pa moedi ria na tinoni qari tutia na Karisito aza ura na kaberena jola gu za na roiti za roitini aza za sela. **12** Tonai qari oqoro kamu ria kaki tinoni Jiu qari tutia na Karisito na koko lagere veidi ti Jekopi, za i Pita za boka tekuteku tavitiria gu ria na tinoni karovodi qari tutia na Karisito. Ba tonai qari kamu ria na tinoni Jiu na koko veidi ti Jekopi, nari za podalai pikata taloinana makana ko za betonana tekuteku tavitiria aza ria na tinoni karovodi. Ura za matagutudi i Pita ria na tinoni qari dogoro vaporeveveini za na veveina ria na tinoni karovodi mari tapobe mae tu beto za mari taalo qari gua. **13** Ria kaki tinoni Jiu pa ekelesia ba qari tutia tugu za na zona selana za roitini i Pita. Ko i Banabasi ba za somana tavagona tugu pana roiti qari gilagilaidia na selana. **14** Ba tonai qa dogoria ara za qarike toani ria za na nongoro leana zozotona, nari za qa tokea ara i Pita pa moedi ria doru. Ari qa guni vei ara aza tonai, “Zozoto ao za maka tinoni Jiu ao. Ba quke toani ao za na tuti tadiria na Jiu, goto qu toa vei gu maka tinoni karovona ao tonai qu suvere tavitiria makadi ria na tinoni karovodi. Ko ae za vei za qu nyorogua vitivitigidi tu ao ria na tinoni karovodi ko mari tutiria ria na tuti tadiria na Jiu qu gua?” qa guni. **15** Zozoto, gami za na podo veimami tadiria na Jiu beto ko gamike totoa vei ria na tinoni karovodi qari tadogodogoro vei na tinoni seladi. **16** Ba gami gami gilagila valeaniamami za kepore maka tinoni mina boka tuti valeania za na Vavanau ti Mosese ko mina tuvizi pana moena na Tamaza, goto tonai gu za rangea i Jisu Karisito za na tinoni nari za mina tuvizi aza. Ko gami na Jiu ba gami rangea tugu i Jisu Karisito beto za gami tavatuvizi pana moena na Tamaza, nake tonai gami tutia na Vavanau ti Mosese. Ura kepore maka tinoni za tutia na Vavanau ti Mosese za boka tavatuvizi pa moena na Tamaza. **17** Ko vei tonai gami korapa nyorogua vitivitigini gami za na zona ko babi tavatuvizi tonai gami rangea na Karisito za gami, nari za tonai tugu za gami tinoni sela vei gu ria na tinoni karovodi za gami. Ko ae za vei za vei? Na Karisito za roiti veidigami ko gami sela? Dai ko dai tugu! **18** Vei ba vaturu muleria mule ara ria na vinaturu qa tori jegararia tu ko koviria qake tapiuni ara, nari za totonai tugu qa tadogoro votu maka tinoni qa maja vavanau ara. **19** Ara za qa vei na tinoni ukequ ko qa taruvata pana binangara tana Vavanau ti Mosese. Maka moqaza podeke vei na tinoni za uke za taruvata, za ara koviria ba qa taruvata pana nyorogua tana Vavanau ti Mosese, ko koviria qa boka toa vani na Tamaza ara. Qa tori uke tavitia tu na Karisito pa korosi ara. **20** Ko koviria nake ara makaqu za qa korapa toa, goto na Karisito za korapa toa pana taqu. Pana qua toa koviria qa totoravuzia ara za na Tuna na Tamaza, aza za roquroquziu beto za malumu ukepaeniziu ara. **21** Qake gona pale ara za na variroqu varialona tana Tamaza. Ura vei pana tutina na Vavanau ti Mosese za bi boka tavatuvizi za na tinoni, nari za na uke tana Karisito za kepore veveina za vei.

3 Pae za lao vei na roqumiu za gamu pa Qelesia? I zei za jukidigamu ko gamu duviduvili? Qa gabaradigamu tu! Beko gamu tori nongoro vakabekaberiamiu tu gamu za na nongorona i Jisu Karisito za uke pa korosi! **2** Ani gu za maka zakazava

mu ule vaniziu moko gamu: ae vei, na Ongu Tabuna tana Tamaza za gamu tekua gamu tonai gamu tutia na Vavanau ti Mosese, ba tonai gamu nongoria na nongoro leana veveina na Karisito ko gamu vazozoto? **3** Kepore na roqumiu za gamu! Beko gamu tori podalai valeanani tu pana varitokai tana Ongu tana Tamaza za na toa koregana, ba ae za vei za koviria gamu nyorogua vaokotia mutu pana miu neqi makamiu? **4** Ae vei, na zoku vitigi gamu gozororia gamu tonai gamu vazozotoa na Karisito za na goborodi gu? Ko na galegale goborodi zozoto gu ria? **5** Na Tamaza za tori vadigamu tu nana Ongongu beto za roitidi na zakazava varivagabaradi pana tadigamu. Ae vei, na Tamaza za roitidi za na roiti vei ari pana tadigamu tonai gamu tutia gamu za na Vavanau ti Mosese, ba tonai gamu vazozotoa gamu za na nongoro leana? **6** Ta dogoro laoia tu i Ebarahami ko. Ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "I Ebarahami za rangea na Tamaza, ko tonai za rangea aza nari za pojani na tinoni tuvizina na Tamaza aza," za gua. **7** Ko mu gilagilai gamu koviria za ria gu na tinoni qari vazozoto za na tuna zozoto i Ebarahami. **8** Na Kutikuti Tabuna za tori vakaberia tu pa moa za na Tamaza mina vatuviziria pa moena makana ria na tinoni karovodi tonai mari rangea aza za gua. Za vei aza za na Tamaza za tori poja momoea tu pana ti Ebarahami za na nongoro leana tonai ari za gua vei, "Pana laemu ao mina manadi na Tamaza ria doru puku tinoni," za gua. **9** I Ebarahami za vazozoto beto za tamana, ko ria doru tinoni qari vazozoto za qari tamana tugu za vei i Ebarahami. **10** Ria doru tinoni qari totoravuzia na Vavanau ti Mosese ko mari tuvizi pa moena na Tamaza qari gua, za qari kole pana leveleve. Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Qari taleve ria doru tinoni qarike tutiria ria doru Vavanau ti Mosese qari takuti vakole pa Buka Vavanau," za gua. **11** Ko za kabere valeana gu za kepore za maka tinoni mina tavatuvizini pa moena na Tamaza za na tutidi na Vavanau. Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Na tinoni tuvizina mina toani na rangerange," za gua. **12** Minake kilu kole mae za na rangerange beto mina boka tatuti za na Vavanau ti Mosese, ba ari gu za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Na tinoni za tutiria za na zakazava za pojaria na Vavanau, za mina tekua za na toa," za gua. **13** Ba na Karisito za taleve vadigita za gita taqeke boka tuti vaokotia na Vavanau ko za tori ruvatagita tu pana leveleve tana Vavanau ti Mosese. Za taleve na Karisito tonai za titi vei maka tinoni ikikerena pa korosi, ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, "Na tinoni talevena za na tinoni za titi pa barabara suvege," za gua. **14** Na Karisito za ruvatagita ko na mana ti Ebarahami za qari somana tekua ria na tinoni karovodi tugu vei tonai qari rangea i Jisu Karisito, beto ko gita tonai taqe rangea aza nari za taqe tekua za na Ongongu za taringutinguti vakoleni na Tamaza. **15** Ka viza tavitiqu, qa nyorogua tekua ara za maka vavapada pana uana tadigita na tinoni gu. Tonai mari tori vaturua tu ari kori tinoni za maka vinaego, nari za kepore mule za maka tinoni mina boka piaria babi sogai za na dia vinaego qari tori vaturua tu ari kori. Ko na taringutinguti tana Tamaza ba za vei tugu aza. **16** Ko tori zoku totozo tu za vakolea na Tamaza pana ti Ebarahami beto tana tuna za nana taringutinguti. Na Kutikuti Tabuna zake pojai za "tadiria na tumu" zake gua. Ura vei "tadiria na tumu" bi gua aza, nari za ria na zoku tinoni tu za rovea aza. Ba ari tu za gua vei aza "tana tumu" za gua, ko na ginuana vei aza za maka tinoni gu za roquveini aza tonai za paranga vei aza, ko na tinoni aza na Karisito. **17** Ari gu za vei za na ginuana qa korapa pojai ara, na vinaego za tori vanyumu momoea tu na Tamaza. Ko na Vavanau ti Mosese za tuti lame liguligu ka made gogoto uengavulu aoro pa liguna na vinaego zake boka vakepore veveinaia za na taringutinguti kolena za vani i Ebarahami. **18** Ura vei na varivana za bi tekua na tinoni tonai bi vatabea na Vavanau ti Mosese, nari za na tekuna aza za zake koko vei pana taringutinguti tana Tamaza za gua gu na ginuana. Ba na varivana tana Tamaza lao ti Ebarahami za koko vei pana nana taringutinguti gu nake pana ginuana i Ebarahami za tutia mae na Vavanau ti Mosese. **19** Ko na za nana roiti za na Vavanau za vei? Na Tamaza za valamea za na Vavanau ko za ule votuni za na toa sela. Na Vavanau ani za kolenana na nana neqi tinganai za kamua gu totonai za lame na Karisito aza na tutina i Ebarahami. Ko tana na koburu pana tutina aza za vakolea na Tamaza za nana taringutinguti. Na Vavanau za tagarunu valagere vei tadiria na mateana ko kolenana za maka za turu pa varikorapaidi na Tamaza beto na tinoni. **20** Ba na tinoni za turu pa varikorapaina za poreveveina gu vei mari kole za kori kalena, ba na Tamaza za makana gu za roitini na taringutinguti pana ti Ebarahami. **21** Ko zara za vei nari za ae vei, na Vavanau za zake valeanaria na taringutinguti tana Tamaza? Dai ko dai! Ura vei bi kolenana za maka vavanau za boka vadigita na toa, nari zozoto za na tinoni bari boka tavatuvizi pana moena na Tamaza tonai bari tutia za na vavanau aza. **22** Ba na Kutikuti Tabuna za ule vadigita za na kasia guguzu doruna za tapiu pana neqi tana sela, ko za vei za na varivana za taringutingutini na Tamaza za na dia gu ria qari rangea i Jisu Karisito.

23 Ko tonai za oqoro kamua za na totozo tonai taqe boka rangea gita i Jisu Karisito, za na Vavanau za bangaradigami beto za piugami gami tinganai za vakaberia na Tamaza za na totozo tana rangerange. **24** Ko na Vavanau za vei na nada tinoni totoli beto na tinoni varitokai tinganai za lame na Karisito, ko tonai za lame na Karisito za gita taqe tavatuvizi tonai taqe rangea aza. **25** Ko koviria za tori kamua tu za na totozo tana rangerange, ko gita za koviria nake tinoni totoli za korapa tokagita. **26** Gamu doru tinoni Jiu beto nake Jiu za koviria na tuna beto na Tamaza pana miu kole maka tana Karisito ura gamu tori rangea tu gamu na Karisito. **27** Tonai gamu tapaputaiso ko gamu kole maka pana tana Karisito, nari za gamu toa vei na Karisito makana za gamu. **28** Ko tonai gamu kole maka pana ti Jisu Karisito nari za gamu varitoto gu pana dogodogoro tana Tamaza za gamu doru. Kepore za na varipikatai Jiu babi na tinoni karovona, na pinauzu babi na tinoni taruvatana, na reko babi na marene. Kepore za maka bi poreveveina jolani za maka. **29** Ego ko gamu za na tori tinonimiu tu tana Karisito ko za vei aza za gamu ba na tuna tugu vei i Ebarahami, beto ko koviria ba muna izongia tugu gamu za na mana za taringutinguti vakoleni na Tamaza.

4 Aza vei qa korapa nyorogua pojadigamu ara za ari za vei. Na koburu za tori izongoria tu aza ria doru izizongo tana tamana. Ba tonai za korapa pekina za na koburu aza, za oqoro pada ko mina lalaedi aza ria na izizongo tana tamana, ko zake goto pana tana pinauzu za na koburu aza tonai na pekina. **2** Ba koledia tu ria na tinoni qari kopuni aza beto qari lalaeni za nana izizongo tinganai za kamua za na totozo za mijatia na tamana ko mina boka lalaeni makana na koburu za nana izizongo. **3** Ko gita ba taqe vei tugu aza. Tonai taqe oqoro taruvata za gita, za taqe suvere vei gu na pinauzu pana neqi tana ongongu ikeredi pa kasia guguzu ani. **4** Ba tonai za kamua za na totozo tamijatana tana Tamaza, nari za garunu lagereni na Tamaza za na Tuna. Ko za lagere podo pana maka reko, ko za podo beto za lavata zae pana Vavanau tadiria na Jiu aza, **5** ko mi ruvataria ria na tinoni qari tapiuni za na Vavanau beto ko gita taboka tagigala na koburu tana Tamaza za gua. **6** Ko koviria na koburu tana Tamaza za gita, ko za vei aza na Tamaza za garunu lagereni pa buloda gita za na Ongonguna na Tuna, ko na Ongongu aza za paranga votu vei ari, “Aba! Ao na Tamaqu!” za gua. **7** Ko koviria nake pinauzu ao. Na nana koburu na Tamaza ao ko pala muna izongia tugu vei za na taringutinguti za vakole vadi aza ria nana koburu. **8** Pana totozo qari jola rari gamuke gilagilai na Tamaza za gamu, ko gamu tavapinauzu pana tadiria na ongongu nake tamaza zozotodi. **9** Ba koviria gamu gilagila valeania na Tamaza za gamu, ba aza vei na zozotona za na Tamaza tu za za gilagila valeanagamu koviria za gamu. Ko ae vei za gamu nyorogua gabala muleria mutugu ria na ongongu keporedia neqi beto kepore veveidi rari? Ae za vei ko gamu nyorogua maka tavapinauzu mule? **10** Gamu kopu vaporeveveinaria ria kaki rane, na popu, na rane poreveveidi, beto na aoro, vei ko mi tavaraguadigamu na Tamaza gamu gua. **11** Qa takulangadigamu ara gamu, ura keta mi vei qa pavu tale goborodigamu gu ara gamu. **12** Ka viza tavitiqu, qa tepa vitivitigigamu ara za gamu ko pana kalena na Vavanau za mu vazozoto vei gu ara ko muke tapiudi ria na tututi tadiria na Jiu, maka moqaza podeke vei ara ba qa vei tugu gamu ko qake tavapinauzu pana Vavanau ti Mosese. Gamu oqoro roitini maka sela pana taqu za gamu tonai qa suvere tavitigamu. **13** Gamu korapa gilagilaimiu gamu za qa mo ara totonai qa taraeni na nongoro leana tadigamu pa totozo momoe. **14** Ko qa vatapata vitivitigigamu ura qa mo. Ba gamu gamuke vakepore veveiniziu beto gamuke kiluniziu ara, goto gamu vakamu valeana veiniziu tu maka mateana tana Tamaza. Gamu vakamu valeana veiniziu bi i Jisu Karisito zozoto ara. **15** Koviria pae za lao vei za na miu qeraqera aza? Qa gilagila valeania ara totonai za na miu qeraqera za lavata ko vei bu boka za bu diolo pale za na matamiu ko bu tori vaniziu tu ara, ura gamu roquroqu vitivitigiziu za totonai. **16** Ae vei, qa ule vadigamu na zozoto ko koviria gamu dogoro veiniziu maka miu kana ara? **17** Ria na tinoni qari jujukugamu ko mu tutia na Vavanau tadiria na Jiu za qari nyorogua valaogamu pana dia kalena qari gua, ba na dia kuta nyorogua za nake leana. Na dia kuta roquroqu za vei ko mari pikata paledigamu, ko gamu mu dogoro nyoroguadi ria qari gua. **18** Ego za leana gu za muna nyorogua vakarovia maka tinoni vei na kuta roquroquna mu vakarovoni gamu gua aza za mina leana. Ko doru totozo za leana za vei aza, ko nake kilu tonai mana korapa suvere tavitigamu ara za muna roitini. **19** Ka viza qua koburu, koviria qa maka vei mutugu na reko za vitivitigi ara. Qa vitivitigidigamu za gamu ko tinganai mi podo na Karisito pana tadigamu qa gua. **20** Qa nyoroguani ko ba kamugamu tu, ko ba vadogorodigamu pana qua mamalaingi paranga za na qua roquroqu zozoto tadigamu. Ura gamu varuraziu zozoto ara! **21** Ae vei za gamu gamu nyorogua tutia na Vavanau ti

Mosese, gamu gilagila valeaniamiu tugu gamu za aza za pojai na Vavanau? **22** Aza vei za pojai na Kutikuti Tabuna za kori na tuna marene i Ebarahami. Maka za podo pana tana reko pinauzu nizongona i Haqa, beto na vinaorina za podo pana reko taruvatana nizongona i Sera. **23** Na tuna marene za podo pana tana reko pinauzu za za podo pana uana kolena vei qari podo doru tinoni, goto na tuna marene za podo pana tana reko taruvatana za podo ura na Tamaza za taringutingutini mina podo za gua. **24** Na podo tadi ari kori za boka tadogoro vei maka vavakato vavapada. Kori reko ari za qari vei kori vinaego. Pana tana reko aza qari podo pinauzu ria na tuna i Haqa, ko aza za na vavapadana na vinaego za taroiti pa kubokubo pa Saenai. **25** I Haqa, aza za vei na kubokubo Saenai pa Arabia, za na vavapadana na guguzu pa Jerusalema koviria ura aza za pinauzu tavitiria ria nana tinoni. **26** Ba na Jerusalema tana Tamaza za na taruvatana, ko aza za vei na tinada gita. **27** Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Mu qeraqera za gamu na reko gamu egoro! Mu kuku qeraqera za gamu gamu oqoro gozoria na vitigi za gozoria na reko za podopodo! Ura na reko za taloi pale za pala mina izongo vazoku koburu jolani na reko za korapa suvere tavitia na marenena,” za gua. **28** Ko, ka viza tavitiqu, pana zona vei tugu i Aisake za podo pana taringutinguti tana Tamaza, nari za gamu ba koviria na koburu tana Tamaza za gamu pana taringutinguti tana Tamaza. **29** Ba pana totozo aza na tuna marene za podo pana uana kolena za komitia tu za na tuna marene za podo pana roiti tana Ongongu tana Tamaza, ko pana totozo koviria ba za korapa tugu vei aza za na varikomiti tadi ari kori pukuna. **30** Ba na za tu za gua za na Kutikuti Tabuna? Ari tu za gua vei, “Mu iju vakeni paleni za na reko pinauzu beto na tuna marene. Ura na tuna na reko pinauzu za minake teku izongo tavitini na tuna na reko taruvatana za na izizongo tana tamadi,” za gua. **31** Ko, ka viza tavitiqu, gita za taqeke tapiu pana Vavanau ti Mosese vei na tuna maka reko pinauzu, ba na tuna tu na reko taruvatana za gita ko taqe tori taruvata tu pana tutina na Vavanau vei zara.

5 Na Karisito za tori ruvatagita tu za gita ko koviria na tinoni taruvatada za gita. Ko za vei za mu turu vei na tinoni taruvatamiu beto ko muke tavapinauzu soga mule. **2** Mu vainongoro! Ara Paula ma pojadigamu koviria! Vei muna malumu ko muna tapobe mae tu beto muna taalo muna gua, nari za gamu vakepore veveinaia gamu na Karisito. **3** Ma maka pojadi mule ria doru tinoni qari nyoroguani ko bari tapobe. Muna vei za muna kopu betodiria tugu za dorudi na Vavanau ti Mosese. **4** Gamu na tinoni gamu korapa nyorogua tutia na Vavanau ti Mosese ko vei ko mu tuvizi pa moena na Tamaza gamu gua, za gamu pikata paledigamu makamiu pana tana Karisito. Gamu ukuni gamu za na variroqu varialona tana. **5** Ura gami gami korapa adono gelegele valeanani za pala na Tamaza mina vatuvizigami, ko tonai gami korapa adono nari na Ongongu za vaneqia na mami rangerange tana Karisito. **6** Ura tonai taqe somana kole maka pana ti Jisu Karisito, nari za na pobe beto nake pobe za kepore na veveidi. Aza gu za poreveveina za na nada rangerange za tabata votu pana toa variroqu. **7** Beko gamu tori korapa tu toa valeana pana miu rangerange! I zei za gona kolosogamu ko gamu nogoto tutia na nongoro zozotona? **8** Na varivaloposo vei qari roitini ria qari nyoroguani ko mu tutia na Vavanau ti Mosese za nake koko veina tana Tamaza aza za sorugamu za gamu. **9** Mu roquroqua na paranga ani ko. Iapeki vavakovuru palava gu za vaovulia za na besini palava doruna, ko iapeki varivagigalai sekesekena za ngangulugamu gu za gamu doru. **10** Ara qa rangegamu za gamu. Pana nada somana kole maka tana Bangara qa gilagila valeania ara za gamu pala munake tutia za maka goto roquroqu selana. Goto ria qari korapa vadigamu na tapata za ae tu mari tinoni veveidi ria ba mari pogozia tugu za na vinakilasa tana Tamaza. **11** Goto ara za, ka viza tavitiqu, vei ba korapa taraeni ara za na poreveveina na pobe mae tu beto mina taalo na tinoni ba gua, nari za ae za vei za qa korapa tu takomiti ara? Vei ba korapa vei ara nari na varivatatupena na nongorona na korosi bi tori tateku pale tu. **12** Ria qari korapa vatapatagamu gamu za leana jola za mari pujala paledi tu ropi makadi! **13** Ura, ka viza tavitiqu, gamu za kukugamu na Tamaza ko gamu taruvata pana miu toa pinauzu za gamu. Goto na toa taruvatana aza za muke varoiti veini na vinamalumu tana tutidi na nyorogua ikikeredi tana tini. Ba mu varinabulu lao lame tu pana toa variroqu. **14** Ura na Vavanau doruna za tapiu varikamu pana maka paranga gu ani, “Mu roquroqua na tavitimu maka moqaza podeke vei qu roquroqugo makamu,” za gua. **15** Ba vei muna varivapaleka beto muna variraja lao lame, nari za mu balau ura pala muna varipiarai lao lame makamiu. **16** Ara ma pojadigamu ani. Mu tutia na varitoka tana Ongongu ko muke roitidi ria na nyorogua ikikeredi tana tini. **17** Ura na nyorogua ikikeredi za nyoroguani na tini za zake nyoroguani za na Ongongu, beto aza za nyoroguani na Ongongu za zake nyoroguani na tini. Ura qarike varitavaragua ari kori, ko za vei za gamu gamuke boka roitidi ria

na zakazava gamu nyorogua roitidi. 18 Vei mina tokagamu na Ongongu, nari gamuke tavapinauzu pana Vavanau ti Mosese za gamu. 19 Na roiti ikikeredi tana tini za qari tadogoro pikatadi gu. Qari tabata votu pana toa lulasana, aru vabosi, toa manugu, 20 vavatarazae beku, izizongo potana, varikana, varipera paranga, nyoroguani nana zakazava na goto tinoni, varivatagigiri, mumuino, varipikatai ko na varigua, 21 varikono, bukubuku, na varikamu bukubuku beto doru toa vevei ari. Ma pojadigamu za gamu maka moqaza vei tugu qa tori pojadigamu tu, ria na tinoni qari roitidi na zakazava vevei ari za marike teku izongia na binangara tana Tamaza. 22 Goto na vuana na Ongongu za na variroqu, na qera, na bule, na adono vamomozo, na valeanaria na tinoni, na tokadi na tinoni, na rangerange, 23 na vapekai, beto na kopu muleni pana nyorogua ikeredi. Kepore za maka vavanau za suquturia na toa vevei ari. 24 Ria na tinoni ti Jisu Karisito za qari tori vaukea tu za na dia toa ikeredi tavitia na roquroqu beto na nyorogua tana toa vei aza. 25 Na Ongongu za tori vadigita tu na toa za gita, ko vei za aza tugu vei mi gaitia nada toa. 26 Take vavatarazae muledigita, na varivatagigiri lao lame beto na varikono lao lame.

6 Ka viza tavitiqu, vei bi lotu pana sela za maka tinoni pana miu ekelesia, nari za gamu za tokagamu na Ongongu za mu gaiti vatuvizia aza; ba mu roitini za na roiti ani pana zona leana. Beto mu dogoro kopuni na mua uana makamu, keta ao ba mu lotu tugu pana tapata vevei aza. 2 Mu varipogozo tokaini na pogozo mamata, ko pana zona vei ani muna vagore votua gamu za na vavanau tana Karisito. 3 Na tinoni za rove vaporeveveina muleni makana, za sekeseke muleni gu makana aza; ura na zozotona za nake poreveveina tugu aza. 4 Na tinoni za mi dogoro vilotia na nana uana makana. Ko vei mina valeleana ko mina vaqerai na Tamaza za nana roiti za mina boka qerani aza za nana uana, goto mike dogoro varitotoni makana pana roiti tana maka goto tinoni. 5 Ura doru tinoni za mari okoto pogozia na dia pogozo mamata. 6 Na tinoni za tekua na gigalaina na paranga za mi iani doru zakazava leadi za nana tinoni varivagigalai. 7 Keta mu siana, ura na Tamaza nake rururana. Na tinoni za aza tugu za umani za aza tugu za mina loketia. 8 Ko na tinoni za umuma pana nana nyorogua gu makana za na vuana za mina loketia tugu na uke aza. Na tinoni za umuma pana nyorogua tana Ongongu za na vuana za mina loketia tugu za na toa jola. **(aiōnios g166)** 9 Ko take beto roitidi gita ria na roiti leadi. Ura vei tanake munyala, nari za pala mina kamua za na totozo tonai tana loketia gita za na leana. 10 Ko zara za vei za totonai taqe korapa izongia gita za na totozo, nari za taroiti laodi ria na roiti leadi tadiria doru tinoni. Ba aza za poreveveina jola za gita taroiti laodi na roiti leadi tadiria na tinoni ria gita taqe maka tatamana pana tutina na Karisito. 11 Koviria za mu dogoria gamu za na boarana na leta qa kutia pana limaqu makaqu ko qa valaoa ara tadigamu. 12 Ria gu na tinoni Jiu qari nyorogua tadogoro valavata beto ko mari vaqavaqatani na zakazava pa peguruna na tini qari gua za qari korapa garunugamu ko mu tapobe ko mu tutia za na Vavanau ti Mosese qari gua. Na ginuana qari roiti vei za vei gu ko mari tavaraguadi ria kaki goto tinoni Jiu beto vei ko marike takomiti taleni za na vavakatona na korosi tana Karisito qari gua. 13 Ura ria tugu makadi qari tapobe ba qarike tutia za na Vavanau. Goto qari nyogudigamu za gamu bu tapobe ko vei ko mari vatavatarangeni tadiria kaki goto Jiu za na ginuana gamu gamu tapobe mari gua qari gua. 14 Ara za kepore zozoto za maka za mana vaqatani goto na veveina gu na korosi tanada Bangara i Jisu Karisito. Tonai qa rangea aza nari na uana tana kasia guguzu za tavauke ko za tapikata pale pana taqu, beto ara qa tavauke ko qa tapikata qua pana tana kasia guguzu. 15 Bi pobe ba bike pobe za na tinoni za qari kepore veveidi beto pana dogodogoro tana Tamaza, aza gu za poreveveina zozoto za peluku tinoni koregana za na tinoni. 16 Ko ria qari tutia na Vavanau ani za na bule beto na variroqu varitokai tana Tamaza mi somana tadiria. Ria za na tinoni Izireli zozoto tana Tamaza! 17 Na qua paranga betobetona ani. Muke vaniziu mule kaki tapata, ura na burina i Jisu za qa pogozoria pa tiniqu. 18 Ka viza tavitiqu, na variroqu varialona tanada Bangara i Jisu Karisito mi somana pana ongongumiu gamu. Agua.

Episasi

1 Ara Paula maka tinoni tagarunuqu ti Jisu Karisito,
ko qa tagarunu pana nyorogua tana Tamaza. Na
leta ani za qa valaoa ara tadigamu na tinoni tana
Tamaza gamu suvere pa Episasi ko za pauzu vaneqia
na miu rangerange pana ti Jisu Karisito. **2** Na variroqu
varialona beto na bule tana Tamaza na Tamada beto
ti Jisu Karisito na Bangara mi kole somana tadigamu.
3 Aria ko ta vatarazaea na Tamaza na Tamana na
nada Bangara i Jisu Karisito! Ura pana nada kole
maka tavitia na Karisito gita za na Tamaza za vadigita
doru mana pana toa ongongu qari kole pa noka. **4**
Totonai tu za oqoro tavapodaka na kasia guguzu za
na Tamaza za tori mijatagita tu pana tana Karisito
za gita, ko tana suvere lioso beto tanake tajutuni
maka sela pa dogodogoro tana za gita za gua. Za
roquroqugita na Tamaza **5** ko za vei za tori mijata
momoegita tu ko tana tagigala na tuna aza za gita,
ko taqe boka tagigala na tuna aza za gita pana
korapana na roiti za roitini i Jisu Karisito. Aza za
na roquroqu za qerani na Tamaza. **6** Ta vatarazaea
na Tamaza za gita ura za varivagabara jola za na
nana variroqu varialona za vadigita pana tana Tuna
aza za roquroqu vitivitigia. **7** Ura pana orunguna i
Jisu Karisito tonai za uke pa korosi taqe taruvata
za gita ko na Tamaza za taleozodi nada sela. Za
varivagabara beto za lavata jola za na nana variroqu
varialona za **8** vapugele nyonyoa taridigita aza. Za
gilagilarianana beto za dogoro vakabere betorianana
gu na Tamaza za doru zakazava. **9** Ko za vakabere
vadigita za na gigalai golomona aza za qerani beto
za nyorogua roitini aza ko za gore votu pana tana
Karisito. **10** Ko tonai mina kamua na totozo tamijatana
za mina aru varikamudi aza ria doru vinapodaka,
ria na zakazava pa pezo beto ria na zakazava pa
noka, beto ko na Karisito za mina nyumu bangara
pa naredi ria doru. **11** Doru zakazava za qari taroiti
pana nyorogua beto na mijamijata tana Tamaza. Ko
pana nada kole maka tavitia na Karisito na Tamaza
za tori mijatagita tu za gita ko taqe tagigala na nana
tinoni. Na mijamijata ani za tori roiti momoeni tu aza
pa podalaina. **12** Ko zara za vei za gami gami range
momoea na Karisito za gami vatarazaea na Tamaza
ura aza za vadogorodigita nana variroqu beto na
nana neqi lavatana jola! **13** Ko gamu ba gamu vei
tugu. Na nongoro leana za na vavakato zozotona
za ule vadigamu na zona vei beto muna taalo. Ko
gamu tonai gamu nongoria na nongoro aza nari za
gamu rangea na Karisito. Ko tonai gamu vazozotoa
na Karisito, nari za vadigamu na Tamaza za na Ongu
Tabuna aza za tori taringutinguti vakoleni tu aza. Ko
na Ongu Tabuna aza za na vinagilagilana na nana
tinoni aza za gamu. **14** Ko na Ongu Tabuna taqe
tori izongia tu gita za na vinagilagila pala tana teku
zozotoa tugu gita ria na zakazava za vakole vadi
na Tamaza tadiria na nana tinoni. Ko za vei za gita
ba taqe boka vazozoto valeania za na veveina na
Tamaza pala mina ruvataria ria nana tinoni. Aria ko
ta vatarazaea za na Tamaza aza za vadogorodigita
nana variroqu beto na nana neqi lavatana jola! **15**
Ko pana ginuana za roiti vei zara na Tamaza pana
miu toa, nari za podalai tugu totonai qa nongoroni
ara za na miu rangerange za lao pana tana Bangara
i Jisu beto ko na miu variroqu za lao tadiria doru
tinoni tana Tamaza, **16** za qake koroto paranga leana
laodigamu ara tana Tamaza za gamu. Qake izongo
roqu mumadigamu ara pana qua varavara za gamu.
17 Pana qua varavara qa tepai ko na Tamada lavata,
aza na Tamaza tana nada Bangara i Jisu Karisito mina
vadigamu na Ongongu aza mina vatavagigalagamu
beto mi vakabere vadigamu ria doru zakazava za
nyorogua vadogorodigamu na Tamaza, ko mu boka
vagilagila valeania gamu na Tamaza. **18** Ko tonai za
mari tarevanga vakabere ria na bulomiu nari za muna
boka gilagila valeania gamu za na zakazava leadi
gamu tasoruni ko gamu korapa adono gelegeleni.
Beto muna gilagilaria gamu ria na izizongo vavaguana
poreveveidi za taringutinguti vakole vadi ria na nana
tinoni na Tamaza, **19** beto ko muna gilagila valeania
gamu za ae lavata ululu jolana vei za na nana neqi
za kole pana tadigita taqe vazozotoa aza. Ko aza na
neqi za tavaroiti pana tadigita ani za maka moqaza
podeke vei tugu na neqi lavata **20** za varoitia na
Tamaza totonai za vaturu mulea na Karisito pa uke
beto ko za vaturua keta pa kale matuana ko za nyumu
bangara pa noka. **21** Ketakoi za nyumu bangaradi na
Karisito ria doru ongongu qari bangara, ria za poredia
viva, beto ria na okokoto bangabangara. Aza za ululu
joladi pana neqi ria doru izongo poreveveidi pa totozo
koviria ko mi kamua na kamua. **(aiōn g165)** **22** Ko na
Tamaza za vakoleria pa kauruna na neqi tana Karisito
za doru zakazava beto za loi laoni tana ekelesia na
Karisito ko aza za na batuna doru zakazava. **23** Na
ekelesia za na tinina na Karisito, ko na ekelesia za
na vinaokotona na Karisito beto ko na Karisito za
vaokoto valeanaria doru zakazava.

2 Pa totozo qari jola lao rari tonai gamu oqoro
vazozotoa na Karisito za uke na ongongumiu za
gamu koko vei gamuke vatabea na Tamaza beto

gamu toa pana sela. 2 Pana totozo aza gamu toani gamu ria na uana ikikeredi pa kasia guguzu ani ko gamu vatabea gamu za na bangara ikikerena za bangaradi na ongongu ikikeredi pa vavagalo kota. Na ongongu ikikerena ani za korapa lalaedi aza ria na tinoni qarike vatabea na Tamaza zozoto. (aiōn g165) 3 Perangaina gita doru ba taqe toa vei tugu ria. Taqe toa tutiria na toa ikikeredi pana abana maka moqaza podeke vei za nyoroguani na tinida, beto taqe roiti laodi gu za na roiti ikikeredi aza vei za nyoroguani na tinida beto na nada roquroqu makada. Ko pana nada toa ikikeredi vevei ari za taqe taleveni ko tana gozororia tugu gita ria na vinakilasa pana korakora tana Tamaza, vei tugu ria doru tinoni pa kasia guguzu ura ria ba qari toa vei tugu aza. 4 Ba na Tamaza aza za pugelia na variroqu varitokai beto za lavata jola na nana variroqu za roquroqugita, 5 ko totonai tugu za korapa uke na ongonguda pana nada toa sela za makarai vatoa mulegita tonai taqe vazozotoa na Karisito. Ko pana variroqu varialo gu tana Tamaza za gamu taalo za gamu. 6 Pana nada somana kole maka tavitia i Jisu Karisito za gita za makarai vaturu mulegita ko za somana vabangaragita tavitia na Karisito pa noka. 7 Za roiti vei zara aza, ko mi tadogoro pikata vakabere pana tadiria doru zazae tinoni doru totozo za nana variroqu varitaleozae lavata zake boka tapada za gua. Nana variroqu lavata aza za vadogorodigita na Tamaza pana ti Jisu Karisito. (aiōn g165) 8 Pana nana variroqu varialo gu za alogamu na Tamaza za gamu tonai gamu rangea na Tamaza. Ko na inaalo gamu tekua za nake vuana na miu podepodeke leadi, goto na varivana gu tana Tamaza. 9 Zake koko lame vei pana roiti leadi tadigamu ani, ko kepore maka tinoni mina paraparanga vatarazae muleni makana. 10 Na Tamaza za roiti veidigita ari za gita, ko pana nada somana kole maka ti Jisu Karisito za vapodakadigita ko ta toadi na roiti leadi za vanaqiti vakole vadigita na Tamaza ko tana roitidi za gua. 11 Ko mu roqu vakoititia za pana totozo qari jola lao rari za gamu podo tinoni karovomiu ko qari dogoro vagoregamu ko qari gigigaladigamu “Na tinoni gamuke tapobe” ria na tinoni Jiu za gamu; goto ria na Jiu qari dogoro mule veidi makadi na tinoni tapobedi, ba nake pana limana na Tamaza goto pana limadi gu na tinoni qari tapobe za ria. 12 Pana totozo aza za gamuke izongo gilagilai tugu gamu za i zei na Karisito, beto na tinoni gotomiu ko gamuke somana pana butubutu Izireli, ria na tinoni tamijatadi tana Tamaza. Gamuke somana izongoria gamu za ria na vinaego tana Tamaza qari lame vei pana nana taringutinguti. Gamu suvere kole nyunyalamiu gu ko gamuke gilagilai na veveina na toa jola beto gamuke gilagilai na Tamaza pana miu toa pa kasia guguzu. 13 Ko pa totozo qari jola lao rari za gamu zou pana tana Tamaza za gamu ba koviria za gamu tavatata lame tana Tamaza pana orunguna na Karisito. 14 Ura na Karisito makana za varibuledigita ko za vamaka puku tinoniria ria na tinoni Jiu beto ria na tinoni karovodi beto pana tinina za jegara paleni aza za na varikana, aza na toba za varipikataidi ari kori puku tinoni ari, 15 na Vavanau tavitiria ria na nana garunu beto ria na nana vinaturu za vanogoto paleni, ko na dia somana tana za za vapodakadi maka puku tinoni koregana aza ari kori goto tinoni ari ko za roitini aza za na bule. 16 Ko na korosi tana Karisito za piaria za na varikana tadi ari kori ko za varibuledi ari kori puku tinoni ari beto za makarai toka laodi pana tana Tamaza. 17 Ko za lame taraeni na Karisito pana tadigamu na tinoni karovomiu beto pana tadiria na Jiu za na nongorona na bule ani. Perangaina gamu na tinoni karovomiu za gamu zou tana Tamaza goto ria na Jiu za qari tata, ba koviria za gamu maka gu za gamu. 18 Ko tonai taqe somana kole maka tavitia na Karisito za gita kori puku tinoni ari za taqe boka luge lao tana Tamada pana maka Ongu Tabuna za gita. 19 Ko za vei zara za, gamu koviria nake tinoni gotomiu beto nake tinoni karovomiu, goto koviria gamu somana tavitiria gu ria na puku tinoni tana Tamaza beto gamu somana pana nana tatamana. 20 Ko gamu ba gamu maka moqaza podeke vei tugu na ruma za tavaturu pa kokovana qari vaturua ria na tinoni tagarunudi beto ria na tinoni korokorotai, ko na Karisito makana za na patu poreveveina jola za patubiti vamauria na ruma. 21 Ko aza za aru varikamu vamauria za na ruma doruna ko za turu zae ko mina maka zelepade madina tana Bangara. 22 Pana miu somana kole maka tavitia na Karisito za gamu beto ria doru za gamu korapa tugu taaru varikamu pana roitina na suvesuverena ketakoi za suvere na Ongonguna na Tamaza.

3 Ko tonai qa dogoro laoia ara za na varibule za roitini na Karisito, nari qa varavara tokadigamu ara Paula. Ara za qa roiti tokadigamu gamu na tinoni karovomiu ko qa tapiu taleni na Karisito i Jisu. 2 Za zozoto jola za gamu tori nongoroni tugu gamu za na Tamaza za ianiziu ara za na roiti vareregena na nana variroqu varialona ani ko ma tokadigamu ara za gamu za gua. 3 Na Tamaza za vatadogoroni beto za vakabere vaniziu ara za na gigalai golomona ani. Qa koni kutia gu ara za na veveina ani 4 ko vei muna tiro valeanaria ria na paranga qa kutiria ari za pala

muna boka vakoinonoa aza vei za vagigalainiziu ara na Tamaza. Na gigalai golomona ani za qa dogoro vakaberia pana tana Karisito. **5** Pana tadiria na zazae tinoni qari jola lao rari za zake ule vakaberia aza pana tadiria na tinoni za na gigalai golomona ani. Goto koviria za tori vavotu vakaberia tu na Ongu Tabuna pana tadiria na nana tinoni tagarunudi beto tadiria na tinoni korokorotai tavamadidi. **6** Ko na gigalai golomona aza ani: tonai qari vazozotoa na nongoro leana nari za ria na tinoni karovodi za qari somana izongo tavitiria ria na Jiu za na mana, ko ria na tinoni karovodi za qari tapoja maka tini tinoni tavitiria ria na Jiu beto qari somana tekua tugu ria za na taringutinguti tana Tamaza na veveina na inaalo za lame vei tana Karisito. **7** Ko ara qa nabuluni za na nongoro leana ani ura na Tamaza za vaniziu na nana variroqu varialona, ko na varivana ani za vaniziu tonai za vaniziu na nana neqi za korapa roiti pana taqu. **8** Ara za kepore na veveiqu ko qa kole gore pana kauraidi zozoto ria doru tinoni tana Tamaza. Ba na Tamaza za vaniziu ara za na roiti ani ko qa vavakatoni ara tadiria na tinoni karovodi za na nongoro leana za lavata jola ko zake boka tapada. Ko na nongoro leana ani za na veveina na Karisito. **9** Ko na roiti za vaniziu aza za ara mana vakabere vadi tugu vei ria doru tinoni za na vinareregena na gigalai golomona tana Tamaza. Na Tamaza, aza za vapodakaria doru zakazava, za vapaea pana tadiria na zazae tinoni qari jola lao rari za ani. **(aiōn g165)** **10** Ko koviria mina tagilagila pana tadiria na okokoto bangara beto na okokoto neqi pa noka za na gigalai bokabokana tana Tamaza. Ko tonai mari dogoria na ekelesia nari za mari dogoro vakaberia ria za na gigalai bokabokana tana Tamaza. **11** Ko zara za roiti vei za na Tamaza ura aza tugu za na nana nyorogua kole jolana pa podapodalaina ko na nana nyorogua aza za vagore votua pana roiti za roitini i Jisu Karisito na nada Bangara. **(aiōn g165)** **12** Ko tonai taqe somana kole maka tavitia aza beto taqe rangea aza, nari za taqeke matagutu lao pa moena na Tamaza tonai taqe varavara za gita ura taqe gilagila valeanianada za aza mina nongorogita. **13** Ko za vei za, qa tepa vitivitigigamu ara za gamu, ko muke munyalani gamu za na ginuana vei qa korapa gozororia ara ria na tapata tonai qa korapa tokadigamu za gamu. Ura qa gozoro taleni vitigi ara za aza vei beto gamu taaloni gamu. **14** Ko tonai qa dogoro laoria ara ria na roiti za roitidi na Tamaza ari nari za qa nyumu sori tungutungu pa moena na Tamaza ko qa varavara lao tana ara. **15** Na Tamada gu aza za vadi na izongo za ria doru pukupuku tinoni pa noka beto pa pezo. **16** Qa tepa lao ara pana tana Tamaza aza za izongoria na mana poreveveidi jola ko mi vadigamu na nana neqi qa gua. Ko na nana Ongu Tabuna za mi vaneqiria na bulomiu. **17** Beto qa tepai tugu vei ko na Karisito mi kole pa bulomiu pana miu rangerange, ko mu bagere valeana beto mu turu vamauru pana toa variroqu. **18** Ko gamu beto ria doru tinoni tana Tamaza za mu makarai dogoro vakaberia za ae podeke revatana, na kakazana, na ululuna, beto na korina vei, **19** beto ko mu boka gilagilai valeania gamu za na variroqu lavatana jola tana Karisito aza zake boka tapada kamu. Ko tonai muna gilagila valeania gamu za na variroqu tana Karisito nari za muna tavapugeleni gamu za na toa pugelena zozoto tana Tamaza. **20** Na nana neqi za korapa roiti pana toa tadigita na Tamaza ko za boka tamo vazokuzoku lame vadigita, zoku jolani vei taqe tepai babi taqe kole roveroveria gita. **21** Na Tamaza aza za mi tavatarazae pana ekelesia beto pana toa tutina na Karisito pa doruna na totozo ko mi kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)**

4 Ko za vei za, ara tugu na tinoni qa tapiu ura qa nabuluni na Bangara za qa paranga vaneqineqigamu za gamu za sorugamu na Tamaza ko mu toani za na toa za leana beto za garo pana dogodogoro tana Tamaza tonai za kukugamu. **2** Mu suvere vapekai muledigamu, valeleana lao tadiria na goto tinoni, beto mu adono vamomozo. Mu roquroquria na goto tinoni ko muke gona paledi tonai marike roquroqu vei ao. **3** Na bule za varipuku taridigamu gamu. Ko mu podepodeke vitivitigia ko mu kopu valeanani za na toa kole maka za vadigamu na Ongu Tabuna. **4** Maka gu za na tinida ketakoi taqe tapiu varikamu gita beto maka gu za na Ongu Tabuna za somana tadigita, maka moqaza podeke vei tugu maka gu aza na toa jola gamu takukuni ko gamu korapa adonia muna tekua gamu. **5** Maka gu za na Bangara taqe vatarazaea, maka tugu za na rangerange za lao tana Karisito beto maka gu za na ginuana na paputaiso taqe tekua. **6** Maka gu za na Tamaza na Tamada gita doru. Ko na Tamaza aza za bangaradi doru tinoni, za roiti pana tadiria doru tinoni beto za kole somana pana tadiria doru tinoni. **7** Ba gita doru za taqe okoto taiani za na varivana. Na Karisito za tori okoto vadigita tu pana padana tugu na nana variroqu lavata. **8** Ko na veveina ani za ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Totonai za keza zae pa nulu vavagalo, za toka zaedi aza ria zoku tinoni za vakilasaria, beto za okoto iadi na varivana za ria na tinoni,” za gua. **9** Ego na za na ginuana “za keza zae” za guni aza? Na paranga ari

na ginuana za tonai za oqoro keza zae nari za gore lagere mae tu pa puruna zozoto na pezo aza. **10** Ko aza tugu na tinoni za gore lagere za keza zae joladi doruna na oka, ko aza za pugelia doru kota. **11** Ko aza tugu makana za vadi na varivana ria na tinoni ko kaki za na tinoni tagarunudi, kaki na tinoni korokorotai, kaki na tinoni qari rerege vavakatoni na nongoro leana, beto kaki na pasita beto na tinoni varivagigalai. **12** Za valameria aza za na varivana ko na tokadi ria na tinoni tana Tamaza ko mari aruria ria na roiti ninabulu, ko mi tavaneqi za na ekelesia aza na tinina na Karisito. **13** Ko gita doru za tana makarai kamua za na ia taqe maka pana nada rangerange beto pana nada gigalaina na Tuna na Tamaza. Beto ko tana tinoni matuada pana rangerange za gita, beto tana kamua za na toa pugelena tana Karisito. **14** Ko tonai za tanake kole qoriro gojo vei na koburu pana nada vinazozoto, beto tanake vei na vaka za pogozo lao lameni na ololobagea beto za vavidulai lao lameni na gavadi ria na varivagigalai seladi tadiria na tinoni sekesekedi. Ria na tinoni ari za qari rove vavoturia zoku roiti ikikeredi ko qari toka vapiruria ria na tinoni. **15** Ba gita ta vavakatoni beto ta toani pana variroqu za na zozoto, beto pa dorudi na nada uana gita ta ijoko zae tana Karisito, aza na batuna na ekelesia. **16** Ko na Karisito za makarai aru tamana vamaururia ko qari makarai varivarigozorai valeana pana varivarijoka za ria doru okokoto kobukobu tini. Ko tonai qari okoto roiti valeana ria doru kobukobu tini ari, nari za toa valeana za doruna na tini beto za vaneqia makana pa variroqu. **17** Ko za vei za pana izongona na Bangara za ara qa parangagamu ko mu loiria gamu ria na toa tadiria na tinoni karovodi, ria za kepore na roqudi **18** beto za pupugu na roqudi ko qarike dogoro gilagilai za aza vei za leana. Qarike izongia ria za na toa za valamea na Tamaza, ura qarike nyorogua vainongoroni ria za na tuvizi beto qari vapatua na bulodi. **19** Kepore zozoto za maka kea peki bari vagilagilai tonai qari roitidi za na toa ikikeredi, beto qari gona laoni pana uana bosidi za na dia toa ko qarike aru muledi makadi pana doru roiti lulasadi. **20** Ba gamu za nake zara za vei za na toa gamu gilagilai pana varivagigalaina na veveina na Karisito. **21** Gamu tori nongoriamiu tu gamu za na Karisito beto pana miu tutina aza za gamu tori tavavanauni tu gamu za na zozoto za kole pana ti Jisu. **22** Ko mu ulu loi paleni gamu za na toa leluna gamu tutiria pana totozo qari jola lao rari. Na toa leluna aza za ngangulugamu beto za toka vapirugamu pana nyonyoroguani na roiti ikikerena tana kasia guguzu. **23** Mari tavalioso beto za ria na bulomiu beto na roqumiu ko mari tavakorega. **24** Na toa koregana za nyoroguani na Tamaza za podaka votu pana toa tuvizina beto na toa madi zozotona. Ko gamu za mu toani za na toa koregana aza. **25** Ko za vei za mu loia na sekeseke ko gamu doru za mu okoto paranga laoni gu za na zozoto pana tadiria na tavitimiu, ura gita doru za na okokoto kobuna maka puku tinoni gu. **26** Vei bu tagigiri za ao za mu kopuni ko mike toka valaogo pana sela za na mua tagigiri. Beto muke vakamuni na suvuna na tapo za na mua tagigiri, **27** ko muke vamalumu vani maka iapeki totozo ko mi toka vapirugamu za na bangaradi na tomete. **28** Na tinoni za ikiko za mi beto iko, goto mi pavu taleni tu na varoitiria na limana makana pana roiti leana ko mi boka tokani makana beto ria na tinoni varivasevidi. **29** Muke valotu gobororia ria nake paranga leadi beto nake garodi ko bari tavalotu, goto ria gu na paranga qari boka vaneqiria na tinoni ko za valeania na suvesuvere za mu valoturia. Mina vei za pala muna tokadi ria mari nongorogamu. **30** Ko muke vatakulangia za na Ongu Tabuna tana Tamaza. Ura na Ongu Tabuna aza za na vinagilagilana na nana tinoni na Tamaza beto ko muna takopu vasare za gamu ko tinganai mina kamua na rane tonai muna taruvata. **31** Mu loi paledi ria na toa korakora pa bulomiu, nake tavatavaraguandi na goto tinoni, na tagigiri goboro, na varivaripera paranga, na poja vikevikeria na goto tinoni beto doru toa variikikerai. **32** Goto mu roitidi tu na leana lao tadiria na tinoni, mu vadogorodi na toa variroqu, beto mu varivataleozae, maka moqaza podeke vei na Tamaza ba za taleozodigamu tugu pana na miu kole maka tavitia i Karisito gamu.

5 Ko za vei aza za mu dogoro tutia na uana tana Tamaza, ura na nana koburu za roquroqu vitivitigigamu aza za gamu. **2** Ko na variroqu za mi gaitia za na miu toa, maka moqaza podeke vei na Karisito za roquroqugita ko za vani na nana toa makana pana laedagita. Ko aza za na varivana beto na vavavui za omanga lea ko za vaqerai na Tamaza. **3** Zake dogoro pada ko mari kole pana tadigamu za ria na roiti vabosi beto doru toa za vei na toa manugu babi na toa nyonyoroguani nana zakazava na goto tinoni, ura na tinoni tana Tamaza za gamu. **4** Beto zake pada tugu za gamu muna paranga vabosi, na paranga goboro beto na pojaria na paraparanga qera bosidi za gamu. Goto mu paranga leana laoni tu gamu pana tana Tamaza ria na mana za tori vadigita tu aza. **5** Mu gilagila valeania za na varivagigalai ani, ria na tinoni qari roiti vabosi, babi qari toani na toa manugu babi ria qari dogoro nyoroguani na zakazava

tana goto tinoni, za marike tekua za na iadi pana binangara tana Karisito beto tana Tamaza. Na toa nyoroguani na zakazava tana goto tinoni za vei na toa vavatarazae tamaza sekeseke. **6** Mu kopuni ko muke loposodi ria na paranga sekesekedi tadiria na tinoni sekesekedi. Ura pana dia roiti ikikeredi ari za mari gozoria ria na tinoni maja paranga za na vinakilasa tana Tamaza. **7** Ko gamu muke suvere varisomanai pana tadiria na tinoni qari vevei zara. **8** Perangaina na tinoni rodomo za gamu, ba koviria na tinoni pa kabere tu za gamu ura gamu gilagilai na Bangara. Ko za vei za mu toa vei na tinoni za suvere pana kabere za gamu. **9** (Ura na vuana na toa suvere pa kabere za tadogoro pana doru uana leadi, na tuvizidi beto na zozotodi.) **10** Ko tonai muna suvere pana kabere nari za muna valeania za aza vei za vaqerai na Bangara. **11** Ko muke somanadi na roiti rodomodi kepore na vua leadi, goto mu uduku votuni tu pa kaberena za na dia roiti ikikeredi. **12** Ura za varivakea jola tugu na kole varivavakatodi ria na toa qari roiti golomodi na tinoni ari. **13** Ba totonai tu qari tauduku votu pa kabere za doru zakazava, nari za bola votu za na vagizodi zozoto. **14** Ura doru zakazava za za vabola voturia na kabere. Zara za vei za qari paranga ria kaki, ari qari gua vei, “Mu iqolo ao na tinoni qu korapa puta, beto mu turu mule pa uke, ko na Karisito mi vatolanganigo na kabere,” qari gua. **15** Ko za vei za mu suvere vainongoro valeanani na miu toa suvesuvere. Muke toa vei ria na tinoni rururadi, goto mu suvere vei tu ria na tinoni tavagigaladi. **16** Mu aloria ria na totozo ura qari korapa ikeredi ria na rane ari. **17** Ko za vei za muke suvere vei ria na tinoni duviduvilidi, goto mu gilagila valeania tu za aza na roiti za nyoroguani na Bangara ko muna roitini gamu. **18** Muke buku vadigeredigamu na vaini, ura na toa vei aza za pala mina ngangulugamu; goto mu tavapugeleni tu gamu za na Ongu Tabuna. **19** Mu kole varivavakatodi ria na kera vatarazae, na kera lotu, beto na kera tabuna; beto muke aru muleni na bulomu tonai mu vatarazae na Bangara pana kera beto na kera vatarazae. **20** Beto pana korapana na izongona na nada Bangara i Jisu Karisito mu paranga leana laoni doru totozo tana Tamaza na Tamada ria doru zakazava taqe gozororia. **21** Ego mu varituti vapekai lao lame pana miu toa pangagana na Karisito. **22** Gamu na tiolata reko mu tuti vapekiria ria na marenemiu varitoto vei tugu gamu tuti veini na Bangara. **23** Ura pana toa tatamana na marene za na batuna na reko maka moqaza podeke vei tugu na Karisito za na batuna na ekelesia, beto ko aza tugu makana za aloa za na ekelesia aza na tinina makana. **24** Ko maka moqaza podeke vei na ekelesia za tuti vapekai tana Karisito, nari za gamu na tiolata reko ba mu tuti veidi tugu pana doru zona ria na marenemiu. **25** Gamu na tiolata marene mu roquroquria ria na maqotamiu maka moqaza podeke vei tugu na Karisito za roquroqu veini na ekelesia ko za varivanani na nana toa makana. **26** Za vani na nana toa makana aza ko za vamadia pana nana paranga za na ekelesia tonai za tavalioso pana nana sela maka moqaza vei tugu na kolo za boka valiosia za na tinina na tinoni. **27** Ko na Karisito makana mina izongia za na ekelesia za bata lea, zake paji, zake kolea na opopu babi kaki sela, goto mina lioso beto kepore maka sela mina tajutuni. **28** Ko za tuvizi gu za ria na tiolata marene mari roquroqu veini qari roquroqua na tinidi makadi ria na maqotadi. Na marene za roqua na maqotana za roqu muleni tugu makana aza. **29** Taqe gilagilainada gita za kepore za maka tinoni bike tavaraguani za na tinina makana, goto za vatekutekua beto za kopu valeanani tu, maka moqaza podeke vei tugu i Jisu za kopu valeanani na ekelesia. **30** Taqe gilagilai gita za roiti vei ari na Karisito ura gita za na okokoto kobu tinina gu aza. **31** Ko za vei za ari za gua vei na Kutikuti Tabuna, “Za vei za mina loia na tinana na tamana za na marene ko mina suvere tavitia za na maqotana, ko ari kori za mari suvere maka,” za gua. **32** Maka gigalai golomona za kori za kole pana paranga ani. Ko aza qa pojai ara za na veveina na Karisito beto na ekelesia za guni aza. **33** Ba gamu ba za uligamu tugu za na paranga ani. Ko za vei za na tiolata marene mi roquroqu veina na tinina makana za na maqotana, beto na tiolata reko za mi pangagani na marenena.

6 Gamu na koburu, za mu vataberia na tinamiu na tamamiu pana toa tutina na Bangara, ura aza za na tuvizi. **2** Na garunu tana Tamaza za ari za gua vei, “Mu valavataria na tinamiu na tamamiu,” ura aza za na garunu momoe za kolea na taringutinguti leana, ko na taringutinguti aza za ari za gua vei, **3** “Ko vei za muna toa valeana beto muna toa vakakaza pa pezo,” za gua. **4** Gamu na tamadi na koburu, muke vatavatagigiriria ria na tumiu. Goto mu toka valeanadi tu pana varivagigalai tuvizina beto pana vavanau tana Bangara. **5** Gamu na pinauzu, za mu vataberia ria na tinoni qari bangaradigamu, ko na miu vinatabe mi tavitia na pangaga beto na matagutu. Beto mu vatabe pana miu roquroqu zozotona maka moqaza podeke vei tugu bu korapa roiti vani na Karisito. **6** Nake pana totozo gu mari korapa dogoro kopudigamu ria na miu bangara za mu roiti. Muke vaqera tinoni gu pana miu roiti. Goto na pinauzu tana Karisito za gamu ko

mu roitini pana miu roquroqu zozotona za aza vei za nyoroguani na Tamaza. **7** Mu nabulu qeraqera maka moqaza podeke vei qu korapa nabuluni nake tinoni gu goto na Bangara tu. **8** Mu vakoinonoa gamu za na veveina na Bangara mina vaokotodi na pinia ria na tinoni pana dorudi na dia roiti leadi. Ko bi na pinauzu babi na tinoni taruvatana tu ba pala mina dogoria tugu aza za na dia roiti leadi. **9** Beto gamu na bangaradi ria na pinauzu, za mu vadogorodi tugu na uana leana beto mu nogoto iru gegeretanaria ria na miu pinauzu. Mu vakoinonoa za ani: gamu beto ria na miu pinauzu za maka gu na miu Bangara pa noka ko na Bangara aza zake boka tokatoka kaleni maka tonai za varituti. **10** Ego pana vinaokotona za, gamu mu pasusu vaneqi lao tana Bangara beto pana nana neqi lavatana jola. **11** Mu vazaeria za ria doru zakazava varipera tana Tamaza, ko mu boka turu vangajuria ria na boko vinaturu ikikeredi tana bangaradi na tomete. **12** Ura nake tinoni za koleria na masa na orungu za taqe rajaria gita, goto ria tu na okoto bangabangara na okokoto neqi, na ongongu ikikeredi qari bangara pa kasia guguzu pana totozo rodomo ari, beto ria na ongongu ikikeredi pa vavagalo kota. **(aiōn g165)** **13** Ko za vei aza za mu vazaeria ria doru zakazava varipera tana Tamaza, ko mu boka turua na mua tuturuna pana rane ikikeredi beto tonai mina jola za na varipera nari za muna korapa tugu turu za gamu. **14** Ko vei za mu turu ko mu doko vamaurudigamu vei na beleti za na toa zozotona, beto mu vazae veini na poko za suqusuqutia na raqoraqomiu za na uana tuvizina. **15** Mu soba veini na buti varipera pana nenemiu za na vanaqitina ko muna vareregia na nongoro leana veveina na bule tana Tamaza. **16** Doru totozo mu pogozo veini na naqe za na miu rangerange lao tana Tamaza, ko na rangerange aza za muna boka taleria ria na midi vuruvurungudi tana aza na kutana nikerena. **17** Mu teku soba veini na vasuvasu varipera pana batumiu za na vinazozotona gamu tori tekua tu gamu za na inaalo tana Tamaza, beto mu arua ko mu varoitia za na paranga tana Tamaza aza na benete tana Ongu Tabuna. **18** Doru zakazava ari za mu vatavitini na varavara beto na tepatepa lao tana Tamaza. Doru totozo mu varavara pana varitoka tana Ongu Tabuna. Ko vei beto muna boka roitini gamu za vei aza za muke suvere muma beto muke koroto varavara tokadi ria na tinoni tana Tamaza. **19** Ara ba mu varavara tokaniziu tugu, ko na Tamaza mi vaniziu na paranga mana pojai totonai mana paranga lao tadiria na tinoni, beto make tamatari za tonai ma vakaberia na gigalai golomona za kole pa nongoro leana. **20** Ura na nongoro leana tugu aza za qa turu nyumuni ko qa tapiu taleni ara. Mu varavara tokaniziu, ko ma paranga vaneqini ara za aza vei za pada ko mana ule votu veini za na nongoro leana. **21** Qa nyoroguani ko gamu ba mu gilagilaria doru vavakato veveiqu ara beto na qua roiti. Ko pala i Tukikosi tu mina ule vadigamu doru vavakato ria. Aza za na tavitida gami qerani beto maka nabulu tarangena pana roiti tana Bangara. **22** Ko za vei aza za qa korapa garunu laoni ara tadigamu aza, ko mi vaneqia na bulomiu tonai mina vavakato vadigamu za na veveimami gami. **23** Mari kole somana tadigamu na tamatazi tana Karisito za na bule beto na variroqu za tavitia na rangerange qari lame vei tana Tamaza na Tamada beto na nada Bangara i Jisu Karisito. **24** Na variroqu varialona mi somana kole jola tadigamu dodoru gamu roquroqua na nada Bangara i Jisu Karisito.

Pilipae

1 Ara Paula beto i Timote, gami kori na nabulu ti Jisu Karisito. Na leta ani za qa valaoa tadiria doru tinoni tana Tamaza qari tutia i Jisu Karisito, beto tadiria na tinoni kopu beto ria na tinoni varitokai pa ekelesia pa Pilipae. **2** Na variroqu varialona beto na bule tana Tamaza na Tamada beto na Bangara i Jisu Karisito mi kole somana tadigamu. **3** Ara qa paranga leana jola lao tana qua Tamaza pana doru totozo tonai qa gigalagamu za gamu. **4** Pana doru qua varavara za qa tepatepa vadigamu za gamu doru. Qa tepatepa taviti qera **5** ura podalai tugu pana rane momoe gamu vazozoto ko za kamua koviria za gamu gamu kole somana tokaniziu ara pana vareregena na nongoro leana. **6** Ura qa vazozoto valeania ara za ani, na Tamaza aza za podalaini na roiti leana tadigamu za aza pala minake beto roitini za na roiti leana aza tinganai ko mina kamua na rane mule lame ti Jisu Karisito. **7** Qa izongogamu pa buloqu ara za gamu doru, ko na tuvizina tugu mana roquroqu vaporeveveidigamu ara za gamu. Ko bi vei pana qua tapiu pa ruma varipiuna koviria babi pana qua naqenaqeni beto na paranga vamauruni na nongoro leana, za gamu doru gamu somana tokaniziu ara pana roiti tana Tamaza. **8** Na Tamaza za gilagila valeanaziu nana za ara qa roquroqu vitivitigidigamu na bulo vairoquna na Karisito Jisu za gamu. **9** Ko aza qa varavarani ara za ani: na miu variroqu beto na miu roquna na Tamaza za mike koroto pugele nyonyoani na gigalai beto doru roquroqu tavagigaladi. **10** Ko mu boka viloto vaegoa gamu aza za vavagua jola, ko mu lioso beto muke tajutuni maka sela pana rane mule tana Karisito. **11** Totonai za muna tori tavapugeleni tu na vuana na tuvizi aza na vua za lame vei ti Jisu Karisito, ko na vua mina vabangaria beto mina vatarazaea za na Tamaza. **12** Ego qa nyoroguadigamu ko mu gilagilai gamu, ka viza tavitiqu, za na tapata qa gozororia ara za qarike suqutia goto qari tokani ko qari vareregia tu za na nongoro leana. **13** Ko za tagilagila tadiria doru tinoni sadere pana ruma tana kuta bangara beto tadiria doru tinoni pa guguzu pani za na ginuana qa tapiu ara za ura ara qa nabuluni na Karisito. **14** Beto ko na motadi ria na tavitiqu qari tutia na Bangara za qari tavaneqini za na tapiu taqu, ko koviria za qari vareneni beto qarike pangongoroni za na taraeni na paranga tana Tamaza. **15** Zozoto, ria kaki za qari tarae velavelani na Karisito pana uana konokono beto na varipipiarai, goto ria kaki za qari taraeni na Karisito pana nyorogua leana. **16** Ria qari tarae pana variroqu za qari gilagilai za ara na Tamaza tu za udukuniziu za na roiti naqenaqeni na zozotona na nongoro leana. **17** Ria qari taraeni na Karisito pana uana konokono, nake uana liosona, za qari vei ko mari vatamo vaniziu na tapata ara tonai qa korapa pa ruma varipiuna qari gua. **18** Ko na za na leana za vavotua za vei zara? Ari gu za vei: ae tu zona veveina za taroiti aza, bi pana uana ikikerena babi pana tuvizina, ba na poreveveina gu za na Karisito za tatarae, ko aza za qa qerani ara. Ko, e, mana qera ara, **19** ura qa gilagila valeania ara za aza qa gozoria ara za pala mina vua votuni na inaalo taqu ura gamu gamu varavara tokaniziu beto na Ongongu na i Jisu Karisito za tokaniziu. **20** Na qua kuta nyorogua lavata gu, za kepore maka za ma roitini vei ko ma tavakeani ara. Ko koviria beto vei tugu doru totozo za manake izongo matagutu paranga, ko vei ba toa lalaoqua ba vei ba uke nari za na Karisito za mina tavalavata pana qua toa qa gua. **21** Ura taqu na toa za na Karisito, beto na uke za pore vuana. **22** Ba vei mana toa lalaoqua pana toa tini ara, nari za pala mina boka vua na qua roiti nabuluna na Karisito. Ko qake gilagilai za aza mana mijatia. **23** Ara qa tabako pana varikorapaidi ari kori nyorogua ari. Qa nyorogua vitivitigini ko ba taloiqua pana toa tini ani ko ba lao suvere tavitia na Karisito ura aza za leana jola qa gua. **24** Ba vei mana toa mutu pana toa tini ani za pala mina poreveveina jola za tadigamu qa gua. **25** Ko qa vazozoto valeaniaqua za ani, ko qa gilagilai za pala manake taloi. Pala mana kole tugu suvere tavitigamu gamu doru, ko ma tokani na ijoko zae pana miu toa ko mu qeraqera pana miu rangerange. **26** Ko tonai ma lame kamugamu mule ara, nari za na miu qeraqeraniziu ara mi pugele nyonyoa votu pana miu tutina i Jisu Karisito. **27** Aza za poreveveina jola za mu toani na uana za dogoro garo pana nongoro leana tana Karisito. Ko vei ba lame dogorogamu ba bake suvere tavitigamu goto ba nongorodigamu, ba mana gilagilai ara za gamu gamu turu vamauru pana maka ongongu beto pana maka nyorogua gamu makarai varisori vamauru pana vinazozotona na nongoro leana, **28** beto ma nongorodigamu za muke matagutu ukudi ria qari kanagamu. Ani za na vinagilagila za mari tapipiara ria goto gamu za pala muna taalo, ko na Tamaza tu mina vagore votua ani. **29** Ura gamu tu za tori vadigamu tu na Tamaza za na varivana nabuluna na Karisito, ko nake makana vei ko muna vazozotoa gu aza goto muna somana gozoro taleni tugu vei na vitigi aza. **30** Gamu korapa gozororia gamu za ria tugu na tapata

perangaina gamu batiria qa lugeria ara beto ko koviria gamu nongorodi mutugu qa gozororia ara.

2 Ko na tutina na Karisito za variovulu, na variroqu tana za vamanotogamu, na Ongu Tabuna za vavaburogamu, beto gamu izongia za na variroqu pa bulo beto na roquroqu nyorogua varitokai. **2** Ko za vei za koviria mu makarai pana roquroqu leana, mu izongia maka variroqu, mu makarai pana nyorogua tuvizina beto mu maka pana roverove, ko mu vaokotia za na qeraqera taqu. **3** Muke roitini maka za pa uana mumuino babi pana uana vavalavatai goboro, goto pana zona vapekai za ria tu na goto tinoni za mu roquroqu vaporeveveina joladigamu makamiu. **4** Nake miu nyorogua gu makamiu za mu kole dogoro kopuni, goto na nyorogua tadiria na goto tinoni tugu vei. **5** Aza mu izongia pana miu roquroqu gamu za na uana ani aza za tori izongia tu na Karisito i Jisu. **6** Aza za izongia na tinamaza tana Tamaza, ba zake dogoro nyoroguani ko bi aru tamania aza za na makarai maka tavitia na Tamaza. **7** Goto za vakobakoba muleni makana, ko za tekua aza za na uana ninabulu tana nabulu. Ko za peluku vei na tinoni, ko za tabata vei tugu na tinoni aza. **8** Za vapekai muleni makana aza ko za tuti vapekai kamua na uke-e, aza na uke varivakeana pa korosi! **9** Ko za vei aza na Tamaza za ovulu zaeni pa nulu vavagalo aza, beto za vani na izongo za ululu joladi doru izongo. **10** Ko pana valavatana na izongona i Jisu, za mari opo gore todongo vatarazaea za ria doru pa noka, ria pa kasia guguzu, beto ria pa kauruna na kasia guguzu, **11** beto ria doru mari ule votuni za na Bangara i Jisu Karisito mari gua. Ko mina tavatarazae za na Tamaza na Tamada. **12** Ko za vei za, ka viza qua baere leana, gamu za doru totozo gamu vatabe, nake kilu makana gu tonai qa suvere ara goto koviria tugu vei totonai qake korapa suvere tavitigamu ara, ko mu roiti votuni na miu inaalo pana miu vapekai beto pana matagutu. **13** Ura na Tamaza tu za aza za korapa roiti tadigamu ko mu nyoroguani beto mu boka roitini na nana nyorogua leana. **14** Doru miu roiti mu roitidi za muke vatavitidi na qumiqumi beto na varitoke, **15** ko muke tajutuni maka sela beto mu suvere lioso vei na koburu liosodi tana Tamaza. Ria na zazae tinoni ari qari tuturu duviduvili beto qari lulasa, ko tadiria na tinoni ari za gamu mu tolanga vei na seru pana kasia guguzu. **16** Mu aru alakani na paranga toana. Ko muna vei gamu za, ara mina kolenana na qua ginugua ko mana kemaradigamu za gamu tonai mina mule lame na Karisito. Ura pala mina tabata votu tonai za ara qake abutu vanyata beto qake pavu tale goboro. **17** Ba nake zavana ara vei mana tavuva vei na kolo vavavuina pana vavavavuina beto pana roiti nabulu aza za vuani na rangerange tadigamu, ba ara qa qera beto mana makarai qera tavitigamu za gamu doru. **18** Ko gamu ba mu qeraqera, beto mu makarai qera tavitiziu ara. **19** Ego pana qua roverove neqina tana Bangara i Jisu za pala manake oriavo garunu laoni ara tadigamu i Timote, ko ara ba mana tavamanoto tonai mana gilagilai tana na veveimiu gamu. **20** Ura kepore mule za maka goto tinoni bi izongia na bulo variroqu vei qa izongia ara goto i Timote gu beto aza ba za kole tugu roquroqu takulangadigamu za gamu. **21** Ria doru tinoni qari suvere tavitiziu ara za qari korapa nyaqo tutia gu na dia tapatiana makadi gu, nake tapatiana ti Jisu Karisito. **22** Goto na uana tarangena ti Timote za gamu gilagila valeaniamiu aza, ura aza za vei na koburu za veiniziu na tamana ara ko za nabulu tavitiziu pana vareregena na nongoro leana. **23** Ko aza za qa rove valeania pala mana garunu laoni pa liguna mana dogoro valeanaria mae ae mari toga vei ria na zakazava qa korapa gozororia ara. **24** Ba qa vazozotoa ara na Bangara za ara makaqu tugu manake oriavo lao kamugamu za gamu. **25** Ba qa rove vaporeveveinaia za ma garunu laoni mae ara tadigamu i Epaporoditasi, na tavitida, na nabulu za makarai roiti tavitiziu ara beto za varene tavitiziu, goto pana kalena tadigamu za na tinoni tagarununa aza ko za tokaniziu ara tonai za ivuluniziu doru maka za. **26** Aza za kulikuli vitivitigidigamu za gamu doru beto za takulanga tugu vei ura za gilagilai za gamu ba gamu tori nongoroni tu za mo pa vizari. **27** Ura za vaia mae na mo ko tata zozoto tugu bi gojo aza. Ba na Tamaza za roquroqu tokani aza, beto ko nake aza gu makana za roquroqua goto ara tugu vei, ura keta mari varitakoi tugu lalaodia za na takulanga taqu za gua. **28** Ko za vei aza za qa ngalingali garunu laoni ara za aza, ko gamu mu qera mule tonai mu batia aza beto ko ara ba mi ivuluniziu na takulanga qa gua. **29** Ko mu vakamu valeania pana qeraqera tana Bangara aza beto ria na tinoni veveidi ari za mu pangagadi, **30** ura pana laena na roiti tana Karisito za tata gozoria aza na uke beto zake pavu roqu muleni aza za nana toa makana, ko za vaokoto vaniziu tu aza za na varitokai gamuke boka vaniziu gamu.

3 Na qua paranga betobetona za, ka viza tavitiqu, mu qeraqera pana miu kole maka tana Bangara. Na ginuana qa maka kuti liguria mule ria na zakazava gamu tori gilagilariamiu tu gamu, za nake vei ko qa udapelu gu qa vei za goto aza tugu za na vaturu

vamaurumiu gamu aza. **2** Mu balaudi ria na sie ngangangguludi rari! Mu balaudi ria na tinoni roiti ikikeredi! Mu balaudi ria qari moge pale na vuliti tini! **3** Ura gita tu za na tinoni tapobeda zozoto, gita taqe nabulu vatarazae pana Ongonguna na Tamaza, taqe kemakemarani na Karisito Jisu beto nake zakazava qari taroiti pana peguruna na tini taqe vatogazani za na nada totoravuzu. **4** Ara ba pada mana boka totoravuzuria gu vei ria na zakazava qa roitidi pana toa tini. Vei maka goto tinoni bi rovea za mina boka totoravuzuria ria na roiti pana toa tini bi gua, nari za ara za pada ko mana boka vaqavaqata vajolaqua zozoto. **5** Ara qa tapobe tonai na vesu ranequ gu, na podoqu tadiria na puku tinoni Izireli, na lame veiqu pana butubutu ti Benijimani, beto na podo Hiburu tadiria na Hiburu ara. Pana kalena na kopuna na Vavanau, ara za maka Parese. **6** Pana kalena na ngalingalini na roiti tana Tamaza, ara za qa komiti vikevikeria na ekelesia. Pana kalena na tuvizi aza za koko vei pana tuti pulisina na Vavanau, ara za qa liaburu zozoto. **7** Ba ria doru zakazava qari poreveveina jola taqu perangaina, za ria tugu ari za koviria qa dogoro veidi na ikika ura qa batia na Karisito. **8** Ba nake aza gu makana za! Koviria za doru zakazava za qa dogoro veidi na ikika tonai qa dogoro varitotoni na poreveveina jola na gilagilana na Karisito Jisu na qua Bangara. Na laena i Jisu za qa vaikikaria ara za doru zakazava ko qa dogoro veidi na galegale paji nyabo vuvuzudi, ko qa izizongoni na Karisito, **9** beto aza za izongoziu ara. Ko koviria nake qua tuvizi makaqu, aza za koko lame vei pana tutina na Vavanau ti mosese, za qa izongia, goto aza tu na tuvizi za koko lame vei pana rangena na Karisito, aza na tuvizi tana Tamaza za lame vei pana rangerange. **10** Ko aza gu qa nyorogua gilagilai ara za na Karisito beto na neqina na nana turumule qa gua beto na somana gozorodi na vitigi tana, ko mana soga vei aza pana uke tana, **11** ko, ae bi zona vevei aza, za ara ba mana tavaturu mule tugu pana uke qa gua. **12** Nake vei ko ara qa tori tekua tu babi qa tori vaokotoria tu za. Goto ara za qa korapa abutu nono lao gu ko ma aru tamania qa gua za aza za tori aru tamananiziu tu na Karisito Jisu. **13** Ka viza tavitiqu, ara makaqu qake rove veiniziu qa tori aru tamania tu za na pinia aza. Goto aza qa roitini ara za, ria na zakazava pa liguqu za qa roqu muma paledi ko qa kaqama laoria ria tu na zakazava pa moequ. **14** Ko na vinabetobetona za qa abutu nono laoa ko ma aru tamania za na pinia aza qa gua, ko na pinia aza za na kuku tana Tamaza zae vei pa noka ura qa rangea i Jisu Karisito. **15** Ko gita doru taqe matua za ta toani na uana vei ani. Ba vei kaki gamu bi goto na dia uana, za na Tamaza tu pala mina vakabere vadigamu. **16** Ba padana vei taqe tori teku vatogai tu, za ta makarai rerege gu pana maka zona. **17** Ka viza tavitiqu, mu makarai dogoro tutiziu ara. Beto mu dogororia ria qari rerege vei aza gami vadogorodigamu gami. **18** Qa tori pojadigamu tu na totozo qari jola rari ani, ko koviria qa pojadigamu mule taviti oni kolo mataqu ani: koledia ria na tinoni qari kanai za na nongorona na korosi tana Karisito. **19** Ria na tinoni ria za na dia vinaokotona za mari tapipiara gu, na dia tamaza za na nyorogua gu tana iapadi, beto qari vaqatani za aza vei bari boka keani. Na dia roquroqu za pugelia na nyorogua ikikeredi tana kasia guguzu. **20** Goto gita na nada guguzu suvesuverena za pa noka tu, ko taqe korapa adono kulikulini gita za na nada inaalo, na Bangara i Jisu Karisito, mina koko vei ketakoi. **21** Aza za mina sogai na nada tini munyalana ko mina sogani na tini kilakilangana tana. Aza mina roitini za na roiti ani pana nana neqi mina aru varikamudi doru zakazava pana kauruna nana neqi makana.

4 Ko za vei za, ka viza tavitiqu, gamu za na baere leana taqu beto qa manogai kulikulidigamu ara. Gamu za na qera beto na vasuvasu vinasari pinia taqu, ko mu turu paragaza tana Bangara za gamu, ka viza baere leana. **2** Qa tepa vitivitigia ara i Iudia beto qa tepa vitivitigia ara i Sunituke ko ari kori reko ari za mari makarai pana dia roquroqu beto na dia suvesuvere tutina na Bangara. **3** E, ko ara qa tepaigo tugu vei ao, na tinoni qu varitokai valeanani na pogozo mamata, ko mu tokadi ari kori reko ari ko mari varivamomozo. Ari kori reko ari za qari makarai roiti viviva tavitiziu ara pana vareregena na nongoro leana, beto vei tugu i Kelemeniti beto ria doru qari makarai roiti tavitiziu ara, ria na izongodi za takuti pana buka za kolea na izongodi ria qari izongia na toa. **4** Mu qeraqera doru totozo pana miu somana tana Bangara. Ma maka pojai mule: Mu qeraqera! **5** Mu vatadogorodi tadiria na doru tinoni na miu valeana lao tana goto tinoni. Na Bangara za tata na mule lamena. **6** Muke takulanga goboroni maka za, goto na veveina doru maka za za mu vanongoroni na Tamaza ria na miu nyorogua pana miu varavara beto pana miu tepatepa za mi tavitia na paranga leana. **7** Ko na bule tana Tamaza, na bule za ululu joladi doru gigalai, mina vasare vamanotia na bulomiu beto na roqumiu pana tutina i Jisu Karisito. **8** Na vinaokotona, ka viza tavitiqu, ari ria na uana tavagigala leadi beto qari tatavaragua, ko ria za mu vakoleria pana roqumiu: aza za zozoto, aza za tapangaga, aza za tuvizi, aza za

lioso, aza za bata lea, beto aza qari rove valeania ria na tinoni. **9** Beto ko ria na zakazava gamu gigalaidi, gamu tekudi, gamu nongorodi, beto gamu batidi taqu, za mu roitidi. Ko na Tamaza bule mina vavaburogamu za gamu. **10** Ara qa qeraqera vitivitigini pana qua kole maka tana Bangara za gamu koviria tu na miu roquroqu lame taqu za tutugu soga mule. Zozoto, gamu kole roquroquziu tugu gamu, ba gamuke boka batia maka lolomo leana ko bu vabatiniziu. **11** Keta mu rovea za varivasevi gu za paranga vei zara keta muguniziu, ura ara qa tori siranani tu za bi ae bi leana vei babi ikerena vei za na suvesuvere ba ara za qake nyoroguani mule maka za. **12** Qa gilagilaiqua tugu ara za ae za vevei tonai za qaqa varivasevi na tinoni, beto qa gilagilaiqua tugu ara za ae za vevei tonai za izongo vapugele nyonyoa na tinoni. Ara qa tori lugea tu ko qa sirana valeanani za bi ae suvesuvere veveina, bi na totozo pote babi na totozo burana, bi na totozo pugele nyonyoa babi na totozo ivulu varivasevi. **13** Pana neqi tana aza za vaniziu na neqi za ara qa boka taleria gu za doru maka za. **14** Ba na roiti leana za gamu roitini gamu ko gamu somana tokaniziu pana qua totozo tapata. **15** Ko gamu pa Pilipae makamiu ba gamu gilagila valeaniamiu za pa podapodalaina totonai za koni tatarae tadigamu na nongoro leana tonai qa taloi pa Masidonia ara, za kepore maka ekelesia bi somana tavitiziu ara pana iana beto na tekuna na varivana, goto gamu gu. **16** Ura tonai tu qa suvere pa Tesalonika ara ba gamu nake maka totozo za gamu garunu lameni za na miu varitokai tonai za keporeniziu ara. **17** Nake vei ko qa korapa nyaqoa ko mu iaziu gamu qa gua za, goto ara qa korapa nyaqoa za na vuana aza mi tanguti tamo lao tadiria na miu roiti leadi gamu roitidi. **18** Ko ara qa tori tekuria tu doru maka za ko koviria qa pugele nyonyoa! Qa tori teku vakarovoria tu pana ti Epaporoditasi ara za na varivana gamu valame vaniziu gamu. Ko koviria za pugele nyonyoaziu na varivana. Na varivana ari za qari vei na varivana omanga leadi, na vavavui qari garo beto qari vaqera vitivitigia na Tamaza. **19** Ko ria doru maka za gamu ivuludi za na qua Tamaza mi vapugeledigamu na nana izizongo lavata za kole tana Karisito Jisu. **20** Na Tamaza na Tamada mi tavalavata beto mi tavatarazae ko mi kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)** **21** Mu pojadi na qua roquroqu tadiria doru tinoni tana Tamaza qari tutia i Jisu Karisito ketakoi. Ria na turaqu qari tutia na Karisito qari korapa suvere tavitiziu ara ari qari garunu laoni na dia roquroqu tadigamu. **22** Ria doru tinoni tana Tamaza pani za qari garunu laoni na dia roquroqu, vei tugu ria qari roiti pana ruma ti Siza na kuta bangara. **23** Na variroqu varialona tana Bangara i Jisu Karisito mi somana tadigamu.

Kolosi

1 Ara Paula, pana nyorogua tana Tamaza qa tinoni tagarunuqu tana Karisito i Jisu, beto i Timote na taida. **2** Na leta ani za lao tadigamu pa Kolosi, gamu na tinoni liosomiu beto na tinoni tarangemiu pana miu tutina na Karisito. Na variroqu varialona beto na bule tana Tamaza na Tamada mi somana tadigamu. **3** Gami za doru totozo gami paranga leana lao tana Tamaza na Tamana na nada Bangara i Jisu Karisito totonai gami varavara tokadigamu gamu, **4** ura gami nongorodi gami za na veveina na miu rangerange tana Karisito i Jisu beto na miu vairoqu lao tadiria na tinoni liosodi tana Tamaza. **5** Na miu rangerange beto na variroqu ari za qari pidoko votu pana miu adono ngalingalina aza za korapa takopu valeana vadigamu pa noka, ko na adono ngalingali aza za perangaina gamu nongoroni gamu totonai gamu nongoria na zozoto za kole pa nongoro leana **6** za lame kamugamu gamu. Za korapa vua beto za korapa rerege pa doru kota pa kasia guguzu za na nongoro leana aza, ko tadigamu ba za korapa tugu vei aza podalai vei tu na rane gamu nongoroni ko gamu gilagila valeania gamu za na variroqu varialona tana Tamaza za tatarae pana zozoto. **7** Ko na variroqu varialona tana Tamaza ani za gamu tori nongoro vakarovia tu gamu ti Epaparasi, maka tinoni leana za makarai nabulu tavitigami gami, beto maka tinoni roiti tarangena tana Karisito za tokadigami gami, **8** beto aza za ule vadigami gami na veveina na variroqu za vadigamu na Ongu Tabuna gamu. **9** Ko vei za gami za podalai tugu na rane gami nongoroni na veveimiu gamu, nari za gamike nogoto varavara tokadigamu beto gami tepatepa vadigamu za gamu ko na Tamaza mi vapugeledigamu na gigalaina na nana uana tonai muna izongia gamu za na tavagigala beto na vinakabere tana Ongu Tabuna. **10** Ko mu boka toani gamu za na toa za garo beto za qerani na Bangara, ko mu vuani doru roiti leana beto mu ijoko pana miu gigalaina na Tamaza. **11** Beto ko mu tavaneqi pana doru neqi tinamaza tana ko mu vangajuria na tapata beto muke kilasa munyala. Pana qeraqera **12** mu paranga leana lao tana Tamada aza za vasomana izongodigita na kobuna na izizongo za vatana vadi ria nana tinoni qari suvere pa kabere. **13** Aza za na Tamaza za alogita pana neqi tana rodomo ko za vakarovogita pana binangara tana Tuna aza za roquroqua, **14** na Tuna aza za ruvatagita ko qari taleozo ria nada sela. **15** Na Tuna aza za na kirena na Tamaza paena, na podo moedi doru vinapodaka. **16** Ko pana Tuna za vapodakadi na Tamaza za doru zakazava pa noka beto pa pezo- ria na zakazava tabatadi beto na paedi, ria na okokoto neqi beto na bangabangara, ria qari totoli beto ria qari poredia viva. Doru zakazava za vapodakaria na Tuna, ko qari podaka vani aza. **17** Na Tuna za tori suverenana tu tonai qari oqoro podaka doru maka za, ko aza tugu za aru varikamudi doru zakazava. **18** Na Tuna za na batuna na ekelesia, aza na tinina aza. Aza za na podapodalaina, na podo moe za turu mule pana uke, ko aza za momoedi doru zakazava. **19** Ura pana nyorogua leana tana Tamaza za kolea na tinamaza pugelena za na Tuna, **20** ko pana Tuna aza za varipuku tari laodi tana makana aza doru zakazava. Na orunguna aza za nyoa pa korosi za varibuledi doru zakazava pa pezo beto pa noka. **21** Na totozo qari jola lao rari za gamu tapikata vazou pale ko gamu kanai gamu za na Tamaza, ko na miu roquroqu beto na miu roiti qari galegale ikeredi. **22** Ba koviria pana ukena na tinonina na tinina na Karisito za na Tamaza za varipuku tari muledigamu za gamu, ko gamu turu pa moena makana aza na tinoni madimiu, na liosomiu, beto na tinoni kepore miu pake. **23** Ko gamu ba mu aru tamania na rangerange, ura gamu tori tavatogaza vamauru valeana tu ko gamuke tavakanoko pana adono ngalingalina gamu izongia tonai gamu nongoria na nongoro leana. Ko na nongoro leana aza za za tatarae pa doru kota pa kauruna na noka, ko na nongoro leana aza za qa nabuluni ara Paula. **24** Ego qa qerani ara ria na tapata qa gozoro taledigamu gamu ko ria na vitigi za oqoro vaokotoria na vitigi tana Karisito za qa vaokotoria pana tiniqu ko qa gozoro vani na ekelesia, aza na tinina na Karisito. **25** Na ekelesia aza za qa tamijatani ara ko qa nabuluni pana roiti poreveveina tana Tamaza, aza na roiti poreveveina za vaniziu aza ko ma vagore votua ara za na paranga tana Tamaza ko mi tokadigamu za gamu za gua. **26** Ko aza tugu na paranga tana Tamaza ani za na nongoro golomona za kole golomo pana totozo beto pana zazae tinoni qari jola lao rari, ba koviria za vabola votua aza tadiria nana tinoni. **(aiōn g165)** **27** Ria za na Tamaza za nyorogua vagilagiladi za na vagizo poreveveina beto na varivagabarana jola na nongoro golomona ani za tadiria na tinoni karovodi tugu vei. Na nongoro golomona aza za ani: na Karisito za kole pa bulomiu, aza na adono ngalingalina pala muna somana izongia na toa vavaguana tana Tamaza. **28** Ko aza za na Karisito gami korapa vaqavaqatani gami tadiria doru tinoni. Doru bokaboka gami varoitiria ko gami paranga vabalauria doru tinoni beto gami

vagigalairia doru tinoni, ko mari turu vei na tinoni matuadi tana Karisito tonai mari turu pa moena na Tamaza doru tinoni gami gua. **29** Ko za vei za qa pavu tale varipera vivivani ara za na viva tana aza za korapa roiti vaneqi viviva taqu.

2 Ara qa nyoroguani ko mu gilagilai gamu, za ara qa gozoro taleni tapata za na tokamiu gamu beto ria na tinoni pa Laodikeia beto ria doru qari oqoro batiniziu na matadi, **2** ko na bulodi mari tavaneqi beto mari taaru varikamu pana variroqu, ko tonai mari tekua ria za na gigalai zozotona nari za mari izongia ria za na vinazozoto neqina. Pana zona vei ari za mari gilagilaia ria za na nongoro golomona tana Tamaza, ko na nongoro golomona aza za na Karisito gu. **3** Tana Karisito qari takopu ria doru izizongo tavagigala beto na gigalai. **4** Na ginuana qa pojadigamu ani za vei ko ria na tinoni marike toka vapirudigamu na dia paranga varivasianadi. **5** Ura na tiniqu zake korapa suvere tavitigamu tugu za gamu, ba na qua roquroqu za korapa tugu suverenana tadigamu. Ko qa qera vitivitigi ara tonai qa batia ara za na toa varigozoraina tadigamu beto na miu rangerange purana za kole tana Karisito. **6** Ego gamu tori izongia tu gamu za na Karisito i Jisu na Bangara, ko koviria mu toani za na uana garona tana. **7** Mu bagere vakori beto mu turu vamauru tana, beto mu turu vamauruni na miu rangerange vei aza gamu tavagigalaini, beto mi pugele nyonyoagamu na paranga leana. **8** Mu vabalau keta mari toka vapinauzudigamu na dia gigalai kobakobadi beto na nyonyoravadi. Na gigalai vei ari za qari koko lame vei pa uana tututi tadiria na tinoni gu beto na varivagigalai gobogoborodi veveina na kasia guguzu gu za ari, goto nake koko veidi tana Karisito. **9** Ura tana Karisito za kole tinoni za na pugelena na toa tinamaza. **10** Ko gamu za gamu tekua na toa pugelena tonai gamu tekua aza, aza za kole ake are tadiria doru ongongu qari bangara beto tadiria za poredia neqi. **11** Tonai gamu tekua aza za gamu tapobeni gamu za nake pobe za roitini na lima tinoni, goto na pobe za ulu paleni tu na toa za kolea na neqi tana sela, ko na pobe aza za na Karisito tu za roitini. **12** Ura gamu tagolomo tavitia na Karisito za gamu totonai gamu tapaputaiso beto totonai tugu za gamu tavaturu mule tavitia aza totonai gamu rangea gamu za na neqi tana Tamaza, aza za vaturu mulea pana uke na Karisito. **13** Totonai gamu korapa tinoni ukemiu pana sela beto pana tinimiu zake tapobe gamu, na Tamaza za makarai vaturu mule tavitidigamu na Karisito za gamu. Aza za taleozodi ria dorudi nada sela, **14** za jiraka piara pale aza za na pepa kutina na nada lipulipu za turu kanagita tavitia ria na vavanaudi na lipulipu, ko za teku varijo paleni za na pepa kutina na lipulipu ani ko za pata paleni pa korosi. **15** Za ujolo vagalegale paleni na dia neqi ria na ongongu poredia neqi ko qari bangara, beto za vakilasa vakekearia pana varikamu beto za toka veidi na kana tavakilasadi. **16** Ko za vei za gamu muke vamalumia mule na goto tinoni ko mi pitunigo na tekutekuna beto na buku, babi pana kalena na rane poreveveidi, na popu korega, babi na rane Minyere. **17** Ria na zakazava ari za na ongudi gu ria na zakazava qari tuti lame liguligu, goto na tinonina za na Karisito tu. **18** Mu vabalau keta kaki mari teku vakenidigamu na miu pinia ria qari tekunidia qeraqera za na vapekai muledi makadi beto na vavatarazaedi ria na mateana. Na tinoni vevei ria za qari vaqavaqatadi na dogodogoro qari batiria, beto kepore laona za na roqudi za vavalavataini na roquroqu goborodi, **19** beto qarike aru tamana vamauru tana Karisito. Na Karisito za na batuna na ekelesia, ko aza za vatekutekua za na tinina beto za aru varikamudi pana ia varivarijokadi ria na okokoto kobukobu tini ko na tini za ijokoni za na ijoko tana Tamaza. **20** Gamu tori uke tavitia tu na Karisito ko gamu tori taruvatadi tu ria na varivagigalai gobogoborodi veveina na kasia guguzu za gamu. Ko ae za vei za kale pu korapa tu toani gamu za na toa kasia guguzu ko gamu korapa tu tutiria ria na vavanau vevei ari, **21** "Muke arua ani! Muke gani podekia aza! Muke uliria rari!"? **22** Na suqutu ari za na veveidi gu na zakazava qarike oriavo ikeredi tonai qari tateku, beto na vinaturu beto na varivagigalai tadiria na tinoni gu za ari. **23** Qari dogoro vei na gigalai tuvizidi za ari ura qari nyoroguani na vatarazae neqina, qari dogoro vapekai muledi makadi, beto qarike memeni na tekutekuna na tinidi. Ba na vavanau ari za qarike boka tokani na tinoni ko mina aru muledi ria na nana nyorogua ikikeredi.

3 Ko gamu tori makarai turu mule tavitia tu na Karisito za gamu, ko za vei aza za mu nyaqoria gamu ria tu na zakazava pa nulu ketakoi za tavanyumu na Karisito pa kale matuana na Tamaza. **2** Mu roqu totodi ria na zakazava pa nulu, nake zakazava pa pezo. **3** Ura gamu tori uke tu za gamu, ko koviria tana Tamaza tu za korapa golomo tavitia na Karisito za na toa tadigamu. **4** Ko tonai mina bola votu na Karisito, aza na toa tadigamu, nari za gamu ba muna somana bola votu tavitia tugu aza ko muna somana izongia gamu na nana malakapi. **5** Ko za vei za mu vaukeria ria na nyorogua tana kasia guguzu qari kole

pa miu toa, vevei na aru vabosi, na roiti valulasa, na nyonyorogua vavabosi, na nyonyorogua ikeredi, beto na izizongo mumuino zakazava- ura na mumuino izizongo za na vatarazaena na tamaza sekesekena. **6** Ria na toa lulasadi ari za korapa lameni na korakora tana Tamaza tadiria qarike vatabea aza. **7** Perangaina gamu ba gamu somana tutiria tu za na toa vevei ari tonai gamu toadi za na toa lulasadi vei ari. **8** Ba koviria za mu loi paledi gamu ria dorudi na roiti ikikeredi ari: na varikuo, na varikorakora, na variikerai lao lame, na varipoja vikevikere, beto na vokele goborodi na paranga qarike garo. **9** Muke varisekeseke lao lame, ura gamu tori ulu vagore paleni tu gamu za na toa leluna beto doru nana uana ikikeredi **10** beto ko gamu tori vazaea tu gamu za na toa koregana aza za korapa tasoga vakorega ko mu izongo vagilagila valeania gamu za na kirena aza za vapodakia na toa koregana. **11** Ko pana toa koregana ani za kepore za na tinoni karovodi babi na tinoni Jiu, na tapobedi babi nake tapobedi, na tinoni karovodi, na tinoni pirudi, na pinauzu babi na tinoni taruvatadi; goto doruna za na Karisito gu beto na Karisito gu za kole tadiria doru. **12** Na nana tinoni tamijatana na Tamaza, na liosomiu beto za roquroqugamu aza za gamu. Ko za vei aza za mu toani gamu za na toa variroqu, na valeana lao tadiria na tinoni, na vapekai mule, nake sasuru goborori a ria na tinoni, beto na adono vamomozo. **13** Mu dogoro vajola pale na sela tana goto tinoni beto mu makarai varivataleozae vei bi kolenana za kaki variparaparanga pa varikorapaimiu. Na Bangara za taleozodigamu za gamu ko gamu ba mu taleozoni tugu na goto tinoni. **14** Tadiria doru uana ari za mu vaokoto laoni za na variroqu, aza za aru varigozorai valeadi doru zakazava. **15** Na bule tana Karisito za mi totolini na bulomiu, na bule aza na ginuana za kukudigamu na Tamaza ko gamu makarai maka tinoni. Ko mu paranga leana lao tana Tamaza. **16** Na paranga tana Karisito mi toa masuru valeana tadigamu, tonai gamu varivagigalai beto gamu paranga varivabalau pana uana tavagigala, beto tonai gamu kera paranga leana laodi tana Tamaza pa bulomiu ria na kera vatarazae, na kera lotu, beto na kera madidi. **17** Beto doru roiti muna roitidi, bi pana paranga babi pana uana, za mu roitidi pana izongona na Bangara i Jisu beto mu paranga leana lao tana Tamaza na Tamada ura na tinoni tana Karisito za gita. **18** Gamu na reko tiolata, mu tuti vapekai ria na marenemiu ko mu toani aza vei za garo pana tutina na Bangara. **19** Gamu na marene tiolata, mu roquroquria ria na maqotamiu ko muke koti sasasururia. **20** Gamu na koburu, mu vataberia pana doru zakazava ria na tinamiu na tamamiu, ura aza za na uana za vaqerai na Bangara. **21** Gamu na tamadi, za muke vatavatagigiriria ria na tumiu, ura muna veidi za pala mari munyala pana dia podepodeke. **22** Gamu na pinauzu, mu vataberia pana doru zakazava ria na miu bangara pana toa tini. Nake tonai gu qari korapa dogoro kopudigamu za muna roiti valeana ko vei ko bari qeradigamu ria na tinoni bu gua, goto mu roiti pana bulo kaberena beto mu pangagani za na Bangara. **23** Doru roiti gamu roitidi za mu roiti valeadi pana bulo leana, vei gamu korapa roiti vadi nake tinoni goto na Bangara tu. **24** Ura gamu tori gilagilai tu gamu za na Bangara tu mina vadigamu za na pinia aza za kopu vadi ria nana tinoni. Na Bangara na Karisito tu za gamu korapa nabuluni gamu. **25** Ura na tinoni za roitini na roiti ikikeredi za mina tavakilasani tugu aza ria na roiti ikikeredi za roitidi, ura na Tamaza zake tokatoka kaleni maka tinoni.

4 Gamu na bangara, mu vadogorodi aza za tuvizi beto za pada ria na miu pinauzu, ura gamu gilagilaimiu za gamu ba za korapa suverenana pa noka za na miu Bangara. **2** Mu aru tokatokai na varavara, mu suvere gelegele pana varavara beto mu vasomanani na paranga leana. **3** Gami ba mu varavara tokadigami tugu vei, ko na Tamaza mi revanga vadigami na atakamana tana paranga ko mami boka vaqavaqatani gami za na nongoro golomona na veveina na Karisito, aza na nongoro za qa tapiu taleni ara. **4** Ko mu varavara tokaniziu ko ma vakabere valeania ara za na nongoro golomona aza, aza vei za pada ko mana parangani ara. **5** Mu toani na toa tavagigalana tonai gamu suvere tavitiria ria qarike vazozotoa na Karisito ko mu aloa na totozo. **6** Na miu vokele paranga za mi vavagua doru totozo beto mi lingilingi, ko mu gigalai oeria na oe tuvizina lao tadiria na goto tinoni. **7** Doru vavakato veveiqu ara za pala i Tukikosi tu mina ule vadigamu. Aza za na tavitida gami qerani, na nabulu tarangena, beto za somana nabulu tavitigami gami pana roiti tana Bangara. **8** Aza za qa garunu laoni ara tadigamu, ko mu gilagilai gamu ae gami korapa veveimami gami ko mi tavaneqi na bulomiu. **9** Na tinoni za lao tavitia aza i Onesimasi, aza maka miu tinoni tugu gamu, na tinoni tarangena beto gami ba gami qerani aza. Ari kori za pala mari vavakato vadigamu za doru zakazava na veveimami gami pani. **10** I Arizitakosi, aza za korapa tapiu tavitiziu ara, za valaoa nana roquroqu lavatana tadigamu za gua. Beto vei tugu i Maka na taina vakarovo i Banabasi. Ko na veveina i Maka za gamu tori tekua tu za na garunu veveina

aza, ko vei mina lame kamugamu nari za mu vakamu valeania. **11** I Jisu, maka izongona i Jasitasi, ba za garunu laoni tugu nana roquroqu lavatana tadigamu. Ari gu ria na tinoni Jiu qari vazozotoa na Karisito beto qari makarai roiti tavitiziu ara ko mi tavalame na binangara tana Tamaza. Ko qari vamanotoziu ara ria ari. **12** I Epaparasi, aza maka miu tinoni tugu gamu beto na nabulu tana Karisito i Jisu, ba za valaoa nana roquroqu lavatana tadigamu. Doru totozo za varipera vivivadigamu ko mu turu vamauru vei na tinoni matuamiu beto ko mu tavapugeleni doru nyorogua tana Tamaza za gua aza. **13** Ara qa batia ko mana boka pojadigamu gu za aza za roiti ngalingali vadigamu gamu beto ria na tinoni pa Laodikeia beto pa Hierapolisi. **14** I Luke, na dokita vavaguana tadigami, beto i Demasi qari garunu laoni na dia roquroqu lavatana tadigamu. **15** Mu vakarovia na mami roquroqu lavatana tadiria na tinoni tana Karisito pa Laodikeia beto ti Numipa beto na ekelesia qari varikamu pa ruma tana. **16** Pa liguna muna tiroa gamu za na leta ani nari za mu vajola laoa ko mari tiroa mule ria na ekelesia pa Laodikeia. Beto gamu ba muna tiroa tugu vei za na leta mari vajola lamea ria na tinoni tana Karisito pa Laodikeia. **17** Beto ari muna poja veini i Akipasi, “Ao mu vaokoto valeania za na roiti ninabulu za vanigo na Bangara,” muna guni. **18** Ara, Paula, qa kutini pa limaqu makaqu za na qua roquroqu lavatana ani. Muke mumani za ara za qa korapa tapiu. Na variroqu varialona mi vavaburogamu za gamu.

1 Tesalonika

1 Ara Paula, beto ari Silovanozi i Timote. Na leta ani za lao tadigamu na ekelesia pa Tesalonika, gamu za izongogamu na Tamaza na Tamada beto na Bangara i Jisu Karisito. Na variroqu varialona beto na bule mari somana tadigamu. **2** Gami za doru totozo gami paranga leanani tana Tamaza za na veveimiu gamu doru beto ko gamike nogoto gigalagamu pana mami varavara za gamu doru. **3** Tonai gami varavara lao tana Tamaza na Tamada za gamike koroto roquria za ria na miu roiti leadi gamu roitidi ura gamu totoravuzia na Tamaza, na miu ngalingali za vuani na toa variroqu, beto na miu turu vangaju tonai gamu adono geleni gamu za na mule lame tana nada Bangara i Jisu Karisito. **4** Ka viza tavitimami lelea, gami vagilagilai gami za na Tamaza tu za mijatagamu ko na nana aza beto za roquroqugamu na Tamaza za gamu. **5** Ura na nongoro leana tamigami zake lame tadigamu pana paranga galegale gu, goto za lame tavitia tu na neqi varivagabaradi, za somanani na Ongu Tabuna beto na mami vinazozoto korina. Gamu tori gilagilaimiu tu gamu za na ae toa veveina gami toani gami tadigamu ko mami tokadigamu za gamu gami gua. **6** Ko gamu gamu toa tutia gamu za na toa gami toani gami beto na Bangara, ko gamu gozoro taleni tu zoku tapata za na teku vakatapana na nongoro ba gamu tekuni tugu pana qeraqera tana Ongu Tabuna. **7** Ko gamu za maka dogodogoro tutina tadiria doru tinoni rarange pa Masidonia beto pa pikata guguzu pa Akaia. **8** Ko na nongorona na Bangara za koko lame vei tadigamu ko za lao nake tadiria pa Masidonia beto ko pa Akaia gu, goto na miu rangena na Tamaza za tanongoro doru kota. Ko kepore mule za maka zava mami boka pojai za gami. **9** Ura ria na tinoni makadi qari vavakatoni za na veveimiu gamu gamu vakamu valeanagami tonai gami lame tadigamu, beto na veveimiu gamu gamu balinga loi paledi ria na tamaza sekesekedi ko gamu nabuluni gu za na Tamaza zozotona beto na toana **10** beto gamu kulikuli adonia na lagerena pa noka za na Tuna, i Jisu aza za tavaturu mule pa uke, ko aza za mina alogita pana korakora manginina tana Tamaza za korapa lamelamenana.

2 Ka viza tavitiqu, gamu makamiu gamu gilagilaimiu za na mami lame gami tadigamu za nake goborona. **2** Gami gozoro taleni vitigi perangaina beto gami takomiti vikevikere pa Pilipae gami, aza tu vei gamu tori gilagilaimiu tu gamu, ba na nada Tamaza za vavarenegami ko qe raja kolokolosogami tu ba gami ule vadigamu tu na nongoro leana tana Tamaza. **3** Ko na mami tepa lao tadigamu za nake vei ko mami vasianagamu babi mami roitini pana uana ikeredi babi mami valoposogamu gamike gua za. **4** Goto na Tamaza tu za viloto vaegogami ko za varangedigami za na nongoro leana ani ko za vei za gami vavakatoni. Ko nake tinoni za gami nyorogua vaqerai gami, goto na Tamaza tu aza za vilotia na bulomami. **5** Ko gamu tori gilagila valeaniamiu tu gamu za gami gamike lame paranga valomolomozogamu babi pojaria kaki paranga ko babi tekumami izizongo tadigamu gamike gua. Na Tamaza za bati gilagila valeagami gami. **6** Gamike nyaqoa na vinatarazae tadiria na tinoni, bi tadigamu babi tadiria goto tinoni. **7** Babi boka vapogozodigamu gu na mamata za gamu ura na tinoni tagarunumami tana Karisito za gami, ba gami vakoburugami tonai gami suvere tavitigamu. Gami suvere vei gu na reko za kopu valeanadi na tuna. **8** Gami kulikuli vitivitigigamu za gamu, ko za vei za gami ngalingali iadigamu gami za nake makana gu na nongoro leana tana Tamaza goto na mami toa tugu vei, ura gamu bulomami gami za gamu. **9** Gamu roqu vakoititiria gamu, ka viza tavitimami, za ria na roiti manginidi beto na tapatadi gami roitidi gami. Na rane na bongi za gami roiti ko mamike vatapatianagamu gamu pana kopumami gami tonai gami taraeni tadigamu za na nongoro leana tana Tamaza gami gua. **10** Gamu beto na Tamaza za gilagila valeanianana za na uana gami toani gami pa moemiu gamu gamu vazozoto za lioso, za tuvizi beto za kepore opopuna. **11** Ko gamu gamu gilagilaimiu za gami gami veidigamu na tamana za veidi na nana koburu za gamu **12** ko gami paranga vaneqigamu, gami vamanotogamu, beto gami paranga vamaurugamu ko mu toani na toa za garo tana na Tamaza aza za kuku lugedigamu pa nana binangara beto na vinalavata gami gua. **13** Ko gami ba gamike koroto paranga leana lao tana Tamaza ura gamu tonai gamu nongoroni pana vavakato tadigami za na paranga tana Tamaza, nari za gamuke teku veini na paranga tana tinoni goto gamu teku vakatapa veini tu na paranga zozoto tana Tamaza aza, aza za korapa roiti tadigamu gamu vazozoto. **14** Ka viza tavitimami, gamu gamu dogoro tutiria za ria na ekelesia tana Tamaza pa Jiudia, ria na tinoni tana Karisito. Ura gamu ba qari aru vitigigamu tugu ria na tinonimiu gu makamiu, maka moqaza podeke vei tugu ria na Jiu qarike vazozoto za qari nganganguluria ria na ekelesia pa Jiudia. **15** Ria tugu na Jiu ria za qari vaukea za na Bangara i Jisu beto ria na tinoni korokorotai pa moa beto gami ba qari ngangangulugami tugu vei. Ko na Tamaza ba

qarike vaqerai beto doru tinoni za qari kana betoria. **16** Gami qari suqutugami ko mamike vavakato vadi ria na tinoni karovodi za na nongoro leana aza mari taaloni ria qari gua. Ko tonai qari roiti vei ari za ria za qari korapa varikamu vapugele vazokua za na dia sela. Na korakora tana Tamaza za koviria za togaria. **17** Ka viza tavitimami, pa iapeki totozo gami suvere tapikata tadigamu (ba gamu tapikata pana tinimami, nake pana bulomami), za gami kulikuli laodigamu gu za gamu ko gami podepodeke vitivitigia ko babi dogororia na isumatamiu gami gua. **18** Gami nyorogua vitivitigi lao kamugamu za gamu ko ara makaqu qa podepodeke tu maka kori totozo, ba i Setani za kolokolosogami. **19** Ura i zei za na ginuana gami adono gelegele, gami qeraqera, beto mami tekuni pinia gami tonai mina mule lame na Bangara i Jisu Karisito? Gamu tugu vei ke! **20** Ura gamu za na mami vinalavata beto na mami qeraqera.

3 Ko totonai gamike boka pogozo golomia gu za na takulanga, nari za gami dogoro veini za leana za mami suvere makamami gu pa Ateni za gami gami gua. **2** Goto gami garunu laoni za i Timote gu, aza za na taimami za makarai roiti tavitigami pa roiti tana Tamaza pana vareregena na nongoro leana veveina na Karisito. Aza za gami garunu laoni ko mi vamaurugamu beto mi paranga vaneqigamu pana miu rangerange, **3** ko kepore maka gamu mi malekutudi ria na tapata ari gami gua. Gamu makamiu gamu tori gilagilaimiu tu za na tapata vevei ari za taqe taudukuni ko tana gozororia tugu gita. **4** Perangaina gami suvere tavitigamu za gami tori pojadigamu tu za pala tana gozororia gita za na tapata gamigudigamu. Ko koviria gamu gilagila valeania za aza tugu za gore votu vei. **5** Ko za vei aza za tonai qake boka pogozo golomia za na takulanga nari za qa varigarunu za ara ko ma gilagilai za ae za korapa vevei na miu rangerange qa gua. Qa matagutuni ara za keta na kutana na toketoke mi tori toketoke valotugamu tu pana kaki zona ko mina vei nari za za goboro gu za na roiti mangimanginina tadigami qa gua. **6** Ba koviria za tori mule lame tu i Timote, ko za tori ule vadigami tu za na nongoro leana na veveina na rangerange beto na variroqu tadigamu. Ko za tori ule vadigami tu vei za gamu ba gamu kole roquroqugami doru totozo za gami ko gamu kulikuli totodigami ko bu batigami gamu gua, maka moqaza podeke vei tugu gami ba gami kulikuli totodigamu ko babi batigamu gami gua za gua. **7** Ko za vei za, ka viza tavitimami, gami gozoro taledi tugu gami za doru tapata beto na vitigi, ba gami taparanga vaneqini gami za na veveimiu gamu ura na rangerange tadigamu za korapa neqina. **8** Ura koviria gami za gami suvere valeana tonai gamu turu vamauru tana Bangara za gamu. **9** Ko gami za gamike boka koroto paranga leanadigamu gami tana Tamaza ura gami za gamu qera vitivitigidigamu pa moena na nada Tamaza za gamu. **10** Na rane na bongi gami tepa vitivitigia pana varavara ko mami batia na izumatamiu za gamu ko mami tamo vaokoto vadigamu na zakazava za qaqani na miu rangerange gami gua. **11** Na Tamaza na Tamada makana beto na nada Bangara i Jisu mi gaitia na mami zona ko mami boka lao kamugamu gamu. **12** Ko na Bangara mi vaijokia beto mi vapugele nyonyoai na miu makarai variroqu beto na roqudi ria na goto tinoni, maka moqaza podeke vei tugu gami gami roquroqu veidigamu za gamu, **13** ko na bulomiu mi tavaneqi pana toa liosona beto mi madi pa moena na Tamaza na Tamada tonai mina mule lame tavitiria ria doru nana tinoni liosona za nada Bangara i Jisu.

4 Ego ko na roquroqu vinabetobetona za ani, ka viza tavitimami. Gamu tori gigalaini tu gamu tadigami za aza muna toa vei ko muna vaqerai za na Tamaza, ko na toa vevei tugu aza za gamu korapa toani gamu. Ko koviria gami tepa vitivitigigamu beto gami paranga vaneqigamu pana izongona na Bangara i Jisu za gamu ko mu pugele nyonyoani gu za na toa vei aza. **2** Ura gamu tori gilagilaimiu tu gamu za ria na vavanau gami vadigamu pana neqi tana Bangara i Jisu. **3** Ura na nyorogua tana Tamaza za gamu mu toani na toa liosona, mu ukuni na toa lulasana, **4** mu tavagigalani ae muna kopu mule veini na tinimiu makamiu, beto mu izongia pana toa madina beto na toa pangagana, **5** muke toani na nyonyorogua roiti valulasa qari vevei ria na tinoni karovodi qarike gilagilai na Tamaza. **6** Pana uana reko na marene za kepore maka tinoni mi roitini na sela babi nganganguliа za maka tavitina, ura gami tori ule vadigamu tu beto gami tori poja vaneqineqidigamu tu za na Bangara mina vakilasaria za ria qari roiti vevei ari. **7** Ura na Tamaza zake kukugita za gita ko tana toani na toa lulasana, goto vei ko ta toani za na toa liosona za gua. **8** Ko za vei aza za, na tinoni za kilu paleni na vavanau ani za nake tinoni za kilu paleni aza goto na Tamaza tu aza za vadigamu na nana Ongu Tabuna. **9** Goto na vavanauna na variroqu turamiu za gami mamike kilu kuti lao vadigamu za gamu, ura gamu makamiu za tori vagigalaigamu tu na Tamaza ko mu toani na toa makarai variroqu za gua. **10** Ko gamu gamu tori korapa tu toani tadiria doru tavitimiu pa doru ia pa Masidonia za na uana

vei ani. Ko gami gami paranga vaneqigamu ko mu pugele nyonyoani gu za na toa vei aza. **11** Mu uanani na suvere vapekai, mu tapatianani na miu roiti makamiu beto mu varoitiria na limamiu makamiu, aza tugu vei gami tori garunu vaneqineqidigamu tu perangaina, **12** ko mari pangagadigamu ria na tinoni pa peguruna beto gamu ba munake toa pa limadi na goto tinoni tugu vei. **13** Ka viza tavitimami, gami gamike nyoroguadigamu ko bu suvere pupugudi gamu ria na tinoni qari tori uke tu, ko muke suvere takulanga vei ria za keporedia na adono ngalingalina na toa uka riza. **14** Ura taqe vazozotoanada gita za i Jisu za uke beto za turu mule, ko taqe vazozotoa tugu vei gita za na Tamaza pala mina toka mule tavitini i Jisu za ria na tinoni qari rangea aza beto qari tori uke tu. **15** Ura na varivagigalai tana Bangara za gami korapa ule vadigamu ani: gita taqe korapa toanada tonai mina mule lame na Bangara za tanake lao momoedi ria qari tori uke tu. **16** Tonai za mina tanongoro za na kuku lavata, na mamalaingina na bangaradi ria na mateana, na vaqorona na kuvili tana Tamaza, beto za na Bangara makana mina lagere vei pa noka beto ria na tinoni qari vazozotoa na Karisito ba qari tori uke tu za mari turu mule momoe. **17** Beto nari za gita taqe korapa toanada ko taqe korapa suvere za tana tasaputu zae tavitiria ria pa vavagalo kota ko tana gozoria gita za na Bangara. Ko doru totozo tana makarai suvere tavitia gita za na Bangara. **18** Ko za vei za, mu makarai variparanga vaneqidi za na paranga ari.

5 Goto na veveina na totozo beto na ngutidi na totozo za, ka viza tavitimami, gami mamike kilu kuti vadigamu na veveidi, **2** ura gamu makamiu gamu tori gilagila valeaniamiu tu za na rane tana Bangara za pala mina lame vasiboro vei na tinoni ikikona za lame na bongi. **3** Tonai mari paranga za ria na tinoni, ari mari gua vei, “Na bule beto na vinasare! mari gua,” nari mina bola vasibororia na pipiara ria, mina vei na vitivitigi za kamu vasibororia na reko bogatana, ko kepore zozoto za maka tinoni mina boka legazani na pipiara. **4** Ba, ka viza tavitimami, gamu za nake suveremiu pa rodomo ko na rane aza bi kole bola vasiboro veidigamu na tinoni ikikona. **5** Ura gamu doru za na tinoni tana kabere beto tana rane; gita za nake tinoni tana bongi babi tana rodomo. **6** Ko za vei za, gita take puta vei qari vei ria goto qarike vazozoto, goto ta suvere gelegele beto ta suvere tavagigala tu. **7** Ura ria na tinoni qari puta za na bongi tu qari puta beto ria na tinoni qari bukubuku za na bongi tu qari bukubuku. **8** Goto gita za na tinoni tana rane ko ta suvere tavagigala, ta pokopokodigita vei na poko suqutu za na rangerange beto na variroqu, beto ta soba veidigita na vasuvasu varipera za na nada adono gelegelena na inaalo tana tekua uka riza. **9** Ura na Tamaza zake udukudigita ko tana gozoria gita za na nana korakora goto vei ko tana izongia tu gita za na inaalo tana nada Bangara i Jisu Karisito, **10** aza za ukedigita, ko vei tabe korapa suvere gelegele babi tabe tori uke tu ba pala tana suvere tavitia aza tonai mina mule lame. **11** Ko za vei aza za, mu makarai paranga varivaneqi beto mu makarai variovulu, vei tugu gamu korapa roitini koviria. **12** Ka viza tavitimami, gami tepa gamu ko mu dogoro gigalaria ria na tinoni qari pavu taledigamu beto qari tolidigamu pana tutina na Bangara beto qari ule vadigamu na toa tavagigalana. **13** Mu dogoro vaporeveveinaria pana variroqu ria na tinoni vevei ari ura na roiti tadiria za poreveveina. Mu makarai suvere vabulebule. **14** Ka viza tavitimami, gami paranga vaneqigamu za gamu ko mu paranga vatavagigalaria za ria qari udapelu, mu vamanotoria za ria qari munyala na roqudi, mu juka vamaururia za ria qari munyala, beto mu paranga vamomozoria za ria doru. **15** Mu kopuni ko mi kepore maka tinoni mi sogani na ikerena za na ikerena. Goto doru totozo mu nyaqo tutia na leana za mu roiti laoni tana goto tinoni beto tadiria doru tinoni. **16** Mu qeraqera doru totozo, **17** muke koroto varavara, **18** bi ae tu totozo veveina za bu gozoria ba mu paranga leana gu. Ura na toa vei ari za nyoroguani na Tamaza tadigamu pana tutina i Jisu Karisito. **19** Muke vatakulangia na Ongu Tabuna, **20** muke dogoro vakeporeria na nongoro lame veina tana Tamaza qari guni, **21** goto mu viloto valeanaria tu za doru paranga, ko mu aru tamania za na leana **22** goto mu loi paledi za ria doru maka za ikikeredi. **23** Makana na Tamaza bule mi valiosogamu pa dorudi na miu suvesuvere, beto mi kopu valeanani doruna na ongongumiu, na miu toa, beto na tinimiu ko mu talegazadi za ria doru tinajutu tonai mina mule lame na nada Bangara i Jisu Karisito. **24** Na Tamaza aza za kukugamu za na tarangena, ko aza za mina roitini za ani. **25** Ka viza tavitimami, gami ba mu varavara tokadigami tu. **26** Mu paranga gozogozororia ria na tinoni tana Karisito ketakoi. **27** Qa maulu lao pa neqi tana Bangara za ara ko mu tiroa gamu tadiria doru na tinoni tana Karisito za na leta ani. **28** Na variroqu varialona tana nada Bangara i Jisu Karisito mi somana tadigamu.

2 Tesalonika

1 Ara Paula beto ari Silovanozi i Timote. Na leta ani za lao tadigamu na ekelesia pa Tesalonika, gamu za izongogamu na Tamaza na Tamada beto na Bangara i Jisu Karisito. **2** Na variroqu varialona beto na bule tana Tamaza na Tamada beto tana Bangara i Jisu Karisito mi somana tadigamu. **3** Ka viza tavitimami, gami dogoro vagaroa ko gami paranga leana laoni tana Tamaza doru totozo gami za na veveimiu gamu. Ko za tuvizina gu za gami vei zara gami ura za ijoko valeana za na rangerange tadigamu beto za vonuvonu za na variroqu tadigamu. **4** Ko gami makamami gami vatavatarangeni tadiria na ekelesia tana Tamaza za na veveimiu gamu, ura gamu gozororia ria na tapata beto na vitigi ba gamu turu vangaju beto gamu neqi pana miu rangerange za gamu. **5** Ko ani za ule votuni za na varituti tana Tamaza na tuvizina beto ko na Tamaza mina dogoro vapadagamu pa nana binangara aza gamu korapa gozoro taleni vitigi za gamu. **6** Na Tamaza za na tuvizina, ko pala mina soga vadi tugu na vitigi ria qari vatakulangagamu gamu. **7** Goto gamu gamu gozororia na vitigi beto gami za pala na Bangara i Jisu mina vamanotogita totonai mina votu lagere vei pa noka tavitiria ria na nana mateana neqidi jola. **8** Pala mina lagere tavitia na iku vuruvurunguna ko mina vakilasaria ria qari kiluni na Tamaza beto ria qarike vatabea na nongoro leana ta nada Bangara i Jisu. **9** Ko ria za mari gozoria za na vinakilasa tana pipiara kole jolana beto ko mari tapikata vazou pale pana tana Bangara beto pana nana neqi poreveveina lavatana **(aiōnios g166)** **10** totonai mina mule lame aza. Ko totonai mina mule lame i Jisu za ria nana tinoni tamijatadi beto ria qari rangea aza za mari vatarazaea beto mari valavatia aza. Ko gamu ba pala muna somana tavitiria tugu ria nana tinoni ura gamu vazozotoa gamu za na nongoro gami vavakato vadigamu gami. **11** Ko za vei zara za gami doru totozo gami varavara tokadigamu za gamu, ko na Tamaza mi dogoro vapadadigamu aza vei za kukudigamu beto ko mi vagore voturia ria dorudi na miu nyorogua leadi beto na vuana na miu rangerange, **12** ko mu valavatia na izongona na nada Bangara i Jisu, beto aza ba mina valavatagamu tu za gamu ura za roquroqugamu na nada Tamaza beto na nada Bangara i Jisu Karisito za gamu.

2 Gami tepagamu gami za gamu, ka viza tavitimami, ko na veveina na mule lamena na nada Bangara i Jisu Karisito beto tonai tana varikamu gozoria gita aza **2** za muke oqanai tajou vaneqeneqereni babu takulangadi gamu za kaki nongoro goborodi na lame veidi tana Ongongu Tabuna na vavakato babi na leta za koko lame vei tadigami qari gua ko qari uleni za tori lame tu za na rane tana Bangara qari gudigamu. **3** Muke vadi na lolomo ria na tinoni ko mari vasianagamu, ura minake tori lame tu za na rane aza tinganai mina kamua mae tu za na totozo lolotu kenidia tadiria na tinoni beto ko na kana tana Tamaza, na izongona na Tinoni Ikikerena Jola, aza mina tapipiara vakilasa za mina votu lame mae tu. **4** Ko na Tinoni Ikikerena Jola aza za mina paranga vakeporeria ria doru zakazava qari tapojapoja tamaza babi na zakazava qari tavatarazae, beto za mina lao luge nyumu pa zelepade madina tana Tamaza ko mina gigalia makana za aza za na Tamaza mina gua. **5** Ae vei gamuke roqu vakoititia tu gamu za perangaina qa korapa suvere tavitigamu za qa tori pojadigamu tu za na veveidi ari? **6** Ko koviria gamu tori gilagilaimiu tu gamu za aza za aru vatogolia na Tinoni Ikikerena Jola ko tinganai mina kamua tu za na nana totozo totonai mina votu vakabere aza. **7** Na neqi ikikerena za tori korapa tu roiti pa zona golomona, ba mina tateku varijo mae tu za na tinoni za aru vatogolia aza beto za mina votu vakabere za na tinonina. **8** Ko pa liguna tu mina tateku varijo na tinoni aza za mina votu vakabere za na Tinoni Ikikerena Jola ani, ko i Jisu mina ivu vaukea beto mina vakilasani na nana kabere tonai mina bola votu lame aza. **9** Na Tinoni Ikikerena Jola aza za mina lame tavitia na neqi ti Setani ko mina roitidi na roiti neqidi, na vinagilagila sekesekedi beto na roiti varivagabara sekesekedi. **10** Ko mina varoitiria doru zona sekeseke ikeredi tadiria na tinoni mari gozoria na vinakilasa. Pala mari tavakilasa ria na tinoni ria ura aza tugu na zozoto bi aloria za qari dainidia. **11** Ko za vei za na Tamaza za garunu taridi na neqi varitoka vapiru ria ko qari vazozotoa za na sekeseke **12** ko ria doru qarike vazozotoa na zozoto beto qari tavaraguadi ria na roiti ikikeredi za pala mari gania na vinakilasa. **13** Ka viza tavitimami, gami gami dogoro vaporeveveinaia ko gami paranga leanani tana Tamaza za na veveimiu gamu, ura na Bangara za roquroqugamu za gamu ko pa podapodalaina tu za mijatagamu na vua moena na Tamaza gamu ko muna izongia za na inaalo, ko na Ongu Tabuna za vamadigamu za gamu gamu vazozotoa na varivagigalai zozotona. **14** Aza za na toa za kukudigamu na Tamaza pana nongoro leana gami taraeni gami tadigamu ko gamu muna somana izongia za na toa leana ta nada Bangara i Jisu Karisito. **15** Ko zara za vei za, ka viza tavitimami,

mu turu vamauru beto mu aru tamanaria ria na uana tututi gami vagigalaidigamu pana mami vavakato beto pana mami leta. **16** Na Tamaza za roquroqugita beto pana nana variroqu varialona za vadigita na manoto kole jolana beto na vangaju ko ta boka adono gelegeleni gita ria na zakaza leadi. Na Bangara i Jisu Karisito makana beto na Tamaza na Tamada za **(aiōnios g166)** **17** mi vaneqiria na bulomiu ko mu turu vaneqidi doru roiti leadi beto na paranga leadi.

3 Ego na vinaokotona, ka viza tavitimami, za gamu mu varavara tokadigami gami ko na paranga tana Bangara mi rerege siqasiqarai beto mi tadogoro valavata, maka moqaza podeke vei tugu gamu veini gamu tonai gamu tekua za na paranga tana. **2** Mu varavara tokadigami tugu vei gami ko mami tavasare tadiria na tinoni ikikeredi, ura nake ria doru qari vazozotoa za na nongoro leana. **3** Ba na tarangena za na Bangara, aza mina vaturu neqigamu beto mina vasaregamu pana tana kutana nikerena. **4** Na mami vinazozoto tana Bangara na veveimiu gamu za aza gami paranga vaneqinedigamu za gamu tori korapa tu roitinia ko pala muna kole roitini tugu. **5** Na Bangara mi totolini na bulomiu ko mu gilagila valeania na variroqu tana Tamaza beto mu izongia na turu vangaju tana Karisito. **6** Ka viza tavitimami, gami gami paranga vaneqineqidigamu pa izongona na nada Bangara i Jisu Karisito ko muke nago za tadiria doru tavitimiu qari toani na toa udapelu beto qari daidia toani za na uana tututi qari teku vakarovia tadigami. **7** Gamu makamiu gamu gilagila valeaniamiu za za poreveveina za mu dogoro tutigami gami, ura gami ba gamike toani na toa udapelu tonai gami suvere tavitigamu za gamu **8** beto na ganigani ba gamike teku gobororia tadiria na tinoni, goto qe roiti na rane na bongi ko gami pavu beto gami gozoroni tapata tu ko mamike vatapatianagamu gamu na goto tinoni gami gua. **9** Nake vei ko za keporenigami na mami neqi ko mami tepa za, goto gami toa vei ari gami ko mu dogoro tutigami gami za gamu gami gua. **10** Ura tonai gami suvere tavitigamu za gami paranga vaneqineqi veidigamu ari: “Na tinoni za dainana roiti za minake ganigani,” gamigudigamu. **11** Ura gami nongoroni za kaki gamu qari toani na toa ududapeluna beto qari daidia roiti goto qari kole roiti susula gu pana nana roitina na goto tinoni. **12** Ria na tinoni vevei ria za gami garunu vaneqineqidi beto gami paranga vaneqiria pa korapa izongona na Bangara i Jisu Karisito ko mari peki roiti votuni za na ganigani mari gania. **13** Goto, ka viza tavitimami, gamu za muke munyalani na roiti leana. **14** Na tinoni za dainana nongoria za na paranga gami kuti laoni pa leta ani, nari za mu dogoro viloto valeania za na tinoni aza ko muke nagoa ko mi keani za nana roiti. **15** Ba muke dogoro veini na miu kana, goto mu vavanau veini tu maka tavitimiu. **16** Na Bangara bule makana mi vadigamu na bule pa dorudi totozo, bi pana totozo leadi babi na ikeredi. Na Bangara mi vavaburogamu gamu doru. **17** Na qua roquroqu lavata lao tadigamu ani za pa limaqu makaqu qa kutini. Na kutikuti vinagilagila vevei ani za qa vakolea pa betobetodi dorudi na qua leta. Ko ari qa kuti veini za na vinagilagila ani. **18** Na variroqu varialona ta nada Bangara i Jisu Karisito mi somana tadigamu doru.

1 Timote

1 Ara Paula na tinoni tagarunuqu tana Karisito i Jisu ko qa tagarunu pana neqi tana Tamaza nada inaalo beto tana Karisito i Jisu aza taqe korapa gelegeleni. **2** Na leta ani za lao tamu Timote ao qu vei na tuqu zozoto pana toa rangerange. Na variroqu varialona, na variroqu varitokai beto na bule tana Tamaza na Tamada beto tana Karisito i Jisu na nada Bangara mari somana tamu. **3** Aza tugu vei qa tori paranga vaneqinigo tu totonai qa rereregе lao vei pa Masidonia za mu suvere pa Episasi qagunigo, ko mu paranga vaneqineqiria za ria kaki ketakoi ko mari nogoto varivagigalaini na varivagigalai sekesekedi **4** beto marike tapatianani goborodi ria na vavakato goborodi gu beto na tututidi ria na dia tite. Ria na zakazava ari za qari vapodo varigua goborodi gu goto qarike ule votuni na vareregena na varialo tana Tamaza aza za lame vei pana rangerange. **5** Na vinaokotona na vavanau ani za na variroqu, aza za koko vei pana bulo liosona beto pana monana leana beto pana rangerange zozotona. **6** Ria kaki ari za qari tori gabala vapiru tu ko qari gabala vasela laoria na varigua paranga za kepore na veveidi. **7** Qari nyoroguani ko bari tinoni varivagigalaini na Vavanau za ria, ba qarike vakoinono podekedi ria na zakaza qari pojaria beto ria na zakazava qari paranga vaneqidi. **8** Taqe gilagilainada gita za na Vavanau za leana vei mina tavaroiti pana vavanau tuvizina. **9** Ko taqe gilagilainada tugu vei gita za na Vavanau za zake tavanyumu vani na tinoni tuvizina, goto ria tu na tinoni qari daidia tuti vavanau beto na tinoni duviduvilidi, ria qari kiluni na Tamaza beto ria na tinoni seladi, ria qarike toani na toa madina beto qari kanai na Tamaza, ria qari vaukea na tinadi na tamadi beto ria na tinoni varivaidi, **10** ria na tinoni lulasadi beto na marene qari varivori vei na manugu, ria qari ikiko golomo pinauzu, ria qari sekeseke beto qari maulu sekeseke, beto ria qari roitidi na roiti qarike leana pana varivagigalai tuvizina. **11** Ko na varivagigalai aza za tabata pana nongoro leana aza za udukuniziu ara na Tamaza ko mana uleni, aza za na nongoro leana tana Tamaza lavatana za pada ko mina tavatarazae. **12** Ara qa paranga leana lao tana Karisito Jisu na nada Bangara. Aza za vaneqiziu ko qa boka nabuluni beto ko za dogoro rangeziu ko za udukuniziu za na roiti ninabuluna aza. **13** Pana totozo qari jola lao rari ara za na tinoni varivariaja vagorequ, na tinoni ngangangulugu, beto na tinoni varipoja vikevikerequ ara. Ba na Bangara za roquroqu tokaniziu ara ura totonai za qa oqoro vazozotoa aza ko qake gilagilai na manugu qa roitini. **14** Beto nada Bangara zake beto vadogoroniziu nana roquroqu lavatana jola ko qa boka rangea aza beto qa boka roquroquria ria na goto tinoni tonai qa kole maka pana tana Karisito i Jisu. **15** Na paranga tarangenga ani ko za pada ko mina tateku vakatapa: na Karisito i Jisu za lame pa kasia guguzu ko mi aloria ria na tinoni seladi za gua. Ko ara tugu za maka na tinoni ikikerequ jola. **16** Ba na ginuana za roquroqu tokaniziu ara za na Bangara za ari gu za vei. Pana taqu za vatadogoro momoeni na Karisito i Jisu za na veveina aza za boka adono vamomozoni za na tinoni ikikeredi vevei ara. Ko ara za maka dogodogoro tutina tadiria mari rangea aza ko mari tekua za na toa jola. **(aiōnios g166)** **17** Na Bangara lavata na kole jolana, zake boka uke, za pae, beto maka makamakai Tamaza zozotona, aza za mi kole na pangaga beto na vinalavata kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)** **18** Na vavanau ani za qa varangenigo ao Timote na tuqu marene, ko muke mumadi ria na korokorotai veveimu ao qari pojaria ria na tinoni korokorotai tonai qu tavamadi, ko ria tugu za mari vabokago ko muna variperani na varipera leana, **19** beto mu kopuni na mua rangerange beto na monana leana. Ria kaki za qari kilu pale za na roquroqu tuvizina ko na dia rangerange za vei na vaka za jule vikevikereni pa mati. **20** Kori ria na tinoni vevei ari za ari Humenaiosi beto i Alekezada. Ko ari kori ari za qa tori loi laodi tu ti Setani ara ko mari tavagigala ko marike poja vikevikeria na Tamaza.

2 Ego ko za vei za, momoe, ara qa paranga vaneqini ko mu varavara tepatepa, varavara vadi, tepatepa tokadi, beto mu paranga leana vadi lao tana Tamaza za ria doru tinoni, **2** ria doru bangabangara beto ria qari aruria na nyumunyumuna poreveveidi, ko gita ta izongia na toa bulebulena beto na momozona pana doru nada uana pangagana na Tamaza beto na uana tuvizina. **3** Na toa varavara vevei ani za leana beto za varivaqera pana dogodogoro tana Tamaza na nada inaalo, **4** aza za nyorogudi doru tinoni mari taalo ko mari lame tekua na gigalaina na zozotona. **5** Ura maka gu za na Tamaza, beto maka gu za aza za varikarovaidi ria na tinoni beto na Tamaza, ko na tinoni varikarovai aza za na Karisito i Jisu. **6** Aza za vani na nana toa makana ko na ruvatadi doru tinoni, ko na ule votuna za gore votu pa nana totozona. **7** Ko aza za qa tamijatani na tinoni tarae beto na tinoni tagarunuqu ara (qa korapa pojai na zozotona ara, qake sekeseke) beto na tinoni varivagigalai tadiria na tinoni karovodi ko qa varivagigalaini na rangerange

zozotona. 8 Ego ko na nyorogua taqu za ria na tiolata marene doru kota za mari alakadi na limadi ko mari varavara pana bulo liosona zake kolea na korakora beto na varivaqumiqumi. 9 Ko qa nyoroguani tugu vei za ria na tiolata reko ba mari vazaedi na poko pangaga padadi na uana pangaga beto na tavagigala, marike vinyulu vagotogotoria na vurungudi babi na saridi na qolo babi na pakupaku batabata lea babi na poko za zae gigiri na vaidi. 10 Goto na roiti leadi tu za mari saridi na dia toa aza vei za dogoro padadi ria na tiolata reko qari vatarazaea na Tamaza. 11 Na reko za mi nogoto ko mi tekunana gigalai pana doru uana vakole vakaurai. 12 Ara qake vamalumia na reko ko mina varivagigalai babi bangabangarani za na marene, goto na reko za mi nogoto tu. 13 Ura i Adama mae tu za taroiti vapodaka beto za taroiti vapodaka i Ivi. 14 Beto nake i Adama za tatoka vapiru momoe, goto na reko tu za tatoka vapiru ko za lotu pana sela. 15 Ba na reko za mina taalo pana vapododi na koburu vei mari turu pana rangerange, mari toani na toa variroqu beto na toa liosona beto ko vei mari toani ria pana pangaga za na toa ari.

3 Na paranga tarangena za ani. Na tinoni za kulikulini na roiti tana tinoni kopu, nari za na roiti leana jola za nyoroguani aza. 2 Ko za vei za na tinoni kopu za mina tinoni kepore nana pake, mina tinoni maka gu na maqotana, minake tinoni gua goboro, mina boka gaiti valeania na roquna, mina pangaga na nana uana, mina tinoni vakamu goto tinoni, mina bokanana na varivagigalai, 3 minake tinoni digedigere aruna, minake tinoni varivaripera goboro, goto mina tinoni valeana lao tana goto tinoni, minake tinoni varikomiti, beto minake tinoni bulo poata. 4 Na tinoni kopu za boka toli valeani na nana tatamana makana ko ria na tuna za qari suvere vapekai pana doru uana pangagana. 5 Na tinoni zake balau tolini za nana tatamana makana, za ae mina vei mina boka dogoro kopuni aza za na ekelesia tana Tamaza? 6 Minake tinoni koni gabalana aza, ura keta mi vapugeleni na roqu muleni makana ko mi lotu pana varituti za gozoria na bangaradi na tomete. 7 Beto ko za poreveveina za mina maka tinoni tapangagana tadiria na tinoni pa peguruna aza, ko minake tatupe pana varipoja ikikeredi tadiria na tinoni beto minake lotu pana saduru tana bangaradi na tomete. 8 Ria na tinoni varitokai tugu vei za mari tinoni tapangagadi, minake gani varikale na dia paranga, marike tapiuni na bukubuku vazoku vaini, marike nyaqo izizongodia pana zona selana. 9 Mari aru vamauruni na vonana liosona za na gigalai golomona na rangerange. 10 Ko ria ba mari taviloto valeana mae tugu, ko vei mina kepore na dia pake nari za qari tavamalumu ko mari tinoni roiti varitokai. 11 Ria na reko varitokai tugu vei za mari tinoni tapangagadi, marike pojapoja vikere tinoni, marike tinoni gua goborodi, beto mari tarange pana doru dia uana. 12 Na marene varitokai za mina maka gu na maqotana, mina boka totoli valeanaria na nana koburu beto na nana tatamana. 13 Ura ria na tinoni qari varitokai valeana za qari teku izongia maka tuturuna leana beto qari varene valeana pana dia rangena na Karisito i Jisu. 14 Qa rovea ara za nake zovaina beto mana lao kamugo ao. Ba qa kuti laodi ara pana tamu ria na zakaza ari, 15 ko vei mina pekipeki za na lao taqu nari ba ao muna tori gilagilaimua tu za na uana za pada tana toani gita na tinoni pana tatamana tana Tamaza. Na tatamana aza za na ekelesia tana Tamaza toana, ko na ekelesia aza za na barabara eveva beto na kokovana mauruna za vamauria na varivagigalai zozotona. 16 Ko kepore maka tinoni mina boka vasekea za na poreveveina jola na gigalai golomona na pangagana na Tamaza: Aza za bola votu pana tini masa, za taule votu na tuvizina pana ongongu, za tabata tadiria na mateana. Za tatarae tadiria na tinoni karovodi, za tavazozoto pa kasia guguzu, za tateku vazae pa neqi.

4 Ego na Ongu Tabuna za poja lodakia za pana totozo betobetodi ari kaki tinoni za pala mari balinga loi paleni za na rangerange ko mari tutiria ria na ongongu sekesekedi beto na varivagigalai tadiria na tomete. 2 Na varivagigalai vei ari za qari lame vei tadiria na tinoni sekesekedi qari vavadogoro mule veidi na tuvizidi ria qari gua. Ria tinoni ria za na monanadi za tori taparogo vaukeni tu na patu dagalana. 3 Ria na tinoni ari za qari varisogarani na varielava beto qari vatabutaburia za na ganigani. Ba na ganigani zara za na Tamaza tu za vapodakaria ko ria qari rangea aza beto qari gilagilai na zozoto za mari tekuria pana paranga leana. 4 Ura doru vinapodaka tana na Tamaza za na leadi ko marike takilu pale goto mari tateku pana paranga leana, 5 ura na paranga tana Tamaza beto na varavara qari vamadiria. 6 Pala muna maka nabulu leleamu tana Karisito i Jisu ao vei muna vanonogaria ao ria na tinoni lotu ria na varivagigalai ari beto vei muna meme valeananigo na varivagigalaina na nada rangerange beto na varivagigalai leadi qu korapa tuti vikitivokotoria. 7 Ria na vavakato ikikeredi beto na gobogorodi beto na kepore veveidi za mu uku paledi. Goto mu ngurungausu vaneqinigo tu na pangagana na Tamaza. 8 Ura na ngurungausu vaneqina na tini

za za kolenana iapeki poreveveina, ba na pangagana tu na Tamaza za poreveveina doru totozo, ura za kolea na taringutingutina na toa koviria beto na toa za korapa lame. 9 Na paranga tarangena ani ko za pada ko mina tateku vakatapa. 10 Ani za na ginuana taqe pavu taleni beto taqe varipera vivivani gita: ura taqe korapa totoravuzu kulikulini gita za na Tamaza toana, aza na inaalo tadiria doru tinoni ko na inaalo aza za tabata votu tadiria qari rangea aza. 11 Mu paranga vaneqidi beto mu varivagigalaidi ao ria na zakaza ari. 12 Muke vamalumuria na tinoni ko mari vakepore veveinigo za ao na tinoni koregamu, goto ao za mi maka dogodogoro tutina tu tadiria na tinoni rangerange pana mua paranga, na mua uana, na mua variroqu, na mua rangerange beto na mua uana liosona. 13 Mu aru tokaria ria na roiti ari tinganai mana lame kamu ara: na tiro votuna na Kutikuti Tabuna, na paranga varivaneqi beto na varivagigalai. 14 Muke dogoro pale za na varivana za kole tamu, aza qu tekua tonai qari korokorotainigo beto qari vaoponigo na limadi ria na tinoni matamata. 15 Mu rove vakoriria beto mu tapatianani na zakaza ari, ko na ijoko zae tamu mari bati vakaberia ria doru tinoni. 16 Mu dogoro kopunigo makamu beto na mua varivagigalai. Muke aru loloiria ria na roiti ari. Ura vei muna roiti vei aza ao, za pala muna alo mulenigo makamu beto ria na tinoni qari nongorigo.

5 Muke toke sasasururia ria na baragozo goto mu paranga vaneqi veidi na tamamu makamu ria. Ria na marene koregadi mu veidi na taimu marene. 2 Ria na qoqoele mu veidi na tinamu. Ria na reko koregadi mu veidi na lulumu pana doru uana liosona. 3 Mu pangagadi ria na qoqoele naboko qari naboko varivasevi zozoto. 4 Goto na naboko qoqoele za pore tuna babi na nana mabuzu, za ria ari za mari balau roiti votuni mae pana dia tatamana makadi za na zona vatarazaena na Tamaza ko mari sogai na pavudi ria ketakoi qari pidoko votu lame vei. Ura na toa vei aza za varivaqera pa dogodogoro tana Tamaza. 5 Na naboko za varivasevi zozoto beto za taloi vamakai za totoravuzia na Tamaza beto na rane na bongi zake korotoni na varavara beto na tepatepa lao tana Tamaza. 6 Goto na naboko za vapugeleni qeraqera kasia guguzu na nana toa za korapa toanana ba na tori ukena tu. 7 Ko mu paranga vaneqidi ria na zakaza ari, ko ria na tinoni mi keporedi na pake. 8 Goto na tinoni zake dogoro kopudi ria na turana makana vevei ria pa nana tatamana zozoto makana, nari za aza za kilu paleni aza za na nana rangerange beto ko za ikere jolani na tinoni keporenana rangerange aza. 9 Na naboko vevei gu ani za mu kuti vagorea ko mina tatoka: aza gu za jola vonomongavulu na aorona, za maka gu na marenena, 10 na roiti leadi za roitidi perangaina na tagilagilana valeana vevei na pauzu koburu, na vakamu goto tinoni, na loqana na nenedi ria na tinoni tana Tamaza, na tokadi ria na tinoni qari gozoro tapata beto na tutidi ria doru leadi. 11 Goto ria na naboko korekoregadi za muke kuti valugeria ura totonai za neqi jolani na Karisito za na dia nyonyorogua nari za qari nyorogua varielava soga. 12 Ko qari teku taridi za na varituti ura qari tetea na dia rangerange qari maulu momoeni. 13 Beto ko aza tugu vei qari gigalaini za na udapelu kole rererege varikarovai rumaruma gu. Ba nake udapelu gu makana za qari roitini, goto qari vavavotu goboro paranga tugu, qari rara karovoria na dia ginugua na goto tinoni, beto qari pojaria na zakazava zake garo bari pojaria. 14 Ko za vei za ara qa nyoroguani za ria na naboko koregadi za mari varielavadia gu, mari izongo koburu, beto mari kopuni na dia tatamana, ko mi keporedi lolomo mari vakezadigita na paranga ikikeredi ria qari kanagita. 15 Ura ria kaki naboko koregadi za qari tori gabala vapele tutiadia tu i Setani. 16 Na reko rangerange za koledia na tavitina nabonabokodi za mi kopu valeadi gu ko mike vatapatianania na ekelesia, ko na ekelesia mi boka tokadi ria na nabonaboko varivasevi zozoto. 17 Ria na tinoni matamata qari totoli valeana pana dia varitoka za na padadi mari tatabarani kori boko vinalavata, ko za poreveveina jola za muna veidi za ria qari pavu taleni na tarae beto na varivagigalai. 18 Ura za paranga za na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, “Muke piko ngujupukua za na okeseni totonai za korapa tete voravoragaria na kiko,” za gua, beto ko “Na tinoni roiti za padana tugu mina tekua na tabarana,” za gua. 19 Na tinajutu za tajutuni na tinoni matamata za muke nongoria, goto vei kori babi kue tu bari dogoroni matadi bari pogozo lameni za na tinajutu nari za mu nongoria ko mu pitua. 20 Ria na tinoni matamata qari toani na toa selana za mu uduku votudi pa moedi doru tinoni, ko ria doru tinoni ba mari matagutu. 21 Pa moena na Tamaza na Karisito i Jisu beto ria na mateana tamijatadi qa poja vaneqineqinigo ara ao ko mu kopu valeanadi ria na zakaza ari. Tonai qu oqoro dogoro vilotia na zakaza nari muke vanyumu momoea na mua mijamijata beto muke tokatoka kale. 22 Muke oqanai benyobenyo vaopodi na limamu ko mu vamadiria pana roitina ria na tinoni beto muke somanani na dia sela na goto tinoni. Mu kopu valioso mulenigo makamu. 23 Koviria muke buku galegale pie gu, goto mu tekua tugu vei iapeki vaini tu ko mi

valeania na iapamu beto na vioro za kamukamugo. **24** Na sela tadiria kaki tinoni za kabere valeleana gu ko za momoedi lao pa varituti, goto ria kaki na dia sela za za tuti liguliguria. **25** Za varitoto vei tugu na roiti leadi tadiria na tinoni ba qari kabere valeleana, ko ria qarike kabere valeana ba pala marike boka pae.

6 Ria na pinauzu za mari roqu veidi za pada tugu ko mari pangagadi ria na dia bangara, ko kepore maka tinoni mina poja vikevikeria na izongona na Tamaza beto na varivagigalaina na Karisito. **2** Ria qari izongia na bangara za tinoni rangerange za marike vakeporea na dia bangara ura koviria qari makarai tamatazi pana rangerange. Goto mari nabulu valeana jolani tu perangaina ura ria na bangara qari tokadi ari ba na tinoni rangerange tugu ko qari roquroquria tugu vei. Mu varivagigalaidi beto mu paranga vaneqidi ria na zakaza ari. **3** Na tinoni za varivagigalaini maka goto varivagigalai tu ko zake vazotoa na paranga tuvizidi ta nada Bangara i Jisu Karisito beto zake vazotoa na varivagigalaina na pangagana na Tamaza, **4** nari na tinoni aza za pugelia na roqu muleni makana beto kepore maka zava bi gilagilai. Goto za mo na roquna za na tinoni vei aza ko za kole gu varivarikalo paranga beto varivarigua paranga. Ko na varipera paranga vei ari za vavotua na nyonyoroguani na izizongo tana goto tinoni, na varivaripiarai, na varivaripoja vikevikere, beto na dogodogoro roveroveni na goto tinoni pana zona ikikerena. **5** Qari kole gu varitoke vikevikere ria za gani vikere na vonanadi beto qari daidiani na zozoto. Ria qari roquroqua za na pangagana na Tamaza za maka zona mari izizongoni qari gua. **6** Ba na pangagana na Tamaza za kolea na uana dogoro vagaroni na zakazava za na izizongo lavata. **7** Ura gita za kepore maka za taqe pogozo lugeni pa kasia guguzu, ko kepore tugu za maka za tana boka pogozo votuni pana kasia guguzu. **8** Ko vei tana izongia gita za na tekutekuna beto na poko, nari za tana dogoro vagaroa gita za ari. **9** Goto ria qari nyonyorogua izizongodia za qari lotu pana toketoke beto pana saduru, beto qari lotudi zoku roquroqu gobogoborodi beto na varivaringanguludi qari vadururia ria na tinoni ko qari gozoroni tapata beto na tapipiara. **10** Ura maka kutana doru roiti ikikeredi za na bulo poata. Ria kaki za qari kulikuli vitivitigini za na poata ko qari tatoka vapiru pana rangerange beto na bulodi za soberia zoku takulanga. **11** Goto ao, na tinoni tana Tamaza, za mu ukudi tu ria na zakazava ikikeredi ari. Mu nyaqo tokai tu za na tuvizi, na pangagana na Tamaza, na rangerange, na variroqu, na vangaju beto na valeana lao tadiria na goto tinoni. **12** Mu varipera vivivani na varipera leana pana rangerange. Mu aru tamania na toa jola, aza za sorunigo ao na Tamaza ko muna tekua za gua tonai qu ule votuni na mua rangerange pa moedi zoku tinoni qari nongorigo. **(aiōnios g166)** **13** Pa moena na Tamaza aza za vatoaria doru zakazava beto na Karisito i Jisu aza za ule votuni na ulule leana pa moena i Ponitiasi Paelati, qa paranga vaneqineqinigo ara ao **14** ko mu kopuni za na garunu ani pana uana kepore pajina beto kepore pakena tinganai mina bola votu lame za na nada Bangara i Jisu Karisito. **15** Ko na nana bola votu aza za mina gore votu pana totozo tamijatana za vakolea na Tamaza aza za pada ko mina tavatarazae, na Bangara ululuna makana, na Bangara tadiria na bangara beto na Tamaza tadiria na tamaza. **16** Aza makana zake boka uke beto za suvere pana kabere varivakeana jola, aza kepore maka tinoni bi tori batia mae tu babi mina boka batia aza. Tana aza na vinalavata beto na neqi kole jolana. Agua. **(aiōnios g166)** **17** Ria qari izizongo pa kasia guguzu ani za mu paranga vaneqidi ko marike valavata muledi makadi beto marike totoravuzia na izizongo za boka murimuri, goto na Tamaza tu aza za vadigita doru izizongo ko na vaqera valeanada gita za mari totoravuzia. **(aiōn g165)** **18** Mu poja vaneqidi ko mari roitini na leana, mari izizongodi na roiti leadi, mari varitokai valeana beto ko mari ngalingalini na variia. **19** Tonai mari vei zara za qari korapa boko varikamudia izizongo za vei maka kokovana leana tana toa uka riza, ko mari aru tamania za na toa zozotona. **20** Timote, mu kopu vasareni za aza za qu tarangeni ko mu kopuni. Mu gabala loi paledi ria na paranga tuturudi zake koleria na pangagana na Tamaza beto na varigua goborodi qari gigala goborodi na gigalai. **21** Ria kaki za qari tori izongia tu za na gigalai aza qari gua, ko qari tori gabala loi pale tu za na dia rangerange. Na variroqu varialona mi vavaburogamu gamu.

2 Timote

1 Ara Paula na tinoni tagarunuqu tana Karisito i Jisu, qa tagarunu aza vei za nyoroguani na Tamaza ko mana ule votuni za na taringutingutina na toa za kole tana Karisito i Jisu. **2** Na leta ani za lao tamu Timote, ao qu vei na qua koburu qa roquroqu vitivitigigo. Na variroqu varialona, na variroqu varitokai beto na bule tana Tamaza na Tamada beto na Karisito i Jisu na nada Bangara mi somana tamu. **3** Ara qa paranga leana lao tana Tamaza aza qa vatarazaeni na monana liosona, qari vei ria na qua tite pa moa. Ko qake koroto gigaligo ara pana qua varavara na rane na bongi ao totonai qa paranga leana lao tana. **4** Qake mumani ara za na oni kolo matamu ao ko za vei za qa nyorogua dogoro vitivitigigo ko ma boka tavapugeleni ara za na qera qa gua. **5** Qake mumani ara za na rangerange zozotona za izongia perangaina na mua tite qoqoele i Loisi beto na tinamu i Lunisi, beto ko koviria qa gilagila valeania ara za qu izongia ao za na rangerange aza. **6** Ko za vei za qa korapa poja soganigo ao ko mu sutungu vuruvurungia za na varivana tana Tamaza qu izongia ao totonai qa vaoponigo na limaqu ara. **7** Ura na Tamaza nake ongongu varivapangongoro za vadigita, goto aza tu na ongongu za vadigita na neqi, na variroqu beto na roquroqu mauruna. **8** Ko za vei za muke pogozo keani za na vavakatona na veveina na nada Bangara beto na veveiqu ara qa tapiu taleni aza. Goto mu somana gozororia pana neqi tana Tamaza ria na tapata qa gozoro taledi na nongoro leana ara. **9** Na Tamaza aza za alogita beto za kukugita za gita ko ta toani na toa liosona za gua. Ko nake nada roiti leadi za alonigita na Tamaza gita goto pana nana nyorogua makana beto na nana roquroqu varialona tu na Tamaza za taqe taalo za gita. Ko tonai tu za oqoro podalai na totozo za vadigita aza tana Karisito Jisu za na roquroqu varialona aza. **(aiōnios g166)** **10** Ba koviria na roquroqu varialona aza za za tadogoro vakabere pana bola votu lame tana nada inaalo, na Karisito Jisu. Ko na Karisito Jisu za tori valovea tu za na uke beto za vadogoro vakaberedigita pana nongoro leana za na toa kepore vinabetona. **11** Ko na nongoro leana tugu ani za qa tamijatani na tinoni tarae, na tinoni tagarunuqu beto na tinoni varivagigalai ara. **12** Ko za vei za qa gozoro taleni vitigi tugu vei. Ba ara qake keani za vei aza, ura qa gilagila valeaniaqua ara za aza qa rangea beto ko ara qa gilagila valeania za aza za boka kopu vasarea tinganai mina kamua na rane betobetona za aza qa rangeni aza ko mi kopuni. **13** Mu dogoro tutiria ria na paranga tuvizidi qu nongorodi taqu, beto mu togaza gu pana rangerange beto na variroqu qu izongia tonai qu izongia na Karisito Jisu. **14** Mu kopu vasareni pana neqi tana Ongu Tabuna za kole tadigita za na izizongo leana qu tarangeni ko muna kopuni. **15** Ao qu gilagilaimua za ria doru pa Esia, vevei ari Puqelasi beto i Hemoqenisi, za qari gabala vapeleniziu ara. **16** Na Bangara mi vani na variroqu varitokai za na tatamana ti Onesiporosi, ura zoku totozo za aza za vamanotoziu ara beto zake keani aza za na veveina ara qa tapiu. **17** Goto totonai za kamu paro pa Romu za nyaqo tututiziu tu doru kota, tinganai ko za batiziu tu. **18** Na Bangara mi vabatini nana variroqu varitokai na rane betobeto aza. Ria na roiti za varitokaini pa Episasi aza za ao ba qu tori gilagila valeanariamua tu.

2 Ko za vei za, ao Timote tuqu marene, mu turu vaneqi ao pana roquroqu varialona qu izongia tana Karisito i Jisu. **2** Beto ko ria na varivagigalai qu nongorodi taqu pa moedi ria na zoku tinoni qari dogorigo za mu vakarovo vadi ria na tinoni tarangedi, ria na padadi mari varivagigalaini tadiria na goto tinoni. **3** Mu somana gozoro tavitiniziu ara ria na tapata vei maka varene leana tana Karisito i Jisu. **4** Na varene za tapatianani na roiti tana varene za zake somana tapiuni aza ria na goto tapatiana pana toa ani, ura na nana tinoni matamata gu za nyorogua vaqerai za na varene aza. **5** Na tinoni za somanani na varivoze abutu za minake tekua na pinia vei minake tutiria aza ria na vavanauna na varivoze. **6** Na tinoni umuma za pavu taleni na roiti za na tuvizina ko mina somana teku momoea za na vuana na nana umuma. **7** Mu vakoinonoria ria na zakazava qa pojaria ari, ura na Bangara mina vanigo na gigalai za pana zakaza ari. **8** Mu roqu vakoititia i Jisu Karisito: aza za tavaturu mule pana uke beto za podo pa tutina na bangara i Devita, aza vei za pojai na nongoro leana taqu. **9** Ko na nongoro leana aza za qa gozoro taleni tapata ko qa tapiu tale veini maka tinoni ikikerequ ara. Ba na paranga tana Tamaza zake boka tapiu. **10** Ko za vei za ara qa vangajuria ria doru tapata ko ma tokadi ria na tinoni tamijatadi tana Tamaza qa gua, ko ria ba mari izongia tugu za na inaalo za kole tana Karisito i Jisu beto na vinalavata kole jolana. **(aiōnios g166)** **11** Na paranga tarangena ani: Vei tabe uke tavitia aza, tana toa tavitia tugu aza. **12** Vei tana vangajuria na tapata, tana bangara tavitia tugu aza. Vei tana kilu pale aza, aza mina kilu paledigita tugu za gita. **13** Vei tanake rangea aza, aza za na tarange kolena, ura aza minake boka kilu paleni makana. **14** Muke koroto

varoquroqudi ria na tinoni ria na vavanau ari, beto mu poja vaneqineqidi pa moena na Tamaza, ko marike varigua paranga. Ura kepore na nana varitokai za na roiti vei aza goto za ngangaguluria gu ria na tinoni qari nongonongoro. **15** Mu podeke vitivitigia ko na Tamaza mi dogoro veinigo na tinoni tarangemu, na tinoni roiti za kepore na nana kea beto za vilasa valeania na paranga zozotona. **16** Mu turu loi paledi ria na paranga tutuuturudi zake koleria na pangagana na Tamaza, ura ria qari somanadi na paranga vevei zara za qari ijokoni na uana vakevakepore Tamaza gu **17** beto ko na dia paranga za vei maka tubu tadoalana za gani vikevikeria na tini tinoni. Ko ari Humenaiosi beto i Piletosi za kaki ria **18** qari tori gabala loi pale tu za na zozoto. Qari varivagigalaini za na rane turu mule za tori jola tu qari gua, ko qari peluku vapiruria za na rangerange tadiria kaki tinoni. **19** Ba na kokovana mauruna tana Tamaza za korapa turunana ko ketakoi qari takuti ria na nana vinagilagila ari, “Za gilagilarianana na Bangara za ria nana tinoni” beto “Mi gabala loi pale na roiti ikikerena aza za kukuni na izongona na Bangara,” qari gua. **20** Pa ruma poreveveina za nake makadi na peleta qari taroiti pana qolo beto na siliva gu za qari kole, goto na peleta qari taroiti pana suvege beto pana pezo nyelaka tugu vei. Ko kaki za qari tavaroiti pana roiti poreveveidi goto kaki za qari tavaroiti pana roiti nake poreveveidi. **21** Ko na tinoni za valioso muleni makana pana roiti ikikeredi ari, za mina vei na peleta za tavaroiti pana roiti poreveveidi. Pala mina tavalioso, mina varitokai valeana tana Bangara, beto mina tavanaqiti valeana ko mina roitidi doru roiti leadi. **22** Ko mu ukudi ria na nyonyorogua tadiria na koburu zae korega. Mu varigitanai tadiria qari kiu alili lao tana Bangara pa bulo liosona ko mu nyaqo tokai za na tuvizi, na rangerange, na variroqu beto na bule. **23** Mu uku paledi ria na varipera paranga duviduvilidi beto kepore tavagigaladi, ura qu tori gilagilaimua tu ao za na roiti vei zara za vapodoa na varipera. **24** Na nabulu tana Bangara za minake tinoni varipera. Goto mina vabulebule lao tu tadiria doru tinoni, mina tinoni bokanana varivagigalai beto mina vangajuria na uana ikikeredi. **25** Mina vatavagigalaria pana uana leana za ria qari kanai, keta pu na Tamaza mina vagabalaria ria qari kanai ko mari gilagilai ria za na zozoto **26** beto ko mari izongo sogai ria na tavagigala ko mari ukudi ria za na saduru tana bangaradi na tomete, aza za rave vapinauzuria pa nana nyorogua.

3 Mu vakoinonoa ani: pa rane betobetodi za pala mari lame ria na totozo tapatadi. **2** Ura ria na tinoni za pala mari roquroqu muledi makadi, mari galegale bulo poata, mari paranga valavalavatai, mari valavata muledi makadi, mari varipoja vikevikere, marike vazozotoria na tinadi na tamadi, mari daidia paranga leana, beto marike toani na toa madina. **3** Pala na bulodi mina kobakobani na variroqu, mari puku tutia na dia korakora, mari poja vikevikere tinoni, marike aru muleni na dia toa ikikeredi, mina vapiruria na toa korakora, beto mari kanai na leana. **4** Pala mari varijuju lao pa tapata, mari nenekeni na roiti zake leana, mari vapugeledi na roqu muledi makadi, beto mari roqua na qeraqera varilea jolani mari roqua na Tamaza. **5** Pala mari pokopokoni pa peguruna ria za na pangagana na Tamaza, ba qari kilu paleni tu ria za na neqi tana. Mu balaudi ria na tinoni vevei ari. **6** Ura kaki ria za qari peki sulopo lugeria ria na rumaruma tinoni ko qari teku vapinauzuria ria na reko rururadi za bogataria na sela beto za piuria doru nyorogua ikikeredi. **7** Ria na reko ari za qarike beto nyaqoa za na gigalai ba qarike izongo boka tekua na gigalai zozotona. **8** Maka moqaza podeke vei ari Janesi i Jaberesi qari raja kolokolosia i Mosese, nari za ria na tinoni varivagigalai sekesekedi ari ba qari raja kolokolosia tugu za na nongoro zozotona. Ria na tinoni ari za kepore na roqudi beto na gua goborona gu za na dia rangerange. **9** Ba pala marike ijoko lalaodia, ura na dia duviduvili za pala mina kaberena gu tadiria doru tinoni, maka moqaza podeke vei tugu na duviduvili tadi ari Janesi i Jaberesi. **10** Goto ao za qu tuti vikitivokotoria ria na qua varivagigalai, na qua uana, na qua nyorogua, na qua rangerange, na qua toa qake benyobenyoni maka za, na qua variroqu, na qua vangaju, **11** beto ria na nganganguluu beto ria na tapata qa gozororia ara pa Anitioki, pa Ikonioni, beto pa Lisitara. Ria na zakaza ari za qa vataqoloniziu ara, ba na Bangara za aloziu pana dorudi ari. **12** Zozoto, ria doru tinoni qari nyorogua toani na toa madina tonai qari tutia na Karisito Jisu za pala mari tangangangulu tugu. **13** Goto ria na tinoni ikikeredi beto ria na tinoni nyonyoravadi za mari kole ijoko laoni tugu na ikerena, ko mari toka vapiruria na goto tinoni beto makadi ba mari tatoka vapiru tugu. **14** Goto ao za mu aru tamanaria ria qu tori tavagigalaini tu beto ko qu tori vazozotoria tu. Ura qu gilagila valeanariamua ao za ria qari vagigalaigo **15** beto ko podalai na koburumu tu qu gilagilaria ao ria na kutikuti madidi, ko ria na kutikuti ria za qari vatavagigaligo ko qu tekua na inaalo tonai qu rangea na Karisito Jisu. **16** Na Kutikuti Tabuna doruna za na Tamaza za singoni beto za poreveveina pana varivagigalaini, pana ule votuni na sela, pana vatuvizina na tinoni

beto pana varivatavagigalani na uana tuvizina, **17** ko na tinoni tana Tamaza mi ngongo beto mi izongia na bokaboka maladoruruna pana doru roiti leadi.

4 Pa moena na Tamaza beto na Karisito i Jisu, aza mina tutidi ria na tinoni toadi beto na ukedi, aza mina bola votu lame tavitia na nana binangara, za ara ma paranga vaneqineqinigo ao: **2** Mu taraeni na paranga; mu turuni na roiti aza na nana totozo babi nake nana totozo; mu uduku votudi na dia sela, mu tokeria, beto mu paranga vaneqiria pana uana momozona beto pana mua varivagigalai. **3** Ura na totozo za korapa lame tonai mari daidia nongoria ria na tinoni za na varivagigalai tuvizina. Goto pala mari tutia na dia nyorogua makadi ko pala mari boko varikamudi ria na tinoni varivagigalai qari varivagigalaini aza za vakilikadiki leai na talingadi. **4** Ko pala mari balinga vapelea pana zozoto za na talingadi ko mari gabala tutiria ria na vavakato leleadi gobogorodi gu. **5** Goto ao za mu kopu muleni na roqumu doru totozo, mu taleria ria na tapata, mu roitini na roiti tana tinoni za velavelani na nongoro leana, beto mu roiti vaokoto valeania na mua roiti ninabulu. **6** Ura ara za tori korapa tu tavuva vei maka kolo vavavuina za na toa taqu, ko na totozo mana taloi ara za kamua gu koviria. **7** Ara qa tori variperani tu za na varipera leana, qa tori vaokotia tu za na varivoze, beto qa korapa kopuni za na rangerange. **8** Ko koviria za korapa adonoziu za na piniana na toa tuvizina. Na pinia aza za na Bangara varituti tuvizina mina vaniziu na ranena aza. Ko nake ara gu makaqu za mina vaniziu na pinia, goto ria doru tugu vei qari korapa kulikulini na bola votu lamena aza. **9** Mu podeke vitivitigia ko mu siqarai lame kamuziu. **10** Ura i Demasi za roquroqua na toa pa kasia guguzu ani ko za loi paleniziu ko za tori laonana tu pa Tesalonika. I Kereseke za tori laonana tu pa Qelesia. I Taetusi za tori laonana tu pa Dalamatia. **(aiōn g165)** **11** I Luke gu makana za korapa vavaburoziu. Mu nyaqo tekua i Maka ko mu toka lameni ura aza za toka valeananiziu ara pana roiti ninabulu. **12** I Tukikosi za qa tori garunu laoni tu pa Episasi. **13** Na poko lavata qa loia ti Kaposi pa Toroasi za muna pogozo lameni totonai muna lame, beto keta mu mumadi ria na qua buka beto vei tugu ria na buka qari taroiti pana vuliti manugu. **14** I Alekezada na tinoni roiti aeana za vagozoroniziu zoku tapata ara. Na Bangara mina vakilasani aza ria na roiti za roitidi. **15** Ko ao ba mu balauni aza, ura aza za raja kolokolosia za na nongoro tadigita. **16** Totonai qa naqenaqe muleniziu na totozo momoe, za kepore maka tinoni bi turu tavitiziu, goto ria doru qari loi vamakai paleniziu. Na Tamaza mike nguti taridi za na dia roiti aza. **17** Ba na Bangara za turu tavitiziu ara beto za vaneqiziu, ko ara qa tarae vikitivokotoni za na nongoro ko ria doru tinoni karovodi qari nongoria. Beto na Bangara za vasareziu pana ngujudi ria qari vei na laione. **18** Na Bangara mina vasareziu pa dorudi na tapata ikikeredi beto mina vakamu vasareziu pa nana binangara pa noka. Na Bangara aza za mi tavatarazae kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)** **19** Mu pojadi na qua roquroqu tadi ari Pirisila i Akuila, beto ria na tatamana ti Onesiporosi. **20** I Erasitasi za suvere jola pa Koriniti, goto i Toropimosi za mo ko qa loia pa Miletosi. **21** Ao mu podepodeke vitivitigia ko mu lame kamu totonai mina oqoro kamua na totozo lomozo. Na dia roquroqu tamu qari gua ari Eubulasi i Poudesi i Linosi i Kolodia beto ria doru tinoni qari vazozotoa na Karisito pani. **22** Na Bangara mi vavaburoa na ongongumu. Na variroqu varialona mi vavaburogamu gamu.

Taetusi

1 Ara Paula na nabulu tana Tamaza, na tinoni tagarunuqu ti Jisu Karisito ko mana vaneqia na rangerange tadiria za mijataria na Tamaza beto mana tokadi ko mari izongia na gigalaina na zozoto za vuani na pangagana na Tamaza. **2** Na rangerange beto na gigalai ari za qari vangalingaligita ko taqe korapa geleni gita za na toa jola pa moa tu za taringutinguti vadigita na Tamaza zake sekeseke. **(aiōnios g166)** **3** Ko pa nana totozo tamijatana nari za ule vakabereni pana tarae na Tamaza za na nana nongoro ani, ko na roiti taraeni na nongoro ani za na Tamaza na nada inaalo za garununiziu ara ko mana roitini za gua. **4** Na leta ani za lao tamu Taetusi, ao qu vei na tuqu zozoto pana rangerange taqe makarai izongia. Na variroqu varialona beto na bule tana Tamaza na Tamada beto tana Karisito i Jisu na nada inaalo mari somana tamu. **5** Na ginuana qa vasuverenigo ara pa nuza Kiriti ao za vei ko mu vatuvizi valeanaria za na roiti qari oqoro okoto beto mu mijata vanyumuria pa okokoto guguzu ketakoi ria na tinoni matamata, aza vei qa tori vavanaunigo tu. **6** Aza za pada ko mina tinoni matamata za na tinoni za kepore na nana pake, maka gu na maqotana, ria na tuna qari tinoni rangerange beto qarike tagigalani na toa gobogoborodi babi na uana duviduvilidi. **7** Ura za poreveveina za na tinoni kopu za mina tinoni kepore na nana pake, ura aza za matamatani za na roiti tana Tamaza. Ko na tinoni aza za nake tinoni tututinana roquroqu makana, nake tinoni oqoqanai korakora, minake tinoni digedigere aruna, nake tinoni varivaripera goboro, beto nake tinoni za nyaqo izizongona pana zona selana aza. **8** Goto aza za na tinoni vakamu goto tinoni tu, za tavaraguani na leana, za boka gaiti valeania na roquna, za tuvizi, za toani na toa liosona, beto za aru muleni makana pana uana ikikeredi. **9** Beto na tinoni za aru tamana vamauria na varivagigalaina na nongoro tarangena aza ko za boka paranga varivaneqini na varivagigalai togazana beto za boka udukia na dia sela ria qari paranga kanakanai na varivagigalai togazana. **10** Ura kubo ria qari duviduvili, za kobakoba na dia paranga beto qari tinoni varitoka vapiru. Ria kaki puku tinoni Jiu ria qari tapobe za qari vajolai zozoto za na roiti ari. **11** Ria za na tuvizina za mari tangujupuku ura ria na zakaza qari varivagigalaini ko qari izizongodia pana zona selana za zake garo ko bari varivagigalaidi ba qari varivagigalaidi tugu ko qari vapeluku vapiruria ria na tatamana doruna. **12** Maka dia tinoni korokorotai makadi tugu ria za tori poja valeanianana tu za ari za gua vei, “Ria na tinoni pa Kiriti za na galegale tinoni sekesekedi, na manugu pirudi, na ngoja tave ududapeludi,” za gua. **13** Na vavakato ani za zozoto ko za vei za mu uduku votudi na dia sela, ko mari togaza pana dia rangerange **14** beto marike tapatiana goborodi na vavakato leleadi gobogorodi tadiria na Jiu beto na garunu tadiria na tinoni qari gabala vapeleni na zozoto. **15** Doru zakazava za qari lioso tadiria qari lioso, goto tadiria qari paji beto qarike vazozoto za kepore tugu za maka za bi lioso, goto za paji za na vonanadi beto na monanadi. **16** Qari ule votuni za na Tamaza qari gilagilaidia qari gua, ba na roiti qari tabata votuni pana dia uana qari uleni za qari kilu paleni tu ria za na Tamaza. Qari lulasa pa moena na Tamaza, qari duviduvili, beto kepore maka roiti leana bari boka roitini.

2 Goto ao za mu varivavanaudi ria na zakazava za garo pana varivagigalai togazana. **2** Mu vavanauria ria na marene tiolata kolekoledi ko marike tinoni gua goboro, mari tinoni tapangagadi, mari gaiti valeania na roqudi, mari togaza pana dia rangerange, pana dia variroqu beto pana dia turu vangaju. **3** Mu vavanauria tugu vei ria na reko tiolata kolekoledi ko mari toani na uana panganga, marike varipojapoja vikere, marike pinauzuni na kole bukubuku gojo, goto mari varivagigalaini tu ria za na uana leadi. **4** Ko mari vatavagigalaria ria na tiolata reko koregadi ko mari roquroquria na marenedi, mari roquroquria na tudi, **5** mari gaiti valeania na roqudi, mari lioso na dia toa, mari reko vatana valeana pa dia tatamana, mari valeana lao tadiria na goto tinoni, beto mari kole vapeki tadiria na marenedi. Ko mari toa vei ria za ria na goto tinoni marike poja vikevikeria za na paranga tana Tamaza. **6** Ria na marene zae korega tugu vei za mu paranga vaneqiria ko mari gaiti valeania na roqudi. **7** Pana doru ginugua za mu vabatidi na mua toa makamu ko mi maka dogodogoro tutina pana roiti leadi. Na mua varivagigalai mi kolea na uana leana, na pangaga, **8** beto na paranga vavegolaidi za lenodi na varituti, ko ria qari kanago za mari kea ura kepore za maka za ikikerena mari boka vakezadigita. **9** Mu vavanau valeanaria ria na pinauzu ko pana doru zakazava za mari kole vapeki tadiria na dia bangara, mari vaqeraria, marike paranga karokarovoria **10** marike aru golomoria na izizongo, goto mari vabatidi na dia toa tarangena valeana, ko doru dia roiti mari sari vabata leania za na varivagigalai tana Tamaza na nada inaalo. **11** Ura na variroqu varialona tana Tamaza za pogozo lameni na inaalo za tori bola votu

tu tadiria doru tinoni. **12** Ko na variroqu varialona aza za totoli vatavagigalagita ko ta kilu paledi za na uana vakevakepore Tamaza beto ria na nyorogua ikikeredi tana kasia guguzu, ko ta toani gita pa nada suvesuvere pa kasia guguzu ani za na roquroqu tavagigalana, na uana tuvizina, beto na toa madina, **(aiōn g165)** **13** tonai taqe korapa kulikulini gita za na rane tamanana taqe gelegeleni totonai mina bola votu na neqi ta nada Tamaza lavata i Jisu Karisito na nada inaalo. **14** Aza za vani na nana toa makana ko za ruvatagita pana doru toa ikikeredi beto za valiosogita ko na nana tinoni poreveveina jola aza za gita ko taqe ngalingalidi ria na roiti leadi. **15** Ari ria na zakazava mu parangadi, mu varivavanau valeadi beto mu variudukudi pana doru neqi qu izongia. Muke vamalumigo makamu ko mari dogoro vagorego ria na tinoni.

3 Muke koroto varoquroqudi ria na tinoni ko mari vainongoro vapeki lao tadiria na bangabangara beto na tinoni varitokai, mari vataberia, mari turu qaqiridi ria doru roiti leadi, **2** marike poja vikevikere tinoni, marike tinoni varinominomi, goto mari tinoni valeana lao tana goto tinoni, beto mari roiti valeana lao tadiria doru tinoni. **3** Ura gita za perangaina ba kepore tugu na roquda, taqeke vatabe, taqe tatoka vapiru, beto taqe pinauzudi zoku nyonyorogua ikikeredi beto zoku qeraqera tana toa tini gu, taqe toani na toa ikikerena beto na uana konokono, qarike tavaraguadigita beto gita ba taqeke varitavaragua lao lame tugu makada. **4** Ba tonai za bola votu za na leana beto na variroqu leana tana Tamaza na nada inaalo **5** nari za alogita na Tamaza za gita. Ba nake roiti tuvizidi taqe roitidi gita za taqe taaloni za gita, goto na variroqu varitokai gu tana Tamaza. Ko aza za alogita tonai taqe tavaliosoni na podo mule beto taqe tavakoregani na Ongongu Tabuna. **6** Ko na Ongongu Tabuna ani za tori vuva tari vapugeledigita tu na Tamaza tonai taqe vazozotoa gita i Jisu Karisito na nada inaalo. **7** Ko tonai za vatuvizigita na variroqu varialona tana, nari za taqe somana izongia gita za na toa jola aza taqe korapa gelegele kulikulini. **(aiōnios g166)** **8** Na paranga tarangena ani. Ego doru zakazava ari za qa nyoroguani ko ao mu paranga vaneqidi, ko ria qari rangea na Tamaza za mari tapatiana tolidi ria ria na roiti leadi. Ari ria na zakazava leadi beto qari varitokai tadiria na tinoni. **9** Goto ao za mu turu peledi ria na toa vevei na varipera paranga duviduvilidi, na tututidi ria na nada tite, na toa varipiarai, beto na variguani na Vavanau, ura na toa ari za qarike varitokai beto kepore veveidi. **10** Na tinoni za varipiarai za mu paranga vabalaua na totozo momoe beto na totozo vinaori. Pa liguna aza za muke galani. **11** Qu gilagilaimua ao za na tinoni za vei aza za na lulasa ikikerena, beto za toani na toa selana ko za leve muleni makana. **12** Tonai mana garunu laoni tamu i Atemasi babi Tukikosi, nari muna podeke vitivitigia ko muna lame kamuziu pa Nikopolisi ao. Ura qa tori rove valeania tu za pala ketakoi tu za mana suvere totonai mina kamua na totozo lomozo. **13** Mu podeke vitivitigia ko mu vatana tokadi ari Zenasi na loea beto i Apolosi, ko marike qaqani maka za pana dia rereregе. **14** Ria na nada tinoni za marike toa udapelu goboro, goto mari balau tapatianadi tu na roiti leadi ko mari tokadi ria qari tapata. **15** Ria doru qari suvere tavitiziu ara ari za qari valaoa na dia roquroqu lavata tamu. Mu vakarovia na mami roquroqu lavata tadiria na tinoni rangerange qari roquroqugami ketakoi. Na variroqu varialona mi vavaburogamu gamu doru.

Pilimone

1 Ara Paula na tinoni tapiuna tana Karisito i Jisu beto
i Timote na taida. Na leta ani za lao tamu Pilimone,
na baere leamu beto qu makarai roiti tavitigami gami
2 beto tamu Apia na lulumami beto tamu Akipasi
aza za somana varene tavitigami gami, beto tana
ekelesia pa ruma tamu. **3** Na variroqu varialona
beto na bule tana Tamaza na Tamada beto tana
Bangara i Jisu Karisito mi somana tadigamu. **4** Ara
qa paranga leana lao tana qua Tamaza doru totozo
qa gigalia na izongomu ao pana qua varavara, **5**
ura qa nongoroni ara za na variroqu tamu za lao
tadiria na tinoni tana Tamaza beto na rangerange
tamu za lao tana Bangara i Jisu. **6** Na varavara taqu
za na miu makarai somana pana rangerange za mi
ngalingalini na gigalai valeadi doru zakazava leadi
taqe izongoria pana nada kole maka tana Karisito. **7**
Taiqu, za vaqera vitivitigiziu beto za vamanotoziu ara
za na variroqu tamu, ura na bulodi ria na tinoni tana
Tamaza za qu vakopeleria ao. **8** Ko za vei za pana
qua kole maka tana Karisito qa varene valeana za
ara ko mana boka pojanigo gu ara aza za pada ko
muna roitini ao, **9** ba pana zona variroqu za aza tugu
ara Paula na barabaragozoqu beto na tinoni tapiuna
tana na Karisito i Jisu za qa tepa vitivitigigo gu ao.
10 Qa tepa vitivitiginigo gu ara ao za na veveina i
Onesimasi, aza za vei na tuqu tonai qa korapa tapiu
ara. **11** Aza za na tinoni na totozo qari jola rari za
kepore maka varitokai leana bi vapodo vanigo ao,
ba koviria za kolenana nana varitokai leana tamu
beto taqu aza. **12** Aza za qa garunu mule laoni tamu
zana, aza na buloqu zozoto ara. **13** Aza tugu qa
kole nyorogua aru tamania pani ko bi vaniziu za na
varitokai quke boka valamea ao tonai qa korapa tapiu
taleni ara za na nongoro leana qa gua. **14** Ba tonai
qa oqoro tekua mae za na roqumu ao nari za qake
nyorogua roiti vei zara ara, ko na mua roiti leana
za mike vei ara gu qa jujukunigo ao goto mi koko
lame vei tu pa mua nyorogua malumuna zozoto. **15**
Ura palu na ginuana za tavarijo iapeki totozo tamu
aza za vei ko ao mu teku izongia kamua na kamua
aza, **(aiōnios g166)** **16** ko koviria nake pinauzu aza
goto za poreveveina jolani tu na pinauzu, na taida
leleana. Ko taqu za poreveveina aza ko tamu ae
mina koi vei poreveveina jola aza pa toa tini beto
pa toa tutina na Bangara. **17** Ko vei muna izongo
veiniziu na kalemu pa roiti tana Bangara ara, za mu
vakamu veini bi ara zozoto aza. **18** Vei bi roitini kaki
sela tamu babi kolenana kaki nana lipulipu tamu aza,
nari za mu vagoreniziu ara. **19** Ara Paula qa kutini na
limaqu makaqu za ani: Ara mana lipua. Nake zavana
manake kilu pojanigo ara za ao na toa koregana qu
izongia koviria za qu oqoro lipuni taqu. **20** E, taiqu,
ara qa nyoroguanigo ao ko mu vaqeraziu pana nada
toa tutina na Bangara. Mu vakopelia na buloqu pana
nada toa tutina na Karisito. **21** Qa vazozotoa ara
za ao pala muna vatabeziu ko za vei za qa kuti lao
vanigo, ko qa gilagila valeania ara za ao aza muna
roitini za pala mina jolani aza vei qa korapa tepai ara.
22 Ego ko maka qua tepa mule za ani: mu vatana
vaniziu maka lose vavatogani tinoni kamudi. Ura qa
gilagila valeania ara za na varavara tamu mari taoe
ko ara pala mana lao kamugamu za gamu. **23** Na
dia roquroqu lavata tamu qari gua ari Epaparasi,
aza gami kori gami makarai tapiu taleni na roiti ti
Jisu Karisito, **24** beto vei tugu ari Maka i Arizitakosi i
Demasi beto i Luke, ria qari makarai roiti tavitiziu ara.
25 Na variroqu varialona tana Bangara i Jisu Karisito
mi vavaburogamu gamu.

Giburu

1 Pana rane qari jola lao rari na Tamaza za vakanoko
tatazaria zoku totozo na tinoni korokorotai ko qari
paranga votu vani aza tadiria na nada tite, **2** ba pa
rane betobetona ari na Tuna makaina za valageria ko
na Tuna aza za paranga vani aza. Ko pana Tuna
tugu aza za vapodakia na Tamaza za na doruna
vinapodaka, beto ko na Tuna tugu aza za mijatia ko
mina izongoria doru zakazava. **(aiōn g165)** **3** Ko na
Tuna aza za na malakapina na Tamaza beto na Tuna
tugu za na kirena zozoto na Tamaza, ko na Tuna
tugu za aru tamana varikamudi pa nana paranga
neqineqidi ria doru zakazava. Pa liguna za roitini
aza za na vulavulazana na sela tadiria na tinoni nari
za nyumu bangara pa noka pa kale matuana na
Tamaza ululuna jola aza. **4** Na Tuna na Tamaza za
tavaporeveveina joladi ria doru mateana, varitoto vei
tugu na izongo za teku izongia aza ba za poreveveina
joladi ria na izongo tadiria na mateana. **5** Ko na
zozotona ani ura kepore za maka totozo bi paranga
veini ari na Tamaza za maka ria na nana mateana,
“Na Tuqu ara ao, pa ngenari qa ule votuni ara za
na Tamamu ao!” gamike guni mae za maka nana
mateana. Beto ko kepore za maka totozo bi paranga
veini ari na Tamaza za maka ria na nana mateana,
“Ara za mana Tamana aza, ko aza za mina juki vei
na Tuqu ara aza, gamike guni mae za maka nana
mateana.” **6** Goto tonai mi valageria pa pezo za guni
za na Tuna podo moe nari za paranga vei tu ari na
Tamaza, “Ria doru mateana tana Tamaza za mari
vatarazaea aza,” za gua tu. **7** Na Tamaza za rove
veidi qarike loka poreveveina ria na mateana, ura
na veveidi ria za ari tu za gua vei na Tamaza, “I
Tamaza za roiti veidi na gava ria na nana mateana,
beto za veidi na iku vuruvurungu aza ria na nana
nabulu,” za gua. **8** Ba na Tuna za dogoro veini za
poreveveina jola, ura na veveina aza za ari za gua
vei na Tamaza pana tana Tuna, “Tamaza, na mua
nyumunyumuna bangara za mina kole jola kamua
na kamua! Beto muna totolidi pana tuvizi ria na mua
tinoni. **(aiōn g165)** **9** Qu qerani ao za na roiti tuvizina
qari roitini ria na tinoni beto quke tavaraguani ao za
na roiti ikerena qari roitini ria na tinoni. Tamaza, ko
za vei aza za ara na mua Tamaza qa mijatigo ao ko
qa vanigo na qeraqera beto na vinalavata za jolani
aza qa vadi ria na tavitimu,” za guni. **10** Beto na
veveina na Tuna za ari mule za gua vei na Tamaza,
“Bangara, ao qu roitini pa podapodalaina za na kasia
abana, beto ao qu roitini pa limamu makamu za na
noka.” **11** Kolenana na totozo pala mari maragutu ria,
ba ao za muna toa kamua na kamua. Beto ria doru
zakazava ari za pala mari muraqu tamumutu veidia
na poko. **12** “Pala muna polo vijongo veidi gu na koti
tamumutudi beto ko za mari tasoga pale vei na poko
ria na zakazava ari. Ba ao za munake izongo soga,
beto ko na mua toa za mina kepore na vinabetona,”
za gua. **13** Kepore za maka totozo bi paranga vei ari
na Tamaza pana tana maka ria nana mateana, “Mu
nyumu pani pa kale matuaqu tinganai mana vakilasa
vanigo ko muna tete anyanyuni ria ao na mua kana,”
gamike guni mae maka nana mateana. **14** Ko na
za gu ropi za na roiti tadiria na mateana? Ria na
mateana za na ongongu qari roiti nabuluni gu na
Tamaza beto ko ria za garunu lageredi pa pezo aza
ko mari tokadi ria mari teku izongia na inaalo.

2 Ego taqe tori nongoria tu gita za na veveina na
Tuna na Tamaza, ko za vei za gita ta aru tamana
vamaururia ria na varivagigalai zozotodi taqe tori
nongororia tu, ko take muma vei na tinoni olena.
2 Na Vavanau za tavakarovo lame vei tadiria na
mateana ko qari tekua ria na nada tite pa moa za na
zozotodi. Ko ria tonai qarike tutia gu ba bari majai
gu za na vavanau gu aza, nari za qari gozoria tugu
na vinakilasa za padana na dia sela. **3** Ko za vei
aza nari za pala tanake boka talegazani zozoto gita
za na vinakilasa vei tanake pavu galani gita za na
nongorona na inaalo poreveveina ani! Na Bangara
makana za ule momoeni perangaina za na zona
varialo ani, beto ko ria qari nongoroni pana tana za
qari ule vakabekabere vadigami za na zozotona tugu
za na vavakato aza qari gudigami. **4** Ko pana totozo
aza na Tamaza ba za ule vakabekabere vadigami
za na zozotona tugu za na vavakato aza tonai za
roitidi kaki vinagilagila, na roiti varivagabaradi, na
roiti neqidi beto ko za okoto iadiria na Ongu Tabuna,
aza vei za nyoroguani aza. **5** Ego ko nake tadiria
na mateana za vakole laoa na Tamaza za na tolina
na kasia guguzu koregana uka riza, aza na kasia
guguzu koregana taqe korapa vavakatoni gita koviria.
6 Ba kolenana tu za maka kota pa Kutikuti Tabuna
ketakoi za tapoja vaneqineqi, ari za gua vei, “Na za
na tinoni ko qu roquroqu vaporeveveinaia ao Tamaza,
ae za koi vei poreveveina za na tinoni ko qu kopuni
tu ao? **7** Qu vakole kauraia tadiria na mateana iapeki
totozo, qu vani na neqi beto na vinalavata, **8** ko aza
za toliria doru zakazava,” za gua. Aza na paranga
“aza za toliria doru zakazava” za gua na ginuana za
kepore za maka za bi taloi pale ba doruna za qari ta
ude beto gu. Ba koviria taqeke batia za maka tinoni

bi toliria doru zakazava. 9 Goto i Jisu gu za vei taqe batia gita za tavakole kaurai tadiria na mateana iapeki totozo, ko pa korapana na variroqu varialona tana Tamaza za uke vadi doru tinoni aza. Ko pa liguna za gozoria aza na vitigi tonai za tavauke nari za taovulu beto za tavalavata aza. 10 Na tuvizina gu za na Tamaza, aza za vapodakaria beto za korapa aru tamana varikamudi doru zakazava, za vanyumuni nana nyumunyumuna poreveveina aza ura za gozoria aza za na vitigi beto za uke pa korosi. Zara za vei i Jisu ko za toka lamedi ria doru tuna ko qari somana izongia za na malakapi tana Tamaza, ura i Jisu za na matamata lavata za vabatidi na zona mari taalo ria na tinoni. 11 Aza za valiosoria pana dia sela ria doru tinoni, ko aza beto ria doru qari tavalioso za qari maka moqaza puku tinonidi gu, ura na koko lame veidi beto gu tana Tamaza ria doru. Ko za vei aza zake kea gigaladi na taina i Jisu ria na tinoni ria. 12 Ari za gua vei pana tana Tamaza aza, “Mana vaqatani ara pana tadiria na taiqu za na veveina nizongomu ao, tonai mari varikamu vatarazae ria za ara ba mana vatarazaego tugu ao,” za gua. 13 Beto ari mutu za gua vei aza, “Ara mana vakolea na qua totoravuzu tana Tamaza,” za gua. Beto ari mule za gua vei, “Ani ara qa korapa suvere tavitiria ria na koburu za vaniziu na Tamaza,” za gua. 14 Ko ria za gigaladi na koburu za na tinoni qari toa masa na orungu ko i Jisu makana ba za lame podo ko za somana toa vei na tinoni. Za roiti vei ari aza ko tonai za uke za vakilasia aza za na bangaradi na tomete, aza za izongia na neqi varivuke. 15 Ko pana zona vei ani za ruvataria aza ria qari matagutu uke ko qari suvere pinauzu pana dia toa. 16 Taqe tori gilagila valeanianada tu gita za nake ria na mateana za lame tokadi aza, goto ria tu na tinoni tuti lame veidi ti Ebarahami. 17 Ko za vei za pada tugu za aza za lagere podo ko za toa vei zozoto na tinoni. Ko za vei zara za boka vei na kuta iama za variroqu varitokai beto za roiti valeana pana nabuluna na Tamaza, ko na Tamaza za boka vulazaria ria na sela tadiria na tinoni. 18 Ko koviria za boka tokadi gu aza ria na tinoni qari gozororia na toketoke, ura aza makana ba za tori gozororia tugu ria na toketoke beto ko za tavavitigi vei tugu gita.

3 Ko zara za vei za, ka viza tinoni tana Tamaza, gamu za tori sorugamu tu na Tamaza! Mu dogoro vatogazia i Jisu aza za garunu lagereni na Tamaza ko aza za na kuta iama lavata za tokadigita pa nada vinazozoto. 2 Aza za rangea na Tamaza aza ko za vei za na Tamaza tu za mijatia aza ko za roitini za na roiti ani, maka moqaza podeke vei i Mosese ba za tarange pana nana roiti tolidi ria na tinoni tana Tamaza. 3 Na tinoni za roitini na ruma za tadogoro vaporeveveina jolani na ruma za roitini aza. Ko pana zona vei aza za i Jisu ba za tadogoro pada jolani i Mosese. 4 Za zozoto tugu za dorudi na ruma za koledia tugu ria na tinoni qari roitini, ko na Tamaza aza za roitini doru zakazava. 5 I Mosese za maka tinoni tarangena pana nabuluna na Tamaza, za vei na nabulu za roiti valeana vani nana bangara; ko nana roiti za uduku lao momoeria na zakazava za poja liguliguria na Tamaza na veveina i Jisu. 6 Ba na Karisito za na tinoni tarangena za vei na tuna marene za kopu valeadi ria na tinoni tana Tamaza. Ko gita za na tinoni tana Tamaza, vei tana aru tamana vamauru pana nada vinazozoto neqina taqe izongia tonai taqe korapa kulikulidi na zakazava qari korapa lame pa moeda. 7 Ko za vei aza za ari za gua vei za na Ongu Tabuna pana Kutikuti Tabuna, “Pa ngenari za tonai muna nongoria na mamalaingina na Tamaza, nari za ari za gua vei na Tamaza, 8 ‘Muke vaduviduvilia na bulomiu qari vei ria na miu tite qari daidia vatabeziu ara tonai qari podekeziu tonai qari korapa pa qega. 9 Ketakoi za qari podekeziu zoku totozo ara ria na miu tite, ba qari batiadia ria na roiti qa roiti vadi ara pa korapana madengavulu aoro ba qari kiluniziu tu. 10 Ko qa korakoradi ara ria na zazae tinoni ari ko ari qa gua vei: Qari kiluniziu ara doru totozo beto ko qari daidia vatabea na zona tuvizi taqu za ari. 11 Ko marike izongo lugea ria za na ia minyeminyerena qa vanaqiti vakole vadi ara, qa gua ara. Qa maulu vakole vei zara ara ura qa tagigiridi,’ za gua na Tamaza,” za gua za na Ongu Tabuna. 12 Ka viza tavitiqu, mu vabalau za gamu keta maka pa varikorapaimiu gamu mi kolea na roquroqu ikeredi ko mike vazozoto beto ko mi gabala loi pale za na Tamaza toana. 13 Goto aza tu za poreveveina jola za mu makarai paranga varivaneqi lao lame doru rane za gamu tonai za korapa kolenana za na rane “Pa ngenari.” Ko muna vei gamu za pala minake boka toka vapirugamu na miu sela gamu roitidi beto minake duviduvili na roqumiu za gamu. 14 Ura gita za na tinoni taqe somana izongia aza vei za roiti vadigita na Karisito podalai tu tonai taqe vazozoto pa podalaina ko mina kamua na vinabetobetona nada toa. 15 Tonai za paranga za na Kutikuti Tabuna, “Pa ngenari za tonai muna nongoria na mamalaingina na Tamaza, za muke vaduviduvilia na bulomiu qari vei ria na miu tite qari daidia vatabea na Tamaza,” za gua. 16 Nari za ari zei ria na tinoni qari nongoriadia za na mamalaingina na Tamaza ba qari daidia tugu vatabea na Tamaza? Ria doru tinoni tugu qari batia na neqi tana Tamaza

tonai za toka votudi pa Ijipi i Mosese ke! **17** Ari zei za kole tagigiridi ka madengavuluputa aoro na Tamaza? Ria tugu qari lotu pa sela ko na vuana za qari uke tugu pa qega. **18** Ko tonai za maulu na Tamaza ko "Marike izongo lugea ria za na ia minyeminyerena qa vanaqiti vakole vadi ara" za gua, nari za ari zei za guni aza? Ria na tinoni Izireli tugu qari daidia vatabea aza ke! **19** Ego ko koviria taqe bati valeania za na ginuana qarike boka lugea na ia minyeminyerena ria za ura qarike vazozoto gu ke!

4 Ego ko na Tamaza za tori vakolea tu nana taringutinguti ko tana izongia gita za na minyeminyerena za vanaqiti vakolea aza za gua. Ko za vei za gita tavabalau koviria ura keta maka gamu mi tadogoro vei zake boka izongia za na minyere za taringutinguti vakoleni na Tamaza. **2** Za tori tatarae tu tadigita za na nongoro leana, maka moqaza podeke vei ria nada tite pa moa ba qari nongoria tugu za na veveina na minyere ani. Qari nongoriadia ria tonai qari korapa pa qega za na nongoro aza ba zake tokadi ura tonai qari nongoria ba qarike vazozotoa pa bulodi za na nongoro aza. **3** Ko gita na tinoni taqe vazozoto za tana lugea za na minyere za taringutinguti vakoleni na Tamaza. Maka moqaza podeke vei za tori pojai tu na Tamaza pana Kutikuti Tabuna ari za gua vei, "Qa tagigiridi ko qa maulu vakole ara, ari qa gua vei, 'Marike izongo lugea ria za na ia minyeminyerena qa vanaqiti vakole vadi ara,' qa gua," za gua za na Tamaza. Pa podalaina tu tonai za vapodakia na kasia guguzu za tori vaokotoria tu na Tamaza ria doru nana roiti ba zara mutu za paranga vei aza. **4** Kolenana za maka ia pa Kutikuti Tabuna za pojai za na veveina na rane vinavitu pa liguna za roitini na kasia guguzu, ari za gua vei, "Pana rane vinavitu na Tamaza za minyere pa doru nana roiti za roitidi," za gua. **5** Ko na veveina na ginugua ani za ari mule za maka poja vei aza, "Marike izongo lugea ria za na ia minyeminyerena qa vanaqiti vakole vadi ara," za gua. **6** Ria na tinoni qari nongoro momoea za na nongoro leana na veveina na minyere ani za qarike lugea za na minyere aza, ura qarike vazozotoa ria aza za pojai na Tamaza. Ko za vei za koledia mule ria kaki za vamalumuria na Tamaza ko mari tekua za na minyere aza. **7** Ko na veveina na minyere ani za mijata vakolea mutu na Tamaza za maka rane za tapoja "Pa ngenari." Ko za tori jola tu zoku aoro beto za pojai i Devita pana Kutikuti Tabuna za na veveina ani, ari za gua vei, "Pa ngenari za tonai muna nongoria na mamalaingina na Tamaza, za muke vaduviduvilia na bulomiu," za gua. **8** Ko maka goto minyere tu za pojai na veveina na Tamaza, ura vei bi tori vadi zozoto tu i Josua ria na tinoni za na minyere za taringutingutini na Tamaza, nari za bike mijatia mule na Tamaza za maka goto rane. **9** Ko za vei aza za korapa kolenana ko mari tekua ria na tinoni tana Tamaza za na minyere za vei na Tamaza za minyere pa rane vinavitu. **10** Ura na tinoni za lugea na ia minyeminyerena za taringutinguti vakoleni na Tamaza za mina minyere tugu pana liguna za roitini nana roiti, maka moqaza vei na Tamaza ba za minyere tugu pa liguna za vaokotia na kasia guguzu. **11** Ko aria gita ta podeke vitivitigia ko ta lugea za na ia minyeminyerena aza, ko kepore maka gita mi lotu keta mike tekua za na minyere aza, qari vei ria nada tite pa moa ura qari maja paranga. **12** Muke dogoro vakepore veveinaia ani, ura na paranga tana Tamaza za na toana beto za kolea na neqi, beto ko za gani joladi doru benete varisobe qari gani varikale. Za boka suni luge kamua na paranga za ketakoi qari varikamu na toa beto na ongongu beto ko ketakoi qari varikamu na suvege pudapuda beto na varijoka, beto za tutidi na paranga ria na roquroqu beto nyorogua leadi beto ikeredi qari kole pa bulona na tinoni. **13** Ko kepore za maka nana vinapodaka bi pae tana Tamaza, goto dorudi na zakazava za vapodakaria za qari kole galegaledia gu pa kabekaberena pana dogodogoro tana Tamaza. Ko pana tana tugu za tana lao ule votudi gita ria doruna na roiti taqe roitidi pana okokotonada toa. **14** Ko gita ta aru tamana vamauria aza vei taqe vazozotoa na veveina aza. Ura gita taqe tori izongia tu za maka kuta iama lavata poreveveina, i Jisu na Tuna na Tamaza, ko aza za tori lugea tu za na ia madina za suveria na Tamaza. **15** Na kuta iama lavata tadigita za gilagila valeanarianana aza ria doru nada munyala gita. Ura aza ba za tori gozororia tugu ria na toketoke taqe gozororia gita, ba zake boka sela aza. **16** Ko gita take tumatuma, goto aria ta rerege varene vatuvizi lao pa nyumunyumuna bangara tana Tamaza, aza za roquroqugita. Ketakoi tana boka batia gita za nana variroqu varitokai beto aza mina toka valeadigita tonai tana nyorogua tatoka za gita.

5 Ria doru kuta iama lavata za na tamijatadi tugu pana tadiria na tinoni tugu beto qari tauduku ria ko mari roiti vani na Tamaza ko mari tokadi ria na tinoni. Ko na roiti qari tamijatani beto qari taudukuni ria za mari vavavui beto mari varivanani ria na varivana vulazadi na sela tadiria na tinoni. **2** Na kuta iama lavata makana ba za gozororia gu ria na munyala ko za vei za boka gilagila valeanaria aza ria na tinoni qari rura ko qari tatoka vapiru. **3** Na tinoni munyala

aza, ko za vei nana roiti za taiani za mina vavavui lao tana Tamaza ko mina vulazaria aza ria nake sela tadiria na goto tinoni gu makadi goto na nana sela tugu makana vei. 4 Kepore za maka tinoni bi mijatia makana ko bi tavalavata vei na iama. Goto pana uduku tu tana Tamaza za tavanyumu iama za na tinoni, maka moqaza podeke vei i Eroni ba na Tamaza tugu za udukia nari za iama. 5 Ko na Karisito ba zake valavata muleni makana ko bi maka kuta iama lavata aza, goto na Tamaza tu ari za guni vei, "Na Tuqu ara ao, pa ngenari qa ule votuni za ara za na Tamamu ao," za gua. 6 Beto kolenana mule za maka kota pana Kutikuti Tabuna ketakoi za paranga vei ari, "Ao za maka iama kole jolamu pana zona vei za iama i Melekizedeki," za gua. **(aiōn g165)** 7 Tonai za suvere pa pezo i Jisu za kiu alili viviva beto za varavara tepatepa lao aza pana tana Tamaza, ko na Tamaza bi boka vasarea pana uke za gua. Ko za oea na Tamaza aza ura za vapekai lao tana Tamaza. 8 Na Tuna tugu na Tamaza aza, ba pana vitigi tu za gozororia aza za gilagilai za na zona vatabena na Tamaza. 9 Ko tonai za vaokotia i Jisu za nana roiti, nari tonai za aza za na kutana na inaalo kole jolana tadiria doru qari vatabea aza, **(aiōnios g166)** 10 ko na Tamaza za ule votuni na kuta iama lavata pana zona vei za iama i Melekizedeki aza. 11 Koledia mutugu za zoku zakazava qa nyorogua pojadigamu ara za na veveina aza qa koni pojadigamu, ba za tapata na vakabere vadigamu ani, ura gamu rura ko gamuke boka vakoititiria na zakazava gamu nongororia gamu. 12 Ura na kakazana za na totozo za tori jola tu ko za pada bu tori boka tinoni varivagigalai tu za gamu. Ba gamu oqoro pada ko ria tu na tinoni za mari vagigalai sogadigamu mule ria na zakazava za pada pa podapodalaina tu bu tori gilagilai tu gamu aza na veveina za pojai na Tamaza. Za tori pada tu bu tekuria gamu ria na ganigani maurudi ba gamu korapa laomiu gu na susu meleke za gamu. 13 Na tinoni za korapa susu meleke za na koburu melalu gu aza, ko za oqoro vagilagilai aza za na veveina na tuvizi. 14 Goto ria na tinoni matuadi za na ganigani maurudi tu za qari tekua, ko ria za qarike koroto varoitiria ko qari boka bati pikatia na tuvizina na ikerena.

6 Ko za vei aza za aria gita ko ta rerege vatuvizi lao ko ta tekuria na varivagigalai za padadi ria na tinoni qari matua, ko take kole gu maka moqaza pojaria ria na nongoro qari vagigalai momoedigita na veveina na Karisito. Zake pada ko tana maka varivagigalaidi mule gita za na veveina na tinoni mina gabala pana roiti qari roitini ria za uke na ongongudi, na veveina ae zona vei mina rangea na Tamaza na tinoni, 2 na varivagigalaina na veveina na paputaiso beto na vaopodi na lima ria qari vazozoto, beto na veveina na turumule pa uke beto na varituti betobetona tana Tamaza. **(aiōnios g166)** 3 Goto aria ko ta rerege vatuvizi lao tu pa varivagigalai matuana! Ko ari tana roiti vei za gita vei mina vamalumugita na Tamaza. 4 Ura za tapata jola na vagabaladi ria qari loi paleni na dia rangerange. Qari tori batia mae tu ria za na kabere tana Tamaza, qari tori valingilingia tu ria na varivana qari lame vei tana Tamaza, qari somana izongia za na Ongu Tabuna, 5 qari valingilingia ria za na nongoro leana tana Tamaza, beto qari tori vagilagilai tu ria za na neqi tana totozo tonai mina bangara na Tamaza uka riza. **(aiōn g165)** 6 Ba beto qari loi pale tu na dia rangerange tana Karisito. Za tapata jola na gabaladi ria, ura na roiti qari roitini za vei qari maka vaukea mule ko qari maka vatiti vakekea paleni mule ria pa korosi za na Tuna na Tamaza. 7 Ego na pezo za bukua na okoro za gorea beto ko za vatoa valeana vadi na umuma vavaguana ria qari umuma, nari za mina somana tekua tugu na mana tana Tamaza za na pezo aza. 8 Ba na pezo za vapidokoria na gazoro varivarioka beto na buruburu pirudi za kepore nana varitokai. Ko na pezo aza za pala mina gozoria na leveleve tana Tamaza beto mina piara pale na iku aza. 9 Ka viza qua baere leana, gami paranga vaneqi vei ari gami, ba gami gilagila valeaniamami gami za na zona poreveveina jola gamu izongoni na mana gamu, ko na mana aza za na veveina gamu taalo za gamu. 10 Na Tamaza za tutia na tuvizi tonai za varituti, ko pala minake dogoro paledi aza ria na roiti beto na variroqu gamu roitidi gamu pa izongona aza tonai gamu tokadi perangaina beto ko koviria ba gamu korapa tugu tokadi ria na tinoni tana Tamaza. 11 Gami nyorogua vitivitigini gami za muke vamako gorea za na miu ngalingali tinganai mina kamua na vinabetona na miu toa, tonai mari gore votu ria na zakazava gamu korapa adono valeadi. 12 Gamike nyoroguani gami ko bi mako gore za na ngalingalina na miu toa rangerange, ba gami nyoroguani ko mu toa vei ria qari vazozotoa na Tamaza beto qari adono vamomozo, ko pana zona vei aza za qari teku izongia ria aza za taringutinguti vakole vadi na Tamaza. 13 Tonai za roitini na Tamaza za na nana taringutinguti pana ti Ebarahami za kepore mule za maka bi neqi jolani na Tamaza, ko na Tamaza za maulu pana izongona makana, 14 ari za gua vei aza pana Kutikuti Tabuna, "Qa maulu ara ko mana mana valeanigo ara ao beto ko mana vavuago ara ao ko mana vazokua ara za na tutimu ao," za gua. 15 Ko i Ebarahami

zake munyala pana nana totoravuzuna na Tamaza tinganai za vagore votua nana taringutinguti, ko za vei za tekua i Ebarahami za na taringutinguti. **16** Tonai bi roitini na taringutinguti neqina za maka tinoni za pala mina maulu aza pana izongona maka goto tinoni za poreveveina jolani makana, ko totonai za tavanogoto za na varipera paranga tadiria na tinoni. **17** Ko tadiria mari tekua na taringutinguti za nyorogua vakabere valeleana vadi na Tamaza za minake izongo sogai aza za na roquna za gua, ko za vatavitini na maulu za nana taringutinguti. **18** Ko ari kori zakazava ari, na nana taringutinguti beto na maulu, za qarike boka soga beto na veveidi ari kori za na Tamaza ba zake boka sekeseke. Ko gita taqe tavasare pana tana Tamaza za taqe tavaneqi valeana ko tana aru tamana vamauria pa buloda aza za taringutinguti vakole vadigita na Tamaza. **19** Ko aza taqe korapa adono valeanani za vei na piko pana nada toa. Ko aza taqe adonia ani za i Jisu aza za mauru beto za vasaregita, beto za tori luge lao tu pana ia madina jola pa zelepade pa noka. **20** Pana laedagita za i Jisu za tori luge lao momoedigita tu za na ia madina aza. Ko za tavabangara iama lavata kole jolana pana zona vei za iama i Melekizedeki aza. **(aiōn g165)**

7 I Melekizedeki ani za maka bangara pa guguzu pa Salemi beto maka iama tana Tamaza ululuna jola. Pa liguna za keni rapata i Ebarahami ko za vakilasaria ria na goto bangara beto ko totonai za korapa mule, nari za i Melekizedeki za gozoria ko za manani aza. **2** Ko i Ebarahami za iani i Melekizedeki za maka pa manoga pana dorudi na zakazava za tekuria aza pana totozo varipera. Na ginuana momoe na izongona i Melekizedeki za Na Bangara Tuvizi; na vinaorina za na bangara pa Salemi tugu vei, ko na ginuana na izongona za Na Bangara Bule. **3** Zake tagilagila na tamana na tinana beto na tututi ketakoi za podo lame vei aza. Ko na rane za podo beto totonai za uke ba zake tagilagila. Aza za maka iama kole jolana, ko za vei na Tuna na Tamaza aza. **4** Ko koviria za gamu batia za na tinoni poreveveina aza. Ura i Ebarahami aza tu na tamada momoe gita ba za vani tugu aza za maka pa manoga pa dorudi na zakazava za tekuria pana varipera. **5** Ria doru iama qari podo lame vei pa tutina i Livai za koleria za na garunu pa Vavanau ko mari tekua za maka pa manoga tadiria doru tinoni Izireli, ria na turadi gu. Ba ria na turadi gu ari ba na podo lame veidi tugu ti Ebarahami. **6** Goto i Melekizedeki ani za nake podo lame veina pa tutina i Livai ba za tekuria gu aza pana ti Ebarahami ria na maka pa manoga beto za manani i Ebarahami, i Ebarahami aza za izongia na taringutinguti tana Tamaza. **7** Taqe gilagila valeanianada gita doru za aza tu na tinoni poreveveina za vamadia za na tinoni nake loka poreveveina, ko za vei za i Melekizedeki za poreveveina jolani i Ebarahami. **8** Pana totozo tadiria na iama tuti lame veidi ti Livai za ria na tinoni qari boka uke gu za qari tekua na maka pa manoga. Ba pana totozo ti Melekizedeki aza za tekuria na maka pa manoga pana ti Ebarahami za korapa toanana aza vei za uleni na Kutikuti Tabuna. **9** Ko ari tana boka paranga vei za gita. Tonai za valaoa i Ebarahami za na maka pa manoga nari za i Livai ba za valaoa tugu za na maka pa manoga. **10** Ura i Livai za oqoro podo za totonai, ba za tori korapa tu pa tinina i Ebarahami aza tonai za gozoria i Ebarahami i Melekizedeki. **11** Ego pana ginugua vei qari kole ria na iama butubutu Livai nari za qari taiani ria na tinoni Izireli za na Vavanau ti Mosese. Ko vei na roiti tadiria na iama butubutu Livai za bi okoto valeana, nari za bike tanyorogua mule za maka goto iama aza za iama pana zona vei za iama i Melekizedeki, nake iama pana tutina i Eroni aza na tite tadiria na tutina i Livai. **12** Ba qarike pada ria na iama veveidi zara, ura tonai za soga za na tututi iama, nari za na Vavanau ba za tasoga tugu. **13** Ko nada Bangara i Jisu, aza za tapoja na veveina ari, za na podo lame veina pa goto butubutu tu, ko kepore maka pa butubutu aza za bi roiti vei na iama. **14** Taqe gilagila valeanianada gita za na veveina ani ura na nada Bangara za podo lame vei pa butubutu ti Jiuda tu aza. Ko i Mosese zake gigalia za na butubutu ani tonai za vavakatoni na veveidi ria na iama. **15** Ko pana zona vei tugu aza za i Jisu za tavanyumu iama pana zona vei za iama i Melekizedeki. **16** Ko i Jisu za tavanyumu iama, nake pana garunu tana Vavanau na veveina pae butubutu za pidoko lame vei aza, goto za tavaiama pana neqina na toa kepore vinabetona. **17** Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Ao za maka iama kole jolamu pana zona vei za iama i Melekizedeki,” za gua. **(aiōn g165)** **18** Ko na garunu leluna na veveidi ria na iama tutina i Livai za tavakole kale pale ura zake ngongo beto za kepore na veveina. **19** Ura na Vavanau ti Mosese zake boka valiosia maka za. Ko koviria za aza taqe korapa adonia za leana jola beto ko za boka vatata lamegita tana Tamaza. **20** Ko kolenana mule za na maulu tana Tamaza. Ba na Tamaza zake maulu tonai qari tavaiama ria kaki goto tinoni. **21** Goto tonai za iama i Jisu nari za maulu na Tamaza, ari za guni vei, “Na Bangara za maulu ko pala minake sogai za na roquna, ko ao za na iama kole jolamu,” za gua. **(aiōn g165)** **22** Ko pana ginugua

vei ani za i Jisu za tamaulu tarini za na vinaego tana Tamaza, aza na vinaego za leana jolani na vinaego leluna. **23** Beto ko aza mule vei za goto za ari za vei. Ria na iama pa vinaego leluna za qari zoku, ura qari boka uke ko qarike boka iama lalaodia. **24** Ba i Jisu za toa laonana gu, ko na nana roiti vei na iama za zake karovo lao tana maka goto tinoni. **(aiōn g165)** **25** Ko za vei za koviria za doru totozo gu za boka aloria aza ria qari lame tana Tamaza tonai qari rangea na Karisito, ura aza za kole jola ko za turu vadi pa moena na Tamaza ria. **26** Ko za gozoro gu beto za pada za taqe izongia gita za na kuta iama lavata vevei aza. Aza za vaegoa na Tamaza aza, za lioso, kepore maka sela bi roitini, za tapikata kale aza pana tadiria na tinoni seladi, beto za taovulu zae pa noka aza. **27** Aza zake vei kaki goto kuta iama lavata pa moa. Ria na iama pa moa za doru rane qari vavavuini mae tu ria za na dia sela makadi beto za qari vavavuini ria na sela tadiria na goto tinoni. Goto aza za roitini za maka vavavui pana maka makamakaina totozo gu tonai za varivanani aza za nana toa makana. **28** Na Vavanau ti Mosese za vanyumu iamaria ko qari kuta iama lavata ria na tinoni sela ko qarike boka roiti valeadi doru roiti. Goto na taringutinguti tana Tamaza za tavitia na maulu beto ko za tuti lame pa liguna na Vavanau aza za mijatia za na Tuna, aza za boka roiti valeadi doru zakazava kamua na kamua. **(aiōn g165)**

8 Na kuta ginugua poreveveina gami korapa vavakatoni gami za na veveina gu na kuta iama lavata, aza za korapa nyumu pa kale matuana na Tamaza lavatana pa noka, pana nyumunyumuna poreveveina jola. **2** Aza za roitini na roiti tana kuta iama lavata pa ia madina jola pana aqaqo tabuna zozotona na Bangara Tamaza tu za vaturua, nake tinoni. **3** Ura doru iama za qari tamijata ko mari valaoria na dia varivana beto na vavavui manugu lao tana Tamaza. Ko za vei aza za nada kuta iama lavata ba mina kolenana tu za na nana varivana lao tana Tamaza. **4** Vei bi korapa pa pezo aza nari za bike boka iama aza, ura koledia ria na iama qari taudukuni pana vavanau ko mari valaoria ria na varivana. **5** Na roiti qari roitini ria na iama za na kirena beto na onguna gu aza za roitini na Karisito pa noka. Za maka moqaza podeke vei pana totozo tonai mi vaturua na aqaqo tabuna za gua i Mosese nari za paranga vabalaua na Tamaza, ari za guni vei, “Muna kopuni ko doru zakazava za muna roiti tuti putaputani tugu za na veveina qa vabatinigo ara pa kubokubo,” za guni. **6** Ba koviria za na Karisito za tori tekua tu za na roiti tana iama za poreveveina jolani tadiria na iama, maka moqaza podeke vei na vinaego za vaturua aza pa varikorapaina na Tamaza beto na tinoni ba za leana jola, ura na vinaego aza za kolea na taringutinguti leana jola. **7** Vei bi kepore selana za na vinaego momoe nari za bike tanyaqo mule za na vinaego vinaorina. **8** Ba qarike tutia ria nana tinoni za nana vinaego momoe ko za juturia na Tamaza ria tonai za paranga vei ari pana Kutikuti Tabuna, “Pa rane qari korapa lame rari za mana vaturua ara za maka vinaego koregana tadiria na butubutu Izireli beto tadiria na tinoni pa Jiudia, za gua za na Bangara. **9** Ko na vinaego koregana ani za minake vei na vinaego qa roitini pana tadiria na dia tite pa moa totonai qa aru tamania na limadi ko qa toka votu valeadi ara pa Ijipi. Qari daidia tutia ria za na vinaego qa roitini ara pana tadiria, ko za vei za qake pavu galadi ara ria, za gua za na Bangara. **10** Ko ani za na vinaego mana roitini ara pana tadiria na tinoni Izireli pana rane qari korapa lame, za gua za na Bangara: Mana vakolea pana roqudi ria na qua vavanau beto mana kutidi pa bulodi. Ara za mana dia Tamaza ria, beto ko ria za mari qua tinoni ara. **11** Ko kepore maka mina kilu vagigalaia maka goto turana pa maka dia guguzu babi ule vani za maka tavitina, ari bi guni vei, Mu gilagilai na Bangara, bi gua. Ura ria doru qua tinoni mari gilagila betoziu ara, podalai pa pekina ko mi kamu pa lavatana. **12** Mana taleozodi ara ria na dia sela beto manake izongo roquroquria ara ria na dia roiti ikikeredi,” za gua za na Tamaza. **13** Ko tonai za pojai na Tamaza za na veveina na vinaego koregana, nari za valelua za na vinaego momoena. Ko na zakazava za lelu beto za taunyara za pala minake kole lalaonana.

9 Ego ko na vinaego momoe za kolenana ria na uana tolina na vinatarazaena na Tamaza beto kolenana za na aqaqo vavatarazaena beto na madina aza qari roitini ria na tinoni. **2** Aza na aqaqo za tavaturu pa kale peguruna za tavaizongo na Ia Madina. Ko ketakoi qari kole za na juke vitu kaena beto na tevolo za kolea na bereti za tavarivana lao tana Tamaza. **3** Pa liguna na toba poko vinaori za kole za na aqaqo za tavaizongo na Ia Madina Jola. **4** Ko ketakoi qari kole za na tevolo tabuna za tapoko qolo ko ketakoi qari tavavavui na zakazava omomanga leadi beto ko na Bokese Binaqara za uleni na vinaego tana Tamaza. Na Bokese Binaqara aza za tapokoni na qolo beto pa leona za kole na jagi qolo za kurai na mana, na kolu opata ti Eroni za nyoruni na equru, beto kori kipa patu revarevatadi ketakoi qari takuti ria na Vavanau vinaego tana Tamaza. **5** Pa narena na bokese aza

qari vatururia ria na mateana na vinagilagilana na Tamaza za suvere ketakoi, ko na babanadi za qari revata lao vei pana udena na bokese ketakoi qari tavulaza ria na sela tadiria na tinoni. Ba nake pani za mana kilipuputuria ara za doru zakazava ari. **6** Ego zara qari tavatana vei ria na zakazava ketakoi. Ko ria na iama za qari luge lao pa aqaqo momoe pa kale peguruna doru totozo ko qari roitini za na roiti tana iama. **7** Ba na aqaqo vinaori pa leona za na kuta iama lavata gu za boka luge laoa, ko maka totozo gu pana maka aoro za boka lugea aza za na Ia Madina Jola aza. Tonai za luge lao za na kuta iama lavata za pogozo valugea aza za na orungudi na manugu za vavavuini ko na vulazana nana sela makana beto na vulazadi na sela qari roiti kaledi ria na tinoni. **8** Na Ongu Tabuna za vakabere valeania pana vinatana vei ari tonai za korapa turunana za na aqaqo pa peguruna nari za na zona lao lugena pa Ia Madina Jola za oqoro bola votu. **9** Ko na aqaqo peguruna ani za na vinapadapada za udukia na totozo koviria. Na ginuana za na varivana beto na manugu qari tavavavui lao tana Tamaza za qarike boka valiosia za na monanana na tinoni za vatarazaea na Tamaza. **10** Ura na zakazava ari za na ganigani gu, na buku gu, beto kaki zona vei qari vulaza muledi makadi gu ria na tinoni. Na totoli tuvizi pana peguruna gu na tini za ari, ko qari tavaroiti tinganai gu mina kamua za na totozo tonai mina vakoregaria doru zakaza na Tamaza. **11** Na Karisito za tori lame tu ko aza za na kuta iama lavatana pana zakaza leadi taqe izongoria gita koviria. Na aqaqo madina ketakoi za roiti aza za poreveveina jola beto za lioso jola, beto ko nake ria na tinoni qari roitini za na aqaqo aza, ko na ginuana za nake zakaza taroitina pana kasia guguzu ani aza. **12** Ko nake pana neqina na orungudi na qoti beto na bulumakau goto pana orunguna gu makana za lugea aza pana maka makamakaina totozo gu za na Ia Madina Jola ko za teku vadigita na tinaruvata kole jolana. **(aiōnios g166)** **13** Na orungudi gu na qoti na bulumakau beto na kaudi na tuni bulumakau qari taparogo za qari iparani ria na tinoni qarike lioso na dia toa, ko pa zona vei ani za qari boka tavulaza ria na tinoni. **14** Ko vei mina zozoto za vei aza, nari za ae mina koi vei poreveveina za na orunguna i Jisu. Pana Ongongu kole jolana za varivanani tana Tamaza za nana toa makana za vei maka vavavui liosona. Ko na orunguna mina valiosia na monanada pana doru roiti kepore vua leadi, ko ta boka roiti vani na Tamaza toana. **(aiōnios g166)** **15** Ko na ginuana vei beto na Karisito za vaturua na vinaego koregana za vei ko ria za soruria na Tamaza za mari tekua na mana kole jolana za taringutingutini na Tamaza. Ko za boka gore votu vei ari za ani ura na Karisito za tori uke tu ko za ruvataria ria na tinoni pana dia roiti ikikeredi qari roitidi tonai za korapa kolenana za na vinaego momoe. **(aiōnios g166)** **16** Pana kalena na paranga vakole za poreveveina za mina tagilagila valeana mae za tori uke tu za na tinoni za roitini na paranga vakole, **17** ura na paranga vakole za pa liguna tu za uke na tinoni za roiti vakoleni beto za kolea na neqi za na paranga vakole aza. Goto tonai za korapa toanana aza, nari za oqoro pore nana neqi za na paranga vakole. **18** Ko pana zona vei aza za na vinaego momoe za tavanyumu tonai za tavaroiti za na orunguna na manugu. **19** I Mosese za ule vadi mae ria na tinoni za doru garunu pana Vavanau, beto za tekuria za na orungudi na bulumakau beto na qoti ko za qaliri tavitidi na kolo beto za vatubulia za na vulu jemejemerena za tapiko pana kae hisopi ko za iparani pana buka beto pana tadiria doru tinoni za na orungu. **20** Beto ko ari za gua vei aza, “Ani za na orungu za vanyumu vamauria za na vinaego za garunudigamu na Tamaza gamu ko muna vatabea,” za gua. **21** Ko pana zona vei mutugu aza i Mosese za iparadi mutugu na orungu za na aqaqo tabuna beto ko doru zakaza qari tavaroiti pana vatarazae. **22** Ko pana tutina vei za tapoja pa Vavanau za tata doru zakazava gu za qari tavalioso pana orungu, beto ko na sela za qari tavulaza pa liguna za tavuva mae tu za na orungu. **23** Ko za poreveveina jola za ria na zakaza ari, ria na ongudi gu na zakaza pa noka, za mari tavalioso tugu pana zona vei taqe koni pojai. Ba ria na zakaza pa noka za na vavavui qari leana joladi tu ari za na padadi. **24** Ko na Karisito zake lugea za na Ia Madina ria na tinoni gu qari roitini beto ko na kirena gu aza na zozotona. Goto za lugea aza za pa noka zozoto, ko koviria ketakoi za korapa turu vadigita pa moena na Tamaza aza. **25** Doru aoro za tonai za luge lao pana Ia Madina Jola za na kuta iama lavata nari za pogozo tavitini za na orunguna na manugu. Ba na Karisito za nake zoku totozo za luge lao varivanani za nana toa makana, **26** ura vei bi vei aza za pa podapodalaina na kasia guguzu ko za kamua koviria za bi uke tori zoku ngavulu totozo tu aza. Ba koviria tonai mari okoto qari gua ria na totozo nari za bola votu maka makamakaina totozo gu aza ko za varijo paledi ria na sela tadiria na tinoni tonai za varivanani nana toa makana. **(aiōn g165)** **27** Doru tinoni za mari uke maka totozo gu, beto pa liguna aza za mari gozoroni varituti tana Tamaza ria za na dia sela. **28** Ko pana zona vei aza za na Karisito ba za vavavuini za nana toa makana maka makamakaina

totozo gu ko za pogozo vakeniria za na sela tadiria zoku tinoni. Ko tonai mina lame na vinaori totozo aza za nake veveina na sela za mina lameni aza, goto mina lame aloria tu ria qari korapa adonia aza.

10 Na Vavanau tadiria na Jiu za nake kirena zozoto ria na zakaza zozotodi pa noka, goto na ongudi gu na zakaza leadi za taringutingutini na Tamaza. Maka moqaza vavavui gu za qari tavavavavuini doru totozo na doru varituti aoro gu. Ba na Vavanau zake boka zozoto valiosoria ria na tinoni qari lame tana Tamaza. **2** Vei bi maka totozo gu bi tavalioso za na dia sela ria na tinoni qari vatarazaea na Tamaza, nari za barike kole roquroqu takulangani ria pa monanadi za na dia sela ko barike roiti gojogojoni na vavavui ria na tinoni. **3** Ba na vavavui tugu ria za doru aoro qari kole varoquroqudi na dia sela ria na tinoni. **4** Ura na orungudi na bulumakau beto na qoti za qarike boka zozoto vulazia za na sela tadiria na tinoni. **5** "Ko za vei za tonai za vanaqiti lagere pa kasia guguzu na Karisito nari za paranga lao tana Tamaza," ari za gua vei, Na vavavui beto na varivana za ao quke nyorogudi. Ba gamu vanaqiti vaniziu maka tini ara. **6** Ria na manugu qari taparogo doruru pa vavavuina babi kaki vavavui vulazadi na sela za ao quke qeradi. **7** Beto ari qa gua vei, "Ani ara, Tamaza, qa vanaqiti ko mana roitini ara aza vei qu nyoroguani ao, maka moqaza vei tugu za tori takuti tu na veveiqu ara pana buka za kolea na Vavanau," qa gua, za gua za na Karisito. **8** Aza za tapoja momoe za ari za gua vei, "Na vavavui beto na varivana manugu qari taparogo doruru pa vavavuina beto kaki goto vavavui vulazadi na sela za ao quke nyorogudi beto quke qeradi," ba ari tugu za na vavavui za varigarununi na Vavanau. **9** Beto ari za gua vei, "Ani ara, qa lame ko mana roitini ara aza vei qu nyoroguani ao," za gua. Ko na vavavui momoe za kepore na dia neqi ba na vavavui tana Karisito za pore neqina. **10** Ko pana ginugua vei na Karisito za roitini aza vei za nyoroguani na Tamaza, nari za taqe tavalioso pana nada sela za gita tonai za varivanani na tinina aza pana maka makamakaina totozo pusapusalai gu. **11** Ria doru iama za qari turu pa moena na ia vavavuina ko qari roitini na dia roiti doru aoro beto maka moqaza vavavuina gu za qari varivanadi zoku totozo, ba na vavavui ria za qarike boka vulazaria za na sela. **12** Ba na Karisito za varivanani ko na vulazadi na sela za maka vavavui gu, beto za nyumu keta pa kale matuana na Tamaza, aza na nyumunyumuna poreveveina jola, ko mina kamua na kamua. **13** Ko koviria za korapa adono valeanani za totonai mari tavakilasa ko mari tavakole pa kauruna ria nana kana. **14** Ura maka makamakaina vavavui gu za valiosoria ria na tinoni qari korapa tavamadi pana dia toa. **15** Na Ongu Tabuna makana za ule vadigita za na vavavuina na Tuna za garo. Ura ari za gua vei aza, **16** "Ani za na vinaego mana roitini ara pana tadiria pana rane qari korapa lame rari, za gua za na Bangara: Mana vakolea pa bulodi ria na qua Vavanau beto mana kutiria pa roqudi. **17** Na dia sela beto na dia roiti ikikeredi za manake izongo roquroqu laoria ara," za gua. **18** Ko tonai qari taleozo ria na sela, nari za kepore mule za maka vavavui bi tanyorogua mule. **19** Ko za vei za, ka viza tavitiqu, pana orunguna i Jisu taqe taruvata zozoto za gita ko koviria taqeke matagutu luge laoa gita za na la Madina Jola. **20** Aza za revanga vadigita maka zona koregana na zona toana ko gita taqe boka tutia na zona aza za lao vei ketakoi za suveria na Tamaza, maka moqaza podeke vei na kuta iama za lao vei pana poko za tobai na la Madina. Ko i Jisu za roiti vei aza tonai za varivanani na tinina makana pa korosi, ko na tinina za vei na toba poko. **21** Taqe izongia gita za maka iama poreveveina aza za kopuni na ruma tana Tamaza. **22** Ko aria ko ta tata lame tana Tamaza pana bulo za zozoto beto pana rangerange neqina, ura na buloda qari tori tavalioso tu pana monana ikeredi beto ria na tinida qari tori tavakorega tu pana kolo liosona. **23** Ta aru tamana vamauru tonai taqe korapa adono valeanani aza mina roiti vadigita na Tamaza, ura na Tamaza zake boka teteria ria nana taringutinguti. **24** Ta makarai varidogoro ko ta varivaneqi pana variroqu beto pana roiti leadi. **25** Take aru loloia za na nada varikamu pana toa vinatarazaena na Tamaza. Ria kaki za qari tori toa vei tu ko zake leana za vei aza. Goto gita za ta makarai paranga varivaneqi ura gamu gilagilaimiu gamu za na rane tana Bangara za rijo tata lame za koviria. **26** Ura vei tabe mijatia ko tabe toa lalaonada pana sela pa liguna taqe tori teku vakatapia tu gita za na nongoro zozotona, nari za kepore mule za maka vavavui mina boka vulazaria na nada sela. **27** Goto na totozo aza za aza gu za kole ko mina taadono valeleana za na varituti varivamatagutuna beto na memea iku lavata mina ganiriagana ria na tinoni qari kanai na Tamaza. **28** Na tinoni za dainana vatabea na Vavanau ti Mosese gu ba zake taroqu goto za tavauke pale pa liguna qari vavakato za kori ba kue tinoni ko za tapoa za na sela tana. **29** Ko mina vei za ae mina koi vei lavatana za na vinakilasa na padana na tinoni za tete anyanyuni na Tuna na Tamaza, za dogoro veini maka zakaza goborona za na orungu za vaturua na vinaego tana Tamaza beto za vulazia nana sela, beto ko za poja vikevikeria za

na Ongongu za vadogorodigita na variroqu! **30** Ura taqe gilagilainada gita za aza za paranga vei ari, “Ara za mana varisogaqua, ara mana vagozoro taledigamu na tapata ria na sela gamu roitidi,” za gua. Beto ari mutu za gua vei, “Na Bangara mina tutidi nana tinoni,” za gua. **31** Na zakaza varivamatagutuna jola za tonai na tinoni mina tavakilasa pa limana na Tamaza toana. **32** Ba mu roquroqua gamu za aza za vevei na miu toa perangaina. Totonai gamu koni batia na kabere tana Tamaza za gamu gozororia zoku tapata, ba gamu vangajuria ria na vitigi. **33** Kaki totozo za gamu tapoja vikevikere beto gamu tangangulu pa moedi na tinoni, goto kaki totozo za gamu malumu gu ko mu somana tavitiria ria qari tangangulu pana zona vei aza qu gua. **34** Gamu somana gozororia gamu ria na vitigi qari gozororia ria na tinoni qari tapiu taleni na veveina na Karisito, beto ko totonai qari teku vakenidigamu ria na miu izizongo za gamu qera gu, ura gamu gilagilaimiu gamu aza na zakaza za taringutingutidigamu na Tamaza za gamu korapa izongoria gu gamu, ko ria tu za na zakaza qari poreveveina jola beto mari kole jola. **35** Ko za vei za muke munyala tonai mu tangangulu, ura vei munake munyala za pala muna tekua gamu za na pinia lavatana. **36** Goto gamu za mu turu vangaju tu, ko mu boka roitini gamu za aza za nyoroguani na Tamaza beto za muna tekua gamu za nana taringutinguti. **37** Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Nake zovaina za na totozo za kole, beto aza za korapa lame za mina lame kamu. Ko pala minake vavabongi aza. **38** Ba na qua tinoni tuvizina mina toani na rangerange, goto na tinoni za gabala mule, za ara qake qerani aza,” za gua. **39** Ba gita za nake tinoni vevei ria qari gabala mulea na dia toa leluna ko qari muma. Goto gita za na tinoni taqe rangea na Tamaza ko taqe taalo pana nada toa.

11 Ego ko gita taqe rangea na Tamaza za taqe vagilagila valeanaria ria na zakazava taqe korapa adono gelegele valeadi, beto ko taqe oqoro tu batiria za na zakazava ari ba taqe tori gilagilainada tu za na zozotodi ria. **2** Ura tonai qari rangea ria za qeradi na Tamaza ria nada tite pa moa. **3** Taqe izongia na rangerange za taqe vakoinonoa za na Tamaza za paranga gu nari za tavapodaka na kasia guguzu, ko ria na zakaza qari tabata za qari taroiti pana zakaza qarike tabata. **(aiōn g165)** **4** Za izongia na rangerange i Ebolo ko za vei za varivanani za maka vavavui za leana jolani ti Keni. Ko za rangea na Tamaza aza vei za gigalani maka tinoni tuvizina na Tamaza aza, ura na Tamaza za qerani nana varivana. Beto ko za rangea aza na Tamaza ko za tori uke tu aza ba nana roiti za korapa tugu paranga vei na tinoni toana pana tadigita. **5** Za izongia na rangerange i Inoke ko za vei za zake gozoria na uke, goto za tateku vakeni pa noka. Ko kepore maka tinoni bi batia aza ura na Tamaza za teku vakenia. Na Kutikuti Tabuna za pojai za totonai za oqoro tateku vazae za vaqerai na Tamaza aza za gua. **6** Na tinoni za kepore na nana rangerange za zake boka vaqerai aza na Tamaza, ura na tinoni za tata lame tana Tamaza za mina vazozotoa mae tu aza za na Tamaza za na Tamaza toana beto ko aza za mina vadi na pinia ria qari nyaqo tutia aza. **7** Za izongia na rangerange i Noa ko za vatabea aza za na paranga vabalau tana Tamaza na veveidi ria na zakaza qari oqoro tabata. Za vatabea aza za na Tamaza ko za roitini za na aka ketakoi za tavasare aza beto ria nana tatamana. Ko za vei za tapitu za na kasia guguzu, ba na Tamaza za dogoro veini na tinoni tuvizina i Noa ura za rangea aza na Tamaza. **8** Za izongia na rangerange i Ebarahami ko tonai za kukua na Tamaza nari za vatabea ko za taloi lao za pana maka ia za taringutinguti vani na Tamaza. Ko zake gilagilai aza za ketakoi za korapa valao veini na Tamaza, ba za loi pale tugu aza za nana ia. **9** Za izongia na rangerange aza ko za suvere vei na tinoni gotona pana ia za taringutinguti vani na Tamaza. Za suvere pana aqaqo tavitiria ari Aisake beto i Jekopi, ari kori qari tangutingutini tugu vei za na taringutinguti aza. **10** Ura i Ebarahami za kole adonia za na podaka lamena na guguzu za kolea na kokovana mauruna, aza na ruma na Tamaza za roquveini beto za vaturua. **11** Za izongia na rangerange i Ebarahami ko za boka vaporea aza za maka koburu marene, totonai qari tori baragozo na qoele vitivitigi tu ari kori Sera. Za rangea aza za na Tamaza mina boka kopuni nana taringutinguti. **12** Ko pana kalena na vapore koburu za i Ebarahami za tori jolani tu na totozo, za varitoto vei pu tori ukenana tu aza, ba pana maka makamakaina tinoni gu ani qari podaka votu lame vei tugu za taringutingutini na Tamaza ria na tutina qari zoku vei na seru pa noka, beto qari mota vitivitigi vei na nagaza pa poanana. **13** Ria doru tinoni rangerange ari za qari uke tonai qari korapa rangeadia na Tamaza. Qari oqoro tekuria na zakaza za taringutingutini na Tamaza, ba pa zouna tu qari gelegele batidi ko qari qeradi beto ko qari ule votudi za ria za na tinoni gotodi beto na kamudi gu pa pezo ani ria qari gua. **14** Ria qari paraparanga vei zara za qari vakaberia za qari korapa adonia gu ria za maka dia guguzu togazana. **15** Vei na dia guguzu qari loi za bari kole roqu vakoititia ria, za bari tori muledia tu za pa dia guguzu aza. **16** Ba maka guguzu

poreveveina jola tu, aza pa noka tu, za qari kole kulikuli geleni ria. Ko na Tamaza zake keani ko ria mari gigalani na dia Tamaza aza, beto ko za vanaqiti vadi maka guguzu ria. **17** Za izongia na rangerange i Ebarahami ko tonai za tapodeke nari za malumu gu ko mi vavavuini aza i Aisake za gua. Ti Ebarahami tugu za vakolea na taringutinguti na Tamaza, ba za malumu vavavuini gu aza za na tuna makai. **18** Ari za gua vei na Tamaza pana ti Ebarahami, "Pana tutina i Aisake mari lame vei ria na tutimu qa taringutingutinigo ara," za guni. **19** I Ebarahami za rovea za na Tamaza za boka vaturu muleria gu pana uke ria na tinoni, ko pana maka dogodogorona za teku muleni tugu pana uke aza i Aisake. **20** Beto ko za izongia na rangerange i Aisake ko za leve taridi na mana mari tekuria uka riza za ari Jekopi i Isoa. **21** Za izongia na rangerange i Jekopi ko tonai za tata uke nari za manadi ria na okokoto tuna i Josepa beto za opo pa batuna na nana kolu ko za vatarazaea na Tamaza. **22** Za izongia na rangerange i Josepa ko tonai za tata okoto nana toa nari za roqu vakoititia aza za na veveina mari taloi pa Ijipi ria na tinoni Izireli beto ko za loi vadi za na vavanauna ae mari veini na pudapudana. **23** Qari izongia na rangerange ria na tinana na tamana i Mosese ko tonai za koni podo nari qari golomo vapaea kue popu, ura qari dogoria za maka melalu vavaguana aza ko qarike matagutu majai ria za na paranga ti Pero. **24** Za izongia na rangerange i Mosese ko tonai za lavata zae nari za dainana tagigalani na koburu tana tuna reko i Pero aza. **25** Za dogoria za vei aza mina somana vitigi tavitiria ria na tinoni tana Tamaza za poreveveina jolani aza bi kole qeraqera pa toa sela iapeki totozo za gua. **26** Za dogoria za vei aza mina tavakea taleni aza za na veveina na Karisito za poreveveina jolani doru izizongo pa Ijipi, ura za dogoro laoa aza za na pinia mina tekua uka riza. **27** Za izongia na rangerange i Mosese ko zake matagutuni za na korakora tana bangara pa Ijipi, goto za taloinana pa Ijipi. Za vei za batini matana zozoto aza za na Tamaza paena, ko zake gabala. **28** Za izongia na rangerange aza ko za roitini aza za na vavolo Alokata beto za pojadi aza ria na tinoni Izireli ko qari orani orungu ria na dia atakamana, ko za vei za na mateana varivuke zake vaukeria na koburu marene moadi tadiria na tinoni Izireli. **29** Qari izongia na rangerange ria na tinoni Izireli ko qari rerege karovo veini na pezo pidilina za na Kolo Jemere. Goto ria na tinoni Ijipi tonai qari podekia karovo qari gua nari za uderia na kolo ko qari kuju betodia. **30** Qari izongia na rangerange ria na tinoni Izireli ko qari jegararia za na toba pa Jeriko pa liguna qari rerege idi livutia ka vitu rane. **31** Za izongia na rangerange i Rehabi na tugele ko zake tavauke tavitiria ria qari kiluni na Tamaza, ura aza za vatoga valeanaria ari kori tinoni Izireli qari lame dogoro golomia na ia. **32** Ko na za mule za mana vavakatoni ara na veveidi ria qari vazozotoa na Tamaza? Zake kakaza za na totozo ko manake boka vavakatodi ara za na veveidi ari Gidioni i Beraki i Samusoni i Jepita i Devita i Samuela beto ko ria na tinoni korokorotai. **33** Qari izongia na rangerange ria na tinoni veveidi ari ko qari rajaria na vakilasaria ria na goto binangara. Qari roitini ria za aza vei za tuvizi ko qari tekuria za ria na zakaza vei za taringutingutini na Tamaza. Qari ngujupukuria za na ngujudi na laione, **34** qari vaukeria ria na memea iku lavata, qari ukudi ria qari kole nyonyorogua vaukeria pana benete. Na tinoni munyala ria ba qari tavaneqi. Qari varene pana varipera beto ko qari vakilasaria ria na dia kana qari lame vei pana goto butubutu. **35** Ria na reko tiolata qari boka dogoro liguria na turadi qari tori uke tu ba qari tavaturu mule. Ria kaki qari daidia taruvata ko qari taaru vitivitigi tinganai qari uke, ko qari vei ko mari tekua ria za na toa poreveveina jola tonai mari tavaturu mule qari gua. **36** Goto ria kaki za qari vagoreni qera, qari piqopiqoloria beto qari valugedi pa ruma varipiuna. **37** Qari tagona vauke, qari soe lomotoori, qari tavauke pana meana na benete. Na kopodi gu na sipi beto na qoti qari pokodi tonai qari rerege, qari golaba varivasevi, qari takomiti beto qari taaru ngangangulu. **38** Pana tadiria na tinoni vevei ari za na kasia guguzu ani za zake garo! Qari rerege vei na tinoni karovodi pa qega beto pana ia tabadi, qari suvere pa bevi beto pa baongo pa kauru pezo. **39** Ria doru tinoni ari za qari izongia na rangerange ko za qeradi na Tamaza. Ba qari oqoro tugu tekua ria za na zakaza za taringutingutini na Tamaza, **40** ura na Tamaza za tori dogoro momoea tu za maka zakaza poreveveina tadigita. Na ginuana za roiti vei aza za vei ko ria za mari somana gu tadigita za mari tavaokoto.

12 Ego ko ria na mota tinoni vevei zara qari varene pana dia rangerange za qari idi livutugita ari. Ko za vei za gita ta loi paledi doru zakaza qari suqutugita beto na sela za aru tamanagita, ko ta abutu vangajua gita za na varivoze za korapa kole pa moeda gita. **2** Ta dogoro vatogazia gita i Jisu aza na podapodalaina beto na vinaokotona nada rangerange. Na qeraqera za kolenana pa moena ko za vakepore veveina paleni za na uke varivakeana pa korosi, ko koviria za korapa nyumu pa kale matuana na Tamaza aza. **3** Mu dogoro

laoa aza za vangajuria na tapata qari vani ria na tinoni seladi, ko muke munyala beto muke oqanai taloi pana miu rangerange. **4** Ura pana miu rajana na sela za gamu za oqoro votu taledigamu na orungu. **5** Ba ae vei gamu tori muma paledi tu gamu ria na paranga varivaneqi za poja veidigamu na tuna na Tamaza pa Kutikuti Tabuna? Ari za gua vei aza, "Tuqu, muke roqu veidi na zakaza goborodi ria na vavanau tana Bangara. Beto muke munyala tonai mi udukia na mua sela. **6** Ura ria za roquroquria za vatuviziria tugu za na Bangara, beto za piqoloria tugu ria doru za gigaladi na tuna," za gua. **7** Mu vangaju veidi na vavanau gamu ria na vitigi gamu lugeria. Na vitigi gamu gozororia za uleni za na Tamaza za korapa veidigamu na tuna za gamu. Ura kepore za maka koburu bike tavavanau pana tana tamana. **8** Na Tamaza za vavanauria ria doru tuna. Ko vei munake tavavanau za gamu, nari za nake tuna zozoto aza za gamu goto na podo zonamiu gu. **9** Ria gu na tamada pa pezo ba tonai qari vavanaugita nari za taqe pangagadi tu. Ko za poreveveina jola za tana tutiria na vavanau tana Tamada pana Ongongu ko tana toa. **10** Ria na tamada makada za qari vavanaugita pana totozo papakana gu pana zona qari rove veini za tuvizi. Ba na Tamaza za roiti vei ko mi tokadigita gita ko ta somana tekua za na toa liosona vei za toani aza za gua. **11** Doru vavanau za pana totozo qari tavarivavanaudi za qarike varivaqera goto qari varivatakulanga. Ba ria qari teku varoitiria za qari tekua na pinia toa bulena beto na tuvizina. **12** Ko za vei za mu alakadi ria na limamiu qari makomako beto mu vaturu vatuviziria ria na nenemiu qari neqeneqere pavu. **13** Beto mu vaemeseria na zona ketakoi mari rerege vei na nenemiu, ko na qao mike gabala vapele goto mi tasalana tu. **14** Mu podeke vitivitigia ko mu toani na toa bulebulena tavitiria doru tinoni beto na toa liosona pana tana Tamaza, ura na tinoni zake toa vei aza za minake boka batia za na Bangara. **15** Mu kopu vabalau keta kaki gamu mari gabala loi pale na variroqu varialona tana Tamaza beto ko keta kaki mari vei na buruburu ikikerena mari pidoko zae ko mari vadi na tapata ria zoku pa varikorapaimiu. **16** Mu kopu vabalau keta kaki mari vei i Isoa za toani na toa aru valulasa beto zake pangagani na Bangara. I Isoa ko pana maka iapeki ganigani gu za vavaini za na ia tana koburu moa bi tekua aza. **17** Ko gamu gamu gilagilaimiu za pa liguna za nyorogua teku izongia aza za na mana tana tamana ba zake taiani aza. Ura zake boka peluku vamule sogai aza na roiti za roitini, ko za lukana taleni tu aza ba zake boka. **18** Ura gamu za gamuke lame pana ia za boka tauli beto za kolea na memea iku na rodomo kunikuni na gava ranebongi **19** na vaqorona na kuvili beto na mamalaingina na parangana na Tamaza. Tonai qari nongoria ria na tinoni Izireli za na mamalaingina na Tamaza nari qari tepa vitivitigia ko barike nongoro sogai mule za maka paranga qari gua, **20** ura qari matagutuni za na vavanau ari za gua vei, "Vei na manugu gavere gu za mari ulia na kubo, ba mari tagona vauke tugu ria," za gua. **21** Ko na zakaza za votu tabata pa kubo aza za varivamatagutu vitivitigi ko i Mosese ari za gua vei, "Qa matagutu vitivitigi ara ko qa neqeneqere!" za gua. **22** Goto gamu za gamu lame pa kubo Zaione beto pa guguzu tana Tamaza toana, aza na Jerusalema pa noka, ketakoi qari kole na zoku vuro na vuro mateana, **23** pana varikamu qeraqera tadiria qari vei na koburu podo moadi, ria za takuti na izongodi pa noka. Ko gamu lame tana Tamaza, aza za tutidi doru tinoni, beto ko pana tadiria na ongongudi ria na tinoni leadi pa moadi qari toa vei za nyoroguani na Tamaza. **24** Ko gamu lame pana ti Jisu aza za vaturua na vinaego koregana beto ko na orunguna za iparani valiosodigita, ko na orunguna aza za uledi na zakaza poreveveina joladi vei ria za uledi na orunguna i Ebolo. **25** Mu kopu vabalau ko muke dainimiu na vatalinga lao tana Tamaza aza za korapa paranga lao tadigamu. Ura ria qarike vatalinga lao za tana gu za valageria pa pezo na paranga vabalau tana Tamaza nari ba qarike boka uku. Ko mina vei za gita tanake boka zozoto uku za vei tana gabala loia gita za aza za paranga lagere vei pa noka! **26** Na mamalaingina aza za jojoua na pezo pana totozo aza, ba koviria za tori paranga vakole vei tu ari, "Pala mana maka totozo joua mule ara za nake pezo gu makana goto na oka tugu vei," za gua. **27** Ko ria na paranga "maka totozo mule" na ginuana za ria na zakaza qari tavapodaka za mari tajou vakanoko ko mari tavarijo pale, ko ria na zakaza qarike boka tajou vakanoko mari turu jola. **28** Ko gita ta paranga leana ura taqe izongia na binangara zake boka tajou. Ko za vei za ta qera beto ta vatarazaea na Tamaza pana zona mina qerani aza beto ko mi tavitia na matagutu beto na pangaga, **29** ura nada Tamaza za vei na iku pipiara.

13 Muke beto variroqu lao lame za gamu na tamatazi tana Karisito. **2** Muke nogoto vatogaria pana miu ruma ria na tinoni gotodi. Ura ria kaki qari roiti vei aza za tonai qarike gilagilai nari za na mateana tu ba qari vakamuria pa dia ruma. **3** Muke mumadi ria qari luge pa ruma varipiuna goto mu roquroqu veidi gamu ba gamu somana tapiu tavitiria

tugu ria. Ria qari gozoro tapata mu roquroqu veidi gamu ba gamu gozoro tapata tavitiria tugu ria. **4** Na varielava za mari pangagani doru tinoni, beto ko na roiti tamabaragozo za kepore selana. Goto ria qari aru valulasa beto ria qari barabarata za na Tamaza mina tutidi. **5** Mu balauni za na toa bulo poata, goto mu qerani gu aza vei gamu izongia. Ura ari tori gua vei tu na Tamaza, “Manake izongo loigo ara ao; manake loi palenigo ara ao,” za gua. **6** Ko za vei za ta varene gita ko ari ta gua vei, “Na Bangara za na qua varitokai, ko ara manake matagutu. Na za mari boka roitini ria na tinoni pana taqu?” tana gua. **7** Muke koroto roquria ria na miu tinoni matamata, ria qari ule vadigamu na paranga tana Tamaza. Mu dogoro viloto valeania za na vuana na dia uana pana toa, beto ko mu dogoro tutia za na rangerange neqina qari izongia. **8** I Jisu Karisito za maka moqaza podeke gu pa nyoro pa ngenari ko uka riza. **(aiōn g165)** **9** Muke loposodi ko mari toka vapirugamu ria doru varivagigalai gotogotodi. Za vavagua jola tugu za na bulomiu mi tavaneqi pana variroqu varialona tana Tamaza, goto nake pana tutidi na vavanaudi na veveidi na ganigani, ura na vavanau vevei ria zake tokadi ria qari tutiria. **10** Gita za kolenana nada ia vavavuina ba ria na iama qari roiti pa zelepade tadiria na Jiu za qarike tavamalumuni ko mari gania za na zakaza qari tavavavui ketakoi. **11** Doru aoro na kuta iama lavata za pogozo valugea pana Ia Madina Jola za na orunguna na manugu ko za vulazaniria na sela, goto na kobukobu tinidi na manugu za qari taparogo pa peguruna na ia qari suveria na minete tinoni. **12** Ko za vei za i Jisu ba za uke pa peguruna na tobana na guguzu, ko za valiosoria pana orunguna makana ria na tinoni. **13** Ko gita ba ta votu lao ti Jisu pa peguruna na ia qari suveria na tinoni ko ta somana gozoria za na kea lavata za varajai aza. **14** Ura gita kepore nada guguzu togazana za pa pezo, goto aza tu na guguzu uka riza za taqe korapa geleni gita. **15** Ko take beto vavavuini gita pana tana Tamaza za na vatarazae pana roiti za roitini i Jisu. Na vavavui vei aza za koko lame vei pana beruberudi ria qari ule votuni na dia rangerange pana tana Bangara. **16** Na roitina na roiti leana beto na makarai varitokai za muke vamako goreria, ura ria tugu za na vavavui qari vaqerai na Tamaza. **17** Mu vataberia beto mu tutiria na miu tinoni matamata. Ria za qarike minyere pana kopumiu gamu, ura pala mari ule votuni ria pana tana Tamaza za aza qari roiti veini na dia roiti. Ko za vei za mu vataberia ko mari roitini pana qeraqera za na dia roiti, goto vei munake vataberia za pala mari takulanga ko totonai za gamu za munake boka tatoka. **18** Muke nogoto varavara tokadigami gami. Gami gami gilagila valeania za gami izongia na monana leana, ura gami nyorogua toani na uana leana doru totozo. **19** Ko qa tepa vitivitigigamu ara za gamu ko mu varavara tokaniziu ko na Tamaza mi siqarai garunu mule laoniziu tadigamu. **20** Ego na Tamaza bule za tori vaturu mulea tu za nada Bangara i Jisu, aza na sepati lavata ura pana orunguna za vanyumuni aza za na vinaego kole jolana. **(aiōnios g166)** **21** Ko na Tamaza tugu aza mi vadigamu doru zakaza leadi ko mu boka roiti votuni za na nyorogua tana, beto ko mi roitini pana tadigita aza za vaqerai aza tonai taqe rangea i Jisu Karisito. Ko i Jisu Karisito za mi tavatarazae kamua na kamua! Agua. **(aiōn g165)** **22** Qa tepa vitivitigigamu ara za gamu, ka viza tavitiqu, ko mu vainongoro valeanani za na paranga varivaneqi ani, ura na leta qa kuti vadigamu ani za nake kakazana. **23** Gamu gilagilai za na taida i Timote za tori tavavotu tu, ko vei mina oqanai lame nari za pala mana tokai tonai mana lao dogorogamu gamu. **24** Mu pojadi na mami roquroqu lavata tadiria na miu tinoni matamata beto tadiria doru tinoni tana Tamaza. Ria na taida qari koko lame vei pa Itali ba qari valaoa na dia roquroqu tadigamu. **25** Na variroqu varialona mi vavaburogamu gamu doru.

Jekopi

1 Ara Jekopi maka nabulu tana Tamaza beto tana Bangara i Jisu Karisito. Na leta ani za qa garunu laoni tadigamu ka manogori butubutu gamu qaqatia na kasia guguzu. Na paranga qeraqera tadigamu. **2** Ka viza tavitiqu, mu dogoro veidigamu gamu pera za gamu tonai gamu gozororia zoku ngavulu okokoto podeke. **3** Ura gamu tori gilagilaimiu tu gamu za na podekena na rangerange tadigamu za pala mina vuadigamu na turu vangaju. **4** Na miu turu vangaju mi vua valeana, ko gamu mu boka tinoni matuamiu beto mu maladoruru pana uana leadi ko kepore za maka za leana muna qaqani pana toa matuana. **5** Ba vei maka gamu za bi qaqani na gigalai tavagigalana, nari za mi tepai na Tamaza ko aza mina vani na gigalai tavagigalana aza. Ura na Tamaza zake varirutini beto zake suquturia ria nana varivana. **6** Goto mi tepa pa rangerange beto mike orirabeke, ura na tinoni za orirabeke za vei na ololobagea kolo za iru pogozo laolameni na gava. **7** Na tinoni vevei aza za keta mi kole rovea mina tekua maka za tana Bangara. **8** Na tinoni za vei zara za na tinoni za baraori na roquna ko ria doru nana uana qarike turu vatogaza. **9** Ego na tavitimu golagolabana za mi qera tonai mi taovulu vazae. **10** Goto na tinoni izizongo za mi qera tonai mi tavagore, ura pala minake oriavo murimuri keninana maka moqaza vei na gavoro tokutoku. **11** Tonai za zagere na tapo ko za alangia na mangini ko za vamaleia za na tokutoku, nari za udo lotu keninana za na gavoro ko na batabata leana za murimurinana. Ko na tinoni izizongo za vei gu aza, tonai za korapa tapatianani nana izizongo za murimuri manyao keninana. **12** Ego mina tamana za na tinoni za vangajuria ria na podeke, ura pa liguna mina vakilasaria aza ria na podeke, nari za pala mina tekua aza za na pinia toa tana varene, na pinia aza za na Tamaza tu za taringutingutidi ria qari roquroqua aza. **13** Na tinoni za gozororia na toketoke za mike paranga vei ari, “I Tamaza za korapa toketokeziu ara,” mike gua. Ura na Tamaza zake gozoria na toketoke ko aza makana ba zake toketokea na tinoni. **14** Goto na tinoni za gozoria na toketoke tonai na nana nyorogua selana makana qari toka vapirua beto qari vagonai aza. **15** Ko na nyorogua selana aza za tonai za voraga votu nari za pidokoni za na sela, beto ko tonai za matua za na sela nari za vuani aza za na uke. **16** Keta mu kole siana, ka viza tavitiqu vavaguana. **17** Doru varivana leleadi gu beto na puradi gu za qari lagere vei pa nulu tana Tamaza za vapodakaria na kabere pa vavagalo kota. Ko na Tamaza aza zake boka soga babi vavarodomo vei na ongudi na lei pa vavagalo kota. **18** Pana nana nyorogua makana aza za vapodogita tonai taqe vazozotoa na nana nongoro zozotona za gita, ko gita za na vua moeda pana vinapodaka tana. **19** Mu vakoititia ani, ka viza tavitiqu vavaguana! Gamu doru za mu siqasiqaraini na vainongoro, goto muke oqanai siqasiqarai paranga, beto muke oqanai siqasiqarai tagigiri. **20** Ura na korakora tana tinoni za zake vapodoa na toa tuvizina tana Tamaza. **21** Ko mu loi paledi ria doru uana pajidi, beto doru toa ikikeredi qari lulasa pana varilivutaida. Goto mu teku izongia tu pana uana vapekai gamu za na paranga aza tori tauma tu tadigamu, na paranga aza mina boka aloa na miu toa. **22** Mu roiti votuni za na paranga, muke kole nongongoria gu ura tonai gamu kole gu nongoria nari za gamu vasianagamu makamiu. **23** Ura na tinoni za nongoria na paranga ba zake roiti votuni, za vei vaputaputa na tinoni za dogoro valeania na izumatana makana pana qelasi titirona. **24** Ko pa liguna za dogoro valeania na izumatana makana za zake oriavo tugu taloi keninana beto za oqoro zovai nari za zake oriavo roqu muma pale gu za ae za dogoro vevei aza ko kepore tugu maka za bi roitini. **25** Goto na tinoni za kole tiro valeania beto za nongoro vakoititia za na vavanau zozotona za ruvatagita, beto ko zake nongoria gu ko za roqu muma pale gu goto za roitini tugu, za mina tamana pana nana roiti aza. **26** Na tinoni za rovea za tuti pulisi valeania za na toa lotu, ba zake kopu muleni na meana goto za nyonyoravia za na bulona makana, nari za kepore veveina za na toa lotu tana. **27** Goto aza na toa lotu zozotona za lioso beto za zozotona tana Tamaza na Tamada za ari tu za vei: mu ovikiria ria kepore tinadi na tamadi beto na nabonaboko pana dia suvere varivasevi, beto mu kopu muledigamu ko muke tavapaji pana toa ikikeredi pa kasia guguzu.

2 Ka viza tavitiqu, muke toa tavitini na varivaritoka kale za na miu rangena na nada Bangara lavata vavaguana i Jisu Karisito. **2** Bi luge lame pana maka miu varikamu za maka tinoni izizongo za vavazae ringi qolo beto za vavazae poko batabata lea, beto bi luge tugu vei za maka tinoni golagolabana za vazae poko ruruajana, **3** ko bu gonani matamu ao za na tinoni za vazae poko batabata leana beto ari buguni vei, “Ao za mae! Lame nyumu valeana pani,” buguni. Goto na tinoni golagolabana za ari buguni vei, “Ao za mu turu ketakoi, ba munake vei za mu nyumu gore pa kekere nenequ ara,” buguni. **4** Muna vei zara za gamu nari za gamu tori varidogoro pikapikata pale tu

makamiu, ko gamu varidogoro mijamijata pale pana roquroqu seladi za gamu. **5** Mu vainongoro lame, ka viza tavitiqu vavaguana! Na Tamaza tu za tori mijataria tu ria na tinoni golabadi pa kasia guguzu ko mari tinoni izizongo pana rangerange beto mari somana izongia na binangara, aza za taringutingutini na Tamaza ria na tinoni qari roquroqua aza. **6** Ba gamu za gamu vakepore veveinaria tu ria na tinoni golagolabadi. Ba ria tugu na tinoni izizongo za qari tete anyanyudigamu beto qari toka ragata laodigamu pa koti za gamu. **7** Ko nake goto tinoni ke goto ria mutugu na tinoni izizongo za qari poja vikevikeria za na izongo leana i Jisu aza takuku taridigamu gamu. **8** Vei muna tuti valeania gamu za na vavanau binangara pa Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, "Mu roquroqua na goto tavitimu maka moqaza podeke vei qu roquroqugo makamu," za gua, nari za gamu roiti valeana za gamu. **9** Goto muna varivaritoka kale za gamu, nari za gamu roitini na sela za gamu, ko na Vavanau za udukugamu na tinoni majamaja vavanau za gamu. **10** Ura na tinoni za kopudi dorudi na Vavanau ba za lotuni maka gu, za tori maja betoria tu aza ria na vavanau dorudi. **11** Ura aza tugu za paranga, "Muke barabarata," za gua, za aza tugu za paranga, "Muke varivai," za gua. Ko buke barabarata tu ao ba vei bu varivai, nari za qu tori tinoni majamaja vavanau tugu ao. **12** Ko za vei za mu paranga beto mu toa vei ria na tinoni mina tutidi na Vavanau variruvata. **13** Ura na Tamaza minake pitu roquroqu tokani za na tinoni zake roquroqu tokani na goto tinoni, goto na tinoni za varidogoro roquroqu za pala mina talegazani za na varituti. **14** Ka viza tavitiqu, ae poreveveina vei za na paranga vei ari? Vei bi paranga za maka tinoni, "Na tinoni rangerange ara" bi gua, beto bike tabata votu pana nana roiti za na nana rangerange. Pala minake boka taaloni aza za na rangerange vei aza. **15** Bi kaki marene babi na reko tavitimiu za bi keporedia na poko beto bi keporedia na ganigani. **16** Ba bi paranga tu za maka gamu, "Mu keni vabulebulemiu tu. Mu pokopoko vamanginimiu beto mu tekuteku valeanamiu tu," bi gua, beto bike pavu vadi na zakazava bari boka toani. Ae poreveveina vei za na paranga vei zara? **17** Zara za vei, ko na rangerange galegale zake tavitia na roiti za na ukena. **18** Ba bi paranga tu za maka tinoni, ari bi gua vei, "Ao qu izongia na rangerange, goto ara qa izongia na roiti," bi gua. Na qua oe tana tinoni aza za ani gu: "Mu vabatiniziu moko za na mua rangerange za kepore na nana roiti, beto za ara mana vabatinigo za na qua roiti za ule votuni na qua rangerange." **19** Ao qu vazozotoa za maka gu za na Tamaza. Za vavagua jola za vei aza. Ba ria na tomete ikikeredi ba qari vazozotoa tugu za vei aza, ko za vei za qari matagutu neqeneqere! **20** Ao kepore roqumu, qokolo! Ae vei qu nyoroguani ko ma vabatinigo za na rangerange za kepore na nana roiti za na goborona gu? **21** Mu dogoria tu i Ebarahami na nada tite ko! Na laena na nana roiti gu tonai za vavavuini i Aisake na tuna marene pana idi patu vavavuina za tadogoro vei na tinoni tuvizina tana Tamaza i Ebarahami. **22** Ae vei koviria qu batia? Na rangerange za roiti tavitia tugu na roiti, ko pana roiti tu za okoto za na rangerange. **23** Ko za gore votu za na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, "I Ebarahami za vazozotoa za na Tamaza, ko na Tamaza za dogoro veini na tinoni tuvizina aza," za gua, beto ko aza za tagigalani na baere tana Tamaza aza. **24** Ko koviria gamu batia gamu za na tinoni za nake rangerange gu makana za tadogoro vei na tinoni tuvizina tana Tamaza, goto pana nana roiti tuvizina tugu vei. **25** I Rehabi na tugele ba maka moqaza podeke tugu. Pana nana roiti tugu za tadogoro vei maka reko tuvizina tana Tamaza aza. Ura za vakamu valeanaria aza ria na tinoni Izireli qari tagarunu ko qari dogoro golomia na kota, beto za garunu vauku keni veidi pana goto zona ko qari tavasare. **26** Ko maka moqaza podeke vei na tini za kepore na singona za na ukena, nari za na rangerange za kepore na nana roiti ba na ukena tugu.

3 Ka viza tavitiqu, muke nenekeni gamu za ae vei ko mu tinoni varivagigalai. Gamu tori gilagila valeaniamiu tu gamu za gami na tinoni varivagigalai pala mami gozoria za na varituti lavatana jola. **2** Ura gita doru taqe tatupeni zoku zakaza, ba na tinoni zake tatupeni na paranga za aza na tinoni okotona ko aza za boka gaitia na tinina doruna. **3** Vei tana pukuni maka kobu aeana peki za na ngujuna na hose ko mi tutigita tana gua, nari za pala tana gaitia gu za na tinina doruna. **4** Mu dogoria na vaka epepe ko! Maka zakazava lavata piru aza beto za iru lao lameni na gava ranebongi, ba maka gaiti peki gu za gaiti laoni ketakoi za nyorogua valao veini na tinoni aru gaiti. **5** Ko za vei gu aza za na mea. Maka kobu tini pekina gu za na mea, ba za vaqavaqatadi na zakazava lavalavata. Mu roquroqua ani: maka memea iku pekina gu ba za boka vurungu beto pale za na tokutoku lavata. **6** Na mea za na iku. Na mea za na kasia guguzu ikikerena za kole pa tinida gita. Na mea za vapajia na toa doruna tadigita. Na mea za boka vurungu vikevikereria za na toa doruna tana tinoni ko na memea iku aza za na koko lame veina pa heli zozoto. **(Geenna g1067)** **7** Ura qari boka

tavasirana gu ria doru manugu mademade nenedi pirudi, na manugu tatava, na manugu gavere beto ko na igana pa kolo. Ko za tori vasiranaria tugu na tinoni ria. **8** Ba na mea za oqoro pore maka tinoni bi boka vasirania. Na mea za maka zakazava ikikerena jola zake boka tavamomozo, beto za pugelia na paranga poizini varivuke. **9** Na mea za taqe vatarazaeni gita na Bangara na Tamada, beto za na mea mutugu aza za taqe leveleveni ria na tinoni qari taroiti pana kirena na Tamaza. **10** Ko pana maka moqamoqaza nguju gu qari votu vei za na paranga vatarazae beto na leveleve. Zake leana za vei ari, ka viza tavitiqu! **11** Ae vei mari boka makarai nyoro votu pana maka vuvugu za na pie lomozona beto na pie pazana? **12** Ka viza tavitiqu! Ae vei na suvege piqi mina boka vuani na vua olive? Ae vei na qurepi mina boka vuani na vua piqi? Na ivere ba zake vuvuguni na pie lomozo. **13** Ego, i zei gamu za tavagigala beto na tinoni luge roverove? Na tinoni aza za pana nana uana leana mi vatadogoroni tu aza ria nana roiti leana za roitidi pana uana vapekai beto na tavagigala. **14** Ba vei na bulomiu za mina pugelia na kono korakora beto na nyonyorogua bokabokamiu gu makamiu, nari za muke vaqatani na miu gigalai ura muna vei za gamu vasekea gu gamu za na zozoto. **15** Na gigalai vevei aza za nake lagere veina pa noka, goto na nana gu na kasia guguzu. Nake koko veina tana Ongongu za na gigalai aza, goto na koko veina tana bangaradi na tomete makana. **16** Ura ketakoi qari kole za na kono beto na nyonyorogua bokabokanana makana na tinoni, nari za qari kole gu za na toa varipipiarai beto doru toa ikikeredi. **17** Ba na gigalai koko veina pa noka za momoe za na liosona, za kolea na toa bulebule, za valeana lao tana goto tinoni, za vainongoroni na roquroqu leana, za variroqu varitokai beto za kolea na vua leadi. Ko na tinoni za izongia na gigalai aza za zake tokatoka kale beto zake vavatinoni tuvizia makana. **18** Na vuana na tuvizi za kolea na bule za tauma vadi ria qari roitini na bule.

4 Pae qari koko lame vei ria na varikana beto na varipera qari kole tadigamu? Qari koko lame vei gu pana nyorogua tana kasia guguzu qari kole varipera pana bulomiu gamu. **2** Gamu nyonyorogua zakazava ba gamuke boka tekua, ko gamu varivai. Beto gamu nyonyorogua vitivitigi izongo zakazava tana goto tinoni ba gamuke boka izongia, ko gamu varipera beto gamu varikana. Gamuke boka tekua gamu aza vei gamu nyoroguni, ura gamuke tepa koe! **3** Tonai gamu tepa ba gamuke tekua tugu gamu za na zakazava gamu tepai, ura za sela za na ginuana na miu tepa. Na ginuana gamu tepa za vei gu ko mu vaqera muledigamu gu makamiu gamu gua. **4** Gamu vei na reko barabaratamiu za gamu! Gamu gilagilaimiu gamu za na tinoni za baeria na kasia guguzu za kanaia aza za na Tamaza. Ko na tinoni za nyorogua baeria na kasia guguzu za kanaia aza za na Tamaza. **5** Ba ae vei gamu rove veini maka paranga goborona gu gamu za na paranga za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei? "I Tamaza za kono vitivitigia za na ongonguda gita za vakolea tadigita." **6** Ba za lavatana jola za na varitokai leana tana Tamaza. Vei tugu za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, "I Tamaza za kanaria ria qari valavata muledi makadi, goto za toka valeadi za ria qari vapekai muledi makadi," za gua. **7** Ko za vei za mu tuti vapekaia na Tamaza za gamu. Mu raja kolokolosia za na bangaradi na tomete ko mi ukudigamu. **8** Mu rijo tata lao tana Tamaza, ko aza mi rijo tata lame tadigamu. Gamu na tinoni selamiu, za mu valiosoria na limamiu pana roiti ikikeredi. Gamu za baraori na roqumiu, za mu valiabururia na bulomiu pana roquroqu ikikeredi. **9** Mu mamata, beto mu lukana takulanga tu. Mi peluku kebokebo takulanga tu na miu au kidokidolo beto na miu qeraqera mi peluku mamata takulanga tu. **10** Mu vapekai muledigamu pa moena na Bangara beto aza mi ovulugamu. **11** Ka viza tavitiqu, muke varipoja vikevikere. Na tinoni za poja vikevikeria na tavitina babi za pitua na tavitina za poja vikevikeria beto za pitua tugu na tinoni aza za na Vavanau tana Bangara. Ko vei muna pitua ao za na Vavanau, nari na ginuana za qu daimuani tutia ao za na Vavanau aza goto qu veinigo na tinoni za pitua na Vavanau ao. **12** Makana gu na Tamaza za vadigita za na Vavanau beto aza gu za boka varituti. Ko aza gu makana mina aloa babi mina pipiararia za na tinoni. Ko i zei qu dogoro veinigo makamu ao ko qu pitua na tavitimu? **13** Koviria mu vainongoro za gamu gamu paranga vei ari: "Pa ngenari babi uka za tana lao pa guguzu pa zanu pa zanu. Ko ketakoi tana suvere maka aoro, tana roiti vavotu poata ko tana izizongonada!" gamu gua. **14** Ba gamu tugu gamu paranga vei zara za gamuke izongo gilagilai ae mina vevei za na rane uka. Ae mina vevei za na toa tadigamu? Ura gamu za na rovu kolo za votu lame iapeki totozo, beto zake oriavo tugu za maragutunana. **15** Goto ari tu mu gua vei za gamu: "Vei mina vamalumugita na Bangara, nari za tana toa ko tana roitini za ani babi nari," mu gua tu. **16** Goto koviria gamu za gamu vaqavaqatadi tu za ria na miu vinaturu makamiu. Doru vaqavaqata vevei zara za na galegale ikeredi beto. **17** Ko aza za

gilagilainana na leana bi roitini aza ba zake roitini, za sela tugu aza.

5 Koviria mu vainongoro za gamu na tinoni izizongo! Mu lukana uui ura na mamata takulanga za pala muna gozororia za korapa lame pa moemiu. **2** Ria na miu izizongo za qari nyabo vikevikere beto na miu poko poreveveidi za qari ganiria na tamo. **3** Na miu siliva beto na qolo za qari obu beto, ko na rane varituti na obu tugu aza mina ululeni za na miu roiti ikikeredi gamu roitidi pana miu toa beto na obu tugu aza mina gani vikevikere veidigamu na iku vuruvurunguna. Ura gamu za gamu kole gu buti varikamu izizongo pana rane liguligu ari. **4** Dotu ko! Na tabaradi ria qari roiti vadigamu pa miu inuma lavata gamu daimiu tabararia za qari korapa lukana varivasevi lao tamu. Na kiu alilidi ria na tinoni ababu za kura pa talingana na Bangara vivana jola. **5** Gamu suvere vapotepote valeanagemiu pa pezo beto gamu vapugeleni qeraqera kasia guguzu na miu toa za gamu. Gamu vanyoboko valeleanaria na bulomiu ko muna takubolo na rane kubokubolo za gamu. **6** Gamu pitua ko gamu vaukea za na tinoni tuvizina, ba zake boka raja varisoganana aza. **7** Ko, ka viza tavitiqu, mu vangajuria ria doru tapata, tinganai mina kamua na lamena na Bangara. Mu dogoro laoa gu za na tinoni umuma za adono valeanani tu aza za na vua vavaguana pa nana pezo. Ko za vangajuria aza ria doru tapata tinganai za kamua za na totozo okokoro vapidoko kiko beto na okokoro vamatua vuvua. **8** Ko gamu ba mu vangajuria tugu ria na tapata gamu gozororia. Mu vaneqiria na bulomiu, ura na lamena na Bangara za tata. **9** Ka viza tavitiqu, muke variqumiqumi lao lame, ko muke gozoria na varituti. Ura dotu ko! Na Tamaza varituti za tori korapa tu turunana pa atakamana koviria. **10** Na vavapadana ria qari gozoro tapata ba qari adono vamomozo za mu dogoro tutiria gu ria na tinoni korokorotai pa moa qari paranga pana izongona na Bangara. **11** Mu dogoria tu ko! Taqe vatarazaeria gita ria na tinoni vevei ria ura qari vangajuria na tapata. Gamu tori nongoronimiu tu gamu za na veveina za turu vangaju i Jobi, beto ko gamu tori gilagilaimiu mutugu gamu aza vei za toka veini na Bangara pana vinabetobetona. Ura na Tamaza za pugelia na variroqu beto za tokadi ria qari gozoro tapata. **12** Ka viza tavitiqu, aza na poreveveina jola za, totonai vei bu pojai maka paranga babu roitini maka taringutinguti, za muke maulu zae pa noka beto pa pezo babi pana kaki zakazava mule. Goto vei na “E” za na zozotona za e mu gua gu, babi vei na “Dai” za na zozotona za dai mu gua gu ko muke gozoria na varituti. **13** I zei gamu za gozoro tapata? Mi varavara. I zei gamu za qeraqera? Mi kera vatarazae. **14** I zei gamu za korapa mo? Mi kukuria aza ria na tinoni matamata pa ekelesia ko mari kamu varavarani beto mari orani na oela pana izongona na Bangara. **15** Na varavara za kolea na rangerange za mina salania za na tinoni za mo beto ko na Bangara mina vatavasilangia aza. Ko vei bi kolenana za kaki sela za roitini aza za na Tamaza mina taleozoni tugu vei aza. **16** Ko za vei za gamu mu variuleni na miu sela beto mu makarai varavara varitokai ko na Tamaza mi salanagamu. Ura na varavara tana tinoni tuvizina za na neqina jola. **17** I Elaija za maka tinoni vevei gu gita. Ba tonai za varavara ko za tepa vitivitigia ko mike okoro za gua, nari za kue aoro beto vonomo popu zake okoro za na kota. **18** Beto za tonai za varavara soga aza, nari na oka za vuva lagereni na okoro beto na pezo za vapidokoria na umuma. **19** Ka viza tavitiqu, vei bi selani na zona tuvizina ko bi muma za maka gamu, nari mu vagabala kamu sogaia pana zona tuvizi. **20** Ura na tinoni za toka vamule lamea pana zona tuvizina za na tinoni selana za aloa aza pana uke za na toa tana beto ko na Tamaza mina taleozodi ria na sela za roitidi na tinoni za gabala.

1 Pita

1 Ara Pita maka tinoni tagarunuqu ti Jisu Karisito za qa korapa kuti lao tadigamu na tinoni tamijatamiu tana Tamaza gamu korapa okoto suvere vei na tinoni gotomiu pana okokoto guguzu pa Ponitasi, pa Qelesia, pa Kapadosia, pa Esia beto pa Bitini. **2** Gamu za pa nana nyorogua tu na Tamaza na Tamada za mijatagamu beto za tori vamadigamu tu na Ongu Tabuna, ko muna tutia gamu za i Jisu Karisito ura gamu tori tavalioso tu pana orunguna aza za gamu. Na vairoqu varialona beto na bule mi vonuvonu tadigamu. **3** Za pada vitivitigi ko mina tavatarazae za na Tamaza na Tamana na nada Bangara i Jisu Karisito. Ura aza za roquroqu toka vitivitiginigita ko za vadigita na toa koregana. Ko za vei za taqe korapa adono gelegele valeanani gita za na toa vinaori ura i Jisu Karisito za tori toa mule tu pana uke. **4** Taqe tori tekua tu gita za na toa koregana ko za vei za taqe korapa adonia za na toa za taringutinguti vakole vadigita pa noka na Tamaza. Ko na toa za taringutinguti vakoleni na Tamaza ani za zake boka nyabo na paji beto zake boka manyao. **5** Ko gamu za gamu rangea aza vei za gamu korapa takopu vasare pana neqi tana Tamaza ko tinganai muna tekua tu gamu za na inaalo za tori vanaqiti vakoleni tu na Tamaza ko mina vagore votua pana vinabetobetona na totozo za gua. **6** Ko za vei za mu qeradi za ria na zakazava mari gore votu uka riza, ba pana iapeki totozo ari za gamu korapa takulanga za gamu tonai gamu korapa gozororia zoku tapata. **7** Ba na ginuana qari lame ria na tapata ari za vei ko mina tadogoro pikata za na zozotona na rangerange tadigamu. Na qolo za maka zakazava za boka tapiara pale gu ba za tapodeke tu pa iku aza. Ba na rangerange tadigamu za poreveveina jolani na qolo ko za vei za mina tapodeke tugu pana tapata. Tonai tu mina tapodeke za mina tadogoro pikata za na rangerange zozotona aza, beto za mina ovulugamu beto na valavatagamu na Tamaza za gamu tonai mina mule lame i Jisu Karisito. **8** Gamuke batia gamu i Jisu ba gamu korapa tugu roquroqua, beto koviria ba gamuke korapa tugu batia gamu aza ba gamu korapa tugu vazozotoa. Beto ko gamu izongia za na qeraqera lavatana jola zake boka tavakole pana vavakato. **9** Ura gamu korapa tekua tugu gamu za na vuana na miu rangerange ko na vua aza za na veveina na Tamaza za aloria na miu toa. **10** Ko na veveina na inaalo ani za qari kole nyaqo vitivitigia beto qari dogoro vilovilotia ria na tinoni korokorotai pa moa, beto qari ule votuni za na varivana aza mina vadigamu gamu za guni na Tamaza. **11** Ko qari podeke dogoro pikatia ria za ae totozo veveina beto ae mina vevei za na lame tana. Aza za na totozo za udukia na Ongonguna na Karisito za kole tadiria tonai za korokorotoni za na vitigi mina gozororia na Karisito beto na zakazava varivagabaradi mari tuti lame pa liguna mina gozororia aza ria na vitigi beto ko mina tavaturu mule aza. **12** Na Tamaza za vakaberia pana tadiria na tinoni korokorotai za na zakazava qari korokorotodi za nake dia makadi gu goto na vei ko na tokadigamu gamu tugu vei. Ko na zakazava ari za qari tori ule vadigamu tu ria qari vavakatoni na nongoro leana tadigamu. Na Ongu Tabuna aza na tagarunu lagerena pa noka za vadi ria na neqi ria ko qari vavakato vadigamu za na nongoro leana. Ko ria na mateana ba qari nyorogua gilagilaria tugu ria doru zakazava qari gore votu ari ba qarike boka batia. **13** Ko za vei aza za, mu vatana valeania na roqumiu vei na tinoni za saqiti vazaea nana poko ko za vanaqiti ko mi roiti za gua. Muke ilalo lao lame goboro pana miu toa, mu vakolea doruna na miu rangerange pana variroqu varialona aza muna tekua tonai mina mule lame i Jisu Karisito. **14** Mu toani na toa vatabe ko muke vamalumuria na miu nyorogua ikikeredi pa moadi keta mari toka vapiru veidigamu tonai gamu oqoro gilagilai na tuvizi. **15** Goto pana doruna na miu uana za mu toani tu na toa liosona, maka moqaza podeke vei na Tamaza aza za kukugamu ba na liosona tugu. **16** Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “Mu toani na toa liosona za gamu ura ara za na liosoqu,” za gua na Tamaza. **17** Aza na Tamaza zake tokatoka kale tonai za tutidi ria na roiti tadiria na tinoni za gamu gigalani na Tamamiu gamu. Ko za vei aza za mu pangagani na Tamaza pa doruna na miu uana tonai gamu korapa suvere vei na tinoni gotomiu pa kasia guguzu ani. **18** Ura gamu tori gilagilaimiu tu gamu za na zona vei beto gamu taruvata. Nake zakazava vevei na qolo beto na siliva za gamu tapajukuni gamu pana miu toa gobogorodi qari vakarovo vadigamu ria na miu tite. Na qolo beto na siliva za qari boka tavakepore veveidi gu. **19** Ba gamu za gamu tapajuku pana orunguna tu na Karisito tonai za uke, ko aza za na vavavui za vei na lami liosona kepore na pajina. **20** Tonai tu za oqoro tavapodaka na kasia guguzu za tori mijatia tu na Tamaza aza ko mina alogita, beto pana totozo betobetodi ari za bola votu aza pana laemiu gamu. **21** Ko tonai gamu rangea gamu na Karisito za gamu vazozotoa gamu na Tamaza aza za vaturu mulea pana uke i Jisu beto za vani na vinalavata. Ko na rangerange tadigamu beto na miu adono valeanani

na taringutinguti tana Tamaza za qari pasusu gu pana tana. **22** Ego tonai gamu vatabea gamu za na nongoro zozotona za gamu tori tavalioso tu pana miu toa ikikeredi beto ko gamu roquroquria pana variroqu zozotona ria na turamiu. Ko koviria mu ngalingalini gamu pa bulomiu za na toa makarai variroqu. **23** Ura gamu tori podo mule tu za gamu. Ba nake pana tana tinoni za boka uke za gamu podo mule lame vei za gamu goto tonai gamu vazozotoa na paranga toana beto na kole jolana tu tana Tamaza aza zake boka uke. **(aiōn g165)** **24** Vei za pojai na Kutikuti Tabuna ari za gua vei, "Doru tinoni za qari vei gu na buruburu beto doruna na dia batabata lea za vei gu na gavoro pirudi. Na buruburu qari malei uke beto na gavorodi qari udodia," **25** ba na paranga tana Bangara za kole jola kamua na kamua, za gua. Ko na paranga ani za aza tugu na nongoro leana za tori tavavakato tu tadigamu. **(aiōn g165)**

2 Mu loi paledi ria doru roiti ikikeredi, doru sekeseke, na konokonoa beto na poja vikevikeria na goto tinoni. **2** Maka moqaza podeke vei tugu na melalu za nyorogua susu vitivitigi nari za gamu ba mu kidepe vitivitigi veini tugu aza za na paranga tana Tamaza. Ko muna nongoria beto muna tutia gamu za pala muna pidoko zae ko muna taalo za gamu. **3** Ura gamu tori valingilingia tu gamu za na variroqu tana Bangara. **4** Mu lame tata tana Bangara. Aza za na patu toana qari kilu pale ria na tinoni, ba aza tugu za na poreveveina pana mijamijata tana Tamaza. **5** Gamu makamiu za gamu vei na patu toana ko mu somana tavaroiti pana vaturuna na ruma tabuna za roitini na Ongu Tabuna. Ketakoi muna roiti vei ria na iama madidi za gamu ko muna pogozo lamedi na vavavui liosodi aza za vaqerai na Tamaza pa ginuana na roiti za roitini i Jisu Karisito. **6** Ura na kolena pana Kutikuti Tabuna za na paranga ani: "Dogoro! Qa vakolea maka patu pa Zaione na patu vizovizo tamijatana beto poreveveina. Ko na tinoni za vakolea nana totoravuzu tana za minake tavakea," za gua. **7** Ko gamu gamu vazozotoa na Karisito za gamu valavatia aza, goto ria qarike vazozotoa ba za korapa tugu poreveveina aza, vei za pojai na Kutikuti Tabuna, ari za gua vei, "Na patu qari kilu pale ria na tinoni vavaturu ruma, aza tugu za na kuta patu vizovizo," za gua. **8** Beto aza vei za pojai mule na Kutikuti Tabuna za ari za gua vei, "Maka patu varivalotuna beto maka patu lavata varivatatupena," za gua. Qari tatupe ria ura qarike vazozotoa ria za na paranga tana Tamaza. Ko qari gozoria tugu ria aza vei qari taleveni ko mari gozoria. **9** Ba gamu za na tinoni tamijatamiu, na iama tuti bangara, na puku tinoni liosomiu, beto nana makana na Tamaza za gamu. Gamu za gamu taudukuni ko muna vavakato votuni za na roiti varivagabaradi tana Tamaza, aza na Tamaza za kuku votudigamu pana rodomo ko za vavotu lamegamu pana nana kabere. **10** Pana totozo qari jola lao rari nake tinoni tana Tamaza za gamu, ba koviria za na nana tinoni aza za gamu. Pana totozo qari jola lao rari gamuke valingilingia gamu za na variroqu varitokai tana Tamaza, ba koviria za gamu valingilingia za na variroqu varitokai aza. **11** Ka viza baere leana, qa tepa vitivitigigamu ara za gamu gamu suvere vei na tinoni gotomiu beto na tinoni kamumiu ko mu loi paledi ria na nyorogua ikikeredi qari vei na kana pana toa tini. **12** Pana miu suvere varisomanai tadiria tinoni karovodi za mu valeania za na miu uana. Ko tonai mari jutudigamu na tinoni ikikeremiu nari za mu vabatidi na miu roiti leadi ko tonai mina lagere tutidi na tinoni na Tamaza nari za mari vatarazaea ria za na Tamaza. **13** Pana valavatana na Bangara za mu vataberia ria doru tinoni qari taudukuni za na neqi ko qari suvere pa qavuna. Mu vatabea na kuta bangara lavata pa qavuna beto mu vataberia tugu ria na tinoni varitoka za mijataria aza. **14** Ria tugu ria na tinoni za mijataria aza ko mari vakilasaria ria na tinoni ikikeredi beto mari valavataria ria na tinoni qari roitini na leana. **15** Ura na nyorogua tana Tamaza za ria na tinoni ikikeredi za mari nogoto poja vikevikeregamu pana dia zona ikikeredi za gamu tonai mari batiria ria za na miu roiti leadi muna roitidi gamu. **16** Mu suvere vei ria na tinoni taruvatamiu. Ba muke varoitia na miu toa taruvatana ko bu roitidi ria na zakazava ikikeredi, goto mu toa vei tu na nabulu tana Tamaza. **17** Mu pangagadi za ria doru tinoni, mu roquroquria za ria gamu gamu makarai rangea na Karisito, mu valavatia na Tamaza beto mu pangagani za na kuta bangara lavata pa qavuna. **18** Gamu na pinauzu za mu tuti vapekai beto mu pangagadi za ria na miu bangara. Ko nake ria gu makadi na bangara qari leana beto qari valeana lao tana goto tinoni za muna veidi, goto ria na bangara qarike valeanagamu ba mu veidi tugu. **19** Ura na Tamaza za qerani za na tinoni tonai bi gozoria na tapata ba za gilagilai na tinoni aza za na monanana na Tamaza, ko za varajani gu aza za na vitigi zake pada ko bi gozororia aza. **20** Tonai gamu roiti vasela ko gamu tapiqolo taledi gamu ria na sela gamu roitidi ba gamu vangajuria gu za na vitigi ria. Ba kepore maka zakazava leana bu tekuni gamu za na tapata gamu gozoria tonai. Goto tonai gamuke kilasadi gamu ria na vitigi gamu gozororia tonai gamu roitidi na roiti leadi, za aza za

vaqerai na Tamaza aza. 21 Ko na toa vei zara za za kukudigamu na Tamaza gamu. Ura na Karisito za tori gozororia tugu ria na vitigi ko za tokadigamu za gamu beto ko za vakole vadigamu aza za maka vinapadapada leana ko gamu ba muna rerege tutia za na pou nenena aza. 22 Kepore maka sela bi roitini beto kepore maka sekeseke bi tanongoro pa nana paranga aza. 23 Tonai qari poja tarini doru paranga ikikeredi, nari zake soga laodi na paranga ikikeredi. Tonai qari vani na tapata, nari zake variperanana ko bi vanogotoria, goto za vakole laoa na nana toa tana Tamaza tu aza za varituti pana tuvizi. 24 Na Karisito za pogozia pana tinina tonai za uke pa korosi za na vinakilasana na sela tadigita. Ko za vei za gita taqe taruvata pana neqi tana sela ko taqe toani na toa tuvizina. Pana palekana aza za gamu tasalana za gamu. 25 Perangaina gamu vei na sipi mumana za gamu ba koviria gamu tori tatoka mule lao tu tana Karisito aza na sepati beto aza za kopuni na miu toa.

3 Beto ko gamu na tiolata reko ba mu tuti vapekiria ria na marenemiu. Ko vei ria kaki za bari oqoro vazozotoa na paranga tana Tamaza nari za pala mari boka tavagabala ko mari vazozotoa tonai mari batia na uana leana tadigamu na maqotadi. Ko munake kilu pojadi maka paranga gamu za beto mari tavagabala ria na marenemiu 2 goto tonai gu mari batia na miu uana liosona za kolea na pangaga. 3 Muke sari vabatabata leanaria gu na zakazava vevei na vinyulu vurungu, na pakupaku teteri qolo beto na poko sasari za na peguru tinimiu. 4 Goto na miu uana tu za koko lame vei pana bulomiu za mu sarini na zakazava qarike nyabo vikevikere vevei na uana nake tuara beto na uana bulebule. Na sari vevei tu ari za dogoro poreveveina pana tana Tamaza. 5 Ura pa moa za ani tugu za na zona qari tutia ria na reko madidi qari totoravuzia na taringutinguti tana Tamaza. Qari sari vabata leania za na dia toa tonai qari suvere vapekai pana tadiria na marenedi. 6 I Sera za maka reko za vei aza. I Sera za vainongoro lao ti Ebarahami beto za kukuni na nana bangara i Ebarahami. Ko gamu ba koviria muna vei tugu i Sera vei muna roiti valeana beto vei munake matagutuni maka za. 7 Ko gamu na tiolata marene ba mu gilagila valeanaria tugu ria na maqotamiu tonai gamu suvere tavitiria ura qarike neqi vei gamu na marene ria. Mu pangagadi ria na maqotamiu ura ria beto gamu za pala muna makarai izongia tugu za na toa jola aza na varivana tana Tamaza. Ko muna roiti vei gamu ari za na miu varavara ba marike takoloso. 8 Na qua vavanau betobetona ani. Mu makarai suvere maka pana uana leana pana toa, mu makarai maka pana roquroquna na goto tinoni, mu makarai variroqu vei na tamatazi tana Karisito, mu makarai izongia na bulo variroqu, beto mu vapekai muledigamu pana tadiria na tinoni. 9 Muke vamule soga vadi na ikikerena ria qari roiti lameni na ikerena pana tadigamu, beto muke gonadi na paranga ikeredi ria qari gonadigamu na paranga ikeredi. Goto mu tepa vadi tu na mana ura na mana tu za za kukudigamu na Tamaza ko muna teku izongia gamu. 10 Zara tu mu toa vei za gamu, ura ari za tori paranga vei tu za na Kutikuti Tabuna, “Na tinoni za nyorogua tekua na toa qeraqera beto za nyorogua kamuria na rane leadi za mi nogoto poja vikevikereria ria na tinoni beto mike vavakatodi za na vavakato sekesekedi. 11 Mi nogoto roitini na roiti ikikerena ko mi roitini na roiti leana. Mi nyoroguani tu beto mi nyaqo vitivitigia tu aza za na toa bule. 12 Ura na Bangara za dogoro kopudi ria na tinoni tuvizi beto za vainongorodi za na dia varavara, goto ria na tinoni qari roitini nikerena za zake tavaraguadi,” za gua. 13 I zei za mina boka nganganguluga mu gamu tonai muna ngalingalini na roiti leana? Bi mija tu maka! 14 Ba vei bu gozoro taleni tapata tu gamu za na tuvizi gamu roitini, za tamalea za gamu. Muke matagutudi ria qari boka vadigamu na tapata, beto muke mamata na takulanga. 15 Goto mu valavatia pa bulomiu na Karisito na Bangara. Beto mu vatana doru totozo ko mu oe muleria ria na tinoni mari nanazadigamu na veveina na miu vinazozoto za kole pa bulomiu. 16 Ba tonai mu oeria nari za mu roitini pana pangaga beto pana uana vapekai beto pana monana leana, ko tonai mari aja vagoregoregamu beto mari poja vikevikeria za na miu uana leana vei gamu tutia na Karisito za gamu, za pala mari tavakea makadi ria. 17 Ura vei mina nana nyorogua tugu na Tamaza za muna gozoro tapata za gamu, nari za leana jola za muna gozoro taleni tapata za na roiti leana. Aza tu za za leana jolani vei bu gozoro taleni tapata ria na roiti ikeredi. 18 Ura na Karisito za ukeni maka totozo gu za na sela tana goto tinoni. Aza na tinoni tuvizi za ukepaeni ria na tinoni sela, ko za toka vatata laogita tana Tamaza. Na Karisito za tavauke pana tini ba za tavatoa pana ongongu, 19 ko tonai za gore tarae velavelani aza za na vinakilasa tadiria na ongongu qari tapiu vakole. 20 Ari za ria na tinoni za kole adono vamomozodi na gabaladi na Tamaza pana totozo pa moa tonai za kole roitini na aka i Noa. Ari ka vesu tinoni moqamoqazadi gu za qari luge pana aka ko ria gu za aloria na Tamaza pana kolo. 21 Ko aza za gozoria i Noa beto na nana tatamana za na vinagilagila za udukia za na paputaiso aza koviria za

alogamu gamu ura i Jisu Karisito za tori turu mule tu. Ba na ginuana na paputaiso za nake vei ko na valioso paledi na paji pana tini ba na ginuana za gita taqe vazozotoa pana monana leana na Tamaza. **22** Ko i Jisu Karisito za tori zae tu pa noka ko koviria za korapa nyumu pa kale matuana na Tamaza, beto ko za bangaradi za ria dorudi na mateana beto ria na okokoto kuta bangara beto na ongongu neqidi pa vavagalo kota.

4 Na Karisito za tori gozoria tu na vitigi pa korosi, ko gamu ba mu vanaqitini ko mu gilagila valeania za ani: na tinoni za gozoria na vitigi pa tini za tori dainanani tu za na sela. **2** Ko na tinoni vevei aza zake tutia za na nana nyorogua ikikerena makana, goto pana doruna na nana toa pa pezo za toani gu za aza vei za nyoroguani na Tamaza. **3** Gamu tori gona paleni totozo kakazana jola tu gamu pana totozo qari jola rari za na roiti qari nyonyorogua roitini ria na tinoni karovodi. Pana miu toa perangaina tonai gamu oqoro vazozoto za gamu kole toadi za na aru vabosi, na nyonyorogua ikikerena tana tini, na toa bukubuku, na varivarigitanaini na toa bukubuku beto na roiti varivakeadi beto na vavatarazae beku varivakeadi jola. **4** Ko za vei za qari gabaradigamu za ria na tinoni rodomo ura koviria gamuke varigitanai tavitiria ria pana toa lulasana zozoto qari toani. Ko za vei za qari vakezadigamu doru paranga ikikeredi. **5** Ba ria na tinoni ari za pala mina tabata poa na dia toa ikikerena tonai mari turu pa moena na Tamaza. Ko na Tamaza za korapa vanaqiti ko mina tutidi ria na tinoni toadi beto na ukedi. **6** Ko pana ginugua vei aza za tori tatarae tu pana tadiria qari tori uke tu za na nongoro leana. Ko pana toa tini qari tapitu vei tugu ria doru tinoni ria, beto ko pana toa ongongu za mari toa vei za nyoroguani na Tamaza. **7** Ego za tori rijo tata lame tu za na vinabetona na kasia guguzu ko mu gaiti valeania na roqumiu beto mu suvere kopu ko mu boka varavara valeana. **8** Ba aza za poreveveina jola za mu vaneqia na toa variroqu, ura na tinoni za variroqu za boka dogoro vajola pale za na sela tana goto tinoni. **9** Mu vakamu valeanaria na goto tinoni beto muke qumiqumidi. **10** Gita doru za taqe okoto teku varivana tana Tamaza ko tavaroiti valeanaria ria na varivana ari ko ta tokadi na goto tinoni. **11** Aza na tinoni za tarae za mi taraeni za na paranga zozotona tana Tamaza. Aza na tinoni za varitokai za mi varitokai tugu aza pana neqi za vani na Tamaza. Ko vei ari mari vevei ria na uana tadigamu nari za mina tavatarazae na Tamaza pana miu kole maka ti Jisu Karisito. Na Tamaza za pada ko mina tavatarazae, ura aza tugu za izongia za na neqi kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)** **12** Ka viza baere leana, muke siboro beto na ruradi ria na vitigi mangimanginidi gamu gozororia. Muke dogoro veidi qari kamu goborogamu za ria na tapata qari lame podekia na miu rangerange. **13** Ba mu qerani tu gamu za na ginuana gamu somana gozororia ria na vitigi za gozororia na Karisito. Mu qera ko mu boka tavapugeleni gamu za na qeraqera lavata tonai mina tabata za na neqi lavatana tana. **14** Gamu tamana za gamu tonai gamu tapoja komikomiti pana ginuana gamu vazozotoa gamu za na izongona na Karisito. Ura tonai qari veidigamu zara, nari za na Ongongu neqina jola tana Tamaza za kole somana pana tadigamu. **15** Tonai bi gozoro tapata za maka gamu, za vavagua jola za mike gozoria aza za na tapata pana ginugua vei aza za na tinoni za varivuke, za ikiko, za vavapodo roiti ikerena, babi na tinoni za rarara karovo pana nana ginugua na goto tinoni. **16** Ba vei bu gozoro tapata za gamu pana ginuana gamu tutia na Karisito, nari za muke keani gamu za vei aza. Goto tonai za mu paranga leana lao tu za tana Tamaza pana ginugua vei gamu somana pogozia gamu za na izongona na Karisito. **17** Ura za kamua gu za na totozo tonai mari tatuti ria na tinoni pana tatamana tana Tamaza. Ko za podalai pana tadigita za na varituti, ko pala mari tapata vitivitigi ria qarike vazozotoa na nongoro leana za koko lame vei tana Tamaza. **18** Ura za tori pojai tu pana Kutikuti Tabuna za ari za gua vei, “Vei na tinoni tuvizi tu ba za gozoro tapata mae tu beto za taalo, nari ae mina koi vei tapatia za na tinoni ikikerena beto na tinoni selana?” za gua. **19** Ko za vei za ria na tinoni qari gozoro tapata pana ginuana qari tutia na nyorogua tana Tamaza za mari totoravuzia ria za aza za vapodakaria ko mari vani aza za dorudi na dia toa. Ko mari vatadogoroni ria na tinoni vevei zara pana dia roiti za na dia totoravuzu tana, ura aza zake boka tetea na nana taringutinguti.

5 Ko za vei za ria na tinoni matamata pa varikorapaimiu gamu za qa korapa tepa vitivitigiria ara. Ara ba maka tinoni matamata tugu beto ko qa vavakatodi tugu ara ria na vitigi za gozororia na Karisito pa korosi beto qa somana izongia tugu ara za na neqi lavatana aza za tata mina tabata votu tonai mina mule lame aza. **2** Maka moqaza podeke vei na sepati za kopudi na nana sipi, nari za gamu ba mu kopu valeadi tugu ria na tinoni tana Tamaza gamu korapa tokaria. Mu kopudi nake vei ko gamu tajutu tarini gu gamu za, ba mu kopudi pana bulo

malumuna tu aza vei za nyoroguani na Tamaza. Mu roitini na roiti ani nake vei ko gamu nyonyorogua tekuteku tabara gu, goto mu roitini ura gamu nyorogua varitokai zozoto. **3** Muke toka veidi na pinauzu ria qari kole pana miu kopu, goto mu vabatidi tu za na uana leana mari tutia. **4** Ko tonai mina bola votu za na kuta sepati na Karisito, za muna tekua gamu za na pinia zake murimuri na kilangana. **5** Ko gamu na tinoni zae korega ba mu suvere vapekai lao tadiria na tinoni matumatuadi, beto pana miu uana vapekai mu varinabulu lao lame. Ura ari za gua vei za na Kutikuti Tabuna, “I Tamaza za kanaria ria na tinoni qari valavata muledi makadi, ba za valeana lao za tadiria na tinoni qari vapekai muledi makadi,” za gua. **6** Ko za vei za gamu mu vapeki muledigamu pa kauru lima evevana na Tamaza, ko aza mina ovulugamu za gamu pana totozo mina mijatia aza. **7** Mu vani aza ko mi tapatianadi ria dorudi na miu takulanga ura aza za kopu valeadigamu za gamu. **8** Muke ilalo lao lame pana miu roquroqu, mu suvere gelegele! Ura na miu kana aza na bangaradi na tomete za korapa lekoia doru kota. Za korapa rerege vei na laione za ngangara ko za korapa nyaqo tinoni ko mi gani pipiararia za gua. **9** Mu kole vamauru pana miu rangerange beto mu raja kolokolosia aza. Ura gamu gilagilaimiu gamu za ria na tinoni tana Tamaza pa kasia guguzu za qari korapa tugu gozororia ria na vitigi pana ginuana qari vazozotoa na Karisito vevei tugu gamu korapa gozororia gamu. **10** Ba pa liguna muna suvere vitigi pana iapeki totozo papakana, za na Tamaza makana aza za pugelia na variroqu za mina tuvaka vatuvizigamu, mina sori vamaurugamu, mina vaneqigamu beto mina vaturu vamaurugamu za gamu. Aza za na Tamaza za kukugamu ko muna somana izongia gamu za nana neqi kole jolana, ura gamu gilagilai gamu na Karisito. **(aiōnios g166)** **11** Aza za na Tamaza za izongia na binangara kamua na kamua! Agua. **(aiōn g165)** **12** I Silovanozi za maka tinoni tana Karisito za nago taqu ko qa dogoro rangea ara ko pana varitokai tana za qa kutia ara za maka leta papakana ani. Ko qa paranga vaneqineqigamu beto qa vavakato vaneqini ara za aza na variroqu varialona zozotona tana Tamaza ani. Ko gamu za mu turu vaneqi pana variroqu varialona ani. **13** Na ekelesia somana tamijatana tugu tana Tamaza pa Babiloni beto na tuqu marene i Maka za qari garunu laoni na dia roquroqu tadigamu. **14** Mu varigozoro qeraqera pana variroqu tana Karisito. Na bule mi somana pana tadigamu na tinoni tana Karisito.

2 Pita

1 Ara Saimone Pita na nabulu beto na tinoni tagarunuqu ti Jisu Karisito. Na leta ani za qa valaoa tadiria na tinoni qari izongia na rangerange poreveveina jola veveina tugu gami izongia gami. Za tori vatuvizigita tu na nada Tamaza beto i Jisu Karisito aza za alogita za gita. **2** Na variroqu varialona beto na bule mi vonuvonu tadigamu tonai muna gilagila valeania na Tamaza beto i Jisu Karisito na nada Bangara. **3** Pana nana neqi tinamaza na Tamaza za tori vadigita tu za doru zakazava pana toa ongongu ko tana boka toa beto tana pangagani na Tamaza za gua. Ko taqe tori izongoria tu gita ria na zakazava ari ura taqe tori gilagilai tu gita aza. Ko aza za kukugita ko taqe somana pana nana neqi lavatana beto na uana tuvizina. **4** Ura pana ginugua vei ari za tori vadigita tu aza ria nana taringutinguti leleadi beto na poreveveidi jola. Ko pana zona vei ari za muna somana izongia gamu za na toa tinamaza tonai muna uku loi pale gamu za na toa lulasana za koko lame vei pana nyorogua tana kasia guguzu. **5** Ko za vei aza za gamu mu ngalingali ko mu vaokoto valeanaia na toa leana za na miu rangerange, beto mu vatavitini na gigalaina na nyorogua tana Tamaza za na leana. **6** Na gigalaina na nyorogua tana Tamaza za mu vatavitini na kopu muledigamu pana ikerena, na kopu muledigamu pana ikerena za mu vatavitini na turu vangaju pana tapata. Na turu vangaju za mu vatavitini na toa pangagana na Tamaza. **7** Na pangagana na Tamaza za mu vatavitini na varitamatazi, beto ko na varitamatazi za mu vatavitini na variroqu. **8** Ura vei mari kole tadigamu beto vei muna izongo vamotaria gamu ria na toa ari, za pala munake qaqa beto munake egoroni na miu gigalaina na nada Bangara i Jisu Karisito za gamu. **9** Ura na tinoni za qaqani na zakazava vei ari za zake batabata ko za papaka nana dogodogoro, beto ko za tori muma pale tu aza za ria nana sela koledi za qari toi tavulaza tu. **10** Ko zara za vei, ka viza tavitiqu, ko mu podeke vitivitigia ko mu gilagila valeania za na ginuana za kukugamu beto za mijatagamu na Tamaza. Ko vei muna roitidi gamu ria na roiti ari nari za pala munake boka tatupe pana miu rangena na Karisito za gamu. **11** Ko na vuana na miu podepodeke lavata za pala muna tekua gamu za na vinamalumu zozotona ko muna lugea za na binangara kole jolana ta nada Bangara beto na inaalo i Jisu Karisito. **(aiōnios g166)** **12** Ko za vei za nake zavana gamu tori gilagilaimiu tu beto gamu tori turu vamauru tu za pana varivagigalai zozotona gamu izongia za gamu, ba ara za manake beto varoquroqudigamu za na zakazava ari. **13** Qa rove veini na qua roiti ara ani ko tonai qa korapa toaqua za manake beto varoquroqudigamu ria na zakazava ari ko muke mumadi. **14** Ura qa tori gilagilai tu za na rane mana taloi za nake zovaina beto mina kamu, vei tugu za tori vakabere vaniziu tugu na nada Bangara i Jisu Karisito. **15** Ara mana podepodeke vitivitigia pana qua kutikuti ko pana liguna mana taloi ara ba munake roqu mumadi gamu ria na zakazava ari. **16** Ura nake vavakato leleadi gobogorodi za gami tutiria gami na tinoni tagarunumami totonai gami ule vadigamu za na veveina na neqi beto na mule lame ta nada Bangara i Jisu Karisito. Goto gami batini matamami zozoto za nana neqi aza. **17** Ura gami gami korapa tugu za totonai za tekua aza za na vinalavata beto na malakapi pana tana Tamaza na Tamada. Totonai za na mamalaingi tana Tamaza lavatana jola za ari za gua vei, Na Tuqu Makaina aza qa qera vitivitigini ara ani, za gua. **18** Ko na mamalaingi gami nongoria gami ani za lagere vei pa noka tonai gami kole suvere tavitia aza pa batu kubo madina. **19** Ko za vei aza za gami gami vazozoto vitivitigia za na nongoro qari pojai ria na tinoni korokorotai pa moa. Ko za vei za pala muna tatoka valeana za gamu vei munake dogoro kipuni gamu za na paranga tadiria na tinoni korokorotai. Na paranga tadiria na tinoni korokorotai aza za vei na juke za vakaberia na kota rorodomona pa bulomiu tinganai mina kabere vei tonai za zae na volavolaza rane beto za zagere na seru rane pana volavolaza. **20** Ba ani za na roquroqu za poreveveina ko mu gilagila valeania ani. Kepore maka korokorotai pana Kutikuti Tabuna za tavalotu pana nana ruvaruvata gu makana na tinoni. **21** Ura kepore za maka korokorotai za votu lame pana nana nyorogua gu makana na tinoni, goto na Ongu Tabuna tu za gaitiria ria na tinoni beto za qari poja votudi ria na nongoro qari lagere vei tana Tamaza.

2 Ego ria na tinoni korokorotai sekesekedi ba qari votu lame tugu za pa varikorapaidi ria na tinoni Izireli pa moa, maka moqaza vei tugu ria na tinoni varivagigalai sekesekedi ba pala mari votu lame tugu za pa varikorapaimiu gamu. Ria za pala mari peki varivagigalai golomodi ria na varivagigalai sekesekedi beto na varinganguludi beto ko pala mari kilu pale za na Bangara lavata aza za tori pajukuria tu pana dia toa sela. Ko tonai mari vei zara ria za mari teku taridi makadi za na vinakilasa. **2** Ko zokudi ria qari gigala muledi na tinoni tana Karisito qari gua za pala mari tutia za na uana lulasana tadiria, ko pana zona vei

zara za na nongoro leana aza na zona zozotona za pala mina tapoja vikevikere. 3 Beto ko pana ginuana qari nyonyorogua izizongodia gu za pala mari roiti votudi ria na zoku varivagigalai nyonyoravadi ko mari tekuria za na miu poata. Ba na varituti tadiria za za tori tavanaqiti vakole tu pa moa tu beto ko na vinakilasa tana Tamaza mari gozoria ria za tori korapa tu adonoria. 4 Ura gamu ba gamu tori gilagilaimiu tu za na Tamaza zake kole gu dogodogoronana za tadiria na mateana tonai qari roitini na sela. Goto za gona goredi pa heli. (Tartaroō g5020) 5 Beto zake kole gu dogodogorianana gu aza za na kasia guguzu pa moa, goto za vadururu paledi aza ria na tinoni ikikeredi tonai. I Noa gu za kole taraeni na tuvizi beto ko ari ka vitu tinoni gu mule za qari tavasare. 6 Beto ria na guguzu pa Sodomo pa Qomora za vaganidi na iku aza ko qari peluku kau betodia tu. Ko aza za na vinapadapada vinabalau tadiria mari toani na toa ikikerena. 7 Ko na Tamaza za aloa i Loti aza maka tinoni tuvizina. I Loti zake tavaraguani za na toa lulasana tadiria na tinoni ikikeredi pa varilivutaina. 8 Na tinoni tuvizina aza za suvere tavitiria ria na tinoni ikikeredi. Ko doru rane na nana toa tuvizina za kole gozororia aza za na vitigi takulanga tonai za batiria beto za nongorodi na dia roiti ikikeredi. 9 Ko na Bangara za gilagilainana aza mina roiti vei ko mina teku votudi pana tapata ria na tinoni tuvizidi, beto za gilagilainana aza mina roiti vei ko mina vatananiria na vinakilasa za ria na tinoni ikikeredi tinganai mina kamua na rane varituti. 10 Ko ria qari varivagigalaidi na nongoro sekesekedi za na tinoni qari toadi na toa lulasana beto ko qari vakepore veveinaia za na neqi tana Tamaza. Ria na tinoni ari za qari juju batudi beto qari tututidia roquroqu makadi ko qarike matagutu poja vikevikereria ria na zakazava madidi jola. 11 Ba ria tu na mateana qari neqi jola beto qari viva joladi ria na tinoni varivagigalai sekesekedi ari ba qarike tuma vamoroanaria pana moena na Bangara ria na zakazava madidi ari. 12 Goto ria na tinoni varivagigalai sekesekedi ari za qari vei na manugu mademade nenedi za kepore na roqudi. Ko na ginuana za qari podo ko mari gozoria tugu na uke ria. Qari poja vikevikereria ria na zakazava qarike gilagila valeanaria ko ria za pala mari tapipiara vei tugu ria na manugu ari, 13 beto pala mari gozoro taleni vitigi ria za ria na vitigi qari roiti laodi pana tadiria na tinoni. Qari dogoro veini na zakazava varivaqerana za na kole roroitidi pana rane kabere lavata ria na roiti ikikeredi za vaqerai na dia toa tini. Ria za qari vei na opopu ko na dia uana za paji totonai qari somana tavitigamu gamu pana miu vavolo. Za lingiria tu ria za na kole tututiria na dia zona ikikeredi. 14 Qari nyorogua laoria ria doru reko qari batiria beto qarike nogoto roitini na sela. Qari valoposoria ria na tinoni zake neqi na dia rangerange. Qari izongia na bulo za morutu valeani na nyonyoroguadi ria na zakazava. Na tinoni tamijatadi ria. 15 Ria za qari loi pale na zona tuvizina ko qari rerege vapiru. Qari tutia za na zona ti Balamu na tuna i Beo. I Balamu za nyorogua izizongonana pana zona ikikerena, 16 ba za tatoke taleni aza za nana roiti ikikerena za kole roquroqua ko mina roitini za gua. Ko na dongiki tu za tabu paranga ba za paranga votu toa vei na tinoni ko za vanogotia za na duviduvili ti Balamu na tinoni korokorotai. 17 Ria na tinoni varivagigalai sekesekedi ari za qari vei na vuvugu pie pidilina beto na pauku za ivu vajola pale na gava. Ko za tavanaqiti vadi ria na tinoni ari za na rodomo kunikunina. 18 Qari paranga vapotopoto batikere beto qari roitidi ria na nyonyorogua ikikeredi qari vaqerai na toa tini ko qari bako vakatapa muleria pana sela ria qari koni uku loia na toa ikerena. 19 Qari taringutinguti vakole vadi na toa taruvatana ria na goto tinoni ba ria makadi za qari korapa pinauzu pana dia uana varipiarai. Ura gita na tinoni ko na nana pinauzu gu na zakazava zake vangongogita. 20 Ko ria na tinoni qari tori uku loi pale mae tu za na toa pajina pa kasia guguzu tonai qari gilagilai na nada Bangara beto i Jisu Karisito aza za alogita beto za qari tapiuni mule na sela ko za vapinauzuria mule na sela, nari za na toa qari toani pana totozo liguligu za ikere jolani na dia toa pana totozo momoe. 21 Na Tamaza pala mina vakilasa valeanaria za ari, ko vei barike gilagilai ria na zona tuvizi za bi leana jolani qari tori gilagilai tu beto za qari balinga loi pale za na garunu liosona qari tavavanauni. 22 Na toa tadiria za uleni gu za na zozotona na paranga gigigalai zozoto ani, ari za gua vei, “Na sie za gabala mule gania na luana makana, beto na borogo za koni iu valioso za lao titolo ovovanana pa nyenyelakana,” za gua.

3 Ka viza baere leana, na qua leta vinaori lao tadigamu ani. Pana kori doru qua leta za qa podekia vangalingalia ara za na miu roquroqu leana ko muke mumadi ria na zakazava ari qa gua. 2 Ara qa nyoroguani ko mu vakoititiria gamu ria na paranga perangaina tu qari pojaria ria na tinoni korokorotai beto ria na garunu qari ule vadigamu ria na tinoni tagarunudi totonai qari vavakato vadigamu na veveina nada Bangara aza za alogita. 3 Za poreveveina jola za gamu mu vakoititiria za ari. Pana rane vinabetobetodi za pala mari lame ria na tinoni vavalededi qari tututia na dia nyorogua ikikeredi ko mari vavalededigamu za

gamu. **4** Pala ari mari paranga vavalede veidigamu, “Beko za tori taringutinguti vakolea tu za pala mina mule lame za gua,” uve? Ba zake gore votu tu za na taringutinguti aza! Ria na tamada za qari toi uke kenidia tu ba kepore tu maka za bi soga. “Doru zakazava za qari kopa kole veidia tugu qari kole vei pa podapodalaina tonai za tavapodaka na kasia guguzu!” mari gua. **5** Ba qari daidia roqu vakoinonoa ria za na ginugua ani. Pa totozo pa moa za paranga gu na Tamaza za qari podaka votu ria na oka, beto na kasia abana za podaka votu pa kolo ko za kole livutia na kolo. **6** Beto ko na kolo tugu za piaria za na kasia guguzu aza. **7** Ko pana maka moqaza paranga tugu aza za qari korapa takopu ria na oka beto na kasia abana koviria, ko qari korapa tavanaqiti vani na iku. Ko na oka beto na kasia abana za pala mina ganiria na iku pana rane varituti tonai mari tavakilasa ria na tinoni ikikeredi. **8** Ba muke roqu mumani gamu za maka zava ani, ka viza baere leana. Pana tana Bangara za na kakazana na totozo za kepore veveina. Pana tana Bangara maka rane za vei maka vuro aoro beto maka vuro aoro za vei maka rane gu. **9** Na Bangara zake korapa vavabongini za na vagore votuna na nana taringutinguti vei qari roverove veini za vei qari gua ria kaki tinoni. Goto aza za korapa peki adonogamu gu za gamu ura zake nyoroguani aza za maka tinoni bi uke. Ba ria doru tinoni za za nyorogudi aza ko mari gabala loi pale na dia sela. **10** Ba mina lame vasiboro vei maka tinoni ikikona za na rane mule lame tana Bangara. Pana rane aza na oka mina murimuri tonai mina tanongoro za na ovangana na qalalana na iku. Beto ko na zakazava pana oka mari tavurungu ko mari tapiara pale pana iku, beto na kasia abana beto doru zakazava qari taroiti pa korapana za mari murimuri manyao betodia. **11** Ego gamu tori nongoria tu gamu za pala doru zakazava za mari tapiara vei zara, ko za vei za gamu gilagilaimiu ae muna toa goto vei gamu. Mu toani na uana liosona beto na pangagana na Tamaza **12** totonai gamu korapa adonia za na rane tana Tamaza ko mu vasiqasiqaraia na lamena na rane aza. Pana rane aza za mina taqalala ko mina vurungia na iku za na oka ko doru maka zava za mari nyoro maragutu betodia. **13** Ba gita za taqe korapa adonia aza za taringutinguti vakole vadigita na Tamaza. Za taringutinguti vakole vadigita aza za na oka koregana beto na kasia abana koregana, ketakoi za kole na tuvizi tana Tamaza. **14** Ko zara za vei za, ka viza baere leana, totonai gamu korapa adonoria gamu za ari za mu podeke vitivitigia ko mike tabata maka opopu pana miu toa beto muke roitini maka sela muna boka tajutuni pa moena na Tamaza beto mu suvere bule tavitia aza. **15** Na Bangara za korapa adono vamomozo, ko na totozo za korapa adono vamomozo aza za mu dogoro veini na totozo za korapa vadigamu gamu ko mu taalo za gua. Ko i Paula na turada pana tana Karisito ba za tori kuti lao vadigamu tu pana gigalai za vani na Tamaza za na veveina na mule lame tana Bangara. **16** Ko ani za tori pojai tu aza pana doru nana leta tonai za pojai na veveina na lame tana Bangara. Koledia ria kaki zakazava pana nana leta qarike munyala na vakaberedi ko ria na tinoni rururadi beto ria zake matua na roqudi za qari ruvata vapiruria ria na zakazava ari. Beto ko kaki kutikuti pana Kutikuti Tabuna ba qari veidi tugu. Ko na dia roiti vei tugu aza za qari korapa teku taridi na vinakilasa pana rane varituti. **17** Ko zara za vei za, ka viza baere leana, gamu tori gilagilaimiu tu gamu za vei ari. Ko mu kopu muledigamu makamiu beto ria na tinoni ikikeredi marike toka vapirugamu keta mari valotugamu. **18** Mu toa zae pana variroqu varialona beto na gigalaina na nada Bangara beto na nada inaalo i Jisu Karisito. Aza za ta vatarazaea beto ta valavatia koviria, beto ko mi kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)**

1 Jone

1 Aza na toana pa podapodalaina, aza gami nongoria, aza gami batini matamami, aza gami dogoria beto ria na limamami qari ulia- aza na veveina na paranga toana za gami kuti lao vadigamu gamu. **2** Na toa aza za bola votu beto gami za gami batia, ko gami pogozia na vavakatona beto gami vavakatoni tadigamu za na toa jola. Ko na toa jola aza za kole tana Tamana beto za bola votu tadigami. **(aiōnios g166)** **3** Ko aza gami batia beto gami nongoria za gami korapa vavakato vadigamu gamu, ko gamu ba mu makarai baeregami gami gua. Ko na makarai varibaere tadigita za na lame veina tana Tamaza na Tamada beto ti Jisu Karisito na Tuna. **4** Gami kuti laoni tadigamu gami za na nongoro ari, ko na nada qera mi okoto gami gua. **5** Ego ani za na nongoro gami nongoroni tana Karisito ko gami ule vadigamu gamu: na Tamaza za na kabere beto na rodomo za zake izongo kole tana. **6** Vei tabe paranga za gita taqe makarai baeria gita za na Tamaza tabe gua, ba beto tabe rerege tu pa rodomo za gita, nari za taqe sekeseke ko taqeke roitini na zozoto za gita. **7** Ba vei tana rerege pa kabere vei tugu aza ba za suvere pa kabere, nari za taqe makarai varibaere za gita beto na orunguna i Jisu na Tuna za valiosoria ria dorudi nada sela. **8** Vei tabe paranga za gita zake kolegita na sela tabe gua, nari za taqe vasiana muledigita makada beto ko na zozoto zake kolegita. **9** Vei tana ule votudi tana Tamaza ria na nada sela nari na Tamaza za na tarangena beto na tuvizina, ko aza mina vulazaria ria nada sela beto mina valiosoria dorudi nada roiti ikikeredi. **10** Vei tabe paranga za gita taqeke sela tabe gua, nari za taqe veini maka tinoni sekesekena gita za na Tamaza beto ko na nana paranga zake kole tadigita za vei.

2 Ka viza qua koburu, na vavanau ani za qa kuti lao vadigamu ko gamu muke sela qa gua. Ba vei bari sela za kaki nari za taqe izongia gita za na varitokai za turu vadigita tana Tamana, ko na varitokai aza i Jisu Karisito na tinoni tuvizina. **2** Aza za na vavavui garona za vulazaria ria nada sela, ko nake sela tadigita gu makada ba tana kasia guguzu doruna. **3** Ego ari vei beto taqe gilagilai gita za taqe gilagilai aza: vei tana kopudi gita ria na garunu tana. **4** Aza za paranga, “Ara qa gilagilaiqua aza!” za gua, beto zake kopudi za na garunu tana, nari za na tinoni sekesekena aza beto na zozoto zake kolea aza. **5** Ba aza za kopuni na paranga tana za na variroqu tana Tamaza za okoto za tana tinoni aza. Ko ari vei beto taqe gilagilai gita za taqe toa tana za gita: **6** aza za pojai za togaza tana za gua za mi toa vei tugu za toa vei i Jisu. **7** Ka viza baere leana, nake garunu koregana za qa korapa kuti lao vadigamu ara, goto na garunu kolena aza gamu tori izongia tu pa podapodalaina. Ko na garunu kolena ani za aza na nongoro gamu tori nongoroni tu gamu. **8** Ba na garunu koregana tugu za qa kuti lao vadigamu ara, aza na zozotona za kole tana Karisito beto tadigamu. Ura za korapa jola keninana za na rodomo, beto na kabere zozoto za tori korapa tu tolanga. **9** Aza za paranga za korapa suvere pa kabere za gua ba zake tavaraguani aza za na taina za za korapa suvere pa rodomo aza kamua pa totozo ani. **10** Aza za roquroqua na taina za za suvere pa kabere aza, ko kepore za maka zakazava varivatatupe za kolea aza. **11** Aza zake tavaraguani na taina za za korapa suvere pa rodomo beto za rerege pa rodomo aza, ko zake gilagilai aza za ketakoi za korapa rerege lao vei ura na rodomo zake vabatabatai na matana. **12** Ka viza qua koburu, ara qa korapa kuti lao tadigamu ura na Tamaza za tori vulazaria tu na miu sela pana laena na roiti za roitini na Karisito. **13** Ka viza tamaqu, ara qa kuti lao tugu tadigamu ura gamu tori gilagilai tu gamu za aza za kole pa podapodalaina. Ara qa kuti lao mutugu za tadigamu, gamu na tinoni korekoregamiu, ura gamu tori vakilasia tu gamu za na kutana nikerena. **14** Ka viza qua koburu, ara qa kuti lao tadigamu ura gamu tori gilagilai tu gamu za na Tamada pa noka. Ka viza tamaqu, ara qa kuti lao tadigamu ura gamu tori gilagilaimiu tu gamu za aza za kole pa podapodalaina. Ara qa kuti lao tadigamu, gamu na tinoni korekoregamiu, ura gamu matua pana miu rangerange beto na paranga tana Tamaza za togaza tadigamu, beto ko gamu tori vakilasia tu gamu za na kutana nikerena. **15** Muke roquroqua na kasia guguzu babi ria na zakazava pa kasia guguzu. Na tinoni za roquroqua na kasia guguzu za zake izongia na variroqu tana Tamaza na Tamada. **16** Ura doru uana tana kasia guguzu vevei na nyonyorogua tana tini, na nyorogua tana mata, beto na uana vavatarazae mule, za nake koko lame veidi tana Tamada goto na nana gu na kasia guguzu. **17** Na kasia guguzu beto na nana nyonyorogua za mari murimuri; ba na tinoni za roitini na nyorogua tana Tamaza za mina toa jola kamua na kamua. **(aiōn g165)** **18** Ka viza tuqu, na totozo betobetona ani. Gamu tori nongoronimiu tu gamu za na kana tana Karisito za pala mina lame. Ko koviria za qari tori lame tu za kubo kana tana Karisito. Ko za vei aza za taqe gilagilai gita za na totozo betobetona ani. **19** Ria na kana tana Karisito za na

koko veidi tadigita ba nake somanadi zozoto tadigita ria. Ura vei bi na somanadi tadigita ria, nari za bari korapa suvere tavitigita tu gita. Ba na dia taloi keni za ule votuni za ria doru za nake somanadi tadigita. **20** Ba gamu gamu izongia na vuva vinamadi tana Ongu Tabuna ko gamu doru gamu tori gilagila valeaniamiu tu za na zozoto. **21** Qa kuti lao tadigamu ara, nake pana ginugua vei gamu gamuke gilagilai na zozoto za. Ba ura gamu za gamu tori gilagilai tu aza, beto gamu gilagilaimiu za doru maka sekeseke za nake koko lame veidi tana aza na zozotona. **22** Ko, i zei za na tinoni sekesekena? Na tinoni sekesekena za aza tugu na tinoni za kilu paleni i Jisu za na Karisito. Aza za na kana tana Karisito ura za kilu paleni aza za na Tamaza Tamana beto na Tuna. **23** Na tinoni za kilu paleni na Tuna za zake izongia tugu vei za na Tamana. Na tinoni za ule votuni na Tuna za izongia tugu vei aza za na Tamana. **24** Gamu za aza gamu nongoria pa podapodalaina za mi togaza tadigamu. Vei mina togaza tadigamu za aza gamu nongoria pa podapodalaina, nari za gamu ba muna togaza tana Tuna beto na Tamana. **25** Ko ani za na taringutinguti za taringutinguti vakoledigita aza: na toa jola. **(aiōnios g166)** **26** Ara qa kuti lao vadigamu za na zakazava ari na veveidi ria qari nyorogua toka vapirugamu. **27** Ba gamu na vuva vinamadi gamu izongia tana za tori togaza tu tadigamu, ko kepore laona za ria kaki goto tinoni varivagigalai mari vagigalaigamu mule. Goto na vuva vinamadi tu tana za vagigalaidigamu na veveidi doru maka za, ko ria za vagigalaidigamu aza za na zozoto, nake sekeseke. Aza za vagigalaidigamu za gamu, ko mu togaza tana. **28** Ko, ka viza qua koburu, koviria mu togaza tana ko ta varene tonai mina bola votu beto take keani aza tonai mina mule lame. **29** Gamu gamu gilagilai za aza za na tuvizi, ko mu gilagila valeania gamu za ria doru qari roitini na tuvizi za qari podo tana.

3 Mu vainongoroni ani gamu ko! Za vavagua jola za na variroqu tana Tamada, ko taqe tagigala na koburu tana Tamaza za gita ko gita za na koburu tana Tamaza za koviria. Na kasia guguzu zake gilagilai za gita za na koburu tana Tamaza, ura na kasia guguzu zake gilagilai za na Tamaza. **2** Ka viza baere leana, koviria na koburu tana Tamaza za gita, ba na Tamaza za oqoro vakabere vadigita za ae tana tinoni vevei za gita. Ba taqe gilagila valeania za tonai mina bola votu na Karisito za gita za pala tana dogoro vei aza, ura pala tana dogoria za na Karisito zozoto. **3** Na tinoni za vatogazia tana Karisito za na nana gelegele ani ko za gelegele valeanani za na totozo uka riza za za valioso muleni makana, maka moqaza podeke vei na Karisito za lioso. **4** Na tinoni za roitini na sela za za maja vavanau, ura na sela za aza tugu na maja vavanau. **5** Gamu za gamu gilagilai za na Karisito za bola votu ko za pogozo pale na sela, ko tana kepore za na sela. **6** Ko na tinoni za togaza tana za zake sela. Goto na tinoni za sela za oqoro batia za aza beto za oqoro gilagilai aza. **7** Ka viza qua koburu, mu kopu ko marike toka vapirugamu ria na tinoni. Na tinoni za roitini na tuvizi za tuvizi, maka moqaza podeke vei tugu na Karisito za tuvizi. **8** Na tinoni za roitini na sela za na nana na bangaradi na tomete, ura na bangaradi na tomete za sela podalai pa podapodalaina tu. Ko na ginuana za bola votu na Tuna na Tamaza za vei ko mi piara paledi ria na roiti tana bangaradi na tomete za gua. **9** Na tinoni za podo tana Tamaza za zake roitini na sela, ura na kiko toa tana za togaza tana. Beto na tinoni aza za zake boka sela ura aza za tori podo tu tana Tamaza. **10** Ari za vei beto za kabere za ari zei za na koburu tana Tamaza beto ari zei za na koburu tana bangaradi na tomete: na tinoni zake roitini na tuvizi beto zake roquroqua na turana za nake tana Tamaza aza. **11** Ura ani za na nongoro aza gamu tori nongoria pa podapodalaina tu: gita za ta makarai variroqu za gua. **12** Take vei i Keni. Aza na nana na kutana nikerena ko za vaukea na taina makana. Ko na za ginuana beto za vaukea i Keni za na taina? Ura i Keni za ria na nana roiti za na ikikeredi goto na roiti tana taina za na tuvizidi. **13** Ka viza turaqu, muke gabara vei minake tavaraguadigamu na kasia guguzu. **14** Gita taqe gilagilai za taqe loia na uke ko taqe tori tekua tu na toa ura taqe roquroquria na turada. Na tinoni zake variroqu za togaza pa uke. **15** Aza zake tavaraguani na taina za na tinoni varivuke aza. Ko gamu gilagilaimiu gamu za na tinoni varivuke za zake izongia na toa jola. **(aiōnios g166)** **16** Ari vei taqe gilagilai gita za na variroqu: ura i Jisu Karisito za vadigita na nana toa makana. Ko gita ba za pada tugu ko tana vadi ria na goto turada za na nada toa. **17** Na tinoni za izongia na izizongo tana kasia guguzu ani beto za batianana za maka turana za varivasevi ba za pate vauku paleni tana za na bulona, nari za ae vei beto mina boka kolea na vairoqu tana Tamaza aza? **18** Ka viza qua koburu, take variroqu pa paranga babi pa mamalaingi gu, goto tavagore votua tu pa roiti beto pa zozoto za nada variroqu. **19** Ko taqe variroqu pa roiti beto pa zozoto za gita ko vei za taqe gilagilai za taqe izongia na zozoto beto ko na buloda ba mina manoto tonai tana turu pa moena na Tamaza. **20** Vei mina pitugita za na buloda makada,

nari za taqe tori gilagilai tu gita za na Tamaza za lavata jolani na buloda ko aza za gilagila betoria doru zakazava veveida gita. **21** Ka viza baere leana, vei minake pitugita za na buloda makada, nari za taqe varene pa moena na Tamaza za gita. **22** Ko doru maka zakazava taqe tepai za taqe tekudi tugu tana, ura taqe kopudi na garunu tana beto taqe roitidi za vei za vaqerai aza. **23** Ani za na garunu tana: gita tavazozotoa na izongona i Jisu Karisito na Tuna beto ta makarai variroqu, ko aza na garunu za vadigita aza. **24** Na tinoni za kopuni na garunu tana za za togaza tana, beto aza za togaza tugu tana tinoni aza. Ko ari vei taqe gilagilai za aza za togaza tadigita: ura za vadigita na Ongu Tabuna.

4 Ka viza baere leana, muke vazozotoria doru ongongu qari lame, goto mu podekeria tu na ongongu ko mu gilagilai za vei bi na koko lame veidi tana Tamaza za babi dai. Ura zoku ria na tinoni korokorotai sekesekedi qari tori votu lao tu pa doru kota pa kasia guguzu. **2** Pa zona vei ani za muna gilagilai gamu za na Ongonguna na Tamaza: aza na ongongu za ule votuni na podo masa na orungu ti Jisu Karisito za na koko veina tana Tamaza aza. **3** Goto na ongongu zake ule votuni i Jisu nari za nake koko veina tana Tamaza aza. Aza za na ongonguna na kana tana Karisito. Aza za na ongongu gamu tori nongoroni tu na veveina pala mina lame qari gua, ko koviria za tori korapa tu pa kasia guguzu aza. **4** Ka viza qua koburu, na nana na Tamaza za gamu ko gamu tori vakilasaria tu gamu ria na tinoni korokorotai sekesekedi. Ura na Ongongu za kole tadigamu za neqi jolani za na ongongu za kole tadiria na tinoni pa kasia guguzu. **5** Ria na tinoni korokorotai sekesekedi za nana na kasia guguzu, ko qari parangadi gu ria na zakazava pa kasia guguzu, beto na kasia guguzu ba za nongororia ria. **6** Goto gita za nana na Tamaza, ko na tinoni za gilagilai na Tamaza za vainongoro lame tadigita. Goto aza nake tinoni tana Tamaza za zake vainongoro lame tadigita. Ko pa zona vei ani tana boka dogoro pikataria gita za na Ongongu zozotona beto na ongongu sekesekena. **7** Ka viza baere leana, aria ko ta makarai variroqu, ura na variroqu za koko veina tana Tamaza. Ko na tinoni za variroqu za podo veina tana Tamaza beto za gilagilai za na Tamaza. **8** Na tinoni zake variroqu za zake gilagilai za na Tamaza, ura na Tamaza za na Tamaza variroqu. **9** Ari za vei beto za bola votu tadigita za na variroqu tana Tamaza: na Tamaza za garunu lagereni pa kasia guguzu na Tuna Makai, ko ta toa gita za gua. **10** Ani za na variroqu: nake gita mae taqe roquroqua za na Tamaza, goto aza tu mae za roquroqugita beto za garunu lagereni na Tuna ko aza za na vavavui garona za vulazadi na nada sela. **11** Ka viza baere leana, zara za roquroqu veidigita za na Tamaza ko gita ba ta makarai variroqu. **12** Kepore maka tinoni za tori dogoria mae tu za na Tamaza; ba vei tana makarai variroqu za gita, nari na Tamaza za togaza tadigita beto na nana variroqu za okoto tadigita. **13** Ari vei beto taqe gilagilai gita za gita taqe togaza tana Tamaza beto ko aza za togaza tadigita: ura aza za tori vadigita tu na nana Ongongu. **14** Beto ko gami za gami tori dogoria tu beto gami pogozia na vavakatona za na Tamaza Tamana za tori garunu lagereni tu na Tuna, ko na Tuna aza za na inaalo tana kasia guguzu. **15** Na tinoni za ule votuni za i Jisu za na Tuna na Tamaza za gua, za na Tamaza za suvere tana tinoni aza beto na tinoni aza za suvere tana Tamaza. **16** Beto gita taqe tori gilagilai tu beto taqe vazozotoa za na variroqu tana Tamaza za lame tadigita. Na Tamaza za na Tamaza variroqu, ko na tinoni za togaza pa variroqu za togaza tana Tamaza beto na Tamaza za togaza tana. **17** Ko ari vei beto za okoto tadigita za na variroqu ko ta varene pa rane varituti, ura aza tugu za vei aza za gita ba taqe toa vei tugu aza pa kasia guguzu ani. **18** Na matagutu za zake kole varisomanai tana variroqu, goto na variroqu okotona za adu votu paleni za na matagutu, ura na matagutu za kole tavitia na vinakilasa. Na tinoni za matagutu za oqoro izongia za na variroqu okotona. **19** Taqe boka variroqu za gita ura aza mae tu za roquroqu momoegita. **20** Na tinoni za paranga, “Ara qa roquroqua za na Tamaza!” za gua, beto zake tavaraguani na taina za aza na tinoni sekesekena gu aza. Ura na tinoni zake roquroqua na turana aza za batini matana, nari za ae vei beto mina boka roquroqua aza za na Tamaza aza zake batini matana? **21** Ani za na garunu za vadigita na Karisito: na tinoni za roquroqua na Tamaza za mi roquroqua tugu vei na turana.

5 Na tinoni za vazozotoa i Jisu za na Karisito za gua za na podona tana Tamaza aza. Ko na tinoni za roquroqua aza za varivapore za za roquroqua tugu vei na tuna za vaporea. **2** Ari vei taqe gilagilai gita za taqe roquroquria ria na koburu tana Tamaza: tonai taqe roquroqua za na Tamaza beto taqe roitini na garunu tana. **3** Ani na ginuana na variroqu tana Tamaza: ko gita ta kopudi na garunu tana. Ko ria na garunu tana za nake tapatadi, **4** ura doruna qari podo tana Tamaza qari tori vakilasia tu za na kasia guguzu. Ko na nada rangerange za na neqi za vakilasia za na

kasia guguzu. 5 I zei za na tinoni za vakilasia na kasia guguzu? Kepore mutugu goto aza tugu na tinoni gu za vazozotoa na Tuna na Tamaza i Jisu. 6 I Jisu Karisito za aza za lame pana kolo beto pana orungu. Ko nake pana kolo gu makana aza za tapaputaisoni goto pana orungu tugu vei aza za nyoa tonai za uke. Ko na Ongongu makana za uleni za na vavakato ani, ura na Ongongu za na zozoto. 7 Ko ari kue qari uleni za na vavakato: 8 na Ongongu, na kolo beto na orungu. Ko ari kue maka gu za na dia vavakato. 9 Vei tana boka vazozotoa gita za na vavakato tadiria na tinoni, nari na vavakato tana Tamaza za poreveveina jola. Ko ani za na vavakato tana Tamaza aza za tori vavakatoni tu na veveina na Tuna. 10 Na tinoni za vazozotoa na Tuna na Tamaza za izongia na vavakato zozotona pa nana toa. Na tinoni zake vazozotoa na vavakato tana Tamaza za vasekea za na Tamaza, ura zake vazozotoa na tinoni aza za na vavakato tana Tamaza na veveina na Tuna. 11 Ko ani na vavakato aza: na Tamaza za tori vadigita tu na toa jola, ko na toa ani za kole tana Tuna. (aiōnios g166) 12 Na tinoni za tekua na Tuna za izongia za na toa ani, goto na tinoni zake tekua na Tuna na Tamaza za zake izongia za na toa. 13 Dorudi ari za qa kuti laodi ara tadigamu ko gamu mu gilagila valeania za gamu izongia na toa jola za gamu za gamu vazozotoa na izongona na Tuna na Tamaza qa gua. (aiōnios g166) 14 Ko ani za taqe vareneni gita pa moena na Tamaza: tonai na za tabe tepai aza za tutia na nyorogua tana, nari za aza za nongorogita. 15 Ko vei tana gilagilai za doru maka za taqe tepai za aza za vadigita gu, narie za taqe gilagilai za taqe tekuria gu gita ria na zakaza taqe tepani aza. 16 Vei maka tinoni bi batia maka turana bi roitini na sela aza minake toka laoni pa uke aza, nari mi varavara ko na Tamaza mi vani na toa za na tinoni aza. Na veveidi ria na tinoni qari roitini na sela minake vakamudi pa uke za qa korapa pojaria ara. Goto kolenana za na sela mina boka kamuni pa uke na tinoni. Ara qake pojadigamu ko mu varavarani aza. 17 Doru roiti ikeredi za na sela gu, ba kolenana na sela zake varivakamu pa uke. 18 Gita taqe gilagilai za aza za podo tana Tamaza zake sela, ura aza za podo tana Tamaza za kopuni beto na kutana nikerena zake boka koti vikeria. 19 Gita taqe gilagilai za nana na Tamaza za gita, beto na kasia guguzu doruna za qari kole pa kauruna na neqi tana kutana nikerena. 20 Taqe gilagilai gita za na Tuna na Tamaza za tori lame tu beto za tori vadigita tu na gigalai ko taqe boka gilagilai gita za aza na zozoto. Ko gita taqe kole tana za zozoto- i Jisu Karisito na Tuna. Aza za na Tamaza zozoto beto na toa jola. (aiōnios g166) 21 Ka viza qua koburu, mu uku paledi ria na tamaza sekesekedi.

2 Jone

1 Ara na tinoni matamata qa kuti lao tamu na tiolata reko tamijatamu beto tadiria na mua koburu. Gamu za qa roquroqugamu zozoto, ko nake ara gu makaqu goto ria doru qari gilagilai na zozoto ba qari roquroqugamu tugu vei za gamu, **2** ura na zozoto za togaza tadigita beto ko mina kole tadigita kamua na kamua. **(aiōn g165)** **3** Na variroqu varialona, na variroquroqu varitokai, beto na bule tana Tamaza na Tamada beto ti Jisu Karisito na Tuna na Tamada za mari kole somana tadigita pa zozoto beto pa variroqu. **4** Ara qa qera vitivitigi ura qa batia za ria kaki koburu tamu qari tutia na zozoto, ko qari tutia za aza tugu na garunu taqe tekua tana Tamada. **5** Ko koviria qa tepago ara ao, na tiolata reko: gita ta makarai variroqu. Nake maka garunu koregana za qa korapa kuti laoni ara tamu ani, goto aza tugu taqe izongia pa podapodalaina tu. **6** Ko ani za na variroqu: gita tatutiria za na garunu tana. Na garunu gamu tori nongoria tu pa podapodalaina za ani: gamu mu tutia na variroqu. **7** Ura zoku tinoni varitoka vapiru za qari tori votu lao tu pa kasia guguzu. Ria na tinoni ari za qarike vazozotoa za i Jisu Karisito za lame toa masa na orungu. Na tinoni za vei zara za na tinoni varitoka vapiru beto na kana tana Karisito aza. **8** Mu kopu muledigamu makamiu ko marike murimuri ria gamu roitidi goto muna tekua tu gamu za na tabara okotona. **9** Na tinoni za kazopo vajola lao ko zake togaza pa varivagigalai veveina na Karisito ani za zake izongia za na Tamaza. Goto na tinoni za togaza pa varivagigalai ani za izongia za na Tamana beto na Tuna. **10** Na tinoni za lame tadigamu ko zake pogozia za na varivagigalai ani, za muke vatogai pa ruma beto muke paranga gozoria. **11** Ura na tinoni za paranga gozoria aza, za somanadi tugu aza za na roiti ikeredi tana. **12** Qari zoku ria na ginugua qa nyorogua kuti laodi ara tadigamu, ba qake nyorogua vavakatodi pa pepa beto pa peni. Goto qa gilagila valeania za ara mana lao kamugamu, ko tonai tu tana varigozoro zozoto nari za tana kole makarai varivavakato, ko mi okoto za na nada qeraqera. **13** Ria na koburu tamu ao na lulumami tamijatamu za qari garunu laoni na dia roquroqu tadigamu.

3 Jone

1 Ara na tinoni matamata za qa kuti laoni na leta ani
tamu Qaiosi na qua baere leana, ao qa roquroqugo
zozoto. **2** Qua baere leana, na varavara taqu za
ao mu suvere valeana beto mu toa valeana za vei
tugu na ongongumu za korapa toa valeana. **3** Ura
qa qera vitivitigi ara totonai qari lamelame ria kaki
turada ko qari vavavakatoni za na zozoto za kole
tamu za vei tugu qu korapa tutia na zozoto ao. **4**
Kepore mule za maka qeraqera bi lavata jolani za
na qeraqera taqu totonai qa nongorodi ria na qua
koburu qari tutia na zozoto. **5** Qua baere leana, ao qu
tarange pana roiti qu roiti tokadi ria na turada beto na
tinoni gotodi tu. **6** Ria na tinoni ari qari vavakatoni
pa ekelesia ani za na veveina na variroqu tamu. Ko
ria na tinoni ari za leana jola beto za garo tana na
Tamaza za ao mu vatana tokadi pana dia rererege. **7**
Ura na izongona na Karisito za qari votu laoni ria ko
qarike tekua maka varitokai tadiria na tinoni rodomo.
8 Ko za vei za gita tugu za pada tana vatogaria ria
na tinoni vevei ari, ko ta makarai roiti tavitiria ria pa
zozoto. **9** Ara qa tori kuti lao tu tana ekelesia, ba
i Dioterepezi aza za nyonyorogua vavaporeveveini
makana za dainana vatogagami gami. **10** Ko tonai
mana lame kamu ketakoi ara za mana lodaka vani
ara ria na zakaza za roitidi ura gami ba za vakeza
goborodigami na paranga ikikeredi aza. Ba nake
ketakoi gu za nogoto za, goto za dainana tugu vei
vatogaria ria na turada beto ria qari nyoroguani ko
bari vatogaria ria na turada qari gua ba za suquturia
tugu beto za iju votu paledi tugu pa ekelesia. **11** Qua
baere leana, muke dogoro tutia na ikerena goto na
leana tu. Na tinoni za roitini na leana za na nana
na Tamaza; na tinoni za roitini na ikerena za zake
batia na Tamaza aza. **12** Ria doru qari vavakatoni
za na toa ti Demetiriasi za leana jola qari gua ko
na zozoto pana nana toa ba za ulule makana. Ko
gami ba gami vatamo laoni gu za na mami vavakato
leana na veveina aza, ko ao ba qu gilagilaimua za na
vavakato tadigami za na zozotona. **13** Qari zoku ria
na ginugua qa nyorogua kuti laodi ara tamu, ba qake
nyorogua vavakatodi ara pa pepa beto pa peni. **14**
Qa gilagila valeania ara za mina oqoro zovai za pala
mana batigo gu, ko tonai tu tana varigozoro zozoto
nari za tana kole makarai varivavakato. Na bule mi
somana tamu. Ria na nada baere ari za qari garunu
laoni na dia roquroqu tamu. Mu okoto pojadi ria na
mami roquroqu ria na nada baere ketakoi.

Jiudasi

1 Ara Jiudasi maka nabulu ti Jisu Karisito beto na taina i Jekopi. Na leta ani za lao tadiria na takukudi beto na taroqudi tana Tamaza na Tamada beto na takopu vasaredi ti Jisu Karisito. **2** Na variroqu varitokai, na bule beto na toa variroqu mi vonuvonu tadigamu. **3** Ka viza baere leana, qa kole ngalingali vitivitigini ko ba kuti laoni tadigamu ara za na veveina na toa taalona taqe makarai izongia gita qa gua, ba koviria za neqi viva tu pa roqugu ara za na roquroqu ko ma kuti lao za tadigamu ko ma paranga vaneqineqigamu za gamu ko mu turu vareneni za na varivagigalai zozotona veveina na rangerange qari tori teku vakarovo betoa tu ria na tinoni tana Tamaza qa gua. **4** Ura ria kaki tinoni ikikeredi qari tangutini perangaina tu ko mari gozoria na vinakilasa za qari tori peki sulopo luge tu pa varikamu tadigamu. Qari peluku vapirua ria za na variroqu varialona ta nada Tamaza ko qari teku veini na dia vinamalumu roroitidi na uana lulasana beto qari kilu paleni ria za na nada koimata makamakaina beto na Bangara i Jisu Karisito. **5** Ego gamu tori gilagilariamiu tugu gamu za ari ba ara qa nyorogua varoquroqudigamu mule. Na Bangara za pa liguna za alo votudi ria perangaina pa Ijipi ria na tinoni Izireli nari za vai paledi tugu ria qarike vazozotoa. **6** Ko ria na mateana qarike kopuni na neqi qari izongia goto qari loi pale tu za na dia suvesuverena, nari na Tamaza za piudi na seni kole jolana ko za vakoleria pa rodomo kunikunina ko tinganai mina kamua na rane lavata tonai mari tavakilasa. **(aïdios g126)** **7** Ria pa Sodomo beto pa Qomora beto na guguzu varilivutaidi za qari toa vei mutugu ria na mateana zara ko qari toani na toa lulasana beto qari variaru vabosi lao lame. Ko ria na guguzu ria za qari korapa gozoria za na vinakilasa tana iku kole jolana, ko na vinakilasadi ria za na vinabalau tadiria doru tinoni. **(aiōnios g166)** **8** Ko pa zona vei tugu aza za, ria na tinoni ikikeredi pa varikorapaimiu ari za qari tutiria za na dia putagita ko qari vapajia na tinidi makadi, qari kilu pale na neqi bangabangara, beto qari poja vikevikereria na minete pa noka. **9** Ba i Maekolo tu, aza na kuta mateana, ba totonai qari varigesoni na veveina na kobukobu tinina i Mosese ari kori na bangaradi na tomete, ba zake dogoro veini na nana laona aza ko mina vamoroania za na bangaradi na tomete. Goto i Maekolo za poja vamomozoni gu za na bangaradi na tomete, ari za guni vei, “Na Bangara mi tokego ao,” za guni. **10** Goto ria na tinoni ari za ria tu na zakaza qarike gilagilaria na veveidi za qari poja vikevikereria; beto qari vei na manugu kepore roqudi ko ria na zakazava qari peki vagovegovea pa roqudi za ria tugu za na zakazava za teku taridi na vinakilasa ria. **11** Mari takulangagedi tu! Ura qari tutia na zona ti Keni, qari gonadi pa izizongo zona piruna ti Balamu beto qari tavakilasani na paranga karokarovo koimata za vevei i Kora. **12** Ria na tinoni ari za qari vei na mati golomodi pa olapana tonai gamu varikamu tekua na vavolo roquroquna na Bangara gamu, qari galegale ngoja tave kepore na dia pangaga, beto qari vei na tinoni kopu sipi za kopu muleni gu makana. Ria za na pauku okoro za kepore na okorona ko za ivu vatagara jola paleni na gava. Ria za qari vei na suvege egorodi ko qarike vua totonai za kamua na dia totozo vua, qari vei na suvege qari kori totozo uke ko qari tasobulu pale. **13** Ria za qari vei na tovogo ranebongi qari vadadaoria pa poanana za na dia roiti lulasa varivakeadi. Ria za qari vei na seru qari gona selani na dia zona rereregena ko qari rerege vapiru, ko ria za korapa takopu vadi za na kota rodomo kunikunina ketakoi mari suvere kamua na kamua. **(aiōn g165)** **14** Ria tugu na tinoni ari za ule votuni i Inoke, aza na vitu podopodo pa tutina i Adama, tonai ari za gua vei, “Vainongoro! Na Bangara za tokaria ria nana zoku vuro mateana madidi **15** ko mina tutidi aza ria doru tinoni beto mina uduku votudi ria doru roiti vakevakepore Tamaza qari toadi beto mina pitudi aza ria doru paranga ikikeredi qari gonani aza ria na tinoni seladi,” za gua. **16** Ria na tinoni ari za qari kole gu qumiqumidi ria na goto tinoni, qari kole gu nyaqonyaqo votudi na sela tadiria na goto tinoni za ari, ko qari kole gu tutiria na dia nyorogua ikikeredi makadi. Qari kole gu paranga vapotopoto batikere beto qari paranga valomolomozo ria na goto tinoni ko mari tutiria na dia roquroqu ria qari gua. **17** Goto gamu, ka viza baere leana, za mu vakoititiria ria na paranga perangaina tu qari pojaria ria na tinoni tagarunudi ta nada Bangara i Jisu Karisito. **18** Ari qari gudigamu vei ria: “Pana totozo betobetona za pala mari lame ria na tinoni vavalededi qari tutia na dia nyorogua vakevakeporea Tamaza,” qari gudigamu. **19** Ria na tinoni ari za qari roitini na toa varipikatai, za gaitiria na dia nyorogua makadi, beto qarike izongia na Ongoguna na Tamaza. **20** Goto gamu, ka viza baere leana, za mu makarai varivaneqi pa miu rangerange madina jola, mu varavara pana varitoka tana Ongu Tabuna, **21** beto mu toani na variroqu tana Tamaza tonai gamu korapa geleni na variroqu varitokai ta nada Bangara i Jisu Karisito aza mina vadigamu na toa jola. **(aiōnios g166)** **22** Ria qari orirabeke za mu vadogorodi na bulo variroqu. **23** Ria

kaki mu saputu votudi pa memea iku ko mu aloria, goto ria kaki za mu vadogorodi na bulo variroqu ba muna vabalau ko muke dogoro rorodi ria goto muke tavaraguani tugu vei za na dia poko za ramatia na pajina na dia uana lulasana. **24** Na Tamaza aza za boka kopudigamu ko munake tatupe beto aza za boka vaturugamu na tinoni lioso qeraqeramiu pa moena na nana kabere lavata, **25** aza na Tamaza makamakai na nada inaalo mi izongia, pana roiti ti Jisu Karisito na nada Bangara, za na vatarazae, na vinalavata, na neqi binangara beto na neqi totolidi doru zakazava podalai pa podapodalaina, kamua koviria ko mi kamua na kamua. Agua. **(aiōn g165)**

Dogodogoro

1 Pana buka ani za qari takuti ria na zakazava za vavotu lameria pana dogodogoro i Jisu Karisito. Na Tamaza tu za vani i Jisu Karisito za na dogodogoro aza, ko mina ule votu vakabere vadi ria nana nabulu na veveidi na zakazava nake zovaina beto pala mari pidoko lame za guni. Ko i Jisu za garunia za nana mateana ko za ule votu vani za nana nabulu i Jone, **2** ko i Jone za ululedi ria na zakaza za batiria. Ko na zakazava za batiria i Jone ria na paranga tana Tamaza beto na ululena i Jisu Karisito. **3** Mina tamana aza mina tiro votudi na paranga korokorotai ari, beto ko mari tamana ria mari vainongorodi beto mari tutiria na paranga qari takuti pana buka ani! Ura za tori tata lame tu za na totozo totonai mari gore votu ria na zakazava ari. **4** Ara Jone za qa kuti lao pana tadigamu ka vitu ekelesia pa ia pa Esia. Mi kole somana pana tadigamu za na variroqu varialona beto na bule na lame veidi tana Tamaza, aza za korapa koviria, za kole perangaina tu, beto pala mina korapa tu uka riza. Beto ko na variroqu varialona beto na bule aza za koko lame vei tugu tadi ari ka vitu ongongu pana moena na nyumunyumu bangarana; **5** beto ko na variroqu varialona beto na bule aza za koko vei ti Jisu Karisito, aza na tarangena nana ulule, na tinoni za turu mule momoe pana uke, beto ko aza za bangaradi ria na bangabangara pa kasia guguzu. Aza za roquroqugita za gita ko pana orunguna za ruvatagita pana nada sela za gita, **6** beto ko za roiti veidigita nana butubutu iama aza, ko taqe nabuluni gita za na Tamaza na Tamana. Ko pana ti Jisu Karisito mi kole za na vinalavata beto na neqi kamua na kamua! Agua. **(aiōn g165)** **7** Dotu, za korapa lame pa lei aza! Ko doru tinoni za pala mari batia aza, tavitia ria na tinoni qari qatai aza. Ria doru puku tinoni pa pezo za mari lukana takulangani aza. E, mina vei tugu! Agua. **8** "Ara za na podapodalaina beto na vinabetobetona," za gua za na Bangara na Tamaza, "aza za korapa koviria, za kole perangaina tu, beto pala mina korapa tu uka riza, na Tamaza vivana jola." **9** Ara Jone, ara na taimiu qa tutia i Jisu ko qa somana vitigi tavitigamu pana binangara tana Tamaza beto qa turu vangaju. Qa taloi pale pa nuza pa Patimosi ara, ura qa vatavatarangeni ara za na paranga tana Tamaza beto na ululena i Jisu Karisito. **10** Pana rane tana Bangara qa taaru pana neqi tana Ongu Tabuna ara beto qa nongoria za maka mamalaingi lavata za vaqoro viva vei na kuvili pa liguqu. **11** Ari za gua vei za na mamalaingi aza, "Mu kuti vakoleria pana buka ria qu batiria beto mu garunu laoni tadiria ka vitu guguzu lavata ari: pa Episasi, pa Simuna, pa Peqamosi, pa Tuatera, pa Sadesi, pa Piladelapia beto pa Laodikeia," za gua. **12** Nari ma balinga ko ma batia i zei za korapa parangaziu qa gua, ko qa balinga nari za qa batiria za ka vitu tuturuna tana juke. Ko na tuturuna tana juke ria za qari taroiti pa qolo, **13** ko kolenana pana varikorapaidi ka vitu tuturuna tana juke za kale vei maka Tuna na Tinoni za vazaea na poko kakaza gojo doruru za gore tu kamu pa nenena, beto ko na qolo za pilusavarani pa raqoraqona. **14** Na vurunguna pa batuna za keka valavalaka vei na vulu babi na lei, na matana za tolanga vei na memeani iku, **15** na nenena za vei na kilangani barasi za tavalioso pana iku, beto na mamalaingina za vei na ovangana na kijarani pie. **16** Na lima kale matuana za aruni ka vitu seru, pana ngujuna za votu na benete za gani varikale, beto na izumatana za kabere tolanga vei na tapo korapa rane. **17** Ko totonai qa batia ara aza, nari za qa matagutu vitivitigi, ko qa lotu gona kole pa nenena kale pu vei na tinoni ukequ. Nari za vaoponiziu na lima matuana beto za parangaziu, "Muke matagutu! Ara za na podapodalaina beto na vinabetobetona. **18** Ara za na toaqu! Qa uke mae tu perangaina, ba dotu koviria za qa toa kamua na kamua. Ara qa izongia za na viduluna na uke beto na ia tadiria na tinoni ukedi. **(aiōn g165, Hadēs g86)** **19** Ko koviria mu kuti vagoreria na zakazava qu korapa dogororia, beto ko ria na zakazava mari pidoko votu uka riza. **20** Ani za na ginugua golomona ka vitu seru qu batiria pa lima kale matuaqu, beto ko ka vitu tuturuna tana juke. Ari ka vitu seru za ka vitu mateana tadiria ka vitu ekelesia, goto ka vitu tuturuna tana juke za ka vitu ekelesia."

2 "Tana na mateana tana ekelesia pa Episasi za ani mu kutia: Ari ria na paranga tana za aruria ka vitu seru pana kale matuana beto za rerege pana varikorapaidi ari ka vitu tuturuna juke qari taroiti pana qolo. Ari za gua vei aza, **2** 'Qa gilagilariaqua ara ria na mua roiti qu gozoro taleni vitigi, na mua turu vangaju, beto quke tavaraguadi tugu vei ria na tinoni ikikeredi. Qu tori podekeria tugu ao ria qari gigala muledi na tinoni tagarunudi, ko qu tori bati votudi tu za na tinoni nyonyoravadi gu ria. **3** Qu turu vangaju, beto ko qu gozoro taleni vitigi nizongoqu ara beto qu pavu taleni ao. **4** Ba ani gu za qake tavaraguani ara pana tamu: koviria quke variroqu vei qu vevei na totozo momoe ao. **5** Ko mu roqu vakoititia za na zouna vei ketakoi qu koko lotu. Mu gabala ko mu roitidi ria na roiti qu roitidi pa totozo momoe. Vei munake gabala

za pala mana lame ko mana varijo paleni pana nana kolekolena za na mua tuturuna juke. **6** Ba ani za aza qa qeranigo ara ao: quke tavaraguadi tu ao za na roiti tadiria maka puku tinoni qari gigaladi na Nikolaitesi, ko ara ba qake tavaraguadi tugu ria. **7** Na tinoni za pore talingana za mi nongoria aza vei za pojai na Ongu Tabuna tadiria na ekelesia! Pana tadiria na tinoni mari turu varene pana dia rangerange, za ara mana vamalumuria ko mari tekua za na vuana na suvege varivatoana, aza za pidoko pana inuma tana Tamaza,' za gua," za gua aza. **8** "Beto tana mateana tana na ekelesia pa Simuna za ani mu kutia: Ari ria na paranga tana podapodalaina beto na vinabetobetona, aza za tori uke mae tu ba za toa mule. Ari za gua vei aza, **9** 'Qa gilagilaiqua ara za qu tangangulu na suvere golaba ao (ba pana toa ongongu za qu izizongo za ao)! Beto qa gilagilariaqua tugu ara ria na zakazava ikikeredi qari poja tarinigo ria qari gigala muledi na tinoni Jiu, ba qari seke gu goto na puku tinoni gu pana varikamu ti Setani ria. **10** Munake izongo matagutudi ria na tapata pala iapeki muna gozororia. Mu vainongoro lame ko! I Setani za pala mina gona lugedigamu pana ruma varipiuna za kaki gamu, ko mina podekegamu, ko ka manogaputa rane mina vatapatagamu. Ba vei muna tavauke tu ba muke beto rangeziu ara, ko ara mana vanigo na toa jola, aza za vei na pinia za tekua na varene tonai za vakilasaria nana kana. **11** Na tinoni za pore na talingana za mi nongoria aza za pojai na Ongu Tabuna tadiria na ekelesia! Ria mari turu varene pa dia rangerange za marike tavavitigi pana uke vinaori,' za gua aza." **12** "Beto pana tana mateana tana na ekelesia pa Peqamosi za ani mu kutia: Ari ria na paranga tana tinoni za izongia na benete za gani varikale. Ari za gua vei aza, **13** 'Qa gilagilaiqua ara za na ia ketakoi qu suveria ao za na ia ketakoi za kolea na nyumunyumuna bangara beto za tavabangara i Setani. Ba ao qu aru tamana vamauru beto quke kilu paleni na mua rangerange lame pana taqu, vei tugu pa totozo za tavauke i Anitipasi. Aza na tinoni zake koroto ululeni na veveiqu ara pana tadiria na tinoni aza. Aza za tavauke pa varikorapaimiu gamu, ketakoi za suvere i Setani. **14** Ba ka viza zakazava gu za zake vaqeraziu ara pana tamu. Koledia kaki gamu za qari tutia na varivagigalai ti Balamu, aza za vagigalaia i Balaki ko mi valoturia ria na tinoni Izireli za ko mari tekuria na ganigani qari tori tavavavui lao tu tadiria na beku beto mari roitini na toa manugu za gua. **15** Beto ko koledia tugu ria kaki tinoni pa varikorapaimiu gamu qari tutia na varivagigalai tadiria maka puku tinoni qari gigaladi na Nikolaitesi, ko ria ba qari toa vei tugu na manugu. **16** Ko mu gabala! Munake vei za nake zovaina beto pala mana lao tamu ko mana vavarajadi ria na benete varipera za votu pana ngujuqu ara ria. **17** Na tinoni za pore talingana za mi nongoria aza za pojai na Ongu Tabuna tadiria na ekelesia! Tadiria qari turu varene pana dia rangerange, za ara mana iadi na tekuteku poreveveina kole golomona. Beto ko mana okoto vadi na patu kekekana ketakoi za takuti za maka izongo koregana aza kepore maka tinoni za gilagilai, goto makana vapusapusalai gu na tinoni za teku vakarovia aza za gilagilai,' za gua," za gua aza. **18** "Beto tana mateana pa ekelesia pa Tuatera za ani mu kutia: Ari ria na paranga tana Tuna na Tamaza, aza na matana za tolanga vei na memeani iku beto na nenena za kilanga vei na barasi za tavalioso pa iku. Ari za gua vei aza, **19** 'Qa gilagilaiqua ara ria na mua roiti, na mua variroqu, na mua rangerange, na mua roiti ninabulu, beto na mua turu vangaju. Ko qa gilagilaiqua tugu ara za koviria qu roiti viviva jolani na totozo momoe ao. **20** Ba ani za zake vaqeraziu ara pana tamu: quke iju pale i Jezabelo, aza na reko za gigala muleni na tinoni korokorotai tana Tamaza aza za gua. Ko pana nana varivagigalai za toka vapiruria aza pana toa lulasana ria na qua nabulu, beto za vagigalairia ko qari gania za na ganigani qari tori tavavavui lao tu tadiria na beku. **21** Qa tori vani tu na totozo ara aza ko mi gabala qaguni, ba zake nyorogua gabala loi pale aza za na toa lulasana. **22** Ko mu vainongoro ko! Pala mana gona vakole paleni ara pana lovu aza ko mina vakamuni na mo. Beto ko ria qari barabarata tavitia aza ba mari gozoria tugu za na vitigi vei marike gabala pana roiti ikikeredi tana aza ria. **23** Beto ko mana vauke paledi ara doru koburu tana. Ko doru ekelesia mari gilagilai za ara gu qa gilagila betoria za na roqudi beto na bulodi na tinoni, beto ko ara tugu mana okoto vadigamu na tabarana na padana na miu roiti gamu roitidi za gamu. **24** Ba pana tadigamu kaki goto tinoni Tuatera gamuke somanani nana varivagigalai ikikerena beto gamu oqoro gilagilai na toa golomona ti Setani vevei aza, za manake vadigamu mule kaki pogozo mamatana. **25** Goto mu aru tamana vamaururia gu aza gamu izongia tinganai mana lame ara. **26** Ko aza za turu varene beto za kopu vaokotoria na roiti taqu tinganai mina kamu pa betobetona, za mana vani na neqi ara ko mina matamatani na pukupuku tinoni aza. **27** Ko na tinoni aza za mina bangaradi ko minake aru qeraqeradi; goto mina aru veidi na raro patu za imimete, **28** maka moqaza vei ara makaqu ba qa teku neqi tana Tamaqu, beto mana vani na seru volavolaza leana ara aza. **29** Na tinoni za pore talingana za mi

nongoria aza za pojai na Ongu Tabuna pana tadiria na ekelesia,' za gua," za gua aza.

3 "Beto tana mateana pa ekelesia pa Sadesi za ani mu kutia: Ari ria na paranga tana tinoni aza za toliria ka vitu Ongonguna na Tamaza, beto ko za izongoria ka vitu seru. Ari za gua vei aza, 'Qa gilagilariaqua ara ria na mua roiti. Qu tanongonongoro na toamu ao, ba na ukemu gu za. **2** Mu suvere gelegele, ko mu vaneqiria na mua uana qari tata uke. Ura qa dogoria ara za kepore maka mua roiti za okoto pana dogodogoro tana Tamaza ao. **3** Mu roqu vakoititia aza qu tori nongoro tekua tu perangaina; mu vatabea aza beto mu gabala loi pale na mua sela. Ba vei munake suvere gelegele ao, nari za mana lao tamu vei na tinoni ikikona ara, ko munake izongo gilagila podekia ao za na totozo totonai mana kamugo ara. **4** Ba koledia pana tamu ari ka vizaviza tinoni pa Sadesi qari lioso, qarike lotu pana sela vei ria zake tavapaji na dia poko. Ko ria za mari vazae poko keala ko mari rerege tavitiziu ara, ura na padadi tugu mari roiti vei. **5** Aza za turu varene pana nana rangerange, za mina tavazaeni na poko keala vevei aza beto manake amu paleni ara na izongona pana buka za kolea na izongodi ria qari tekua na toa aza. Mana ule votuni ara pana moena na Tamaqu beto tadiria na mateana za na izongona na tinoni aza. **6** Na tinoni za pore talingana za mi nongoria aza za pojai na Ongu Tabuna pana tadiria na ekelesia,' za gua," za gua aza. **7** "Beto tana mateana pa ekelesia pa Piladelapia za ani mu kutia: Ari ria na paranga liosona beto na zozotona. Aza za izongia za na vidulu ti Devita, ko totonai za revangia na atakamana aza nari za kepore maka tinoni za boka patea, beto tonai za patea nari za kepore maka tinoni za boka revangia. Ari za gua vei aza, **8** 'Qa gilagilariaqua ara ria na mua roiti. Dogoro, qa tori vanigo tu ara za maka atakamana revangana ko muna nabuluniziu, ko kepore maka mina boka patea za na atakamana aza. Qa gilagilaiqua za nake lavatana za na mua neqi, ba qu kopudi ao na qua paranga, beto quke kilu paleniziu ara. **9** Dogoro! Ria maka puku minete tinoni ti Setani qari gigala muledi na tinoni Jiu zozoto ba na sekesekedi, za pala ara tu mana valameria ko mari kokotungu pa moemu ao, ko mari gilagilai ria za ara qa roquroqugo ao. **10** Ura qu kopuni ao za na qua vavanau, ko qu turu vangajuria na tapata. Ko ao za pala mana kopu vasarego tugu ara pana totozo tapata pala mina raja pa kasia guguzu doruna ko mina podekeria na tinoni pa pezo. **11** Minake zovai beto mana lame ara. Mu kopu valeanani gu aza qu izongia, ko kepore maka tinoni mi teku vakeninigo za na mua pinia. **12** Na tinoni za turu varene za mana veidi na barabara patubiti maurudi pana zelepade tana qua Tamaza, ko minake tavakanoko ketakoi aza. Beto ko mana kutiria ara pana tana za na izongona na qua Tamaza, beto na izongona na guguzu lavata tana Tamaza, aza na Jerusalema koregana mina votu lagere vei tana qua Tamaza pa noka, beto ko mana kutia tugu vei ara pana tana za na izongoqu koregana. **13** Na tinoni za pore talingana za mi nongoria aza vei za pojai na Ongu Tabuna pana tadiria na ekelesia,' za gua," za gua aza. **14** "Beto pana tana mateana pa ekelesia pa Laodikeia za ani mu kutia: Ari ria na paranga tana na Agua, aza na tarangena beto za ululeni na veveina na Tamaza, aza za na Bangaradi ria doru vinapodaka tana Tamaza. Ari za gua vei aza, **15** 'Qa gilagilariaqua ara ria na mua roiti. Quke lomozo, beto quke mangini. Na qua nyorogua za ao bu lomozo gu babu mangini gu qa gua! **16** Ba ao qu mangini varikorakorapai, quke lomozo gu beto quke mangini gu, ko pala mana tue votu palenigo ara pa ngujuqu ao. **17** Ura qu paranga za ao, Na tinoni izizongoqu, na puraqu, kepore maka za qa qaqani, qu gua ao. Ba quke gilagilai za ao za qu varivasevi beto qu varivaroquroqu za ao! Qu golaba, quke batabata beto na gadogadomu gu. **18** Ko za vei za qa vavanaugo, ko mu lame vaia na qolo pana taqu, aza na qolo za tavaliosona pana iku, ko mu izizongo valeana. Mu vaia tugu vei za na poko keala ko mu vazaea ko muke varivadogodogoroni za na varivakeana na gadogadomu. Beto ko mu vaia tugu na vuva mata ko mu vuvanigo ko mu batabata. **19** Ara za ria qa roquroquria za qa udukuria beto qa vavanauria tugu. Ko mu ngalingali ko mu gabala loi pale za na miu sela. **20** Vainongoro ko! Qa korapa turu pana atakamana ara ko qa kikia. Aza na tinoni mina nongoria na mamalaingiqu ko mina revangia za na atakamana, nari za ara mana luge tana ko mana tekuteku tavitia ara aza, beto aza mina tekuteku tavitiziu ara. **21** Aza za turu varene za ara mana vamalumia aza ko mina somana nyumu tavitiziu pana qua nyumunyumuna bangara, maka moqaza vei tugu ara ba qa varene ko qa somana nyumu pana nyumunyumuna bangara tana Tamaqu. **22** Na tinoni za pore talingana za mi nongoria aza vei za pojai na Ongu Tabuna pana tadiria na ekelesia,' za gua," za gua za na Tuna na Tinoni.

4 Pa liguna za vei zara, za qa dogoro lao qa gua, za qa batia ara za maka atakamana za tarevanga pa noka, beto ko na mamalaingi momoe qa nongoria za vei na vaqorona na kuvili za parangaziu, ari za gua

vei, “Mae zale pani, ko ma vabatinigo aza mina vei pa liguna ani,” za guniziu. **2** Pana totozo tugu aza za qa taaru tamana pana Ongu Tabuna ara, ko totonai za qa batia ara pa noka za maka nyumunyumuna bangara, maka tinoni za korapa nyumu nana ketakoi. **3** Na dogorona aza na tinoni za nyumu ketakoi za kilanga vei na patu poreveveidi vei na jasipa beto na kanaliani. Beto pana varilivutaina na nyumunyumuna bangara, za na bigobigo za kilanga vei na patu emerolo. **4** Pana varilivutaina na nyumunyumuna bangara, za koledia za ka rabete made nyumunyumuna bangara mule. Ko pana nyumunyumuna bangara ria za qari kole nyumudia ka rabete made tinoni matamata poreveveidi qari vazaedi poko keala beto qari vazaeni na vasuvasu bangara qari taroiti pana qolo. **5** Pana nyumunyumuna bangara za qari votu lame za na malarana na kapi vasiboro, na kukuku, beto na pererekatana na paka oka. Beto pa moena na nyumunyumuna bangara, za ka vitu juke qari vurungu, ari ka vitu Ongonguna na Tamaza. **6** Beto ko pa moena mutugu na nyumunyumuna bangara, za maka zakazava za dogododogoro vei na ivere za kilanga lioso vei na qelasi. Ko za livutia na nyumunyumuna bangara pa keketaina za ka made manugu toadi, za koledia na matadi pa moedi beto pa ligudi. **7** Maka za dogoro vei na laione, na vinaorina za dogoro vei na bulumakau marene, na vinauena za dogoro vei na izumata tinoni, beto ko na vinamadena za dogoro vei na zako tatava. **8** Ari ka made manugu ari za qari okoto vonomo babanadi beto ko galegale matadi gu doru tinidi beto pa kauru babanadi. Na rane na bongi za qarike nogoto kera vei ari, “Lioso, lioso, lioso za na Bangara Tamaza vivana jola. Aza za kole perangaina tu, za korapa koviria, beto pala mina korapa tu uka risa,” qari gua. **9** Ari ka made manugu toadi ari za qari vatarazaea na valavatia beto qari paranga leanani aza za nyumu pana nyumunyumuna bangara, aza na toa kole jolana kamua na kamua. Totonai qari roiti vei zara ria, nari **(aiōn g165)** **10** za qari gona nyumu opo todongo pa moena aza za nyumu pana nyumunyumuna bangara ari ka rabete made tinoni matamata, ko qari vatarazaea ria aza na toa kole jolana kamua na kamua. Totonai qari kole kera vatarazaea nari za qari vakole goreria pana moena na nyumunyumuna bangara za na dia vasuvasu bangara, beto ari qari gua vei: **(aiōn g165)** **11** “Na Bangara beto na mami Tamaza! Za garo tugu ko muna tekua ao za na vinatarazae, na vinalavata, beto na neqi. Ura ao gu qu vapodakaria doru zakazava, ko pana mua roquroqu tugu ao za qari tavapodaka beto qari toa ria,” qari gua.

5 Beto qa batia ara za maka pepa tavijongona za taaru pa lima kale matuana aza za nyumu pana nyumunyumuna bangara. Kori kalena na pepa tavijongona aza za pugele varikaleni na kutikuti beto za tavamauruni ka vitu tita maulu. **2** Beto qa batia ara za maka mateana neqina jola za velavela viviva vei ari, “I zei za na padana ko mina poraka revanga ria na tita maurudi ari ko mina revatia za na pepa tavijongona,” za gua. **3** Ba kepore za maka tinoni pa noka, pa pezo babi pa kauru pezo za pada bi revatia ko bi tiro dogoria. **4** Ko qa lukana viviva ara, ura kepore za maka tinoni bi tabata, aza za garo ko bi revatia ko bi tiro dogoria za na pepa tavijongona aza. **5** Nari za paranga lameziu za maka ria na tinoni matamata, “Muke lukana. Dogoro! Na laione pana butubutu ti Jiuda, na tuti lamena ti Devita. Aza za na tinoni za tori vakilasia tu nana kana, ko aza za padana mina poraka revangaria za ka vitu tita maulu, ko mina revatia za na pepa tavijongona zana,” za gua. **6** Beto qa dogoro lao qa gua za qa batia za maka lami, za kole turu pana varikorapaina na nyumunyumuna bangara beto ka made manugu, beto qari varilivutaini ria na tinoni matamata aza. Ba na lami za dogoro vei pu tori tavauke mae tu. Na lami aza za kolea ka vitu keuna, beto ka vitu tugu na matana, aza ari ka vitu Ongonguna na Tamaza qari tagarunu lao pa doruna na kasia abana. **7** Za lao za na lami aza ko za tekua za na pepa tavijongona za taaru pa kale lima matuana aza za nyumu pana nyumunyumuna bangara ani. **8** Ko totonai za aru tekua na lami za na pepa tavijongona, za qari todongo ari ka made manugu beto ko ari ka rabete made tinoni matamata pa moena na lami. Qari okoto aru mike hapu beto na baolo qolo. Na baolo ari za qari pugeleria na vuvuvuzu vavavui omanga leadi ria na varavara tadiria na tinoni tana Tamaza. **9** Ko qari kerani ria za maka kera koregana, ari qari gua vei: “Na padamu ao ko muna aru tekua za na pepa tavijongona beto muna poraka revangaria ao ria na tita maulu, ura qu tavauke perangaina za ao, ko pana orungumu tugu ao za qari tapajuku mule vani na Tamaza ria na tinoni pa okoto butubutu beto na okoto paranga, beto pa okoto minete tinoni beto na puku tinoni. **10** Qu tori roiti veidi tu maka butubutu iama ao ria, ko mari nabuluni na nada Tamaza, beto ko mari bangara pa pezo,” qari gua. **11** Beto qa dogoro lao mule qa gua ara, nari qa nongoria za na mamalaingidi na zoku vuro mateana qarike boka tanguti. Qari turu varilivutaini za na nyumunyumuna bangara, ari ka made manugu, beto ari ka rabete made tinoni matamata. **12** Ko qari kera vaululu viviva vei ari ria: “Za pada ko mina tavalavata

za na lami, aza za tavauke mae perangaina! Ura tana za na neqi, na izizongo, na gigalai, na viva, na vinalavata, na vinatarazae, beto na paranga leana!" qari gua. **13** Beto pa liguna aza qa nongoria ara za na mamalaingidi doru vinapodaka pa noka, pa pezo, pa kauru pezo, pa kolo, beto ko dorudi qari kole pa doru kota, za qari kera vei ari: "Tana za nyumu pana nyumunyumuna bangara beto tana lami mari lao za na paranga leana, na vinalavata, na vinatarazae, beto na neqi kamua na kamua!" qari gua. **(aiōn g165)** **14** Nari qari oe lao ari ka made manugu, "Agua!" qari gua. Beto qari todongo ari ka rabete made tinoni matamata, ko qari vatarazaea aza.

6 Ego totonai za poraka revangia na lami za maka ari ka vitu tita maulu, nari za qa nongoria ara za maka ari ka made manugu za paranga qulutu vei na paka oka, ari za gua vei, "Mae, lame!" za gua. **2** Ma dogoro lao qa gua, nari za qa batia za maka hose keka. Ko na zaena tugu pa pokotona na hose za maka tinoni za arua maka bokala za taiani, za tavazaeni aza za maka vasuvasu bangara, beto za votu lao vei na varene mi lao vakilasia nana kana za gua. **3** Beto totonai za poraka revangia na lami za na tita maulu vinaori, nari za qa nongoria za na manugu vinaori ari za gua vei, "Mae, lame!" za gua. **4** Nari za votu lame mutu za maka hose jemere ko za tavamalumuni na tinoni za zaea na hose aza za na neqi ko mina varijo pale za na bule pa pezo, ko mari varivuke lao lame ria na tinoni. Beto ko za taiani tugu vei aza za na benete varipera. **5** Beto totonai za poraka revangia na lami za na tita maulu vinaue, nari za qa nongoria za na manugu vinaue za paranga vei ari, "Mae, lame!" za gua. Nari ma dogoro lao qa gua, nari qa batia za maka hose kudekude, ko na tinoni za zae pa pokotona za arua za maka sikele padapadani mamata kori na kaena. **6** Beto qa nongoro veini za lame pa varikorapaidi ari ka made manugu za maka mamalaingi, ari za gua vei, "Za zae jola za na vavai, maka kilo vuiti gu padana za na tabarana na roiti pana maka rane, beto na padana na tabarana na roiti pana maka rane tu za kue kilo bali. Ba keta mu nganguluria za na oela beto na vaini qari kole pa inuma!" za gua. **7** Beto totonai za poraka revangia na lami za na tita maulu vinamade, nari za qa nongoria za na manugu vinamade za paranga, "Mae, lame!" za gua. **8** Ko ma dogoro lao qa gua, nari za qa batia za maka hose za nyoro vabeaza na tinina. Na izongona na tinoni za zae pa hose za i Uke, goto aza za tuti pa liguna za na izongona i Hedisi. Qari taiani ari kori za na neqi ko mari vaukea za na pikata vinamadedi na tinoni pa kasia guguzu pana varipera, na songe, na oja vioro beto na manugu pirudi. **(Hadēs g86)** **9** Beto totonai za poraka revangia na lami za na tita maulu vinalima, nari za qa batiria ara pa kutana na ia vavavavuina za na ongongudi ria na tinoni qari tavauke, ura qari vavakatoni na paranga tana Tamaza beto qari ule votuni na dia rangerange lao ti Jisu. **10** Ko qari kukuku viviva vei ari, "Bangara, ao na vivamu jola! Na liosomu beto na zozotomu ao! Ae tu mina koi vei zovaina beto muna tutidi ko muna vakilasaria ao ria na tinoni pa pezo qari vaukegami gami?" qari gua. **11** Qari okoto taiani tugu ria za na poko keala gojo doruru, beto qari tavavanau ko mari minyere adono iapeki, koi vei tu mina tavaokoto za na ngutidi ria na nabulu tavitidi beto na taidi tana Karisito mari uke vei tugu qari uke vei ria. **12** Beto totonai qa batia za poraka revangia na lami za na tita maulu vinavonomo, nari za raja za maka nunu lavata, za pae amu za na tapo ko za rodomo kunikuni za na kota, beto na popu za peluku jemere vei na orungu. **13** Na seru pa noka za qari lotu gore pa pezo, qari vei na vua piqi kizudi tonai za japuria na oja lavata. **14** Beto na oka za murimurinana vei na pepa za tavijongo teku vakeni pale, beto doru kubo beto na nunuza za qari tavarijo pale pana dia kolekolena. **15** Beto za qari uku keni luge ovo pa leo bevi na baongo patu pa doru kubo ria na bangabangara pa pezo, na tinoni poreveveidi, na kapini pa minete varipera, na tinoni izizongo, na tinoni neqineqidi, doru pinauzu beto na tinoni taruvatadi. **16** Beto qari kiu alili laoria na kubo na patu, "Ego, mu taqovara tarigami, ko mu vapaegami pana dogodogoro tana tinoni za nyumu pana nyumunyumuna bangara, beto ko vei tugu pana tagigiri varivakilasana tana lami! **17** Ura za kamu gu ani za na rane ikerena pana dia tagigiri. Ko kepore za maka tinoni mina boka ukuni za na vinakilasa ani," qari gua.

7 Pa liguna za vei zara za qa batiria za ka made mateana qari kole turu pana ka made uquna na kasia abana, ko qari aru vanogotoria za ka made gava pa abana, ko kepore maka gava bi gava lao pa pezo, pa kolo, beto pana suvege. **2** Beto za qa batia mutugu ara za maka goto mateana za zale vei pa kale zagere tapo, za pogozia na vinagilagila tana na Tamaza toana, beto za kuku viva laoria ka made mateana qari taiani na neqi ko mari ngangangulia na pezo beto na ivere. **3** Ari za gua vei za na mateana aza, "Muke ngangangulu ria na pezo, na ivere beto na suvege, koi vei mami vakoledi mae tu na vinagilagila pa readi ria na nabulu tana nada Tamaza," za gua. **4** Ko qa

nongoroni za na nguti varikamudi ria qari tavakoleni na vinagilagila tana Tamaza pana readi za ari ka maka gogoto madengavulu ka made vuro, na koko lame veidi pana ka manogori doru butubutu Izireli. **5** Pa butubutu ti Jiuda ka manogori vuro qari tavakoleni na vinagilagila, pana butubutu ti Rubeni ka manogori vuro, pana butubutu ti Qadi ka manogori vuro, **6** pana butubutu ti Aesea ka manogori vuro, pana butubutu ti Naputalai ka manogori vuro, pana butubutu ti Manase ka manogori vuro, **7** pana butubutu ti Simione ka manogori vuro, pana butubutu ti Livai ka manogori vuro, **8** pana butubutu ti Isaka ka manogori vuro, pana butubutu ti Zabuloni ka manogori vuro, pana butubutu ti Josepa ka manogori vuro, pana butubutu ti Benijimani ka manogori vuro za qari tavakoleni na vinagilagila. **9** Ego pa liguna za jola za vei zara za ma dogoro lao qa gua, nari qa batia za maka varikamu minete lavata, kepore maka tinoni mina boka nguti betoria! Na lame veidi pana okoto puku tinoni, na okoto butubutu, na minete tinoni beto na okoto dia parangana ko qari turu pana moena na nyumunyumuna bangara, beto pa moena na lami. Qari vazae poko keala gojo doruru beto ria doru, beto qari okoto aru kavana na suvege pamu. **10** Beto qari velavela vei ari, "Na inaalo za na koko lame veina tana nada Tamaza, aza za nyumu pana nyumunyumuna bangara, beto na koko veina pana tana lami!" qari gua. **11** Nari ria doru mateana qari turu varilivutaini na nyumunyumuna bangara, ria na tinoni matamata, beto ari ka made manugu qari todongo pa moena na nyumunyumuna bangara ko qari vatarazaea na Tamaza, za **12** ari qari gua vei, "Agua! Na vinatarazae, na malakapi vavaguana, na gigalai, na paranga leana, na vinalavata, na neqi, beto na viva za tana nada Tamaza kamua na kamua! Agua!" qari gua. **(aiōn g165)** **13** Beto za maka ria na tinoni matamata za nanaza lameziu, "Ari zei za qari pokopoko keala ari, beto pae na koko lame veidi ria?" za gua. **14** Qa oe laoia ara aza, "Qokolo, ko ao tu qu gilagilai za, ara qake gilagilai," qa guni. Nari za paranga lameziu, ari za gua vei, "Ari ria na votu lame veidi pana totozo ngangangulu ikikeredi jola. Qari tori valiosoria tu ria na dia poko gojo doru ko qari tavakeka keala pana orunguna na lami. **15** Ko zara za vei za qari turu pa moena na nyumunyumuna bangara tana Tamaza, ko mari nabuluni na rane na bongi pana nana zelepade madina aza. Ko aza za nyumu pa nyumunyumuna bangara mina suvere tavitiria na kopu vasareria ria. **16** Marike izongo burana soga, beto marike izongo kidepe soga, beto na tapo babi kaki mangini marike vavuiria. **17** Ura na lami za mina dia sepati aza za nyumu pa varikorapaina na nyumunyumuna bangara, beto aza za mina toka laodi pana vuvugu kolo toana. Beto na Tamaza mina nyunyu paledi doru oni kolo mata takulanga pa matadi," za gua.

8 Beto totonai za poraka revangia na lami za na tita maulu vinavitu, nari za zake vangudu ngada podeke pana maka kobu aoa tu za na oka. **2** Beto qa batiria za ka vitu mateana qari turu pa moena na Tamaza, beto qari okoto taiani ria za ka vitu kuvili. **3** Beto maka goto mateana za arua na baolo qolo ketakoi za takura na vavavui omanga leana za lao turu katapa pana ia vavavui madina. Zoku ria na vuvuzudi vavavavuina za taiani aza, ko mari tavavavui tamo lao pana varavara tadiria doru tinoni tana Tamaza pana ia vavavavuina qolo aza za kole pana moena na nyumunyumuna bangara. **4** Ko na tulana na vavavui za koko vei pana baolo qolo za arua na mateana pa moena na Tamaza za zae tavitia na varavara tadiria na tinoni tana Tamaza. **5** Beto za tekua na mateana za na baolo ko za vapugeleni na naji iku toana, beto za gona goreni pa pezo. Nari za pererekata za na paka oka, na kukuku za tanongoro, za kapi vasiboro za na kota, beto za jou za na pezo. **6** Ego ari ka vitu mateana qari aruria ka vitu kuvili za qari vanaqiti ko mari ivu qari gua. **7** Ko totonai za ivua nana kuvili za na mateana momoe, nari za lotu gore koko pa vavagalo za na kabu aisi beto na iku, qari varisomanai orungu za qari tagona gore pa pezo. Ko za vurungu beto pale za maka pikata vinauena na pezo, maka pikata vinauena na suvege za tavurungu beto pale, beto ko doru buruburu qari tavurungu pale. **8** Beto za ivua na mateana vinaori za na kuvili, nari za maka za za vei maka kubo lavata za vurungu za tajopu gona gore pa ivere. Ko za tapeluku orungu za maka kobu vinauena na ivere. **9** Beto maka kobu vinauena ria na vinapodaka pa ivere za koleria na toa za qari uke, beto ko maka kobu vinauena na vaka za qari tapipiara. **10** Ego beto za ivua mule na mateana vinaue za na kuvili, nari za lotu gore lagere vei pa noka za maka seru lavata. Za vuruvurungu vei na juke ko za lotu taria za maka kobu vinauena doru pie beto na vuvugu pie. **11** Na izongona na seru ani za i Paza ko za tapeluku vapaza za maka kobu vinauena na pie, ko na kubo tinoni qari ukedi za na pie ura qari paza. **12** Beto za ivua mule na mateana vinamade za na kuvili, nari za tavarodomo za maka kobu vinauena na tapo, vei tugu maka kobu vinauena na popu beto ko maka kobu vinauena ria na seru, ko maka kobu vinauena na dia kabere za tavarodomo. Ko maka kobu vinauena na rane zake kabere beto

ko maka kobu vinauena na bongi ba zake rea tugu. 13 Beto ma dogoro qa gua, nari za qa nongoria za na kikiuna maka zako, za tigoro pa nulu vavagalo, beto za velavela viviva vei ari, “Mari takulangagedi tu! Mari takulangagedi tu! Mari takulangagedi tu ria qari suvere pa pezo, totonai mari tanongoro na aqorodi ari ka kue kuvili mari ivuria mule kue mateana qari kole!” za gua.

9 Beto za ivua na mateana vinalima za na kuvili, nari za qa batia za maka seru za koko lotu lagere veina pa noka ko za tori lotu gore tu pa pezo. Ko za taiani aza za na vidulu revangana na pou oqili kepore vinabetona. **(Abyssos g12)** 2 Ko za revangia na seru za na pou oqili, nari za votu zale vei pa oqili za na tula kudekude, za tula vei maka iku nevolo lavata, ko za amu vapaea za na kaberena na tapo beto na oka. **(Abyssos g12)** 3 Beto qari votu lame vei pa leo tula ria na kupo ko qari gore nyumu pa pezo, beto qari taiani ria za na neqi veveina na neqi varigarata tana mede pa pezo. 4 Ba qari tasuqutu ria na kupo ko marike nganganguluria na buruburu pa pezo, na suvege beto kaki umuma, goto ria gu na tinoni zake koleria na vinagilagila tana Tamaza pana readi za qari tavamalumuni ko mari ngangaguluria za gua. 5 Ko qari tavamalumuni ria za mari vavitigiria na tinoni pa leona ka lima popu, ba qarike tavamalumuni ko mari vairia. Ko na vitigi qari vagozorodi za vei na garatani mede. 6 Ko pana korapadi na rane pana lima popu aza, za mari nyaqoa na uke ria na tinoni, ba marike boka uke. Mari nyorogua ukedia, ba na uke mina ukudi. 7 Na dogorodi ria na kupo za qari vei ria na hose qari tavatana lao pana varipera. Pa batudi za kole za na zakaza za dogoro vei na vasuvasu qolo, na izumatadi za vei na izumata tinoni, 8 na vurungudi za kakaza vei na vurungudi ria na reko, beto na livodi za gani vei na livo laione, 9 na raqoraqodi za vapaea na zakaza za dogoro vei na aeana, ko na burunguni babanadi tonai qari tatava za vei na ovangadi hose beto na topitopili qari zaeria na tinoni varipera ko qari tagara lao pana varipera. 10 Na pikutudi za vei na pikutuni mede ko pana pikutudi za kole za na neqi qari vavitigidi na tinoni pana ka lima popu. 11 Na dia bangara za na mateana pana pou oqili kepore vinabetona. Na izongona pana paranga Hiburu za i Abadoni, goto pana paranga Qiriki za i Apolioni. **(Abyssos g12)** 12 Na takulanga ikerena momoe za jola, ba liguna aza za pala mari tuti lame mule za kori takulanga. 13 Beto za ivua na mateana vinavonomo za nana kuvili, nari qa nongoria ara za maka mamalaingi za lame vei pana ka made kekeuna na ia qolo vavavuina za turu pa moena na Tamaza. 14 Za paranga lao aza pana tana mateana vinavonomo za arua na kuvili, “Mu ruvataria ari ka made mateana qari tapiko pa maka kale keketai pie lavata na izongona Iupareti!” za gua. 15 Ko qari taruvata ari ka made mateana qari tapiu vatana vakoleni za na aoa, na rane, na popu beto na aoro tangutidi, ko mari boka vaukeria za ria na kobuna vinaue ria na tinoni pa kasia guguzu. 16 Ko qa nongoria za na ngutidi ria qari zae pa hose za kori gogoto milioni. 17 Ani za aza qa batia na veveidi pana tadiria na hose beto ria qari zaeria na hose: na aeana qari poko suqutudi na raqoraqodi za jemere vei na iku, beto za bu kudekude, beto za boe vei na nai. Ba na batudi na hose za qari dogoro vei na batu laione, pa ngujudi za votu na iku, na tula beto na nai. 18 Ari ka kue oja qari tavaukeni ria na kobuna pikata vinaue ria na tinoni pa kasia guguzu: na iku, na tula, beto na nai, ria qari votu lame vei pana ngujudi ria na hose. 19 Ura na neqi tadiria na hose za qari kole pa ngujudi beto pa pikutudi na hose. Ura na pikutudi ba za vei na dole za pore batudi ko ria za qari vapalekani tinoni. 20 Ria doru na tinoni qarike tavauke pana oja zara za qarike gabala loi paledi ria na zakaza qari roitidi pana limadi makadi. Qarike koroto vatarazaeria na tomete ikikeredi, babi na beku qolo, na siliva, na patu boronisi, na suvege, ria na zakaza qarike batabata, na vainongoro na rerege. 21 Beto ko qarike gabala loi paledi na dia varivarivai, na dia potana nganganguIu, na toa vei na manugu, babi na ikiko.

10 Beto aza za qa batia mule za maka goto mateana neqineqina za lagere vei pa noka. Za tapokopoko pana lei aza beto za varilivutai pa nare batuna za na bigobigo, na izumatana za tolanga vei na tapo, beto na nenena za vei na iku za vuruvurungu memea. 2 Za araruanana pa limana za maka pepa tavijongona na pekina beto na revatana. Beto na nene kale matuana za turuni pa ivere, goto na nene kale merina za turuni pa pezo, 3 beto za kukuku velavela vei na kurumu ngangarana na laione. Pa liguna za velavela aza, za qari pererekata ka vitu paka oka. 4 Pa ligudi qari jola ka vitu paka oka, za ma podalai kutikuti qa gua ara, ba qa nongoria mule maka mamalaingi za lagere vei pa noka ari za gua vei, “Muke ule votuni aza qari pojai ari ka vitu paka oka; beto ko muke kutiria,” za gua. 5 Beto za na mateana aza za kole turu pa ivere beto pa pezo za alaka zaeni pa noka za na lima matuana, 6 beto za maulu pana izongona na Tamaza, na toa jolana kamua na kamua, aza za vapodakia na oka beto doru

zakaza pa leona, na pezo beto doru zakaza pa leona, beto na ivere beto doru zakaza pa leona. Ari za gua vei za na mateana, “Koviria minake zovai lalaonana za na totozo! **(aiōn g165)** **7** Goto totonai mina ivua na mateana vinavitu za nana kuvili, za mina vagore votua na Tamaza za nana nyorogua golomona, aza vei za tori pojadi tu aza ria nana nabulu tinoni korokorotai,” za gua. **8** Beto za na mamalaingi qa nongoria za lagere vei pa noka za ari za guniziu vei, “Mu lao ko mu tekua za na pepa tavijongo revatana pana limana na mateana aza za turu pa ivere beto pa pezo,” za gua. **9** Nari qa lao za tana mateana, ko qa pojani ko mi vaniziu na pepa tavijongo pekina qa gua. Nari ari za guniziu vei aza, “Pia, tekua ko mu gania. Pala mina paza ilili pa iapamu zana, ba pa ngujumu za pala mina lomozo leana vei na muji,” za gua. **10** Ko qa tekua ara za na pepa tavijongo pekina pana limana na mateana, ko qa gania. Ko pa ngujuqu za qa valingilingi veini tugu na muji, ba totonai tu qa ponyolo betoa nari za ilili paza pana iapaqu. **11** Beto za maka ule vaniziu mutu za ari za vei, “Koviria muna maka korokoroto tarini mule ao za ria zoku minete tinoni, na puku tinoni, ria na okokoto dia parangana, beto ria na bangabangara.”

11 Ego qa taiani ara za maka kolu tiku za dogoro vei na kolu padapadana, beto qa tagarunu ara, ari za gua vei, “Mu turu ko mu padai za na zelepade tana Tamaza, na idi vavavavuina, beto mu ngutiria ria qari vatarazae pa leona. **2** Ba munake padai za na kakabarena na zelepade. Muna loi vakolea aza, ura za tori taiadi tu ria na tinoni karovodi za na ia aza, ko pala mari tete anyanyuni ria za na guguzu madina ka madengavulu kori popu. **3** Beto pala mana garunu laodi ara ari kori qua tinoni vavakato ko mari vazaeria na poko batibatikeredi qari vavazaeria na tinoni qari takulanga, beto ko mari kole ulule votuni za na nongoro tana Tamaza pana maka vuro kori gogoto vonomongavuluputa rane,” za gua. **4** Ko ari kori tinoni vavakato ari za na kori suvege olive beto kori tuturuna juke qari turu pa moena na Bangara za bangarani na pezo. **5** Ko vei na tinoni mina nyorogua vapalekaria, nari za na iku tu mina votu pana ngujudi ari kori mina vurungu paledi na dia kana. Ko na tinoni mina nyorogua vapalekaria za pala mina tavauke vei tugu aza. **6** Ria za qari taiani za na neqi, ko mari boka patea za na oka ko minake gore za na okoro pana totozo mari ulule votuni ria na nongoro tana Tamaza. Qari izongia tugu vei za na neqi ko mari boka pelukuni na orungu za na pie, beto ko mari boka vavagozoroni okokoto oja za na pezo. Pala mari boka roiti vei ari ria pana ae totozo mari nyoroguani. **7** Totonai mari vaokoto betoa ari kori za na ululena na nongoro tana Tamaza, za mina votu zale vei pa leo pou oqili kepore vinabetona za na manugu piruna mademade nenena, ko mina rajaria ari kori, ko mina vakilasaria beto mina vaukeria. **(Abyssos g12)** **8** Ko na kobukobu tinidi ari kori tinoni vavakato ari za mari kole vuvuzudia pana lodaka zona lavata pa guguzu lavata poreveveina pana ia ketakoi za tavauke pa korosi na dia Bangara. Qari vaizongo vavapadani pa Sodomo beto pa Ijipi za ketakoi. **9** Ko kue rane kobuna za mari kole dogodogoria ria na tinoni pa okoto minete tinoni, pa okoto butubutu, ria okotodia parangana, beto ria na okoto puku tinoni za na kobukobudi ari kori beto mari daidia tugu golomoria. **10** Ko ria doru tinoni pa pezo za mari qerani ria za na ukedi ari kori, ko mari roiti tekutekuna beto mari varisoga lao lame varivana, ura ari kori tinoni korokorotai ari za qari vagozorodi na vitigi ria doru tinoni qari suvere pa pezo. **11** Ba za jola kue rane kobuna za na ongongu toana za koko vei tana Tamaza za lugeria ari kori, ko qari soqolo turu. Ko qari matagutu vitivitigi ria qari batiria ari kori. **12** Beto qari nongoria ari kori tinoni korokorotai ari za maka mamalangi lavata za lagere vei pa noka, ari za gua vei, “Mae zale pani!” za gua. Nari za aza tugu qari korapa dogodogorodia ria na dia kana, za qari zae gu pa lei zae pa noka ari kori. **13** Ko pana totozo tugu aza za raja za maka nunu lavatana jola, ko za lotu tajegara za na kobuna vinamanoga na guguzu lavata aza, ko ari ka vitu vuro tinoni za qari uke. Goto ria na tinoni qari suvere jola za koi vei vairia na matagutu nari qari vatarazaea gu ria za na Tamaza lavata pa noka. **14** Na takulanga vinaori za koni jola ba adono tu, na takulanga vinaue za nake zovaina beto mina lame! **15** Beto za ivua na mateana vinavitu za nana kuvili, nari za qari tanongoro ria na mamalangi velavela pa noka, ari qari gua vei, “Na binangara pa kasia guguzu za koviria na nana nada Bangara beto na nana nana Karisito, ko na Tamaza mina kole Bangara kamua na kamua,” qari gua. **(aiōn g165)** **16** Ko ari ka rabete ka made tinoni matamata qari kole nyumu pana dia nyumunyumuna bangara pana moena na Tamaza, za qari opo todongo gore pa pezo, beto qari vatarazaea za na Tamaza, **17** ari qari gua vei, “Bangara, na Tamaza vivamu jola, qu korapa koviria beto qu kole perangaina tu, gami paranga leana lao tamu. Ura qu vadogorodigami na mua neqi lavatana ko koviria qu tori bangara tu! **18** Ria na pukupuku tinoni za qari tagigiri, ba na totozo tagigiri tamu za kamua gu za koviria. Za kamua gu za na totozo muna tutidi ria doru tinoni qari tori uke tu.

Za kamua gu za na totozo mari tatabara ria na mua nabulu na tinoni korokorotai, beto dorudi ria na mua tinoni, ria qari pamanganigo, na pekidi na lavatdi. Za kamua gu za na totozo mari tapipiara ria na tinoni pipiara pa pezo," qari gua. **19** Beto za tarevanga za na atakamanana na zelepade tana Tamaza pa noka, beto za tabata pa leona nana zelepade za na Bokese Vinaego. Beto za malara kapi vasiboro za na kapi, za tanongoro na kukuku, beto qari pererekata za na paka oka, za jou na nunu beto qari lotu gore lagere za na kabu aisi.

12 Beto za votu lame vei pa noka za maka vinagilagila varivagabarana jola. Za bola votu za maka reko za pokoni na tapo, na popu pa kauru nenena, beto pa batuna za vasuvasuni ka manogori seru. **2** Tori pore iapana tu za na reko aza, ko za vitivitigi beto za lukana ura mi vapore koburu gu za gua. **3** Beto za votu lame gu mule za maka vinagilagila varivagabarana pa noka. Za bola votu gu za maka ratovo jemejemerena lavata, ka vitu batuna, ka manogaputa keuna, beto qari okoto vasolapa vasuvasu bangara ria doru batuna. **4** Ko za irudi na pikutuna aza za na kobu vinauedi ria na seru pa noka ko za gona goredi pa pezo. Beto za lao turu pa moena na reko za tata vapodo koburu za na ratovo, ko mina ponyolo dorua za na melalu mina vapodoa na reko za gua. **5** Ko za vapodoa na reko za maka melalu, na tuna marene, aza mina vakilasa betoria beto mina bangaradi doru pukupuku tinoni. Ba za tasaputu zae tana Tamaza za na koburu, pana nyumunyumuna bangara tana Tamaza. **6** Beto za na reko za uku keninana pa qega, na ia za vatanani na Tamaza ko mina takopu beto za tavatekuteku za na reko aza, pana maka vuro kori gogoto vonomongavuluputa rane. **7** Ego ko za poraka votu gu za na varipera pa noka, ko i Maekolo beto ria na minete mateana za qari rajai za na ratovo. Nari na ratovo beto ria na nana minete mateana ba qari raja varisogadia tugu, **8** ba za tavakilasa za na ratovo beto ko ria na mateana tana, beto ko qari taiju pale pa noka. **9** Ko za tagona gore pale pa pezo za na ratovo, aza tugu za na dole pa moa, na izongona za na bangaradi ria na tomete babi Setani, aza za toka vapiruria doru tinoni pa kasia guguzu. Ko ria na nana mateana za qari tagona gore tavitini tugu aza. **10** Beto qa nongoria mule ara za maka mamalaingi pa noka, ari za velavela viviva vei, "Koviria za tabata za na inaalo, na neqi beto na binangara tana Tamaza! Koviria mina bangarani na kasia guguzu za nana Karisito. Ura za tori tagona gore tu pa pezo aza za kole pitu tutiria doru rane na bongi pana moena na nada Tamaza za na sela tadiria na taida. **11** Ria na taida qari tori vakilasia tu aza pana orunguna na lami, beto pana dia ulule votuna na paranga tana Tamaza, beto ko qarike rabeke vakamuni pa uke za na dia toa. **12** Zara za vei ko mu suvere qera gamu na noka, beto ko gamu doru gamu suvere ketakoi! Goto mu takulanga za gamu na pezo na ivere! Ura za tori goregana tu pana tadigamu zana za na bangaradi ria na tomete. Za tagigiri vitivitigini aza ura za gilagilainana aza nana totozo mina kole roiti za tori papaka tu," za gua. **13** Totonai za gilagilai na ratovo za tori tagona gore tu pa pezo aza, nari za podalai gu nyaqo tututia aza ko mi ngangangulia za na reko aza za vapodoa na koburu marene za gua. **14** Ba za taiani na reko aza za kori babanana na zako lavata, ko mina boka tatava uku keni pana ia za vatana vakolea na Tamaza ko mina takopu na tavatekuteku aza pana kue aoro kobuna, ko ketakoi za mina tavasare tana ratovo. **15** Nari za tue votuni na ratovo pa ngujuna za na nyoro pie, ko za tuti pa liguna na reko, ko mi pogozo vaole keni paleni za gua. **16** Ba na pezo za tokani za na reko; za tapaqala revanga za na pezo, ko za ponyolo pale za na nyoro pie za tue votuni pa ngujuna na ratovo. **17** Nari za tagigiri vitivitigini na ratovo za na reko aza, ko za lao gu rajaria ria doru tuna na reko qari suvere jola, ria qari vatabea na garunu tana Tamaza, beto qari tarange pana dia ululena na zozoto ti Jisu Karisito.

13 Ko za kole gu turunana pana nagazana pa nole za na ratovo. Beto qa batia mutugu za maka manugu made nenena piruna za podaka votu lame pa ivere, ka manogaputa keuna, beto ka vitu na batuna. Qari solapa pana kekeuna za ka manogaputa vasuvasu bangara, beto za okoto takuti pana okoto batuna za maka izongo za vamoroania na Tamaza. **2** Ko na manugu qa batia za dogoro vei na leopadi, na nenena za vei na nene bea, goto na ngujuna za vei na ngujuna na laione. Ko na ratovo za vani na manugu piruna ani za na neqi, na nyumunyumuna bangara beto nana neqi binangara. **3** Maka batuna za dogoro vei za vavaini maka paleka varivukena, ba za tori tasalana tu ko za tori peki tu za na paleka. Ko qari gabara beto ria doru tinoni pa kasia guguzu, ko qari tutia za na manugu piruna aza. **4** Ko doru tinoni za qari vatarazaea za na ratovo, ura aza tugu za vani nana neqi za na manugu piruna. Beto qari vatarazaea tugu vei za na manugu piruna aza, ari qari gua vei, "Kepore za maka bi neqi viva vei na manugu piruna! Beto ko kepore za maka mina pada rajai ko mina vakilasia aza!" qari gua. **5** Za taiani tugu na manugu

piruna aza za na boka pana paranga ko za paranga vavalavatai beto za vamoroannia za na Tamaza. Beto za tavamalumu aza ko za boka varoitia nana neqi ka madengavulu kori popu. **6** Za podalai paranga aza ko za poja vivikeria za na Tamaza, za poja vikevireria za na izongona na Tamaza, na ia za suveria na Tamaza, beto ko vei tugu ria doru qari suvere pa noka. **7** Beto za tavamalumuni tugu aza za mina rajaria na vakilasaria za na tinoni tana Tamaza. Beto za taiani tugu aza za na neqi ko mina bangaradi doru butubutu, na minete tinoni, na tinoni okokotodia paranga beto na pukupuku tinoni. **8** Ko mari vatarazaea doru tinoni aza, ria na tinoni tonai tu za oqoro taroiti na kasia guguzu za zake takuti na izongodi pana buka za kolea na izongodi ria qari tekua na toa. Na buka aza za tana lami za tavauke mae perangaina. **9** Na tinoni za pore talingana za mi vainongoro! **10** Aza mina tatoka raputu vakeni, za mina taraputu lao tugu ketakoi. Aza za tavaukeni na benete varipera, za mina uke tugu pana benete varipera. Ko za vei za mari turu vangaju ria na tinoni tana Tamaza. **11** Beto qa batia mutugu za maka goto manugu made nenena piruna za votu zale vei pa leo pezo. Kori keuna qari vei na keuna na lami, goto na mamalaingina za vei na mamalaingina na ratovo. **12** Doru neqi tana na manugu piruna momoe za varoitiria aza pa moena na manugu momoe. Ko za vagabararia doruna tinoni pa pezo ko qari vatarazaea aza na manugu momoe. Aza za na manugu za vavaini mae na paleka varivukena perangaina ba za tori tasalana tu za na palekana. **13** Na manugu vinaori za roiti vavoturia mule za na roiti lavalavata varivagabaradi, ko na iku tu pa noka ba za valageria pa pezo pana moedi ria na tinoni. **14** Ko pana roiti varivagabarana za tavamalumuni aza za roitini pa moena na manugu momoe za toka vapiruria na manugu vinaori ria na tinoni. Za garunuria tugu ria qari suvere pa pezo ko mari gurai tugu maka beku, na kirena ko na valavatana na manugu momoe za tavapaleka pana benete varipera ba zake uke. **15** Za tavamalumu za na manugu vinaori ko za singo lao vani na toa za na beku kirena na manugu momoe, ko na beku aza za boka paranga beto za vaukeria tugu ria doru qarike vatarazaea na beku aza. **16** Ko na manugu za paranga jujukuria ria doru tinoni, peki na lavata, izizongodi na golabadi, na tinoni taruvatadi na pinauzu, ko mari tavakole betodi na vinagilagila pa lima kale matuadi babi pana readi za gua. **17** Ko kepore za maka tinoni mina boka vainana zakaza babi vavaidi nana zakaza vei minake izongia aza za na vinagilagila ani, na izongona na manugu ikikerena babi na nabana na izongona aza. **18** Ko na gigalai lugena tu mina boka revangia ani. Aza za izongia na gigalai za mi roiti votuni za na nabana na manugu aza, ura na nabana maka tinoni aza. Ko na nabana aza za 666.

14 Ego ma dogoro qa gua nari qa batia mule za na lami za korapa turu pa kubo pa Zaione, beto qari korapa turu tavitia aza ari ka maka gogoto madengavulu ka made vuro tinoni, ko za takuti pana readi za na izongona na lami aza beto na izongona na Tamana. **2** Beto qa nongoria za maka mamalaingi za lagere vei pa noka, na mamalaingi aza za ovanga vei na kijarani na tigi pie beto za pererekata vei na paka oka, beto ko na mamalaingi qa nongoria za vei na mamalaingina na mike hapu za tapidiki. **3** Beto qari kerani ria za maka kera korega pana moena na nyumunyumuna bangara, beto pana moedi ka made manugu toadi beto ria na tinoni matamata. Kepore maka tinoni bi vanonogaia za na kera aza, goto ria tugu maka gogoto madengavulu ka made vuro tinoni za pajukuria na Tamaza pa guguzu pa pezo za qari gilagilai. **4** Ari ria qarike vapaji muledi ria na reko, ura qari kopu vakorega muledi makadi. Ari ria qari tutia ketakoi za lao vei na lami. Ari ria qari tapajuku pana tadiria na tinoni pa pezo, ko qari vei na vua moena za tavalao pana tana Tamaza beto na lami ria. **5** Kepore maka sekeseke bari pojai beto za lioso na dia toa. **6** Beto za qa batia mule za maka goto mateana za tatava zae pa nulu vavagalo, za pogozia na nongoro leana kole jolana mina vavakato vadi ria qari suvere pa pezo- ria na okoto pukupuku tinoni, na okoto butubutu, ria na okoto dia parangana beto na okoto minete tinoni. **(aiōnios g166)** **7** Za velavela viva aza, ari za gua vei, “Mu pangagani na Tamaza beto mu vani na vatarazae aza. Ura za kamua za na totozo varituti tana ko mina tutidi ria na tinoni. Mu vatarazaea aza za vapodakia na oka, na pezo, na ivere, beto na vuvugu pie!” za gua. **8** Za tuti ligu lame gu mule za maka mateana vinaori, ari za gua vei, “Za tori lotu tapiara tu! Za tori lotu tapiara tu i Babiloni, na kuta guguzu lavata! Aza za vabuku vadigeredi na vaini- na vaini toa bisibosina- ria doru pukupuku tinoni,” za gua. **9** Beto za tuti ligu mule za maka mateana vinaue, za velavela viviva vei ari, “Ria na tinoni qari vatarazaea na manugu piruna beto aza na beku kirena aza, beto ko ria na tinoni qari tekua na vinagilagila tana manugu piruna pana readi babi na limadi, **10** za mari bukua tugu vei na vaini vinakilasa lavata tana Tamaza, aza za vei na vaini zake varisomanai pie pana nana kapa vinakilasa. Ko ria qari vei zara za mari tekua na vitigi pa iku nai, pana moedi ria na

mateana madidi beto na lami. 11 Ko na tula rovuna na iku za vavitigiria za memea votu ko za toa kamua na kamua. Ko kepore korotona na rane na bongi za na vitigi tadiria qari vatarazaea na manugu piruna beto na beku kirena na manugu piruna, beto ko ria na tinoni qari tekua na vinagilagilana na izongona aza," za gua za na mateana. (aiōn g165) 12 Ko za vei za mari turu vangaju ria na tinoni tana Tamaza, ria na tinoni qari vataberia na garunu tana Tamaza beto qari range vanabua i Jisu Karisito. 13 Beto qa nongoria ara za maka mamalaingi za lagere vei pa noka, ari za gua vei, "Mu kutia ani: mari tamana ria koviria mari uke pana roiti tana Bangara!" "E, zozoto tugu!" za gua za na Ongongu, "Mari minyere valeana, ura na vuana na dia roiti leana za tadogoro gilagila," za gua. 14 Beto ma dogoro qa gua nari za qa batia za maka lei keala, beto pa nare lei aza za nyumu za maka za vei na Tuna na Tinoni. Pa batuna za vazaea na vasuvasu bangara za taroiti pa qolo, beto pa limana za arua maka likoto gani ngodongodo lomotoni vuiti. 15 Beto za votu lame vei gu mule pa leona na zelepade za maka mateana ko za velavela laoia za aza za nyumu pa nare lei, "Mu teku varoitia za na mua likoto ngodongodoni vuiti ko mu aburia na vuiti. Ura za tori kamua tu za na totozo ababu; za tori matua tu za na kasia guguzu!" za gua. 16 Nari za iruni na likoto ngodongodoni vuiti na tinoni za nyumu pa lei za na kasia abana ko za taabu za na umuma pa pezo. 17 Beto maka mateana mule za votu lagere vei pa zelepade pa noka, za pogozia mutugu maka likoto tekutekuni qurepi za jola na ganina. 18 Beto za maka goto mateana mule za kopuni na iku za votu lame vei pana ia vavavavuina, beto za velavela laoa aza za arua na likoto za jola na ganina, "Mu varoitia za na mua likoto ganina ko mu kotopo varikamudi ria na vunguvungu qurepi pa kasia abana, ura qari tori mumumu tu ria na vunguvungu qurepi!" za gua. 19 Nari za iruni pa pezo na mateana za na likoto tekutekuni qurepi, ko za kotopo varikamudi za na vunguvungudi na qurepi pa kasia abana beto za gona laodi pana ia lavata ketakoi qari tatete monyomonyo tekuni piena za na qurepi. Ko na ginuana ani za na vinakilasa tana Tamaza qari gozoria na tinoni ikeredi. 20 Ko pa peguruna na guguzu za kole za na ia ketakoi qari tatete monyo ria na qurepi, ko na ululuna na orungu za nyoa votu ketakoi za tata kamua na ruana na hose beto za nyoro kamua tata kue gogoto kilomita.

15 Beto qa batia mule ara za maka vinagilagila pa noka, na poreveveina beto na varivagabarana. Koledia ketakoi ari ka vitu mateana qari okoto makai ka vitu oja, ko ria za na oja betobetodi, ura ria za qari ule votuni na korakora tana Tamaza. 2 Beto qa batia za maka zakazava za vei na ivere za kilanga lioso vei na qelasi za varisomanaini na iku. Beto qa batiria qari vakilasia za na manugu piruna, na kirena aza, beto na nabana na izongona aza, ura qarike vatarazaea za na manugu aza. Qari kole turu tata pana ivere za kilanga lioso vei na qelasi, ko qari aruria pana limadi ria na mike hapu za vadi na Tamaza. 3 Beto qari kerani za na kera ti Mosese, na nabulu tana Tamaza, beto na kera tana lami: "Na poreveveidi beto na varivagabaradi ria na roiti tamu, Bangara Tamaza vivamu jola! Na tuvizidi beto na zozotodi ria na mua uana, Bangara tadiria na pukupuku tinoni. 4 I zei za minake boka pamanganigo ao? Ura ao gu makamu za na liosomu. Doru pukupuku tinoni za mari lame tamu ko mari todongo vatarazaego, ura na mua uana tuvizidi za qari bola votu," qari gua. 5 Pa liguna za vei aza qa batia za tarevanga pa noka za na ia madina pa leona na Aqaqo Vinaego. 6 Beto qari votu lame pa leona na ia madina ari ka vitu mateana qari pogozia ka vitu oja, qari vazaeria na poko keala kilakilangadi, beto na qolo qari pilusavaradi pa raqoraqodi. 7 Beto maka ari ka made manugu toadi za okoto iadi ari ka vitu mateana za na baolo qolo za pugelia na tagigiri tana Tamaza na toa kole jolana kamua na kamua. (aiōn g165) 8 Na leona na ia madina za pugelia na tula za lame vei pana neqi beto na viva lavata tana Tamaza. Ko kepore za maka tinoni za boka lugea na ia madina tinganai qari tavagore votu okoto beto tu ari ka vitu oja tadi ari ka vitu mateana.

16 Beto qa nongoria za maka mamalaingi lavata za koko lame vei pa ia madina, za paranga vei ari pana tadi ari ka vitu mateana, "Mu lao, ko mu vuva goreni pana abana pa pezo ari ka vitu baolo tagigiri tana Tamaza," za gua. 2 Ko za lao na mateana momoe ko za vuva goreni pana abana pa pezo za na baolo, nari za rajaria na tubu tadoalana beto na varivitigina jola ria qari tekua na vinagilagilana na manugu piruna, beto ria qari vatarazaea na beku kirena aza. 3 Beto na mateana vinaori za vuva goreni pa ivere za na baolo, ko za jemere vei na orungudi ria na tinoni ukedi za na ivere, ko ria doru zakazava toadi pa ivere za qari uke beto. 4 Beto na mateana vinaue za vuva goreni pana pie beto doru vuvugu pie za na baolo, ko qari tapeluku orungu beto ria dorudi. 5 Beto qa nongoria za na parangana na mateana za kopudi ria na kolo, ari za gua vei, "Ao na tuvizimu, na koviriamu beto na perangaimu, na

Liosomu, ura na tuvizina za na mua varituti ao. 6 Ura qari vanyororia na orungudi ria na mua tinoni beto ria na tinoni korokorotai, ko koviria qu vabukudi na orungu ao ria qari varivai. Na padadi tugu ria za na vinakilasa aza!" za gua. 7 Beto qa nongoria mule ara za na mamalaingi za lame vei pana ia vavavavuina, ari za gua vei, "E, Bangara, ao na Tamaza vivamu jola, qari tuvizi beto qari zozoto ria na mua varituti!" za gua. 8 Beto na mateana vinamade za vuva goreni pana tapo za na baolo, nari za tavamalumu za na tapo ko za vavavuidi na iku ria na tinoni, 9 ko ria na tinoni za qari tavavui vikevikere pana manginina na tapo, ko qari poja vikevikeria tu ria za na izongona na Tamaza aza za neqi joladi ria na oja. Ba qarike gabala loi pale tu ria za na dia sela ko bari vatarazaea na Tamaza. 10 Beto na mateana vinalima za vuva goreni pana nyumunyumuna bangara tana manugu piruna za na baolo, nari za togai na rodomo kunikuni za na binangara tana manugu piruna, ko qari garatia tu na meadi ria na tinoni, ura za koi vei ngaoloria na vitigi. 11 Beto ko qari poja vikevikeria ria za na Tamaza pa noka, ura za ngaoloria na vitigina na tubudi. Ba qarike gabala loi pale ria za na dia roiti ikikeredi. 12 Beto na mateana vinavonomo za vuva goreni pa pie Iupareti za na baolo, ko za pidili za na kolo, ko za tavatana vakole vadi na zona karovo ria na bangara mari lame vei pa zagere tapo. 13 Za beto aza za qa batiria za kue ongongu ikikeredi qari dogoro vei na bakarau. Kue ongongu ikikeredi ari za qari votu lame vei pana ngujuna na ratovo, pana ngujuna na manugu piruna, beto pana ngujuna na tinoni korokorotai sekesekena. 14 Ura ria na ongongudi na tomete ikikeredi qari vavavotu roiti varivagabaradi. Kue ongongu ikikeredi ari za qari votu lao pana tadiria na bangara pa doru guguzu pa pezo, ko qari varikamudi ko mari varipera pana rane lavatana tana Tamaza vivana jola. 15 ("Mu vainongoro! Pala mana lao vasiboro vei na tinoni ikikoqu ara! Mina tamana aza za korapa suvere gelegele, beto za kopudi na nana poko ko minake rerege golugolu, na tavakekea pana varikamu tinoni," za gua i Jisu.) 16 Ko qari varikamudi pana maka ia qari gigalani Amaqedoni pana paranga Hiburu ria na ongongu ikikeredi ria na bangaradi na guguzu pa pezo. 17 Beto za na mateana vinavitu za vuva goreni pa vavagalo kota za na baolo, nari za tanongoro za maka mamalaingi lavata za lame vei pana nyumunyumuna bangara pa leona na zelepade, za paranga vei ari, "Koviria za okoto!" za gua. 18 Beto za kapi vasiboro za na kota, za tanongoro na kukuku, za pererekata za na paka oka, beto za jou za maka nunu lavatana jola. Totonai vei za taroiti na tinoni pa podapodalaina za oqoro pore maka nunu bi kamua za na lavatana na nunu ani. 19 Ko za tapaqala ue za na pezona na guguzu lavata, beto ria na guguzu tadiria na pukupuku tinoni za qari tajegara beto. Ko pana zona vei aza za vakilasia na Tamaza za na kuta guguzu pa Babiloni, ko za vabukuni za na vaini pana nana kapa varivakilasana. 20 Doru nuza za qari maragutu betodia beto na kubokubo za qari tavaarare betodia. 21 Beto na kabu aisi pa noka na padapada limangavulu kilo na okoto mamatadi za qari lotu tariria na tinoni ko tinganai qari vamoroania tu ria za na Tamaza, ura na ikerena jola za na oja aza.

17 Beto maka ari ka vitu mateana qari aruria ka vitu baolo za lagere ko ari za paranga veiniziu, "Mae, lame ko ma vabatinigo na vinakilasa aza mina taroiti pana tana reko tugelena za nyumu pana keketaidi zoku pie. 2 Ria na bangara pa guguguzu pa pezo za qari roiti vabosi tavitia aza, beto ko ria na tinoni pa pezo ba za tori vabuku vadigedigeredi tu na vainina na nana roiti bosina aza," za gua. 3 Beto za qa tatoka pana neqi tana Ongu Tabuna ko qa tapogozo lao pana maka qega ara. Ketakoi qa batia ara za maka reko za zae pa narena maka manugu piruna jemejemerena, za takuti pana tinina za na galegale izongo qari vamoroania na Tamaza beto ko ka vitu batuna beto manogaputa na keuna za na manugu piruna aza. 4 Na reko aza za vazaea na poko davalana beto na jemejemerena beto za sarini na qolo, na patu poreveveidi beto ko na patu kilakilangadi za na tinina, beto za arua pana limana za maka kapa qolo za pugelia na uana varivakeadi beto na pajidi ria na toa roiti vabosi. 5 Beto pana reana za takuti za maka izongo za pae na ginuana: BABILONI NA KUTA NA TINADI DORU TUGELE BETO DORU UANA BOSIDI PANA KASIA GUGUZU. 6 Beto qa batia ara za na reko za digere taleni na orungudi ria na tinoni tana Tamaza beto ria qari uke taleni na dia rangena i Jisu. Ko totonai qa batia aza za qa gabara vitivitigi. 7 Nari za nanaza veiniziu ari za na mateana: "Ae za vei ko qu gabara tu ao? Ma ule vakabere vanigo za na ginuana golomona na veveina na reko zana, beto ko veveina aza na manugu piruna ka vitu batuna beto ka manogaputa keuna, aza na manugu ketakoi za zae na reko zana. 8 Na manugu piruna qu batia ao zana za na toana mae tu perangaina, ba za tori uke tu; beto tata mina votu zale vei pana leo oqili kepore vinabetona aza ko na vinabetona za pala mina tapipiara aza. Ria na tinoni suveredi pa kasia guguzu zake takuti nizongodi pana buka za kolea nizongodi ria qari tekua na toa jola pa podapodalaina

tu za taroiti na kasia guguzu, za pala mari gabarani ria aza tonai mari batia. Ura na toana mae tu perangaina aza; koviria za tori uke tu; ba pala mina bola ligu aza. **(Abyssos g12)** **9** Ko ani za na gigalai lugena tu mina boka revangia na ginuana. Ari ka vitu batuna za ari ka vitu kubokubo ketakoi za nyumunyumu na reko, ko ari ka vitu bangara tugu ria. **10** Ka lima za tori jola tu na dia binangara, ba maka za korapa, goto aza na vinavitu za oqoro lame, ba totonai mina lame aza nari za pala na totozo papakana gu za mina bangara aza. **11** Goto aza na manugu piruna na toana perangaina, ba koviria tori kepore tugu, aza tugu za na bangara vinavesu, ko aza za maka tugu ari ka vitu, ko pala mina gozoriagana tugu na vinakilasa aza. **12** Goto ka manogaputa keuna qu batiria za ari ka manogaputa bangara ria. Qari oqoro tekua na neqi binangara ria, ba tonai mari tekua na neqi ko mari bangara za pala mari kole bangara tavitia maka aoa za na manugu piruna. **13** Ari ka manogaputa ari za maka gu na dia roquroqu ko mari loi lao vani gu na manugu piruna za na dia neqi na viva. **14** Ria ari mari rajai za na lami, ba mina vakilasaria na lami ria. Ura aza za na Kuta tadiria na kuta beto na Bangara tadiria na bangara. Mari varene tavitia aza ria na tinoni takukudi, tamijatadi beto qari turu vamauru pana dia rangerange," za gua za na mateana. **15** Beto ari mule za guniziu vei za na mateana, "Ria na pie qu batiria ao, ria qari kole pa keketaina na reko tugele, za ria na gotogoto tinoni, na minete tinoni, na pukupuku tinoni beto ria na tinoni okokotodia parangana. **16** Goto ka manogaputa keuna beto na manugu piruna qu batiria ao, za marike tavaraguani za na reko tugele aza. Ko mari teku vakenini ria doru nana zakazava za izongoria beto mari loi vagolugolu pale. Mari gani rikatia na masana beto mari vato paleni pa iku. **17** Ura za vakolea na Tamaza tu pa bulodi za mari vei tugu ko mina gore votu za na roquroqu tonai mina maka na dia vinaego beto qari loi lao vani na manugu piruna za na dia neqi binangara ko tinganai mari gore votu beto za doru paranga tana Tamaza. **18** Goto aza na reko qu batia ao zana za na guguzu lavata za bangaradi ria doru bangara pa pezo," za gua.

18 Ego za jola zara za vei za qa batia mule za maka goto mateana za lagere vei pa noka. Za izongia na neqi lavatana jola aza beto na malakapina za vakaberia za na kasia guguzu. **2** Za velavela viviva vei ari aza, "Za lotu tajegara! Lotu tapiara! I Babiloni, na kuta guguzu lavata! Ko koviria na dia ia suvesuverena na tomete, na dia guguzu suvesuverena ria na ongu ikikeredi, na suvesuverena tadiria na manugu tatavadi, nake liosodi beto qarike tatavaragua. **3** Ura na vaini bisibosina za vabuku digeredi doru pukupuku tinoni. Beto ria na bangabangara pa pezo za qari roiti vabosi tavitia aza. Beto ko ria na tinoni qari varivavai lao lame za qari izizongo taleni za na roiti vabosi tana," za gua. **4** Beto qa nongoria mule ara za maka mamalaingi za lagere vei pa noka, ari za gua vei, "Mu votu taloi lame pana guguzu aza za gamu na qua tinoni, ko muke somanani na uana ikikerena tana, ko muke somana gozoria na vinakilasa tana! **5** Ura qari varitotopare zae pa noka za na sela tana, beto ko zake koroto roquria na Tamaza ria na roiti ikikeredi tana. **6** Mu roiti laoni tana aza vei za roiti laoni aza tadiria goto, vatamo vinorini padana nana roiti za na vinakilasa tana, na nana kapa za mu vatamo vinorini na neqina na buku za varivabuku vadigereni. **7** Maka moqaza vei za valavata muleni makana beto za suvere valeleanagana, nari za ao ba mu vani tugu na vitigi beto na takulanga. Ura pa bulona ari za gua vei aza, 'Na kalao qa nyumu bangara ara, nake nabonaboko ara, beto ko na takulanga manake izongo gozoria,' za gua. **8** Ko za vei za na oja mina gozororia aza za mari makarai raja pana maka rane gu: na uke, na takulanga, beto na songe. Beto mina tavurungu pana iku, ura na Bangara na Tamaza mina vakilasia aza za na vivana jola," za gua za na mamalaingi pa noka. **9** Beto ria na bangara pa pezo, ria qari somana roiti vabosi tavitia aza beto qari suvere valeanadia vei aza, za mari lukana beto mari lukana takulangani aza, tonai mari batia na tulana na iku za gania aza. **10** Ria pala mari turu pa zouna tu, ura qari matagutu keta mari somana tavavitigi qari gua, beto ari mari gua vei, "Varivatakulanga jola! Varivatakulanga jola! Na kuta guguzu lavata! Babiloni, na kuta guguzu neqina jola! Pana maka totozo papakana gu za kamugo na vinakilasa!" mari gua. **11** Ria na tinoni vavai pa pezo mari lukana takulangani aza, ura kepore mule na tinoni bi vaitekuria na dia zakazava. **12** Kepore tugu bi vairia na dia qolo, na siliva, na patu poreveveidi beto na patu kilakilangadi, beto ko vei tugu ria na poko lineni, na poko jemejemeredi, na kala davala, na silika. Na suvege omanga leadi qarike boka vavaidi, na barasi, na aeana, na patu dekolai za zae na vaidi qarike boka vairia, beto maka zava qari gigalani na aivori za taroiti pana livo manugu, beto na suvege poreveveidi. **13** Beto na oela omanga leana na vuruvurunguna, na pepiumu omanga leana. Beto ko vei tugu na vavavui ruqa omanga leana, na moa. Beto na vaini, na oela olive, na palava, na vuiti, beto vei tugu na bulumakau, na sipi, na hose beto na topitopili qari ragataria beto vei tugu na pinauzu

qari tavai teku. **14** Qari paranga lao pana tana ria na tinoni vavai, “Ria doru zakazava qu nyonyorogua joladi ria ao za qari tateku pale pana tamu. Beto doru zakazava qari bata leana beto qari kilanga za qari murimuri pana tamu, ko koviria munake izongo bati sogaria!” qari gua. **15** Ko ria na tinoni vavai qari izizongo taleni na kole roiti vavai pana guguzu lavata aza za mari turu pa zouna ura qari matagutu keta mari somana gozoria na vitigi tana, za mari lukana takulangani aza, **16** ari mari gua vei, “Varivatakulanga jola! Varivatakulanga jola! Za na kuta guguzu lavata! Za tavapokopokoni na poko poreveveidi, na poko davalana beto na jemejemerena, za tavasarini na qolo, na patu poreveveidi, beto na patu kilakilangadi! **17** Ba pana maka totozo papakana gu za qari murimuri betodia ria na izizongo ari!” mari gua. Ko ria doru kapini pana vaka, ria qari tuti pa vaka, beto ria na boe, ria qari roiti teku poata pa vaka, za mari turu pa zouna, **18** ko mari lukana za totonai mari batia na tulana na iku za vurungia na guguzu, ko ari mari gua vei, “Kepore zozoto za maka guguzu bi poreveveina jolani na kuta guguzu lavata zana!” mari gua. **19** Beto mari repo taridi kavuru pezo na batudi beto mari lukana takulangani vei ari, “Varivatakulanga jola! Varivatakulanga jola! Na kuta guguzu lavata! Ria doru poredia vaka qari rerege pa ivere za qari izizongo pana izizongo tana! Ba pana maka totozo papakana gu za qari murimuri betodia ria doru zakazava! **20** Mu suvere qeraqera za gamu pa noka, beto gamu na tinoni tana Tamaza, na tinoni tagarunumiu beto na tinoni korokorotai. Ura za tori vakilasani tu na Tamaza aza ria na nganganguluza roiti lameni aza tadigamu,” mari gua, za gua za na mamalaingi. **21** Beto za ovulu tekua tu maka mateana neqineqina za maka patu doa lavata, ko za gona goreni pa ivere lavata, beto za paranga, “Zara mina tavakilasa vei i Babiloni na kuta guguzu lavata. Mina tagona gore valupi vei na patu pa kolo, ko minake izongo tabata soga. **22** Ko minake tanongoro soga pana tamu za na mamalaingidi na mike hapu, na keradi na tinoni, na kuvili! Ria na bokabokadi pana okokoto roiti pa lima za marike tabata soga pana tamu. Beto ko na mamalaingidi na patu doa vavakovuru palava za marike izongo tanongoro pana tamu. **23** Na kaberena na juke minake izongo tabata soga pana tamu, beto marike izongo tanongoro soga za na mamalaingidi ria na marene na reko koni varielavadi. Ria na mua tinoni vavai za qari tinoni poreveveidi jola pa kasia guguzu, beto ria doru pupuku tinoni za qari tatoka vapiru pana potana ikeredi tamu,” za gua. **24** Ko za tavakilasa i Babiloni, ura za tajutuni aza za na orungudi ria doru tinoni tana Tamaza, ria na tinoni korokorotai, beto ko ria doru qari tavauke pa kasia guguzu!

19 Pana ligudi ari za qa nongoro veini ara na mamalaingina maka varikamu minete lavata za pa noka, ari qari gua vei, “Vatarazaea na Tamaza! Na inaalo, na vinalavata, beto na neqi za tana na nada Tamaza! **2** Ura qari tuvizi beto qari zozoto ria nana varituti! Za tori pitua tu aza za na reko tugele lavata aza za toka vaselai na guguzu pa pezo pana nana uana bosina. Ko za vakilasia na Tamaza aza, ura za vaukeria na nana nabulu,” za gua. **3** Beto qari maka velavela viva vei mule ari, “Vatarazaea na Tamaza! Na tulana na iku za vurungia na guguzu lavata aza zake koroto zae kamua na kamua,” qari gua. **(aiōn g165)** **4** Nari qari opo koqomo gore ari ka rabete made tinoni matamata, beto ko ari ka made manugu toadi, ko qari vatarazaea za na Tamaza za nyumu pana nana nyumunyumuna bangara, ari qari gua vei, “Agua! vatarazaea na Tamaza!” qari gua. **5** Beto maka mamalaingi za koko lame vei pana nyumunyumuna bangara, ari za gua vei, “Vatarazaea nada Tamaza, gamu doru nana nabulu beto gamu doru tinoni peki na lavata gamu pangagani na Tamaza,” za gua. **6** Beto qa nongoro veini ara na mamalaingina maka minete tinoni lavata za ovanga vei na kijarani pie, beto za vei na pererekatadi na paka oka lavata, ari qari gua vei, “Vatarazaea na Tamaza! Ura na Bangara, nada Tamaza vivana jola, za bangara. **7** Ta qeraqera beto ta makarai qeraqera, beto ta vani na vinalavata aza. Ura za tori kamu tu za na totozo varielava tana lami, ko za tori vatana vakolea tu makana za na reko. **8** Za tori taiani tu na reko za na poko koregana za vazaea, za kilanga beto na liosona,” za gua. (Na poko koregana za ria na uana tuvizidi tadiria na tinoni tana Tamaza.) **9** Beto za paranga lame taqu za na mateana, ari za gua vei, “Mu kutia za ari za gua vei, ‘Mari tamana ria na tinoni qari tasoru ko mari somanani na vavolo varielavana na lami,’ mu gua. Ari za na paranga zozotodi tana Tamaza,” za gua za na mateana. **10** Nari qa opo gore todongo pa nenena ko ma vatarazaea qa gua, ba ari tu za guniziu vei, “Muke roitini aza! Ura ara za maka nabulu vevei mutugu ao beto veveidi tugu ria na taimu qari ule votuni na vavakatona i Jisu Karisito. Na Tamaza tu za mu vatarazaea! Ura na vavakatona i Jisu za vakanoko ria na tinoni korokorotai ko qari ule votuni nana nongoro,” za gua. **11** Beto qa batia za na oka za tarevanga, nari ma dogoro qa gua za qa batia za maka hose keka ko aza za zae pa narena na hose za tagigala Na Tarangena beto Na Zozoto. Ko pana

tuvizi za tutidi ria na tinoni beto za rajaria nana kana. **12** Na matana za qari vei na memeana na iku, beto pa batuna na kubo vasuvasu bangara za vazaeria. Maka izongona za takuti kolena pana tana, ba kepore na tinoni za gilagilai goto makana gu aza za gilagilai za na izongo aza. **13** Za vazaea na poko gojo doru za tavatubuluni na orungudi ria nana kana. Na izongona za Na Paranga tana Tamaza. **14** Beto qari tutia ria na minete tinoni varipera pa noka, qari vazaeria na poko keala poreveveidi, na liosodi, beto qari okoto zae pa naredi na hose. **15** Za bola votu vei pana ngujuna za maka benete varipera za jola na ganina, aza mina vakilasa ria na pukupuku tinoni qari kanai, beto mina bangaradi ria ko minake aru qeraqeradi ria. Mina vakilasa vaukeria aza ria pana nana tagigiri na Tamaza vivana jola, mina vei vaputaputa maka tinoni za kole tetete vakoloria na qurepi pana tete monyomonyoni vaini. **16** Beto za takuti pana nana poko gojo doru beto pana avana pa kale nene matuana za na izongo ari qari paranga vei: NA KUTA TADIRIA NA KUTA BETO NA BANGARA TADIRIA NA BANGARA. **17** Beto qa batia mule za maka mateana za kole turunana pa narena na tapo, beto za kole kuku ria doru manugu tatava qari kole tatava lao lame pa vavagalo kota, ari za gudi vei, “Mae, lame varikamu pana vavolo lavata tana Tamaza! **18** Mu lame ko mu ganiria na masadi ria na bangara, na masadi ria na matamata tadiria na tinoni varipera, na masadi ria na varene, na masadi na hose, beto na masadi ria na tinoni qari zae pa naredi na hose, beto ko na masadi ria doru tinoni, na tinoni taruvatadi na pinauzu, peki na lavata!” za gua. **19** Beto aza za qa batia za na manugu piruna beto ria na bangabangara pa pezo, beto na dia pukupuku tinoni varipera lavata za qari varikamu, ko mari rajai za aza za zae pa narena na hose, beto ko ria na tinoni varipera tana aza qari gua. **20** Ko za tateku za na manugu piruna tavitia na tinoni korokorotai sekesekena za roroitidi na roiti varivagabaradi pa moena na manugu piruna. Ria tugu na roiti varivagabaradi ari za toka vapiruria ria qari tekua na vinagilagila tana manugu piruna beto ko qari vatarazaea na kirena na manugu piruna. Ko ari kori ari za qari tagona lao toa pa leo kolo iku za vurungia na nai. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **21** Goto ria doru dia tinoni varipera za vauke beto paledi aza za nyumu pana hose, pana nana benete varipera aza za bola votu lame vei pana ngujuna. Ko qari poteni doru manugu tatavadi za na masadi.

20 Beto qa batia za maka mateana za lagere vei pa noka, za korapa araruanana za na viduluna na patena na oqili kepore vinabetona, beto maka seni lavata. **(Abyssos g12)** **2** Za vakilasia ko za aru tamania za na ratovo, aza na dole kolena tu pa moa, na izongona za na bangaradi ria na tomete babi i Setani zana, ko za piu vakole pale maka vuro aoro. **3** Za piu betoa nari za gona kura goreni pa leo oqili kepore vinabetona beto za pate tari vamauria beto za vakoleni maka vinagilagila mauruna ko minake tarevanga, ko mike toka vapiruria na pukupuku tinoni, tinganai mina okoto maka vuro aoro. Pa liguna tu aza, beto mina taruvata pana maka iapeki totozo papakana. **(Abyssos g12)** **4** Beto qa batiria za okoto nyumunyumuna bangara, beto ria na tinoni qari korapa nyumuria, ria qari tavamalumuni na varituti. Ria za na ongudi ria qari tamaja kujuku na batudi, pana ginuana ria za qari ule votuni na vavakatona i Jisu beto na paranga tana Tamaza, beto ko qarike vatarazaea ria za na manugu piruna babi na beku kirena, beto qarike tekua na vinagilagila tana manugu piruna pana readi babi pana limadi. Ria za qari toa mule ko qari nyumu bangara tavitia na Karisito maka vuro aoro. **5** Ko zara za vei za na totozo turu mule momoe mari turu mule ria na tinoni. Goto ria doru tinoni ukedi qari kole jola za qarike toa mule, tinganai za jola za maka vuro aoro. **6** Mari tamana ria qari somana turu mule pana totozo turu mule momoe; nana tinoni na Tamaza ria. Ria za minake vakilasaria na uke vinaori, goto ria za na iama tana Tamaza beto tana Karisito, beto ko mari bangara tavitia aza pana maka vuro aoro. **7** Totonai mina jola za maka vuro aoro, za mina taruvata ketakoi za tapiu i Setani, **8** ko mina votu lame toka vapiruria ria pukupuku tinoni pa made uququna na kasia guguzu, ria qari tagigala Qoqi beto Maqoqoi. Mina varikamudi i Setani ria ko mari varipera, ko na zokudi ria za vei tugu na nagaza pa poanana. **9** Qari zaea za doru kota pa pezo ko qari varikamu varilivutaini ria za na guguzu ia tadiria na tinoni tana Tamaza beto aza na guguzu taroquroqu vitivitigina tana. Ba za lagere tu za na iku pa noka, ko za vurungu vauke betoria ria doru qari varikamu. **10** Goto na bangaradi ria na tomete, aza za toka vapiruria ria na tinoni, za tagona lao pana pou kolo iku beto na iku nai manginina. Aza za na ia ketakoi qari tagona lao na manugu piruna beto na tinoni korokorotai sekesekena, ko mari kole tavavitigi viviva pana ia aza na rane na bongi ko mina kamua na kamua. **(aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Beto qa batia ara za maka nyumunyumuna bangara, na lavatana beto na kekekana, beto qa batia tugu aza za nyumu ketakoi. Qari ukuni na oka beto na pezo aza, qari murimuri ko qarike tabata soga. **12** Beto

qa batiria qari tori uke tu, na pekidi na lavatadi, qari kole turu pa moena na nyumunyumuna bangara. Qari taviloto revanga ria na buka, beto za taviloto revanga mule za maka aza na buka za kolea nizongodi ria qari tekua na toa. Ko qari tatuti ria qari tori uke tu, pana okokotona na dia roiti qari roitidi, vei qari takuti pana buka ria. **13** Beto na ivere za lua votudi ria na tinoni ukedi pa leona, beto na uke beto na ia tadiria na ukedi ba qari lua votudi ria na tinoni ukedi qari kole pa leona, ko qari tatuti pana okokoto roiti qari roitidi. **(Hadēs g86)** **14** Beto na Uke beto ko na ia tadiria na ukedi za qari tagona lao pana ovuku iku. Na ovuku iku ani za aza na uke vinaori. **(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** Ko ria doru zake takuti na izongodi pana Buka Toa, za qari tagona lao pa leo ovuku iku. **(Limnē Pyr g3041 g4442)**

21 Beto qa batia za na oka koregana beto na pezo koregana. Ura za tori maragutunana tu za na oka momoena beto na pezo momoena, beto na ivere ba za maragutunana tugu. **2** Beto qa batia za na guguzu madina, aza na Jerusalema koregana, za korapa votu lagere vei tana Tamaza pa noka. Ko za tori tavasari vatanana tu, ko za batabata lea jola vei na reko za tavatana ko mina elavia za na marene mina tekua. **3** Qa nongoria mule za maka mamalaingi lavata za lame vei pana nyumunyumuna bangara, ari za gua vei, “Vainongoro, na suvesuverena tana Tamaza za kole tavitiria ria na tinoni! Ko aza mina suvere tavitiria beto ria za mari nana tinoni aza. Na Tamaza makana mina suvere tavitiria ko mina dia Tamaza. **4** Mina nyunyu paledi na oni kolo matadi. Na uke mina kepore za totonai, beto vei tugu na takulanga, na lukana, beto na vitigi. Ura na zakaza leludi za qari tori murimuri tu,” za gua. **5** Beto za paranga aza za nyumu pana nyumunyumuna bangara, “Vainongoro, ara qa vakorega ria doru zakazava!” za gua. Beto ari za guniziu vei mule, “Mu kutiria za ari, ura na paranga ari za na tarangedi beto na zozotodi,” za gua. **6** Beto ari mule za guniziu vei, “Koviria qari okoto beto ria na zakaza ari! Ara za na alapa beto na omeqa, na podapodalaina beto na vinabetobetona. Aza na tinoni za kidepe za ara mana vani na pie bukuna za lame vei pana vuvugu pie za kolea na toa jola, ko minake vaia za na pie aza. **7** Ko na tinoni mina varene pana rangerange za mina teku izongoria za na zakaza ari pana taqu, beto ko ara za mina nana Tamaza, goto aza za mina tuqu ara. **8** Goto ria na matamatagutu arudi, ria qari lotu pana dia rangerange, ria za paji na dia toa, qari varivuke, qari roiti vabosi, qari roiti potana, qari vavatarazae beku, beto ria doru tinoni sekesekedi za na iadi za pa ovuku iku nai. Ko aza za na uke vinaori,” za gua. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Beto maka ari ka vitu mateana, ria qari aruria ka vitu baolo za pugeleria ka vitu oja betobetodi, za lame pana taqu ko za paranga vei ari, “Mae, lame ko ma vabatinigo na reko aza na maqotana na lami,” za gua. **10** Beto za tigoroziu na Ongongu ara beto za pogozo zagere zaeniziu na mateana pana maka kubo lavatana beto na ululuna jola. Beto za vadogoroniziu za na Guguzu Madina Jerusalema, aza za korapa lagere vei pana tana Tamaza pa noka. **11** Ko na guguzu aza za kilangani na malakapina na Tamaza, ko na kilangana za vei maka patu poreveveina, za kilanga lioso vei na patu jasipa. **12** Na babana pana varilivutaina za na lavatana beto na ululuna, ka manogori atakamanana, ko ka manogori mateana tugu za qari kopu pana okoto atakamana. Qari takuti pana atakamanadi za na izongodi ari ka manogori butubutu Izireli. **13** Qari okoto kukue atakamana beto za ka made kalena: kue keta pa zagere tapo, kue keta pa suvu tapo, kue pa kale meri, beto kue pa kale matua. **14** Na babana tobana na guguzu lavata aza za tavaturu pana ka manogori patu patubiti maurudi, beto qari okoto takuti pana patu ria za na izongodi ari ka manogori tinoni tagarunudi tana lami. **15** Ko aza na mateana za parangaziu ara za arua maka kolu qolo padapadana, ko mi padai za na guguzu, ria na atakamana, beto na babana tobana za gua. **16** Qari varitoto beto za ka made kalena na guguzu lavata aza, ko na kakazana za varitoto vei tugu na revatana. Za padani na kolu padapadana za na guguzu lavata nari na kakazana, ululuna, beto na revatana na guguzu za qari okoto kori vuro made gogoto kilomita beto. **17** Za padai mutugu na mateana za na babanana, za maka gogoto madengavulu kobu lima na ululuna. Za pada veini tugu qari padapada vei ria na tinoni totonai. **18** Na babana tobana za na patu jasipa, goto na guguzu doruna za taroiti pana qolo, za kilanga vei na qelasi liosona. **19** Na patu kokovana na babana tobana na guguzu lavata za tasari volovolozoni na okokoto patu poreveveidi. Na patu kokovana momoe za na patu jasipa, na vinaori za bu vei na patu sapira, na vinaue na aqate za nyoro vajemere, goto na vinamade za na patu emerolo. **20** Na vinalima za na patu sadonikisi zoku kalana, na vinavonomo za na patu rubi, na vinavitu na patu kiresilaiti beri, na vinavesu na patu berielo, na vinasia na patu topazi, na vinamanogaputa na patu karaesoparasi, na vinamanogamaka za na patu jasinita, beto na vinamanogori za na patu ametiseti. **21** Ari ka manogori atakamana rari za qari okoto taroiti

pana ka manogori patu kilakilangadi. Beto na zona lavata pana guguzu lavata za taroiti pana galegale qolo ko za kilanga lioso vei na qelasi. **22** Kepore za maka zelepade ba batia pa korapana na guguzu, ura aza tugu na Bangara na Tamaza vivana jola beto na lami za na zelepade tana guguzu lavata aza. **23** Na guguzu aza zake kilu izongia na tapo babi na popu ko bari vakaberia za na guguzu, ura na malakapina na Tamaza za kabere pa varilivutaina beto na lami za na juke tana guguzu aza. **24** Ko ria na pukupuku tinoni za mari rerege pana kabere tana guguzu aza beto ko ria na bangara pa pezo za mari pogozo laoni na dia izizongo vinalavata pana guguzu aza. **25** Na atakamana za marike izongo tapate na rane doruna, ura kepore bongina za na ia aza. **26** Beto mari pogozo luge laoni pa korapa guguzu lavata aza ria na izizongo leleadi beto na vinalavata tadiria na pukupuku tinoni. **27** Goto minake izongo tavaluge lao pana guguzu aza za maka zakazava pajina, babi aza za roroitidi na roiti varivakeadi beto za sekeseke. Ba ria gu za takuti na izongodi pana Buka Toa tana lami za mari luge pana guguzu aza.

22 Beto za vabatiniziu tugu na mateana za na pie varivatoana, za lioso valeleana, za nyoro lagere vei pana nyumunyumuna bangara tana Tamaza beto na lami, **2** ko za nyoro gore vei pa korapana na zona lavata pa guguzu lavata. Pana kori kalena na ovuku za turu za na suvege varivatoana, za vua manogori totozo pana maka aoro, maka totozo pa maka popu; beto ko ria na equruna za na salanadi ria na pupuku tinoni. **3** Kepore maka za taleve pana tana Tamaza za mina kole pa guguzu aza, goto na nyumunyumuna bangara beto na lami gu za pana ia aza beto ria nana nabulu za mari vatarazaea. **4** Pala mari batia na izumatana aza, beto mina takuti pana readi za na izongona aza. **5** Na bongi za mina kepore za ketakoi, beto na juke beto na tapo za marike kilu kole, ura na Bangara, na Tamaza gu za na dia kabere, ko ria za mari kole gu bangara kamua na kamua. **(aiōn g165)** **6** Beto ari za guniziu vei aza, “Na paranga ari za na tarangedi beto na zozotodi. Na Bangara, aza tugu na Tamaza za iadi na neqi ria na tinoni korokorotai, za garunia za nana mateana, ko mi vadogorodi ria nana nabulu, ria na zakazava za tata mari pidoko lame. **7** Mu vainongoro ko! Za tata gu na lamequ ara! Mari tamana ria qari vataberia na paranga korokorotai qari kole pana buka ani!” za gua. **8** Ara Jone, za qa nongororia beto qa batiria doru zakaza ari. Ko totonai qa nongoria beto qa batiria nari za qa opo gore pa pezo ko ma vatarazaea za na mateana aza za vabatiniziu na zakazava zara qa gua, **9** nari za paranga za na mateana, “Dai, muke roitini aza! Ara ba maka nabulu veveimu tugu ao, beto veveidi tugu ria na tavitimu, na tinoni korokorotai, beto ko ria doru qari vataberia na paranga pana buka ani. Goto na Tamaza tu za mu vatarazaea!” za gua. **10** Beto ari za poja veiniziu, “Muke aru golomoria na paranga korokorotai pana buka ani, ura za tata lame gu za na totozo tonai mari pidoko lame za ari. **11** Goto koviria za aza na tinoni za roitini na roiti ikikerena, za mi lalaonana tugu roitini na ikerena, aza za paji nana toa za mi toani tugu laonana za na toa pajina; aza za tuvizi mi laonana tugu roiti vatuvizi, beto aza za lioso nana toa za mi suvere lioso tugu laonana,” za gua. **12** Za paranga i Jisu, “Mu vainongoro! Za tata gu na lamequ ara. Mana pogozo lameni za na pinia mana iadi ria na tinoni, aza na padana na okokotona na dia roiti qari roitidi. **13** Ara za na alapa beto na omeqa, na momoe beto na liguligu, na podapodalaina beto na vinabetobetona. **14** Mari tamana ria qari tori valiosoria tu na dia poko, ko mari tavamalumu ko mari tutia za na zona za lao luge vei pana atakamanana na guguzu lavata, ko mari somana tekua za na vuana na suvege varivatoana. **15** Goto pa peguruna na guguzu lavata ria qarike tavamalumu ko mari luge ria na tinoni ikikeredi, ria qari roiti potana, na roiti vabosi, varivuke, vatarazae beku, beto ko ria za learia na roiti sekeseke. **16** Ara Jisu za qa garunu laoni za na qua mateana, ko mina ululeni pana tadiria na ekelesia ria na zakaza ari. Ara gu za na tuti lamequ beto na podo tutiqu pana ti Devita, beto ara tugu za na seru volavolaza leana za tolanga,” za gua. **17** Na Ongongu beto na maqotana na lami za qari paranga lao ti Jisu, “Mu lame,” qari gua. Beto ko aza za nongoria na paranga ani ba mi paranga vei tugu, “Mu lame,” mi gua. Ko gamu doru gamu kidepe, za mu lame. Aza za nyorogua za mi tekua za na kolo varivatoana za kepore na vaina. **18** Ara Jone za qa paranga vabalauria ria doru qari nongoria na paranga korokorotai qari kole pana buka ani: na tinoni mina vatamo laodi mule kakiana, za pala mina tamo lao vani mule na Tamaza pana tana ria na oja qari takuti pana buka ani. **19** Beto na tinoni mina teku paledi kaki paranga korokorotai qari kole pana buka ani, za mina teku paleni tugu na Tamaza pana tana za na iana pana vuana na suvege varivatoana beto pana guguzu madina qari tavavakato pana buka ani. **20** Aza za ululedi doru zakazava ari za paranga, “E, za tata gu na lamequ ara!” za gua. Agua. Mu lame, Bangara Jisu! **21** Na variroqu varialona tana Bangara

i Jisu mi kole somana pana tadigamu dodoru tinoni
tana Tamaza! Agua.

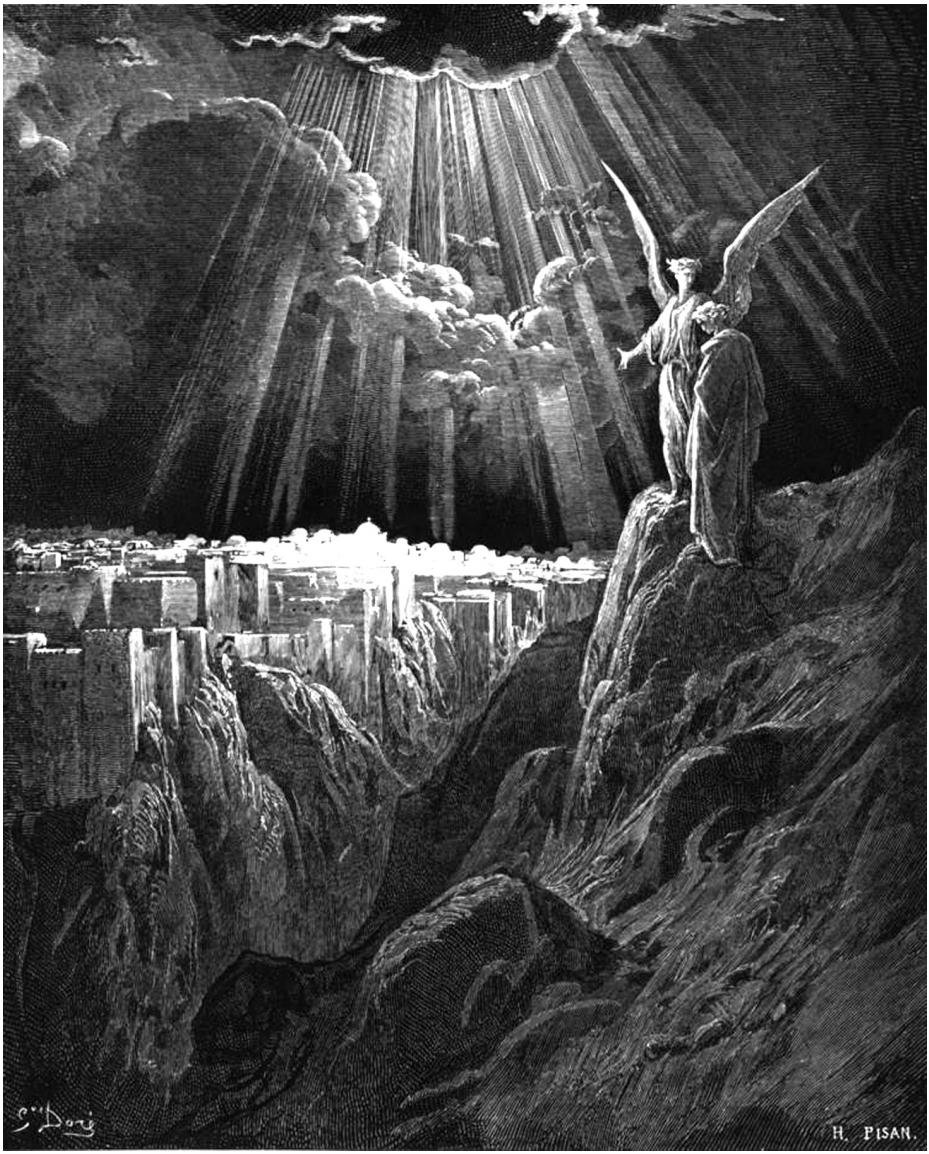

Beto qa batia za na guguzu madina, aza na Jerusalema koregana, za korapa votu lagere vei tana Tamaza pa noka. Ko za tori tavasari vatanana tu, ko za batabata lea jola vei na reko za tavatana ko mina elavia za na marene mina tekua. Qa nongoria mule za maka mamalaingi lavata za lame vei pana nyumunyumuna bangara, ari za gua vei, "Vainongoro, na suvesuverena tana Tamaza za kole tavitiria ria na tinoni! Ko aza mina suvere tavitiria beto ria za mari nana tinoni aza. Na Tamaza makana mina suvere tavitiria ko mina dia Tamaza."

Dogodogoro 21:2-3

Reader's Guide

Ghanongga at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Ghanongga at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Ghanongga---Kubokota-Adapt-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romu 10:7
Dogodogoro 9:1
Dogodogoro 9:2
Dogodogoro 9:11
Dogodogoro 11:7
Dogodogoro 17:8
Dogodogoro 20:1
Dogodogoro 20:3

aïdios

Romu 1:20
Jiudasi 1:6

aiōn

Matiu 12:32
Matiu 13:22
Matiu 13:39
Matiu 13:40
Matiu 13:49
Matiu 21:19
Matiu 24:3
Matiu 28:20
Maka 3:29
Maka 4:19
Maka 10:30
Maka 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
Jone 4:14
Jone 6:51
Jone 6:58
Jone 8:35
Jone 8:51
Jone 8:52
Jone 9:32
Jone 10:28
Jone 11:26
Jone 12:34
Jone 13:8
Jone 14:16
Roiti 3:21
Roiti 15:18
Romu 1:25
Romu 9:5
Romu 11:36
Romu 12:2
Romu 16:27
1 Koriniti 1:20
1 Koriniti 2:6
1 Koriniti 2:7
1 Koriniti 2:8
1 Koriniti 3:18
1 Koriniti 8:13
1 Koriniti 10:11
2 Koriniti 4:4
2 Koriniti 9:9
2 Koriniti 11:31
Qelesia 1:4
Qelesia 1:5
Episasi 1:21
Episasi 2:2
Episasi 2:7
Episasi 3:9
Episasi 3:11
Episasi 3:21
Episasi 6:12
Pilipae 4:20
Kolosi 1:26
1 Timote 1:17
1 Timote 6:17
2 Timote 4:10
2 Timote 4:18
Taetusi 2:12
Giburu 1:2
Giburu 1:8
Giburu 5:6
Giburu 6:5
Giburu 6:20
Giburu 7:17
Giburu 7:21
Giburu 7:24
Giburu 7:28
Giburu 9:26
Giburu 11:3
Giburu 13:8
Giburu 13:21
1 Pita 1:23
1 Pita 1:25
1 Pita 4:11
1 Pita 5:11
2 Pita 3:18
1 Jone 2:17
2 Jone 1:2
Jiudasi 1:13
Jiudasi 1:25
Dogodogoro 1:6
Dogodogoro 1:18
Dogodogoro 4:9
Dogodogoro 4:10
Dogodogoro 5:13
Dogodogoro 7:12
Dogodogoro 10:6
Dogodogoro 11:15
Dogodogoro 14:11
Dogodogoro 15:7
Dogodogoro 19:3
Dogodogoro 20:10
Dogodogoro 22:5

aiōnios

Matiu 18:8
Matiu 19:16
Matiu 19:29
Matiu 25:41
Matiu 25:46
Maka 3:29
Maka 10:17
Maka 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
Jone 3:15
Jone 3:16
Jone 3:36
Jone 4:14
Jone 4:36
Jone 5:24
Jone 5:39
Jone 6:27
Jone 6:40
Jone 6:47
Jone 6:54
Jone 6:68

Jone 10:28
Jone 12:25
Jone 12:50
Jone 17:2
Jone 17:3
Roiti 13:46
Roiti 13:48
Romu 2:7
Romu 5:21
Romu 6:22
Romu 6:23
Romu 16:25
Romu 16:26
2 Koriniti 4:17
2 Koriniti 4:18
2 Koriniti 5:1
Qelesia 6:8
2 Tesalonika 1:9
2 Tesalonika 2:16
1 Timote 1:16
1 Timote 6:12
1 Timote 6:16
2 Timote 1:9
2 Timote 2:10
Taetusi 1:2
Taetusi 3:7
Pilimone 1:15
Giburu 5:9
Giburu 6:2
Giburu 9:12
Giburu 9:14
Giburu 9:15
Giburu 13:20
1 Pita 5:10
2 Pita 1:11
1 Jone 1:2
1 Jone 2:25
1 Jone 3:15
1 Jone 5:11
1 Jone 5:13
1 Jone 5:20
Jiudasi 1:7
Jiudasi 1:21
Dogodogoro 14:6

eleēsē

Romu 11:32

Geenna

Matiu 5:22
Matiu 5:29
Matiu 5:30
Matiu 10:28
Matiu 18:9
Matiu 23:15
Matiu 23:33
Maka 9:43
Maka 9:45
Maka 9:47
Luke 12:5
Jekopi 3:6

Hadēs

Matiu 11:23
Matiu 16:18
Luke 10:15
Luke 16:23
Roiti 2:27
Roiti 2:31
1 Koriniti 15:55
Dogodogoro 1:18
Dogodogoro 6:8
Dogodogoro 20:13
Dogodogoro 20:14

Limnē Pyr

Dogodogoro 19:20
Dogodogoro 20:10
Dogodogoro 20:14
Dogodogoro 20:15
Dogodogoro 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Pita 2:4

Questioned

None yet noted

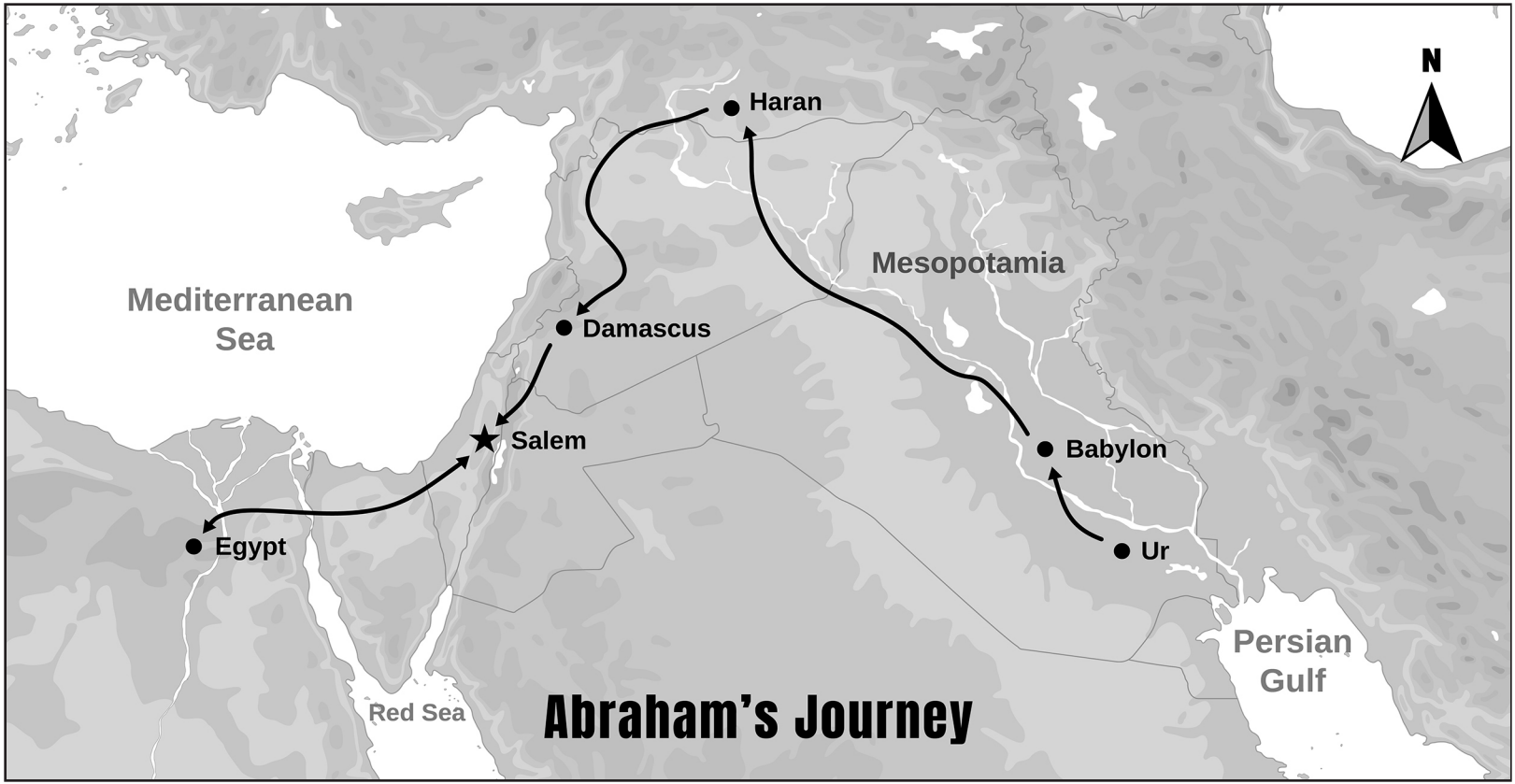

Za izongia na rangerange i Ebarahami ko tonai za kukua na Tamaza nari za vatabea ko za taloi lao za pana maka ia za taringutinguti vani na Tamaza. Ko zake gilagilai aza za ketakoi za korapa valao veini na Tamaza, ba za loi pale tugu aza za nana ia. - Giburu 11:8

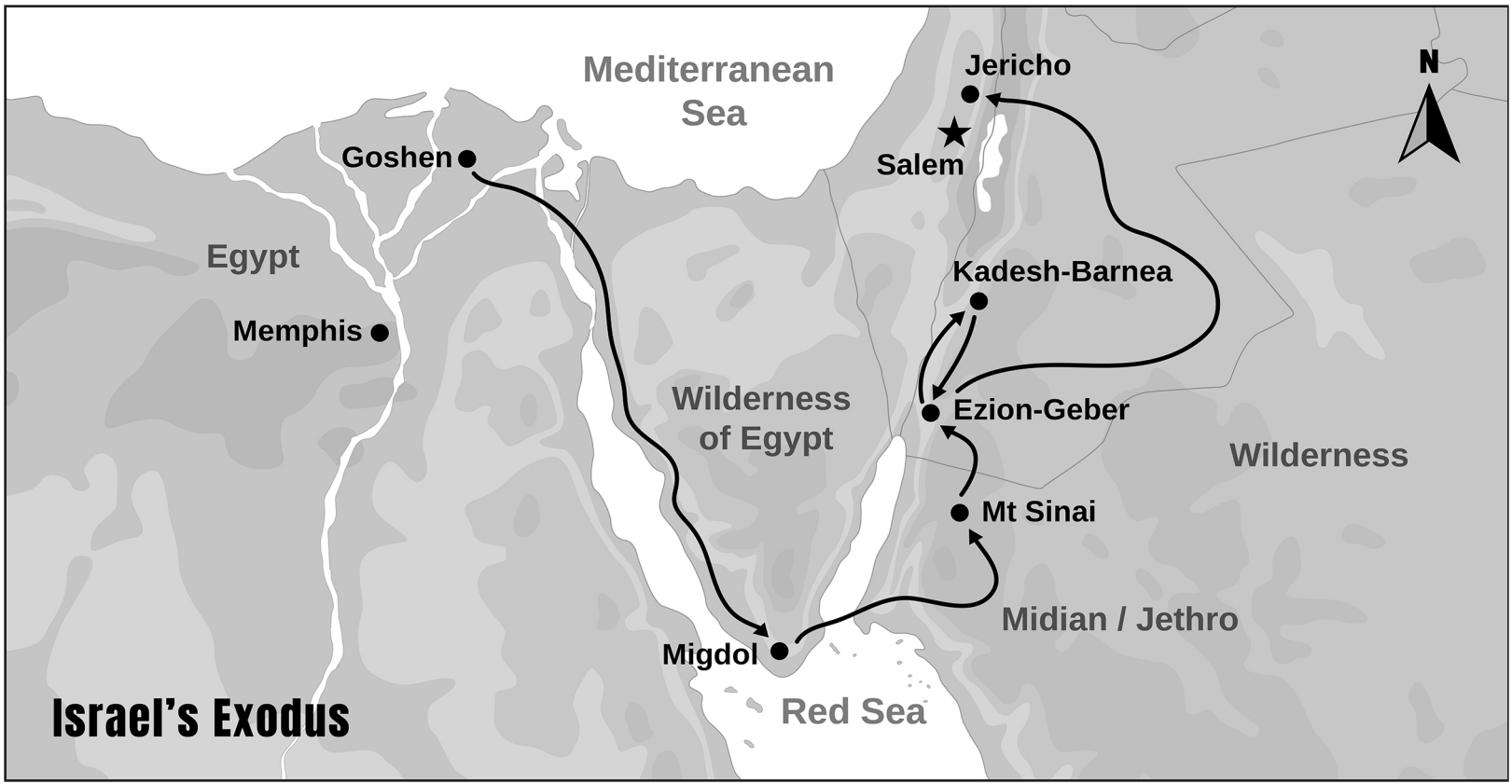

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

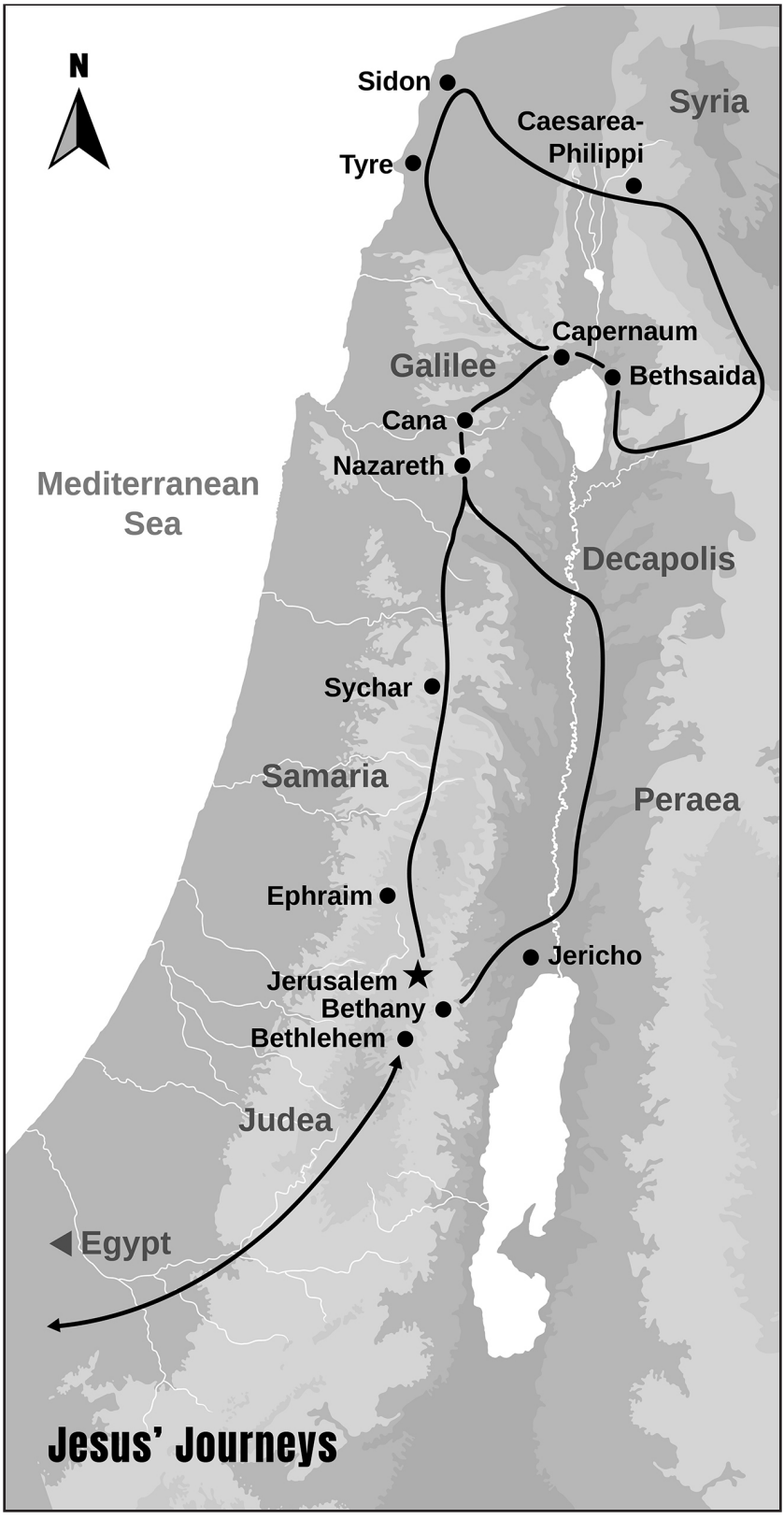

"Ura na Tuna na Tinoni za zake lame ko mi porenana nabulu za gua, goto za nabulu tugu beto za vani tu nana toa ko za pajuku aloria ria na kubo tinoni," za gua aza.
- Maka 10:45

Ara Paula maka nabulu ti Jisu karisito, beto ko na Tamaza tu za kukuziu ko qa tinoni tagarunuqu beto za mijataziu aza ko qa vaqatani za na nongoro leana za koko lame vei tana Tamaza. - Romu 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

<table>
<tr><td colspan="3">What are we?</td><td colspan="2">Genesis 1:26 - 2:3</td></tr>
<tr><td colspan="3">How are we sinful?</td><td colspan="2">Romans 5:12-19</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="2">Where are we?</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Innocence</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td>Eternity
Past</td><td>Creation
4004 B.C.</td></tr>
<tr><td rowspan="12">Who are we?</td><td rowspan="3">God</td><td>Father</td><td rowspan="3">John 10:30

God’s perfect fellowship</td><td rowspan="6">Genesis 1:31

God’s perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden</td></tr>
<tr><td>Son</td></tr>
<tr><td>Holy Spirit</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Mankind</td><td>Living</td><td rowspan="9">Genesis 1:1

No Creation
No people</td></tr>
<tr><td>Deceased believing</td></tr>
<tr><td>Deceased unbelieving</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Angels</td><td>Holy</td></tr>
<tr><td>Imprisoned</td></tr>
<tr><td>Fugitive</td></tr>
<tr><td>First Beast</td></tr>
<tr><td>False Prophet</td></tr>
<tr><td>Satan</td><td>Genesis 1:31

No Fall
No unholy Angels</td></tr>
<tr><td colspan="3">Why are we?</td><td colspan="2">Romans 11:25-36, Ephesian 2:7</td></tr>
</table>

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

<table>
<tr><td colspan="4">Fallen</td><td>Glory</td></tr>
<tr><td>Fall to sin
No Law</td><td>Moses' Law
1500 B.C.</td><td>Christ
33 A.D.</td><td>Church Age
Kingdom Age</td><td>New Heavens and Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">1 Timothy 6:16
Living in unapproachable light</td><td rowspan="7">Acts 3:21
Philippians 2:11
Revelation 20:3

God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City</td></tr>
<tr><td colspan="2">John 8:58
Pre-incarnate</td><td>John 1:14
Incarnate</td><td>Luke 23:43
Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="2">Psalm 139:7
Everywhere</td><td colspan="2">John 14:17
Living in believers</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ephesians 2:1-5
Serving the Savior or Satan on Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:22
Blessed in Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:23, Revelation 20:5,13
Punished in Hades until the final judgment</td></tr>
<tr><td colspan="4">Hebrews 1:14
Serving mankind at God's command</td></tr>
<tr><td colspan="4">2 Peter 2:4, Jude 6
Imprisoned in Tartarus</td><td rowspan="4">Matthew 25:41
Revelation 20:10

Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="3">1 Peter 5:8, Revelation 12:10

Rebelling against Christ
Accusing mankind</td><td>Revelation 20:13
Thalaasa</td></tr>
<tr><td>Revelation 19:20
Lake of Fire</td></tr>
<tr><td>Revelation 20:2
Abyss</td></tr>
</table>

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Ghanongga at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

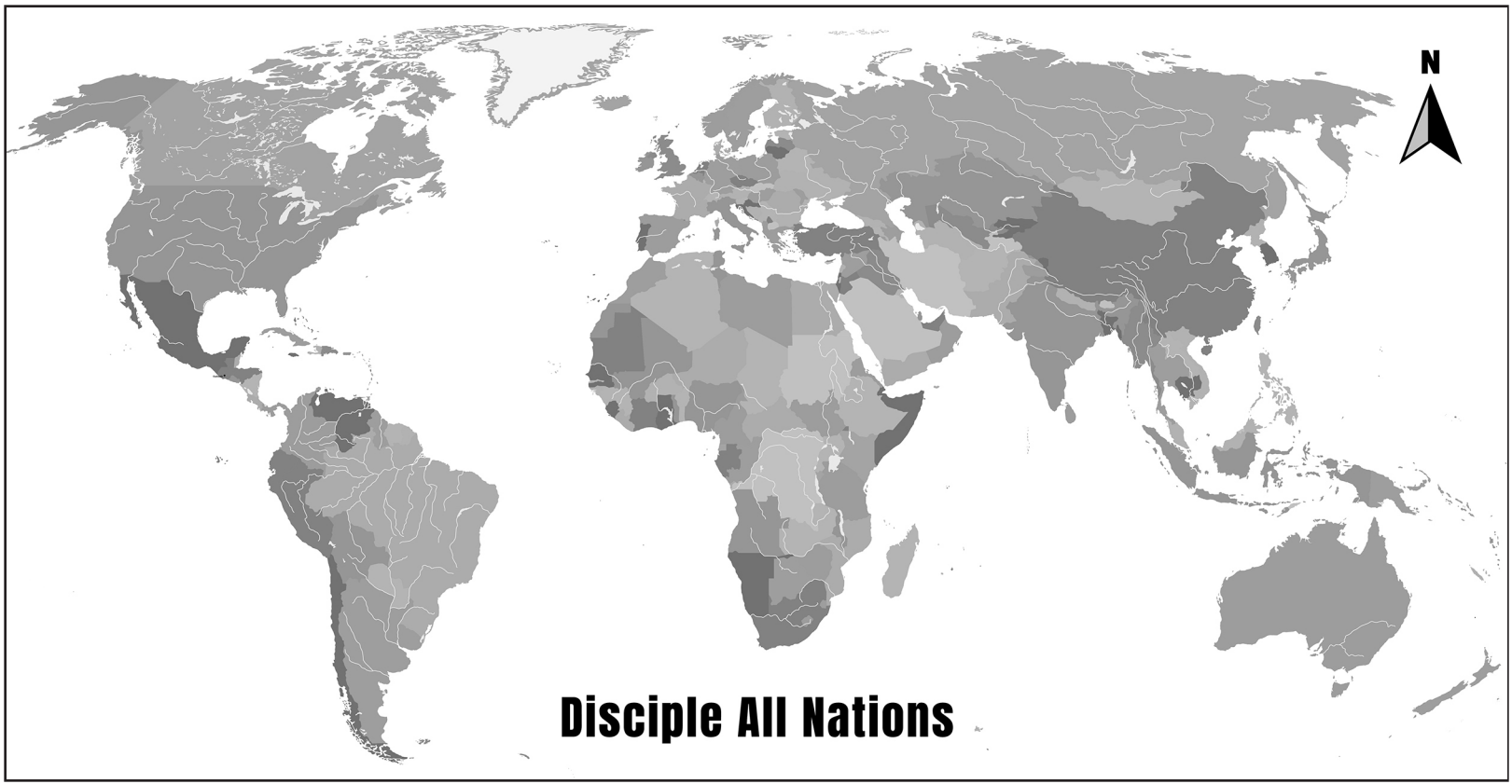

Ko za vei za mu lao ko mu vasepele vaniziu ria doru puku tinoni, muna paputaisoria pa izongona na Tamana, na Tuna, beto na Ongu Tabuna. - Matiu 28:19